

การเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทักษะคิดและความต้องการออกนอกระบบราชการ
ของอาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐ

นางสาวสุทนต์นิภา ศรีไสย์

สถาบันวิทยบริการ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาโทศาสตรพัฒนการ ภาควิชาการประชาสัมพันธ์

คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2544

ISBN 974-03-0538-5

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

INFORMATION EXPOSURE, KNOWLEDGE, ATTITUDE AND DESIRE
OF THE FACULTY MEMBERS ON THE AUTONOMOUS UNIVERSITY

MISS SUTTANIPA SRISAI

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts in Development Communication

Department of Public Relations

Faculty of Communication Arts

Chulalongkorn University

Academic Year 2001

ISBN 974-03-0538-5

สุทธินภา ศรีไสย์ : การเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทักษะคิด และความต้องการการออกนอกระบบราชการของ
อาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐ (INFORMATION EXPOSURE,KNOWLEDGE,ATTITUDE AND
DESIRE OF THE FACULTY MEMBERS ON THE AUTONOMOUS UNIVERSITY)

อ.ที่ปรึกษา : รองศาสตราจารย์ ดร.ปรมะ สตะเวทิน, จำนวนหน้า หน้า.

ISBN 974-03-0538-5

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทักษะคิด และ
ความต้องการการออกนอกระบบราชการของอาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้คือ อาจารย์
มหาวิทยาลัยของรัฐจำนวน 404 คน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลคือ แบบสอบถาม ประมวลข้อมูลโดย
โปรแกรม SPSS / PC⁺ และวิเคราะห์ข้อมูลโดยการทดสอบค่าที, การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว,
สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และสหสัมพันธ์ถดถอยพหุคูณแบบมีขั้นตอน ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. อาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ ตำแหน่งทางวิชาการ และประสบการณ์ในการทำงานแตกต่างกัน มีการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการออกนอกระบบราชการของมหาวิทยาลัยของรัฐไม่แตกต่างกัน
2. อาจารย์ที่มีเพศและอายุแตกต่างกัน มีความรู้เกี่ยวกับการออกนอกระบบราชการของมหาวิทยาลัยแตกต่างกัน
3. อาจารย์ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งทางวิชาการ ตำแหน่งทางการบริหารและประสบการณ์ในการทำงานแตกต่างกัน มีทัศนคติต่อการออกนอกระบบราชการของมหาวิทยาลัยแตกต่างกัน
4. อาจารย์ที่มีเพศและอายุแตกต่างกัน มีความต้องการการออกนอกระบบราชการแตกต่างกัน
5. อาจารย์มหาวิทยาลัยในกรุงเทพมหานครและอาจารย์มหาวิทยาลัยในส่วนภูมิภาคมีการเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทักษะคิดและความต้องการการออกนอกระบบราชการไม่แตกต่างกัน
6. การเปิดรับข่าวสารไม่มีความสัมพันธ์กับความรู้และความต้องการการออกนอกระบบราชการ แต่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อการออกนอกระบบราชการของอาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐ
7. ความรู้ไม่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อการออกนอกระบบราชการ แต่มีความสัมพันธ์กับความต้องการการออกนอกระบบราชการของอาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐ
8. ทักษะคิดมีความสัมพันธ์กับความต้องการการออกนอกระบบราชการของอาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐ
9. ทักษะคิดเป็นตัวแปรที่อธิบายความต้องการการออกนอกระบบราชการของอาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐได้มากที่สุด

ภาควิชา การประชาสัมพันธ์
สาขาวิชา นิเทศศาสตร์พัฒนาการ
ปีการศึกษา 2544

ลายมือชื่อนิติกร

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา

4385144128 : MAJOR DEVELOPMENT COMMUNICATION

KEY WORD: INFORMATION EXPOSURE / KNOWLEDGE / ATTITUDE / DESIRE/ THE AUTONOMOUS UNIVERSITY

SUTTANIPA SRISAI : INFORMATION EXPOSURE, KNOWLEDGE, ATTITUDE AND DESIRE OF THE FACULTY MEMBERS ON THE AUTONOMOUS UNIVERSITY.

THESIS ADVISOR: ASSO. PROF. PARAMA SATAWEDIN,Ph.D., pp.

ISBN 974-03-0538-5.

The purpose of this research was to examine the correlation among information exposure, knowledge, attitude and desire of the faculty members on the autonomous university. The samples were 404 faculty members. Questionnaires were used to collect the data. SPSS / PC⁺ was employed for data processing. T-test, One-way ANOVA , Pearson’s Product Moment Correlation Coefficient and Stepwise Multiple Regression Analysis were used for analysis of the data. The finding of the research were as follows :

1. Faculty members different in sex, education level, income, academic position and length of work were exposed to information about the autonomous university indifferently.
2. Faculty members different in sex and age were different in levels of knowledge of the autonomous university.
3. Faculty members different in sex, age, education level, academic position, administrative position and length of work were different in attitude toward the autonomous university.
4. Faculty members different in sex and age were different in the desire on the autonomous university.
5. Faculty members in Bangkok and the regions were not different in information exposure, knowledge, attitude and the desire on the autonomous university.
6. Information exposure did not correlate with knowledge and the desire on the autonomous university, but correlated with attitude.
7. Knowledge of the autonomous university did not correlate with the attitude toward the autonomous university, but correlated with the desire.
8. Attitude toward the autonomous university correlated with the desire.
9. The variable that could best explain the desire of the faculty members on the autonomous university was the attitude toward the autonomous university.

Department Public Relations

Student’s signature

Field of study Development Communication

Advisor’s Signature

Academic year 2001

Co-advisor’s Signature

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความช่วยเหลือและสนับสนุนจากบุคคลหลายฝ่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง รองศาสตราจารย์ ดร.ประมะ สตะเวทิน อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ผู้ซึ่งประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ ตลอดจนช่วยกรุณาให้คำแนะนำและดูแลเอาใจใส่ผู้วิจัยเสมอมา ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.ธนวดี บุญถึ้อ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์และ ดร.วิเชียร เกตุสิงห์ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ที่กรุณาให้ข้อเสนอแนะต่างๆที่เป็นประโยชน์แก่งานวิจัยในครั้งนี้

นอกจากนี้ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐทุกท่านที่กรุณาตอบแบบสอบถาม พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะในการทำวิทยานิพนธ์แก่ผู้วิจัย

ขอบคุณที่ชื่อและที่เขียนที่คอยช่วยเหลือสนับสนุนผู้วิจัยเสมอมา ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาวิทยาลัยขอนแก่น มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ และมหาวิทยาลัยบูรพา ทุกท่านที่ช่วยเป็นธุระในเรื่องการแจกแบบสอบถาม

ขอบคุณเพื่อนๆนิเทศศาสตร์พัฒนาการรุ่น 23 ทุกคน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง พี่เหม้ม พี่มิ่งค์ เขมีย์ว แอน และเดือนที่คอยช่วยเหลือ ให้กำลังใจ และกระตุ้นให้ผู้วิจัยขยันอยู่เสมอ ขอขอบคุณพวกรุ่นอนุชาลาคมที่คอยดูแลเอาใจใส่ ตลอดจนให้กำลังใจเมื่อผู้วิจัยท้อแท้ ขอขอบคุณจิราภา ศรีไสยย์ น้องสาวผู้แสนดีที่คอยรับฟังเรื่องราวปัญหาต่างๆในการทำวิทยานิพนธ์ของผู้วิจัย

ที่สำคัญที่จะขาดเสียมิได้คือ ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.สุทนต์ ศรีไสยย์ และ รองศาสตราจารย์จิตต์นิภา ศรีไสยย์ คุณพ่อคุณแม่ผู้เป็นร่มโพธิ์ร่มไทรของผู้วิจัย ผู้คอยให้คำปรึกษา ให้กำลังใจ ดูแลเอาใจใส่ ห่วงใยและอยู่เคียงข้างผู้วิจัยเสมอ ไม่ว่าผู้วิจัยจะทุกข์หรือสุขก็ตาม

สุทนต์นิภา ศรีไสยย์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ฅ
บทที่	
1. บทนำ	
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	5
คำถามในการวิจัย	5
สมมติฐานการวิจัย	6
ขอบเขตการวิจัย	7
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย	7
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	8
2. แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
ทฤษฎีการเปิดรับข่าวสาร	9
แนวคิดเกี่ยวกับลักษณะ ประสิทธิภาพและอิทธิพลของสื่อมวลชน สื่อบุคคล และ สื่อเฉพาะกิจ	16
แนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสารการตลาดแบบครบวงจร	33
แนวคิดเกี่ยวกับความรู้ ทักษะและความต้องการ	38
แนวคิดเกี่ยวกับลักษณะทางประชากร	61
แนวคิดเกี่ยวกับลักษณะทางภูมิศาสตร์ของผู้รับสาร	68
แนวคิดเกี่ยวกับพัฒนาการมหาวิทยาลัยไทย	68
แนวคิดเกี่ยวกับการออกนอกระบบราชการของมหาวิทยาลัย	91
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ	106
3. ระเบียบวิธีวิจัย	
ประชากร	131
กลุ่มตัวอย่างและการเลือกตัวอย่าง	132

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	136
ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย	136
สถิติที่ใช้ในการวิจัย	138
การวัดตัวแปร	138
การทดสอบความน่าเชื่อถือของเครื่องมือ	141
การเก็บรวบรวมข้อมูล	142
การวิเคราะห์ข้อมูลและการนำเสนอ	142
4. ผลการวิจัย	143
5. สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ	
สรุปผลการวิจัย	227
อภิปรายผลการวิจัย	233
ข้อเสนอแนะทั่วไป	247
ข้อเสนอแนะในการวิจัย	251
รายการอ้างอิง	252
ภาคผนวก	261
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์	271

สารบัญญัตราง

ตาราง	หน้า
1 แนวโน้มงบประมาณอุดมศึกษา	2
2 สรूपรูปแบบของมหาวิทยาลัย 2 แห่งในต่างประเทศ	95
3 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำแนกตามข้อมูลทั่วไป	144
4 จำนวนและร้อยละและค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำแนกตามความบ่อยครั้งในการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการออกนอกระบบราชการของมหาวิทยาลัยของรัฐจากสื่อมวลชนประเภทต่างๆ	146
5 จำนวนและร้อยละและค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำแนกตามความบ่อยครั้งในการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการออกนอกระบบราชการของมหาวิทยาลัยของรัฐจากสื่อมวลชนประเภททั้งหมด	147
6 จำนวนและร้อยละและค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำแนกตามความบ่อยครั้งในการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการออกนอกระบบราชการของมหาวิทยาลัยของรัฐจากสื่อบุคคลประเภทต่างๆ	148
7 จำนวนและร้อยละและค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำแนกตามความบ่อยครั้งในการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการออกนอกระบบราชการของมหาวิทยาลัยของรัฐจากสื่อบุคคลประเภททั้งหมด	149
8 จำนวนและร้อยละและค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำแนกตามความบ่อยครั้งในการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการออกนอกระบบราชการของมหาวิทยาลัยของรัฐจากสื่อเฉพาะกิจประเภทต่างๆ	150
9 จำนวนและร้อยละและค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำแนกตามความบ่อยครั้งในการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการออกนอกระบบราชการของมหาวิทยาลัยของรัฐจากสื่อเฉพาะกิจประเภททั้งหมด	151
10 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของอาจารย์มหาวิทยาลัย จำแนกตามความบ่อยครั้งในการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับ “การออกนอกระบบราชการของมหาวิทยาลัยของรัฐ” จากสื่อมวลชน สื่อบุคคล และสื่อเฉพาะกิจ	152
11 จำนวนและค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับความรู้เกี่ยวกับ “การออกนอกระบบราชการของมหาวิทยาลัยของรัฐ”	154

สารบัญ (ต่อ)

ตาราง	หน้า
12 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับความรู้เกี่ยวกับ “การออกนอกระบบราชการของมหาวิทยาลัยของรัฐ”	155
13 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับทัศนคติที่มีต่อ “การออกนอกระบบราชการของมหาวิทยาลัยของรัฐ”	156
14 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับทัศนคติที่มีต่อ “การออกนอกระบบราชการของมหาวิทยาลัยของรัฐ”	158
15 จำนวน ร้อยละและค่าเฉลี่ยของอาจารย์มหาวิทยาลัย จำแนกตามระดับความต้องการ ออกนอกระบบราชการ	159
16 จำนวนและร้อยละของอาจารย์มหาวิทยาลัย จำแนกตามเหตุผลที่ทำให้ต้องการออก นอกระบบราชการมากหรือมากที่สุด	160
17 จำนวนและร้อยละของอาจารย์มหาวิทยาลัย จำแนกตามเหตุผลที่ทำให้ไม่ต้องการออก นอกระบบราชการ	161
18 จำนวนและร้อยละของอาจารย์มหาวิทยาลัย จำแนกตามความคิดเห็นและข้อ เสนอแนะด้านการบริหารการเงิน	162
19 จำนวนและร้อยละของอาจารย์มหาวิทยาลัย จำแนกตามความคิดเห็นและข้อ เสนอแนะด้านการบริหารวิชาการ	163
20 จำนวนและร้อยละของอาจารย์มหาวิทยาลัย จำแนกตามความคิดเห็นและข้อ เสนอแนะด้านการบริหารบุคคล	164
21 จำนวนและร้อยละของอาจารย์มหาวิทยาลัย จำแนกตามความคิดเห็นและข้อ เสนอแนะด้านการประชาสัมพันธ์	165
22 สรุปผลการทดสอบความแตกต่างของการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการออกนอกระบบ ราชการของอาจารย์มหาวิทยาลัย จำแนกตามเพศ	167
23 สรุปผลการทดสอบความแตกต่างของความรู้เกี่ยวกับการออกนอกระบบ ราชการของอาจารย์มหาวิทยาลัย จำแนกตามเพศ	169
24 สรุปผลการทดสอบความแตกต่างของทัศนคติที่มีต่อการออกนอกระบบราชการของ อาจารย์มหาวิทยาลัย จำแนกตามเพศ	170
25 สรุปผลการทดสอบความแตกต่างของความต้องการการออกนอกระบบ ราชการของอาจารย์มหาวิทยาลัย จำแนกตามเพศ	172

สารบัญ (ต่อ)

ตาราง	หน้า	
40	สรุปผลการทดสอบความแตกต่างของทัศนคติที่มีต่อการออกนอกระบบ ราชการของอาจารย์มหาวิทยาลัย จำแนกตามตำแหน่งทางวิชาการ	198
41	สรุปผลการทดสอบความแตกต่างของความต้องการการออกนอกระบบ ราชการของอาจารย์มหาวิทยาลัย จำแนกตามตำแหน่งทางวิชาการ	200
41	สรุปผลการทดสอบความแตกต่างของการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการออกนอกระบบ ราชการของอาจารย์มหาวิทยาลัย จำแนกตามตำแหน่งทางการบริหาร.	201
43	สรุปผลการทดสอบความแตกต่างของความรู้เกี่ยวกับการออกนอกระบบ ราชการของอาจารย์มหาวิทยาลัย จำแนกตามตำแหน่งทางการบริหาร	203
44	สรุปผลการทดสอบความแตกต่างของทัศนคติที่มีต่อการออกนอกระบบ ราชการของอาจารย์มหาวิทยาลัย จำแนกตามตำแหน่งทางการบริหาร	204
45	สรุปผลการทดสอบความแตกต่างของความต้องการการออกนอกระบบ ราชการของอาจารย์มหาวิทยาลัย จำแนกตามตำแหน่งทางการบริหาร.	206
46	สรุปผลการทดสอบความแตกต่างของการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการออกนอกระบบ ราชการของอาจารย์มหาวิทยาลัย จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงานใน มหาวิทยาลัย	207
47	สรุปผลการทดสอบความแตกต่างของความรู้เกี่ยวกับการออกนอกระบบ ราชการของอาจารย์มหาวิทยาลัย จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงานใน มหาวิทยาลัย	209
48	สรุปผลการทดสอบความแตกต่างของทัศนคติที่มีต่อการออกนอกระบบ ราชการของอาจารย์มหาวิทยาลัย จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงานใน มหาวิทยาลัย	211
49	สรุปผลการทดสอบความแตกต่างของความต้องการการออกนอกระบบ ราชการของอาจารย์มหาวิทยาลัย จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงานใน มหาวิทยาลัย	213
50	สรุปผลการทดสอบความแตกต่างของการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการออกนอกระบบ ราชการของอาจารย์มหาวิทยาลัย จำแนกตามที่ตั้งของมหาวิทยาลัย.	214
51	สรุปผลการทดสอบความแตกต่างของความรู้เกี่ยวกับการออกนอกระบบ ราชการของอาจารย์มหาวิทยาลัย จำแนกตามที่ตั้งของมหาวิทยาลัย.	216

สารบัญ (ต่อ)

ตาราง	หน้า
52	สรุปผลการทดสอบความแตกต่างของทัศนคติที่มีต่อการออกนอกระบบ ราชการของอาจารย์มหาวิทยาลัย จำแนกตามที่ตั้งของมหาวิทยาลัย..... 217
53	สรุปผลการทดสอบความแตกต่างของความต้องการการออกนอกระบบ ราชการของอาจารย์มหาวิทยาลัย จำแนกตามที่ตั้งของมหาวิทยาลัย219
54	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทัศนคติและความ ต้องการออกนอกระบบราชการของอาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐ..... 221
55	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชน สื่อบุคคลและ สื่อเฉพาะกิจกับความรู้ ทัศนคติและความ ต้องการออกนอกระบบราชการของอาจารย์ มหาวิทยาลัยของรัฐ222
56	สรุปผลการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ถดถอยพหุคูณเพื่อศึกษาปัจจัยสำคัญระหว่างตัวแปร อิสระกับตัวแปรตามคือความต้องการออกนอกระบบราชการของอาจารย์มหาวิทยาลัย .. 223

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในการพัฒนาประเทศนั้นมีปัจจัยต่างๆเป็นองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการพัฒนา ปัจจัยที่สำคัญปัจจัยหนึ่งก็คือคน ประเทศจะพัฒนาไปได้ต้องอาศัยคนที่มีคุณภาพเป็นคนที่มีความสุขภาพพละนามัยสมบุรณ์ มีความรู้ความสามารถ (ปรมะ สตะเวทิน, 2540: 152) ดังข้อความในหนังสือวิสัยทัศน์การพัฒนาอุดมศึกษาของแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา ฉบับที่ 9 ของทบวงมหาวิทยาลัย (2543: 5) ที่ว่า “ความรู้คือทรัพยากรสำคัญของประเทศ ความได้เปรียบทางเศรษฐกิจของประเทศทุกวันนี้เกี่ยวข้องกับความสามารถของประเทศในการแสวงหาและประยุกต์ใช้ความรู้ในกระบวนการผลิตทางเศรษฐกิจ ความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบไม่ได้ขึ้นอยู่กับการมีทรัพยากรมากกว่าหรือการมีค่าจ้างแรงงานถูก แต่มาจากความสามารถในการใช้ความรู้ของตนเองในการพัฒนาประเทศ” และการที่คนจะมีความรู้ความสามารถได้นั้นก็ต้องมีการพัฒนาในด้านการศึกษา

มหาวิทยาลัยเป็นสถาบันขั้นอุดมศึกษาที่เก่าแก่และจัดได้ว่ามีความบทบาทอย่างมากกับการพัฒนาทางการศึกษาเพราะมหาวิทยาลัยเป็นแหล่งรวบรวมความรู้และผลิตบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถให้แก่สังคม วิจิตร ศรีสะอ้าน (2528:44) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายหรือภารกิจของสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทยไว้ว่ามี 4 ประการคือ 1. การสอนวิชาการและวิชาชีพ เพื่อสนองความต้องการกำลังคนของสังคมและมุ่งวิชาการและวิชาชีพให้มีความเป็นเลิศ 2. มีการค้นคว้าวิจัยเพื่อความก้าวหน้าของวิชาการ 3. บริการวิชาการแก่สังคม และ 4. ถ่ายทอดวัฒนธรรม ส่งเสริมศิลปะและปลูกฝังความเป็นพลเมืองดีที่ถูกต้องเหมาะสม

จากสภาพสังคมโลกที่ได้เปลี่ยนแปลงไปกลายเป็นสังคมเทคโนโลยีข่าวสาร สังคมที่เน้นคุณภาพมาก สังคมที่ไร้พรมแดนความรู้ ทำให้มหาวิทยาลัยไทยในปัจจุบันต้องเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วตามไปด้วย อุทุมพร จามรมาน และคณะ (2542: 1) ได้กล่าวถึงสภาพสังคมที่เปลี่ยนไปนี้ว่าเป็นผลทำให้เกิดการตื่นตัวในกลุ่มคนบางกลุ่ม โดยกลุ่มที่ตื่นตัวมากได้แก่ กลุ่มนักคิด นักวิชาการและนักธุรกิจภาคเอกชน ซึ่งต้องการให้มหาวิทยาลัยไทยมีคุณภาพและสามารถแข่งกับมหาวิทยาลัยทั่วโลกได้ ต้องการการบริหารจัดการที่เน้นประสิทธิภาพ (Efficiency) และประสิทธิผล (Effectiveness) ต้องการให้บริหารคนให้คุ้มกับคุณค่าของเขา และขจัดคนที่ไร้คุณภาพออกไป นอกจากนี้ยังต้องการคนที่เป็นทั้งคนเก่งและคนดีในมหาวิทยาลัย

จากการตื่นตัวดังกล่าว และการวิเคราะห์ถึงสภาพโครงสร้างด้านเศรษฐกิจและสังคม โดยเฉพาะในด้านทรัพยากรคนทุกระดับการศึกษา ที่พบว่าในช่วง 4 ปีที่ผ่านมา สภาพเศรษฐกิจของประเทศถดถอยเป็นอย่างมาก ทำให้เกิดการกู้ยืมเงินจากต่างประเทศเข้ามามาก เป็นผล

ต่อเนื่องทำให้งบประมาณอุดมศึกษามีแนวโน้มลดลงอย่างเห็นได้ชัดดังจะเห็นได้จากตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1: แนวโน้มงบประมาณอุดมศึกษา (หน่วย: พันล้านบาท)

ปี	2534	2536	2538	2540	2542	2543	2544
งบประมาณ							
งบประมาณอุดมศึกษา	12.214	19.658	27.052	39.758	37.242	36.154	34.270
ร้อยละของงบประมาณการศึกษา	16.316	18.190	19.993	18.379	17.852	16.277	15.296
ร้อยละของงบประมาณแผ่นดิน	3.152	3.510	3.783	4.040	4.514	4.204	3.766

ที่มา: ทบวงมหาวิทยาลัย ปี 2543

ประกอบกับข้อค้นพบที่ว่าคุณภาพของการศึกษาไทยยังตกต่ำ ไม่ทันกับการแข่งขันของโลก อีกทั้งเด็กไทยได้รับการศึกษาไม่ทั่วถึงและเป็นธรรม (หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ, 1 มิ.ย. 2544) ในขณะที่มหาวิทยาลัยไทยกำลังประสบภาวะวิกฤตทั้งทางประสิทธิภาพและคุณภาพ มหาวิทยาลัยไม่สามารถทำหน้าที่กลไกระดับสมองในการแก้วิกฤตของชาติได้ตามบทบาทหน้าที่อันควรจะเป็น สถาบันอุดมศึกษาขาดเอกภาพในเชิงนโยบายและการบริหารจัดการ และส่วนใหญ่ยังมุ่งเน้น การสอน ละเลยการทำวิจัยเพื่อเสริมสร้างและพัฒนาองค์ความรู้ เกิดปัญหาการขาดแคลนอาจารย์ที่มีความรู้ความสามารถ โดยเฉพาะทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (ทบวงมหาวิทยาลัย, 2543: 9)

จึงทำให้ได้ข้อสรุปที่ชัดเจนตรงกันว่า ถ้าจะให้ประเทศไทยพัฒนาได้อย่างรวดเร็ว มหาวิทยาลัยของรัฐจะต้องปรับเปลี่ยนบทบาท โดยเฉพาะต้องมีความคล่องตัวในด้านการบริหารองค์กร การเงินและคนให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลให้มากขึ้น ซึ่งการที่จะทำให้มหาวิทยาลัยมีความคล่องตัวเช่นนั้นได้มหาวิทยาลัยจะต้องปรับเปลี่ยนสถานภาพของตนไปเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับรัฐหรือนำตัวเองออกนอกระบบราชการให้ได้

สำหรับความพยายามนำมหาวิทยาลัยออกนอกระบบราชการนี้แท้จริงแล้วมีมาตั้งแต่ประมาณปีพ.ศ.2507 โดยในระยะนั้นหน่วยงานที่รับผิดชอบดูแลมหาวิทยาลัยได้แก่สภาการศึกษาแห่งชาติ และปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีเห็นด้วยกับผู้บริหารและอาจารย์มหาวิทยาลัยจำนวนหนึ่งถึงความจำเป็นที่ต้องนำมหาวิทยาลัยออกนอกระบบ จึงได้จัดสัมมนาขึ้นหลายครั้งที่สวดนิवासจนสามารถเสนอหลักการต่อนายกรัฐมนตรีในขณะนั้นคือ จอมพลถนอม กิตติขจร แต่นายกรัฐมนตรีไม่เห็นด้วย อย่างไรก็ตามก็เป็นผลทำให้จัดตั้งทบวงมหาวิทยาลัยขึ้นดูแล

มหาวิทยาลัยแทนสำนักนายกรัฐมนตรี โดยเข้าใจว่าถ้ามีทบวงมหาวิทยาลัยขึ้นแล้ว จะเข้าใจสภาพมหาวิทยาลัยได้ดีกว่าหน่วยงานที่ต้องดูแลกระทรวง ทบวง กรมอื่นๆด้วย แต่อย่างไรก็ตามแม้มหาวิทยาลัยจะมาอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของทบวงมหาวิทยาลัยแล้วก็ตาม มหาวิทยาลัยก็ยังอยู่ในระบบราชการและอยู่ภายใต้กฎระเบียบต่างๆของหน่วยงานราชการอยู่เช่นเดิม ทำให้ขาดความคล่องตัวในการดำเนินงาน จึงได้มีความพยายามต่อไปที่จะนำมหาวิทยาลัยออกนอกระบบราชการ (เกษม สุวรรณกุล, 2540) ภายหลังจากนั้นในปี พ.ศ. 2533 ได้มีการก่อตั้งมหาวิทยาลัยซึ่งจัดขึ้นในลักษณะมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐแห่งแรกขึ้น คือมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี และในปีถัดมาก็ได้จัดตั้งอีกหนึ่งแห่งคือ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

ต่อมาในสมัยรัฐบาลนายอานันท์ ปันยารชุนก็มีการดำเนินการเรื่องนี้ที่ชัดเจนอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งในครั้งนั้นรัฐบาลมีเจตนารมณ์และนโยบายที่จะนำมหาวิทยาลัยออกนอกระบบด้วยตนเอง มีการเตรียมการถึงขั้นร่างพระราชบัญญัติของมหาวิทยาลัยต่างๆและเข้าสู่การพิจารณาของรัฐสภา แต่ด้วยความไม่เข้าใจกันของฝ่ายต่างๆ ทำให้ความพยายามครั้งนั้นล้มเหลวไป (จุฬาฯของเรา, 2542)

กระแสของการปรับเปลี่ยนสถานภาพจากมหาวิทยาลัยของรัฐไปเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับรัฐเริ่มชัดเจนมากขึ้นเมื่อรัฐบาลที่มีนายชวน หลีกภัย เป็นนายกรัฐมนตรีในสมัยที่ 2 และนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ผู้ได้รับมอบหมายให้ดูแลการปฏิรูประบบราชการไทยและการให้มหาวิทยาลัยออกนอกระบบ ได้มีนโยบายชัดเจนให้มหาวิทยาลัยของรัฐทุกแห่งต้องออกนอกระบบภายในปี พ.ศ. 2545 โดยมีเหตุผลที่สำคัญ 3 ประการคือ 1) เพื่อให้เป็นไปตามเงื่อนไขเงินกู้จากธนาคารเพื่อการพัฒนาแห่งเอเชีย หรือ เอทีบี (มติคณะรัฐมนตรีในวันที่ 27 มกราคม 2541) ซึ่งเงื่อนไขตอนหนึ่งได้ระบุไว้ว่า ต้องเพิ่มศักยภาพของมหาวิทยาลัยของรัฐให้มีอิสระ โดยต้องจัดให้อย่างน้อย 1 มหาวิทยาลัยออกนอกระบบราชการภายในปี 2541 และมหาวิทยาลัยที่เหลือทั้งหมดต้องออกนอกระบบราชการภายในปี 2545 (จุฬาฯของเรา, 2542) 2) เพื่อให้มหาวิทยาลัยมีความเป็นอิสระ คล่องตัวในการปฏิบัติงานทั้งในด้านการบริหารงานบุคคล ด้านวิชาการ ด้านสวัสดิการและด้านอื่นๆ ซึ่งเป้าหมายสุดท้ายก็คือสร้างความเป็นเลิศทางวิชาการ 3) ความจำเป็นเพราะมหาวิทยาลัยจะถูกยุบรวมกับกระทรวงศึกษาธิการเป็นกระทรวงใหม่คือกระทรวงศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ซึ่งการยุบรวมดังกล่าวเป็นผลให้มหาวิทยาลัยที่ไม่ออกจากระบบราชการต้องไปอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์ ระเบียบ ข้อบังคับใหม่ของกระทรวงศึกษาธิการ ศาสนาและวัฒนธรรมตาม พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ 2542 (เนชั่นสุดสัปดาห์, 2544) ซึ่งการเข้าไปอยู่ภายใต้กระทรวงใหม่ดังกล่าว ข้าราชการ พลเรือนส่วนใหญ่เห็นว่าจะเป็นข้อเสียมากกว่าข้อดีคือจะส่งผลต่อการดำเนินการบริหารจัดการบุคคล การเงิน วิชาการ ฯลฯ ให้เกิดความไม่คล่องตัวและไม่สามารถสร้างงานให้มี ประสิทธิภาพได้เท่าที่ควร

จากแนวคิดเกี่ยวกับการออกนอกระบบราชการตามนโยบายของรัฐบาลนายชวน หลีกภัย เป็นนายกรัฐมนตรี ประกอบกับภาวะวิกฤตเศรษฐกิจของประเทศ ความไม่พร้อมที่จะออกนอกระบบของมหาวิทยาลัย ความไม่ชัดเจนในเรื่องโครงสร้างและรูปแบบของการบริหารบุคคล การดำเนินงานทางวิชาการ สวัสดิการของบุคลากร ตลอดจนความไม่เชื่อมั่นในระบบยุติธรรมที่มหาวิทยาลัยจะจัดให้มีขึ้นหลังจากการออกนอกระบบไปแล้ว ฯลฯ ทำให้หมู่ข้าราชการพลเรือนในมหาวิทยาลัยและบุคลากรอื่น ๆ หรือบุคคลในประชาคมมหาวิทยาลัยทุกแห่งของประเทศเกิดความ สับสนเป็นอย่างมาก หลายฝ่ายเห็นด้วยกับแนวคิดนี้ ขณะที่บางฝ่ายไม่เห็นด้วย (มติชนสุดสัปดาห์ , 2544) กำชัย จงจักรพันธ์ (2544: 2) ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับเรื่องนี้ไว้ว่า “ความแตกต่างทาง ความเห็น รัฐบาลโดยเฉพาะอย่างยิ่งรัฐมนตรีและนักวิชาการที่เกี่ยวข้องส่วนหนึ่งเห็นว่า การออกนอกระบบเป็นเรื่องที่ดีและถูกต้อง ในขณะที่มีนักวิชาการและผู้คนจำนวน ไม่น้อยที่เห็นว่า การออกนอกระบบราชการจะก่อให้เกิดผลเสียต่ออุดมศึกษาไทย สาเหตุของความแตกต่างทาง ความเห็นส่วนหนึ่งก็มาจากความไม่ชัดเจนตั้งแต่ต้นของนโยบายดังกล่าว ซึ่งทางผู้กำหนดนโยบาย ก็อาจให้คำอธิบายว่า ที่ไม่ได้กำหนดรายละเอียดต่างๆของการออกนอกระบบราชการก็เพื่อให้ มหาวิทยาลัยต่าง ๆ มีอิสระที่จะกำหนดทิศทางการออกนอกระบบราชการของตนได้” ใน ทำนองเดียวกัน อูมาพร จันทกร (2539) สำนวญความคิดเห็นของคณาจารย์เกี่ยวกับการนำ สถาบันอุดมศึกษาของรัฐออกนอกระบบราชการ พบว่า คณาจารย์ ส่วนใหญ่ทราบเกี่ยวกับการ บริหารงานของมหาวิทยาลัยนอกระบบราชการ แต่ยังมีข้อวิตกกังวลในเรื่องการประเมินผล ความ มั่นคงในอนาคต และฐานะของพนักงานของมหาวิทยาลัยนอกระบบราชการ ส่วนชูชาติ อารีจิตราวุธสรณ์และคณะ (2541) สำนวญความคิดเห็นของข้าราชการในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย จำนวน 10,036 คน เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพของมหาวิทยาลัยที่เป็นส่วนราชการไปเป็น มหาวิทยาลัยในกำกับ ผลการศึกษาพบว่า ร้อยละ 30.99 ของกลุ่มตัวอย่างต้องการเปลี่ยน สถานภาพไปเป็นพนักงานมหาวิทยาลัย แต่ร้อยละ 45.80 ไม่ต้องการ เนื่องจาก ผู้ตอบ แบบสอบถามเห็นว่าผู้บริหารมหาวิทยาลัยจะได้ประโยชน์มากและจะเกิดผลกระทบต่อสังคม โดยเฉพาะนักศึกษาที่ยากจน

อย่างไรก็ตามแม้ว่าความแตกต่างทางความคิดของข้าราชการพลเรือนแต่ละคนเกี่ยวกับ แนวคิดดังกล่าวจะเป็นเรื่องส่วนบุคคล แต่ถ้ามองในองค์รวม โดยมองว่ามหาวิทยาลัยเป็นองค์กร หนึ่ง ซึ่งเป็นที่รวมของบุคคลที่มีเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ร่วมกันในอันที่จะทำกิจกรรมอย่างใด อย่างหนึ่งให้บรรลุผลของเป้าหมายแล้วนั้น (อรวรรณ ปิลันธน์โอวาท, 2542: 12) จะพบว่าความ ไม่เข้าใจกันระหว่างคนในองค์กรเป็นปัญหาที่ยิ่งใหญ่มากสำหรับองค์กรหนึ่งๆ ดังนั้นการสื่อสารจึง เข้ามามีบทบาทในการไกล่เกลี่ยปัญหาดังกล่าวนี้ เพราะการสื่อสารเป็นกระบวนการที่ทำให้

กิจกรรมต่างๆดำเนินไปอย่างราบรื่นและเกิดการประสานงานกันระหว่างสมาชิกในองค์กร ซึ่งจะนำไปสู่ความสำเร็จในองค์กร (อรรถวรรณ ปิลันธน์โอวาท, 2542: 12)

ในทำนองเดียวกันในเรื่องของการปรับเปลี่ยนเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับรัฐนั้น การสื่อสารก็มีส่วนช่วยให้เกิดความเข้าใจ การที่อาจารย์หรือนุคลากรได้รับข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับตนเอง ก็จะทำให้เขาสามารถปฏิบัติหน้าที่และวางแผนสำหรับตนให้เหมาะสม ถ้าอาจารย์ขาดข้อมูลข่าวสารก็จะขาดแนวคิดการวางแผนเพื่อความก้าวหน้าของตนในองค์กร

อย่างไรก็ตามก่อนที่หน่วยงานจะวางแผนการสื่อสารเพื่อสื่อสารไปยังบุคลากรต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการออกนอกระบบราชการของมหาวิทยาลัยรัฐได้อย่างมีประสิทธิภาพได้นั้น ผู้ส่งสารต้อง รู้จักวิเคราะห์พฤติกรรมของผู้รับสาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งพฤติกรรมของการสื่อสาร ซึ่งได้แก่ การเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทักษะคติและความต้องการออกนอกระบบราชการของผู้รับสารเสียก่อน เพื่อให้ผู้ส่งสารจะสามารถนำข้อมูลที่รวบรวมและวิเคราะห์นี้ไปใช้ประโยชน์ในการวางแผนการใช้สื่อและออกแบบสารให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งจากประเด็นความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าวนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาประเด็นดังกล่าวเพื่อที่จะเป็นประโยชน์ในการวางแผนการสื่อสารของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทักษะคติและความต้องการออกนอกระบบราชการของอาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐ
2. เพื่อเปรียบเทียบการเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทักษะคติและความต้องการออกนอกระบบราชการของอาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐตามลักษณะทางประชากร
3. เพื่อเปรียบเทียบการเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทักษะคติและความต้องการออกนอกระบบราชการระหว่างอาจารย์มหาวิทยาลัยในกรุงเทพมหานครและอาจารย์ในส่วนภูมิภาค
4. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทักษะคติและความต้องการออกนอกระบบราชการของอาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐ
5. เพื่อศึกษาตัวแปรที่สามารถอธิบายความต้องการออกนอกระบบราชการของอาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐได้มากที่สุด

คำถามในการวิจัย

1. อาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐมีการเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทักษะคติและความต้องการออกนอกระบบราชการอย่างไร
2. อาจารย์ที่มีลักษณะทางประชากรแตกต่างกันมีการเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทักษะคติและความต้องการออกนอกระบบราชการแตกต่างกันหรือไม่

3. อาจารย์มหาวิทยาลัยในกรุงเทพมหานครและอาจารย์มหาวิทยาลัยในส่วนภูมิภาคมีการเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทักษะคติและความต้องการออกนอกระบบราชการแตกต่างกันหรือไม่
4. การเปิดรับข่าวสารมีความสัมพันธ์กับความรู้เกี่ยวกับการออกนอกระบบราชการของอาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐหรือไม่
5. การเปิดรับข่าวสารมีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อการออกนอกระบบราชการของอาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐหรือไม่
6. การเปิดรับข่าวสารมีความสัมพันธ์กับความต้องการออกนอกระบบราชการของอาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐหรือไม่
7. ความรู้มีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อการออกนอกระบบราชการของอาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐหรือไม่
8. ความรู้มีความสัมพันธ์กับความต้องการออกนอกระบบราชการของอาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐหรือไม่
9. ทัศนคติมีความสัมพันธ์กับความต้องการออกนอกระบบราชการของอาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐหรือไม่
10. การเปิดรับข่าวสารเป็นตัวแปรที่สามารถอธิบายความต้องการออกนอกระบบราชการของอาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐได้มากที่สุดหรือไม่

สมมติฐานการวิจัย

1. อาจารย์ที่มีลักษณะทางประชากรแตกต่างกันมีการเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทักษะคติและความต้องการออกนอกระบบราชการแตกต่างกัน
2. อาจารย์มหาวิทยาลัยในกรุงเทพมหานครและอาจารย์มหาวิทยาลัยในส่วนภูมิภาคมีการเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทักษะคติและความต้องการออกนอกระบบราชการแตกต่างกัน
3. การเปิดรับข่าวสารมีความสัมพันธ์กับความรู้เกี่ยวกับการออกนอกระบบราชการของอาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐ
4. การเปิดรับข่าวสารมีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อการออกนอกระบบราชการของอาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐ
5. การเปิดรับข่าวสารมีความสัมพันธ์กับความต้องการออกนอกระบบราชการของอาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐ
6. ความรู้มีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อการออกนอกระบบราชการของอาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐ

7. ความรู้มีความสัมพันธ์กับความต้องการออกนอกระบบราชการของอาจารย์มหาวิทยาลัย ของรัฐ
8. ทักษะมีความสัมพันธ์กับความต้องการออกนอกระบบราชการของอาจารย์มหาวิทยาลัย ของรัฐ
9. การเปิดรับข่าวสารเป็นตัวแปรที่สามารถอธิบายความต้องการออกนอกระบบราชการ ของอาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐได้มากที่สุด

ขอบเขตของการวิจัย

1. ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาเฉพาะการเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทักษะและความ ต้องการออกนอกระบบราชการของอาจารย์มหาวิทยาลัยรัฐเท่านั้น
2. ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาเฉพาะมหาวิทยาลัยของรัฐที่ยังไม่ได้ออกนอกระบบ ราชการทั้งในกรุงเทพมหานครและในส่วนภูมิภาค

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

1. การเปิดรับข่าวสาร หมายถึง ความบ่อยครั้งในการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการออกนอก ะบบราชการของมหาวิทยาลัยของรัฐจากสื่อมวลชน สื่อบุคคล และ สื่อเฉพาะกิจ
2. สื่อมวลชน หมายถึง หนังสือพิมพ์ นิตยสาร วิทยุ และโทรทัศน์
3. สื่อบุคคล หมายถึง
 - 3.1 สมาชิกภายในครอบครัว ได้แก่ บิดามารดา สามีภรรยา บุตรหลาน
 - 3.2 อาจารย์ที่ทำงานในมหาวิทยาลัยเดียวกัน
 - 3.3 อาจารย์ที่ทำงานต่างมหาวิทยาลัยกัน
 - 3.4 บุคลากรอื่น ๆ ในมหาวิทยาลัยเดียวกัน
 - 3.5 บุคลากรอื่น ๆ ต่างมหาวิทยาลัยกัน
 - 3.6 บุคลากรของทบวงมหาวิทยาลัย
4. สื่อเฉพาะกิจ หมายถึง แผ่นพับ สติกเกอร์ โบปปลิว เว็บไซต์ หนังสือคู่มือ วารสารของ มหาวิทยาลัย จดหมายส่งทางไปรษณีย์ จดหมายข่าว เอกสารเผยแพร่ การประชุม และ การสัมมนาเกี่ยวกับการออกนอกระบบราชการ
5. ทักษะ หมายถึง ความรู้ที่นึกคิดที่มีต่อการออกนอกระบบราชการของมหาวิทยาลัยของรัฐ
6. ความต้องการออกนอกระบบราชการ หมายถึง ความต้องการให้มหาวิทยาลัยของรัฐ ปรับเปลี่ยนสถานภาพไปเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐเพื่อให้มหาวิทยาลัยมีความเป็นอิสระ และคล่องตัวในการดำเนินกิจการ
7. อาจารย์ หมายถึง บุคคลที่ปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งอาจารย์ประจำของมหาวิทยาลัยของรัฐ
8. มหาวิทยาลัยของรัฐ หมายถึง มหาวิทยาลัยในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัยที่ยังไม่ออกนอกระบบ ราชการทั้งในกรุงเทพมหานครและภูมิภาค

9. ลักษณะทางประชากร หมายถึง เพศ อายุ รายได้ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน ตำแหน่งทางวิชาการและตำแหน่งทางการบริหาร
10. ตำแหน่งทางวิชาการ หมายถึง ตำแหน่งอาจารย์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์ และศาสตราจารย์
11. ตำแหน่งทางการบริหาร หมายถึง ตำแหน่งอธิการบดี รองอธิการบดี คณบดี รองคณบดี และหัวหน้าภาควิชา

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารมหาวิทยาลัยในการประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายและวางแผนการใช้สื่อประชาสัมพันธ์ในการเผยแพร่เรื่องมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐหรือการออกนอกระบบของมหาวิทยาลัยให้มีประสิทธิภาพ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเรื่องการเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทักษะและความต้องการออกนอกระบบราชการของอาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแยกตามประเภทได้ดังต่อไปนี้

1. ทฤษฎีการเปิดรับข่าวสาร
2. แนวคิดเกี่ยวกับลักษณะ ประสิทธิภาพและอิทธิพลของสื่อมวลชน สื่อบุคคลและสื่อเฉพาะกิจ
3. แนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสารการตลาดแบบครบวงจร
4. แนวคิดเกี่ยวกับความรู้ ทักษะและความต้องการ
5. แนวคิดเกี่ยวกับลักษณะทางประชากรของผู้รับสาร
6. แนวคิดเกี่ยวกับลักษณะทางภูมิศาสตร์ของผู้รับสาร
7. แนวคิดเกี่ยวกับพัฒนาการมหาวิทยาลัยไทย
8. แนวคิดเกี่ยวกับการออกนอกระบบของมหาวิทยาลัย
9. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ

ทฤษฎีการเปิดรับข่าวสาร

ข่าวสารเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับกิจกรรมต่างๆ ในชีวิตประจำวันของมนุษย์ เพราะมนุษย์เป็นสัตว์สังคมที่ต้องอาศัยการแลกเปลี่ยนข่าวสาร ความรู้และประสบการณ์ซึ่งกันและกัน ข่าวสารจะเป็นปัจจัยสำคัญที่ใช้ประกอบการตัดสินใจของมนุษย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อมนุษย์เกิดความไม่แน่ใจในเรื่องหนึ่งเรื่องใดมากเท่าใด ความต้องการข่าวสารก็จะยิ่งมากขึ้นเท่านั้น (วุฒิชัย จานงค์, 2523)

นอกจากข่าวสารจะช่วยลดความไม่แน่ใจและช่วยให้การตัดสินใจของมนุษย์มีประสิทธิภาพมากขึ้นแล้ว ข่าวสารยังเป็นสิ่งที่ช่วยให้บุคคลที่เปิดรับมีความทันสมัย เข้ากับโลกของปัจจุบันได้มากยิ่งขึ้น ดังที่ชาร์ลส์ เค. อัทกิน (Charles k. Atkin, 1973:208) ได้กล่าวว่า บุคคลที่เปิดรับข่าวสารมาก ย่อมมีหูตากว้างไกล มีความรู้ความเข้าใจในสภาพแวดล้อมและเป็นคนทันสมัยทันเหตุการณ์กว่าบุคคลที่เปิดรับข่าวสารน้อย

อย่างไรก็ตาม เนื่องจากข่าวสารที่ถูกส่งผ่านไปยังผู้รับสารแต่ละคนในยุคปัจจุบันซึ่งเป็นยุคข่าวสาร มีมากเกินกว่าที่ผู้รับสารแต่ละคนจะรับไว้ได้ ประกอบกับการที่ผู้รับสารแต่ละคนมีลักษณะเฉพาะตัวเป็นกันไป (unique individual) ซึ่งลักษณะเฉพาะตัวที่ทำให้คนแตกต่างกันนี้ เนื่องจากแต่ละคนมีประสบการณ์ที่แตกต่างกัน (ปรมะ สตะเวทิน, 2540:121) ดังนั้นข่าวสารที่หลั่งไหลผ่านเข้าไปยังแต่ละบุคคลจากช่องทางต่าง ๆ นั้น มักจะถูกคัดเลือกลดเวลา ข่าวสารที่

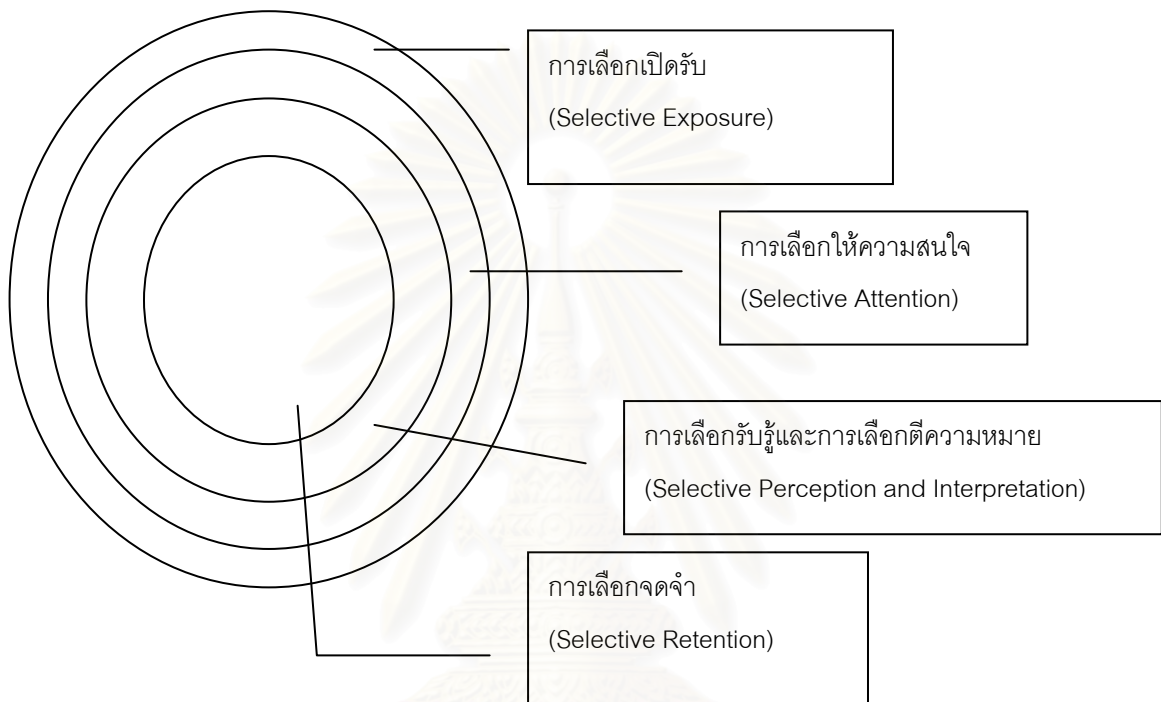
น่าสนใจ มีประโยชน์ และเหมาะสมตามความนึกคิดของผู้รับสาร จะเป็นข่าวสารที่ก่อให้เกิดความสำเร็จในการสื่อสาร (กิติมา สุรสนธิ, 2533: 46-47) เพราะฉะนั้นผู้สื่อสารจึงควรทำความเข้าใจกับกระบวนการเลือกรับข่าวสารของมนุษย์ เพื่อนำไปเป็นแนวทางสู่ความสำเร็จในการสื่อสาร

สำหรับในเรื่องเกี่ยวกับกระบวนการเลือกรับข่าวสารของมนุษย์นั้น โจเซฟ ที แคลปเปอร์ (1960:19-25) ได้กล่าวไว้ว่า กระบวนการเลือกรับข่าวสารหรือเปิดรับข่าวสารเปรียบเสมือนเครื่องกรองข่าวสารในการรับรู้ของมนุษย์ ซึ่งประกอบด้วยการกรอง 4 ขั้นตอนตามลำดับดังต่อไปนี้

1. การเลือกเปิดรับ (Selective Exposure) เป็นขั้นแรกในการเลือกช่องทางการสื่อสาร บุคคลจะเลือกเปิดรับสื่อและข่าวสารจากแหล่งสารที่มีอยู่ด้วยกันหลายแห่ง เช่น การเลือกซื้อหนังสือพิมพ์ฉบับใดฉบับหนึ่ง เลือกเปิดวิทยุกระจายเสียงสถานีใดสถานีหนึ่ง ตามความสนใจและความต้องการของตน อีกทั้งทักษะและความชำนาญในการรับรู้ และเข้าใจข่าวสารของคนเรานั้นก็ต่างกัน บางคนถนัดที่จะฟังมากกว่าอ่าน ก็จะชอบฟังวิทยุ ดูโทรทัศน์มากกว่าอ่านหนังสือ เป็นต้น
2. การเลือกให้ความสนใจ (Selective Attention) ผู้เปิดรับข่าวสารมีแนวโน้มที่จะเลือกสนใจข่าวจากแหล่งใดแหล่งหนึ่ง โดยมักจะเลือกตามความคิดเห็น ความสนใจของตน เพื่อสนับสนุนทัศนคติเดิมที่มีอยู่ และหลีกเลี่ยงสิ่งที่ไม่สอดคล้องกับความรู้ความเข้าใจ หรือทัศนคติเดิมที่มีอยู่แล้ว เพื่อไม่ให้เกิดภาวะทางจิตใจที่ไม่สมดุลหรือมีความไม่สบายใจ ดังคำกล่าวที่ว่า คนเราได้ยินในสิ่งที่ได้ยิน (People hear what they want to hear) และได้เห็นในสิ่งที่ต้องการเห็น (See what they want to see) (เสรี วงษ์มณฑา, 2541:36) ดังนั้นการลดหรือหลีกเลี่ยงภาวะดังกล่าวได้ก็ต้องแสวงหาข่าวสารหรือเลือกสรรเฉพาะข่าวสารที่สอดคล้องกับความคิดของตน
3. การเลือกรับรู้และตีความหมาย (Selective Perception and Interpretation) เมื่อบุคคลเปิดรับข่าวสารแล้ว ก็เชื่อว่ารับรู้ข่าวสารทั้งหมดตามเจตนาของผู้ส่งสารเสมอไป เพราะคนเรามักเลือกรับรู้และตีความหมายสารแตกต่างกันไปตามความสนใจ ทัศนคติ ประสบการณ์ ความเชื่อ ความต้องการ ความคาดหวัง แรงจูงใจ สภาวะทางร่างกาย หรือสภาวะทางอารมณ์และจิตใจ ฉะนั้นแต่ละคนอาจตีความหมายข่าวสารขึ้นเดียวกันไม่ตรงกันก็ได้ อีกทั้งในการเลือกรับรู้และตีความเฉพาะข่าวสารที่สอดคล้องกับลักษณะส่วนบุคคลดังกล่าว นอกจากจะทำให้ข่าวสารบางส่วนถูกตัดทิ้งไป ยังมีการบิดเบือนข่าวสารให้มีทิศทางเป็นที่น่าพึงพอใจของแต่ละบุคคลด้วย
4. การเลือกจดจำ (Selective Retention) บุคคลจะเลือกจดจำข่าวสารในส่วนที่ตรงกับ ความสนใจ ความต้องการ ทัศนคติ ฯลฯ ของตนเอง และมักจะลืมหรือไม่นำไปถ่ายทอดในส่วนที่ตนเองไม่สนใจ ไม่เห็นด้วย หรือเรื่องที่ขัดแย้งกับความคิดของตนเอง ข่าวสารที่คนเราเลือกจดจำไว้นั้น มักมีเนื้อหาที่จะช่วยเสริมหรือสนับสนุน

ความรู้สึกนึกคิด ทศนคติ ค่านิยม หรือความเชื่อของคนแต่ละคนที่มีอยู่เดิมให้มีความมั่นคงชัดเจนยิ่งขึ้นและเปลี่ยนแปลงยากขึ้น เพื่อนำไปใช้เป็นประโยชน์ในโอกาสต่อไป ส่วนหนึ่งอาจนำไปใช้เมื่อเกิดความรู้สึกขัดแย้งและมีสิ่งที่ไม่สบายใจขึ้น

จากที่กล่าวมาในเรื่องของกระบวนการเลือกสรรของมนุษย์นั้น สามารถนำมาเขียนเป็นแผนภาพได้ดังนี้

สำหรับเหตุผลในการที่มนุษย์เลือกสนใจหรือตั้งใจรับข่าวสารอย่างไรจากสื่อใดนั้น ไรเลย์ (Riley, 1972: 284) มีความเห็นว่า แรงจูงใจที่ต้องการเป็นที่ยอมรับของสมาชิกภายในสังคมจะเป็นสิ่งกำหนดความสนใจ การเปิดรับข่าวสารจากสื่อต่างๆ ก็เพื่อสนองความต้องการของตน ซึ่งปรากฏการณ์นี้ ไรท์ (Wright, 1975: 137) เรียกว่า “พฤติกรรมเปิดรับข่าวสาร” นักวิชาการเหล่านี้มีความเห็นตรงกันว่า ผู้รับข่าวสารจะเลือกรับข่าวสารจากสื่อใดนั้น ย่อมเป็นไปตามบทบาทและสถานภาพในสังคมของผู้รับสาร และเหตุผลในการรับสารก็เพื่อนำไปเป็นหัวข้อสนทนา ซึ่งจะทำให้ผู้รับสาร รู้สึกว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของสังคม

ทอดด์ ฮันท์ และ เบรนท์ ดี รูเบน (Todd Hunt and Brent d. Ruben, 1993: 50-52 อ้างถึงในปรมะ สตะเวทิน, 2541: 122-124) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมเลือกในการสื่อสารไว้ดังนี้

1. *ความต้องการ (Need)* ปัจจัยที่สำคัญที่สุดปัจจัยหนึ่งในกระบวนการเลือกของมนุษย์คือความต้องการ ความต้องการทุกอย่างของมนุษย์ทั้งความต้องการทางกายและใจ ทั้งความต้องการระดับสูงและความต้องการระดับต่ำ ย่อมเป็นตัวกำหนดการเลือกของเรา เราเลือกเพื่อตอบสนอง

ความต้องการของเรา เพื่อให้ได้ข่าวสารที่ต้องการ เพื่อแสดงสนิยม เพื่อการยอมรับในสังคม เพื่อความพอใจ ฯลฯ

2. *ทัศนคติและค่านิยม (Attitude and Values)* ทัศนคติคือความชอบและมีใจโน้มเอียง (preference and Predispositions) ต่อเรื่องต่างๆ ส่วนค่านิยมคือ หลักพื้นฐานที่เรายึดถือ เป็นความรู้สึกที่ว่าเราควรจะทำหรือไม่ควรทำอะไรในการมีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมและคน ซึ่งทั้งทัศนคติและค่านิยมมีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อการเลือกใช้สื่อมวลชน การเลือกข่าวสาร การเลือกความหมายและการเลือกจดจำ

3. *เป้าหมาย (Goal)* มนุษย์ทุกคนมีเป้าหมาย มนุษย์ทุกคนกำหนดเป้าหมายในการดำเนินชีวิตทั้งในเรื่องอาชีพ การเข้าสมาคม การพักผ่อน เป้าหมายของกิจกรรมต่างๆที่เรากำหนดขึ้นนี้จะมามีอิทธิพลต่อการเลือกใช้สื่อมวลชน การเลือกข่าวสาร การเลือกตีความหมาย และการเลือกจดจำเพื่อสนองเป้าหมายของตน

4. *ความสามารถ (Capability)* ความสามารถของเราเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งรวมทั้งความสามารถด้านภาษามีอิทธิพลต่อเราในการที่จะเลือกรับข่าวสาร เลือกตีความหมาย และเลือกเก็บ เนื้อหาของข่าวนั้นไว้

5. *การใช้ประโยชน์ (Utility)* กล่าวโดยทั่วไปแล้ว เราจะให้ความสนใจและใช้ความพยายามในการที่จะเข้าใจ และจดจำข่าวสารที่เราสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้

6. *ลีลาในการสื่อสาร (Communication Style)* การเป็นผู้รับสารของเรานั้นส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับลีลาในการสื่อสารของเรา คือความชอบหรือไม่ชอบสื่อบางประเภท ดังนั้นบางคนจึงชอบฟังวิทยุ บางคนชอบดูโทรทัศน์ บางคนชอบอ่านหนังสือพิมพ์ ฯลฯ

7. *สภาวะ (Context)* สภาวะในที่นี้หมายถึง สถานที่ บุคคล และเวลาที่อยู่ในสถานการณ์ การสื่อสาร สิ่งต่างๆเหล่านี้มีอิทธิพลต่อการเลือกของผู้รับสาร การมีคนอื่นอยู่ด้วยมีอิทธิพลตรงต่อการเลือกใช้สื่อและข่าวสาร การเลือกตีความหมายและเลือกจดจำข่าวสาร การที่เราต้องถูกมองว่าเป็นอย่างไร การที่เราคิดว่าคนอื่นมองเราอย่างไร เราเชื่อว่าคนอื่นคาดหวังอะไรจากเรา และการที่คิดว่าคนอื่นคิดว่าเราอยู่ในสถานการณ์อะไรแล้วแต่มีอิทธิพลต่อการเลือกของเรา

8. *ประสบการณ์และนิสัย (Experience and Habit)* ในฐานะของผู้รับสาร ผู้รับสารแต่ละคนพัฒนานิสัยการรับสารอันเป็นผลมาจากประสบการณ์ในการรับข่าวสารของเรา เราพัฒนาความชอบสื่อชนิดใดชนิดหนึ่ง รายการประเภทใดประเภทหนึ่ง ดังนั้นเราจึงเลือกที่จะใช้สื่อชนิดใดชนิดหนึ่ง สนใจเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ตีความหมายอย่างใดอย่างหนึ่ง และเลือกจดจำเรื่องใดเรื่องหนึ่ง

ส่วนขวัญเรือน กิติวัฒน์ (2531: 21-27) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่ทำให้พฤติกรรมเลือกเปิดรับข่าวสารของบุคคลแต่ละบุคคลแตกต่างกันไว้ดังนี้

ปัจจัยด้านบุคลิกภาพและจิตวิทยาส่วนบุคคล มีแนวคิดที่คนเราแต่ละคนมีความ

แตกต่างกันเฉพาะตัวบุคคลอย่างมากในด้านโครงสร้างทางจิตวิทยาส่วนบุคคล ซึ่งเป็นผลสืบเนื่องมาจากลักษณะการอบรมเลี้ยงดูที่แตกต่างกัน การดำรงชีวิตในสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกัน ฯลฯ ซึ่งส่งผลไปถึงสติปัญญา ความคิด ทักษะคิด ตลอดจนกระบวนการทางจิตใจในแง่ของการรับรู้ การเรียนรู้ การจูงใจ กล่าวคือ คนเราจะสร้างรูปแบบความคิดเห็น ความเชื่อ ทักษะคิด รวมทั้งค่านิยมขึ้นมาภายในตัวเองประกอบเป็นบุคลิกภาพส่วนบุคคล ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการกำหนดรูปแบบการสื่อสาร โดยเฉพาะในแง่ของการเลือกเปิดรับ การเลือกรับรู้ และการเลือกจดจำ

2. *ปัจจัยด้านสภาพความสัมพันธ์กับสังคม* เนื่องจากคนเรามักยึดติดกับกลุ่มสังคมที่ตนสังกัดอยู่เป็นกลุ่มอ้างอิงในการตัดสินใจที่จะแสดงออกซึ่งพฤติกรรมใดๆก็ตาม นั่นคือมักคล้อยตามกลุ่มในแง่ความคิด ทักษะคิด และพฤติกรรมเพื่อให้เป็นที่ยอมรับของกลุ่ม

3. *ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมนอกระบบการสื่อสาร* จากแนวความคิดว่าปัจเจกบุคคลมักรวมกันเป็นกลุ่มทางสังคมมากกว่า และนำเอาลักษณะพื้นฐานบางประการของแต่ละคนที่เหมาะสมกันมาจัดเข้าไว้เป็นกลุ่ม ลักษณะพื้นฐานดังกล่าวได้แก่ เพศ อาชีพ ระดับการศึกษา รายได้ ฯลฯ บุคคลที่อยู่ในกลุ่มเดียวกันย่อมจะรับเนื้อหาของการสื่อสารคล้ายคลึงกัน และย่อมมีการตอบสนองต่อเนื้อหาไม่แตกต่างกัน ดดยเฉพาะปัจจัยด้านบุคลิกภาพและจิตวิทยาส่วนบุคคลจัดว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการเปิดรับข่าวสารของบุคคล

นอกจากนี้วิลเบอร์ แชรรมม์ (Wilbur Schramm, 1973: 121-122) ยังได้กล่าวถึงองค์ประกอบอื่นๆในการเลือกเปิดรับข่าวสารต่างๆไว้ดังนี้

1. *ประสบการณ์* เนื่องจากผู้รับสารย่อมมีประสบการณ์เกี่ยวกับข่าวสาร วัตถุประสงค์ของ ฯลฯ แตกต่างกันไป ประสบการณ์จึงเป็นตัวแปรที่ทำให้ผู้รับสารแสวงหาข่าวสารแตกต่างกัน
2. *การประเมินสาระประโยชน์จากข่าวสาร* ผู้รับสารจะแสวงหาข่าวสารเพื่อสนองจุดประสงค์ใดจุดประสงค์หนึ่ง การประเมินสาระประโยชน์ของข่าวสารจะช่วยให้เกิดการเรียนรู้ว่าข่าวสารแต่ละอย่างมีประโยชน์ต่างกัน จึงก่อให้เกิดการพัฒนาและปรับปรุงนิสัยและรูปแบบการแสวงหาข่าวสาร
3. *ภูมิหลังแตกต่างกัน* เนื่องจากธรรมชาติของมนุษย์มักจะสนใจสิ่งที่ตนไม่เคยพบมาก่อน รวมทั้งสนใจในความแตกต่างหรือการเปลี่ยนแปลงจากสภาพที่เป็นอยู่ขณะนั้น ไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลงทางวัตถุประสงค์ของ หรือเรื่องราวต่างๆ
4. *การศึกษาและสภาพแวดล้อม* นับเป็นองค์ประกอบพื้นฐานที่ก่อให้เกิดประสบการณ์ขึ้นในตัวบุคคล และเป็นตัวชี้พฤติกรรมสื่อสารของผู้นั้น ทั้งพฤติกรรมการเลือกรับสื่อและเนื้อหาข่าวสาร
5. *ความสามารถในการรับสาร* สภาพจิตใจและร่างกายมีส่วนสัมพันธ์กับความสามารถในการรับข่าวสารของบุคคล สภาพร่างกายที่สมบูรณ์ยังมีส่วนสัมพันธ์กับสติปัญญาด้วย การ

เปลี่ยนแปลงทางอายุและระยะเวลาที่ได้รับการศึกษา รวมทั้งการเจริญเติบโตทางความคิดย่อมมีความสัมพันธ์ทางบวกและทางลบต่อการโน้มน้าวใจ

6. **บุคลิกภาพ** บุคลิกภาพของผู้รับสารจะเป็นตัวแปรที่มีความเกี่ยวข้องกับการเปิดรับข่าวสาร ทำให้มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ การโน้มน้าวจิตใจและพฤติกรรมของผู้รับสาร

7. **อารมณ์** สภาพทางอารมณ์ของผู้รับสารจะทำให้ผู้รับสารเข้าใจความหมายของสารหรืออาจเป็นอุปสรรคต่อความเข้าใจความหมายของข่าวสารได้ นอกจากนี้เราควรสังเกตด้วยอีกว่าอารมณ์ของผู้รับสารนั้น สามารถพิจารณาได้ ทั้งความรู้สึกของ ผู้รับสารในขณะนั้นเอง และท่าทีที่มีอยู่ก่อนแล้วเกี่ยวกับข่าวสารนั้นด้วย

สำหรับเหตุผลที่มนุษย์เปิดรับข่าวสารนั้น แมคคอมบ์สและเบคเกอร์ (McCombs and Becker, 1979) ได้ให้ความเห็นว่าบุคคลเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชนเพื่อตอบสนองความต้องการ 4 ประการคือ

1. เพื่อต้องการรู้เหตุการณ์ (Surveillance) โดยติดตามความเคลื่อนไหวและสังเกตการณ์รอบตัว เพื่อที่จะได้รู้ว่าอะไรกำลังจะเกิดขึ้น เพื่อให้ทันเหตุการณ์ ทันสมัยและเรียนรู้ว่าอะไรเป็นสิ่งสำคัญที่ควรรู้
2. เพื่อต้องการช่วยตัดสินใจ (Decision) โดยเฉพาะการตัดสินใจในเรื่องเกี่ยวกับชีวิตประจำวัน การเปิดรับข่าวสารทำให้บุคคลสามารถกำหนดความเห็นของตนต่อสถานะหรือเหตุการณ์ต่างๆรอบตัวได้
3. เพื่อการพูดคุยสนทนา (Discussion) การเปิดรับข่าวสารจากสื่อบุคคลจะทำให้บุคคลมีข้อมูลที่จะนำไปใช้ในการพูดคุยกับผู้อื่นได้
4. เพื่อต้องการมีส่วนร่วม (Participation) เพื่อรับรู้และมีส่วนร่วมในเหตุการณ์ ความเห็นไปต่างๆที่เกิดขึ้นในสังคมและรอบๆตัว

นอกจากเหตุผลทั้ง 4 ประการแล้ว มนุษย์ยังเปิดรับข่าวสารเพื่อเสริมความคิดเห็น (Reinforcement) ให้มั่นคงยิ่งขึ้น หรือช่วยสนับสนุนการตัดสินใจที่ได้กระทำไปแล้ว ทั้งยังเปิดรับเพื่อความบันเทิง (Entertainment) และผ่อนคลายอารมณ์ (Emotional Release) อีกด้วย

จอห์น ซี เมอร์ริลและโลเวนสตีน (John C. Merrill and Lowenstien, 1971: 134-135 อ้างถึงในชวรัตน์ เชิดชัย, 2527: 170-174) กล่าวว่า มีปัจจัยหลายประการที่เป็นแรงผลักดันให้บุคคลใดบุคคลหนึ่งมีการใช้สื่อ ซึ่งปัจจัยเหล่านั้นได้แก่

1. ความเหงา เป็นเหตุผลทางจิตวิทยาโดยตรงที่ว่า ปกติคนเราไม่ชอบที่จะอยู่ตามลำพัง เนื่องจากเกิดความรู้สึกสับสน วิดกกังวล และหวาดกลัว ดังนั้นจึงชอบหรือพยายามที่จะรวมกลุ่มเพื่อสังสรรค์กับผู้อื่น เมื่อไม่สามารถติดต่อสังสรรค์กับผู้อื่นได้โดยตรง สิ่งที่ดีที่สุดคือ การอยู่กับสื่อต่างๆที่ใช้ในการสื่อสาร

2. ความอยากรู้อยากเห็นในสิ่งต่างๆที่เกิดขึ้น ปกติมนุษย์จะอยากรู้อยากเห็นโดยเริ่มจากสิ่งที่อยู่ใกล้ตัวที่สุด ไปจนถึงสิ่งที่อยู่ไกลตัวที่สุด ซึ่งสิ่งต่างๆถือเอาความอยากรู้อยากเห็นเป็นหลักในการนำเสนอข่าวต่างๆ
3. ประโยชน์ใช้สอยของตัวเอง ในฐานะที่เป็นผู้รับข่าวสาร จึงต้องแสวงหาและใช้ข่าวสารบางอย่างที่จะเป็นประโยชน์ต่อตนเอง เพื่อช่วยให้ความคิดของตัวเองบรรลุผล เพื่อให้ได้ข่าวสารที่ได้มาเสริมทัศนคติเดิมของตน
4. ลักษณะเฉพาะของสื่อ สื่อแต่ละชนิดมีลักษณะเฉพาะตัวแตกต่างกันไป ทำให้ผู้รับสารแต่ละคนแสวงหาและได้ประโยชน์จากแต่ละสื่อไม่เหมือนกัน ทั้งนี้เพราะผู้รับข่าวสารแต่ละคนย่อมหันเข้าหาลักษณะเฉพาะอย่างของสื่อที่จะสนองความต้องการ และทำให้ตนเองเกิดความพึงพอใจ

อย่างไรก็ตามแม้ว่าพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารของมนุษย์แต่ละคนจะแตกต่างกัน แต่โดยทั่วไปมนุษย์มีการเปิดรับข่าวสารอยู่ด้วยกัน 2 ลักษณะคือ

1. การเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชน โดยผู้รับสารมีความคาดหวังจากสื่อมวลชนว่า การบริโภคข่าวสารจากสื่อมวลชนจะช่วยตอบสนองความต้องการของเขาได้ ซึ่งจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติหรือเปลี่ยนลักษณะนิสัย เปลี่ยนพฤติกรรมบางอย่างได้ โดยการเลือกบริโภคสื่อมวลชนนั้นจะขึ้นอยู่กับความต้องการ หรือแรงจูงใจของผู้รับสารเอง เพราะบุคคลแต่ละคนย่อมมีวัตถุประสงค์และความตั้งใจในการใช้ประโยชน์แตกต่างกันไป อย่งไรก็ดี ถึงแม้ว่าสื่อมวลชนจะมีอิทธิพลอย่างมากต่อปัจเจกบุคคล แต่ว่าอิทธิพลนั้นไม่มีความสมบูรณ์ (Absoluteness) ยังมีเงื่อนไขอีกหลายประการที่เป็นตัวแปรอิสระ เช่น ลักษณะทางประชากร ความสนใจ ลักษณะทางภูมิศาสตร์ ฯลฯ ที่เป็นเงื่อนไขทำให้อิทธิพลเกิดหรือไม่เกิด รุนแรงหรือไม่รุนแรง (สมควร กวียะ, 2540)

2. การเปิดรับข่าวสารจากสื่อบุคคล โรเจอร์สและชูเมกเกอร์ (Rogers and Shoemaker, 1971) กล่าวว่าในกรณีที่ต้องการให้บุคคลใดเกิดการยอมรับสารนั้น ควรที่จะใช้การสื่อสารระหว่างบุคคล โดยใช้สื่อบุคคลเป็นผู้เผยแพร่ข่าวสาร สื่อบุคคลนี้จะมีประโยชน์อย่างมากในกรณีที่ผู้ส่งสารหวังผลให้ผู้รับเกิดการเปลี่ยนแปลงในระดับทัศนคติและพฤติกรรมในการรับสาร นอกจากนี้ยังเป็นวิธีที่ช่วยให้ผู้รับสารมีความเข้าใจกระจ่างชัดและตัดสินใจรับสารได้อย่างมั่นใจยิ่งขึ้น ซึ่งการสื่อสารระหว่างบุคคลนี้สามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้ (เสถียร เขยประทับ, 2525)

- 2.1 การติดต่อโดยตรง (Direct Contact) เป็นการเผยแพร่ข่าวสารเพื่อสร้างความเข้าใจหรือชักจูงโน้มน้าวใจกับประชาชนโดยตรง แต่มีข้อจำกัดคือ ต้องใช้สื่อบุคคลจำนวนมาก สิ้นเปลืองเวลา ค่าใช้จ่ายและแรงงานในการเผยแพร่ข่าวสาร

2.2 การติดต่อโดยกลุ่ม (Group Contact of Community Public) กลุ่มจะมีอิทธิพลต่อบุคคลส่วนรวม โดยที่กลุ่มต่างๆจะช่วยให้การสื่อสารบรรลุเป้าหมายได้

จากแนวคิดเกี่ยวกับการเปิดรับข่าวสารนี้จะเห็นได้ว่า ข่าวสารเป็นสิ่งสำคัญสำหรับมนุษย์ในการดำรงชีวิต มนุษย์จำเป็นต้องเปิดรับข่าวสารเพื่อประโยชน์ในหลายๆด้าน อย่างไรก็ตามเนื่องจากข่าวสารที่ผ่านเข้ามาในกระบวนการสื่อสารในแต่ละครั้งนั้นมีมากเกินไปจนกว่าที่บุคคลแต่ละคนจะรับไว้ได้ ดังนั้นจึงเกิดกระบวนการเลือกสรรข่าวสารเกิดขึ้น ซึ่งกระบวนการเลือกสรรข่าวสารของบุคคลแต่ละคนนั้นจะแตกต่างกันไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายปัจจัยด้วยกัน เช่น ปัจจัยทางด้านบุคลิกภาพและจิตวิทยาส่วนบุคคล หรือปัจจัยทางสังคม หรือปัจจัยทางการสื่อสาร เป็นต้น และแม้ว่าบุคคลแต่ละคนจะเลือกเปิดรับสื่อด้วยเหตุผลแตกต่างกัน แต่โดยทั่วไปคนก็มักจะมีรูปแบบการเปิดรับข่าวสารอยู่ 2 ลักษณะด้วยกันคือ การเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชนและสื่อบุคคล ซึ่งสำหรับแนวคิดเกี่ยวกับสื่อต่าง ๆ นั้นสามารถอธิบายได้ดังต่อไปนี้

แนวคิดเกี่ยวกับสื่อมวลชน สื่อบุคคลและสื่อเฉพาะกิจ

ในการประชาสัมพันธ์การออกนอกระบบราชการให้แก่อาจารย์ในมหาวิทยาลัยของรัฐนั้น “สื่อ” ได้เข้ามามีบทบาทอย่างมากในการเผยแพร่ข่าวสารที่จำเป็น ตลอดจนโน้มน้าวใจให้อาจารย์มีความคิดเห็นและทัศนคติไปในทิศทางที่หน่วยงานหรือผู้ส่งสารต้องการ

คำว่า “สื่อ” (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2525 : 812) หมายถึง ผู้หรือสิ่งที่ทำการติดต่อให้ถึงกันหรือชักนำให้รู้จักกัน

“สื่อ หมายถึง ช่องทางการสื่อสารที่จะนำข่าวสารไปสู่กลุ่มเป้าหมาย เป็นองค์ประกอบหนึ่งที่มีความสำคัญในกระบวนการสื่อสาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการรณรงค์และประชาสัมพันธ์ ดังคำกล่าวของเกษม จันทรน้อย (2537:22) ที่ว่า “การใช้สื่อเป็นกลไก เครื่องมือทางการประชาสัมพันธ์ ซึ่งเปรียบเสมือนอาวุธที่ใช้ในการรบ หากอาวุธดีก็มีชัยไปกว่าครึ่งแล้ว...”

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าสื่อจะมีบทบาทอย่างมากในการสื่อสาร แต่ปัจจุบันสื่อมีมากมายหลายประเภทและแต่ละประเภทก็มีอิทธิพลต่อความรู้ ทัศนคติและพฤติกรรมของปัจเจกบุคคลแตกต่างกันออกไป ดังนั้นผู้ส่งสารจึงควรเลือกใช้สื่อให้เหมาะสมกับลักษณะของงานที่ต้องการจะประชาสัมพันธ์เผยแพร่

สื่อมวลชน

ความหมายของสื่อมวลชน

สื่อที่ใช้ในการสื่อสารมวลชนเรียกว่า “สื่อมวลชน” (Mass Media) ซึ่งหมายถึงสื่อที่สามารถนำสารจากผู้ส่งสาร ไปสู่ผู้รับสารที่ประกอบด้วยคนจำนวนมากได้อย่างรวดเร็วภายในเวลาที่

ใกล้เคียงกันหรือในเวลาเดียวกัน โดยทั่วไปแล้วสื่อที่เรียกว่าสื่อมวลชนได้แก่ หนังสือพิมพ์ วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ นิตยสารและภาพยนตร์ (ปรมะ สตะเวทิน, 2540 : 134-135)

เกศินี จุฑาวิจิตร (2540 : 64) กล่าวถึง สื่อมวลชนว่าเป็นสื่อที่มีความซับซ้อนทางเทคโนโลยีสามารถที่จะส่งสารไปยังผู้รับสารที่ไม่รู้จักเป็นจำนวนมาก และอยู่ห่างไกลกัน ได้อย่างรวดเร็วภายในเวลาเดียวกัน หรือใกล้เคียงกัน สื่อมวลชนได้แก่ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร โทรทัศน์ วิทยุ ภาพยนตร์

ในการทำนองเดียวกันพัชนี เขยจรรรยา เมตตา วิวัฒน์านุกูล, และฉรินันท์ อนวัชศิริวงศ์ (2538: 75-76) ได้อธิบายถึง คำว่า “สื่อมวลชน” ไว้ว่า มักมีความหมายครอบคลุมไปถึงเครื่องมือทางเทคนิค ซึ่งการสื่อสารถึงมวลชนต้องใช้ ประกอบด้วย

สื่อสิ่งพิมพ์ (Printed Media) ได้แก่ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร หนังสือ แผ่นพับ จดหมายเวียน ใบติดประกาศ ตัวอักษรที่เครื่องบินพ่นเป็นควันบนฟ้า และเครื่องมืออื่น ๆ ซึ่งนำสารไปสู่มวลชน โดยผ่าน

สื่ออิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Media) ได้แก่ รายการวิทยุ และการบันทึกเสียงต่าง ๆ ซึ่งผ่านหู หรือรายการโทรทัศน์ ภาพยนตร์และการบันทึกวิดีโอ ซึ่งผ่านทั้งทางตาและหู

อย่างไรก็ตาม การจำกัดความคำว่า “สื่อมวลชน” มิได้ดูตัวเครื่องมือเป็นหลัก หากแต่จำกัดความตามวิธีที่สื่อถูกใช้ “สื่อมวลชน” จึงหมายถึงเครื่องมือทางเทคนิคซึ่ง

ทำให้การสื่อสารเกิดขึ้นได้โดยผ่านเครื่องมือชนิดหนึ่ง ที่ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสารไม่เป็นการส่วนตัวและสามารถใช้สื่อสารจากแหล่งสารหนึ่งไปยังผู้รับสารจำนวนมาก

ส่วนเกษม จันทรน้อย (2537 : 92) ให้ความหมายของ “สื่อมวลชน” ว่าเป็นสื่อกลางต่าง ๆ โดยอาศัยเครื่องมือดังต่อไปนี้ “สื่อมวลชน”

1. หนังสือพิมพ์
2. นิตยสาร
3. วิทยุกระจายเสียง
4. วิทยุโทรทัศน์
5. ภาพยนตร์
6. สำนักข่าว

ในขณะที่वासนา จันทรสว่าง และทัศนีย์ อินทรสุขศรี (2532 : 47-48) กล่าวถึงคำว่า สื่อมวลชน (Mass Media) ในกระบวนการสื่อสารมวลชน ว่าหมายถึงเครื่องมือของการสื่อสารมวลชน ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ประเภทคือ

- ก. สิ่งพิมพ์ เช่น หนังสือพิมพ์ นิตยสาร หรือวารสารต่าง ๆ
- ข. วิทยุกระจายเสียง

ก. โทรทัศน์

ข. ภาพยนตร์

สรุปได้ว่าสื่อมวลชนก็คือการติดต่อสื่อสารโดยอาศัย เครื่องมือที่มีความสลับซับซ้อนทางเทคโนโลยี และสามารถนำสารจากผู้ส่งสารไปยังผู้รับสาร ที่ไม่รู้จักซึ่งเป็นกลุ่มคนจำนวนมากและอยู่ในที่ต่าง ๆ กัน อย่างกระจุกกระจายได้ในเวลาอันรวดเร็ว สำหรับเครื่องมือที่ใช้นั้นประกอบด้วย สื่อสิ่งพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งเครื่องมือที่ใช้ในการสื่อสารนั้น ได้แก่ โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ และสื่อสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ เช่น นิตยสาร เป็นต้น

ลักษณะสำคัญของสื่อมวลชน

โดยทั่วไปสื่อมวลชนจะมีลักษณะที่สำคัญ 3 ประการ คือ

1. สามารถเข้าถึงผู้รับหรือกลุ่มเป้าหมายจำนวนมากได้ในเวลารวดเร็ว
2. สามารถให้ความรู้และข่าวสารได้ดี

3. สามารถนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทัศนคติที่ไม่พึงปรารถนาอีกได้ ดังที่แคทซ์ และลาซาร์สเฟลด์ (Katz and Lazarsfeld, 1955 : 27) ได้แสดงความคิดเห็นไว้ว่าการสื่อสารระหว่างบุคคลมีผลต่อการทำให้ผู้รับสารยอมรับที่จะเปลี่ยนแปลงทัศนคติและยอมรับที่จะให้ความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ มากที่สุด ฉะนั้น สื่อมวลชนจึงมีความสำคัญมากกว่าสื่อมวลชนในชั้นสูงใจ ส่วนสื่อมวลชนจะมีความสำคัญกว่าในชั้นของการให้ความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องและอาจมีผลบ้างในการสร้างทัศนคติลงในเรื่องที่บุคคลยังไม่เคยรับรู้มาก่อน

อย่างไรก็ตามสื่อมวลชนแต่ละชนิดนั้น มิได้มีลักษณะที่เหมือนกันหมดทุกประการ แต่ต่างก็มีจุดเด่นจุดด้อยและขอบเขตแตกต่างกันไป ดังนี้ (อรุวรรณ ปิณฑน์โอวาท, 2537)

1. โทรทัศน์

จุดเด่นของการใช้สื่อโทรทัศน์ก็คือ ให้ภาพที่เคลื่อนไหวได้พร้อมเสียงทำให้ผู้ชมเกิดความเพลิดเพลิน มีอารมณ์คล้อยตามทำให้ทราบเนื้อหาเกิดความเข้าใจได้ง่าย เป็นสื่อที่สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายเฉพาะได้ โดยการเลือกรายการและเวลาในการโฆษณาหรือประชาสัมพันธ์ อีกทั้งยังเป็นสื่อที่ครอบคลุมทั่วทั้งประเทศ และเกิดประสิทธิภาพมากเมื่อเทียบอัตราการใช้เงินต่อกลุ่มเป้าหมาย 1,000 คน

สำหรับจุดด้อยของการใช้สื่อโทรทัศน์ก็คือ ข้อความที่ทำการประชาสัมพันธ์มีอายุสั้นต้องใช้ค่าใช้จ่ายสูง อีกทั้งยังไม่สามารถดึงดูดความสนใจของผู้ชมได้ทุกครั้งที่มีการออกอากาศ

2. วิทยุ

เหตุผลในการใช้สื่อวิทยุก็คือ สามารถเลือกกลุ่มเป้าหมายที่เฉพาะเจาะจงได้ และการออกอากาศซ้ำก็สามารถทำได้ง่าย อีกทั้งยังเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้ แม้ขณะปฏิบัติงานหรือประกอบ

กิจกรรมต่าง ๆ อยู่ และที่สำคัญก็คือการแก้ไขข้อความที่ประชาสัมพันธ์สามารถทำได้โดยง่าย ราคาที่ไม่สูงมากนัก

ข้อจำกัดในการใช้สื่อวิทยุนี้ จะเห็นว่า จำนวนสถานีวิทยุมีมากเกินไปการจะประชาสัมพันธ์ให้ครบทุกสถานี จะเสียค่าใช้จ่ายสูงมาก และผู้ฟังเองไม่สามารถจดจำข้อความได้หมด จะจำได้ก็เพียงบางส่วนเท่านั้น

3. หนังสือพิมพ์

ข้อดีของการใช้สื่อประเภทนี้ ผู้อ่านจะรู้สึกว่าคุณภาพที่ปรากฏในหน้าหนังสือพิมพ์จะเป็นข่าวหรือเป็นสิ่งใหม่เสมอ ในการประชาสัมพันธ์ก็สามารถเลือกใช้ได้ทั้งหนังสือพิมพ์ที่ครอบคลุมพื้นที่ทั่วประเทศ และหนังสือพิมพ์เฉพาะพื้นที่หรือหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น การจะแก้ไขข้อความต่าง ๆ ก็ทำได้สะดวก กลุ่มเป้าหมายสามารถอ่านรายละเอียดได้ซ้ำหลาย ๆ ครั้ง ง่ายต่อการจดจำ จุดเด่นประการหนึ่งของการประชาสัมพันธ์ในหนังสือพิมพ์ต่างจังหวัดก็คือ ยอดขายเฉพาะวาระ ในวันที่ออกสลากกินแบ่งของรัฐ เกือบทุกครัวเรือนในต่างจังหวัดจะหาซื้อหนังสือพิมพ์ในวันนั้น ข้อจำกัดของการใช้สื่อประเภทนี้คือ คุณภาพของการพิมพ์ควรเลือกหนังสือพิมพ์ที่ค่อนข้างจะมีประสิทธิภาพด้านนี้เพราะจะทำให้สื่อที่ออกมาสวยงาม น่าสนใจ เป็นการดึงดูดผู้อ่านให้อ่านมากขึ้น การเลือกลงโฆษณาเฉพาะหน้าใดหน้าหนึ่งก็สำคัญมาก เช่น ถ้าลงไว้หน้าแรก ก็จะผ่านสายตาผู้อ่านมาก แต่ถ้าลงไว้หน้าเดียวกันกับการ์ตูน เช่น ผู้ใหญ่มากแห่งทุ่งหมาเมิน ของชัย ราชวัตร หรือหน้าเดียวกับนิยายที่ฮิตติดตลาดแล้วงานประชาสัมพันธ์ขึ้นนั้นก็แทบไม่มีผู้อ่านให้ความสนใจเลย และที่สำคัญมากก็คือค่าใช้จ่ายค่อนข้างสูงมาก โดยเฉพาะหนังสือพิมพ์ที่มียอดขายมาก ๆ

4. นิตยสาร

จุดเด่นของการใช้สื่อนิตยสารนั้นคือ สามารถเลือกกลุ่มเป้าหมายที่เฉพาะได้ ส่วนใหญ่ในตลาดจะเน้นที่คุณภาพทางการพิมพ์ เพราะมีการแข่งขันกันเองในท้องตลาด สามารถเก็บเอาไว้นาน ๆ อายุของข้อความที่โฆษณาก็ยืนนานตามไปด้วย และที่สำคัญก็คือ กลุ่มผู้รับสารพ่วง (PASS-ALONG AUDIENCE) มีจำนวนมาก

ฉะนั้นเมื่อพิจารณาจากจุดเด่นจุดด้อยของสื่อมวลชนแต่ละชนิด สรุปได้ในเชิงเปรียบเทียบ ควรใช้เกณฑ์ดังต่อไปนี้ (พัชนี เษยจรยา, เมตตา วิวัฒนานุกูลและถิรนนท์ อนวัชศิริวงศ์, 2538 : 79)

- ความคมชัดของสื่อในการเสนอเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น (Fidelity) ไม่ว่าจะเป็นในแง่การเสนอสัญลักษณ์ทางคำพูด สัญลักษณ์ภาพ สีเสียง และการเคลื่อนไหว
- ความเร็วในการส่งสาร (Delivery Speed) คือระยะเวลาระหว่างเวลาที่เหตุการณ์เกิดขึ้นกับเวลาที่สื่อสามารถนำเสนอต่อมวลชน
- ความสามารถในการเคลื่อนของสื่อ (Portability) คือความสะดวกในการที่สื่อจะสามารถเคลื่อนไปมาในสภาพแวดล้อม เพื่อครอบคลุมเหตุการณ์และเพื่อเข้าถึงบุคคลที่มีข้อมูล

- ความสามารถในการทบทวน (Reviewability) คือ ความสะดวกในการที่ผู้รับสารสามารถทวนสารที่ได้รับ เพื่อสนองความต้องการของตนเอง
- ความสามารถในการครอบคลุมเนื้อหาของสื่อ (Converage) คืออัตราข้อมูลเป็นที่สนใจซึ่งสื่อสามารถเสนอต่อผู้รับสาร
- ความสามารถในการเข้าถึงปฏิกิริยาตอบสนอง (Accessibility to Feedback) คือความสะดวกในการที่ผู้รับสารสามารถแสดงปฏิกิริยาตอบสนองต่อสารที่ได้รับ

ในที่นี้ หากจะนำสื่อมวลชน (Mass Media) ที่จัดว่าเป็นสื่อปฐมภูมิ (Primary Media) ประเภทสิ่งพิมพ์ (Printed Media) ซึ่งได้แก่ หนังสือพิมพ์ และนิตยสารกับสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (Electronics Media) อันได้แก่ วิทยุและโทรทัศน์มาเปรียบเทียบกัน จะเห็นว่าสื่ออิเล็กทรอนิกส์เหนือว่าสื่อสิ่งพิมพ์ในบางลักษณะ แต่ก็ด้อยกว่าในบางลักษณะ ดังนี้ (จงจิต ศรีพรรณ, 2524 :16-17)

หนังสือพิมพ์	วิทยุ	โทรทัศน์
1. เก็บไว้ได้นานอ่านเมื่อใดก็ได้เมื่อสะดวก	1. ฟังแล้วก็ผ่านไปยกเว้นบันทึกเทปไว้	1. ชมแล้วผ่านไปแต่บันทึกไว้ได้
2. เหมาะสำหรับผู้อ่านหนังสือได้และชอบอ่านมากกว่าฟังหรือชม	2. ผู้ที่อ่านหนังสือไม่ออกมีโอกาสรับฟังรายการจากวิทยุ	2. ได้เห็นทั้งภาพได้ยินทั้งเสียงทำให้เข้าใจได้ง่ายผู้รับสารไม่จำเป็นต้องอ่านหนังสือออก
3. ให้รายละเอียดทั้งภาพและการบรรยายได้มากกว่าสื่ออื่น ๆ เพราะมีเนื้อที่มาก	3. เวลาจำกัดการเสนอรายการมีเวลากำหนดไว้	3. รายการจำกัดเวลา

นอกจากนี้ ยังมีการศึกษาพบว่า ยิ่งคนมีการศึกษามากเท่าใด ก็มีแนวโน้มที่จะสนใจสื่อสิ่งพิมพ์มากกว่าสื่ออิเล็กทรอนิกส์มากเท่านั้น อีกทั้ง หากคนถูกจำกัดให้เลือกรับสื่อใดสื่อหนึ่ง โทรทัศน์ จะเป็นสื่อที่คนต้องการมากที่สุด และเห็นว่าเป็นสื่อที่น่าเชื่อถือที่สุด (พัชนี เชมจรรรยา, เมตตา วิวัฒนานุกูล และ ถิรนนท์ อนุวัชศิริวงศ์, 2538 : 77)

อิทธิพลของสื่อมวลชน

สื่อมวลชนเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งในสังคมที่มีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าเครื่องมือชนิดอื่น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคข้อมูลข่าวสารเฉกเช่นปัจจุบัน อาจกล่าวได้ว่าสื่อมวลชนมีบทบาทเป็นยาคำสอดแทรกในทุกส่วนเลี้ยวของชีวิตสังคมและชีวิตผู้คน (กาญจนา แก้วเทพ, 2543 : 224) ทั้งยังมีอิทธิพลที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งในระดับปัจเจกบุคคลและในระดับสังคมอีกด้วย

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าสื่อมวลชนจะมีอิทธิพลต่อมนุษย์ แต่จากผลการศึกษาวิจัยจำนวนมากต่างมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า สื่อมวลชนไม่ได้มีอิทธิพลโดยตรงต่อประชาชน หากแต่เป็นเพียงผู้สนับสนุนเท่านั้น กล่าวคือ สนับสนุนให้ความคิดเห็นและค่านิยมตลอดจนแนวโน้มด้านพฤติกรรมที่มีอยู่เดิมให้มีความเข้มแข็งขึ้น บ้างก็ว่าสื่อมวลชนมีอิทธิพลเพียงแต่เป็นผู้นำเสนอหนทางในการเปลี่ยนทัศนคติและพฤติกรรมเท่านั้น ซึ่งการเปลี่ยนแปลงจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อประชาชนมีความโน้มเอียงที่จะเปลี่ยนแล้วต่างหาก และบ้างก็ว่าอิทธิพลของสื่อมวลชน เป็นอิทธิพลในลักษณะสะสม ซึ่งหมายความว่า การที่ประชาชนจะมีทัศนคติหรือพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไป ก็เป็นเพราะบุคคลผู้นั้นได้รับสารที่เสนอเรื่องราวในแนวเดียวกันบ่อย ๆ และซ้ำซากเท่านั้น ไม่ใช่ที่ได้รับสารหรือรับรู้เรื่องราวต่าง ๆ จากสื่อมวลชนเพียงครั้งเดียวแล้วจะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงได้ (เกสินี, จุฑาวิจิตร, 2537 : 99)

สำหรับเรื่องอิทธิพลของสื่อมวลชนนี้ แคลปเปอร์ (Klapper 1960 : 15-49) ได้เสนอแนวความคิด เกี่ยวกับอิทธิพลของสื่อมวลชนประเภทต่าง ๆ ที่มีต่อทัศนคติ และพฤติกรรมด้านต่าง ๆ ของประชาชนไว้ดังนี้

1. อิทธิพลของสื่อมวลชนที่มีต่อประชาชนนั้น ไม่ใช่อิทธิพลโดยตรงแต่เป็นอิทธิพลโดยอ้อมเพราะมีปัจจัยต่าง ๆ ที่สะกิดกั้นอิทธิพลของสื่อมวลชน ปัจจัยดังกล่าวได้แก่

1.1 ความมีใจโน้มเอียงของผู้รับสาร (Predisposition) ประชาชนจะมีความคิดเห็น ค่านิยม และมีความโน้มเอียง ที่จะประพฤติปฏิบัติ อย่างใดอย่างหนึ่งอยู่ก่อน ซึ่งได้รับอิทธิพลจากการคบหาสมาคมกับคนอื่น และสถาบันสังคมที่ตนเป็นสมาชิก เมื่อบุคคลนั้นสัมผัสกับสื่อมวลชนก็จะนำเอาทัศนคติ ค่านิยม และพฤติกรรมเหล่านี้ติดตัวมาด้วย

1.2 การเลือกของผู้รับสาร (Selective Processes) ประชาชนจะเลือกรับสารที่สอดคล้องกับความคิดเห็นและความสนใจของตน และจะหลีกเลี่ยงไม่ยอมรับสารที่ไม่สอดคล้องกับหรือที่ขัดแย้งกับความคิดเห็นและความสนใจของตน ประชาชนจะพยายามตีความสารตามความเชื่อและค่านิยมที่ตนมีอยู่เดิม และจะเลือกจดจำเฉพาะสิ่งที่สนับสนุนความคิดของความเชื่อของตน

1.3 อิทธิพลของบุคคล (Personal Influence) ข่าวสารจากสื่อมวลชนอาจไม่ได้ไปถึงประชาชนทั่วไปในทันที แต่จะผ่านสื่อบุคคลหรือผู้นำความคิดเห็นก่อนจะไปถึงประชาชนผู้นำความคิดเห็น มักสอดแทรกความรู้สึกนึกคิดของตนเข้าไปด้วย ผู้นำความคิดเห็นมักจะเป็นคนที่ได้รับความเชื่อถือ เลื่อมใสและไว้วางใจจากประชาชนทั่วไปจึงเป็นผู้มีอิทธิพลต่อความคิดเห็นและการตัดสินใจของประชาชน

1.4 ลักษณะของธุรกิจด้านสื่อมวลชน (Economic Aspects) การดำเนินธุรกิจด้านสื่อมวลชนในสังคมเสรีนิยม ซึ่งมีระบบเศรษฐกิจแบบเสรีนั้น สื่อมวลชนสามารถแข่งขันกันได้โดยเสรี ต่างฝ่ายต่างเสนอความคิดเห็นและความนิยมที่แตกต่างกันออกไปและประชาชนก็มีเสรีภาพใน

การที่จะเลือกเชื่อถือความคิดเห็นใดความคิดเห็นหนึ่งได้ และตัดสินใจว่าจะเชื่อสื่อมวลชนไหนดี

2. อิทธิพลที่สื่อมวลชนมีต่อประชาชนเป็นเพียงผู้สนับสนุนเท่านั้น คือ สื่อมวลชนจะสนับสนุนทัศนคติ รสนิยม ความมีใจโน้มเอียง ตลอดจนแนวโน้มด้านพฤติกรรมของประชาชนให้มีความเข้มแข็งและพร้อมที่จะแสดงให้ปรากฏออกมา เมื่อมีแรงจูงใจเพียงพอ หรือเมื่อมีโอกาสเหมาะสม

3. สื่อมวลชนอาจทำหน้าที่เป็นผู้เปลี่ยนแปลงประชาชนได้เช่นกัน แต่จะเกิดขึ้นต่อเมื่อบุคคลมีความโน้มเอียงที่จะเปลี่ยนแปลงอยู่ก่อนแล้ว สื่อมวลชนสามารถเสนอสิ่งที่สอดคล้องกับความต้องการของเขา เขาก็จะเปลี่ยนทัศนคติและพฤติกรรมได้ สื่อมวลชนจึงทำหน้าที่เป็นเพียงผู้เสนอหนทางในการเปลี่ยนทัศนคติและพฤติกรรมเท่านั้น

4. สื่อมวลชนสามารถสร้างทัศนคติและค่านิยมให้เกิดแก่ประชาชนได้ในกรณีที่บุคคลนั้นๆ ไม่เคยมีความรู้หรือประสบการณ์เกี่ยวกับสิ่งนั้นมาก่อน ทัศนคติและค่านิยมใหม่นี้จะเกิดขึ้นในครั้งต่อเมื่อบุคคลผู้นั้นรับสารที่เสนอเรื่องราวในแนวเดียวกันบ่อย ๆ เป็นอิทธิพลในลักษณะสะสมมิใช่อิทธิพลที่ก่อให้เกิดผลได้ทันทีทันใด หรือในระยะเวลาอันสั้น

ส่วน Bettinghaus (1965) ได้กล่าวในทำนองเดียวกันถึงบทบาทหน้าที่และอิทธิพลของสื่อมวลชนในสังคมไว้ว่าสื่อมวลชนเป็นเพียงตัวเสริมความเชื่อและทัศนคติที่มีอยู่เดิมให้ฝังแน่นมากกว่าจะเปลี่ยนแปลงทัศนคติอย่างสิ้นเชิงแต่อาจเปลี่ยนแปลงการรับรู้ได้บ้าง ในขอบเขตจำกัดของประสบการณ์สิ่งที่สื่อมวลชนเปลี่ยนแปลงได้มากที่สุด คือ อารมณ์ ส่วนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมยังไม่ปรากฏผลจากการวิจัยแน่นอนว่าสื่อมวลชนมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมแต่อย่างใด กิจกรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้นเป็นผลมาจากการสื่อสารระหว่างบุคคลทั้งสิ้น

นอกจากนี้แนวคิดเกี่ยวกับอิทธิพลของสื่อมวลชนที่มีต่อผู้รับสารยังมีทฤษฎีที่เรียกว่า Indirect Effect Theory หรือ Limited Effect Theory ซึ่งในทฤษฎีนี้ได้เน้นย้ำถึงอิทธิพลทางอ้อมของสื่อมวลชนต่อปัจเจกบุคคลไว้ดังนี้ (กาญจนา แก้วเทพ, 2543 :162)

ทฤษฎีผลอ้อมจำกัดของสื่อ (Limited Effect Theory)

1. สื่อมวลชนนั้นแทบจะไม่มีอิทธิพลต่อปัจเจกบุคคล คนส่วนใหญ่จะมีบุคคลและกลุ่มแวดล้อมไม่ว่าจะเป็นพ่อแม่ ญาติพี่น้อง เพื่อนฝูง เพื่อนร่วมงานที่ทำหน้าที่คล้ายเป็นปราชญ์กระสุน

2. สื่อจะมีอิทธิพลแบบสองจังหวะ กล่าวคือ สื่อจะำแดงพลังได้ต่อเมื่อผู้นำทางความคิดของกลุ่มเป็นคนที่มอิทธิพลต่อกลุ่ม (และต้องเห็นด้วยกับสื่อ) เนื่องจากคุณลักษณะของผู้นำทาง

ความคิด เป็นคนใช้สื่ออย่างวิพากษ์วิจารณ์ ดังนั้นสื่อจึงไม่อาจมีอิทธิพลต่อคนกลุ่มนี้ได้โดยตรง

3. สำหรับกลุ่มคนที่เป็นผู้ใหญ่ที่มีวุฒิภาวะทางการรับรู้แล้ว จากพวกเขาที่มีความเชื่อมั่นในพรรคการเมืองหรือศรัทธาแก่กล้าในศาสนาแล้ว สำหรับคนกลุ่มนี้สื่อมวลชนแทบจะเอาชนะใจไม่ได้เลย พวกเขาจะกล้าที่จะปฏิเสธคัดค้านข่าวสารจากสื่อและการเลือกใช้สื่อของคนกลุ่มนี้ก็จะเลือกใช้ตามความคิดเห็นที่มีอยู่ของเขามากกว่า

สรุปได้ว่า สื่อมวลชนมีอิทธิพลต่อความรู้ทัศนคติและพฤติกรรมด้านต่าง ๆ ของมนุษย์ แต่อิทธิพลนี้มีใช่อิทธิพลโดยตรง หากเป็นอิทธิพลทางอ้อม เพราะมีปัจจัยต่าง ๆ สะกิดกั้นอิทธิพลของสื่อมวลชนได้ สำหรับปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพของสื่อมวลชนมีดังนี้

ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพของสื่อมวลชน

การรับสื่อมวลชนเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตคนไทย ในด้านหนึ่งได้ทำให้คนมีการรับรู้ข่าวสารข้อมูลที่กว้างไกลขึ้น มีความพร้อมและตื่นตัวที่จะยอมรับการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ มากขึ้น ทั้งหน่วยงานภาครัฐเอง ต่างก็ให้ความสำคัญกับงานสื่อมวลชนสัมพันธ์ กล่าวคือ การใช้วิถีทางด้านประชาสัมพันธ์ โดยอาศัยสื่อมวลชนเป็นช่องทางในการกระจายข่าวสารของหน่วยงาน รวมถึงข่าวสารเกี่ยวกับการพัฒนาให้ประชาชนได้รับทราบ จากการศึกษาวิเคราะห์วิจัยกันอย่างละเอียดแล้ว พบว่าสื่อมวลชนไม่ได้ทรงพลังมากอย่างที่คิดกัน แต่มีข้อจำกัดบางประการ เพราะสื่อมวลชนจะมีอิทธิพล มีประสิทธิภาพมากเพียงใดขึ้นอยู่กับสภาวะการณ์หรือเงื่อนไขบางอย่างเป็นกรณี ๆ ไป ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพของสื่อมวลชน คือ (วาสนา จันทรสว่าง และทัศนีย์ อินทรสุขศรี, 2532 : 51-55)

1. สื่อมวลชนเกือบทั้งหมด มีจุดมุ่งหมายเพื่อประกอบธุรกิจมากกว่าคำนึงถึงประโยชน์ของประชาชนเป็นสำคัญ การทำหน้าที่ที่ควรกระทำจึงลดน้อยลง เนื่องด้วยสิ่งแวดล้อมทางธุรกิจ สื่อมวลชนไม่ต้องการสูญเสียรายได้ทางการค้าทางการโฆษณา เพราะการที่ต้องลงทุนจำนวนมากจึงจำเป็นต้องแสวงหารายได้และหากำไรเพื่อความก้าวหน้าและความอยู่รอดของกิจการ ยกเว้นสื่อมวลชนที่เป็นรัฐบาลซึ่งมีอยู่จำนวนน้อย และในจำนวนน้อยที่มีอยู่ก็มีธุรกิจเข้าไปมีส่วนอยู่ด้วย เช่น สถานีวิทยุหรือสถาน โทรทัศน์บางแห่ง หน่วยงานการเป็นเจ้าของกิจการก็จริง แต่ผู้ดำเนินการ (โดยการเช่าหรือซื้อเวลา) ก็เป็นเอกชนที่มุ่งผลทางธุรกิจเป็นสำคัญ

2. สื่อมวลชนทุกประเภทอยู่ในความควบคุม กำกับดูแลของรัฐบาล ด้วยเหตุผลเพื่อความมั่นคงของประเทศ เพราะฉะนั้นสื่อมวลชนบางประเภทจึงมีหน้าที่เป็นเพียงกระบอกเสียงของรัฐบาล มุ่งโฆษณาประชาสัมพันธ์ โฆษณาชวนเชื่อผลงานของรัฐบาลมากกว่าให้ข้อเท็จจริงที่เป็นประโยชน์สำหรับประชาชน หรือในการถ่ายทอดเสียงภาคบังคับ เนื้อหาไม่เป็นประโยชน์ต่อ ประชาชน และ

การเสนอมักจะเป็นทางการมากเกินไป การใช้ศัพท์แสงใช้ภาษาต่างประเทศของผู้บริหาร ผู้นำบางคน ชาวบ้านธรรมดาโดยทั่วไปไม่อาจจะเข้าใจได้ถูกต้อง

3. ลักษณะต่าง ๆ ของสื่อมวลชน เช่น แหล่งข่าว เนื้อหาของสาร สถานการณ์ของการสื่อสาร เป็นต้น แหล่งสารของสื่อมวลชนส่วนมากยังรวมกลุ่มอยู่เฉพาะในนครหลวงหรือเมืองใหญ่ แม้ว่าปัจจุบันเราจะมีกรมการคมนาคมที่สะดวกคือ สิ่งพิมพ์เข้าถึงได้ง่าย หรือสื่ออิเล็กทรอนิกส์สามารถไปถึง แต่การเผยแพร่เนื้อหาที่ยังไม่เป็นประโยชน์สำหรับกลุ่มคนโดยทั่วไปอย่างทั่วถึง อีกทั้งคุณภาพของเนื้อหาที่ยังสอนให้ต้องการเกินจำเป็น ให้บริโภคสินค้าฟุ่มเฟือย การเน้นด้านวัตถุ แต่ไม่ได้สอนวิธีการแก้ปัญหาเศรษฐกิจหรือการปรับปรุงวิถีชีวิตให้มีคุณภาพ

4. ทักษะคิดและกระบวนการเลือกของประชาชน ในกระบวนการเลือกของประชาชนนั้นเลือกรับสาร ดีความสาร และจดจำสาร โดยเฉพาะสารที่สอดคล้องกับค่านิยม ความเชื่อ ทักษะคิดดั้งเดิมของตนและการใช้สื่อมวลชนอย่างเดียวเพื่อการชักจูงใจ เปลี่ยนแปลงทัศนคติ จะใช้ไม่ได้ผลสื่อมวลชนจะทำได้เพียงเสริมทัศนคติและแบบแผนพฤติกรรมที่เป็นอยู่ในขณะนั้นเท่านั้น

5. สถานการณ์บางอย่าง คุณลักษณะบางประการ สื่อมวลชนสามารถก่อให้เกิดผลโดยตรงด้วยตนเอง ได้ เช่นสามารถทำหน้าที่สอนให้การศึกษาหรือเผยแพร่ข่าวสาร สื่อมวลชนจะทำหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ แต่บางกรณี เช่น การเปลี่ยนแปลงทัศนคติ การเปลี่ยนพฤติกรรม โดยลำพัง สื่อมวลชนไม่อาจจะทำไปประสบผลสำเร็จได้ แต่จำเป็นต้องใช้ร่วมกับสื่อชนิดอื่น เช่น สื่อบุคคล เป็นต้น

ยุทธวิธีของการนำสื่อมวลชนไปใช้

จะเห็นได้ว่า สื่อมวลชนเปรียบเสมือนดาบสองคม เมื่อพิจารณาการสื่อสารมวลชน โดยลักษณะคุณภาพ คุณสมบัติ วิธีการนำเสนอและเนื้อหาสาระแล้ว สื่อมวลชนนั้นทรงพลัง แต่จะเกิดประโยชน์ก็ต่อเมื่อมีการนำไปใช้อย่างถูกต้อง ดังนั้น ความสำคัญจึงขึ้นอยู่กับปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพ และยุทธวิธีการนำไปใช้ ดังจะกล่าวถึงการให้ที่จะให้ได้ผลที่ดีกว่าต่อไปนี้ คือ

1. ในประเทศที่กำลังพัฒนาหรือด้อยพัฒนา สื่อมวลชนที่จะใช้ได้ดีที่สุดคุ้มค่าเหมาะสมกับสภาพทางเศรษฐกิจ คือสื่อมวลชนที่มีเทคโนโลยีระดับกลาง เช่น วิทยุกระจายเสียง ส่วนสื่อมวลชนประเภทสิ่งพิมพ์และโทรทัศน์เหมาะสำหรับเผยแพร่ข่าวสารแก่ผู้มีการศึกษา มีสภาพทางเศรษฐกิจดี แต่เนื้อหาของสาระของสื่อมวลชนประเภทนี้ ก็มักจะเน้นไปในด้านบันเทิงมากกว่าให้การศึกษาหรือให้ความรู้เพื่อการพัฒนา

2. เนื้อหาสาระของสื่อมวลชน ต้องมีคุณภาพมีประโยชน์สำหรับผู้รับและควรมุ่งสู่ท้องถิ่นเพื่อประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ มากกว่าประชาชนส่วนน้อยในเมืองหลวงหรือเมืองใหญ่

3. การใช้การสื่อสารมวลชนให้ได้ประโยชน์เพื่อพัฒนาชาติ คือใช้สื่อมวลชนกระตุ้นให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนา เน้นการยกระดับการศึกษา ยกฐานะทางเศรษฐกิจ และพัฒนาสุขภาพอนามัยเพื่อคุณภาพชีวิต

4. การใช้สื่อมวลชนให้เกิดประสิทธิภาพ จากผลการวิจัยพบว่า สื่อมวลชนเพียงอย่างเดียวทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติได้น้อยมาก ฉะนั้นสื่อมวลชนควรใช้ร่วมกับเครือข่ายของการสื่อสารระหว่างบุคคล ซึ่งมีสายใยแพร่กระจายในทุกสังคมอยู่แล้ว

5. สื่อสารมวลชน เป็นกระบวนการที่ถ่ายทอดสารไปโดยผลย้อนกลับของการสื่อสาร ถ้าช้ามาก ฉะนั้นสารที่ส่งต้องมีความชัดเจน แจ่มแจ้ง ง่ายต่อความเข้าใจ โดยทันที และต้องมีการประเมินผลและตรวจสอบอย่างเป็นระบบ และไม่เป็นระบบ เช่น การวิจัยเรื่องที่คนสนใจ การประเมินจากจดหมายผู้รับการตรวจสอบความคิดเห็นจากสื่อมวลชนอื่น ๆ โดยทั่วไป เป็นต้น

นอกจากสื่อมวลชนแล้ว สื่อบุคคลก็ยังเป็นส่วนหนึ่งของการนำข่าวสารไปยังบุคคลอื่น ๆ ที่สำคัญอีกด้วยดังต่อไปนี้

สื่อบุคคล

ความหมายของสื่อบุคคล

สื่อบุคคล (Personal Media หรือ Human Media) ตัวบุคคลผู้นำพาข่าวสารจากบุคคลหนึ่งไปยังอีกบุคคลหนึ่ง โดยอาศัยการติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคล ทั้งในลักษณะเป็นทางการและไม่เป็นทางการ โดยการติดต่อสื่อสารจะเป็นลักษณะตัวต่อตัว ระหว่างบุคคล 2 คน หรือมากกว่า 2 คนขึ้นไป ซึ่งเป็นสื่อพื้นฐานดั้งเดิมของมนุษย์ และเป็นช่องทางสื่อสารที่สำคัญในการสื่อสารระหว่างบุคคล รวมทั้งมีบทบาทในการเปลี่ยนแปลงทางสังคมมาทุกยุคทุกสมัย ดังที่จุมพล รอดคำดี (2532 : 268) ได้ให้ความเห็นไว้ว่า สื่อบุคคลเป็นสื่อที่ใช้ในการถ่ายทอดข่าวสารความรู้ ความเข้าใจและความคิดเห็นต่าง ๆ ที่มีมาตั้งแต่ดั้งเดิม ก่อนการใช้สื่อประเภทอื่น โดยมี “คำพูด” เป็นพาหนะที่สำคัญที่สุด และแม้ว่าปัจจุบันจะมีการนำคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์สื่อสาร มาใช้เพื่อช่วยขจัดข้อจำกัด ด้านระยะทางและระยะเวลาในการสื่อสารระหว่างบุคคล แต่เราคงปฏิเสธไม่ได้ว่าการสื่อสารระหว่างบุคคลโดยผ่าน “สื่อบุคคล” ในลักษณะที่เป็นการสื่อสารแบบเห็นหน้าตา ยังคงมีความสำคัญเสมอ ตราบใดที่มนุษย์ยังอยู่ในสังคม ตราบนั้นย่อมเลี่ยงไม่พ้นที่จะต้องติดต่อสื่อสารกับบุคคลอื่น ๆ เช่น ญาติพี่น้อง เพื่อนฝูง เป็นต้น (เกศินี จุฑาวิจิตร, 2540 : 83-84)

สำหรับสื่อบุคคลในงานวิจัยครั้งนี้ หมายถึง สมาชิกภายในครอบครัวของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งได้แก่ บิดามารดา สามีภรรยา บุตรหลาน รวมไปถึงอาจารย์ที่ทำงานในมหาวิทยาลัยเดียวกัน อาจารย์ที่ทำงานต่างมหาวิทยาลัยกัน บุคลากรอื่น ๆ ทั้งในมหาวิทยาลัยและต่างมหาวิทยาลัย ตลอดจนบุคลากรของทบวงมหาวิทยาลัยของรัฐ

คุณลักษณะของการสื่อสารระหว่างบุคคล

การสื่อสารระหว่างบุคคล เป็นการสื่อสารโดยตรงระหว่างคนสองคนหรือมากกว่าสองในระยะห่างทางกายภาพที่พอจะเลือกใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้าและปฏิกิริยาตอบสนองแบบปัจจุบันทันที (เกศินี จุฑาวิจิตร 2543 : 108)

บาร์นลันด์ (Barnlund) ได้กำหนดคุณลักษณะของการสื่อสารระหว่างบุคคลเอาไว้ว่า (พัชนี เขจรธยา เมตตา วิวัฒนากุล และฉรินันท์ อนุวัชศิริวงศ์ 2538 : 61-62)

1. ในเบื้องต้นที่สุดจะมีความเกี่ยวเนื่องรับรู้กันระหว่างคนสองคนหรือมากกว่า ซึ่งมีความใกล้ชิดกันทางกายภาพ สิ่งนี้คือการติดต่อกันทางสังคมเบื้องต้น อันเป็นสิ่งที่ต้องเกิดขึ้นก่อน
2. การรับรู้ระหว่างกันทำให้เกิดการพึ่งพากันในการสื่อสาร ซึ่งเน้นถึงปฏิสัมพันธ์อันเป็นจุดเน้นของการเอาใจใส่ในด้านความนึกคิด และการเห็นภาพ เช่น ในการสนทนากัน การมีปฏิสัมพันธ์กันนั้นแต่ละคนจะมีการตอบสนองต่อประเด็นโดยคนอื่น ๆ
3. จุดเน้นของการปฏิสัมพันธ์ผ่านการแลกเปลี่ยนสารระหว่างกัน การแลกเปลี่ยนนี้ผู้มีส่วนร่วมจะขบคิดประเด็นอย่างไรกว้างขวาง ประเด็นนั้น ๆ ทำให้นำมาซึ่งสารใหม่จากบุคคลอีกคนหนึ่ง
4. การสื่อสารระหว่างบุคคลมักไม่มีโครงสร้างที่แน่ชัด และมีกฎน้อยมากในการควบคุมความถี่รูปแบบ หรือเนื้อหาของสาร

เราอาจกล่าวโดยรวมได้ว่า การสื่อสารระหว่างบุคคลมีความเกี่ยวข้องกับสถานการณ์ทางสังคมของการสื่อสารที่ไม่เป็นทางการ ซึ่งบุคคลมีการปะทะสังสรรค์กันแบบซึ่งหน้า โดยผ่านสารที่แลกเปลี่ยนกันทั้งสองฝ่าย ทั้งที่เป็นวจนสารและอวจนสาร

อิทธิพลของสื่อบุคคล

สื่อบุคคลนั้นมีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อการเปลี่ยนแปลงความรู้ ทักษะคติ ตลอดจนพฤติกรรมของบุคคลดังคำกล่าวของโรเจอร์ส และเมย์เนนที่ว่า (Rogers and Meynen 1969 : 234 อ้างถึงใน เกศินี จุฑาวิจิตร 2542 : 109) สื่อบุคคลเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดที่มีอิทธิพลต่อการยอมรับนวัตกรรม นอกจากนี้ลาซาเฟล และแมนเซล (Lazarsfeld and manzel 1968 : 97) ยังได้ให้ความเห็นว่าการสื่อสารระหว่างบุคคลมีอิทธิพลสำคัญเพราะ เป็นการสื่อสารที่มีความเป็นกันเองและมีความเป็นส่วนตัว ก่อให้เกิดความคุ้นเคยซึ่งช่วยให้เกิดการยอมรับความคิดได้ง่ายขึ้น การพูดคุยอย่างเห็นหน้าค่าตาในแง่จิตวิทยาแล้วทำให้ผู้รับสารมีความรู้สึกว่าได้รับรางวัลทันทีอย่างน้อยที่สุด ก็ในด้านการแสดงความคิดเห็นของผู้พูด นอกจากนี้รายงานการวิจัยต่าง ๆ ยังชี้ให้เห็นว่ารูปแบบการสื่อสารแบบเห็นหน้าค่าตาหรือการสื่อสารแบบสองทาง (Two-Way Communication) นี้มี บทบาทสำคัญ

ต่อการโน้มน้าวหรือชักจูงใจ เพราะเมื่อผู้รับสารเกิดความไม่เข้าใจหรือไม่แน่ใจก็สามารถที่จะซักถามหรือขอคำยืนยันจากแหล่งสารได้โดยทันทีในระยะเวลาอันรวดเร็ว

เกศินี จุฑาวิจิตร (2542 : 110) ได้สรุปคุณลักษณะของสื่อบุคคลที่เอื้อต่อการเปลี่ยนแปลงความรู้ทัศนคติ และพฤติกรรมจากทฤษฎีและรายงานการวิจัยต่าง ๆ เอาไว้ 3 ประการดังนี้

1. การติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคลดำเนินไปอย่างง่าย ๆ ไม่มีกฎเกณฑ์บังคับ คู่สื่อสารมีความใกล้ชิดกัน
2. การสื่อสารแบบเห็นหน้าค่าตาหรือเผชิญหน้าเป็นการสื่อสารที่เปิดโอกาสให้มีการซักถามได้ทันที ทั้งยังสามารถยืดหยุ่นการนำเสนอเนื้อหาได้ หากผู้ส่งสารได้รับการต่อต้านจากผู้ฟังก็อาจเปลี่ยนหัวข้อสนทนาได้
3. ผู้รับสารบางคนมีแนวโน้มที่จะเชื่อถือและยอมรับความคิดเห็นหรือทัศนคติของสื่อบุคคลที่เขาคุ้นเคย และนับถือมากกว่าที่จะเชื่อบุคคลที่เขาไม่รู้จักคุ้นเคย

ประสิทธิภาพของสื่อบุคคล

เสถียร เขยประทับ (2525) ได้กล่าวถึงประสิทธิภาพของสื่อบุคคล ไว้ดังนี้

1. สามารถทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนข่าวสารแบบยุดวิถี ถ้าผู้รับสารไม่เข้าใจในสารที่สามารถที่จะโต้ถาม หรือขอข่าวสารเพิ่มเติมจากผู้ส่งสารได้ในเวลาอันรวดเร็ว ส่วนตัวผู้ส่งสารก็สามารถปรับปรุงแก้ไขสารที่ส่งออกไปให้เข้ากับความต้องการ และความเข้าใจของผู้รับสารได้ในเวลาอันรวดเร็วเช่นกัน

การที่ช่องทางที่เป็นสื่อระหว่างบุคคล มีปฏิกิริยาตอบสนอง หรือปฏิกิริยาสะท้อนกลับสามารถทำให้ลดอุปสรรคของการสื่อสารที่เกิดจากการเลือกรับสาร การเลือกแปลหรือตีความสาร และการเลือกจำสารได้

2. สามารถที่จะจูงใจบุคคลให้เปลี่ยนแปลงทัศนคติที่ฝังรากลึกได้

ลาซาร์สเฟลด์ และแมนเชล (Lazarsfeld and Manzel, 1968) ได้ให้เหตุผลในควมมีประสิทธิภาพของสื่อบุคคลว่า

1. การพูดคุยเป็นกันเองเป็นส่วนตัวทำให้ผู้พูดและผู้ฟังเกิดความเป็นกันเอง และทำให้ผู้ฟังยอมรับ ความคิดเห็น ของผู้พูดได้ง่ายขึ้น
2. การสื่อสารแบบเผชิญหน้ากัน ทำให้ผู้พูดสามารถดัดแปลงเรื่องราวต่างๆให้ตรงกับความต้องการของผู้ฟังได้อย่างเหมาะสม
3. การสื่อสารแบบนี้ทำให้ผู้ฟังรู้สึกว่าคุณเองได้รับรางวัล หรือมีส่วนร่วมในเรื่องที่ที่สามารถแสดงความคิดเห็นกับผู้พูดได้

การสื่อสารระหว่างบุคคลแบ่งเป็น 2 ประเภท (เสถียร เขยประทับ, 2525) คือ

1. การติดต่อโดยตรง (Direct Contact) การติดต่อโดยตรงนี้ใช้สื่อบุคคลในการเผยแพร่ข่าวสารโดยวิธีเยี่ยมบ้าน เพื่อสร้างความเข้าใจอันดีกับประชาชน วิธีนี้หากประชาชนหรือผู้รับสารไม่เข้าใจก็สามารถซักถามทำความเข้าใจได้เป็นอย่างดี

นอกจากนี้ผู้เผยแพร่ข่าวสารยังสามารถสำรวจข้อเท็จจริงเกี่ยวกับผู้รับสารได้ด้วยฉะนั้นในกิจการเผยแพร่ข่าวสาร เพื่อสร้างความเข้าใจ หรือชักจูงโน้มน้าวใจจึงนิยมใช้การติดต่อสื่อสารโดยตรง แต่มีข้อจำกัดคือการสื่อสารประเภทนี้ต้องใช้สื่อบุคคลเป็นจำนวนมากสิ้นเปลืองเวลาค่าใช้จ่าย และแรงงานในการเผยแพร่ข่าวสาร

2. การติดต่อโดยกลุ่ม (Group Contract of Community Public) คือ การติดต่อโดยผ่านกลุ่ม กลุ่มจะมีอิทธิพลต่อบุคคลส่วนรวม กลุ่มต่าง ๆ ช่วยให้การสื่อสารของบุคคลบรรลุเป้าหมายได้ ดังที่บลูเมอร์ (Blumer, 1969) กล่าวว่าไว้ว่า “สังคมมนุษย์ประกอบด้วยกลุ่มที่ต่างชนิดกัน ส่วนใหญ่ชีวิตที่ร่วมกันอยู่ทั้งหมดจะประกอบกันเป็นแบบแผนปฏิบัติ และมีพฤติกรรมร่วมกันของกลุ่ม เมื่อกลุ่มมีความสนใจมุ่งไปในทิศทางใด บุคคลส่วนใหญ่ในกลุ่มก็จะมี ความสนใจในทางนั้นด้วย ซึ่งการติดต่อโดยกลุ่มอาจทำได้โดยการสนทนาภายในกลุ่ม ประชุมสัมมนาคือจัดกลุ่มคนที่มีความสนใจร่วมกัน ตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ให้สนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นมีปฏิริยาโต้ตอบกัน ซึ่งจะมีส่วนช่วยในการตัดสินใจยอมรับ หรือปฏิเสธข่าวสารได้

เบทติงเฮาส์ (Bettinhaus, 1986 : 180 อ้างใน ลดาวัลย์ พอใจ, 2536) กล่าวว่า สื่อมวลชนเป็นเพียงตัวเสริมความเชื่อ และทัศนคติที่มีอยู่เดิม ให้ฝังแน่นมากกว่าจะเปลี่ยนแปลงทัศนคติอย่างสิ้นเชิง แต่อาจเปลี่ยนแปลงการรับรู้ได้บ้างในขอบเขตอันจำกัดของประสบการณ์ ฉะนั้นสื่อมวลชนจึงเป็นเพียงแหล่งความคิด และเป็นผู้วางแนวทางในการเปลี่ยนแปลงเท่านั้นกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นของมนุษย์นั้นเป็นผลมาจากการติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคลแบบเห็นหน้ากันทั้งสิ้น

นอกจากนี้ทฤษฎีการสื่อสารแบบหลายขั้นตอน (Multi-Step Flow of Communication) ยังได้กล่าวไว้ว่าข่าวสารส่วนใหญ่ที่เผยแพร่จากสื่อมวลชนไปยังประชาชนเป้าหมายนั้น มักจะผ่านผู้นำความคิดเห็น (Opinion Leader) หรือผู้ที่เข้าถึงสื่อมากกว่าก่อนแล้วบุคคลเหล่านี้จะนำเอาข่าวสารข้อมูลที่ได้รับไปเผยแพร่แก่ประชาชนเป้าหมายคนอื่นต่อไป ซึ่งในการถ่ายทอดข่าวสารแต่ละครั้งของผู้รับสารคนท้าย ๆ จะได้รับข่าวสารที่มีทัศนคติของกลุ่มสนทนาแทรกลงไปด้วยซึ่งอาจมีผลไม่น้อยที่ทำให้ผู้รับสารคล้อยตาม (Katz, 1955)

ปัจจัยของสื่อบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการโน้มน้าวใจ

ปัจจัยที่ทำให้สื่อบุคคลในฐานะที่เป็นผู้ส่งสารเหล่านี้ มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติพฤติกรรมของผู้รับสารเป้าหมาย ได้แก่ ปัจจัยต่าง ๆ ดังนี้ (เกศินี จุฑาวิจิตร, 2540:86-88)

4.1 ความน่าเชื่อถือ (Credibility)

ความน่าเชื่อถือในที่นี้ คือ ระดับของความรู้สึกที่ผู้รับสารรู้สึกว่าคุณส่งสารเป็นที่น่าไว้วางใจ (Trustworthy) และมีความสามารถ (Competent) ถ้าผู้รับสารเป้าหมายมีความรู้สึกว่าคุณพัฒนาหรือผู้นำความคิดเห็นมีความน่าเชื่อถือ ผู้รับสารก็มีแนวโน้มที่จะยอมรับสารจากพวกเขาเหล่านั้น (Middlebrook, 1974 : 161-164)

จากการศึกษาของอารอนสันและโกลเดน (Aronson and Golden 1962 : 135-136 อ้างใน เกศินี จุฑาวิจิตร, 2540 : 87) พบว่า สื่อบุคคลที่ได้รับความเชื่อถือ จะต้องเป็นผู้ที่มีความชำนาญเฉพาะด้านโดยเป็นความชำนาญที่มาจากประสบการณ์มากกว่าการศึกษา หรือสถานะทางสังคม ทั้งยังขึ้นอยู่กับความเป็นผู้มีไหวพริบ ความซื่อสัตย์ ความจริงใจ และความใจกว้าง

ลักษณะดังกล่าวนี้แสดงให้เห็นว่า ผู้รับสารหรือกลุ่มเป้าหมายมีแนวโน้มที่จะหาข่าวสาร รับฟังคำแนะนำ ยอมรับและให้ความเชื่อถือสื่อบุคคล ไม่ว่าจะพัฒนาหรือผู้นำความคิดเห็นที่พวกเขาเชื่อว่าเป็นบุคคลที่มีความสามารถมากกว่าตนเอง และความสามารถนี้อาจแสดงให้เห็นในรูปของสถานะทางสังคมที่สูงกว่า การศึกษาที่สูงกว่า ใช้สื่อมวลชนมากกว่า แต่ก็จะต้องไม่แตกต่างกันมากจนเกินไปและที่สำคัญ คือ จะต้องเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติบางประการดังกล่าวข้างต้นด้วย

4.2 ความดึงดูดใจ (Attractiveness)

ผู้ส่งสารที่มีความดึงดูดใจ ย่อมกระตุ้นให้ผู้รับสารเกิดความสนใจหรือพึงพอใจในการได้พบเห็นพูดคุย เช่น ดาราภาพยนตร์ ศิลปินเพลง หรือนักกีฬาที่มีชื่อเสียง ทั้ง ๆ ที่บุคคลผู้นั้นอาจไม่ใช่ผู้ที่มีความน่าเชื่อถือหรือผู้เชี่ยวชาญ โดยเฉพาะ แต่เป็นเพียงผู้ที่มีบุคลิกภาพน่าดึงดูดใจ ซึ่งก็ทำให้ผู้รับสารเกิดความสนใจและคล้อยตามข่าวสารได้

4.3 ความคล้ายคลึง (Similarity)

สื่อบุคคลหรือผู้ส่งสารที่มีความคล้ายคลึงกับผู้รับสารเป้าหมายในด้านต่าง ๆ เช่น อายุ เพศ เชื้อชาติ ภาษา การแต่งกาย สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม ฯลฯ จะมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนทัศนคติและความคิดเห็นของผู้รับสาร เพราะความคล้ายคลึงนี้เองจะทำให้เกิดความรู้สึกเข้าใจกัน เห็นอกเห็นใจกันชอบพอและไว้วางใจ

นอกจากผู้ส่งสารจะต้องมีบุคลิกที่น่าเชื่อถือ น่าดึงดูดใจ และมีความคล้ายคลึงกับผู้รับสารแล้ว ลักษณะของข่าวสารที่ทำให้ผู้ส่งสารได้รับความเชื่อ และทำให้ผู้รับสารเห็นด้วย คล้อยตามก็ควรจะมีลักษณะดังนี้ คือ เป็นข่าวสารที่ตรงตามข้อเท็จจริง ไม่อวดอ้างจนเกินไป และมีหลักฐานหรือเหตุผลสนับสนุนทั้งนี้ข่าวสารและเหตุผลดังกล่าวควรจะต้องสอดคล้องกับประสบการณ์ของกลุ่มผู้รับสารเป้าหมายด้วย เพราะบุคคลมีความโน้มเอียงที่จะยอมรับข่าวสารที่สอดคล้องกับประสบการณ์ที่ตนเองมีมาก่อน

คุณสมบัติในการสื่อสารระหว่างสื่อบุคคลกับสื่อมวลชน

โรเจอร์ส และสเวนนิ่ง (Rogers and Svenning 1969 : 125-126) ได้กล่าวถึงคุณสมบัติในการสื่อสารของสื่อบุคคลเปรียบเทียบกับสื่อมวลชนไว้ดังนี้

คุณสมบัติในการสื่อสาร	สื่อบุคคล	สื่อมวลชน
1. ลักษณะของการสื่อสาร	การสื่อสารสองทาง	การสื่อสารทางเดียว
2. ความรวดเร็วในการส่งสารไปยังคนจำนวนมาก	ช้า	เร็ว
3. ความถูกต้องของสารเมื่อส่งไปยังคนจำนวนมาก	ต่ำ	สูง
4. ความสามารถในการเลือกผู้รับสาร	สูง	ต่ำ
5. ความสามารถในการที่จะจัดการเลือกของผู้รับสาร	สูง	ต่ำ
6. การสื่อสารกลับของผู้รับสาร	สูง	ต่ำ
7. ผล	เปลี่ยนทัศนคติ	เพิ่มพูนความรู้

จากการเปรียบเทียบคุณสมบัติในการสื่อสารข้างต้น ทำให้เห็นภาพชัดเจนว่าทั้งสื่อบุคคล และสื่อมวลชนต่างก็มีข้อเด่นและข้อด้อยในตัวเอง ถ้ามีการใช้สื่อมวลชนกับสื่อบุคคลร่วมกัน ก็ น่าจะทำให้การสื่อสารมีประสิทธิภาพมากขึ้น เพราะจะเป็นการแก้ไขจุดอ่อนหรือข้อจำกัดตาม ธรรมชาติของแต่ละสื่อได้

สื่อเฉพาะกิจ

(Specialized Media)

ความหมายของสื่อเฉพาะกิจ

สื่อเฉพาะกิจ (SPECIALIZED MEDIA) ตามความหมายที่ สมควร กวียะ (2530) ได้ให้ คำจำกัดความไว้ คือสื่อที่สร้างขึ้นหรือซื้อหรือเช่าโดยองค์กรใดองค์กรหนึ่งเพื่อใช้ในการสื่อสารหรือ การประชาสัมพันธ์ขององค์กรนั้น โดยเฉพาะ เช่น นิตยสารหรือวารสารขององค์กร ภาพยนตร์หรือ วีดีโอเทปที่สร้างเองทำเอง เสียงตามสายระบบโทรทัศน์วงจรปิด ฯลฯ ในสังคมไทย สื่อเฉพาะกิจ เป็นเรื่องจำเป็นเพราะเป็นประเทศกำลังพัฒนา สื่อเฉพาะกิจจัดว่าเป็นแขนงหนึ่งของสื่อมวลชนแต่ ได้พัฒนาขึ้นมาเพื่อใช้ประโยชน์เป็นเรื่อง ๆ ไป ฉะนั้นสื่อเฉพาะกิจนี้โดยทั่วไปมีกลุ่มประชาชนที่เป็นเป้าหมายแน่นอน มีการส่งเนื้อหาต่าง ๆ อันจะเป็นประโยชน์เฉพาะแก่ประชาชนกลุ่มนั้น ๆ การผลิตไม่ยุ่งยาก การนำเสนอเนื้อหาเป็นไปอย่างง่าย ๆ

ส่วนเกศินี จุฑาวิจิตร (2540 : 135) ได้ให้ความหมายในทำนองเดียวกันว่า สื่อเฉพาะกิจ หมายถึง สื่อที่ถูกผลิตขึ้นมาโดยมีสาระที่เฉพาะเจาะจง และมีจุดมุ่งหมายหลักเฉพาะกลุ่ม

ดังนั้นโดยสรุปสื่อเฉพาะกิจหมายถึง สื่อที่ถูกสร้างขึ้นโดยองค์กรใดองค์กรหนึ่ง เพื่อใช้ในการสื่อสารเรื่องต่าง ๆ ขององค์กรนั้น โดยเฉพาะ ซึ่งสื่อเหล่านี้จะมีเนื้อหาสาระที่เฉพาะเจาะจง และมี กลุ่มเป้าหมายที่แน่นอนเฉพาะกลุ่ม ซึ่งในที่นี้องค์กรที่ผลิตสื่อเฉพาะกิจนี้ออกมาได้แก่ มหาวิทยาลัยต่าง ๆ ที่ผู้วิจัยจะศึกษารวมไปถึงทบวงมหาวิทยาลัยซึ่งเป็นผู้กำหนดนโยบาย ในการออกนอกระบบของมหาวิทยาลัยของรัฐ

ประเภทของสื่อเฉพาะกิจ

สื่อเฉพาะกิจแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภทกว้าง ๆ ดังนี้ (เกศินี จุฑาวิจิตร, 2540 : 135-143)

1. สื่อสิ่งพิมพ์ (Printed Media)

สื่อสิ่งพิมพ์เฉพาะกิจควรมีลักษณะที่สำคัญคือ จะต้องตอบสนองวัตถุประสงค์อย่างชัดเจน นอกจากนี้เนื้อหาหรือสารจะมีความชัดเจนแล้ว รูปแบบก็จะต้องมีความน่าสนใจด้วย เช่นการใช้สี การจัดหน้า ขนาดตัวอักษร การใช้ภาพที่สื่อความหมาย ฯลฯ ที่สำคัญที่สุดคือ การแจกจ่ายไปยังกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ จะต้องแจกจ่ายให้ทั่วถึง และตรงกับกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ

สื่อสิ่งพิมพ์เฉพาะกิจที่สำคัญ มีดังนี้

1.1 ใบปลิว หรือ แผ่นปลิว (Leaflets) เอกสารที่ใช้แจกเป็นใบ ๆ

1.2 แผ่นพับ (Folders) มีลักษณะคล้ายใบปลิว อาจพับสอง พับสาม หรือพับสี่ตามแต่จะออกแบบ ไม่เย็บกลางเล่ม

1.3 หนังสือเผยแพร่เล่มเล็ก (Pamphlets) เป็นหนังสือเล่มเล็ก ๆ คล้ายแผ่นพับมักเย็บกลางเล่ม มีจำนวนหน้ามากกว่าแผ่นพับ แต่มักไม่เกิน 10 หน้า

1.4 เอกสารแนะนำประกอบ (Brochures) เป็นหนังสือคู่มือปฏิบัติเกี่ยวกับเรื่อง ต่าง ๆ

1.5 แผ่นโฆษณา (Poster) เป็นแผ่นแจ้งข่าวย่อ ๆ ไม่มีรายละเอียดมากนัก เพื่อกระตุ้นให้คนสนใจ เตือนความทรงจำให้เข้าประชุม หรือไปร่วมรายการกิจกรรมต่าง ๆ ควรมีลักษณะที่เมื่อคนผ่านไปผ่านมาสามารถอ่านข้อความทั้งหมดเข้าใจได้ทันที

1.6 คู่มือสื่อมวลชน (Press Kit) เป็นแฟ้มขนาดกะทัดรัดเพื่อใส่ข่าวสารหรือข้อมูลพื้นฐานด้านความรู้ต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการรณรงค์ให้สื่อมวลชนได้นำไปพิมพ์ หรือ เผยแพร่ต่อไปยังกลุ่มเป้าหมายและประชาชนทั่วไป

1.7 หนังสือฉบับพิเศษ (Newspaper Supplement) เป็นวิธีการที่หน่วยงานจัดขอหน้าพิเศษของหนังสือพิมพ์ อาจเป็น 1-2 หน้า หรือทั้งเล่ม หรือเป็นใบแทรก หรือ หนังสือพิมพ์แทรกเป็นฉบับพิเศษ เพื่อเผยแพร่กิจกรรมการรณรงค์ หรือการระดมของความร่วมมือจากประชาชนทั่วไป

1.8 จดหมายข่าว (Newsletter) เป็นเอกสารที่เสนอข่าวสั้น ๆ มีวาระการผลิตอย่างสม่ำเสมอ

1.9 จดหมาย (Letter) จดหมายถึงผู้รับจัดเป็นสื่อสิ่งพิมพ์ที่เจ้าหน้าที่ของถึงบุคคลต่าง ๆ ที่เป็นกลุ่มเป้าหมายของเราโดยตรง จุดเด่นตรงที่เข้าถึงตัวผู้รับโดยตรงนี้ เมื่อผู้รับได้รับแล้วก็เกิดความรู้สึกที่ดี มีความรู้สึกเป็นส่วนตัว สามารถเปิดอ่านเมื่อไร ที่ไหนก็ได้ จดหมายนี้ควรมีเนื้อหาเพียงสั้น ๆ ที่สื่อความหมายได้อย่างชัดเจนและตรงประเด็น

ภาพพลิก เป็นสื่อที่จัดทำเป็นภาพขนาดใหญ่มีข้อความประกอบ ใช้บอกเล่าเรื่องราวหรือสารที่ต้องการนำเสนอ กลุ่มเป้าหมายสามารถพลิกอ่านเรื่องราวด้วยตนเองได้ หรือใช้เป็นสื่อประกอบการอบรม ภาพผลิตที่น่าสนใจอาจนำเสนอด้วยภาพวาดหรือการ์ตูน และมีการดำเนินเรื่องแบบละคร

2. สื่ออิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Media)

สื่ออิเล็กทรอนิกส์เฉพาะกิจ คือ สื่อเฉพาะกิจที่ผลิตออกมาในรูปแบบแสงและเสียง เช่น สปอต วิทยุ สปอตโทรทัศน์ เทปบันทึกเสียง วิทยุทัศน์ ภาพยนตร์ สไลด์ เป็นต้น

3. สื่อกิจกรรม

สื่อกิจกรรม ได้แก่ การจัดแสดงนิทรรศการ การจัดประกวด การจัดขบวนแห่ การจัดรถเคลื่อนที่ (Mobile Unit) การจัดสนทนากลุ่ม การจัดรายการพิเศษทางวิทยุ หรือโทรทัศน์ เป็นต้น ลักษณะที่สำคัญของการใช้สื่อกิจกรรมเป็นสื่อเฉพาะกิจเพื่อการพัฒนา ได้แก่ การเลือกกิจกรรมที่กลุ่มเป้าหมายสนใจ โดยเน้นให้กลุ่มเป้าหมาย และผู้สนใจที่เข้าร่วมกิจกรรมได้รับทั้งสาระตามวัตถุประสงค์ และความบันเทิงไปพร้อมกัน

รูปแบบของกิจกรรมที่สำคัญได้แก่

3.1 การจัดวันและสัปดาห์พิเศษ (Special Days and Weeks) โดยการเลือกกำหนดเอาวันสำคัญหรือสัปดาห์สำคัญโดยเฉพาะเจาะจงขึ้นมาเอง แล้วถือเอาวันหรือสัปดาห์ช่วยนั้นเป็นระยะเวลาจัดกิจกรรมของตนขึ้น

3.2 การจัดกาแสดงและนิทรรศการ (Displays and Exhibitions) เป็นการแสดงผลงานความก้าวหน้าของโครงการ หรืออาจจะเป็นการจัดแสดงเพื่อให้ความรู้ความเข้าใจแก่กลุ่มเป้าหมาย การจัดกิจกรรมการแสดงและนิทรรศการที่ดีจะต้องมีความน่าสนใจและเร้าใจให้ผู้ชมหรือกลุ่มเป้าหมายเกิดความต้องการที่จะได้เข้ามาสัมผัสได้พบได้เห็น ได้มีส่วนร่วมด้วยตนเอง

3.3 การพบปะและการประชุม (Meetings and Conferences) เป็นการเปิดโอกาสให้บุคคลหลายฝ่ายได้มีโอกาสพบปะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน เช่น การจัดประชุมทางวิชาการ การสัมมนาระหว่างผู้บริหาร การประชุมเชิงปฏิบัติการระหว่างผู้เกี่ยวข้องในระดับปฏิบัติการการจัดอบรมให้ความรู้เฉพาะด้านแก่กลุ่มเป้าหมาย เป็นต้น ซึ่งจะทำให้ได้รับทราบปัญหาหรืออุปสรรคที่เกิดขึ้นในระหว่างการทำงาน ได้มีโอกาสสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องร่วมกันระหว่างทีมงาน

3.4 การจัดประกวด (Contest) เป็นการเชิญชวนให้กลุ่มเป้าหมายกลุ่มต่าง ๆ ได้มีโอกาสส่งผลงานเข้าร่วม อันจะเป็นการกระตุ้นให้พวกเขาเกิดความตระหนักในปัญหาเรื่องใดเรื่องหนึ่ง

3.5 การจัดขบวนแห่ (Parades and Pageants) การจัดกิจกรรมนี้ ส่วนใหญ่แล้วเป็นการจัดร่วมกับกิจกรรมประเภทการแสดงและนิทรรศการ ซึ่งจะเป็นการเพิ่มสีสันและบรรยากาศที่เร้าใจ

ให้เข้าร่วมงาน การจัดขบวนแห่ที่น่าสนใจเป็นการกระตุ้นเตือนให้กลุ่มเป้าหมายและชุมชนเกิดความตื่นตัว

อย่างไรก็ตามแม้ว่าสื่อเฉพาะกิจจะแบ่งออกเป็น หลายประเภทแต่ในการประชาสัมพันธ์ของหน่วยงานหรือองค์กรในครั้งหนึ่ง ๆ นั้นก็ควรจะใช้สื่อเฉพาะกิจทุกประเภท ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับว่าสื่ออื่น ๆ จะเหมาะสมและสอดคล้องกับเรื่องและสถานการณ์ที่จะประชาสัมพันธ์ มากน้อยเพียงใด

สำหรับการประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ความเข้าใจแก่อาจารย์เกี่ยวกับการออกนอกระบบราชการของมหาวิทยาลัยรัฐก็เช่นกัน หน่วยงานผู้ส่งสารมิได้ผลิตสื่อเฉพาะกิจทุกประเภท หากแต่เลือกผลิตสื่อที่สอดคล้องกับคุณลักษณะของกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งสื่อที่ผลิตออกมาและใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ แผ่นพับ สติกเกอร์ โบปปลิว เว็บไซต์ หนังสือ วารสารของมหาวิทยาลัย จดหมายส่งทางไปรษณีย์ จดหมายข่าว เอกสารเผยแพร่ การประชุมและการสัมมนาเกี่ยวกับการออกนอกระบบราชการ

ประสิทธิภาพของสื่อเฉพาะกิจ

การใช้สื่อเฉพาะกิจนั้น จะทำให้ผู้ใช้สามารถสื่อข่าวสารข้อมูลสำหรับเผยแพร่รณรงค์เรื่องหนึ่งเรื่องใด ไปสู่กลุ่มเป้าหมายได้อย่างเฉพาะเจาะจง และเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพของกลุ่มเป้าหมายทำให้ประชาชนเป้าหมายได้รับข่าวสารความรู้โดยตรงและถูกต้อง ช่วยให้เกิดการตัดสินใจ และลงมือปฏิบัติ อาจกล่าวได้ว่าเหตุผลสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้สื่อเฉพาะกิจมีความสำคัญและความจำเป็นอย่างยิ่ง ก็คือ สื่อเฉพาะกิจเป็นสื่อที่สามารถควบคุมได้ ทั้งในแง่ความถูกต้องของเนื้อหาตามข้อเท็จจริงและแนวคิด อีกทั้งเป็นสื่อที่ค่อนข้างมั่นใจได้ว่าถึงตัวผู้รับสาร

จากแนวคิดเกี่ยวกับสื่อมวลชน สื่อบุคคล และสื่อเฉพาะกิจนั้น จะเห็นได้ว่าสื่อแต่ละชนิดนั้นต่างมีจุดเด่น จุดด้อย ข้อจำกัดและขีดความสามารถแตกต่างกันไป ดังนั้นผู้ส่งสารหรือผู้ที่ทำการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการออกนอกระบบราชการของมหาวิทยาลัยของรัฐควรที่จะนำสื่อหลายๆชนิดมาใช้ในการเผยแพร่ข่าวสารเรื่องการออกนอกระบบราชการ โดยการใช้สื่อหลายๆชนิดมาในการประชาสัมพันธ์เรื่องหนึ่งๆนั้น เรียกว่า “การสื่อสารการตลาดแบบครบวงจร” ซึ่งมีนักวิชาการได้ให้แนวคิดไว้ดังนี้

แนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสารการตลาดแบบครบวงจร

(Intregrated Marketing Communication : IMC)

การสื่อสารการตลาดแบบครบวงจรเป็นวิธีการมองใหม่แบบองค์รวมจากที่เคยมองเป็นส่วนๆ เช่นการโฆษณา การประชาสัมพันธ์ การส่งเสริมการขาย การซื้อ การสื่อสารกับพนักงาน

และอื่นๆ เป็นการวางแผนทางการสื่อสารใหม่เพื่อพิจารณาวิธีที่ลูกค้าเห็น ซึ่งเป็นการไหลเวียนของข้อมูลจากแหล่งต่างๆที่ไม่สามารถแบ่งแยกได้ การสื่อสารการตลาดเป็นการพูดกับประชาชนผู้ซื้อและไม่ซื้อสินค้าโดยมีพื้นฐานของสิ่งที่เขาเห็น ได้ยิน ได้รู้สึก หรืออื่นๆไม่ใช่เฉพาะสิ่งที่สินค้าหรือบริการ (Schultz, Tannenbaum and Lauterborn, 1992)

เสรี วงษ์มณฑา (2540 : 74-76) ให้ความหมายของคำว่า การติดต่อสื่อสารแบบครบเครื่อง หรือ การสื่อสารการตลาดแบบครบวงจรว่า คือกระบวนการของการพิจารณาแผนงานของการติดต่อสื่อสารทางการตลาดที่ต้องใช้การสื่อสารเพื่อการจูงใจหลายรูปแบบกับกลุ่มเป้าหมายอย่างต่อเนื่อง โดยมุ่งสร้างพฤติกรรมของกลุ่มเป้าหมายให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด โดยพิจารณาวิธีการสื่อสารตราสินค้าเพื่อให้กลุ่มเป้าหมายได้รู้จักสินค้าที่จะนำไปสู่ความรู้ ความคุ้นเคย และความเชื่อมั่นในสินค้า โดยการวางแผนการสื่อสารการตลาดแบบครบวงจรจะวางแผนโดยใช้ฐานศูนย์ หรืออาจกล่าวได้ว่า การใช้การสื่อสารทางการตลาดในแต่ละโครงการให้เหมาะสมกับการดำเนินโครงการนั้นๆโดยไม่ได้ตั้งฐานไว้ก่อนว่าจะใช้เครื่องมือสื่อสารอะไร ซึ่งต่างจากทัศนคติดั้งเดิมของการสื่อสารการตลาดที่มักมีฐานการสื่อสารจากการโฆษณาและการประชาสัมพันธ์

ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่าโดยสรุปแล้ว การสื่อสารทางการตลาดแบบครบวงจรเป็นการจูงใจให้กลุ่มเป้าหมายเปลี่ยนทัศนคติ พฤติกรรมหรือเป็นการให้ข้อมูลข่าวสารแก่กลุ่มเป้าหมาย โดยการใช้การสื่อสารการตลาดทุกรูปแบบในการจูงใจ

สำหรับในการวิจัยครั้งนี้เมื่อนำแนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสารทางการตลาดแบบครบวงจรมาใช้ประยุกต์จะเห็นได้ว่า กลุ่มเป้าหมายหรือลูกค้าก็คือ “อาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐ” ขณะที่สินค้าหรือผลิตภัณฑ์ในที่นี้ ได้แก่ “แนวคิดเกี่ยวกับการออกนอกระบบราชการ” นั่นเอง

แนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสารทางการตลาดแบบครบวงจร

การสื่อสารทางการตลาดแบบครบวงจร มีแนวคิด 4 ประการดังนี้คือ (Schultz, Tannenbaum and Lauterborn, 1992 : 40-51)

1. IMC จะรวมการติดต่อสื่อสารทุกรูปแบบที่เหมาะสมของลูกค้า โดยระลึกว่าบุคคลสะสมข้อมูลตลอดเวลาและข้อมูลที่สะสมจะมีผลต่อพฤติกรรมในการซื้อ
2. IMC จะเริ่มต้นที่ตัวลูกค้าไม่ใช่ผลิตภัณฑ์ โดยการค้นหาวิธีการที่จะติดต่อสื่อสารถึงลูกค้าเป้าหมายเกี่ยวกับประโยชน์ของสินค้าที่ลูกค้าจะได้รับ
3. IMC พยายามค้นหาการติดต่อสื่อสารกับลูกค้าให้เข้าถึงด้วยความถี่สูงสุดจากการที่รู้จักลูกค้าเป็นอย่างดีประหนึ่งคนคุ้นเคยกัน
4. IMC จะสร้างการติดต่อสองทางกับลูกค้าทั้งที่เป็นสื่อและไม่ใช้สื่อ การสื่อสารการตลาดแบบครบวงจรจะให้ทั้งข้อมูลกับลูกค้า ตลอดจนรับฟังความคิดเห็นและความต้องการของ

ลูกค้า กล่าวคือจะต้องรับฟังในสิ่งที่ลูกค้าพูดและต้องการ แล้วกำหนดข่าวสารและจัดการตอบสนองสิ่งที่ลูกค้าต้องการเหล่านี้

หลักการการวางแผนสื่อสารการตลาดแบบครบวงจร

การวางแผนการสื่อสารการตลาดแบบครบวงจรนี้แบ่งออกได้เป็น 5 ประการด้วยกัน ดังนี้ (Schultz, Tannenbaum and Lauterborn, 1992 : 40-51)

1. การแบ่งส่วนตลาดตามพฤติกรรมของผู้บริโภค พฤติกรรมของผู้บริโภคเป็นสิ่งสำคัญในการวางแผนจากภายนอกสู่ภายใน ในการเขียนลักษณะของกลุ่มเป้าหมายจะต้องก้าวหน้าไปไกลกว่าลักษณะทางประชากรและลักษณะทางจิตวิทยา อีกทั้งยังต้องก้าวต่อไปถึงค่านิยมและรูปแบบการดำเนินชีวิต หรือที่เรียกสั้นๆว่า VALS
2. การกำหนดวัตถุประสงค์จะต้องเน้นถึงพฤติกรรมที่ต้องการ (Behavioral Objective) มากกว่าที่จะใช้เพียงการรับรู้และการยอมรับ
3. กลยุทธ์การติดต่อสื่อสาร (Communication Strategy) จะเน้นโอกาสของการได้พบเห็นตราสินค้ามากกว่าที่จะมองเพียงเรื่องของการมีประสิทธิภาพในการใช้สื่อ เพราะการสื่อสารทางการตลาดแบบครบวงจรมองทั้งกิจกรรมสื่อ (Media Activities) และกิจกรรมการสื่อสารที่ไม่ใช้สื่อ (Non Media Activities)
4. เครื่องมือการตลาด (Marketing Tools) จะต้องให้เกิดความชัดเจนเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ การจัดจำหน่าย ราคา ซึ่งเป็นรูปแบบการติดต่อสื่อสารกับลูกค้า ผู้วางแผนจะต้องใช้เครื่องมือทางการตลาดที่หลากหลาย ปัจจัยสำคัญก็คือ การเลือกเครื่องมือหรือการผสมผสานเครื่องมือที่ใช้ให้สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ในการติดต่อสื่อสารได้
5. จิตวิทยาที่ใช้ในการติดต่อสื่อสาร (Marketing Communication Ethics) เป็น หลัก สำคัญที่จะช่วยส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้สื่อสารสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ได้

รูปแบบการสื่อสารทางการตลาดแบบครบวงจร

การสื่อสารการตลาดแบบครบวงจรแบ่งออกได้เป็น 8 กิจกรรมหลักๆดังนี้คือ (Schultz, Tannenbaum and Lauterborn, 1992 : 40-51)

1. การโฆษณา (Advertising) เป็นรูปแบบกิจกรรมการสื่อสารการตลาดอย่างหนึ่งซึ่งมุ่งหวังจะโน้มน้าวให้กลุ่มเป้าหมายเกิดพฤติกรรมการใช้สินค้า โดยการส่งข่าวสารเกี่ยวกับสินค้าทั้งในรูปแบบที่ผ่านสื่อมวลชนและส่งโดยตรงไปยังกลุ่มเป้าหมาย

2. *การส่งเสริมการขาย (Sale Promotion)* เป็นรูปแบบกิจกรรมการสื่อสารการตลาดอีกรูปแบบหนึ่งที่มุ่งหวังกระตุ้นพฤติกรรมผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมาย ให้ทำการซื้อสินค้าโดยรวดเร็วขึ้น ทั้งนี้มีการเสนอผลประโยชน์พิเศษแก่ผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมาย
3. *การสื่อสาร ณ จุดซื้อ (Point-of-Purchase Communication)* เป็นรูปแบบหนึ่งของการสื่อสารทางการตลาดที่ใช้การจัดแสดงสินค้า โปสเตอร์ สัญลักษณ์ หรือวัสดุอื่นๆ ภายในร้านค้าเพื่อต้องการให้มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมในการเลือกซื้อสินค้า ณ จุดซื้อสินค้าของผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมาย
4. *การสื่อสารการตลาดโดยตรง (Directed Marketing Communications)* เป็นกิจกรรมการสื่อสารการตลาดที่ส่งข่าวเกี่ยวกับสินค้าไปยังกลุ่มเป้าหมาย โดยตรง อาจจะเป็นไปในรูปของการส่งทางไปรษณีย์ การใช้โทรศัพท์หรือทางสื่อโดยตรงอื่นๆ ซึ่งเป็นกิจกรรมเพียงอย่างเดียวที่ผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมายสามารถตอบกลับโดยการสั่งซื้อผลิตภัณฑ์ได้
5. *การประชาสัมพันธ์ (Public Relations)* เป็นกิจกรรมสื่อสารทางการตลาดที่มุ่งเน้นภาพพจน์ของบริษัท ผลิตภัณฑ์มากกว่าขายผลิตภัณฑ์อย่างการโฆษณา
6. *การขายโดยพนักงานขาย (Personal Selling)* เป็นกิจกรรมการสื่อสารที่มุ่งเน้นการสื่อสารแบบตัวต่อตัว เพื่อโน้มน้าวใจผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมายให้ซื้อและทดลองใช้ผลิตภัณฑ์
7. *การสนับสนุนทางการตลาด (Sponsorship Marketing)* เป็นกิจกรรมการสื่อสารทางการตลาดที่เจ้าของผลิตภัณฑ์ได้ลงทุนในกิจกรรมทางการตลาด เพื่อให้บรรลุจุดประสงค์ของบริษัทมากยิ่งขึ้น
8. *กิจกรรมทางการตลาด (Event Marketing)* เป็นกิจกรรมที่มีลักษณะคล้ายๆ กับการสนับสนุนทางการตลาด เพียงแต่กิจกรรมทางการตลาดมุ่งเน้นเป็นพิเศษในการสร้างความสนใจและทำความรู้จักกับผลิตภัณฑ์กับประชาชนทั่วไป

เสรี วงษ์มณฑา (2540 : 80) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการสื่อสารทางการตลาดแบบครบวงจรไว้ว่า นอกจากรูปแบบการสื่อสาร ซึ่งได้แก่ กิจกรรมทั้ง 8 กิจกรรมที่กล่าวในข้างต้นแล้ว ยังมีรูปแบบการสื่อสารอื่นๆ ดังนี้

1. *สื่อเคลื่อนที่ (Transit Media)* หมายถึงการใช้ยานพาหนะ เช่นรถขนส่งสินค้า รถเงินเป็นสื่อในการแสดงตราสินค้าหรือสารอื่นๆ
2. *การใช้ป้าย (Signage)* หมายถึงการใช้ป้ายต่างๆ เช่น ป้ายผ้าแขวนตามร้านค้าต่างๆ เพื่อสื่อตราสินค้า
3. *การสัมมนา (Seminar)* หมายถึงการจัดสัมมนาเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจอันเกี่ยวข้องกับตราสินค้า หรือสามารถสร้างภาพพจน์ที่ดีต่อบริษัทได้

4. *การจัดนิทรรศการ (Exhibition)* หมายถึงการจัดงานเพื่อให้ลูกค้าได้พบเห็นสินค้า และบางครั้งก็พบกับผู้ผลิตสินค้าต่างๆ ทำให้บริษัทได้มีโอกาสพูดคุยและเรียนรู้ลูกค้า ในขณะที่ลูกค้าก็สามารถเรียนรู้ และศึกษารายละเอียดของสินค้าได้ การพบปะระหว่างผู้ซื้อและผู้ขายนั้น ทำให้เกิดการซื้อขายได้
5. *การจัดทำคู่มือ (Manual)* หมายถึงการจัดพิมพ์เอกสารแนะนำรายละเอียดต่างๆแก่สินค้า ทำให้ลูกค้ามีความรู้ในการใช้สินค้าได้อย่างถูกต้อง
6. *การฝึกอบรม (Training)* หมายถึงการจัดการแนะนำและให้ความรู้เกี่ยวกับตัวสินค้า และการใช้สินค้า
7. *เครือข่ายการสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์ (Internet)* หมายถึงการมีเว็บไซต์ที่กลุ่มเป้าหมายสามารถเปิดหาข้อมูล รายละเอียด รวมทั้งติดต่อสอบถามเพิ่มเติม และสั่งซื้อสินค้าได้

การวัดผลการสื่อสารทางการตลาดแบบครบวงจร

การสื่อสารย่อมมีเป้าหมายสุดท้ายให้กลุ่มเป้าหมายตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ที่เสนอขายและได้รับความพอใจหลังการซื้อด้วย แต่ก่อนที่จะมีการตัดสินใจซื้อ ผู้บริโภคจะมีการตอบสนองสารที่ได้รับ ตามแนวคิดลำดับขั้นของการบรรลุผล (Hierarchy of Effect Model) ดังนี้ (Robert Lavidge and Gary Steiner, 1992 : 109)

1. *ขั้นความรู้ความเข้าใจ (Cognitive Stage)* ในขั้นนี้เป็นขั้นของการรับรู้ รู้จัก และเกิดความเข้าใจเกี่ยวกับสินค้าหรือบริการที่เสนอขาย หรือข่าวสารที่ถ่ายทอดไปให้
2. *ขั้นพอใจ (Affective Stage)* ในขั้นนี้เป็นขั้นของอารมณ์ความรู้สึก เปลี่ยนจากขั้นของการรับรู้สู่ขั้นพอใจหรือไม่พอใจ ชอบหรือไม่ชอบ เกิดความคล้อยตามหรือปฏิเสธตามข่าวสารที่ได้รับ
3. *ขั้นพฤติกรรม (Behavior Stage)* เป็นขั้นสุดท้ายที่ผู้บริโภคจะตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าหรือตกลงใจอย่างใดอย่างหนึ่งต่อสินค้าหรือบริการนั้น ซึ่งในขั้นนี้นั้นนอกจากจะหมายถึงการตัดสินใจซื้อสินค้าแล้ว ยังหมายถึงความรวมถึงความเชื่อมั่นในตัวสินค้าอีกด้วย

จากแนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสารทางการตลาดแบบครบวงจรนี้อาจสรุปได้ว่า การสื่อสารการตลาดแบบครบวงจรก็คือการมองการตลาดรูปแบบใหม่ โดยการให้ความสำคัญลูกค้ามากกว่าที่จะเน้นที่ตัวผลิตภัณฑ์ นอกจากนี้การสื่อสารการตลาดแบบนี้ยังเน้นการใช้การสื่อสารหลากหลายรูปแบบเพื่อให้ข่าวสารเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายบ่อยครั้งที่สุดเท่าที่เป็นไปได้ อีกทั้งให้ความสำคัญกับการ

วัดและประเมินความรู้สึกนึกคิดและความคิดความอ่านของกลุ่มเป้าหมายอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง ดังนั้นจะเห็นได้ว่าแนวคิดดังกล่าว สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการเผยแพร่ข่าวสารเกี่ยวกับการออกนอกระบบราชการได้ โดยผู้ส่งสารอาจนำวิธีดังกล่าวไปใช้ในการวางแผนสื่อสารและการใช้สื่อให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เพื่อให้ข่าวสารเข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งได้แก่ อาจารย์มากที่สุด เพื่อความสำเร็จในการสื่อสารต่อไป

แนวคิดเกี่ยวกับความรู้ ทักษะและความต้องการ

แม้ว่าการสื่อสารมีวัตถุประสงค์หลายประการด้วยกัน ไม่ว่าจะเป็นเพื่อให้ความรู้ เพื่อชักจูงใจ เพื่อการศึกษาหรือเพื่อความบันเทิง แต่ในท้ายที่สุดแล้วความสำเร็จของการสื่อสาร ที่ ผู้ส่งสารต้องการคือ ความสามารถในการโน้มน้าวใจให้ผู้รับสารเปลี่ยนแปลงความรู้ทัศนคติ และพฤติกรรม ดังนั้น ก่อนที่ผู้ส่งสารจะสื่อสารสิ่งใด ๆ ออกไปสู่ผู้รับสาร ผู้ส่งสารจะต้องศึกษาความรู้หรือข้อมูลเป็นอย่างดีในเรื่องใดเรื่องหนึ่งก่อนที่ส่งสารออกไปเสมอ

“ความรู้” จึงเป็นสิ่งสำคัญในการสื่อสารอย่างยิ่ง ได้มีผู้ให้แนวคิดเกี่ยวกับความรู้ไว้หลายประการดังนี้

แนวความคิดเกี่ยวกับความรู้ (Knowledge)

ความหมายของความรู้

เบนจามินเอส บลูม (Benjamin S. Bloom, 1967 : 271) ได้ให้ความหมายของความรู้ว่า ความรู้เป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการระลึกถึงเฉพาะเรื่อง หรือเรื่องทั่ว ๆ ไป ระลึกถึงวิธี กระบวนการ หรือสถานการณ์ต่าง ๆ โดยเน้นความจำ

ขณะที่ คาร์เตอร์ วี กู๊ด (Carter V. Good, 1973 : 325) ได้ให้ความหมายของความรู้ว่า ความรู้เป็นข้อเท็จจริง (Facts) ความจริง (Truth) กฎเกณฑ์และข้อมูลต่าง ๆ ที่มนุษย์ได้รับ และรวบรวมสะสมไว้จากมวลประสบการณ์ต่าง ๆ

ส่วนบิคฮาร์ด เอช มาร์ค (Bickhard H. Mark, 1980) ได้ให้ความหมายของความรู้ว่า ความรู้หมายถึง ความสามารถของผู้เรียนที่จะรู้เกี่ยวกับสิ่งนั้น ๆ โดยแบ่งเป็นความรู้ต่อสถานการณ์หรือความรู้ในระดับกว้าง

สำหรับนักวิชาการของไทยได้กล่าวถึงความหมายของความรู้ในแนวทางเดียวกันโดย วิชัย วงศ์ใหญ่ (2523 : 130) กล่าวว่า ความรู้เป็นพฤติกรรมเบื้องต้นที่ผู้เรียนสามารถจดจำได้หรือระลึกได้ โดยการมองเห็น ได้ยิน ความรู้ในที่นี้คือ ข้อเท็จจริง กฎเกณฑ์ คำจำกัดความเป็นต้น

ส่วนประภาเพ็ญ สุวรรณ (2526 : 16) กล่าวว่า ความรู้เป็นพฤติกรรมขั้นต้นซึ่งผู้เรียนเพียงแต่จำได้ อาจจะโดยการนึกได้หรือโดยการมองเห็น ได้ยิน หรือจำได้ ความรู้ขั้นนี้ ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับคำจำกัดความ ความหมาย ข้อเท็จจริง ทฤษฎี กฎ โครงสร้าง และวิธีการแก้ปัญหา

ในขณะที่สุรพงษ์ โสระเสถียร (2533 : 120-121) กล่าวว่า ความรู้เป็นการรับรู้เบื้องต้น ซึ่งบุคคลส่วนมากจะได้รับผ่านประสบการณ์โดยการเรียนรู้จากการตอบสนองต่อสิ่งเร้าแล้วจัดระบบเป็นโครงสร้างของความรู้ที่ผสมผสานระหว่างความจำ (ข้อมูล) กับสภาพจิตวิทยา ด้วยเหตุนี้ความรู้จึงเป็นความจำที่เลือกสรรซึ่งสอดคล้องกับสภาพจิตใจของตนเอง ความรู้จึงเป็นกระบวนการภายในที่ผู้อื่นจะรับรู้ได้จากการอนุมานมากกว่าการสังเกตได้โดยตรง

ดังนั้น อาจสรุปได้ว่า ความรู้ หมายถึง ข้อมูล ข้อเท็จจริงต่าง ๆ ที่มนุษย์ได้สะสมไว้จากประสบการณ์ต่าง ๆ ประมวลเก็บไว้ และสามารถระลึกออกมาได้เมื่อจะใช้ประโยชน์

ระดับของความรู้

เบนจามิน เอส บลูม (Benjamin S. Bloom, 1967) ได้แยกระดับความรู้ไว้ 6 ระดับ คือ

1. ความรู้ (Knowledge) ทำให้ทราบถึงความสามารถในการจำแนกและการระลึกถึงเหตุการณ์ หรือประสบการณ์ที่เคยพบมาแล้ว แบ่งเป็น

1.1 ความรู้เกี่ยวกับเนื้อหาวิชาโดยเฉพาะ

1.2 ความรู้เกี่ยวกับกลวิธีและการดำเนินการที่เกี่ยวกับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

1.3 ความรู้เกี่ยวกับการรวบรวมแนวคิดและโครงสร้าง

2. ความเข้าใจ (Comprehensive) ทำให้ทราบถึงความสามารถในการใช้สติปัญญาและทักษะเบื้องต้น แบ่งเป็น

2.1 การแปลความ คือ แปลจากแบบหนึ่งไปสู่อีกแบบหนึ่งโดยรักษาความหมายให้ถูกต้อง

2.2 การตีความหมาย คือ ขยายจากเนื้อหาเดิมด้วยการสร้างขึ้นในรูปแบบใหม่

3. การนำไปใช้ (Application) สามารถนำเอาข้อเท็จจริง และความคิดที่เป็นนามธรรม (Abstract) ปฏิบัติจริงอย่างเป็นรูปธรรม

4. การวิเคราะห์ (Analysis) สามารถใช้ความคิดในรูปของการนำความคิดมาแยกเป็นส่วนเป็นประเภท หรือการนำข้อมูลมาประกอบกันเพื่อการปฏิบัติของตนเอง

5. การสังเคราะห์ (Synthesis) คือ การนำเอาข้อมูล แนวความคิด มาประกอบกัน แล้วนำไปสู่การสร้างสรรค์ (Creative) ซึ่งเป็นสิ่งใหม่แตกต่างไปจากเดิม

6. การประเมิน (Evaluation) คือ ความสามารถในการใช้ข้อมูลเพื่อตั้งเกณฑ์ (Criteria) การรวบรวมผล ผลวัดข้อมูลมาตรฐาน เพื่อให้ตั้งข้อตัดสินถึงระดับของกิจกรรมแต่ละอย่าง

ฉะนั้น จะเห็นได้ว่าการสื่อสารให้สัมฤทธิ์ผลนั้น ความรู้หรือข้อมูลในการสื่อสาร นั้นจะต้องประมวลเก็บจากข้อมูลจริงต่าง ๆ ที่สะสมไว้ ซึ่งสามารถออกมาในรูปแบบของความรู้ ความเข้าใจ การนำไปใช้ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินได้

นอกจากความรู้ซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการสื่อสารแล้ว ทักษะก็เป็นอีกส่วนหนึ่งที่เป็นสื่อภายในตัวบุคคลที่เป็นผลกระทบมาจากการรับสารและการแสดงพฤติกรรมออกมาในด้านบวกหรือลบต่อสิ่งหนึ่งซึ่งจะชี้ให้เห็นว่าการสื่อสารนั้นมีประสิทธิภาพหรือไม่ ได้มีผู้รู้ให้แนวคิดเกี่ยวกับทักษะไว้ดังนี้

แนวความคิดเกี่ยวกับทัศนคติ (Attitude)

ความหมายของทัศนคติ

ทัศนคติ (Attitude) เป็นแนวความคิดที่มีความสำคัญมากแนวทางจิตวิทยาสังคมและการสื่อสาร และมีการใช้คำนี้กันอย่างแพร่หลาย สำหรับการนิยามคำว่าทัศนคตินั้น ได้มีนักวิชาการต่างประเทศหลายท่านให้ความหมายไว้ดังนี้

เบอร์โกวิทซ์ (Berkowitz อ้างใน พัทธนี เขยจรรยา, เมตตา วิวัฒนานุกูล และถิรนนท์ อนุวัชสิริวงศ์, 2538 : 115-116) ได้ยกเอานิยามของมหาวิทยาลัยที่ชื่อเสียง 3 แห่ง ซึ่งเป็นผู้นำความคิดเกี่ยวกับเรื่องนี้มาเป็นแนวพิจารณา มหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งนิยามว่า “ทัศนคติ” คือ การประเมิน หรือปฏิบัติทางด้าน อารมณ์ ความรู้สึก ฉะนั้นทัศนคติของบุคคลต่อวัตถุทางสังคมคือความรู้สึก “ชอบ” หรือ “ไม่ชอบ” ต่อสิ่งนั้น ๆ มหาวิทยาลัยอีกแห่งหนึ่งกล่าวว่า “ทัศนคติ” คือการเตรียมพร้อมที่จะตอบสนองในทางหนึ่งทางใดต่อวัตถุทางสังคม และการเตรียมพร้อมนี้มีธรรมชาติเป็นการ “เห็นด้วย” และ “ไม่เห็นด้วย” ส่วนมหาวิทยาลัยอีกแห่งหนึ่งแย้งว่า “ทัศนคติ” คือ กลุ่มของความเข้าใจ ความรู้สึก และพฤติกรรมที่ประสมประสานกันต่อวัตถุทางสังคม

คำนิยามของมหาวิทยาลัยแห่งสุดท้าย ซึ่งรวมองค์ประกอบทางความรู้สึก อารมณ์ และความนึกคิดเข้าด้วยกัน เป็นคำนิยามที่นิยมใช้กันมากที่สุด ฉะนั้น “ทัศนคติ” จึงเป็นกลุ่มขององค์ประกอบที่มีการผสมผสานกันอย่างต่อเนื่องต่อวัตถุทางสังคม องค์ประกอบนี้รวมทั้งความเชื่อ (Belief) และการประเมินค่า (องค์ประกอบทางความคิด) ความรู้สึกและอารมณ์ (องค์ประกอบทางอารมณ์และความรู้สึก) และความเตรียมพร้อมทางพฤติกรรม (องค์ประกอบทางพฤติกรรม) องค์ประกอบทั้ง 3 ประการนี้ มักปรากฏอยู่ในคำนิยามอื่น ๆ ที่ได้รับการยอมรับทั่วไป เช่น กูดส์ (Goods) นิยามทัศนคติว่า “เป็นแนวโน้มในการที่จะแสดงหรือมีปฏิกิริยาในทางบวกหรือในทางลบต่อสิ่งหนึ่ง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับค่านิยมของบุคคลและประสบการณ์ทางสังคมที่ฝังรากลึกอยู่”

ส่วนอัลพอร์ต (Allport, 1967: 2 อ้างถึงในสุกัญญา อามิน, 2539) กล่าวว่าทัศนคติ หมายถึง สภาวะของจิตใจและประสาท เกิดจากการได้รับประสบการณ์ ซึ่งมีผลโดยตรงต่อการตอบสนองของบุคคลต่อสภาวะต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับบุคคลนั้น

สำหรับชอว์ และไรท์ (Shaw and Wright, 1976 : 3) ได้ให้คำนิยามของคำว่า ทัศนคติว่า หมายถึง ความรู้สึกทางจิตใจของบุคคล เนื่องจากการเรียนรู้ตลอดจนประสบการณ์ ซึ่งกระตุ้นให้บุคคลมีพฤติกรรมไปในทิศทางใดทางหนึ่ง การตอบสนองต่อสิ่งเร้า หรือจินตนาการต่าง ๆ ที่บุคคลเข้าไปเกี่ยวข้อง

นิวคอบบ์ (T.M. Newcomb, 1954 : 128-221) ได้อธิบายว่า ทัศนคติ เป็นความโน้มเอียงของจิตใจที่มีต่อประสบการณ์ที่ได้รับ และแสดงออกเป็นพฤติกรรมในลักษณะของความพึงพอใจ หรือไม่พึงพอใจ เห็นด้วย หรือไม่เห็นด้วย รู้สึกเฉย ๆ ไม่ชอบ ไม่เกลียด

นอร์แมน แอล มูนน์ (Norman L. Munn, 1971 : 71) ได้ให้คำจำกัดความของทัศนคติว่า คือ ความรู้สึกและความคิดเห็นที่บุคคลมีต่อสิ่งของ บุคคล สถานการณ์ สถานบันและข้อเสนอใด ๆ ในทางที่ยอมรับหรือปฏิเสธ ซึ่งมีผลให้บุคคลพร้อมที่จะแสดงปฏิกิริยาตอบสนอง ด้วยพฤติกรรมอย่างเดียวกันตลอด

ฮิลการ์ด (Hilgard, 1962 : 214) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ทัศนคติ คือ พฤติกรรมหรือความรู้สึกครั้งแรกที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ต่อแนวคิดใดหรือสภาพการณ์ใดในทางเข้าหรือออกห่าง และเป็นความพร้อมที่จะตอบสนองในครั้งต่อ ๆ ไปในทางเอนเอียงไปในลักษณะอย่างเดิม เมื่อพบกับสิ่งนั้นหรือแนวคิดนั้นหรือสถานการณ์นั้นอีก

สำหรับนักวิชาการของไทยได้ให้คำจำกัดความของทัศนคติไว้ดังนี้

เดโช สวานานนท์ (2512 : 28) กล่าวถึงทัศนคติว่าเป็นบุคลิกภาพที่สร้างขึ้นได้ เปลี่ยนแปลงได้และเป็นแรงจูงใจที่กำหนดพฤติกรรมของบุคคลที่มีต่อสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ

ชัชดิยา วรรณสูตร (2516) อธิบายว่าทัศนคติหมายถึง ความรู้สึกที่คนเรามีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือหลายสิ่งก็ตาม ในลักษณะที่เป็นอัตวิสัย (Subjective) อันเป็นพื้นฐานเบื้องต้นหรือมีผลให้เกิดการกระทบหรือแสดงออกที่เรียกว่า “พฤติกรรม”

ส่วนเฉลียว บุรีภักดี (2517 : 218) ให้ความหมายว่า ทัศนคติ เป็นความรู้สึกชอบ หรือไม่ชอบที่มีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด หรือบุคคลหนึ่งบุคคลใด ทัศนคติที่เรามีต่อสิ่งต่าง ๆ เกิดจากประสบการณ์ หรือการเรียนรู้ทั้งสิ้น ดังนั้น จึงอาจเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลาตามประสบการณ์ที่ได้รับเพิ่มขึ้น แต่กระบวนการเปลี่ยนแปลงอาจจะเร็วหรือช้าแล้วแต่ทัศนคติและประสบการณ์ใหม่ที่ได้รับ

สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2523) อธิบายว่า ทัศนคติ หมายถึง สภาวะของความพร้อมหรือพร้อมหรือแนวโน้มที่จะกระทำหรือมีปฏิกิริยาต่อสิ่งเร้า สิ่งหนึ่งสิ่งใดในลักษณะบางอย่างทัศนคตินี้จะแสดงออกให้เห็นจากคำพูดหรือพฤติกรรม เมื่อได้ผลสิ่งที่เกี่ยวข้องกับทัศนคตินั้นแต่ละคนจะมีทัศนคติต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดมากน้อยต่างกัน แต่ลักษณะที่สำคัญของทัศนคติก็น่าจะ “ความเป็นนามธรรม”

(Abstraction) การศึกษาทัศนคติจึงเป็นสิ่งสำคัญเพื่อที่จะทำการเปลี่ยนแปลง โดยกระบวนการต่าง ๆ เช่น การสื่อสาร การศึกษา เป็นต้น

สุชา จันทรเอม (2524) ทัศนคติ หมายถึง ความรู้สึกหรือท่าทีของบุคคลที่มีต่อบุคคล วัตถุ สิ่งของ หรือสถานการณ์ต่าง ๆ ความรู้สึกหรือท่าทีนี้ จะนำไปในทำนองพึงพอใจหรือไม่พึงพอใจ เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยก็ได้

ประภาเพ็ญ สุวรรณ (2526 : 3) กล่าวว่า ทัศนคติ เป็นความคิดเห็นซึ่งมีอารมณ์เป็นส่วนประกอบ เป็นส่วนที่พร้อมที่จะมีปฏิกิริยาเฉพาะอย่างต่อสถานการณ์ภายนอก

พะยอม วงศ์สารศรี (2526) กล่าวว่า ทัศนคติเป็นสภาพทางจิตใจที่มีอิทธิพลต่อความคิด การกระตุ้นให้เกิดการกระทำ ทัศนคติสามารถเปลี่ยนแปลงได้ถ้าสภาพแวดล้อม หรือเหตุการณ์ต่าง ๆ เปลี่ยนแปลงไป หรือได้รับข้อมูลใหม่ โดยทั่วไปเชื่อกันว่าทัศนคติมีผลต่อการปฏิบัติของบุคคล

สุรพงษ์ โสธนะเสถียร (2533) อธิบายว่า ทัศนคติ เป็นดัชนีชี้ว่า บุคคลนั้นคิดและรู้สึกอย่างไรกับคนรอบข้าง วัตถุหรือสิ่งแวดล้อมตลอดจนสถานการณ์ต่าง ๆ โดยทัศนคตินั้นมีรากฐานมาจากความเชื่อที่อาจส่งผลถึงพฤติกรรมในอนาคตได้ ทัศนคติจึงเป็นเพียงความพร้อมที่จะตอบสนองต่อสิ่งเร้า และเป็นมิติของการประเมิน เพื่อแสดงว่าชอบหรือไม่ชอบต่อประเด็นหนึ่ง ๆ ซึ่งถือเป็นการสื่อสารภายในบุคคล (Interpersonal communication) ที่เป็นผลกระทบมาจากการรับสาร อันจะส่งผลถึงพฤติกรรมต่อไป

ธงชัย สันติวงษ์ (2540 : 160) กล่าวว่าทัศนคติหมายถึงสิ่งที่เราทำการอธิบายด้วยวิธีการอ้างอิงของสิ่งที่อยู่ในความนึกคิดของผู้บริโภค ซึ่งมีผลต่อแบบของพฤติกรรมที่แสดงออก อันเป็นส่วนที่สามารถสังเกตเห็นได้

และจากเอกสารการสอนชุดวิชาพฤติกรรมศาสตร์การสื่อสาร หน่วยที่ 1-8 (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2531 : 179) ได้อธิบายไว้ว่า ทัศนคติก็คือ ความเชื่อและความรู้สึกที่ทนทาน และได้รับการจัดระเบียบ อันเป็นตัวชักนำให้เราปฏิบัติไปในทิศทางต่าง ๆ ทัศนคติจึงมิได้เป็นเพียงแต่ความคิดเห็น แต่มีลักษณะที่ฝังลึกมากกว่านั้น

สรุปได้ว่า “ทัศนคติ” หมายถึงความรู้สึก ความคิดเห็นของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง และแสดงออกเป็นพฤติกรรมในลักษณะของความพึงพอใจหรือไม่พอใจ เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยซึ่งเป็นผลกระทบมาจากการรับสาร ที่มีผลต่อพฤติกรรมที่แสดงออก ซึ่งความรู้สึกที่ทนทานและความเชื่อนั้นได้รับการจัดระเบียบและมีลักษณะฝังลึกมากกว่าความคิดเห็น โดยมีการชักนำให้ปฏิบัติไปในทิศทางต่าง ๆ

องค์ประกอบทัศนคติ

ทัศนคติประกอบขึ้นด้วยส่วนประกอบ (Components) 3 ส่วนต่อไปนี้ (Harry C. Triandis, 1971 : 3) ความรู้ความเข้าใจ หรือ ส่วนของความนึกคิดความเชื่อ (Cognitive or Belief Component)

ความชอบพอ หรือส่วนของอารมณ์ความรู้สึก (Affective or Feeling Component) การที่มีองค์ประกอบเกี่ยวกับความรู้สึกทางอารมณ์เกี่ยวข้องกับทัศนคติด้วยนั้น ช่วยทำให้เห็นความแตกต่างระหว่างทัศนคติกับความเชื่อทั่ว ๆ ไป กล่าวคือ หากไม่มีองค์ประกอบของความรู้สึกอยู่ด้วย ก็ไม่นับเป็นทัศนคติ แต่เป็นเพียงการยอมรับทางความคิดกับสิ่งที่เชื่อว่าเป็นข้อเท็จจริง ดังนั้นในเรื่องทัศนคติซึ่งมีองค์ประกอบทางอารมณ์อยู่ด้วย จึงมีแนวโน้มที่จะบ่งชี้ว่า เราสนับสนุนหรือต่อต้านสิ่งที่มีทัศนคติด้วย และพฤติกรรมหรือส่วนของแนวโน้มในการกระทำหรือแสดงออก (Behavioral or Action-Tendency Component) นั้น โดยทั่ว ๆ ไปมักจะพบว่ามีการแสดงพฤติกรรมไปตามทัศนคติ

สำหรับรายละเอียดอาจขยายความได้ดังนี้ คือ

1. ความรู้สึกความเข้าใจหรือความนึกคิด ความเชื่อ เป็นส่วนที่มีขอบเขตครอบคลุมถึงข่าวสารข้อมูลและความเชื่อของบุคคลที่มีต่อสิ่งของหรือปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่ได้เก็บสะสมมา และมีประสบการณ์มาจากอดีต

ความเชื่อนี้จะเป็นความเชื่อที่ได้มาจากการประเมิน ซึ่งมักจะออกผลเป็นแนวโน้มทางใดทางหนึ่ง ดี-ไม่ดี ชอบ-ไม่ชอบ มีคุณค่า-ไม่มีคุณค่า เป็นต้น อาจกล่าวได้ว่า หากบุคคลมีความรู้หรือคิดว่าสิ่งใดดีมักจะมีความเชื่อที่ดีต่อสิ่งนั้น ๆ หากมีความรู้มาก่อนว่าสิ่งใดไม่ดี ก็จะมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อสิ่งนั้น

นอกจากนี้ การเกิดความรู้หรือความเชื่อนั้น ยังเป็นกระบวนการของการจัดระเบียบข้อมูลของสิ่งที่เรารับรู้และเรียนรู้ให้เข้าเป็นหมู่พวก เรื่องที่คล้ายคลึงกันก็จะจัดไว้เป็นประเภทเดียวกันเพื่อประโยชน์ในการจดจำ อีกทั้งสามารถนำไปใช้แก้ปัญหาอื่น ๆ ต่อไปได้ และถ้าการจัดระเบียบข้อมูลนั้นได้ มาจากประสบการณ์โดยตรงซ้ำกันหลาย ๆ ครั้ง ก็จะเป็นความเชื่อที่คงทนมากขึ้น

2. ความชอบพอ หรือส่วนของอารมณ์ความรู้สึก เป็นส่วนที่มีขอบเขตครอบคลุมถึงอารมณ์ความรู้สึกที่เกี่ยวข้องกับสิ่งต่าง ๆ ซึ่งเกิดขึ้นจากสาเหตุหลายทาง และมีผลแตกต่างกันไปตามบุคลิกลักษณะ ท่าทาง หรืออุปนิสัยของบุคคล ค่านิยมของแต่ละคน และสิ่งจูงใจ เป็นต้น

สำหรับการเกิดความรู้สึก ประกอบความรู้-ความเชื่อนั้น อาจแสดงออกเป็น 2 ทิศทาง คือ ทางบวก (ดี รัก ชอบ พอใจ ประทับใจ) หรือทางลบ (เลว เกลียด ไม่ชอบ รังเกียจ ไม่พอใจ ไม่ประทับใจ) โดยมีกระบวนการเกิดความรู้สึกดังกล่าวได้เป็น 2 แบบ

แบบแรก ความรู้สึกเกิดขึ้นจากการตีความสิ่งนั้น โดยอาศัยประสบการณ์ และความรู้ ความเชื่อที่มีมาแต่เดิมอยู่แล้ว ในขณะที่เราจัดระเบียบบางสิ่งที่เราเรียนรู้ขึ้น สิ่งที่เราเรียนรู้ก็มีภาวะทางอารมณ์ที่เราถูกเร้าอยู่แล้วด้วย ดังนั้น ประสบการณ์และความประทับใจในการรับรู้และเรียนรู้ในครั้งแรก ๆ จึงมีความสำคัญต่อการเกิดองค์ประกอบทางอารมณ์ทางทัศนคติ เพราะคนเรามีแนวโน้มที่จะตีความไปตามประสบการณ์เดิมของตน

แบบที่สอง มีการศึกษาพบว่าความรู้สึกต่อสิ่งต่าง ๆ สามารถถูกสร้างขึ้นโดยไม่จำเป็นต้องอาศัยความเชื่อ การคิดไตร่ตรองหรือตีความสิ่งนั้นนำมาก่อน ทักษะคิดในลักษณะนี้อาจจะสร้างขึ้นบนพื้นฐานการโยงความสัมพันธ์ตามการวางเงื่อนไขแบบเรียนรู้เงื่อนไขสิ่งเร้า เช่น การวางเงื่อนไข โดยการให้รางวัลก็อาจทำให้เกิดทักษะคิดได้

3. พฤติกรรมหรือส่วนของแนวโน้มในการกระทำหรือแสดงออก เป็นส่วนของแนวคิดนี้ เกี่ยวข้องในการที่จะปฏิบัติของบุคคลต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ไปในทางใดทางหนึ่ง ซึ่งเป็นผลมาจากความรู้ ความคิดและความรู้สึก เช่นถ้าหากมีทักษะคิดไม่ดีแล้ว การปฏิบัติตอบทางพฤติกรรมก็จะพยายาม โจมตี ทำลายไล่ไป หรือกลั่นแกล้งสิ่งนั้น ๆ ในทางตรงกันข้าม ถ้ามีทักษะคิดดีต่อสิ่งนั้น ๆ ก็จะ ชมเชยสนับสนุนให้ความช่วยเหลือ อุดหนุน ช่วยแนะนำคนอื่นต่อ ๆ ไป เป็นต้น

โดยทั่วไปการแสดงออกตามทักษะคิดจะได้รับอิทธิพลมาจากบรรทัดฐานทางสังคมที่กลุ่มคาดหวังให้สมาชิกปฏิบัติตาม รวมทั้งเป็นกรอบกว้าง ๆ ในการแสดงออกด้วย บรรทัดฐานนี้เราได้รับอิทธิพลตั้งแต่เล็ก ๆ จากพ่อแม่ว่าอะไรควรทำ อะไรไม่ควรทำ รวมถึงการเลียนแบบอย่างจากพ่อแม่และบุคคลที่เราใกล้ชิดอื่น ๆ ด้วย

คุณลักษณะของทักษะคิด

คุณลักษณะของทักษะคิดมีดังนี้คือ (ธงชัย สันติวงษ์, 2540 : 161-162)

1. ทักษะคิดเป็นสิ่งที่มียู่ภายใน กล่าวคือ เป็นเรื่องของระเบียบความนึกคิดที่เกิดขึ้นภายในของแต่ละคน

2. ทักษะคิดจะมีใช้สิ่งที่มีมาแต่กำเนิด ตรงกันข้ามทักษะคิดจะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้เรื่องราวต่าง ๆ ที่ตนได้เกี่ยวข้องอยู่ด้วยในภายนอก และทักษะคิดจะก่อตัวจากการประเมินหลังจากที่ได้เกี่ยวข้องกับสิ่งภายนอกดังกล่าวแล้ว ทั้งหมดนี้ย่อมแสดงว่า ทักษะคิดที่มีอยู่จะเป็นผลที่เกิดขึ้นจากกระบวนการเรียนรู้จากการที่บุคคลนั้น ๆ ได้เกี่ยวข้องกับคนอื่น ๆ

ปัจจัยที่มีผลในการกำกับเป็นทักษะคิดดังกล่าวนี้ ส่วนสำคัญมักจะเกิดอิทธิพลของกลุ่มที่เกี่ยวข้องด้วย ที่บุคคลนั้น ๆ ได้รับข่าวสารข้อมูลมา กลุ่มที่สำคัญก็คือ กลุ่มครอบครัว และเพื่อนร่วมงานหรือกลุ่มทางสังคมที่ได้ไปเกี่ยวข้องด้วย นอกจากนี้ ทักษะคิดยังขึ้นอยู่กับบุคลิกลักษณะท่าทาง ซึ่งเป็นผลของการเรียนรู้ที่ได้จากการปฏิบัติต่อโลกภายนอกอีกด้วย

3. ทักษะคิดจะมีลักษณะมั่นคงถาวร กล่าวคือ ภายหลังจากที่ทักษะคิดได้ก่อตัวขึ้นมาแล้ว ทักษะคิดดังกล่าวจะไม่เป็นภาวะที่เกิดขึ้นเป็นการชั่วคราว หากแต่จะมีความมั่นคงถาวรตามสมควรและไม่เปลี่ยนแปลงในทันทีทันใดที่ได้รับตัวกระตุ้นที่แตกต่างกันไป ทั้งนี้เพราะทักษะคิดที่ก่อตัวขึ้นนั้นจะมีกระบวนการการคิดวิเคราะห์ ประเมิน และสรุปจัดระเบียบเป็นความเชื่อ การเปลี่ยนแปลงก็ย่อมต้องใช้เวลาเพื่อปรับตามกระบวนการดังกล่าวด้วย

4. ทักษะจะมีความหมายถึงถึงตัวบุคคลและสิ่งของเสมอ ความหมายในที่นี้ก็คือ ทักษะจะมีใช้เกิดขึ้นมาได้เองจากภายใน หากแต่เป็นสิ่งที่ก่อตัว หรือเรียนรู้เอามาจากสิ่งที่มีตัวตนที่อ้างอิงถึงได้ สิ่งที่ใช้อ้างอิงเพื่อการสร้างทักษะคืออาจเป็นตัว บุคคล กลุ่มคน สถาบัน สิ่งของ ค่านิยม เรื่องราว ทางสังคม หรือแม้แต่ความนึกคิดต่าง ๆ

หน้าที่หรือกลไกของทัศนคติ

(The Function of Attitude)

ทัศนคติจะทำหน้าที่เป็นกลไกที่สำคัญ 4 ประการ ดังนี้คือ (แดลเนียล แคทซ์ Daniel Katz, 1960: 163-191)

1. เพื่อใช้สำหรับการปรับตัว (Adjustment) หมายความว่า ตัวบุคคลทุกคนจะอาศัยทัศนคติเป็นเครื่องยึดถือสำหรับการปรับพฤติกรรมของตนให้เป็นไปในทางที่จะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ตน สูงที่สุดและให้มีผลเสียน้อยที่สุด ดังนั้นทัศนคติจึงสามารถเป็นกลไกที่จะสะท้อนให้เห็นถึงเป้าหมายที่พึงประสงค์และไม่พึงประสงค์ของเขา และด้วยสิ่งเหล่านี้เองที่จะทำให้แนวโน้มของพฤติกรรมเป็นไปในทางที่ต้องการมากที่สุด

2. เพื่อการป้องกัน (Ego-Defensive) โดยปกติในทุกขณะ คนทั่วไปมักจะมีแนวโน้มที่จะไม่ยอมรับความจริงในสิ่งซึ่งเป็นที่ยึดแย้งกับความนึกคิดของตน (self-image) ดังนั้นทัศนคติจึงสามารถสะท้อนออกมาเป็นกลไกที่ป้องกันตัว โดยการแสดงออกเป็นความรู้สึกถูกเหยียดหยามหรือติฉินนินทาคนอื่น และขณะเดียวกันก็จะยกตนเองให้สูงกว่าด้วยการมีทัศนคติที่ถือว่าตนนั้นเหนือกว่าผู้อื่น

การก่อตัวที่เกิดขึ้นมาของทัศนคติในลักษณะนี้ จะมีลักษณะแตกต่างจากการมีทัศนคติเป็นเครื่องมือในการปรับตัวดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น กล่าวคือ ทัศนคติจะมีใช้พัฒนาขึ้นมาจากกรณีประสบการณ์กับสิ่งนั้น ๆ โดยตรง หากแต่เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากภายในตัวผู้หนึ่งเอง และสิ่งที่เป็นเป้าหมายของการแสดงออกมาซึ่งทัศนคตินั้น ก็เป็นเพียงสิ่งที่เขาผู้นั้นหวังใช้เพียงเพื่อการระบายความรู้สึกเท่านั้น

3. เพื่อการแสดงความหมายของค่านิยม (Value Expressive) ทัศนคตินั้นเป็นส่วนหนึ่งของหนึ่งของค่านิยมต่าง ๆ และด้วยทัศนคตินี้เองที่จะใช้สำหรับสะท้อนให้เห็นถึงค่านิยมต่าง ๆ ในลักษณะที่จำเพาะเจาะจงยิ่งขึ้น ดังนั้นทัศนคติจึงสามารถใช้สำหรับอธิบาย และบรรยายความเกี่ยวกับค่านิยมต่าง ๆ ได้

4. เพื่อเป็นตัวจัดระเบียบเป็นความรู้ (Knowledge) ทัศนคติจะเป็นมาตรฐานที่ตัวบุคคลจะสามารถใช้ประเมินและทำความเข้าใจกับสภาพแวดล้อมที่มีอยู่รอบตัวเขา ด้วยกลไกดังกล่าวนี้เองที่ทำให้ตัวบุคคลสามารถรู้ และเข้าใจถึงระบบ และระเบียบของสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวเขาได้

การพิจารณาในแง่นี้ ทัศนคติจะเป็นมาตรฐานเพื่อเปรียบเทียบ หรือเป็นขอบเขตแนวทางสำหรับที่จะใช้อ้างอิงถึงเพื่อสำหรับหาทางเข้าใจ ค้นหาความหมาย ขยายความให้เห็นข้อแตกต่าง

ตรวจสอบความผิดปกติ และแม้แต่เพื่อเสริมสร้างให้การรับรู้ และเข้าใจเรื่องนั้น ๆ ละเอียดยิ่งขึ้นต่อไปอีก

แหล่งรวมของทัศนคติ

(Source of Attitude)

ประภาเพ็ญ สุวรรณ (2520 : 64-65) ได้กล่าวถึงการเกิดขึ้นของทัศนคติว่าเป็นสิ่งที่เกิดจากการเรียนรู้จากแหล่งทัศนคติต่าง ๆ ที่มีอยู่มากมาย และแหล่งสำคัญที่ทำให้เกิดทัศนคติ คือ

1. ประสบการณ์เฉพาะอย่าง (Specific Experiences) เมื่อบุคคลมีประสบการณ์เฉพาะอย่างต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดในทางที่ดีหรือไม่ดี จะทำให้เขาเกิดทัศนคติต่อสิ่งนั้นตามทิศทางที่เคยมีประสบการณ์มาก่อน
2. การติดต่อสื่อสารกับบุคคลอื่น (Communication form others) จะทำให้เกิดทัศนคติจากการรับรู้ข่าวสารต่าง ๆ จากผู้อื่นได้
3. สิ่งที่เป็นแบบอย่าง (Models) การเลียนแบบผู้อื่นทำให้เกิดทัศนคติขึ้นได้
4. ความเกี่ยวข้องกับสถาบัน (Institutional Factors) เช่น ครอบครัว โรงเรียน วัด หรือหน่วยงานต่าง ๆ ซึ่งเป็นแหล่งที่มาและสนับสนุนให้เกิดทัศนคติบางอย่างขึ้นได้

การก่อตัวของทัศนคติ

(The Formation of Attitude)

ทัศนคติจะก่อตัวขึ้นมาและเปลี่ยนแปลงไปเนื่องจากปัจจัยหลายประการหลายทางด้วยกัน คือ (ธงชัย สันติวงษ์, 2540 : 166-167)

1. การจูงใจทางร่างกาย (Biological Motivations) ทัศนคติจะเกิดขึ้นเมื่อบุคคลใดบุคคลหนึ่งกำลังดำเนินการตอบสนองตามความต้องการ หรือแรงผลักดันพื้นฐานทางร่างกายอยู่ ตัวบุคคลดังกล่าวจะสร้างทัศนคติที่ดีต่อบุคคล หรือสิ่งของที่สามารถช่วยให้เขามีโอกาสตอบสนองความต้องการของตนได้ และในทางตรงกันข้ามจะสร้างทัศนคติที่ไม่ดีต่อสิ่งของหรือบุคคลที่ขัดขวางมิให้เขาตอบสนองความต้องการได้
2. ข่าวสารข้อมูล (Information) ทัศนคติจะมีพื้นฐานมาจากชนิด ขนาดของข่าวสาร ข้อมูลที่แต่ละคนได้รับมา และลักษณะของแหล่งที่มาของข่าวสารข้อมูลอีกด้วย ด้วยกลไกของการเลือกเฟ้นในการมองเห็น และเข้าใจปัญหาต่าง ๆ (Selective Perception) ข่าวสารข้อมูลบางส่วนที่เข้ามาสู่ตัวบุคคลนั้น จะทำให้บุคคลนั้นเก็บไปคิดและสร้างเป็นทัศนคติขึ้นมาได้

3. การเข้าเกี่ยวข้องกับกลุ่ม (Group Affiliation) ทักษะคิดบางอย่างอาจจะมาจากกลุ่มต่าง ๆ ที่เขาเกี่ยวข้องกับอยู่ด้วย (เช่น ครอบครัว วัดที่ไปประกอบศาสนากิจ ในกลุ่มเพื่อนร่วมงาน กลุ่มกีฬา และกลุ่มสังคมต่าง ๆ) ทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม

กลุ่มต่าง ๆ หากได้มีความหมายเฉพาะแต่เพียงเป็นแหล่งรวมของค่านิยมต่าง ๆ เท่านั้นไม่ หากแต่ยังมีการถ่ายทอดข้อมูลให้แก่ตัวบุคคลในกลุ่ม ซึ่งทำให้สามารถสร้างทัศนคติขึ้นได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มของครอบครัว และกลุ่มเพื่อนร่วมงาน ต่างก็เป็นกลุ่มที่สำคัญที่สุด (Primary Group) ที่จะเป็แหล่งสร้างทัศนคติให้แก่บุคคลที่อยู่ในกลุ่มดังกล่าวได้

4. ประสบการณ์ (Experience) ประสบการณ์ของคนที่มีต่อวัตถุสิ่งของย่อมเป็นส่วนสำคัญ ที่จะทำให้บุคคลต่าง ๆ ตีค่าสิ่งที่เขาได้มีประสบการณ์มานั้นจนกลายเป็นทัศนคติได้

5. ลักษณะท่าทาง (Personality) ถึงแม้ว่าลักษณะท่าทางจะเป็นเรื่องที่มีความหมายกว้างแต่ ลักษณะท่าทางหลายประการ ต่างก็มีส่วนทางอ้อมที่สำคัญในการสร้างทัศนคติให้กับตัวบุคคลได้ ด้วย

ปัจจัยต่าง ๆ ของการก่อตัวของทัศนคติเท่าที่กล่าวมาข้างต้นนั้น ในความเป็นจริงจะมีได้มีการเรียงลำดับตามความสำคัญแต่อย่างใดเลย ทั้งนี้เพราะปัจจัยแต่ละทางเหล่านี้ ตัวไหนจะมีความสำคัญต่อการก่อตัวของทัศนคติก็มากน้อย ย่อมสุดแล้วแต่ว่า การพิจารณาสร้างทัศนคติต่อสิ่งดังกล่าวจะเกี่ยวข้องกับปัจจัยใดมากที่สุด

การจัดระเบียบและการรวมตัวเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของทัศนคติ

(Attitude Organization)

1. ความคงที่ที่เกิดขึ้นภายใน (Internal Consistency)

ทัศนคติจะมีลักษณะที่คงที่ที่เกิดขึ้นจากการรวมตัวข้างใน (Internal Organization) และจะอยู่ในภาวะที่คงที่ไม่ได้นาน ถ้าหากส่วนประกอบของความชอบพอ (Affective) และความเข้าใจ (Cognitive) ขาดความสมดุลไปในทางใดทางหนึ่ง (Rosenberg, 1965 : 123-124)

ในขณะที่ความชอบพอและความเข้าใจรวมตัวอยู่ในสภาวะที่สมดุลนั้น ทัศนคติจะอยู่ในลักษณะที่คงที่เสมอตลอดเวลา แต่ถ้าหากมีสิ่งใดสิ่งหนึ่งเปลี่ยนแปลงไป เช่น การได้รับข้อมูลใหม่ เข้ามาก็ย่อมจะมีผลกระทบต่อความสมดุลของส่วนประกอบดังกล่าว นั่นคือความคงที่ที่ตรงตัวอยู่ได้ในขนาดที่จำกัด และถ้าหากอิทธิพลของการเปลี่ยนแปลงจากภายนอกมีมากถึงขนาดหนึ่ง ก็จะทำให้ความมั่นคงของทัศนคตินี้เสียสมดุลไปได้ การรวมตัวครั้งใหม่ก็จะเกิดขึ้นทันที จนกระทั่งเข้าที่และเกิดความสมดุลขึ้นอีกครั้งหนึ่ง

การเปลี่ยนแปลงของทัศนคติจากความสมดุลอันหนึ่งไปสู่ความสมดุลอีกอันหนึ่งนั้นจะเป็นไปได้ด้วยวิธีการดังนี้คือ

ก. ด้วยวิธีการปฏิเสธหรือบอกรีด (Rejection) สิ่งที่เข้ามา จากสภาพแวดล้อมที่ซึ่งจะทำให้เกิดความไม่สมดุล ให้ออกไป

ข. โดยการกระจายทัศนคติ เพื่อให้ทำให้ส่วนประกอบของทัศนคติมีการรวมเอาตัวกระทบที่จะทำให้เกิดความไม่สมดุลดังกล่าว ให้เข้ามารวมอยู่ในลักษณะที่ไม่ใช่เป็นการรวมเข้ามาอย่างแท้จริง (Isolate)

ค. โดยการปรับตัวอย่างใดอย่างหนึ่ง จนมีทัศนคติใหม่ในลักษณะที่มีความสมดุลใหม่เกิดขึ้น

จากความรู้ดังกล่าวนี้เองจึงทำให้ทราบได้ว่า การจงใจหรือโน้มน้าวให้มีการเปลี่ยนแปลงใด ๆ ย่อมจะกระทำได้ โดยวิธีการเปลี่ยนแปลงอย่างเหมาะสมในส่วนประกอบแต่ละส่วน โดยผ่านการติดต่อสื่อสาร หรือการพยายามที่จะให้ทัศนคติมีการรวมตัวใหม่ โดยได้มีการนำเอาข้อมูลใหม่ ประกอบเข้าไปด้วยนั่นเอง

2. ความสมดุลของทัศนคติโดยการปรับตัวกับสิ่งเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากภายนอก (The Introduction of Inconsistency)

ที่กล่าวมาแล้วจะเห็นได้ว่า ทัศนคติของแต่ละคนมักจะมั่นคงและไม่ค่อยจะเปลี่ยนแปลง อันสืบเนื่องมาจากการจัดระเบียบและการรวมตัวของทัศนคติภายใน (Internal Organization) ซึ่งพิจารณาเป็นการจัดระเบียบและการรวมตัวในส่วนประกอบของทัศนคติต่าง ๆ เอง (Within Attitudes) สำหรับกรณีแรก และเป็นการรวมตัวและจัดระเบียบระหว่างทัศนคติต่าง ๆ (Between Attitudes) สำหรับกรณีหลังแต่ในความเป็นจริงจะเห็นได้ว่า ยังมีอีกกรณีหนึ่งที่เป็นกรรวมตัว และจัดระเบียบทัศนคติที่สัมพันธ์กับภายนอก (External Organization) กล่าวคือสิ่งที่นำเข้ามาจากภายนอก (External Input) จะเป็นข้อมูลใหม่ที่มีโอกาสเข้าสู่ตัวบุคคลได้เสมอ ทั้งนี้เพราะเนื่องจากสาเหตุหลายประการ คือ มนุษย์ทุกคนย่อมจะหลีกเลี่ยงหนีจากการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสังคมที่เป็นสภาพแวดล้อมไปไม่ได้ และการเปลี่ยนแปลงในสภาพแวดล้อมภายนอกดังกล่าวนี้เอง ก็จะกดดันจนกระทั่งเขาต้องเปลี่ยนแปลงโลกแห่งความเป็นจริงของตนตามไปด้วย เขาจำต้องยอมรับและเปลี่ยนแปลงความเข้าใจในสิ่งต่าง ๆ เสียใหม่อย่างแน่นอน

นอกจากนี้เนื่องจากมนุษย์ทุกคนมิได้อาศัยอยู่อย่างโดดเดี่ยว หากแต่ต้องสัมพันธ์ทางด้านสังคม กับกลุ่มต่างๆ แรงผลักดันจากกลุ่มต่าง ๆ เหล่านี้จะคอยกำกับมิให้พฤติกรรมของตนมีลักษณะผิดสมัยไม่ร่วมสมัย หรือนอกคอก พฤติกรรมที่ถูกบังคับให้จำต้องคล้อยตามคนอื่นนี้เอง ที่ทำให้ทัศนคติต่าง ๆ ที่มีอยู่แต่ดั้งเดิมต้องเปลี่ยนตามไปด้วย และประการสุดท้ายที่สำคัญที่สุดก็คือ ข่าวสาร ข้อมูลใหม่ ๆ และการติดต่อสื่อสารที่ประสงค์จะจงใจหรือโน้มน้าวให้มีการเปลี่ยนแปลง เท่าที่มีอยู่ในปัจจุบัน กำลังเป็นสิ่งที่มีความถี่และเข้มข้นขึ้นเรื่อย ๆ ภายในสังคมที่เจริญอย่างมากในทางวัตถุ เช่นนี้ จึงย่อมทำให้บุคคลที่อยู่ในสังคมต้องรับเอาสิ่งใหม่ที่รุกเข้าถึงตัวอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

ด้วยเหตุต่าง ๆ ดังกล่าวนี้อเอง เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงในภายนอก และถูกนำเข้ามา ความกดดันที่จะให้มีการเปลี่ยนแปลงตามจะเกิดขึ้นทันที บุคคลจึงยอมตระหนัก ถึงความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเสมอซึ่งต่อจากนั้นการจัดระเบียบของทัศนคติก็จะเกิดตามมา กล่าวคือ เขาจะเก็บเอาสิ่งเปลี่ยนแปลงดังกล่าวมาคิด และดำเนินการปรับตัวให้ทัศนคติอยู่ในสภาวะสมดุล ด้วยวิธีการที่ช้าและเร็วแตกต่างกัน เช่น สำหรับบางคนอาจใช้เวลาในการปรับตัวนานกว่าด้วยวิธีการเสาะหาข้อมูล (ความเชื่อหรือทัศนคติฝ่ายอื่น) มาเปรียบเทียบกับตนเอง เพื่อประกอบสำหรับการพิจารณาเปลี่ยนทัศนคติของตนให้เหมาะสมที่สุด

กล่าวโดยสรุป ทัศนคติต่าง ๆ จะมีลักษณะที่คงที่ไม่เปลี่ยนแปลง และจะเกิดขึ้นสืบเนื่องจากการรวบรวม และจัดระเบียบภายใน (Internal Organization) เป็นส่วนใหญ่ และด้วยปรากฏการณ์นี้เองที่ทำให้มีแนวโน้มที่ว่า แต่ละคนมักจะพยายามต่อต้านในสิ่งซึ่งผิดจากทัศนคติของตนที่มีอยู่ แต่ขณะเดียวกันทัศนคติก็อาจมีพื้นฐานที่รวบรวมและจัดระเบียบมาจากสิ่งซึ่งอยู่ภายนอกด้วย (External Organization) เช่นกัน

ทัศนคติต่าง ๆ ไม่ว่าจะเกิดมาโดยการจัดระเบียบและรวบรวมในเชิงใดก็ตาม จะเปลี่ยนแปลงไปได้เสมอ เมื่อการเปลี่ยนแปลงในสิ่งต่าง ๆ สามารถทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการรวมตัวและจัดระเบียบอย่างใดอย่างหนึ่งดังกล่าว แต่ถ้าเราสังเกตถึงการเปลี่ยนแปลงในทัศนคติของแต่ละคนแล้วจะเห็นได้ว่า ทัศนคติของบางคนอาจเปลี่ยนแปลงได้รวดเร็วกว่าคนอื่น ๆ เหตุที่มีการแตกต่างกันเช่นนี้ ก็เพราะสืบเนื่องจากลักษณะของคนนั่นเอง ที่มีลักษณะเป็นคนที่มีความคิดรับหรือไม่รับต่อการเปลี่ยนแปลงในภายนอกอย่างไร (Open or Closed Mind)

ถ้าจะกล่าวอย่างกว้าง ๆ ลักษณะของคนอาจแบ่งแยกออกได้เป็น 2 ประเภท คือ ประเภทที่มีความคิดกว้าง และรับต่อสิ่งต่าง ๆ ที่มาจากภายนอก (Open Mind) และประเภทที่มีความคิดแคบ และไม่ค่อยยอมรับต่อสิ่งต่าง ๆ ที่มาจากภายนอก (Closed Mind)

ในกรณีที่บุคคลใดเป็นบุคคลที่มีความคิดกว้าง และเปิดโอกาสที่จะรับสิ่งต่าง ๆ ที่มาจากภายนอกเสมอ ย่อมจะเป็นคนที่สามารถเปลี่ยนแปลงทัศนคติได้รวดเร็วกว่า ทั้งนี้เพราะโอกาสที่ข่าวสารข้อมูลต่าง ๆ ที่จะเข้ามาจะมีมากกว่า และกระบวนการเปลี่ยนแปลงทัศนคติจะเป็นไปได้โดยรวดเร็วด้วยวิธีที่แต่ละคนทำการประเมินข่าวสารข้อมูลต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง โดยไม่มีความลังเลใจแต่อย่างใด ตรงกันข้ามสำหรับบุคคลที่มีความคิดแคบ และไม่ค่อยยอมรับสิ่งต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงนั้น การเปลี่ยนแปลงทัศนคติจะเป็นไปได้ยากและล่าช้า ทั้งนี้เพราะ ข่าวสารข้อมูลจะถูกกรองเป็นอย่างมากประการหนึ่ง และความลังเลใจหรือความไม่แน่ใจจะมีมาก บุคคลชนิดนี้จะไม่มีความลังเลอยู่ในใจ และไม่ประสงค์ที่จะทำการประเมินข่าวสารข้อมูลด้วยตนเอง ความกังวลย่อมทำให้กระบวนการเปลี่ยนแปลงทัศนคติเป็นไปอย่างชักช้าและไม่เด็ดขาด ดังนั้นการที่ทัศนคติจะเปลี่ยนไปได้ก็ต่อเมื่อได้มีการแสดงหลักฐาน หรือประจักษ์พยานให้เห็นชัดค้ำตา และ/หรือ โดยวิธีการสร้างสิ่งบีบบังคับด้วยวิธีการแสดงให้เห็นว่าการเปลี่ยนดังกล่าว เป็นสิ่งจำเป็นที่ทุกคนในสังคมได้ยอมรับ

กันแล้ว ซึ่งก็คือการสร้างสิ่งบีบบังคับโดยอาศัยบรรทัดฐาน (Norms) ทางสังคมเข้ามาเป็นเครื่องช่วย โดยทางอ้อมนั่นเอง (Engel, Kollat & Blackwell อ้างใน ธงชัย สันติวงษ์, 2540 : 169-171)

ทัศนคติและการเลือกเฟ้นสิ่งที่รับเข้ามา

(Attitude and Selective Perception)

เท่าที่กล่าวมาเป็นที่ทราบทั่วกันว่า ทัศนคติมักจะเป็นสิ่งที่มีอยู่อย่างมั่นคง ไม่เปลี่ยนแปลง และมักจะต่อต้านการเปลี่ยนแปลงเสมอ และการที่จะเปลี่ยนแปลงทัศนคติจะทำได้ก็โดยการให้ข่าวสารข้อมูล เพื่อโน้มน้าวหรือจูงใจให้มีการเปลี่ยนแปลงก็เป็นที่น่าอัศจรรย์ว่า ข่าวสารข้อมูลที่ใช้จูงใจทุกอย่างมิใช่ว่าจะสามารถใช้เปลี่ยนแปลงทัศนคติได้เสมอไป ทั้งนี้เพราะในกระบวนการเปรียบเทียบ และการคิดวิเคราะห์ของคนทุกคนมักจะมีความสามารถในการกรอง หรือเลือกเฟ้นสิ่งที่รับเข้ามามีได้เสมอ นั่นเอง ข่าวสารข้อมูลที่ใช้จูงใจบางอย่างจึงอาจถูกตัดออกกลางคันได้เสมอภายในกระบวนการเปรียบเทียบดังกล่าว

การเลือกเฟ้นหรือกรองข่าวสารข้อมูลที่ใช้จูงใจดังกล่าวนี้ มีความเป็นไปได้ไปอย่างไร อาจอธิบายให้ทราบด้วย กระบวนการของการเลือกเฟ้น 3 อย่างดังนี้คือ (ธงชัย สันติวงษ์, 2540 : 171-173)

1. ข่าวสารข้อมูลที่มีอยู่ทั้งหมดนั้น ส่วนที่ขัดแย้งกับความประสงค์ของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ย่อมจะถูกปิดออกไปเสมอ (Selective Exposure to Contradictory Appeals)

หลักสำคัญสำหรับกรณีนี้ก็คือ ข้อมูลเพื่อการจูงใจหรือโน้มน้าวใจใด ๆ ที่มีลักษณะตรงกันข้ามหรือเข้ากันไม่ได้ กับความชอบพอดตามทัศนคติที่มีอยู่แต่เดิมในตัวบุคคลที่ถูกชักจูง ย่อมจะทำให้เกิดปฏิกิริยาการปฏิบัติชอบ ที่มีการกลั่นกรองหรือเลือกเฟ้นในสิ่งที่เขาได้รับได้ทั้งหมด และข่าวสารข้อมูลที่ไม่เป็นที่ยอมรับจะถูกลบทิ้งหรือกรองออกไปเสมอ

2. ข่าวสารข้อมูลที่ใช้จูงใจต่าง ๆ ที่แต่ละคนรับเข้ามาได้นั้น เนื้อหาข้อมูลจูงใจเฉพาะส่วนที่ขัดแย้งกับความประสงค์ของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ย่อมจะถูกกรองออกไปอีกเสมอ (Selective Distortion of the Content of a Contradictory Message)

หลักสำคัญสำหรับกรณีนี้คือ ในขณะที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งรับข่าวสารข้อมูลต่าง ๆ เข้ามาได้แล้วนั้น จะพิจารณาและตีความหมายไปในเชิงที่ว่า ถ้าข้อมูลส่วนใดของเรื่องดังกล่าวเข้ากันได้กับทัศนคติที่มีอยู่แล้ว ก็จะมีโอกาสได้รับความสนใจ ดังนี้ ข้อมูลที่จูงใจใด ๆ ที่มีลักษณะที่แตกต่างจากทัศนคติที่มีอยู่เป็นอันมาก จึงย่อมมีโอกาสที่จะถูกผู้บริโภคนำไปปิดออกไปอีก หรือไม่ก็จะถูกตีความหมายเป็นสิ่งที่ไม่พึงประสงค์สำหรับผู้นั้น

3. ในกรณีที่ผู้บริโภคสามารถรับข้อมูลที่จูงใจเข้ามาได้แล้วนั้น ผู้บริโภคยังจะมีการเลือกเฟ้นข้อมูลที่จูงใจเหล่านี้อีกด้วย (Selective Recall of Appeals)

สมมติว่าผู้บริโภครีบเอาข้อมูลที่ใจูงใจเข้ามาแล้ว โดยผ่านกระบวนการกลั่นกรองในการรับ (ตามหลักที่หนึ่ง) และได้เลือกเฟ้นเนื้อหาของข้อมูล ที่ใจูงใจภายในกระบวนการเปรียบเทียบแล้ว (ตามหลักที่สอง) ปัญหาที่ตามมาซึ่งเกิดขึ้นอีกว่าข้อมูลที่ใจูงใจดังกล่าวนั้นจะถูกเก็บไว้ในความทรงจำได้หรือไม่อย่างไร ถ้าหากว่าข้อมูลที่ใจูงใจดังกล่าวขัดแย้งกับทัศนคติของเขา ในเรื่องนี้ได้มีผู้ค้นพบว่าจะมีลักษณะเป็นไปตามหลักที่สามดังนี้ คือ

ผู้รับเอาข้อมูลที่ใจูงใจซึ่งถูกโน้มน้าวตามกระบวนการติดต่อสื่อสารนั้น มักจะมีความจำที่เป็นลักษณะที่มีการเลือกเฟ้นเฉพาะข่าวสารข้อมูลต่าง ๆ ที่เข้ากันได้กับทัศนคติของเขามีอยู่ ข้อมูลที่ใจูงใจใด ๆ ที่ไม่เป็นที่ยอมรับนัก มักจะถูกลืมได้ง่าย และขณะเดียวกันข้อมูลที่ใจูงใจที่เป็นที่ยอมรับและชอบ จะถูกจำได้ง่ายกว่า

การวัดทัศนคติ

เทอร์สโตน (Thurstone) ได้สรุปคุณลักษณะบางประการที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติที่จะต้องทำความเข้าใจก่อนที่จะทำการวัดทัศนคติไว้ดังนี้

1. ทัศนคติเป็นสิ่งที่มีความซับซ้อน ไม่สามารถอธิบายได้ด้วยตัวเลขเพียงตัวเดียวอย่างไรก็ตามเราสามารถหยั่งรู้ทัศนคติของมนุษย์ได้ ถึงแม้ว่าจะมีความซับซ้อนและมีลักษณะเชิงคุณภาพอยู่มากก็ตาม
2. ทัศนคติต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หมายถึง ผลรวมของความรู้สึกความโน้มเอียง อคติ ความกลัวความคิดอื่น ๆ ต่อเรื่องนั้น ๆ
3. เราสามารถวัดทัศนคติได้โดยใช้ความคิดเห็น (Opinion) เป็นเครื่อง แต่การใช้ความคิดเห็นเป็นเครื่องบ่งชี้ทัศนคตินั้น ทำให้มีความคลาดเคลื่อนในการวัด จึงขอเสนอแนะว่าการกระทำของคน อาจจะเป็นเครื่องบ่งชี้ทัศนคติที่ดีกว่าสิ่งที่เขาพูด แต่ก็ไปได้ที่คนคนนั้นอาจบิดเบือนการกระทำของตนเอง ดังนั้นจึงยังใช้ความคิดเห็นหรือการกระทำบางรูปแบบเพื่อใช้บ่งชี้ถึงทัศนคติ
4. มีความคลาดเคลื่อนเกิดขึ้นอย่างแน่นอนในการวัดความคิดเห็น หรือการกระทำที่เราใช้เครื่องบ่งชี้ทัศนคติ แต่ความคลาดเคลื่อนระหว่างเครื่องบ่งชี้และความจริงถือว่าเป็น “สากล” (Universal)
5. ทัศนคติของคนคนหนึ่งไม่จำเป็นจะทำนายการกระทำของคนนั้นได้ถูกต้องเสมอไป
6. ทัศนคติสามารถเปลี่ยนแปลงได้ อย่งไรก็ตามการเปลี่ยนแปลงที่วัดได้ อาจเกิดจากความผิดพลาดในการวัด ดังนั้น จึงมีแนวความคิดที่จะใช้ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (Standard Error of Measurement) เพื่อแยกความผิดพลาดของเครื่องมือที่ใช้วัด จากความเปลี่ยนแปลงของทัศนคติเอง

7. ไม่สามารถใช้คำว่า “มาก” หรือ “น้อย” อธิบายทัศนคติได้อย่างสมบูรณ์เพราะทัศนคติมีหลายมิติ อย่างไรก็ตามความคิดที่จะวัดทัศนคตินี้มีความพยายามที่จะวัดค่าของทัศนคติในเชิงเส้นตรง (Linear Measurement)

การเปลี่ยนแปลงทัศนคติ

(Attitude Change)

การศึกษาเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางด้านทัศนคติ คือ การพยายามหาและเข้าใจกระบวนการต่าง ๆ ที่อิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงทางทัศนคติ

1. ปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ

(Determinants of Attitude Change)

ทัศนคติจะเปลี่ยนแปลงได้เพียงใดขึ้นอยู่กับ ขนาดความเข้มแข็งของทัศนคติที่มีอยู่ (Attitude Strength) นั่นคือ ถ้าหากทัศนคติมีความเข้มแข็งมาก โอกาสที่จะเปลี่ยนแปลงทัศนคติด้วยวิธีการติดต่อสื่อสารที่ชักจูงใจ (Persuasive Communications) ย่อมจะกระทำได้น้อยมากนั่นเอง ปัจจัยตัวกำหนดที่จะช่วยให้การเปลี่ยนแปลงทัศนคติสามารถกระทำได้ง่าย (ชงชัย สันติวงษ์, 2540 : 175-176) ก็คือ

1.1 จำนวนหรือขนาดของข่าวสารข้อมูลของเรื่องที่เกี่ยวข้องที่เก็บสะสมอยู่นั้นมีขนาดที่น้อยมาก ในสภาพการณ์เช่นนี้จึงเท่ากับเป็นการเปิดโอกาสให้แก่ข้อมูลใหม่ที่จะเข้ามาให้เข้ามาอีกได้

1.2 กรณีที่ทัศนคติต่าง ๆ ที่รวมกันอยู่ มีลักษณะปะทะปะปนกันไปอย่างไม่ชัดเจนหรือเด่นชัด ในกรณีเช่นนี้ย่อมแสดงว่า การรวมตัวที่แท้จริงของทัศนคติที่สืบเนื่องจากความนึกคิดของแต่ละคน (Self-concept) ค่านิยมที่สำคัญ (Values) หรือสิ่งจูงใจต่าง ๆ (Motives) ยังไม่ชัดเจน ดังนั้นโอกาสที่จะใช้ข้อมูลที่จูงใจเพื่อให้มากระตุ้นให้ทัศนคติรวมตัวอย่างชัดเจนและให้เป็นไปในทางใดทางหนึ่ง ย่อมจะมีมากกว่าและกระทำได้ง่ายกว่า

1.3 กรณีที่ทัศนคติดังกล่าวมิได้สัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับทัศนคติอื่น ๆ ตามปกติคนทุกคนมักจะต้องการที่จะรักษาระบบของทัศนคติของตนให้สมดุลเสมอ และการเปลี่ยนแปลงทัศนคติที่ส่วนใดส่วนหนึ่งของระบบ ย่อมจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในทัศนคติอื่น ๆ ในระบบด้วย ดังนั้น ถ้าหากทัศนคติต่าง ๆ สัมพันธ์กันเป็นอันมาก การเปลี่ยนแปลงจึงย่อมจะเป็นไปได้ยากด้วย

1.4 ขึ้นอยู่กับการที่บุคคลดังกล่าวไม่เป็นบุคคลที่มีความคิดแคบ หรือไม่รับสิ่งหนึ่งสิ่งใด ถ้าหากบุคคลดังกล่าวเป็นคนที่มีความคิดแคบ โอกาสที่เขาจะรับเอาสิ่งต่าง ๆ เข้ามาแล้วประเมินและคิดเพื่อเป็นความเชื่อใหม่ย่อมจะมีน้อยมาก ทัศนคติจึงย่อมเปลี่ยนได้ยากสำหรับบุคคลประเภทนี้

การที่จะให้ทราบได้ว่าปัจจัยเหล่านี้จะมีลักษณะเป็นอย่างไรนั้น จะทำได้โดยการวัดว่าเขาผูกมัด หรือผูกพันตนเอง หรือไม่อย่างไร ขนาดของการผูกพันนี้ในปัจจุบันเป็นสิ่งที่สามารถวัดได้ตามสมควร ถ้าหากคนใดคนหนึ่งมีขนาดของการผูกพันมาก โอกาสที่เขาจะปฏิเสธข้อมูลที่ตรงกันข้ามกับความชอบพอของเขาจะมีมาก และเป็นไปได้โดยง่าย ตรงกันข้าม ถ้าหากขนาดของการผูกพันมีน้อย การที่จะป้อนข้อมูลใหม่เพื่อให้เปลี่ยนแปลงซึ่งทัศนคติย่อมจะทำได้ง่ายขึ้นด้วยวิธีต่าง ๆ ดังที่จะกล่าวต่อไปนี้

2. วิธีการเปลี่ยนทัศนคติ (Producing Attitude Change)

ถ้าหากทัศนคติที่มีอยู่มีลักษณะที่ผูกพันน้อยมาก การเปลี่ยนแปลงทัศนคติย่อมจะมีโอกาสกระทำได้ง่าย วิธีการเปลี่ยนแปลงทัศนคติอาจทำได้ดังนี้ คือ “จะต้องจงใจให้มีการเปลี่ยนแปลงทัศนคติด้วยชนิดของข้อมูลที่เหมาะสมอย่างยิ่งต่อ โครงสร้างของทัศนคติที่เกี่ยวข้อง และจะต้องเป็นข้อมูลที่ต้องตรงกันกับพื้นฐานการจูงใจของทัศนคติมากที่สุด” หรือถ้าจะสรุปเป็นขั้น ๆ ให้เห็นโดยละเอียดก็จะทำได้ดังวิธีต่าง ๆ ต่อไปนี้ คือ (ชงชัย สันติวงษ์, 2540 : 176-177)

2.1 ด้วยการป้อนข้อมูลใหม่ (Provision of New Information) เพื่อที่จะให้มีการเปลี่ยนแปลงในความเข้าใจ (Cognitive) ซึ่งเป็นส่วนประกอบส่วนหนึ่งของทัศนคติของผู้บริโภคเสียใหม่

2.2 โดยการนำเอาการเปลี่ยนแปลงไปสัมพันธ์กับสิ่งที่เป็นที่ต้องการต่างๆ (Association of Change with Desirable Consequences) ทั้งนี้เพื่อที่จะให้มีการเปลี่ยนแปลงความชอบพอ (Affective) ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของทัศนคติ วิธีดังกล่าวนี้ก็คือ การย้าให้เกิดความชอบพอใหม่

2.3 โดยการชักจูงให้กระทำในสิ่งซึ่งตรงกันข้ามกับพฤติกรรมที่เป็นปกติ (Inducing the Consumer to Undertake Action Contrary to his Behavioral Tendencies) ทั้งนี้เพื่อที่จะให้มีการเปลี่ยนแปลงในพฤติกรรม ซึ่งเป็นส่วนประกอบส่วนหนึ่งของทัศนคติ วิธีนี้จะทำได้โดยการชักจูงให้ผู้บริโภคเปลี่ยนมาทดลองกระทำในสิ่งซึ่งขัดแย้งกับทัศนคติ หรือความชอบพอ (Preference) ที่เขามีอยู่แต่เดิม ด้วยการให้ทดลองนี้เองจะก่อให้เกิดความไม่สมดุลและซึ่งจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทัศนคติได้ในที่สุด การเปลี่ยนตามวิธีนี้ก็คือ การพยายามเปลี่ยนส่วนประกอบของพฤติกรรมนั่นเอง

3. สื่อหรือเครื่องมือที่ใช้สำหรับการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ

สื่อหรือเครื่องมือสำหรับการเปลี่ยนแปลง (The Change Agents) ที่จะส่งผลต่อทัศนคติจะมีอยู่หลายอย่างด้วยกัน ที่สำคัญที่สุดก็คือ กลุ่มคนที่บุคคลนั้นเกี่ยวข้องกับ หรือพึ่งพาอาศัยอยู่เสมอ วิธีการเปลี่ยนทัศนคติตามวิธีนี้จะสามารถทำได้โดยพยายามให้กลุ่มนั้นยอมรับในสิ่งใหม่ ๆ บุคคลที่อยู่ในกลุ่มก็ย่อมจะต้องเปลี่ยนทัศนคติตามและปฏิบัติตามให้คล้อยตาม เพื่อให้ตนเป็นที่ยอมรับของกลุ่ม และเพื่อให้พฤติกรรมของตนเป็นไปในทางเดียวกันกับบรรทัดฐาน (Norm) ของกลุ่ม

กลไกของการเปลี่ยนแปลงทัศนคติโดยอาศัยกลุ่มที่บุคคลดังกล่าวเกี่ยวข้องกับผู้นี้ จะมีผลอย่างยิ่ง โดยเฉพาะในกรณีของการมีกระบวนการถ่ายทอดความคิดเห็นกันอย่างใกล้ชิด ด้วยกลไกของการพูดคุยกันแบบ Face – to – Face นี้ การติดต่อสื่อสารจะทำให้สะดวกและถ่ายทอดข้อมูลได้มากด้วย และโดยที่ทุกคนในกลุ่มที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดต่อกันนี้เอง ที่ทำให้การปฏิบัติต่าง ๆ เป็นไปในทำนองเดียวกันกับส่วนใหญ่ของกลุ่ม

บุคคลสำคัญที่จะช่วยให้มีการเปลี่ยนแปลงทัศนคติได้มากนั้นก็คือ ผู้ที่เป็นผู้นำของกลุ่ม โดยเฉพาะอย่างยิ่งบุคคลที่เป็นศูนย์กลางของการติดต่อสื่อสารในกลุ่ม คนดังกล่าวย่อมจะสามารถถ่ายทอดข้อมูลไปได้มากและทั่วถึงที่สุด และประกอบกับการเป็นผู้นำที่เป็นที่ยอมรับ ฐานะตำแหน่งที่ตั้งของเขาในกลุ่มย่อมจะช่วยให้เกิดความเชื่อ หรือมีศรัทธาที่จะปฏิบัติตาม (ชงชัย สันติวงษ์, 2540 : 177)

4. กระบวนการที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติของบุคคล

กระบวนการที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติของบุคคลที่มีอยู่ด้วยกัน 3 ประการคือ (Herbert, 1967 : 469-471)

4.1 การยินยอม (Compliance) จะเกิดขึ้นเมื่อบุคคลยอมรับสิ่งที่มีอิทธิพลต่อเขา และเพื่อมุ่งหวังให้เกิดความพึงใจจากบุคคลที่มีอิทธิพลนั้น การที่เขายอมทำตามสิ่งที่บุคคลผู้มีอิทธิพลออกปากให้ทำ ก็เพราะคาดหวังว่าจะได้รับรางวัลหรือการยอมรับ ทัศนคติที่เกิดขึ้นจากกระบวนการการยินยอมนี้ อธิบายได้แง่ของการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมของบุคคลในสังคม

จำนวนทัศนคติที่เปลี่ยนแปลงไปจากกระบวนการยินยอมนี้ ขึ้นอยู่กับความสำคัญของผลที่คาดว่าจะได้รับหลังจากการยอมทำตามนั้น ๆ จึงอาจกล่าวได้ว่าการยอมทำตามนี้เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ ซึ่งพลังที่ผลักดันให้บุคคลยอมกระทำตามนี้จะมาก-น้อย หรือความรุนแรงของรางวัลและการลงโทษ บุคคลจะยอมทำตามในบางสิ่งบางอย่างก็ต่อเมื่อเขาอยู่ในภาวะที่ผู้มีอิทธิพลจะบังคับเขาได้

4.2 การเลียนแบบ (Identification) เป็นภาวะที่เกิดขึ้นเมื่อบุคคลยอมรับสิ่งเร้าหรือสิ่งกระตุ้น และเป็นผลมาจากการที่เขาต้องการสร้างความสัมพันธ์ที่ดี หรือที่พึงพอใจระหว่างตัวเขากับบุคคลอื่นหรือกลุ่มอื่น ความสัมพันธ์นี้อาจจะออกมาในรูปของการรับเอาบทบาททั้งหมดของบุคคลหรือกลุ่มมาเป็นของตน และ/หรือ เปลี่ยนบทบาทซึ่งกันและกัน ทัศนคติของบุคคลจะเปลี่ยนไปมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับสิ่งเร้าที่ทำให้เกิดการเลียนแบบนั้น กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือการเลียนแบบ เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ ซึ่งผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลง จะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับความดึงดูดใจของสิ่งเร้าที่มีต่อบุคคลนั้น การเลียนแบบจึงขึ้นอยู่กับพลังงานของแหล่งข่าว

เมื่อบุคคลยอมรับหรือเปลี่ยนแปลงสิ่งต่าง ๆ โดยใช้กระบวนการเลียนแบบแล้ว บุคคลนั้นมีแนวโน้มจะกระทำสิ่งดังกล่าว เมื่ออยู่ในสถานการณ์ที่จะดำรงไว้ซึ่งสัมพันธภาพบางอย่างในสังคม นั้นหมายความว่า ทัศนคติที่เปลี่ยนแปลงไป ส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับความต้องการที่จะคงไว้ซึ่ง

สัมพันธภาพกับบุคคลอื่นในสังคม ความต้องการที่อยากจะเปลี่ยน (Internalization) เกิดขึ้นเมื่อบุคคลยอมรับสิ่งที่มีอิทธิพลเหนือกว่า เนื่องจากสิ่งนั้นตรงกับความต้องการภายในและค่านิยมของเขา พฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปโดยกระบวนการนี้จะสอดคล้องกับค่านิยมที่เขาถืออยู่เดิม ความพอใจจะขึ้นอยู่กับเนื้อหาของรายละเอียดของพฤติกรรมนั้น ๆ

5. กระบวนการที่เกิดขึ้นในการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ

กระบวนการที่เกิดขึ้นในการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ พอจะมีลำดับขั้นตอนดังนี้ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2531 : 183-184)

5.1 ความสนใจเอาใจใส่ เป็นกระบวนการขั้นแรกสุดที่จะทำให้คนเราเริ่มรับรู้ในข้อความหรือความเห็นใหม่ ๆ คนเราวันหนึ่ง ๆ แม้จะสัมผัสกับสื่อมวลชนมากมาย เช่น คู่มือทัศนพิงวิทยุ อ่านหนังสือพิมพ์ แต่สิ่งที่สนใจจริง ๆ นั้น มีน้อยมาก ดังนั้นการสื่อสารที่จะเปลี่ยนทัศนคติคนได้จึงต้องมีคุณสมบัติลำดับที่หนึ่งก็คือ น่าสนใจ

5.2 ความเข้าใจ การสื่อสารที่ใช้ภาษาหรือสิ่งที่ก่อให้เกิดความเข้าใจได้ง่าย ก็สามารถชักจูงได้ง่าย

5.3 การยอมรับ อาจเป็นไปได้โดยการคล้อยตาม หรือเป็นไปได้โดยกระบวนการที่บุคคลค่อยๆ ดูซึมเอาความคิดหรือแบบอย่างของคนที่คุณเชื่อถือ ศรัทธาเข้ามาไว้ในตัว

5.4 ความจำ เป็นตัวกำหนดความคงทนของทัศนคติ เพราะถ้าเขาประทับใจและเห็นว่าเป็นเรื่องที่มีความสำคัญต่อเขา คนเราก็ย่อมจะจดจำได้นาน ดังนั้นการเลือกใช้สื่อ จึงมีความสำคัญด้วย

5.5 การกระทำ เมื่อมีขั้นตอนอื่น ๆ พร้อมแล้ว ขั้นสุดท้ายก็คือการปฏิบัติไปตามทัศนคติใหม่ที่ตนเชื่อถือ

6. ประเภทของการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ

การรับสารไม่ว่าจะมาจากการสื่อสารประเภทใด จะเป็นการสื่อสารระหว่างบุคคล ในกลุ่มหรือที่สาธารณะ ล้วนสามารถทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ ในลักษณะหนึ่งลักษณะใดดังต่อไปนี้ (พัชนี เษยจรรยา, เมตตา วิวัฒนาบุญกุล และถิรนนท์ อนุวัชศิริวงศ์, 2538 : 119-120)

ประเภทของการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ

หมายเหตุ : ลูกศรแสดงให้เห็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

จากแผนภาพอธิบายรายละเอียดได้ดังนี้

6.1 การเสริมทัศนคติที่มีอยู่เดิม (Attitude Reinforcement) หรือบางครั้งเรียกว่า การเปลี่ยนแปลงทัศนคติในทางที่สอดคล้องกัน การเสริมหรือย้าคือการให้ทัศนคติที่มีอยู่มีความหนักแน่นยิ่งขึ้น

6.2 การเปลี่ยนแปลงทัศนคติ (Attitude Change) คือ การเปลี่ยนแปลงทัศนคติในทางตรงข้าม เช่น เปลี่ยนจากทัศนคติในทางบวกให้กลายเป็นทางลบ เป็นต้น

6.3 ผลกระทบแบบวกกลับ (Boomerang Effect) คือ การต้องการเปลี่ยนสิ่งใดสิ่งหนึ่งไปในทิศทางใดทิศทางหนึ่ง แต่สิ่งที่เกิดขึ้นกลับเป็นไปในทางตรงกันข้ามกับสิ่งที่ต้องการ

การอนุรักษ์ (Conservation) คือ การคงทัศนคติที่มีอยู่ไว้ สารจึงถูกสร้างขึ้นมาเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงใด ๆ ต่อทัศนคติที่มีอยู่

6.4 การเป็นกลาง (Neutralization) คือ การเปลี่ยนทัศนคติให้อยู่ที่ศูนย์ กล่าวคือ ไม่มีทัศนคติในทางบวก (สนับสนุน) หรือในทางลบ (ต่อต้าน) ต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด

6.5 การถึงระดับเพดานหรือจุดสูงสุด (Ceiling Effect) คือ การเสริมหรือย้าทัศนคติมีมากจนถึงขีดซึ่งการเสริมหรือย้าใด ๆ มากไปกว่านี้ไม่ก่อให้เกิดผลใด หรือไม่สามรถวัดผลของการเสริมที่เพิ่มเติมนอกเหนือจากจุดอิมิตันนั้นแล้ว

แนวความคิดเกี่ยวกับความต้องการ

ความต้องการเป็นพลังผลักดันที่เกิดขึ้นภายในตัวบุคคล ในชีวิตมนุษย์นั้นเราต้องพยายามดิ้นรน เพื่อสนองความต้องการชนิดต่างๆ แนวทางของพฤติกรรมจะถูกกำหนดโดยแรงผลักดันของความต้องการต่างๆ ของมนุษย์ในเวลานั้นๆ (ศิริโสภาคย์ บุรพาเดชะ, 2529:126)

การสื่อสารจัดเป็นพฤติกรรมอย่างหนึ่งของมนุษย์ที่กระทำออกมาเพื่อตอบสนองความต้องการของมนุษย์ ดังจะเห็นได้จากแนวคิดของ ไรเลย์ ที่ว่าแรงจูงใจที่ต้องการเป็นที่ยอมรับของสมาชิกในสังคมจะเป็นสิ่งกำหนดความสนใจ และการเปิดรับข่าวสารจากสื่อต่างๆ ก็เพื่อสนองความต้องการของตน

ในทางกลับกันความต้องการก็อาจเกิดจากแรงผลักดันจากการเปิดรับข่าวสารหรือการสื่อสารได้เช่นกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อบุคคลมากขึ้น เปิดรับข่าวสารมากขึ้นได้ สื่อสารแลกเปลี่ยนข้อมูลซึ่งกันและกัน ยิ่งทำให้บุคคลเกิดความต้องการมากยิ่งขึ้น

สำหรับแนวคิดเกี่ยวกับความต้องการของมนุษย์นั้นมีทฤษฎีที่น่ากล่าวถึง 2 ทฤษฎีคือ ทฤษฎีลำดับความต้องการของมนุษย์ของอับราฮัม มาสโลว์ (Maslow's Need Nierarchy) และทฤษฎีสองปัจจัยของเฮร์ซเบิร์ก (Herzberg's Two Factor) ดังกล่าวต่อไปนี้

ทฤษฎีความต้องการของมนุษย์ของอับราฮัม มาสโลว์

(Maslow's Need Hierarchy)

มาสโลว์ (Maslow, 1970) มีความเชื่อพื้นฐานอยู่ว่า มนุษย์เป็นสิ่งมีชีวิตที่มีความต้องการและถูกจูงใจให้กระทำการเพื่อตอบสนองความต้องการเหล่านั้น โดยความต้องการเบื้องต้นของมนุษย์สามารถแบ่งออกเป็น 5 ชั้น (ธำรงค์ศักดิ์ หมื่นจักรี และศรีสง่า กรรณสูตร, 2540: 97) ดังจะเห็นได้จากแผนภาพต่อไปนี้

ลำดับความต้องการของมาสโลว์ (Maslow's Need Hierarchy)

□ ลำดับความต้องการ

5. ความต้องการความสำเร็จในชีวิต
4. ความต้องการความเคารพยกย่อง
3. ความต้องการความรักหรือสังคม
2. ความต้องการความมั่นคงปลอดภัย
1. ความต้องการทางกายภาพ

1. ความต้องการทางกายภาพ (Physiological Needs)

เป็นความต้องการระดับต่ำสุด เช่น ปังจยสี่ อาหาร น้ำดื่ม อากาศ ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค การพักผ่อนนอนหลับ ความต้องการทางเพศ และสิ่งจำเป็นอื่นๆ ที่จะทำให้นักศึกษาดำรงชีวิตอยู่ได้ตามความต้องการเหล่านี้ เป็นความต้องการพื้นฐานที่คนจะถูกจูงใจให้ทำทุกสิ่งทุกอย่างเพื่อที่จะให้ได้สิ่งจำเป็นเหล่านี้เมื่อได้มาแล้ว ความต้องการเหล่านี้ก็จะยุติที่จะเป็นตัวจูงใจหลัก (Prime Motivation) อีกต่อไป

2. ความต้องการความมั่นคงปลอดภัย (Safety-security Needs)

ประกอบด้วยความต้องการความปลอดภัย ประารถนาที่จะได้รับความคุ้มครองจากภัยอันตรายที่อาจมีต่อร่างกาย เช่น อุบัติเหตุ อาชญากรรม เป็นต้น นอกจากนี้ยังหมายถึง ความต้องการที่จะมีความมั่นใจใน และมีบ้านหนึ่งบ้านอยู่ เมื่อความต้องการระดับต่ำสุดได้รับการตอบสนองแล้ว คนจะถูกชักจูงให้มีการสนองตอบความต้องการระดับนี้

3. ความต้องการความรักหรือสังคม (Love or Social Needs)

หมายถึง ความต้องการที่จะให้ผู้อื่นชอบตน เป็นผู้ที่มีความสำคัญต่อผู้อื่น และเป็นสมาชิกในกลุ่มสมาชิกกลุ่มอื่นยอมรับ

4. ความต้องการความเคารพยกย่อง (Self-Esteem Needs)

หมายถึง ความต้องการให้ความเคารพตัวเอง (Self-Respect) ความรู้สึกต่อตนเองว่าเป็นผู้ประสบความสำเร็จ และได้รับความยอมรับเช่นนั้นจากผู้อื่น ความต้องการสถานภาพ (Status) และ

ความมีชื่อเสียงเกียรติยศ (Prestige) เป็นส่วนสำคัญของความต้องการความเคารพยกย่อง การที่ความต้องการนี้ได้รับการตอบสนองจะนำมาสู่ความรู้สึกเชื่อมั่นในตนเอง ในความสามารถและรู้สึกว่าคุณเป็นผู้มีประโยชน์ และมีความสำคัญในสังคม

5. ความต้องการความสำเร็จในชีวิต (Self-Actualization)

เป็นความต้องการระดับสูงสุด ซึ่งหมายถึงการที่บุคคลผู้นั้นได้ใช้ความสามารถของตนในทุกๆ ด้าน และเป็นทุกอย่างที่ตัวเองอยากจะเป็น ซึ่งแต่ละคนก็จะไม่เหมือนกันสุดแต่ความสามารถและความต้องการของแต่ละบุคคล

แม้ว่าข้อสันนิษฐานเบื้องต้นของมาสโลว์จะมีอยู่ว่า เมื่อความต้องการได้รับการตอบสนองแล้วความต้องการในระดับสูงกว่าขึ้นไปจะเป็นปัจจัยที่สร้างความภูมิใจก็ตาม มาสโลว์ยอมรับว่าลำดับที่คนจะหว่างหาที่จะตอบสนองของตนอาจเปลี่ยนแปลงไปจากลำดับของมาสโลว์ได้ เขายอมรับว่าความต้องการระดับต่างๆที่เขาจัดไว้มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน และมีส่วนที่ซ้ำซ้อนกันอยู่ ดังนั้นจึงเป็นไปได้ว่าความต้องการระดับสูง อาจเป็นปัจจัยที่สร้างความภาคภูมิใจก่อนที่ความต้องการในระดับต่ำกว่าจะได้รับการตอบสนอง

นอกจากทฤษฎีลำดับความต้องการของมาสโลว์แล้ว ยังมีทฤษฎีอีกทฤษฎีหนึ่งซึ่งเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์กับความต้องการการออกนอกระบบราชการของอาจารย์มหาวิทยาลัยรัฐ นั่นคือทฤษฎีสองปัจจัยของเฮร์ซเบิร์กนั่นเอง

ทฤษฎีสองปัจจัยของเฮร์ซเบิร์ก (Herzberg's Two Factor Theory)

เฟรเดอริก เฮร์ซเบิร์ก (1959, อ้างใน ฉန္ฐวุฒิ, 2540) นั้นได้ศึกษาดังมูลเหตุ ที่สร้างพลังจูงใจในการทำงานสองลักษณะ โดยตั้งทฤษฎีสองปัจจัยจูงใจและปัจจัยค้ำจุนขึ้นมา ดังต่อไปนี้

ปัจจัยจูงใจ (Motivation) เป็นปัจจัยให้บุคคลเกิดความพึงพอใจในการทำงาน เกิดความชอบและไม่ชอบ ปัจจัยนี้เกี่ยวข้องกับงานโดยตรง เป็นตัวการสร้างความพึงพอใจให้บุคคลในองค์การปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งมีอยู่ 5 ประการ คือ

1. ความสำเร็จในการทำงานของบุคคล (Achievement) หมายถึง การที่บุคคลสามารถทำงานได้เสร็จสิ้นและประสบความสำเร็จอย่างดี ความสามารถในการแก้ปัญหาต่างๆ การรู้จักการป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นนั้น เมื่อผลงานสำเร็จจะเกิดความรู้สึกพอใจและปลาบปลื้มในผลสำเร็จในงานนั้นอย่างยิ่ง

2. การได้รับการยอมรับนับถือ (Recognition) หมายถึง การได้รับการยอมรับนับถือจากผู้บังคับบัญชา จากเพื่อน จากผู้มาขอรับคำปรึกษา หรือจากบุคคลในหน่วยงาน การยอมรับอาจอยู่ในรูปของการยกย่องชมเชย แสดงความยินดี การให้กำลังใจหรือการแสดงออกอื่นใดที่ส่งให้เห็นถึงความยอมรับในความสามารถเมื่อได้ทำงานอย่างใดอย่างหนึ่งเป็นผลสำเร็จ

3. ลักษณะของงานที่ปฏิบัติ (The Work Itself) หมายถึง งานที่น่าสนใจ งานที่ต้องอาศัยความคิดที่เริ่มสร้างสรรค์ ทำทนายให้ต้องลงมือทำ หรือเป็นงานที่มีลักษณะทำได้ตั้งแต่ต้นจนจบเพียงคนเดียว

4. ความรับผิดชอบ (Responsibility) หมายถึง ความพึงพอใจที่เกิดขึ้นจากการได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบงานใหญ่ๆ และมีอำนาจในการรับผิดชอบอย่างเต็มที่ ไม่มีการตรวจสอบหรือควบคุมอย่างใกล้ชิด

5. ความก้าวหน้า (Advancement) หมายถึง ได้รับการเลื่อนขั้นเลื่อนตำแหน่งให้สูงขึ้นของบุคคลในองค์กร การมีโอกาสได้ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม หรือได้รับการฝึกฝนอบรม

ปัจจัยค้ำจุน (Hygiene Factor) หมายถึง ปัจจัยที่จะค้ำจุนให้แรงจูงใจในการทำงานของบุคคลมีอยู่ตลอดเวลา ถ้าไม่มี หรือมีในลักษณะที่ไม่สอดคล้องกับบุคคลในองค์กร จะนำไปสู่ความไม่ชอบงาน ปัจจุบันแรงค้ำจุนมีดังนี้

1. เงินเดือน (Salary) เงินเดือน และการเลื่อนขั้นเงินเดือนในหน่วยงานนั้น เป็นที่พอใจของบุคลากรที่ทำงาน

2. โอกาสที่จะได้รับความก้าวหน้าในอนาคต (Possibility of Growth) ซึ่งนอกจากหมายถึง การที่บุคคลได้รับการแต่งตั้ง เลื่อนตำแหน่งภายในหน่วยงานแล้ว ยังหมายรวมถึงสถานการณ์ที่บุคคลสามารถได้รับความก้าวหน้าในทักษะ (Skill) วิชาชีพ

3. ความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา ผู้ให้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงาน (Inter-Personal Relations Superior Peers) หมายถึง การติดต่อไม่ว่าจะเป็นกิริยาหรือวาจาที่แสดงถึงความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันสามารถทำงานร่วมกัน มีความเข้าใจซึ่งกันและกันอย่างดี

4. สถานภาพทางอาชีพ (Status) อาชีพนั้นเป็นที่ยอมรับนับถือของสังคม เกียรติ และศักดิ์ศรี

5. นโยบายและการบริหาร (Company Policy and Administration) หมายถึง การจัดการ และการบริหารงานขององค์กร การติดต่อสื่อสารภายในองค์กร

6. สภาพการทำงาน (Working conditions) ได้แก่ สภาพทางกายภาพของงาน เช่น แสง เสียง ชั่วโมงการทำงาน รวมทั้งลักษณะสิ่งแวดล้อมอื่นๆ เช่น อุปกรณ์หรือเครื่องมือต่างๆ

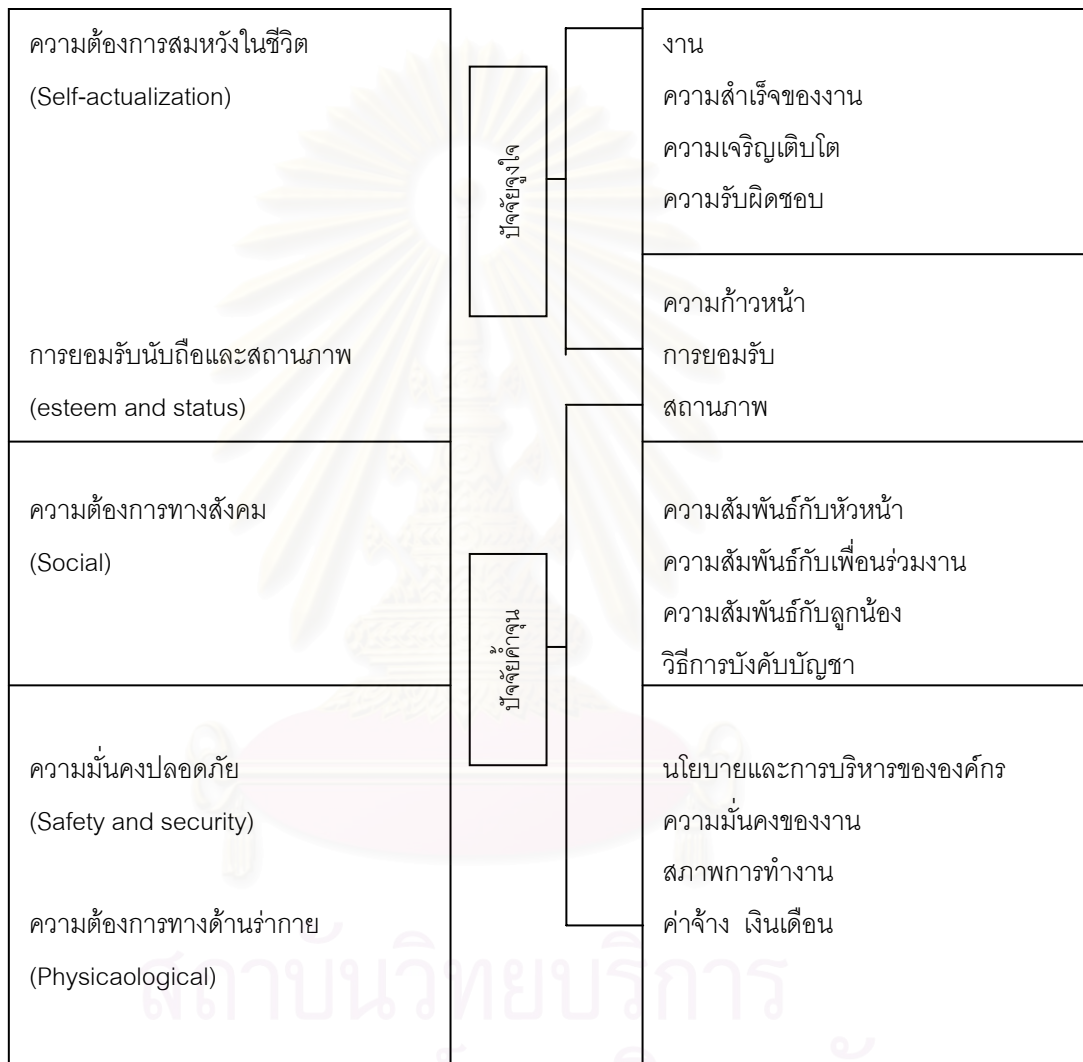
7. ความเป็นอยู่ส่วนตัว (Personal Life) หมายถึง ความรู้สึกที่ดีหรือไม่ดี อันเป็นผลที่ได้รับจากหน่วยงานในหน้าที่ของเขา เช่น การที่บุคคลต้องถูกย้ายไปทำงานในที่แห่งใหม่ซึ่งห่างไกลจากครอบครัว ทำให้ไม่มีความสุขและไม่พอใจในงานที่แห่งใหม่

8. ความมั่นคงในการทำงาน (Security) หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อความมั่นคงในการปฏิบัติงาน ความยั่งยืนของอาชีพ ความสามารถของผู้บังคับบัญชาในการดำเนินงาน หรือความยุติธรรมในการบริหาร

ปัจจัยค้ำจุน ไม่ใช่เป็นสิ่งจูงใจที่ทำให้ผลผลิตมากขึ้น แต่จะเป็นข้อกำหนดเบื้องต้น เพื่อป้องกันไม่ให้คุณไม่พอใจในการทำงานที่ทำอยู่ การค้นพบที่สำคัญจากการศึกษาของเฮอริชเบิร์ก ถ้ามีปัจจัยค้ำจุนก็ไม่ได้หมายความว่าคนไม่พอใจในการทำงาน ส่วนปัจจัยจูงใจเป็นปัจจัยกระตุ้นหรือ

จึงใจคนให้เกิดความพึงพอใจในงานที่ทำเท่านั้น ดังนั้น ข้อสมมติฐานที่สำคัญของ เฮอรัช เบอรัก็คือ ความพึงพอใจในงานที่ทำจะเป็นสิ่งจูงใจในการปฏิบัติงาน

จากลักษณะแนวความคิดของมาสโลว์ และ เฮอรัชเบอรั จะเห็นได้ว่า มีลักษณะคล้ายคลึงกันซึ่งสามารถนำมาเปรียบเทียบกันได้ดังแผนภาพต่อไปนี้ (Keith Davis และ John W. Newstrom, 1986: 77)

แผนภาพเปรียบเทียบแนวความคิดของ Maslow และ Herzberg

จากแผนภาพแสดงให้เห็นว่า เฮอรัชเบอรัได้จัดลำดับความต้องการของมาสโลว์ 5 อย่าง มาเป็นเพียงระดับที่แตกต่างกัน 2 ระดับในการวิเคราะห์เท่านั้น ปัจจัยค้ำจุนหรือสิ่งที่ไม่ทำให้เกิดความไม่พึงพอใจจะคล้ายกับความต้องการระดับต่ำของมาสโลว์ สิ่งเหล่านี้จะช่วยในการลดความไม่พึงพอใจเท่านั้น แต่ไม่ได้เป็นสิ่งที่นำไปสู่ความพึงพอใจในแง่ของแรงจูงใจเลย ปัจจัยค้ำจุนภายในสถานที่ทำงานจะเป็นรากฐานที่จำเป็นของปัจจัยจูงใจเพราะสิ่งเหล่านี้จะนำแรงจูงใจไปสู่ “จุดศูนย์” โดยการ

ป้องกันพฤติกรรมที่ให้ผลเลวร้าย สำหรับปัจจัยจิตใจหรือสิ่งที่ทำให้เกิดความพึงพอใจคล้ายกับความ ต้องการในระดับสูงของมาส โลว์ สิ่งเหล่านี้เป็นปัจจัยทางด้านเนื้อหาของงานตามทัศนคติของเซอร์ช เบอร์ก งานที่มีความท้าทาย การยกย่องในการปฏิบัติงานได้ดีและ โอกาสของความก้าวหน้าในงาน ความเจริญเติบโต และการพัฒนาส่วนบุคคลนั้นก่อให้เกิด สถานการณ์จูงใจพฤติกรรม

ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่ามนุษย์ทุกคนต่างมีความต้องการและลึ้นแล้วแต่กระทำทุกวิถีทางเพื่อ ตอบสนองความต้องการเบื้องต้นของตน ในกรณีความต้องการการออกนอกระบบราชการของ อาจารย์ก็เช่นกัน อาจารย์จะมีความต้องการให้มหาวิทยาลัยปรับเปลี่ยนสถานภาพไปเป็น มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐหรือไม่นั้นก็ขึ้นอยู่กับว่าแนวคิดเกี่ยวกับการออกนอกระบบราชการ ของมหาวิทยาลัยนั้นจะสอดคล้องกับความต้องการเบื้องต้นของอาจารย์แต่ละคนหรือแต่ละกลุ่ม หรือไม่ ถ้าไม่อาจารย์ก็อาจจะมีความโน้มที่จะปฏิเสธแนวคิดดังกล่าว

จากแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทัศนคติ ตลอดจนแนวความคิดเกี่ยวกับความต้องการของผู้รับสาร ที่กล่าวไว้พบว่า เป็นแนวคิดที่ใช้ในการวิเคราะห์ผู้รับสาร ทั้งสิ้น ทั้งนี้เนื่องจากผู้รับสารเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างมากในกระบวนการสื่อสาร และเป็น ตัวกำหนดประสิทธิผลของการสื่อสาร หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ในการสื่อสารหนึ่งๆ หากผู้รับสาร เข้าใจสารของผู้ส่งสาร การสื่อสารก็ประสบความสำเร็จ ในทางตรงกันข้ามหากผู้รับสารไม่เข้าใจ สารของผู้ส่งสาร การสื่อสารก็ล้มเหลว ดังนั้นผู้ส่งสารจะต้องสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ (ปรมะ สตะเวทิน,2540:111) ซึ่งการกระทำเช่นนั้นได้ผู้ส่งสารจะต้องมีทักษะในการวิเคราะห์ผู้รับสารอย่าง ดี และลักษณะทางประชากรก็เป็นเกณฑ์หนึ่งที่สามารถใช้ในการวิเคราะห์ผู้รับสาร ซึ่งแนวคิด เกี่ยวกับลักษณะทางประชากรนั้นมีดังต่อไปนี้

แนวคิดเกี่ยวกับลักษณะทางประชากรของผู้รับสาร

(Demographic Characteristics of Audience)

การวิเคราะห์ผู้รับสารเป็นการศึกษาวิจัยที่นักวิชาการสื่อสารให้ความสนใจมานานแล้ว เนื่องจากผู้รับสารเป็นตัวแปรที่สามารถให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงประสิทธิภาพของ การสื่อสารได้ดีที่สุด ซึ่งแนวคิดต่างๆเกี่ยวกับผู้รับสารในบริบททางสังคมนั้นมีอยู่มากมาย แต่ แนวคิดที่นักวิจัยให้ความสนใจก่อนแนวคิดอื่นๆก็คือ การที่ผู้รับสารที่มีคุณลักษณะเหมือนกัน จะมีความคล้ายคลึงกันในเรื่องของพฤติกรรมสื่อสารหรือไม่ จึงมีความพยายามจัดกลุ่มของผู้รับสารที่มีคุณลักษณะเช่นเดียวกันเข้าไว้ด้วยกัน ซึ่งคุณลักษณะที่นำมาจัดกลุ่มอาจเป็นคุณลักษณะที่มองเห็น ได้จากภายนอกที่เรียกกันว่า “ลักษณะทางประชากร” (Demographic characteristics) เช่น เพศ อายุ การศึกษา ฐานะทางสังคมและเศรษฐกิจ หลังจากนั้นนักวิจัยพยายามจะศึกษาว่า ผู้รับสารที่อยู่ใน กลุ่มประชากรเดียวกัน จะมีพฤติกรรมสื่อสารเช่นเดียวกันหรือไม่ หรือผลกระทบของการสื่อสาร

ต่อผู้ที่มีคุณลักษณะเหมือนกัน จะเป็นเช่นเดียวกันหรือไม่ (ยุบล เบ็ญจรงค์กิจ, 2542: 33,44) ดังนั้นจึงทำให้เกิดแนวคิดเกี่ยวกับลักษณะทางประชากรขึ้น

แนวคิดเกี่ยวกับลักษณะทางประชากรนี้เป็นทฤษฎีที่ใช้หลักการของความ เป็นเหตุเป็นผล กล่าวคือ พฤติกรรมต่างๆของมนุษย์เกิดขึ้นตามแรงบังคับจากภายนอกมากระตุ้น เป็นความเชื่อ ว่ามนุษย์ดำเนินชีวิตตามแบบฉบับที่สังคมได้วางแม่บทไว้ให้ พฤติกรรมของคนที่มีอายุในวัยเดียวกัน จะเป็นเช่นเดียวกัน เนื่องจากสภาพสังคมได้วางแบบอย่างไว้ให้แล้ว สำหรับคนรุ่นนั้นๆสังคมทำให้ผู้หญิงมีลักษณะนิสัยและพฤติกรรมแตกต่างจากผู้ชาย คนที่มีการศึกษามีพฤติกรรมต่างจากคนที่ด้อยการศึกษา คนที่มีลักษณะทางประชากรแตกต่างกัน จะมีพฤติกรรมที่แตกต่างกันด้วย (ยุบล เบ็ญจรงค์กิจ, 2542: 44)

ในการวางแผนการสื่อสาร แนวคิดเกี่ยวกับลักษณะทางประชากรมีความสำคัญอย่างมาก เพราะเมื่อผู้ส่งสารทราบว่าคุณสมบัติของตนเป็นใคร มีลักษณะอย่างไร ก็จะได้วางแผนปรับ การสื่อสารของตนให้เข้ากับลักษณะของผู้รับสาร เพื่อผลสำเร็จของการสื่อสาร โดยการปรับตัวเอง, ปรับสาร, ปรับวิธีการจัดสาร ตลอดจนการเลือกใช้สื่อให้เหมาะสมกับผู้รับสารเป้าหมาย (ปรมะ สตะเวทิน, 2540: 112)

สำหรับลักษณะเฉพาะในทางประชากรของผู้รับสารแต่ละคนที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ สิ่งต่อไปนี้ (ยุพา สุภากุล, 2540 : 86)

1. อายุ (Age)
2. เพศ (Sex)
3. การศึกษา (Education)
4. สถานะทางสังคมและเศรษฐกิจ (Socio-economic status)

1. อายุ (Age)

อายุของผู้รับสารเป็นลักษณะทางประชากรประการหนึ่ง ที่เราสามารถใช้ในการวิเคราะห์ ผู้รับสาร อายุเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้คนมีความแตกต่างกันในเรื่องความคิดและพฤติกรรม โดยทั่วไปแล้วคนที่มีอายุน้อยมักจะมีความคิดเสรีนิยมมากกว่า (more liberal) คนที่มีอายุมาก ในขณะที่คนที่มีอายุน้อยมักจะมีความคิดอนุรักษนิยมมากกว่า (more conservative) คนที่มีอายุน้อย คนที่มีอายุน้อยมักจะเป็นคนที่ยึดถืออุดมการณ์กว่า (more idealistic) ใจร้อนกว่า (more impatient) และมองโลกในแง่ดีกว่า (more optimistic) คนที่มีอายุมากกว่า ในขณะที่คนที่มีอายุมาก มักจะเป็นคนที่ยึดถือการปฏิบัติมากกว่า (more pragmatic) มีความระมัดระวังและมองโลกในแง่ร้าย (pessimistic) สาเหตุที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากคนที่มีอายุมีประสบการณ์ชีวิตที่ผ่านยุคเช็ญต่างๆ ตลอดจนมีความผูกพันที่ยาวนานและมีผลประโยชน์ในสังคมมากกว่าคนอายุน้อย คนที่มีอายุ

มากกว่าจะมีทรัพย์สินสมบัติมากกว่าคนที่อายุน้อย จึงมักจะไม่ค่อยยอมให้มีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นในสังคม เพราะการเปลี่ยนแปลงในสังคมย่อมมีผลกระทบต่อทรัพย์สิน, สถานะทางสังคมและความลำบากในการปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลง นอกจากนั้นคนที่รุ่นต่างกันยังมีประสบการณ์ของชีวิตที่แตกต่างกันไปด้วย ประสบการณ์บางอย่างของคนรุ่นเก่าเป็นประสบการณ์ที่ ขมขื่นลำบากยากแค้น ซึ่งคนรุ่นใหม่ไม่เคยประสบไม่เคยรู้รสชาติ จึงทำให้ทัศนคติและความรู้สึกนึกคิดของคนต่างรุ่นต่างวัยไม่เหมือนกัน (William D. Brooks, 1971: 211-212)

นอกจากความแตกต่างในเรื่องความคิดแล้ว อายุยังเป็นสิ่งกำหนดความแตกต่างในเรื่องความยากง่ายในการชักจูงใจด้วย การวิจัยทางจิตวิทยาพบว่าเมื่อคนอายุมากขึ้น โอกาสที่คนจะเปลี่ยนใจหรือถูกชักจูงใจจะน้อยลง (Burgoon, 1974: 58) นอกจากนั้นโดยปกติแล้วคนที่วัยต่างกัน มักจะมีความต้องการในสิ่งต่างๆแตกต่างกันด้วย เช่น คนวัยกลางคนและคนสูงอายุมักจะคิดถึงเรื่องความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน, การรักษาพยาบาล, การมีบ้านและที่ดินเป็นของตัวเอง ในขณะที่คนหนุ่มสาวอาจจะสนใจในเรื่องการศึกษา, ความยุติธรรมและความเสมอภาคในสังคม (ปรเม สตะเวทิน, 2540: 113)

ลักษณะการใช้สื่อมวลชนก็แตกต่างกัน คนที่มีอายุมากมักจะใช้สื่อมวลชนเพื่อแสวงหาข่าวสารหนักๆมากกว่าเพื่อความบันเทิง คนที่มีอายุมากมักจะอ่านจดหมายถึงบรรณาธิการ, ข่าวการบ้านการเมือง, หรือบทบรรณาธิการมากกว่าอ่านเรื่องตลกหรือข่าวกีฬา ในขณะที่คนที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปี ไม่ค่อยจะอ่านบทบรรณาธิการ ในการฟังวิทยุก็เช่นกันคนที่มีอายุมากมักจะฟังรายการที่หนักๆ เช่น ข่าว, การอภิปรายทางสังคม, รายการศาสนา และไม่ค่อยฟังดนตรีสมัยใหม่ (William L. Rivers, Theodore Peterson and Jay W. Jensen, 1971: 283-284) คนที่มีอายุมากมักจะดูรายการโทรทัศน์ที่เกี่ยวกับการศึกษา, ข่าว และข่าวสารด้วย (Wilbur Schramm and Donald F. Roberts eds., 1974: 194)

ในทำนองเดียวกันคนที่มีอายุแตกต่างกันมักจะมีรูปแบบการเปิดรับข่าวสารแตกต่างกันด้วย ดังจะเห็นได้จากการศึกษาเกี่ยวกับการเปิดรับสื่อมวลชนของเด็กอเมริกันของ Nielsen (1961) ที่พบว่าช่วงที่เด็กนิยมเปิดรับสื่อโทรทัศน์มากที่สุดคือ ช่วงก่อนวัยรุ่น (12-14 ปี) และปริมาณการชมโทรทัศน์จะลดลงเล็กน้อยเมื่อเข้าสู่วัยรุ่น และเมื่อถึงวัยที่เริ่มศึกษาในระดับอุดมศึกษา กิจกรรมและหน้าที่ด้านอื่นๆ จะดึงเวลาไปมากจนปริมาณการชมโทรทัศน์ลดลงอย่างเห็นได้ชัด เป็นผลทำให้เด็กนิยมฟังเพลงจากสื่อวิทยุมากกว่าสื่อโทรทัศน์ เนื่องจากสามารถทำไปพร้อมๆกับงานอื่นๆได้ (D.F. Roberts, 1978) สำหรับในวัยผู้ใหญ่ขึ้นๆการเปิดรับโทรทัศน์ วิทยุและหนังสือพิมพ์มีมากพอๆกัน แต่เมื่อถึงช่วงอายุ 40 ปีขึ้นไป ปริมาณการอ่านหนังสือพิมพ์จะลดลงเล็กน้อย อาจเนื่องมาจากสายตาเสื่อมลง และเมื่อถึงวัยเกษียณอายุทำงาน 55-60 ปี ปริมาณการดูโทรทัศน์ก็กลับเพิ่มอีกครั้ง ซึ่งคงเนื่องมาจากมีเวลาว่างมากขึ้น มีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับผู้สูงอายุมากมาย ซึ่งศึกษาการใช้สื่อมวลชนของผู้สูงอายุเพื่อช่วยในการคลายความเหงา ข้อมูลจากการสำรวจของ Nielsen ใน

ปี 1976 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างอายุและปริมาณการชมโทรทัศน์ของคนสูงอายุว่า เพิ่มขึ้นเฉลี่ยวันละ 4.6-5 ชั่วโมงต่อวัน ส่วนปริมาณการอ่านหนังสือพิมพ์นั้น ก็เพิ่มขึ้นและลดลงในทำนองเดียวกัน คนอเมริกันอายุในวัย 50 อ่านหนังสือพิมพ์ถึง 77 เปอร์เซ็นต์ แต่เมื่อถึงวัย 65 ปี ปริมาณก็ลดลงอย่างมาก ในหมู่วัยรุ่นหนุ่มสาว เวลาที่ให้กับการอ่านหนังสือพิมพ์มีไม่สูงเท่าที่ให้กับเวลาชมโทรทัศน์ ในยุคที่ความนิยมชมวีดิทัศน์ค่อนข้างเฟื่องฟูนี้ ตัวเลขการชมภาพยนตร์ของผู้รับสารลดลงมาก อย่างไรก็ตาม นิตยสารและภาพยนตร์ก็ยังเป็นสื่อที่วัยรุ่นหนุ่มสาวสนใจและเปิดรับมากกว่าสื่ออื่นๆ เนื่องจากเป็นสื่อที่ช่วยให้ผู้รับสารในวัยรุ่นสร้างความคิดและแสวงหาแบบแผนการดำเนินชีวิตได้มากกว่าสื่ออย่างอื่น (ยุบล เบ็ญจรงค์กิจ, 2542: 46-47)

โดยสรุปแล้วอาจกล่าวได้ว่า ผู้รับสารที่มีอายุแตกต่างกันมักจะมี ความรู้ ทักษะ และพฤติกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งพฤติกรรมการใช้สื่อแตกต่างกันไป ดังนั้นความแตกต่างทางด้าน “อายุ” จึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญที่จะใช้วางแผนการสื่อสารเพื่อทำความเข้าใจกับอาจารย์ ซึ่งเป็นผู้รับสารเกี่ยวกับการออกนอกระบบราชการของมหาวิทยาลัยของรัฐต้องคำนึงถึงก่อนตัดสินใจสื่อสารเรื่องใดๆออกไป

2. เพศ (Sex)

การวิจัยทางจิตวิทยาหลายอัน ได้แสดงให้เห็นว่า ผู้หญิงกับผู้ชายมีความแตกต่างกันอย่างมากในเรื่องความคิด, ค่านิยม และทัศนคติ ทั้งนี้เพราะวัฒนธรรมและสังคมกำหนดบทบาทและกิจกรรมของสองเพศไว้ต่างกัน ผู้หญิงมักจะเป็นคนที่มีจิตใจอ่อนไหวหรือเจ้าอารมณ์ (emotional) โอนอ่อนผ่อนตาม (submissive) และเป็นแม่บ้านแม่เรือน (home-oriented) (Brooks, 1971: 213) นอกจากนั้นการวิจัยหลายอันยังพบว่าผู้หญิงถูกชักจูงได้ง่ายกว่าผู้ชาย ผู้ชายใช้เหตุผลมากกว่าผู้หญิง แต่เพศหญิงเป็นเพศที่ยังถึงจิตใจของคนได้ดีกว่าผู้ชาย (more people-centered) และผู้หญิงมีความสามารถในการคาดคะเนความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลได้แม่นยำกว่าเพศชาย (ยูพา สุภากุล, 2540: 88)

สำหรับเรื่องการเปิดรับสื่อมวลชนก็เช่นกัน ผู้หญิงและผู้ชายมีความแตกต่างกัน โดยจะเห็นได้จากข้อมูลจากเมืองเล็กในสังคมอเมริกันปี 1950-1960 ที่พบว่า เพศหญิงเปิดรับสื่อโทรทัศน์และวิทยุมากกว่าเพศชาย ในขณะที่เพศชายอ่านหนังสือพิมพ์มากกว่า ทั้งนี้เนื่องจากเพศหญิงมักเป็นแม่บ้านมากกว่าทำงานนอกบ้าน โอกาสที่จะเปิดโทรทัศน์จึงมีมากกว่า โดยเฉพาะรายการโทรทัศน์ในช่วงกลางวันซึ่งมีตลอดเวลา นอกจากนั้นโทรทัศน์จึงเป็นสื่อที่ใช้ความพยายามน้อย ผู้หญิงสามารถเปิดชมโทรทัศน์ไปในขณะที่ทำงานบ้านหรือเลี้ยงลูก ส่วนผู้ชายส่วนใหญ่ทำงานนอกบ้าน โอกาสที่จะได้ชมโทรทัศน์มีน้อยกว่า ในเรื่องของเนื้อหา รายการโทรทัศน์นั้นก็พบว่า ผู้หญิงนิยมดูรายการละคร ในขณะที่ผู้ชายชอบดูข่าวและกีฬา มากกว่า (ยุบล เบ็ญจรงค์กิจ, 2542: 50-51)

3. การศึกษา (Education)

การศึกษาหรือความรู้ (knowledge) เป็นลักษณะอีกประการหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อผู้รับสาร ดังนั้นคนที่ได้รับการศึกษาในระดับต่างๆกัน, ในยุคสมัยที่ต่างกัน, ในระบบการศึกษาที่ต่างกัน, ในสาขาวิชาที่ต่างกัน จึงย่อมมีความรู้สึกรู้จักคิด อุดมการณ์และความต้องการที่แตกต่างกันไป (ปรมะ สตะเวทิน, 2540: 116)

คนที่มีการศึกษาสูง หรือมีความรู้ดีจะได้เปรียบอย่างมากในการเป็นผู้รับสารที่ดี ทั้งนี้ เพราะคนเหล่านี้มีความรู้กว้างขวางในหลายเรื่อง, มีความเข้าใจศัพท์มาก และมีความเข้าใจสารได้ดี แต่คนเหล่านี้มักจะเป็นคนที่ไม่เชื่ออะไรง่ายๆ สารที่ไม่มีหลักฐานหรือเหตุผลสนับสนุนเพียงพอมักจะถูกแย้งจากคนเหล่านี้ (Burgoon, 1974: 64)

ในเรื่องของการสื่อสารนั้น นักวิชาการสื่อสารพบว่า การศึกษามีความสัมพันธ์ค่อนข้างสูงกับตัวแปรซึ่งเกี่ยวกับการรับสาร และอายุบวกกับการศึกษาสามารถอธิบายความแตกต่างกันของพฤติกรรมการสื่อสารได้ คอมสต็อก (Comstock, 1978) อธิบายว่าการเลือกเปิดรับสื่อมวลชนและระดับการศึกษามีความสัมพันธ์กัน โดยมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับการเปิดรับข่าวสารและเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสาธารณชน และยังมีความสัมพันธ์ในทางลบกับการเปิดรับเนื้อหาต้านบ้านเทิงจากสื่อ งานวิจัยของ ลาซาร์สเฟลด์ และ เคนดอล (Lazarsfeld and Kendall, 1948) พบความสัมพันธ์ระหว่างระดับการศึกษากับการอ่านหนังสือ ส่วน ลิงก์ และฮอฟ (Link and Hopf, 1946) ได้ศึกษาเกี่ยวกับผู้รับสารในขณะที่ยังคงอเมริกันเพิ่งเริ่มจะมีการใช้วิทยุและโทรทัศน์อย่างแพร่หลาย พบว่า ผู้รับสารที่มีการศึกษาสูงใช้เวลากับสื่อสิ่งพิมพ์มากกว่าผู้ที่มีการศึกษาน้อย แต่บรรดาผู้ที่มีการศึกษาในระดับอุดมศึกษา (ระดับปริญญาตรีขึ้นไป) ฟังวิทยุและดูภาพยนตร์น้อยกว่ากลุ่มที่ไม่ได้เรียนในระดับนั้น ลาซาร์สเฟลด์ และ เคนดอล (Lazarsfeld and Kendall, 1948) เองก็พบเช่นเดียวกันคือ คนที่มีการศึกษาน้อยฟังวิทยุมากกว่า แฮนเดล (Handel, 1950) พบว่าในหมู่ผู้สูงอายุที่มีการศึกษาสูง การชมภาพยนตร์จะมีน้อยมาก และ สไตเนอร์ (Steiner, 1963) ก็พบเช่นเดียวกันว่า คนที่มีการศึกษาสูงนั้น มักไม่ค่อยนิยมดูโทรทัศน์มากนัก (ยุบล เบญจรงค์กิจ, 2542: 47)

พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารในลักษณะนี้สามารถอธิบายได้ด้วยการจัดสรรเวลาในชีวิตประจำวันของผู้รับสารเอง บุคคลที่มีการศึกษาสูงมักถูกจัดโดยแบบแผนของการทำงานที่แตกต่างไปจากผู้มีการศึกษาน้อย คนที่มีการศึกษาสูง มักมีการทำงานในตำแหน่งต่างๆที่ต้องใช้เวลาออกงานประกอบไปด้วย เช่น ไปประชุม เข้าสังคม รวมทั้งมีเงินมากพอที่จะเลือกซื้อความบันเทิงที่อยู่ภายนอกบ้าน และยิ่งอายุมากขึ้น ธุรกิจก็มักเพิ่มขึ้นจึงมีเวลาเปิดรับสื่อน้อยลง กล่าวโดยสรุปคือ เมื่อคนที่มีการศึกษาในระดับสูงต้องการจะจัดสรรเวลาในการเปิดรับสื่อให้เหมาะสม พวกเขามักจะลดเวลาที่ให้กับสื่ออิเล็กทรอนิกส์ลงมากกว่าที่จะลดเวลาที่ให้กับสื่อ

สิ่งพิมพ์ นอกจากความแตกต่างด้านปริมาณของการเปิดรับสื่อแล้ว ยังพบความแตกต่างเกี่ยวกับเนื้อหาที่ผู้รับสารนิยมนับจากสื่อด้วย สไตน์เนอร์ (Steiner, 1963) ได้พบว่า คนที่มีการศึกษาสูงและอายุมากนิยมเปิดรับข่าวสารและเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสาธารณชนมากกว่ากลุ่มที่มีการศึกษาน้อยและมีอายุน้อย ผลของการวิจัยทั้งหลายทำให้มองเห็นค่อนข้างชัดเจนว่า ยิ่งคนมีการศึกษาสูงเท่าไร ความสนใจในข่าวสาร บทบรรณาธิการและคอลัมน์ที่มีเนื้อหาหนักก็ยิ่งมากขึ้นเท่านั้น (ยุบล เบ็ญจรงค์กิจ, 2542: 47)

4. สถานะทางสังคมและเศรษฐกิจ (Socio-economic Status)

สถานะทางสังคมและเศรษฐกิจในการวิจัยครั้งนี้ หมายถึง อาชีพ (occupation) และรายได้ (income) ตลอดจนตำแหน่งหน้าที่การงานของผู้รับสาร การวิจัยทางนิเทศศาสตร์ได้ชี้ให้เห็นว่าสถานะทางสังคมและเศรษฐกิจทำให้คนมีวัฒนธรรมที่ต่างกัน, มีประสบการณ์ที่ต่างกัน, มีทัศนคติ, ค่านิยมและเป้าหมายที่ต่างกัน (Burgoon, 1974: 61) คนที่มีพื้นฐานทางสังคมต่างกันย่อมมีค่านิยม, ความคิด, ความเชื่อ ตลอดจนพฤติกรรมที่ต่างกัน ในทำนองเดียวกัน คนที่มีอาชีพ ต่างกันย่อมมองโลก, มีแนวคิด, มีอุดมการณ์, มีค่านิยมต่อสิ่งต่างๆแตกต่างกันออกไป คนที่รับราชการมักคำนึงถึงยศฐาบรรดาศักดิ์, สักดิ์ศรี และเกียรติภูมิของคนเป็นข้าราชการ ในขณะที่คนที่ทำงานธุรกิจเอกชนอาจคำนึงถึงรายได้และการมีศักดิ์ศรีของตนด้วยเงินทองที่สามารถจะหาซื้อหรือจ่ายใช้สอยสิ่งที่ต้องการเพื่อรักษาสถานภาพในสังคมของตน แม้แต่คนที่รับราชการด้วยกันก็มีความคิดเห็นและค่านิยม ตลอดจนพฤติกรรมที่แตกต่างกัน อาจารย์มหาวิทยาลัยถูกกำหนดบทบาทโดยสังคมให้เป็นคนสมณะ ขลุกอยู่กับการค้นคว้าตำรับตำรา และการทดลอง ยึดมั่นอุดมการณ์และความมีอิสระเสรีทางความคิด จนกระทั่งกลายเป็นคนที่ยืนอยู่บนหอคอยงาช้าง ไม่รู้จักสัมผัสความเป็นจริง (ปรมะ สตะเวทิน, 2540: 115)

นอกจากอาชีพแล้ว รายได้ก็มีบทบาทสำคัญต่อผู้รับสารด้วย รายได้ของคนย่อมกำหนดความต้องการของคนตลอดจนกำหนดความคิดของตนเกี่ยวกับสิ่งต่างๆและพฤติกรรมต่างๆ (ปรมะ สตะเวทิน, 2540: 116) รายได้เป็นตัวแปรที่มีบทบาทใกล้เคียงกับตัวแปรด้านการศึกษา เนื่องจากเป็นตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ระหว่างกันสูงมาก โดยเฉพาะแล้ว คนที่มีการศึกษาสูงมักจะมีรายได้สูงตามไปด้วย คนมีการศึกษาสูงที่มีรายได้ต่ำมีอยู่น้อย ส่วนคนที่มีการศึกษาน้อยนั้น ส่วนใหญ่มักมีรายได้ต่ำถึงปานกลาง ไม่ค่อยมีรายได้สูง (ยุบล เบ็ญจรงค์กิจ, 2542: 49) สำหรับในเรื่องลักษณะการใช้สื่อมวลชนนั้น คนที่มีฐานะดีหรือรายได้สูงมักจะใช้สื่อมวลชนมาก และการใช้สื่อมวลชนก็มักจะใช้เพื่อแสวงหาเรื่องราวข่าวสารที่หนักๆ เช่น อ่านบทบรรณาธิการ, อ่านหรือดูหรือฟังเรื่องการบ้านการเมือง, ปัญหาสังคม และเศรษฐกิจ (Rivers, Peterson and Jensen, 1971: 283) ดังจะเห็นได้จากงานวิจัยของ แชรรมม์ และ ไวท์

(Schramm and White,1949) ซึ่งศึกษาการเปิดรับข่าวสารของผู้รับสารในสังคมอเมริกันที่แสดงผลใกล้เคียงกับงานวิจัยชิ้นอื่นๆว่า ผู้ที่มีรายได้สูงมักเป็นผู้นิยมเปิดรับสื่อสิ่งพิมพ์ และนิยมเนื้อหาค่อนข้างหนัก ไม่ค่อยสนใจเนื้อหาด้านความบันเทิง ส่วน McNelly และคณะ (1968) พบว่า คนที่มีฐานะดีและมีการศึกษาสูง เป็นกลุ่มที่ได้รับข่าวสารจากสื่อมวลชนมากที่สุด งานวิจัยของ กรีนเบอร์ก และคูมาตา (Greenberg and Kumata ,1968) ก็ได้รับผลในทำนองเดียวกันคือ ผู้รับสารที่มีรายได้สูงและมีการศึกษาสูงจะอ่านหนังสือพิมพ์มาก สำหรับผลที่ได้รับจากการวิจัยเช่นนี้ ก็สามารถอธิบายได้เช่นเดียวกับกรณีการศึกษาคือ ผู้มีรายได้สูงนั้นมักมีการศึกษาสูง มีตำแหน่งหน้าที่การงานที่ดี จึงมักถูกผลักดันให้มีความจำเป็นต้องเรียนรู้หาข้อมูลข่าวสารต่างๆให้ทันต่อเหตุการณ์อยู่เสมอ การเปิดรับข่าวสารจึงจำเป็นสำหรับผู้รับสารกลุ่มนี้มากกว่ารายการโทรทัศน์ที่ส่วนใหญ่เน้นเนื้อหาความบันเทิง นอกจากนี้ตำแหน่งหน้าที่การงานมักทำให้กลุ่มผู้รับสารกลุ่มนี้ ต้องมี กิจธุระและงานสังคมมากมาย การชมโทรทัศน์จึงมักเป็นไปได้น้อย ในขณะที่การอ่านหนังสือพิมพ์ทำได้ง่ายกว่ามาก (ยุบล เบ็ญจรงค์กิจ, 2542: 50)

จากแนวคิดเกี่ยวกับลักษณะทางประชากรของผู้รับสารที่กล่าวมาในข้างต้น จะเห็นว่าผู้รับสารเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญอย่างมากในกระบวนการสื่อสาร เพราะผู้รับสารจะเป็นตัวชี้ถึงความสำเร็จหรือความล้มเหลวของการสื่อสารครั้งหนึ่งๆ และเนื่องจากผู้รับสารแต่ละคนต่างก็มีลักษณะเฉพาะตัวหรือที่เรียกว่า “ลักษณะทางประชากร” แตกต่างกัน ซึ่งบุคคลหรือกลุ่มคนที่มีลักษณะทางประชากรแตกต่างกันนั้น มักจะมีความรู้ ทักษะและพฤติกรรมแตกต่างกันด้วย ดังนั้นในการวางแผนการสื่อสาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสื่อสารเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับอาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐเกี่ยวกับการออกนอกระบบราชการของมหาวิทยาลัยนั้น ผู้ส่งสารต้องรู้จักวิเคราะห์ลักษณะทางประชากรของผู้รับสารให้ลึกซึ้ง และนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ไปประยุกต์ใช้เพื่อเตรียมสารและสื่อให้เหมาะสมกับผู้รับสาร ซึ่งการกระทำเช่นนี้จะช่วยให้เกิดการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพและเกิดผลได้ตามวัตถุประสงค์ของการสื่อสาร

นอกจากแนวคิดเกี่ยวกับลักษณะทางประชากรของผู้รับสารแล้ว แนวคิดเกี่ยวกับลักษณะทางภูมิศาสตร์ก็ยังเป็นอีกแนวคิดหนึ่งที่สามารถอธิบายพฤติกรรมของผู้รับสารได้ดีเช่นกัน ซึ่งได้มีนักวิชาการกล่าวถึงแนวคิดดังกล่าวไว้ดังนี้

แนวคิดเกี่ยวกับลักษณะทางภูมิศาสตร์ของผู้รับสาร

(Geographic Characteristic of Audience)

ลักษณะทางภูมิศาสตร์หมายถึง การแบ่งกลุ่มประชากรหรือกลุ่มเป้าหมายที่อยู่ในพื้นที่ที่มีสภาพภูมิประเทศ ภูมิอากาศ จำนวนประชากรในแต่ละพื้นที่ อัตราการเจริญเติบโตของงาน ตลอดจนรูปแบบการย้ายถิ่นคล้ายคลึงกันให้อยู่ในกลุ่มเดียว (Kotler, 2000: 231-234)

ลักษณะทางภูมิศาสตร์นี้มีความสำคัญมากในการสำรวจพฤติกรรมและความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย ดังที่ เวลล์, เบิร์นเน็ต และมอเรียร์ตี้ (William Well, John Burnett และ Sandra Moriarty, 1995) ได้กล่าวไว้ว่า การที่เรารู้ว่ากลุ่มเป้าหมายของเราอาศัยอยู่ที่ไหนนั้นมีความสำคัญต่อการโฆษณาอย่างมาก เนื่องจากประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ต่างกันจะมีความต้องการในสินค้าและบริการต่างกัน

ในทำนองเดียวกันคอตเลอร์ (Kotler, 2000: 234) ได้กล่าวว่า ความต้องการสินค้าและบริการของกลุ่มต่างๆจะแตกต่างกันตามเขตพื้นที่ที่กลุ่มเป้าหมายนั้นอาศัยอยู่ ดังนั้นก่อนที่นักการตลาดจะวางแผนทางการตลาด นักการตลาดจะต้องศึกษาความต้องการเหล่านี้ให้ดีเสียก่อน

นอกจากลักษณะทางภูมิศาสตร์จะมีผลทำให้ความต้องการในสินค้าและบริการของกลุ่มบุคคลแตกต่างกันแล้ว ลักษณะทางภูมิศาสตร์ยังมีส่วนต่อการกำหนดการศึกษา ความรู้ ความคิด ทักษะและพฤติกรรมอีกด้วย ดังที่ยุบล เบ็ญจรงค์กิจ (2542: 90) ได้กล่าวไว้ว่า “ลักษณะผู้รับสารที่อยู่ในพื้นที่ภูมิประเทศ ภูมิอากาศ และสภาพการบริการคมนาคมและการสื่อสารแตกต่างกัน ทำให้มีส่วนต่อการกำหนดการศึกษา ความรู้ ความคิด ทักษะ วัฒนธรรมและ พฤติกรรม.....”

ดังนั้นอาจสรุปได้ว่า ลักษณะทางภูมิศาสตร์เป็นเกณฑ์อย่างหนึ่งที่ใช้ในการวิเคราะห์ผู้รับสาร ซึ่งโดยทั่วไปแล้วนักวิชาการมีความคิดที่สอดคล้องกันว่า ผู้รับสารที่มีลักษณะทางภูมิศาสตร์แตกต่างกันก็จะมีความต้องการในสินค้าและบริการ ตลอดจนความรู้ ทักษะและพฤติกรรมที่แตกต่างกันไป

สำหรับในเรื่องของการออกนอกระบบราชการของมหาวิทยาลัยของรัฐนี้ ผู้วิจัยได้นำลักษณะทางภูมิศาสตร์นี้มาศึกษาด้วย โดยลักษณะทางภูมิศาสตร์นี้ได้แก่ที่ตั้งของมหาวิทยาลัย ซึ่งได้แก่ กรุงเทพมหานครและส่วนภูมิภาคนั่นเอง

แนวความคิดเกี่ยวกับพัฒนาการมหาวิทยาลัยไทย

คำว่า “มหาวิทยาลัย” มาจากคำว่า มหา(ยิ่งใหญ่)+วิทย์(วิชา)+อาลัย(ที่อยู่ที่พัก) ถ้าแปลตามรูปศัพท์จะหมายถึง เป็นที่รวบรวมของสรรพวิชาที่ยิ่งใหญ่ ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน

(2525: 620) ให้ความหมาย “มหาวิทยาลัย” ไว้ว่า เป็นสภาพศึกษาชั้นอุดมศึกษา ซึ่งมีหลายคณะด้วยกันและมีอำนาจที่จะประสาทปริญญาให้แก่ผู้ที่สำเร็จวิชาในคณะนั้นๆ

วัตถุประสงค์ของมหาวิทยาลัย

วิจิตร ศรีสะอ้าน กล่าวถึงบทบาทของการอุดมศึกษาว่า การอุดมศึกษาเป็นกิจการทางการศึกษาที่จัดหลังจากระดับมัธยมศึกษา เรียกได้ว่าเป็นการศึกษาระดับที่สาม (Fertility Education Post Secondary Education หรือ Higher Education) (2528: 18) อุดมคติของสถาบันอุดมศึกษา คือ ความเป็นเลิศทางวิชาการ (8: 44) เมื่อประมวลความมุ่งหมายสากลของสถาบันอุดมศึกษาจะได้ 3 ประการคือ

1. มุ่งบุกเบิก แสวงหา บำรุงรักษา และถ่ายทอดความรู้เพื่อสร้างสรรค์จรร โลงความก้าวหน้า และความเป็นเลิศทางวิชาการ (Advancement of Knowledge and Academic Excellence)
2. ใช้ความรู้ให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม โดยผู้ถือว่ามหาวิทยาลัยหรือสถาบันอุดมศึกษาเป็นแหล่งวิทยาการขั้นสูงที่เอื้ออำนวยประโยชน์ต่อความเป็นอยู่ของมนุษยชาติ สนองความต้องการของประเทศชาติ
3. ทำนุบำรุงส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม สถาบันอุดมศึกษาส่งเสริมให้มีวัฒนธรรมที่ถูกต้องเหมาะสม

ฉะนั้นจุดมุ่งหมายหรือภารกิจหลักของมหาวิทยาลัยจึงมี 4 ประการคือ

1. การสอนวิชาการและวิชาชีพเพื่อสนองความต้องการกำลังคนของสังคมและมุ่งวิชาชีพให้เป็นเลิศ
2. มีการวิจัยค้นคว้า เพื่อความก้าวหน้าของวิชาการกำลังคนของสังคม และมุ่งวิชาการวิชาชีพให้เป็นเลิศ
3. บริการวิชาการแก่สังคม
4. ถ่ายทอดและส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม และปลูกฝังความเป็นพลเมืองดีที่ถูกต้องเหมาะสม

สำหรับในต่างประเทศลักษณะภารกิจของมหาวิทยาลัยมีรายละเอียดแตกต่างกันออกไป ประกอบ อุปรัตน์ (2532:24) พิจารณาลักษณะกิจกรรมของมหาวิทยาลัยในประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศออสเตรเลีย ประเทศสหภาพโซเวียต ซึ่งมีการกิจของมหาวิทยาลัยหลากหลายดังนี้

ในประเทศสหรัฐอเมริกา มหาวิทยาลัยได้ขยายหน้าที่ความรับผิดชอบครอบคลุมถึงกิจการอย่างน้อยไม่ต่ำกว่า 13 ประเภท คือ

1. การให้การศึกษาด้านศิลปศาสตร์แก่ น.ร.บางกลุ่ม
2. การจัดสอนวิชาชีพขั้นสูงและการอาชีพ
3. การจัดและคัดเลือกนักศึกษาเพื่อการอาชีพนั้นๆ
4. การค้นพบความรู้ใหม่ๆ

5. การจัดหาสภาวะแวดล้อมที่มีการปกป้องเพื่อให้ได้ทำหน้าที่วิเคราะห์โดยไม่ลำเอียง
6. การเป็นผู้พิทักษ์มรดกทางวัฒนธรรม
7. การเป็นรากฐานในทางการบริหารกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ เช่น การแพทย์ การสาธารณสุข การช่วยเหลือต่างประเทศ การกลีกรรม และการบริการชุมชน
8. การเป็นขุมกำลังและสะสมมันสมองให้แก่ระบบอุตสาหกรรม
9. การเป็นด่านประคับประคองลูกหลานชนชั้นกลางที่มีความสามารถและไฟสูงให้ผ่านไปสู่ชนชั้นที่สูงยิ่งขึ้น
10. การเป็นสถานทดลองชีวิตของเยาวชนที่สังคมยังไม่สามารถจัดหางาน หรือประสบการณ์ที่มีค่าอื่นๆ ให้ได้
11. การให้โอกาสศึกษา แก่ผู้ใหญ่เข้าเรียนปกติ
12. การให้การศึกษาเพื่อการแก้ไข (Remedial Education) สำหรับคนที่ยังไม่ได้รับการฝึกอบรมมาเพียงพอ ซึ่งเป็นระดับต่ำกว่าปริญญาตรี
13. การจัดหากิจกรรมบันเทิงเชิงรมย์ให้แก่สังคม

ส่วนประเทศออสเตรเลีย หน้าที่หลักของการอุดมศึกษามีลักษณะคล้ายๆ กัน คือ สอน วิจัย และบริการชุมชน แต่ว่าเป้าหมายในช่วงทศวรรษที่ผ่านมาได้เน้นพัฒนาเพิ่มขึ้น ได้แก่

1. เสรีภาพทางการค้นคว้า และการสอบ
2. การผนวกและการสอนและการวิจัยให้ประสานเป็นปึกแผ่น
3. การสร้างระบบมหาวิทยาลัยให้เป็นประชาธิปไตย
4. ความร่วมมือระหว่างผู้เรียนและผู้สอน
5. เสรีภาพในการเรียนรู้
6. โอกาสที่จะปรึกษาหารือ และการตัดสินใจอย่างเปิดเผยในมหาวิทยาลัย
7. การให้มหาวิทยาลัยมีความรับผิดชอบต่องสังคม

ในประเทศกลุ่มสังคมอย่างสหภาพโซเวียต จะแตกต่างจากลักษณะของประเทศยุโรป ตะวันตก สหรัฐอเมริกา และโลกเสรีอื่นๆ การอุดมศึกษาของโซเวียตจะอุทิศให้กับการผลิตนักวิชาชีพเป็นหลักและเป็นไปตามจำนวนและสาขาวิชาตามความต้องการของรัฐ หลังจากกลางทศวรรษที่ 1550 สถาบันอุดมศึกษามีหน้าที่เพิ่มมากขึ้นในด้านต่อไปนี้

1. การฝึกหัดครู
2. การวิจัยทางวิทยาศาสตร์และพัฒนาเทคโนโลยีใหม่ๆ
3. การผลิตตำราเรียน และอุปกรณ์การศึกษาอื่นๆ
4. ฝึกอบรมนักศึกษาจากต่างประเทศ
5. การมีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาระดับนานาชาติ
6. การแก้ปัญหาของชาติ และ

7. การสอนลัทธิมาร์กซ์และเลนิน อันเป็นอุดมการณ์ขั้นพื้นฐานของสังคมนิยม

ดังนั้น เป้าหมายและบทบาทของสถาบันอุดมศึกษาในต่างประเทศยังคงมีบทบาทหลัก 4 ประการ แต่แนวโน้มได้เพิ่มบทบาทวิเคราะห์โดยไม่ลำเอียงให้แก่สังคมนิยม และการพัฒนาระดับชาติมากขึ้น ซึ่งแต่เดิมเน้นแต่ตัวผู้เรียนและสถาบันของตนเป็นหลัก

รูปแบบของสถาบันการศึกษา

การกำเนิดของมหาวิทยาลัยในต่างประเทศ เช่น ประเทศตะวันตก เกิดจากการรวมตัวของปราชญ์ หรือนักศึกษาที่ใฝ่รู้ใฝ่เรียน เริ่มการศึกษาจากสำนักของวัด มีการศึกษาปรัชญาความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ มนุษย์กับธรรมชาติ เช่น มหาวิทยาลัยโบโลญญา ประเทศอิตาลี ศึกษาในด้านปรัชญา เรขาคณิต คณิตศาสตร์ มหาวิทยาลัยเบอร์ลิน ประเทศเยอรมัน (ค.ศ. 1810) วางรากฐานการศึกษาเน้นความเป็นปราชญ์ และความคงแก่เรียน โดยผสมผสานระหว่างการวิจัยและการสอน ในวิทยาการต่างๆ อย่างเสรี ส่วนในมหาวิทยาลัยในอังกฤษ มุ่งผลิตสุภาพบุรุษ ผลิตผู้มีวัฒนธรรม (Cultivated Person) แต่ในสหรัฐอเมริกา มีคตินิยมที่ขบเคี้ยวของมหาวิทยาลัยไม่จำกัดอยู่ภายในเขตรั้ว ไม่จำกัดอยู่ในการศึกษาวิชาการชั้นสูง ดังนั้น มหาวิทยาลัยในสหรัฐอเมริกาจึงเป็นต้นแบบของการบริหารวิชาการแก่สังคมนิยม (10: 268)

วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา (11:21) ได้วิเคราะห์รูปแบบของการอุดมศึกษาในลักษณะของสถาบันอุดมศึกษา/มหาวิทยาลัย 5 รูปแบบ คือ

1. มหาวิทยาลัยในรูปแบบสถานศักดิ์สิทธิ์อันทรงความรู้ รูปแบบนี้เป็นมหาวิทยาลัยเก่าในยุโรปที่พยายามให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าหาสัจธรรม เพื่อให้เป็นปราชญ์
2. มหาวิทยาลัยในรูปแบบค่ายฝึกวิชาชีพ รูปแบบนี้ส่งเสริมการศึกษาด้านวิชาชีพเน้นการมีงานทำ
3. มหาวิทยาลัยในรูปแบบสถาบันบริการสังคมนิยม เน้นการให้บริการสังคมนิยมในรูปแบบของศูนย์การศึกษาอบรมต่อเนื่องหรือการให้บริการในรูปแบบต่างๆ การหาข้อมูลคำตอบ หรือประเด็นในสิ่งที่ยังสงสัยต้องการ
4. มหาวิทยาลัยวิจัย เน้นบทบาทด้านวิจัย ทุ่มเทไปในการหาความรู้ ทดลองค้นคว้า สร้างสรรค์ เพื่อพบสิ่งใหม่ๆ อันจะเป็นแนวทางแก้ปัญหาต่างๆ ให้แก่สังคมนิยมและมนุษยโลก
5. มหาวิทยาลัยพัฒนาคน เน้นกระบวนการสร้างคนให้บริบูรณ์ด้วยคุณธรรมและความประพฤติอันเหมาะสม โดยมีความเชื่อว่าคนเป็นปัจจัยสำคัญยิ่งในการพัฒนา ถ้าคนมีประสิทธิภาพแล้วทุกสิ่งทุกอย่างก็จะตามมา วิชาการต่างๆ มีความสำคัญเป็นรองกว่าค่าของคน

สำหรับในประเทศไทย สถาบันอุดมศึกษายึดถือวัตถุประสงค์และบทบาท การกิจหลัก กล่าวคือ วัตถุประสงค์หลัก คือ ความเป็นเลิศทางวิชาการ โดยเน้นบทบาท 4 ด้าน คือ การเรียน การสอน การวิจัย การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม และมีรูปแบบเป็นมหาวิทยาลัย ฝึกวิชาชีพ เนื่องจากเกิด

จากคำริของรัฐ เพื่อสนองความต้องการและนโยบายของรัฐที่จะปรับปรุงบริหารบ้านเมืองในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

พัฒนาการมหาวิทยาลัยไทย

ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น “วัด” เป็นแหล่งที่เรียนความรู้ของคนไทยสมัยก่อน โดยเฉพาะวัดพระเชตุพน นอกจากจะเป็นวัดที่สำคัญยิ่งแล้วยังเป็นวัดที่พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวได้โปรดให้นักปราชญ์ราชบัณฑิต และผู้ชำนาญในวิทยาการครั้งนั้น จารึกศิลปวิทยาการไว้ให้ประชาชนศึกษาอย่างกว้างขวาง สมเด็จพระบรมราชาธิบดีทรงยกย่องว่าเป็นมหาวิทยาลัยแห่งแรกของประชาชนชาวไทย สมเด็จพระบรมราชาธิบดีทรงอภิบาลประวัติและความสำคัญของวัดพระเชตุพนไว้ว่า (2540:116)

“วัดพระเชตุพน ซึ่งสร้างเป็นพระอารามใหญ่ยิ่งกว่าวัดอื่นๆ มาแต่ในรัชกาลที่ 1 ถึงรัชกาลที่ 3 ชำรุดทรุดโทรมลงพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวจึงทรงปฏิสังขรณ์วัดพระเชตุพนมีพระราชประสงค์พิเศษอีกอย่างหนึ่ง ซึ่งจะให้เป็นที่เรียนวิชาความรู้ของมหาชนไม่เลือกชั้นบรรดาศักดิ์ ถ้าจะเรียกอย่างทุกวันนี้ ก็คือจะให้เป็นที่เรียนมหาวิทยาลัย เพราะในสมัยนั้นยังไม่มีพิมพ์หนังสือไทยได้ การเล่าเรียนส่วนสามัญศึกษามีที่เรียนอยู่ตามวัดทั่วไป แต่ส่วนวิสามัญศึกษาอันจะเป็นวิชาชีพของตนทั้งหลาย ยังศึกษาได้แต่ในสกุล ผู้อยู่นอกสกุลโดยเฉพาะที่เป็นชั้นพลเมืองสามัญไม่มีโอกาสที่จะเรียนได้ พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวจึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้รวบรวมเลือกสรรตำราต่างๆ ซึ่งสมควรจะเล่าเรียนเป็นชั้นวิสามัญศึกษามาตรวจตราแก้ไข ใช้ของเดิมบ้างหรือประชุมผู้รู้หลักในวิชานั้นๆ ให้แต่งขึ้นใหม่บ้าง แล้วโปรดเกล้าฯ ให้จารึกแผ่นศิลาประดับไว้ในบริเวณวัดพระเชตุพน”

สิ่งที่มีค่ามากที่สุดคือ แผ่นศิลาจารึกต่างๆ มีทั้งพระพุทธรูป วรรณคดี สถาปัตยกรรม ประติมากรรม ตำรายา ตำราหมคนวดและมีรูปปั้นฤๅษี คัดตอนตลอดจน ภาพของชนชาติต่างๆ ตามระเบียบในวัดพระเชตุพนอีกด้วย”

จะเห็นได้ว่า “วัด” โดยเฉพาะวัดพระเชตุพนเป็นมหาวิทยาลัยแห่งแรกของชาวไทย แต่ยังไม่เป็นระบบ ก่อนการจัดตั้งมหาวิทยาลัยแห่งแรกในประเทศไทยนั้น การศึกษาในระบบก่อนการจัดตั้งมหาวิทยาลัยแห่งแรกในประเทศไทยนั้น แบ่งเป็น 2 สายคือสายสามัญ เรียนวิชาสามัญทั่วไปและสายวิสามัญเรียนวิชาชีพต่างๆ ครั้นก่อนปี พ.ศ.2459 ไทยได้รับปัจจัยอันเป็นแรงกระตุ้นให้มีการจัดตั้งมหาวิทยาลัยแห่งแรกอย่างเป็นระบบดังต่อไปนี้

ปัจจัยที่เป็นแรงกระตุ้นให้มีการจัดตั้งมหาวิทยาลัยแห่งแรก

ก่อนปีพ.ศ.2459อันเป็นปีที่ได้มีการจัดตั้งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยขึ้นมาเป็นมหาวิทยาลัยแห่งแรกนั้น ได้มีปัจจัยหลายประการที่เป็นแรงกระตุ้นให้มีการจัดตั้งขึ้น ปัจจัยดังกล่าวเกิดขึ้นในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งเป็นสมัยที่มีการเปลี่ยนแปลงประเทศอย่าง

มากจนพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำริว่าเป็นการ “พลิกแผ่นดิน” (2470:2) อาจจำแนกปัจจัยดังกล่าวได้เป็น 4 ประการ คือ

1. อิทธิพลของแนวความคิดต่างประเทศ
2. ความต้องการข้าราชการพลเรือน
3. ข้อเสนอเกี่ยวกับการอุดมศึกษาของกระทรวงธรรมการ
4. สถาบันอุดมศึกษาก่อนการจัดตั้งมหาวิทยาลัยแห่งแรก

1. อิทธิพลของแนวคิดต่างประเทศ

รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว สามสมัยของไทยยุครัตนโกสินทร์นี้นับได้ว่าเป็นสมัยของการรับวัฒนธรรมและแนวคิดของต่างประเทศอย่างแท้จริง จนถึงกับมีคำกล่าวว่าในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวนั้น ถ้าใครรู้ภาษาฝรั่งก็เป็นคนโปรด (2502:194) การรับวัฒนธรรมและแนวคิดของต่างประเทศใน 3 สมัยนี้เองเป็นปัจจัยสำคัญให้มีการจัดตั้งมหาวิทยาลัยขึ้นในระยะต่อมา

การรับอิทธิพลของแนวความคิดต่างประเทศนี้แยกออกได้เป็น 2 ทาง

ก. แนวคิดที่ชาวต่างประเทศนำมาเผยแพร่ในประเทศไทย ผู้ที่นำมาเผยแพร่ในแนวทางนี้ส่วนใหญ่เป็นพวกพ่อค้าและหมอสอนศาสนา (Missionaries) ที่มาค้าขายและเผยแพร่ลัทธิศาสนาในเมืองไทย บุคคลเหล่านี้นอกจากจะค้าขายและเผยแพร่ลัทธิศาสนาแล้วก็ยังเผยแพร่ความรู้ ความคิด และความเข้าใจของเขาเกี่ยวกับเรื่องต่างๆ ในเมืองไทยเช่นในเรื่องของการศึกษา โรงเรียนการแพทย์ การหนังสือ (โรงพิมพ์) เป็นต้น โดยเฉพาะในเรื่องของการศึกษาระดับสูงนั้น หนังสือพิมพ์บางกอกเรคคอร์ดเดอร์ (Bangkok Recorder) ซึ่งเป็นหนังสือพิมพ์ฉบับแรกของไทย (2510:9) มีหมอบรัดเลย์ (Bradley) เป็นเจ้าของและบรรณาธิการ ได้เสนอความคิดเรื่องการจัดตั้งมหาวิทยาลัยไว้ในฉบับวันที่ 1 มิถุนายน ค.ศ.1865 (พ.ศ.2408) ว่า (2408:37-38)

“.....เมื่อไรจะมียูนิเวอร์ซิตีตั้งขึ้นในกรุงสยามบ้างเล่า คนชาวเมืองไทยที่เป็นเศรษฐีมีเงินก็มีอยู่บ้าง ก็ควรที่คนทั้งหลายจะพร้อมใจกันตั้งที่สำนักนี้ ครูสั่งสอนศิลปศาสตร์วิชาการความรู้ แลให้หัดแปลภาษาต่างๆ อนึ่งข้าพเจ้าได้ยินข่าวว่า พระปลัดเมืองเพชรบุรีมีความปรารถนาจะตั้งที่สำหรับครูสั่งสอนศิลปศาสตร์ตามภาษาต่างๆ ที่เป็นสำคัญซึ่งได้ใช้สายกันอยู่ในกาลทุกวันนี้มาก พระปลัดเพชรบุรีมีความสามารถจะตั้งที่สำหรับครูสั่งสอนศิลปศาสตร์ตามภาษาต่างๆ ที่เป็นสำคัญซึ่งได้ใช้สายกันอยู่ในกาลทุกวันนี้มาก พระปลัดนั้นหมายจะจ้างครูมาแต่เมืองนอกแล้วให้เด็กทั้งปวงที่จะไปเรียนวิชานั้น เสียเงินทุก ๆ ปี ก็คุ้มเงินค่าจ้างครูที่สั่งสอนนั้น”

ข. แนวคิดที่ได้จากการเสด็จประพาสต่างประเทศของกษัตริย์ไทยและการไปดูการศึกษาต่างประเทศของข้าราชการไทย พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวนับได้ว่าเป็น

พระมหากษัตริย์ไทยพระองค์แรกที่ได้เสด็จประพาสต่างประเทศเพื่อทรงศึกษาแบบอย่างการปกครองและการดำเนินการด้านอื่นๆ มาใช้กับประเทศไทย และก็ปรากฏว่าพระองค์ต่างได้ทรงนำมาใช้และปรับปรุงประเทศอย่างแท้จริง สมเด็จพระยาดำรงฯทรงกล่าวไว้ตอนหนึ่งว่า

“...ความเข้าใจของคนทั้งหลายทั้งไทยและฝรั่งเป็นอย่างเดียวกันว่าเสด็จไปทรงศึกษาแบบอย่างมาจัดการทำนุบำรุงประเทศสยาม หากว่าเมื่อเสด็จกลับมาไม่ทำอะไรเลยก็คงถูกติเตียนว่าเสด็จไปเที่ยวเล่นให้สิ้นเปลืองเวลาเปล่าๆ หรือถึงหมิ่นประมาทพระปัญญาว่าไร้ความสามารถ” (2505:171) การเสด็จประพาสต่างประเทศของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวนั้นเริ่มครั้งแรกเสด็จไปสิงคโปร์ใน พ.ศ. 2414 และครั้งที่ 2 เสด็จไปอินเดียใน พ.ศ.2415 การเสด็จประพาสต่างประเทศทั้ง 2 ครั้งนี้ นอกจากจะมีผลในการเปลี่ยนวัฒนธรรมและประเพณีหลายอย่างแล้วในด้านการศึกษาก็ทรงมีพระราชดำริจะตั้งโรงเรียนภาษาอังกฤษของลูกผู้ขึ้น ตั้งแต่สมัยเสด็จกลับจากสิงคโปร์และมาตั้งได้เอาเมื่อตอนเสด็จกลับจากอินเดีย เพราะเพิ่งมาได้ครู่ที่สมเด็จพระยาดำรงฯทรงเล่าไว้อีกตอนหนึ่งว่า

“... มีการที่เกิดขึ้นในปี วอก พ.ศ.2415 เมื่อเสด็จกลับจากอินเดียอย่าง 1 ซึ่งภายหลังมาเป็นประโยชน์แก่บ้านเมืองและเป็นคุณแก่ตัวฉันเองมาก คือเรื่องตั้งโรงเรียนสอนภาษาอังกฤษแก่ลูกผู้ดีเรื่องนี้ได้ทรงพระดำริมานานแล้วแต่ยังหาครูมาสอนไม่ได้จึงต้องรอมมา เมื่อเสด็จกลับมาจากอินเดียเพื่อมีครูอังกฤษคน 1 ชื่อ ฟรานซิส จอร์จ แพตเตอร์สันเข้ามาเยี่ยมหลวงรัถยาภิบาลบัญชา (กับตันเอม) ผู้บัญชาการพลตระเวนในกรุงเทพฯ ซึ่งเป็นน้ำชาย ได้ทรงทราบก็โปรดฯ ให้ว่าจ้างไว้เป็นครูและโปรดฯ ให้ตั้งโรงเรียนสอนภาษาอังกฤษขึ้นในกรมทหารมหาดเล็กอีกโรง 1”

ข้อเสนอเปรียบเทียบและให้การจัดการศึกษาคตามแนวของประเทศอังกฤษที่พระยาวิสุทธีสุริยศักดิ์ ถวายบังคมทูลเสนอมานี้ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพอพระทัยเป็นอย่างมาก และทรงพระราชหัตถเลขาชมเชยไปตอนหนึ่งว่า “...เราขอชมความอุตสาหะพยายามแลความคิดตรึตรองโดยรอบคอบและเนียบแหลมของพระยาวิสุทธีซึ่งได้คิดอ่านแนะนำมายังกระทรวงในครั้งนี้เป็นอันมาก แลขอยืนยันว่าได้เห็นชอบในความคิดนั้นทุกอย่าง” (2504:262)

สำหรับพระยาสุริยานุวัตรได้มีหนังสือพร้อมด้วยการจัดการศึกษาของประเทศฝรั่งเศสมายังเจ้าพระยาภาสกรวงศ์ เสนาบดีกระทรวงธรรมการเมื่อวันที่ 5 สิงหาคม 2441 พร้อมทั้งมีความเห็นว่าการไปเรียนที่ฝรั่งเศสนั้น ไม่ได้ผลควรส่งไปประเทศเยอรมันจะดีกว่า (2504:53)

นอกจากข้อเสนอและข้อคิดของสองพระอัครราชทูตทั้งสองแล้วยังมีข้อเสนอและข้อคิดอื่นๆ อันได้รับอิทธิพลจากต่างประเทศอีกหลายความเห็นด้วยกันเช่น “วิธีจัดการโรงเรียนกรุงเยอรมัน” ของนาย ชู เปรียญ เป็นต้น

2. ความต้องการข้าราชการพลเรือน

พระราชดำรัสในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงแถลงพระบรมราชาธิบาย แก่ไขการปกครองแผ่นดิน ตอนต้นก่อนจะทรงเข้าสู่รายละเอียดตอนหนึ่งว่า

“...จึงเห็นว่าการปกครองในบ้านเมืองเรา ซึ่งเป็นไปในปัจจุบันนี้ ยังไม่เป็นวิธีนี้บ้างเมืองยิ่ง เจริญขึ้นกว่าแต่ก่อนหลายเท่า การปกครองอย่างเก่านั้นก็ยิ่งใหญ่ไม่สมกับความต้องการของ บ้านเมืองหนักขึ้นทุกวัน จึงได้มีความประสงค์อันยิ่งใหญ่ที่จะแก้ไขธรรมเนียมการปกครองให้สม กับเวลาให้เป็นทางที่จะเจริญแก่บ้านเมือง (2470:1) ต่อโรงเรียนมหาดเล็ก โรงเรียนนี้เองที่เป็นต้นเค้า โครงของโรงเรียนข้าราชการพลเรือนในสมัยของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวและ กลายเป็นจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยต่อมา

จะเห็นได้ว่าความต้องการข้าราชการนี้เองเป็นมูลเหตุสำคัญให้มีการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาจนถึงตั้งเป็นมหาวิทยาลัยในที่สุด

3. ข้อเสนอเกี่ยวกับการอุดมศึกษาของกระทรวงธรรมการ

ในปี พ.ศ.2441 กรมศึกษาธิการ กระทรวงธรรมการ ได้เรียบเรียงโครงการศึกษา พ.ศ.2441 ขึ้น โดยได้รวบรวมความเห็นของพระยาวิสุทฐิสุริยศักดิ์เข้ากับคำริการจัดรูปการศึกษาเดิมของกรม เข้าด้วยกัน โครงการดังกล่าวเป็นแต่เพียงโครงร่างของกรมยังมีได้มีการประกาศใช้อย่างเป็นทางการ แต่โครงการดังกล่าวก็นับได้ว่าเป็นแรงกระตุ้นอย่างสำคัญที่จะทำให้การจัดตั้งมหาวิทยาลัยแห่งแรก ขึ้น

โครงการดังกล่าวได้เสนอแนวคิดเรื่องของการศึกษาระดับสูง หรืออุดมศึกษาได้เป็น 3 ตอน ด้วยกันคือ ในตอนที่ 1 ว่าด้วยลำดับขั้นตอนของการศึกษาสามัญ แบ่งเป็น 4 ลำดับคือการเล่าเรียน เบื้องต้น (มูลศึกษา) การเล่าเรียนเบื้องต้น (ประถมศึกษา) การเล่าเรียนเบื้องต้นกลาง (มัธยมศึกษา) และการเล่าเรียนสูงสุด (อุดมศึกษา) ในเรื่องลำดับขั้นของโรงเรียน ก็ถือเอาวิทยาลัยหรือสกลวิทยาลัย เป็นสถานที่เรียนขั้นสูงสุด ซึ่งนับได้ว่าเป็นโครงการศึกษาฉบับแรกพูดถึงการศึกษาขั้นสูงใน เมืองไทย

นอกจากนี้ยังได้อธิบายเรื่องของสกลวิทยาลัยซึ่งถือว่าเป็นสถาบันอุดมศึกษาเทียบเท่า มหาวิทยาลัยไว้ตอนท้ายของโครงการข้อ 11 ว่า

“11...เมื่อ โรงเรียนเบื้องต้นประถมศึกษาและเบื้องต้นกลางมัธยมศึกษาได้จัดตั้งขึ้นเป็นแผน สำเร็จดีแล้ว ก็เป็นทางที่จะเป็นได้ ในการตั้งสกลวิทยาลัยขึ้นในกรุงเทพฯ เพื่อการอุดหนุนการศึกษา สูงสุด และสำหรับให้ศิกริในอริการต่างๆ แห่งศิลปวิทยาศาสตร์แพทย์ ฯลฯ แต่สกลวิทยาลัยนั้นจะ จัดยังไม่ได้จนกว่าจะจัดตั้งโรงเรียนฝึกสอนความรู้วิชาขั้นต่ำและชั้นกลางแล้วจึงจะตั้งได้

หมายเหตุ ได้หวังใจไว้ว่าปีสุวรรณภิกษกถ้ำจะเป็นไปได้จะได้รวมมหามกุฏราชวิทยาลัยเป็นส่วน วิทยาลัยสำหรับวินัยและศาสตร์ มหาธาตุวิทยาลัยเป็นวิทยาลัยสำหรับกฎหมาย โรงเรียนแพทยากร

เป็นวิทยาลัยสำหรับแพทย์และตั้งโรงเรียนเป็นวิทยาลัยและมีหอสกลวิทยาขึ้นแห่งหนึ่งรวมวิทยาลัยต่างๆ เหล่านี้เข้าเป็นรัตนโกสินทร์สกลวิทยาลัย”

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการอุดมศึกษาหรือมหาวิทยาลัยเริ่มมีการกล่าวถึงอย่างเป็นทางการเป็นหลักฐานในโครงการศึกษาของชาติ ตั้งแต่ปี พ.ศ.2441 โดยมีชื่อเรียกว่า รัตนโกสินทร์สกลวิทยาลัยรับเด็กระหว่างอายุ 18 – 22 ปี แต่กระทรวงธรรมการก็ยังไม่สามารถจัดการศึกษาถึงขั้นนี้

สรุปและวิเคราะห์

เมื่อพิจารณาจากหลักฐานและเอกสารที่กล่าวถึงการอุดมศึกษาในยุคก่อนจัดตั้งมหาวิทยาลัยแห่งแรกในปี พ.ศ.2459 แล้ว จะเห็นได้ว่าแนวคิดริเริ่มต้นในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวนั้น เกิดจากแรงกระตุ้นของประเทศตะวันตกทั้งอิทธิพลที่คุกคามอยู่ภายนอกประเทศและข้อเสนอจากชาวต่างประเทศที่เข้ามาในประเทศไทยดังเห็นได้ว่ามีหนังสือพิมพ์ที่หมอสอนศาสนาได้ตีพิมพ์ข้อคิดเรื่องมหาวิทยาลัยไว้ 2 – 3 แห่งด้วยกัน แต่ในระยะนั้นประเทศยังไม่พร้อมพอที่จะเปิดดำเนินการศึกษาในขั้นนี้ได้

ล่วงมาในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้มีปัจจัยหลายประการให้พระองค์ท่านได้ทรงปรับปรุงประเทศและปรับปรุงการศึกษาอย่างกว้างขวาง ระยะเวลาความคิดเรื่องอุดมศึกษาค่อนข้างชัดเจนขึ้น มีข้อเสนอของกระทรวงธรรมการให้เรียกมหาวิทยาลัยว่า “สกลวิทยาลัยสำหรับกรุงเทพฯ” อันจัดเป็นสถาบันการศึกษาระดับสูง เมื่อปี พ.ศ.2441

หลังจากข้อเสนอให้มีการจัดตั้งสกลวิทยาลัยสำหรับกรุงเทพฯผ่านไปแล้วก็ยังมิได้มีการจัดตั้งสถาบันดังกล่าวแต่ประการใด ใน พ.ศ. 2445 ได้มีแนวคิดในการจัดการศึกษาแยกออกเป็น 2 สายคือ สายสามัญ เรียนวิชาการและความรู้ อันเป็นวิชาการทั่วไปเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความแตกฉาน มีสติปัญญาและดำรงตนอยู่ในที่อันประพฤตินชอบ (To be a good citizen) กับสายวิสามัญ คือการศึกษาด้านอาชีพต่างๆ ให้มีความรู้ความเข้าใจสูงขึ้นมาขึ้นเพียงพอที่จะไปประกอบอาชีพได้ การศึกษาทั้งสองสายต่างมี 3 ระดับคือ ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา และระดับอุดมศึกษาโรงเรียนข้าราชการพลเรือน โรงเรียนฝึกหัดอาจารย์ โรงเรียนกฎหมาย ต่างก็จัดอยู่ในโรงเรียนอาชีพทั้งสิ้น

พอถึงรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงสถาปนาโรงเรียนข้าราชการพลเรือนขึ้นเป็นจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยนับเป็นมหาวิทยาลัยแห่งแรกแต่เป็นที่น่าสังเกตว่าแทนที่พระองค์ท่านจะทรงสนับสนุนการศึกษาสายสามัญอันเป็นการศึกษาทางด้านวิชาการและความรู้ให้สูงขึ้นถึงขั้นอุดมศึกษากลับทรงสนับสนุนกิจการด้านอาชีพให้ขยายขึ้นเป็นมหาวิทยาลัยด้วยเหตุนี้จึงทำให้ได้ข้อสรุปที่ค่อนข้างชัดเจนว่ามหาวิทยาลัยของไทยในยุคแรกนั้นนอกจากจะเกิดขึ้นเพราะความต้องการข้าราชการพลเรือนแล้วยังเกิดขึ้นเพราะต้องการส่งเสริมกิจการด้านอาชีพให้สูงขึ้น โดยอัตโนมัติด้วยในตัว

พัฒนาการของมหาวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยในสมัยก่อนการเปลี่ยนการปกครอง

(พ.ศ. 2459 – พ.ศ. 2475)

มหาวิทยาลัยในสมัยก่อนเปลี่ยนแปลงการปกครองมีเพียงมหาวิทยาลัยเดียวคือ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งก่อตั้งขึ้นในปี พ.ศ.2459 หลังจากปีดังกล่าวมาจนถึง พ.ศ.2474 ก็ไม่มีหลักฐานที่แสดงถึงความคิดในการที่จะก่อตั้งมหาวิทยาลัยเพิ่มเติมอีกแต่ประการใด พัฒนาการของมหาวิทยาลัยในสมัยนี้จึงเป็นพัฒนาการของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยในระยะต้นนั่นเอง

การจัดตั้ง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยจัดเป็นมหาวิทยาลัยแห่งแรกในประเทศไทย มีพัฒนาการมาจากโรงเรียนข้าราชการพลเรือนของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงสถาปนาขึ้นมาจากโรงเรียน สำนักฝึกวิชาข้าราชการพลเรือน (โรงเรียนมหาดเล็ก) ที่มีมาแต่เดิมในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รองสยามนन्द, 2500) หลังจากทรงสถาปนาโรงเรียนข้าราชการพลเรือน พ.ศ.2453 ขึ้นได้ประมาณ 6 ปี ก็ทรงขยายขึ้นเป็นมหาวิทยาลัยดัง “ประกาศประดิษฐานโรงเรียนข้าราชการพลเรือนของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวขึ้นเป็นจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และโอนให้ไปขึ้นอยู่กับกระทรวงศึกษาธิการ” ตอนหนึ่งว่า

“....บัดนี้ทรงพระราชดำริ เห็นสมควรจะขยายการศึกษาในโรงเรียนนี้ (โรงเรียนข้าราชการพลเรือนของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว) ให้กว้างขวางยิ่งขึ้น คือไม่เฉพาะสำหรับผู้ที่จะเล่าเรียนเพื่อรับราชการเท่านั้น ผู้ใดที่มีความประสงค์จะศึกษาวิชาชั้นสูงก็ให้เข้าเรียนในโรงเรียนนี้ได้ทั่วกัน เหตุฉะนั้น ควรประดิษฐานขึ้นเป็นชั้นมหาวิทยาลัยให้เหมาะสมแก่ความต้องการแห่งสมัยเสียทีเดียวจึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ประดิษฐานโรงเรียนข้าราชการพลเรือนของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเป็นมหาวิทยาลัย พระราชทานนามว่า “จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย” เพื่อเป็นอนุสาวรีย์สมพระเกียรติแห่งพระบาทสมเด็จพระพุทธเจ้าหลวง และมหาวิทยาลัยนี้ให้ขึ้นอยู่ในกระทรวงธรรมการ ให้เสนาบดีกระทรวงนั้นซึ่งมีหน้าที่ดูแลการศึกษาทั่วไปอยู่แล้วเป็นผู้รับผิดชอบแต่บัดนี้”

ประกาศฉบับนี้ ประกาศ ณ วันที่ 26 มีนาคม พ.ศ. 2459 จึงถือได้ว่า วันที่ 26 มีนาคม เป็นวันที่สถาปนาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และในปัจจุบันจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ก็ได้ถือเอาวันที่ 26 มีนาคมนี้จัดงานฉลองครบปีแห่งสถาปนามหาวิทยาลัยเป็นประจำ

เมื่อแรกตั้งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปี พ.ศ. 2459 นั้นโปรดให้ขึ้นกับกระทรวงธรรมการ มีเสนาบดีกระทรวงรับผิดชอบโดยตรง ต่อมาในปี พ.ศ.2460 จึงได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งกรมมหาวิทยาลัยขึ้นในกระทรวงธรรมการและโปรดเกล้าฯ ให้จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยสังกัดอยู่ใน

กรรมนี้มีอธิบดีเป็นผู้บังคับบัญชาชั้นสูงของกรมและมีตำแหน่งผู้บังคับบัญชาการจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงโปรดเกล้าแต่งตั้งเป็นผู้รับผิดชอบเฉพาะเรื่องของมหาวิทยาลัยโดยตรงและยังดำเนินการเป็นที่ปรึกษาของพระมหากษัตริย์ในเรื่องเกี่ยวกับมหาวิทยาลัยด้วยรูปแบบการดำเนินงานมหาวิทยาลัยเป็นอยู่ในลักษณะนี้จนถึงเปลี่ยนแปลงการปกครองใน พ.ศ. 2475 พัฒนาการของมหาวิทยาลัยในระบอบกษัตริย์

ในด้านหลักสูตรและการสอนมีดังนี้

เนื่องจากมหาวิทยาลัยในยุคก่อนเปลี่ยนแปลงการปกครอง คือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยมีพัฒนาการสืบเนื่องจากโรงเรียนข้าราชการพลเรือนของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว “อันเป็นโรงเรียนวิชาชั้นสูง” ซึ่งตั้งขึ้นเพื่อผลิตบุคคลให้กับหน่วยราชการลักษณะของหลักสูตรและวิธีการสอนจึงสืบเนื่องมาโดยจัดการสอนถึงขั้นประกาศนียบัตร เท่านั้นไม่ถึงขั้นปริญญาใช้เวลาเรียนเพียง 1 ปี เหตุที่ยังมิได้จัดสอนถึงขั้นปริญญาก็เพราะ (1)หลักสูตรและการเรียนการสอนยังไม่เข้ารูปพอ (2)นักเรียนที่จบมัธยมบริบูรณ์ (มัธยมปีที่ 8) ยังมีน้อย ส่วนใหญ่จบมัธยมปีที่ 6 แล้วไปทำงานเลย และ (3)อาจารย์มีไม่มากดังที่อาจารย์เจริญ ธรรมพานิชเล่าไว้ในเรื่อง 40 ปีคณะวิทยาศาสตร์ตอนหนึ่งว่า “นิสิตรุ่น 2471 ทั้งอักษรศาสตร์ และวิทยาศาสตร์นั้น ได้สมัครเข้าเรียนโดยหวังที่จะถึงขั้นปริญญา แต่คณะก็ไม่สามารถที่จะจัดหาอาจารย์ทำการสอนให้ถึงได้

ผู้เรียนในมหาวิทยาลัยในระบอบกษัตริย์เป็นชายล้วน เพราะความเข้าใจยังยึดมั่นมาแต่โรงเรียนมหาดเล็กในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวที่จะฝึกฝนบุคคลเข้ารับราชการจนถึงปี พ.ศ. 2470 จึงเริ่มรับนิสิตหญิงเข้าเรียนในมหาวิทยาลัยในสมัยที่ ม.จ.พูนศรีเกษม เกษมศรี ทรงดำรงตำแหน่งคณะบดี คณะอักษรศาสตร์และวิทยาศาสตร์ในการรับผู้หญิงครั้งนั้นว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญของการศึกษาระดับมหาวิทยาลัยของผู้หญิง

สรุปและวิเคราะห์

ตามประกาศสถาปนาโรงเรียนข้าราชการพลเรือนฯ ขึ้นเป็นจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยนั้น พระราชปณิธานของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงต้องการจะให้เป็นที่ศึกษาวิชาชั้นสูงนอกจากการผลิตข้าราชการว่า “คือไม่เฉพาะสำหรับผู้ที่จะเล่าเรียนเพื่อรับราชการเท่านั้น ผู้ใดที่มีความประสงค์จะศึกษาวิชาชั้นสูงก็ให้เข้าเรียนในโรงเรียนนี้ให้ทั่วกัน” จุดมุ่งหมายของมหาวิทยาลัยจึงกว้างขวางขึ้น แต่ในการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยก็ยังไม่สามารถจะสนับสนุนและส่งเสริมวิชาชั้นสูงให้สูงขึ้นสมกับอุดมคติแห่งมหาวิทยาลัยได้ คงทำหน้าที่แต่เพียงผลิตข้าราชการให้กับกระทรวงต่างๆ เท่านั้น เพราะคณะที่จะดำเนินงานในทางวิชาการชั้นสูงเช่น คณะอักษรศาสตร์และวิทยาศาสตร์ก็ยังคงเปิดทำการสอนแต่ขั้นประกาศนียบัตรเมื่อมีการปรับปรุงในระยะต้น ก็เป็นการปรับปรุงให้สอดคล้องกันตามคณะแพทยศาสตร์เป็นสำคัญ จึงอาจกล่าวได้ว่า มหาวิทยาลัยนี้เกิดขึ้น

และดำเนินไปเพื่อตอบสนองความต้องการของสังคมเป็นหลักสำคัญได้ดำเนินไปตามอุดมคติและหลักการแห่งมหาวิทยาลัยตามหลักสากล

นอกจากนี้มหาวิทยาลัยในยุคก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครองก็ยังคงดำเนินไปตามแนวทางของการศึกษาสายอาชีพระดับสูงที่มุ่งส่งเสริมการศึกษาด้านอาชีพให้สูงขึ้นมีการปรับปรุงในคณะแพทยศาสตร์และคณะวิศวกรรมศาสตร์ ซึ่งเป็นความพยายามที่จะขยายอาชีพให้สูงขึ้น จนถึงมีการปริญญา เป็นครั้งแรกในปี พ.ศ.2473

พัฒนาที่เล็งเห็นได้ชัดเจนอีกอย่างหนึ่งคือการขอความร่วมมือและรับความช่วยเหลือจากต่างประเทศในอันที่จะส่งเสริมและปรับปรุงมาตรฐานการศึกษาของมหาวิทยาลัยซึ่งดำเนินไปด้วยหลักสูตรและอาจารย์ผู้สอน รวมทั้งตำรับตำราและเนื้อหาวิชาการที่สอนกันอยู่ทั้งนี้ย่อมเป็นเครื่องแสดงว่ามหาวิทยาลัยในยุคต้น โดยเฉพาะเมื่อก่อนจะเปลี่ยนการปกครองการดำเนินการเป็นไปภายใต้การดูแลของชาวต่างประเทศ การศึกษาและวิชาการต่างๆ จึงเป็นเรื่องของการถ่ายทอดความรู้ของต่างประเทศมาสู่คนไทยและนักเรียนไทย ดังจะเห็นได้จากการสอนของชาวต่างประเทศแล้วมีคนไทยเป็นผู้ช่วย เหตุนี้งานวิจัยต่างๆ ที่เป็นความรู้ความคิดและข้อค้นพบของไทยเองจึงไม่ปรากฏขึ้นแต่อย่างใด

ในส่วนงานบริการชุมชนเช่นเดียวกัน เมื่อมหาวิทยาลัยได้ทำหน้าที่ผลิตข้าราชการและสร้างคนให้มีอาชีพแล้วก็เป็นภาระสนองจุดมุ่งหมายแล้ว การบริการด้านอื่นๆ จึงไม่เกิดขึ้นประกอบกับความรู้และวิชาการต่างๆ ในมหาวิทยาลัย ยังมีลักษณะของต่างประเทศอยู่มาก การให้บริการย่อมไม่เหมาะสมและถูกต้องตามความต้องการของสังคมอย่างมากพอ

โดยนัยนี้มหาวิทยาลัยในยุคต้น จึงทำหน้าที่ถ่ายทอดวิชาการและความรู้ที่เป็นของต่างประเทศให้กับนักเรียนไทย และฝึกฝนอาชีพต่างๆ ให้แก่ประชาชนเพื่อการรับราชการและการยังชีพ เป็นสำคัญ.

มหาวิทยาลัยหลังเปลี่ยนแปลงการปกครอง

(พ.ศ. 2475 – พ.ศ. 2485)

รูปแบบและการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยแต่ปีก่อตั้งมหาวิทยาลัยแห่งแรกคือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยในปี พ.ศ. 2459 มาจนถึง พ.ศ. 2475 นั้นไม่มีการเปลี่ยนแปลงสาระสำคัญของโครงสร้างแต่ประการใด หน้าที่ของมหาวิทยาลัยก็ยังคงทำหน้าที่สอนเพื่อให้ได้ข้าราชการที่ดี กิจการของมหาวิทยาลัยก็อยู่ในความดูแลของผู้บัญชาการ มหาวิทยาลัยอธิบดีกรมมหาวิทยาลัย และสังกัดอยู่ในกระทรวงธรรมการ (กระทรวงศึกษาธิการในปัจจุบัน) ตลอดมาจนมีการปฏิวัติในปี พ.ศ. 2475 รูปแบบการดำเนินงานรวมถึงจุดมุ่งหมายและหน้าที่บางประการจึงเปลี่ยนแปลงไปอย่างมากทั้งในด้านโอกาสการศึกษา และ สาขาวิชาการที่เปิดสอนให้กว้างขวางขึ้น

การจัดตั้ง

ปี พ.ศ. 2475 นับว่ามีการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญในประเทศไทยคือ คณะราษฎรได้ยึดอำนาจการปกครองประเทศและเปลี่ยนการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชมาเป็นการปกครองระบบประชาธิปไตย โดยมีพระมหากษัตริย์อยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญ แนวคิดและการดำเนินการวางเป็นหลักการไว้ว่า “จะต้องให้การศึกษาอย่างเต็มที่แก่ราษฎร” เมื่อได้จัดตั้งรัฐบาลแล้ว จึงได้ตั้งกรรมการศึกษาขึ้น เพื่อจัดวางแผนการศึกษา เมื่อกรรมการคณะนี้ได้ร่างประกาศแผนการศึกษาแล้วก็ได้มีพระบรมราชโองการจัดตั้งสภาศึกษาขึ้นอีกคณะหนึ่งเพื่อเป็นที่ปรึกษากระทรวง กรรมการ

สภาศึกษาได้เสนอแนวคิดและการดำเนินงานด้านการศึกษาหลายประการ โดยเฉพาะในด้านมหาวิทยาลัยนั้นมีข้อเสนอว่า

“ส่วนจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยก็แนะนำว่า ควรมีโอกาสวิชาปริญญา ดังนี้คือ คณะแพทยศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์และวิทยาศาสตร์ คณะวิศวกรรมศาสตร์ คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ ส่วนการสอนแผนกอื่นๆ นั้น ควรจัดเป็นชั้นประกาศนียบัตรไปพลางก่อนกับแนะนำให้คณะวิศวกรรมศาสตร์ จ้างศาสตราจารย์ต่างประเทศ คือ ศาสตราจารย์วิศวกรรมไฟฟ้า และแนะนำให้ขยายโรงงานและซื้อเครื่องมือทดลองอีกบางอย่าง”

นอกจากนี้แล้วในปี พ.ศ. 2471 ก็ได้มีพระดำริเรื่องจัดจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยของสมเด็จพระพี่นางเธอเจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงสงขลานครินทร์ ทูลพระवरวงศ์เธอ พระองค์เจ้าธานีนิวัต เสนาบดีกระทรวงกรรมการให้ทรงทราบ และบันทึกความเห็นของกรรมการดำรงการแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงแต่งตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 17 มีนาคม 2473 รายงานทั้งสองฉบับนี้ต่างมีข้อสังเกตและข้อเสนอแนะหลายประการที่เกี่ยวกับมหาวิทยาลัย โดยเฉพาะในด้านการดำเนินงานให้เป็นอิสระและการเพิ่มสาขาวิชา

จากแนวคิดเรื่องมหาวิทยาลัยในระยะก่อนเปลี่ยนแปลงการปกครอง กับข้อเสนอของสภาศึกษาและความต้องการของคณะราษฎรที่จะให้ประชาชนมีความรู้โดยกว้างขวางยิ่งขึ้นนี้เอง เป็นผลให้มีการปรับปรุงจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและจัดตั้งมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมืองขึ้นมาใหม่

ส่วนมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมืองนั้น จัดตั้งขึ้นเพื่อสนองความต้องการของรัฐบาลหลังการปฏิวัติที่จะขยายและเผยแพร่ความรู้ทางการเมืองและการปกครองให้กว้างขวางออกไปเพื่อให้ประชาชนได้เข้าใจ และมีส่วนร่วมในการปกครองประเทศได้ดีขึ้น ดังคำกราบบังคมทูลของผู้ประศาสน์การและพระดำรัสตอบของผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ในพิธีเปิดมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง เมื่อวันที่ 27 มิถุนายน 2477 ว่า

“ยิ่งในสมัยที่ประเทศของเรา ดำเนินการปกครองตามระบอบรัฐธรรมนูญเช่นนี้แล้ว เป็นการจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมิมหาวิทยาลัยสำหรับประศาสน์ความรู้ในวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง

แก่พลเมืองให้มากที่สุดที่จะเป็นไปได้ เปิดโอกาสให้แก่พลเมืองที่จะใช้เสรีภาพในการศึกษากว้างขวางยิ่งขึ้น เพื่อประโยชน์ของประเทศชาติสืบไป”

ส่วนคำกล่าวเปิดของผู้สำเร็จราชการมีดังนี้

“ข้าพเจ้ามีความยินดีที่ได้เห็นมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง ตั้งขึ้นเป็นปีกแผ่นแน่นหนา รัฐบาลนี้และสภาผู้แทนราษฎรมีความคิดเห็นอันถูกต้องในการที่จัดตั้งมหาวิทยาลัยนี้ขึ้น ข้าพเจ้าเห็นสอดคล้องต้องด้วยถ้อยคำที่ท่านกล่าวมาว่าในสมัยนี้ประเทศเราจะต้องเผยแพร่วิชาธรรมศาสตร์และการเมืองให้แพร่หลายเพื่อปวงชนจะได้รับทราบความเป็นไปในบ้านเมือง ซึ่งทุกคนเป็นเจ้าของ ขอให้มหาวิทยาลัยนี้ จงเป็นที่เกื้อกูลวิชาการเมืองให้นักศึกษามีความรู้เรื่องสามารถจะกระทำกิจอันเป็นประโยชน์แก่ชาติและประเทศต่อไปข้างหน้าเทอญ”

ต่อมาได้มีการเพิ่มเติม “วัฒนธรรมของชาติ” เท่ากับเป็นการย้ายพระราชปณิธานของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ผู้ทรงสถาปนาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ให้ชัดเจนยิ่งขึ้น และเพิ่มหน้าที่ของมหาวิทยาลัยในการทำนุบำรุงวัฒนธรรมขึ้นอีกหน้าที่หนึ่ง ในขณะที่เดียวกันมหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์ ก็มุ่งมั่นจะสอนและให้การศึกษาทางด้านกฎหมายและด้านการเมืองแก่ประชาชนให้มากและกว้างขวางขึ้น

จุดมุ่งหมายของมหาวิทยาลัยในยุคนี้ จึงครอบคลุมถึง (1) การศึกษาค้นคว้าศาสตร์ต่างๆ (2) ส่งเสริมวิชาชีพ (3) ทะนุบำรุงวัฒนธรรม และ (4) ส่งเสริมความรู้ด้านธรรมชาติและ การเมืองเป็นสำคัญ การดำเนินงานของมหาวิทยาลัยในด้านการจัดการสอนได้มีพัฒนาการไปในทางที่สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายดังกล่าวพอสมควร

เริ่มแต่การรับนักศึกษาเข้าเรียนนั้นเปิดโอกาสกว้างขวางขึ้น วิชาการทางด้านอักษรศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ ได้ขยายขึ้นไปถึงชั้นปริญญาตรี มีการขยายและปรับปรุงวิชาชีพด้านต่างๆ ให้สูงขึ้นโดยวิชาชีพแพทย์เพิ่มสาขาสัตวแพทย์ศาสตร์ขึ้น เพิ่มวิชาชีพด้านสถาปัตยกรรมศาสตร์ และ พานิชศาสตร์และการบัญชี พัฒนาการด้านอาชีพจึงเป็นไปอย่างค่อนข้างกว้างขวาง

การส่งเสริมความรู้ด้านธรรมชาติและ การเมืองนั้น มีพัฒนาการไปในทางที่เปิดโอกาสให้แก่ผู้เรียนมากขึ้น มีการเปิดสอนในต่างจังหวัด จัดสอนในระดับปริญญาโทเป็นครั้งแรก

ส่วนพัฒนาการด้านทะนุบำรุงวัฒนธรรมนั้น ไม่ปรากฏว่ามีหลักสูตร การสอนที่เกี่ยวข้องหรือกิจกรรมที่สนับสนุนจุดมุ่งหมายอย่างชัดเจนพอ

หลังจากเปลี่ยนแปลงการปกครองใน พ.ศ. 2475 เรื่อยมาจนถึง พ.ศ. 2485 นั้น มหาวิทยาลัยของไทยจัดการศึกษาตามจุดมุ่งหมายและวิชาการที่ค่อนข้างคับแคบคือ จัดสอนเฉพาะ วิชาการแพทยศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์ และธรรมศาสตร์ พอถึงปี 2486 จึงมีมหาวิทยาลัยก่อตั้งเพิ่มขึ้นอีกตามความต้องการของหน่วยงานและสาขาวิชาชีพจำนวน 3 มหาวิทยาลัยคือ มหาวิทยาลัย แพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และมหาวิทยาลัย ศิลปากร โดยเหตุนี้จึงมีมหาวิทยาลัย ในช่วงปี 2486-2501 รวม 5 มหาวิทยาลัยด้วยกัน ลักษณะของมหาวิทยาลัยในช่วงนี้แสดงให้เห็น

ได้อย่างชัดเจนว่า ผู้บริหารของประเทศมิเจตจำนงที่จะให้มหาวิทยาลัยทำหน้าที่และมีลักษณะเป็นสถาบันวิชาชีพชั้นสูงเฉพาะสาขา โดยแบ่งแยกสาขาวิชาจากมหาวิทยาลัยเดิมไปตั้งเป็นมหาวิทยาลัยใหม่ ดังกรณีมหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ขยายหน่วยงานเดิมและสถาบันวิชาชีพเดิมให้สูงขึ้นถึงขั้นมหาวิทยาลัยดังในกรณีของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์และมหาวิทยาลัย ศิลปากร เป็นต้น

การจัดตั้ง

ในปี พ.ศ. 2486 เพียงปีเดียวได้มีการจัดตั้งมหาวิทยาลัยพร้อมกัน 3 แห่ง แต่ละแห่งมีลักษณะของการดำเนินงานคล้ายคลึงแต่แตกต่างกันในรูปแบบของวิชาที่เปิดสอนเพราะแต่ละแห่งเปิดสอนสาขาวิชาเพียงด้านเดียวเท่านั้น

เริ่มตั้งแต่มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ ตั้งขึ้นตามความต้องการของกระทรวงสาธารณสุขซึ่งได้ริเริ่มจัดตั้งกระทรวงนี้ขึ้นในปี พ.ศ. 2485 (2498 : 157) โดยแบ่งส่วนราชการในกระทรวงไว้ 6 ส่วนด้วยกัน มีกรมมหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ รวมอยู่ด้วย พอในปีรุ่งขึ้นจึงประกาศใช้พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ พุทธศักราช 2486 มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์จึงถือกำเนิดนับแต่ปีนั้นเป็นต้นมา

พระราชบัญญัติของมหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ดังกล่าวมีกล่าวไว้อย่างชัดเจนว่าจัดตั้งมหาวิทยาลัยขึ้นตามความต้องการของกระทรวงสาธารณสุขดังในวรรคแรกของพระราชบัญญัติเขียนไว้ว่า “โดยที่สภาผู้แทนราษฎรลงมติว่า สมควรกำหนดฐานะระเบียบแบบแผน สำหรับการศึกษาในกรมมหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข จึงเป็นการสมควรที่จะจัดตั้งมหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ขึ้น”

มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์มีหน้าที่โดยตรงในการที่จะจัดการศึกษาทางด้านแพทยศาสตร์ทั้งหมดโดยแยกกิจการด้านแพทยศาสตร์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยมาตั้งเป็นมหาวิทยาลัยใหม่ให้มีหน้าที่ตามมาตรา 4 ของพระราชบัญญัติว่า “มีหน้าที่จัดการศึกษา ตรวจสอบและส่งเสริมแพทยศาสตร์ ทันตแพทยศาสตร์ เภสัชกรรมศาสตร์ สัตวแพทยศาสตร์ กับวิชาพยาบาล ผดุงครรภ์ และอนามัย” เมื่อแรกจัดตั้งมีอยู่ 4 คณะด้วยกัน คือ คณะแพทยศาสตร์และศิริราชพยาบาล คณะทันตแพทยศาสตร์ คณะเภสัชกรรมศาสตร์ คณะสัตวแพทยศาสตร์ (พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์, 2486) ถึงปี พ.ศ. 2501 มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ได้เพิ่มคณะขึ้นอีก คือ คณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ คณะสาธารณสุขศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ รวมทั้งโรงเรียนเทคนิคการแพทย์ และโรงเรียนวิทยาศาสตร์การแพทย์

การดำเนินงานของมหาวิทยาลัย มีคณะกรรมการของมหาวิทยาลัยเป็นผู้ควบคุมดูแล รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขเป็นนายกคณะกรรมการ ผู้บัญชาการมหาวิทยาลัยซึ่งได้แก่อธิบดีกรมมหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ เป็นอุปนายกกับให้มีเลขาธิการคณะกรรมการมหาวิทยาลัย เป็นผู้ช่วยผู้บัญชาการมหาวิทยาลัยในกิจการทั่วไปอีกด้วย

ส่วนมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์นั้น ตั้งขึ้นตามนโยบายของรัฐบาลที่ต้องการจะขยายกิจการของวิทยาลัยเกษตรให้สูงขึ้นและต้องการสนับสนุนวิชาการด้วยการเกษตรศาสตร์ให้มากขึ้น โดยได้รวมกิจการของวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ที่บางเขนเข้ากับโรงเรียนวนศาสตร์ของกรมป่าไม้ที่จังหวัดแพร่ตั้งขึ้นเป็นมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ดังที่นายอินทรี จันทรสถิตย์ นายกสภามหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ในปัจจุบัน เล่าไว้ในเรื่อง “วันสถาปนามหาวิทยาลัย (อินทรี จันทรสถิตย์,2511) ตอนหนึ่งว่า

“นับตั้งแต่ปี พ.ศ.2484 เป็นต้นมาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์บางเขนก็ได้เริ่มผลิตบัณฑิตจบออก รับราชการในกรมกองต่าง ๆ ของกระทรวงเกษตร และได้รับการพัฒนาปรับปรุงกิจการของวิทยาลัยให้เจริญก้าวหน้าขึ้นตามลำดับจนมาถึงใน พ.ศ.2486 รัฐบาลซึ่งมีพลเอกจอมพล ป.พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรีได้ให้การสนับสนุนมากยิ่งขึ้นยกฐานะเป็นมหาวิทยาลัยได้มีการรวม กิจการของโรงเรียนวนศาสตร์ที่แพร่เข้ากับทางบางเขน และได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์เมื่อวันที่ 2 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2486 เป็นต้นมา”

ดังนั้นในวันที่ 2 กุมภาพันธ์เอง มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จึงถือเอาเป็นวันสถาปนามหาวิทยาลัยเรื่อยมา (มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์,2516)

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เมื่อแรกตั้งมีหน้าที่บ่งไว้ในพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ พุทธศักราช 2486 มาตรา 4 ว่า “ให้จัดตั้งมหาวิทยาลัยขึ้น มหาวิทยาลัยหนึ่งเรียกว่า “มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์” มีหน้าที่จัดการศึกษา ค้นคว้า และส่งเสริมวิชาเกษตรศาสตร์ และวิชาอื่น ๆ อันเกี่ยวเนื่องกับวิชาเกษตรศาสตร์” (พ.ร.บ. ม.เกษตรศาสตร์,2486) พระราชบัญญัติ ดังกล่าวยังกำหนดให้มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ดำเนินงานในความควบคุมดูแลของ สภามหาวิทยาลัย มีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรธิการ เป็นนายกสภาโดยตำแหน่ง อธิการบดีเป็นอุปนายกโดยตำแหน่งกับให้มีเลขาธิการสภามหาวิทยาลัยทำหน้าที่ในด้านธุรการของมหาวิทยาลัยและเป็นผู้ช่วยอธิการบดีในกิจการทั่วไป เช่นเดียวกับมหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ เมื่อแรกตั้งนี้มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์มีเพียง 4 คณะ คือ คณะเกษตรศาสตร์ คณะวนศาสตร์ คณะสหกรณ์ และคณะการประมงจนถึงปี พ.ศ.2501 จึงได้จัดปรับปรุงชื่อคณะและเพิ่มคณะขึ้นอีกรวมเป็น 6 คณะ คือ คณะกลีกรรรม และสัตวบาล คณะวนศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ สหกรณ์ คณะประมง คณะสัตวแพทยศาสตร์ และ คณะวิศวกรรมชลประทาน

มหาวิทยาลัยศิลปากร ก็เช่นเดียวกันคือจัดตั้งขึ้นด้วยความต้องการที่จะยกฐานะโรงเรียนศิลปากรให้สูงขึ้น และส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมของชาติอีกส่วนหนึ่งด้วย ดังมีกล่าวไว้ในประวัติมหาวิทยาลัยศิลปากร (ม.ศิลปากร,2511) ตอนหนึ่งว่า

“จึงได้จัดงานแสดงศิลปกรรมของนักเรียนโรงเรียนศิลปกรขึ้นครั้งแรก เมื่อพ.ศ.2486 ในสมัย ฯณฯ จอมพลแปลก พิบูลสงคราม ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีได้มาชมงานแสดงศิลปกรรมของนักเรียนศิลปกร การมาชมการแสดงครั้งนั้น ฯณฯ จอมพลแปลก พิบูลสงครามได้

สังเกตเห็นความก้าวหน้าของสถานศึกษาแห่งนี้ ประกอบกันได้ตระหนักว่า ศิลปเป็นวัฒนธรรมสำคัญยิ่ง สาขาหนึ่งของชาติที่จำเป็นต้องบำรุงรักษาส่งเสริมให้ก้าวหน้าให้เพียงพอับความต้องการของประเทศจึงได้มีบัญชาให้อธิบดีกรมศิลปากรซึ่งขณะนั้นได้แก่พระยาอนุমানราชชน ดำเนินการร่างพระราชบัญญัตินายคณานະ โรงเรียนศิลปากรขึ้นเป็นมหาวิทยาลัยศิลปากร”

พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยศิลปากร (2486) บ่งถึงหน้าที่ของมหาวิทยาลัยศิลปากรไว้ว่า “มีหน้าที่จัดการศึกษาวิชาประติมากรรม จิตรกรรม ดุริยางคศิลป์ นาฏศิลป์ วิชาโบราณคดี และวิชาช่างศิลป์อย่างอื่น” มหาวิทยาลัยมีฐานะเป็นนิติบุคคลอยู่ในความดูแลของคณะกรรมการบริหารมหาวิทยาลัย มีนคยกรัฐมนตรีเป็นนายคณะกรรมการ อธิบดีกรมศิลปากรเป็นอุปนายกและเป็นผู้อำนวยการมหาวิทยาลัยโดยตำแหน่ง กับให้มีเลขาธิการมหาวิทยาลัยทำหน้าที่ธุรการและช่วยเหลือผู้อำนวยการมหาวิทยาลัยในกิจการทั่วไปของมหาวิทยาลัยเช่นเดียวกับมหาวิทยาลัยอื่น เมื่อแรกตั้งมหาวิทยาลัยศิลปากรมีเพียงคณะเดียวคือคณะจิตรกรรมและประติมากรรม พอถึงปี 2501 มหาวิทยาลัยศิลปากรจึงได้พัฒนาการมาถึงมีคณะ 3 คณะ คือ คณะจิตรกรรมและประติมากรรม คณะโบราณคดี และคณะมัณฑนศิลป์

ทั้ง 3 มหาวิทยาลัยที่กล่าวมาโดยลำดับนี้เป็นมหาวิทยาลัยที่เกิดขึ้นใหม่ในยุคนี้พร้อมกัน 3 สถาบันจึงมีลักษณะของกฎหมาย การบริหารงาน และรูปแบบการดำเนินงานคล้ายคลึงกันมากคงแตกต่างกันในรายละเอียดปลีกย่อยเท่านั้น ส่วน มหาวิทยาลัยที่มีมาแต่เดิมคือ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และการเมืองนั้นก็มีมีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาการไปบางประการเช่นกัน

มหาวิทยาลัยในสมัยของการเร่งรัดพัฒนาประเทศ

(พ.ศ. 2502 – พ.ศ. 2515)

นับแต่ปี พ.ศ. 2485 ถึง พ.ศ. 2501 มหาวิทยาลัยของไทยมีพัฒนาการไปในแนวทางของการส่งเสริมวิชาการเฉพาะอย่างและผลิตบุคลากรให้กับหน่วยงานต่างๆ จึงนับได้ว่าเป็นยุคของมหาวิทยาลัยตามความต้องการตามหน่วยงานดังกล่าวแล้วแต่การจัดและดำเนินงานมหาวิทยาลัยในยุคที่ผ่านมานี้ทำให้เกิดข้อสงสัยในมาตรฐานของมหาวิทยาลัยแต่ละแห่งว่าใกล้เคียงหรือแตกต่างกันเพียงใด ใครจะเป็นผู้ทำให้มาตรฐานของแต่ละมหาวิทยาลัยเป็นไปโดยเท่าเทียมกัน นอกจากนั้นก็ยังมีผู้เชี่ยวชาญชาวต่างประเทศ บางคนเสนอให้รวมมหาวิทยาลัยต่างๆ เข้าด้วยกันเป็นมหาวิทยาลัยเดียว เพื่อจะได้เป็นมหาวิทยาลัยสมบูรณ์แบบอย่างในต่างประเทศ ยิ่งภายหลังปฏิวัติ พ.ศ. 2501 ด้วย งานของมหาวิทยาลัยมีส่วนสัมพันธ์กับการวางแผนและพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศมากยิ่งขึ้นนับแต่ปี พ.ศ. 2502 เป็นต้นไปมหาวิทยาลัยในประเทศไทย จึงมีการเปลี่ยนแปลงบทบาทและหน้าที่หลายประการ

การจัดตั้ง

เมื่อปี พ.ศ. 2497 มีผู้เชี่ยวชาญขององค์การยูเนสโก (Charle Darwin, 2497) ของวิทยาศาสตร์ในประเทศไทย เมื่อได้ศึกษาแล้วก็ทำเป็นรายงานเสนอให้กับรัฐบาลไทย ข้อเสนอดังกล่าวได้รวมข้อเสนอเกี่ยวกับมหาวิทยาลัยของไทยในสมัยนั้นเอาไว้ด้วยตอนหนึ่งว่า

“In the right of these general considerations about what university should stand for I wish strongly to recommend that the variety bodies in Bangkok which at present use the title of university should be unite into a single one, perhaps called the University of Bangkok”

เพื่อให้เป็นแบบอย่างเช่นเดียวกับต่างประเทศที่มหาวิทยาลัยจะต้องประกอบไปด้วยการสอนหลายสาขาวิชา นอกจากนั้นยังได้มีการเรียกร้องที่จะปรับมาตรฐานของมหาวิทยาลัยให้เป็นมาตรฐานเดียวกันอีกด้วย จึงได้มีการจัดตั้งสภามหาวิทยาลัยแห่งชาติขึ้นในปี พ.ศ. 2499 ดังมีเหตุผลในการจัดตั้ง (พ.ร.บ. สภามหาวิทยาลัย, 2499) คือ “ โดยที่ขณะนี้สมควรให้มีสภามหาวิทยาลัยขึ้น เพื่อพิจารณาให้มาตรฐานการศึกษาตลอดจนการจัดวางหลักสูตร การจัดตั้งคณะหรือแผนกวิชา และการแต่งตั้งศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์ ในมหาวิทยาลัยต่างๆ ให้เป็นไปในมาตรฐานเดียวกันและอยู่ในระดับเดียวกับมาตรฐานของมหาวิทยาลัยในต่างประเทศ”

สภามหาวิทยาลัยแห่งชาติมีหน้าที่ในการจัดและดำเนินงานมหาวิทยาลัยในส่วนที่เกี่ยวข้องกับงบประมาณหลักสูตร การแต่งตั้งศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์ อาจารย์ และดำเนินการให้มหาวิทยาลัยมีมาตรฐานดีขึ้น

ภายหลังการปฏิวัติเมื่อวันที่ 10 ตุลาคม 2501 แล้ว คณะปฏิวัติมีนโยบายที่จะจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจ ดังคำปราศรัยของหัวหน้าปฏิวัติตอนหนึ่งว่า “คณะปฏิวัติจะถือการศึกษาเป็นเรื่องใหญ่เป็นเรื่องสำคัญและจำต้องทำการศึกษาคู่กันกับแผนการเศรษฐกิจ” ก็มีหน้าที่เกี่ยวกับมหาวิทยาลัยแทนสภามหาวิทยาลัยเดิมนั้นด้วย

สภาพการศึกษามีบทบาทอย่างมากในการที่จะดำเนินการให้มหาวิทยาลัยต่างๆ มีลักษณะและรูปแบบที่เป็นมาตรฐานเดียวกันดังจะเห็นได้จากหน้าที่ของสำนักงานสภาพการศึกษาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับมหาวิทยาลัยในการพิจารณาให้ความเห็นชอบหลักสูตรของมหาวิทยาลัย พิจารณาจัดตั้งยุบรวม ปรับปรุง และเลิกมหาวิทยาลัย หรือภาควิชา อันเพิ่มเป็นหน้าที่ของสภามหาวิทยาลัยแห่งชาติเดิมนั้นเอง นอกจากนั้นคณะปฏิวัติก็ยังให้โอนมหาวิทยาลัยทุกแห่งมากขึ้นภายใต้หน่วยงานเดียวกัน คือสำนักนายกรัฐมนตรีอีกด้วยโดยเหตุผล เพื่อให้มหาวิทยาลัยต่างๆ มีลักษณะและมาตรฐานเดียวกันดังคำกล่าวของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ หัวหน้าคณะปฏิวัติว่า

“แต่อย่างไรก็ดี ข้อเสนอแนะของ เซอร์ ชาร์ลส์ ดาวิน ที่กล่าวมาข้างต้นนั้น ก็ให้ความคิดแก่ข้าพเจ้าว่าถึงแม้เราจะไม่ยุบรวมมหาวิทยาลัยเข้าเป็นแห่งเดียวกันก็ควรจะให้มหาวิทยาลัยทั้งหลายเข้ามารวมอยู่ในสังกัดเดียวกัน เพื่อประโยชน์ในการรักษามาตรฐานและความเป็นระเบียบ

อันดี ข้าพเจ้าจึงตัดสินใจเดินทางไปพบเซอร์ ชาร์ลส์ ดาวิน ครึ่งทาง คือเอามหาวิทยาลัยที่แยกสังกัด อยู่ตามกระทรวงต่างๆ มาไว้ในสังกัดเดียวกัน คือสำนักนายกรัฐมนตรี ดังปรากฏใน พระราชบัญญัติที่ออกพร้อมกัน เรื่องโอนมหาวิทยาลัยต่างๆ มาสังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี และ นอกจากนั้นข้าพเจ้าในฐานะนายกรัฐมนตรีก็จะได้ออกคำสั่งให้คณะกรรมการ พิจารณาแก้ไข พระราชบัญญัติโดยเฉพาะของมหาวิทยาลัยต่างๆ ให้มีระเบียบการปกครองมหาวิทยาลัยเป็นแบบ เดียวกัน หรือให้คล้ายคลึงกันมากที่สุดที่จะเป็นได้”

มหาวิทยาลัยที่จัดตั้งขึ้นใหม่ในยุคของการเร่งรัดพัฒนาประเทศแห่งแรกนี้คือ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ นับเป็นมหาวิทยาลัยแห่งแรกที่ตั้งขึ้นในต่างจังหวัด โดยมี จุดประสงค์สำคัญในการที่จะส่งเสริมและพัฒนาการศึกษาในส่วนภูมิภาค (ม.เชียงใหม่,2505) และ เป็นศูนย์ทางวิชาการของภาคด้วย คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อ 29 มีนาคม 2503 ให้จัดตั้งขึ้นและให้ เปิดเรียนได้ในปี พ.ศ. 2507 และให้กระทรวงศึกษาธิการดำเนินการจัดตั้งเมื่อจัดตั้งแล้วจึงมอบให้ สำนัก นายกรัฐมนตรีต่อไป

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ได้เปิดสอนครั้งแรกเมื่อ วันที่ 18 มิถุนายน 2507 ตาม พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พ.ศ. 2507 บ่งหน้าที่ของมหาวิทยาลัยไว้ว่า “มีวัตถุประสงค์ ให้การศึกษาระดับปริญญาตรีและวิชาชีพชั้นสูง ทำการวิจัย ส่งเสริมวิชาการและวิชาชีพชั้นสูง และ ทะนุบำรุงวัฒนธรรม” การดำเนินงานของมหาวิทยาลัยอยู่ภายใต้การดูแลของสภามหาวิทยาลัยมี ฐานะเป็นกรมสังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี มีอธิการบดีและรองอธิการบดีเป็นผู้ดูแลและดำเนิน กิจการของมหาวิทยาลัย เมื่อแรกตั้งมหาวิทยาลัยนั้นมีคณะอยู่ 3 คณะคือ คณะมนุษยศาสตร์ คณะ สังคมศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ ต่อมาได้โอนคณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลนครเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์เข้ามารวมกับมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ด้วยมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ได้ ปรับปรุงที่จะให้เป็นมหาวิทยาลัยที่สมบูรณ์แบบมากขึ้นจนในปี พ.ศ. 2515 มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ประกอบด้วยคณะต่างๆ ดังนี้คือ คณะเกษตรศาสตร์ คณะทันตแพทยศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ คณะวิศวกรรมศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ คณะเภสัชศาสตร์ คณะ วิทยาศาสตร์ และคณะสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยแห่งที่สองที่จัดตั้งขึ้นในยุคนี้คือ มหาวิทยาลัยขอนแก่น (พ.ร.บ.ขอนแก่น,2508) กรรมการภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีมติ เมื่อวันที่ 22 มกราคม 2505 ให้ จัดตั้งสถาบันการศึกษาชั้นสูง ทางด้านวิศวกรรมศาสตร์และเกษตรศาสตร์ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือขึ้นที่จังหวัดขอนแก่น ต่อมาเมื่อเดือนพฤษภาคม จึงได้เปลี่ยนชื่อสถาบัน นี้เป็นมหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยมีมุ่งหมายให้เป็นศูนย์กลางในการพัฒนาภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ ต่อมาเมื่อเดือน สิงหาคม 2508 คณะรัฐมนตรีจึงมีมติให้เปลี่ยนเป็นใช้ชื่อ “มหาวิทยาลัยขอนแก่น” ตามชื่อเมืองเช่นเดียวกับเชียงใหม่

มหาวิทยาลัยขอนแก่น เปิดรับนักศึกษารุ่นแรกเมื่อวันที่ 14 มิถุนายน 2507 ในคณะ เกษตรศาสตร์ ตามพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยขอนแก่น พ.ศ. 2508 บ่งหน้าที่ของมหาวิทยาลัยไว้ ว่า “มีวัตถุประสงค์ให้การศึกษาวិชาการและวิชาชีพชั้นสูง ทำการวิจัย ส่งเสริมวิชาการและวิชาชีพ ชั้นสูง และทะนุบำรุงวัฒนธรรม” มหาวิทยาลัยเป็นนิติบุคคล การดำเนินการขึ้นกับ สภามหาวิทยาลัย มีฐานะเป็นกรมสังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี มีอธิการบดีและรองอธิการบดีเป็น ผู้บังคับบัญชารับผิดชอบงานของมหาวิทยาลัย เมื่อแรกตั้งมหาวิทยาลัยใหม่นั้นมีอยู่ 3 คณะคือ คณะวิทยาศาสตร์และอักษรศาสตร์ คณะเกษตรศาสตร์ และคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่นได้พัฒนามาจนปัจจุบัน มีคณะวิชาทั้งสิ้น 5 คณะคือ คณะวิทยาศาสตร์และ อักษรศาสตร์ คณะเกษตรศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ และคณะพยาบาลศาสตร์

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ นับเป็นมหาวิทยาลัยแห่งที่สามที่ได้มีการจัดตั้งขึ้นใน ยุคของการเร่งรัดพัฒนาประเทศนี้ ความคิดในการจัดตั้งสถาบันนี้เกิดขึ้น เพื่อต้องการจะส่งเสริม การศึกษาระดับสูงให้เอื้อต่อการพัฒนาประเทศโดยตรง โดยเริ่มจากข้อเสนอของนาย บุญชนะ อุตถากร (2511,81) ที่ให้มีการจัดตั้ง Institute of Development Administration โดยมี หลักการ ว่า “...รวมการสอนวิชารัฐประศาสนศาสตร์ การอบรมข้าราชการ การสอนวิชาพัฒนาเศรษฐกิจ และการสอนวิชาสถิติ และเริ่มสอนวิชาการบริหารวิสาหกิจ เพิ่มขึ้นอีกอย่างหนึ่งด้วย” หลังจากนั้น อำนวนัย วีระวรรณ (2511,81) ได้เสนอให้มีการจัดตั้งบัณฑิตวิทยาลัย การบริหารธุรกิจขึ้นอีก สถาบันหนึ่ง คณะรัฐมนตรีจึงได้มีมติเมื่อวันที่ 13 พฤศจิกายน 2505 ว่า “รับ หลักการและ อนุมัติให้จัดตั้งกรรมการเพื่อจัดตั้งสถาบันการสอนวิชาบริหารเกี่ยวกับการพัฒนาประเทศ และ บัณฑิตวิทยาลัยการบริหารธุรกิจ ปล่อยให้ตั้งคณะกรรมการดำเนินงานในรายละเอียดขึ้นพร้อมทั้งได้ คิดต่อขอความช่วยเหลือจากต่างประเทศพร้อมกันไปด้วย ในที่สุดก็ได้ตั้ง “สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์” ขึ้นในปี พ.ศ.2509 และโอนคณะรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ไปสังกัดอยู่ในสถาบันนี้ด้วย จัดสอนเฉพาะในระดับปริญญาโท ประกอบด้วยคณะต่าง ๆ คือ คณะรัฐประศาสนศาสตร์ คณะบริหารธุรกิจ คณะพัฒนาการ เศรษฐกิจ และคณะสถิติประยุกต์ ซึ่งจะเห็นได้ว่าคณะต่าง ๆ ที่จัดตั้งขึ้นเป็นไปเพื่อการพัฒนา ประเทศแทบทั้งสิ้นโดยมีการกล่าวถึงหน้าที่ของสถาบันนี้ไว้ในพระราชบัญญัติพัฒนา บริหารศาสตร์ (2509) ว่ามีวัตถุประสงค์ให้การศึกษาวิชาการและการพัฒนาทำการวิจัยส่งเสริม วิชาการ และวิชาชีพชั้นสูง

มหาวิทยาลัยที่ได้มีการจัดตั้งเพิ่มขึ้นต่อจากสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ คือ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ซึ่งตั้งขึ้นเพื่อการพัฒนาภาคใต้ให้มีความเจริญรุ่งเรืองทั้งในด้าน เศรษฐกิจ สังคมและการศึกษา คณะกรรมการจัดตั้งมหาวิทยาลัยภาคใต้ปรึกษากันเมื่อวันที่ 7 กรกฎาคม พ.ศ.2508 และลงความเห็นว่าจะเริ่มจากชั้นวิทยาลัยเทคนิคก่อน แต่ในที่สุดก็ได้จัดตั้ง เป็นมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ขึ้นตามพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ พ.ศ.2511

ประกอบด้วย 3 คณะ คือ คณะวิศวกรรมศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ และคณะศึกษาศาสตร์ มีศูนย์ดำเนินการศึกษา Campus สองแห่งคือ (1) ศูนย์จังหวัดปัตตานี ที่ตำบลรูสะมิแล อำเภอเมืองจังหวัดปัตตานี เป็นที่ตั้งของคณะศึกษาศาสตร์ (2) ศูนย์จังหวัดสงขลา ที่ตำบลคอหงษ์ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลาเป็นที่ตั้งของคณะวิทยาศาสตร์ และคณะวิศวกรรมศาสตร์

มหาวิทยาลัยที่จัดตั้งขึ้นล่าสุดในยุคของการเร่งรัดพัฒนาประเทศนี้ คือ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ซึ่งตั้งขึ้นเพื่อเจตนาจะแก้ปัญหาคนว่างงาน โดยเฉพาะผู้ที่จบชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งแม้โรงเรียนอาชีวศึกษาก็มีไม่พอให้เรียนได้ รัฐบาลจึงได้ตั้งมหาวิทยาลัยรามคำแหงขึ้นเมื่อปี พ.ศ.2514 (สำนักงานสภาการศึกษาแห่งชาติ, 2514 ; 44) เพื่อแก้ปัญหาคนว่างงาน สำหรับมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เริ่มในปี พ.ศ.2492 ฐานะของสถาบันวิชาชีพครูชั้นสูงประสานมิตร ต่อมาได้มีการให้ปริญญาบัณฑิตในปี พ.ศ.2496 เปลี่ยนชื่อใหม่เป็นวิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร ต่อมาเมื่อปี 2514 ได้มีโครงการระดับปริญญาโทเกิดขึ้น ในปี พ.ศ. 2514 วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร ได้กลายเป็นมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยได้รับพระราชทานนามจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช หมายถึง เมืองแห่งชื่อเสียงเกียรติยศ มหาวิทยาลัยนี้มีครั้งแรก 6 คณะ คือ คณะศึกษาศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ คณะพลศึกษา ต่อมาในปี 2541 มหาวิทยาลัย มี 11 คณะ 7 สถาบันวิจัย มีนิสิต 12,000 คน มีปริญญาตรี 59 สาขาวิชา และปริญญาโท 36 สาขา สาขาวิชาปริญญาเอก 10 สาขาวิชา ส่วนมหาวิทยาลัยบูรพา เริ่มตั้งขึ้น เมื่อ 30 กรกฎาคม 2533 ได้รับยกฐานะเป็นมหาวิทยาลัยบูรพา ตามประกาศในราชกิจจานุเบกษา มีสถานภาพเป็นมหาวิทยาลัยเอกเทศ ซึ่งแต่เดิมเป็นมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตบางแสน ตามคำริขอฯ พลเอก มังกร พรหมโยธี อธิการบดี สั่งการกระทรวงศึกษาธิการ ที่จะให้มีสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาในส่วนภูมิภาค เพื่อเป็นการขยายโอกาสการศึกษาจึงตั้งวิทยาลัยวิชาการศึกษา บางแสนขึ้นที่ตำบลบางแสน

ปัจจุบันมหาวิทยาลัยบูรพาเปิดสอน 8 คณะ ตามหลักสูตรฉบับตร และปริญญาโท พัฒนาการด้านการเรียนการสอนวิจัยและขยายการศึกษาออกไปยังพื้นที่ในภูมิภาคตะวันออกอีก 2 แห่ง คือ วิทยาลัยสารสนเทศจันทบุรี และวิทยาเขตสารสนเทศ จังหวัดสระแก้ว ปรัชญาของมหาวิทยาลัย คือ สร้างเสริมปัญญา ใฝ่หาความรู้ขึ้นนำสังคม

สรุปพัฒนาการของมหาวิทยาลัยไทย

ก่อนจะมีการจัดตั้งมหาวิทยาลัยแห่งแรกในประเทศไทย ได้มีปัจจัยอยู่อย่างน้อย 4 ประการที่เป็นแรงกระตุ้นให้มีการจัดตั้งมหาวิทยาลัยขึ้นในประเทศไทย ปัจจัยอันแรก คือแนวคิดจากต่างประเทศที่ผู้นำประเทศไทยได้รับมาทั้งจากชาวต่างประเทศที่มาอยู่ในประเทศไทยได้เสนอเรื่องเรื่องของมหาวิทยาลัยขึ้น และจากการที่ผู้นำของประเทศไทยได้ไปพบเห็นและจดจำมาเป็น

แบบอย่างจัดทำขึ้นในประเทศไทย ข้อที่สองเป็นความต้องการข้าราชการพลเรือน ที่จะให้มีบุคคลมาช่วยงาน ข้าราชการในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งทรงปรับปรุงประเทศอย่างกว้างขวางทำให้เกิดความต้องการสถาบันการศึกษาชั้นสูงเพื่อฝึกฝนบุคคลเหล่านี้ ปัจจัยข้อที่สามเป็นแนวความคิดเรื่องอุดมศึกษาของกระทรวงธรรมการ ที่ต้องการจะยกระดับการศึกษาของชาติให้สูงขึ้นถึงขั้น อุดมศึกษาหรือการศึกษาชั้นสูง High Education ดังมีข้อเสนอให้ตั้งรัตนโกสินทร์วิทยาลัยขึ้นเทียบเท่าชั้นมหาวิทยาลัยในปัจจุบัน ปัจจัยประการสุดท้ายก็คือ สถาบันอุดมศึกษาที่มีอยู่เดิม เช่น โรงเรียนฝึกหัดอาจารย์ โรงเรียนแพทยากร โรงเรียนมหาดเล็ก จัดสอนวิชาชั้นสูงถึงขั้นมหาวิทยาลัยอยู่แล้วทำให้การยกฐานะเป็นมหาวิทยาลัยง่ายขึ้น

ในปีที่จะได้มีการจัดตั้งมหาวิทยาลัยขึ้นเป็นแห่งแรกนั้น การศึกษาของไทยแบ่งเป็น 2 สายคือ สายสามัญ ได้แก่ การศึกษาด้านสามัญ เช่น การเรียนเลข เรียนภาษา เป็นต้น ส่วนอีกสายหนึ่งเป็นสายสามัญ ได้แก่ การเรียน เป็นช่าง เป็นทหาร เป็นแพทย์ เป็นครู เป็นเสมียน เป็นต้น ซึ่งมีระดับสูงสุด เพียงแต่ชั้นมัธยม อันได้แก่โรงเรียนฝึกหัดอาจารย์ โรงเรียนข้าราชการพลเรือนของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เป็นต้น

ในปี พ.ศ.2459 ตรงกับรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว พระองค์ท่านได้ทรงสถาปนาโรงเรียนข้าราชการพลเรือนของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ขึ้นเป็นจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อวันที่ 26 มีนาคม ซึ่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้ถือเป็นวันสถาปนาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน

หลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง ในปี พ.ศ.2475 แล้ว คณะราษฎรมีความต้องการที่จะปลูกฝังความรู้ทางด้านการเมือง และการปกครองให้ประชาชน โดยทั่วไป จึงได้ก่อตั้งมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมืองขึ้น โดยตราเป็นพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง พุทธศักราช 2476 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา วันที่ 20 มีนาคม 2476 ถึงปี 2495 จึงได้เปลี่ยนชื่อเป็นมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ อย่างเป็นอยู่ในปัจจุบัน

พ.ศ.2486 นับได้ว่าเป็นปีที่มีความสำคัญ เพราะในปีนี้ได้มีมหาวิทยาลัยเกิดขึ้นใหม่พร้อมกัน 3 แห่ง แต่ละแห่งเกิดขึ้นตามความจำเป็นของหน่วยงานที่ต้องการบุคคลในสาขานั้น เข้ารับราชการและต้องการส่งเสริมวิชาชีพนั้นๆ ให้สูงขึ้นไปอีกด้วย มหาวิทยาลัยที่จัดตั้งขึ้นในช่วงนี้คือ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ อยู่ในความดูแลของกระทรวงเกษตร มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ อยู่ในความดูแลของกระทรวงสาธารณสุข และมหาวิทยาลัยศิลปากรอยู่ในความดูแลของกรมศิลปากร กระทรวงศึกษาธิการ แต่และแห่งจัดสอนเฉพาะสาขาวิชาตามชื่อของมหาลัยเดิมนั้น

ปี พ.ศ.2511 ได้มีการตราพระราชบัญญัติ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ พ.ศ.2511 นอกจากจะทำหน้าที่สอนและวิจัยตามหน้าที่หลักของมหาวิทยาลัยแล้ว ยังมุ่งให้เป็นแหล่งวิชาและพัฒนาภาคใต้อีกส่วนหนึ่งด้วย

มหาวิทยาลัยที่มีลักษณะผิดแผกแตกต่างไปจากมหาวิทยาลัยอื่น คือ มหาวิทยาลัยรามคำแหง เพราะเป็นมหาวิทยาลัยตลาดวิชา จัดตั้งขึ้นใน พ.ศ.2514 เปิดรับนักศึกษาไม่จำกัดจำนวน และไม่มี การสอบคัดเลือก

ในช่วงเวลาของการเร่งรัดพัฒนาประเทศนี้มหาวิทยาลัยเก่าที่ได้จัดตั้งมาก่อนก็ปรับปรุงพระราชบัญญัติให้สอดคล้องกับการเปิดสาขาวิชาด้านต่างๆ ให้กว้างขวางขึ้น เพื่อให้เป็นมหาวิทยาลัยที่สมบูรณ์แบบ เช่น มหาวิทยาลัยศิลปากร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ส่วนมหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ นั้นนอกจากแก้ไขพระราชบัญญัติแล้วก็ได้เปลี่ยนชื่อเป็นมหาวิทยาลัยมหิดลอีกด้วย ส่วน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์นั้นก็เพิ่มคณะวิชาและสาขาวิชาต่างๆ มากขึ้นสอดคล้องกับการพัฒนาประเทศมากขึ้น

การวิจัย

การวิจัยของไทยนั้นมีพัฒนาการช้ามาก โดยเฉพาะการวิจัยที่มหาวิทยาลัยเองมีส่วนรับผิดชอบ สนับสนุนและดำเนินการแทนที่จะให้เรื่องเฉพาะของบุคคลแล้ว อาจจะกล่าวได้ว่าเพิ่งจะอยู่ในขั้นเริ่มต้นเท่านั้น

การวิจัยส่วนใหญ่ที่จัดทำกันนั้นเป็นการวิจัย เฉพาะบุคคลเพื่อประกอบวิชาชีพ เช่น วิชาชีพแพทย์ วิชาชีพเกษตร เป็นต้น หรือมีละนั้นก็เป็นการวิจัยในรูปแบบของวิทยานิพนธ์ของนิสิต ซึ่งยังไม่มีความสำคัญตามความหมายของการวิจัยอย่างแท้จริง แต่ในปัจจุบันมหาวิทยาลัยหลายแห่งก็เริ่มสนับสนุนงานวิจัยอย่างจริงจังแล้ว เช่น สถาบันบัณฑิตบริหารศาสตร์ จัดตั้งสำนักวิจัยตั้งแต่ปี พ.ศ.2509 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จัดเงินทุนวิจัยรัชดาภิเษกสมโภช ขึ้นในปี พ.ศ. 2514 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์มีคณะกรรมการวิจัยตั้งแต่ปี พ.ศ.2509 เป็นต้น

การบริการชุมชน

การบริการชุมชนเป็นบทบาทใหม่ของวิทยาลัยในเมืองไทย จึงมีพัฒนาการในด้านนี้ค่อยมากในระยะแรกกล่าวได้ว่ามหาวิทยาลัยไม่ได้ทำหน้าที่ด้านนี้เลยเพิ่งจะมาเริ่มในปี พ.ศ. 2498 - 2499 ที่มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์มีโครงการส่งเสริมและเผยแพร่ความรู้ขึ้นในปัจจุบันนับตั้งแต่ปี 2513 ได้ตั้งสำนักส่งเสริมและฝึกอบรมขึ้น

สถาบันบัณฑิตบริหารศาสตร์เป็นอีกสถาบันหนึ่งที่ได้เริ่มงานด้านนี้มาตั้งแต่ปี พ.ศ.2509 และมีงานไว้มากพอสมควร เพราะมีสำนักงานฝึกอบรมอยู่โดยเฉพาะ ส่วนมหาวิทยาลัยอื่นๆ นั้น คงจัดทำเป็นครั้งคราวเมื่อหน่วยงานอื่นขอมาเท่านั้น

ส่วนกิจการของนิสิตนั้นนับได้ว่าพัฒนาการเร็วมากเริ่มแต่นิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ตั้งค่ายที่จังหวัดฉะเชิงเทราในปี พ.ศ.2501 มาแล้วในปัจจุบันค่ายอาสาสมัครมีอยู่เกือบทุกมหาวิทยาลัย

จากแนวคิดเกี่ยวกับพัฒนาการมหาวิทยาลัยไทยจะเห็นได้ว่า มหาวิทยาลัยไทยได้เกิดขึ้นมาและเจริญก้าวหน้ามาเกือบศตวรรษแล้ว ในช่วงเวลาดังกล่าวได้ประสบประสบการณ์ด้านต่างๆ ไว้มากมาย ซึ่งมีทั้งจุดเด่นและจุดด้อย ในด้านจุดเด่นได้แก่การเป็นที่รวมของมรดกของชาติ เพื่อผลิตบัณฑิตของชาติรุ่นต่อๆ มาให้กับประเทศ จุดด้อยได้แก่การบริหารงานและคนที่ติดอยู่กับระเบียบราชการ ซึ่งก่อให้เกิดความล่าช้า อีกทั้งคนในมหาวิทยาลัยก็ติดอยู่กับความเป็นข้าราชการมากกว่าความเป็นบัณฑิตของชาติ

จากสภาพสังคมโลกที่เปลี่ยนแปลงไป กลายเป็นสังคมเทคโนโลยีข่าวสาร สังคมที่เน้นคุณภาพมากขึ้น สังคมที่ไร้พรมแดนความรู้ ทำให้เกิดการตื่นตัวในกลุ่มคนบางกลุ่ม กลุ่มที่ตื่นตัวมากได้แก่ กลุ่มที่เป็นนักคิด นักวิชาการ และนักธุรกิจภาคเอกชน ซึ่งต้องการผลผลิตที่มีคุณภาพให้สามารถแข่งขันกับมหาวิทยาลัยทั่วโลกให้ได้ ต้องการการเปลี่ยนแปลงการบริหารจัดการที่โปร่งใส รับผิดชอบต่อสังคมและประชาชนมากขึ้น ต้องการการบริหารจัดการที่เน้นประสิทธิภาพ (Efficiency) และประสิทธิผล (Effectiveness) ต้องการให้บริหารคนให้คุ้มกับคุณค่าของเขา และขจัดคนที่ไร้คุณภาพออกไป นอกจากนี้ยังต้องการคนที่เป็นทั้งคนเก่งและคนดีในมหาวิทยาลัย

จากการที่ตื่นตัวดังกล่าว ประกอบกับสภาพเศรษฐกิจของประเทศที่ถดถอยอย่างมาก ในช่วง 4 ปีที่ผ่านมา ทำให้เกิดการกู้ยืมเงินจากต่างประเทศเข้ามามาก และเกิดการวิเคราะห์ถึงสภาพโครงสร้างด้านเศรษฐกิจและสังคม โดยเฉพาะทรัพยากรคนทุกระดับการศึกษา ซึ่งได้ข้อสรุปที่ชัดเจนตรงกันว่า ถ้าจะให้ประเทศไทยพัฒนาได้อย่างรวดเร็ว มหาวิทยาลัยของรัฐจะต้องปรับเปลี่ยนบทบาท โดยเฉพาะจะต้องมีความคล่องตัวในด้านการบริหารองค์กรและคนให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลให้มากขึ้น

ดังนั้นจึงทำให้เกิดแนวคิดเพื่อการพัฒนามหาวิทยาลัยในยุคใหม่ขึ้น ซึ่งแนวคิดดังกล่าวได้แก่ แนวคิดการออกนอกระบบราชการของมหาวิทยาลัยนั่นเอง

แนวคิดเรื่องการออกนอกระบบราชการของมหาวิทยาลัย

ความหมายของการออกนอกระบบราชการของมหาวิทยาลัย

การออกนอกระบบราชการของมหาวิทยาลัยมีชื่อเรียกเป็นทางการว่า "มหาวิทยาลัยในกำกับรัฐ" หมายถึง มหาวิทยาลัยที่มีอิสระจากอำนาจรัฐบุคคลหรือองค์กรของมหาวิทยาลัยจะต้องถูกตรวจสอบอย่างสม่ำเสมอ เพื่อไม่ให้มหาวิทยาลัยและนักวิชาการกลายเป็นผู้ทำอะไรได้ตามอำเภอใจ (Allen, 1988; บวรศักดิ์ อุวรรณโณ, 2534; วิจิตร ศรีสอาน, 2537)

อย่างไรก็ตามแม้ว่ามหาวิทยาลัยจะมีความอิสระ แต่มหาวิทยาลัยก็ยังอยู่ใต้การควบคุมของรัฐในบางส่วนกล่าวคือรัฐยังสามารถกำกับดูแลกิจการในบางส่วนของมหาวิทยาลัย สำหรับใน

เรื่องของการกำกับนี้ ฮอย และ มิสเคล (Hoy and Midkel, 1991) ได้ให้นิยามว่า การกำกับหมายถึง กระบวนการควบคุมดูแลการปฏิบัติการไปเป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้โดยใช้ระบบการรายงานกลับอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น การกำกับมหาวิทยาลัยให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของรัฐ ซึ่งรัฐมักให้เหตุผลพื้นฐาน 3 ประการ คือ

1. เพื่อเป็นไปตามความต้องการของตลาดแรงงาน
2. เพื่อกระจายโอกาสทางการศึกษา
3. เพื่อกระตุ้นการทำงานของมหาวิทยาลัย (Neave and others, 1984 อ้างใน Skolnik, 1987)

สำหรับกระบวนการกำกับ กรีนวูด (Greenwood, 1965) ได้กล่าวไว้ว่าประกอบด้วยขั้นตอนดังนี้

1. กำหนดเป้าหมายของการกำกับให้ชัดเจนและแน่นอน
2. กำหนดมาตรฐานงานและกำหนดเกณฑ์ในการกำกับ
3. การประเมินผลการกำกับโดยเปรียบเทียบกับมาตรฐานงานที่กำหนดไว้
4. แก้ไขปรับปรุงการกำกับให้ถูกต้อง

ส่วนอุทุมพร จามรมานและคณะ ได้ให้คำจำกัดความไว้ว่า มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ หมายถึง มหาวิทยาลัยของรัฐที่เป็นนิติบุคคลภายใต้การกำกับดูแลของรัฐมนตรีว่าการทบวงมหาวิทยาลัย มีการตัดสินใจสิ้นสุดที่ระดับสภามหาวิทยาลัยมากที่สุด แยกการตัดสินใจและวินิจฉัยด้านการบริหารและวิชาการระดับสูงออกจากกัน เน้นการบริหารในรูปคณะบุคคลในแต่ละระดับใช้ระบบรวมบริการแต่แยกภารกิจ มีระบบการเงินที่คล่องตัว ตรวจสอบได้ภายหลัง (Post Auditing) จากการเงินรูปแบบก้อน (Block Grant) และมีอำนาจปกครอง ดูแล บำรุงรักษา ใช้ การจัดหาประโยชน์จากทรัพย์สินของมหาวิทยาลัยได้ รายได้ของมหาวิทยาลัยไม่ต้องนำส่งกระทรวงการคลัง และรัฐพึงจัดสรรงบประมาณให้เท่าที่จำเป็น

ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่า การออกนอกระบบราชการของมหาวิทยาลัยของรัฐ ก็คือการที่มหาวิทยาลัยของรัฐปรับเปลี่ยนสภาพไปเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐเพื่อให้มหาวิทยาลัยมีความเป็นอิสระ และคล่องตัวในการดำเนินกิจการ

หลักการของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐบาล

การบริหารมหาวิทยาลัยภายใต้ระบบราชการนั้น จะต้องดำเนินการ ทุกอย่างภายใต้กฎเกณฑ์ของราชการ ที่ได้ถือเป็นบรรทัดฐานเดียวกัน ทุกส่วนราชการ มีระบบการควบคุมตรวจสอบที่ตายตัว มีระบบการจัดสรรและบริหารงบประมาณที่กำหนดไว้สำหรับการใช้จ่ายเงินของราชการ โดยเฉพาะมีระบบการบริหารงานบุคคลที่เป็นระบบเดียวกันทั่วประเทศ การเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐบาลนั้น มีความหมายและการดำเนินการที่ต่างออกไป กล่าวคือ

มหาวิทยาลัยมีความเป็นอิสระมากขึ้นการควบคุมและการกำกับของรัฐบาลลดลงรัฐบาลจะกำกับเพียงด้าน นโยบาย การจัดสรรงบประมาณและคุณภาพเป็นหลัก แต่จะเน้นการติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน เพื่อให้เกิดความโปร่งใสในการดำเนินงานขึ้น (แหล่งที่มา : [http // www.kku.ac.th](http://www.kku.ac.th) ปี 2544)

1. สถานภาพของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐบาล

โดยหลักการและแนวทางที่ได้ถือปฏิบัติกันมา มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐบาลจะมีลักษณะของการดำเนินการดังนี้ (แหล่งที่มา : <http://www.mua.go.th>) มีสถานภาพเป็นหน่วยงานของรัฐที่ไม่ใช่ส่วนราชการและไม่ใช่รัฐวิสาหกิจ เป็นนิติบุคคลอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของรัฐโดยทบวงมหาวิทยาลัย เป็นหน่วยงานของรัฐที่ยังคงได้รับการจัดสรรงบประมาณแผ่นดินตาม พ.ร.บ. วิธีการงบประมาณอย่างเพียงพอที่จะประกันคุณภาพการศึกษาไว้ได้

2. ความเป็นอิสระของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ

จากนิยามของมหาวิทยาลัยในกำกับรัฐในข้างต้นจะพบว่าเมื่อมหาวิทยาลัยของรัฐเปลี่ยนสภาพเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับรัฐแล้ว มหาวิทยาลัยจะมีความอิสระมากขึ้น ซึ่งในเรื่องของความเป็นอิสระนี้ Allen (1988) ได้กล่าวไว้ว่า มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐมีองค์ประกอบ 4 ประการ ดังนี้

- 2.1 ความมีอิสระในการด้านการวางจุดมุ่งหมายของสถาบัน
- 2.2 ความมีอิสระในการวางมาตรการดำเนินงาน
- 2.3 ความมีอิสระในการดำเนินงานตามภารกิจของสถาบันเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่วางไว้
- 2.4 การประเมินผลการดำเนินงาน

นอกจากนี้ วิจิตร ศรีสะอาด (อ้างถึงในสภาอาจารย์สถาบันพัฒนาบริหารศาสตร์, 2537) ยังได้กล่าวถึงการออกนอกระบบราชการของมหาวิทยาลัยรัฐว่า จำเป็นต้องมีลักษณะสำคัญอย่างน้อย 4 ประการ ดังนี้

ประการที่หนึ่ง อิสระในการบริหารงานวิชาการให้สอดคล้องรองรับกับภารกิจของมหาวิทยาลัย นั่นก็คือลักษณะการบริหารต้องเกื้อกูลต่อกระบวนการหาความรู้และสร้างความคิดโดยอิสระของนักวิชาการ (การวิจัย การค้นคว้าหาความจริง การเรียนการสอน กระบวนการถ่ายทอดและการวัดผลจนท้ายที่สุดคือการทำปริญญา) รวมถึง การให้บริการแก่สังคม การทำนุบำรุง

ศิลปวัฒนธรรม เป็นต้น อิสระในการดำเนินการเหล่านี้จะมีขึ้นไม่ได้ถ้าหากมหาวิทยาลัย นักวิชาการยังต้องรับคำสั่งบัญชาจากภายนอกและหากเป็นเช่นนี้การศึกษา (Education) ระดับสูงสุดซึ่งเน้นการแสวงหาองค์ความรู้ใหม่ และการเผยแพร่ความรู้ก็จะไม่ต่างจากศูนย์ฝึกรอบรวมทั่วไป

ประการที่สอง เมื่อการดำเนินการเพื่อให้ภารกิจสำเร็จ โดยมีอิสระในตัวเองแล้ว เครื่องมือและวิธีการอื่นๆ โดยเฉพาะเรื่องรายได้ทรัพย์สินและการเงินต้องมีอิสระและถ้าไม่มีอิสระเสียแล้วภารกิจประการแรกที่สำคัญที่สุดก็จะไม่มีทางเป็นอิสระได้

ประการที่สาม อิสระในตัวนักวิชาการในมหาวิทยาลัยกล่าวเมื่อมีผลงานในการคิดค้น และเผยแพร่จนเป็นที่ยอมรับ ก็ต้องได้รับการยอมรับโดยไม่ต้องคอยมองว่า องค์ความรู้ที่คิดค้นและเผยแพร่ขึ้นมาจะ "ถูกใจ" ใครหรือไม่ สิ่งนี้เรียกว่า อิสระในการคิดค้น

ประการสุดท้าย อิสระที่จะจัดองค์กรและกระบวนการภายในมหาวิทยาลัยให้เกื้อกูลต่อภารกิจให้มากที่สุด มหาวิทยาลัยต้องอิสระที่จะจัดโครงสร้างองค์กรและระดมทรัพยากรมาดำเนินการต่างๆ ของมหาวิทยาลัยได้อย่างเต็มที่ เมื่อค้นคิดพบแล้ว ความจำเป็นขององค์กรบางแห่งก็อาจจะยุบ เลิกได้เรียกอิสระนี้ว่า อิสระในการจัดโครงสร้าง นอกจากนี้ความเป็น "เอกเทศ" (Autonomy) นั้น อาจเป็นเพียงอิสระตามกฎหมายซึ่งสามารถยกเลิกเพิกถอนหรือเปลี่ยนแปลงเมื่อใดก็ได้

อย่างไรก็ตามมหาวิทยาลัยแต่ละแห่งนั้นมีวัฒนธรรมอุปถัมภ์การเรียนการสอน ตลอดจนความพร้อมในการออกนอกระบบราชการแตกต่างกันออกไป ดังนั้นความเป็นอิสระในการบริหารของมหาวิทยาลัยแต่ละแห่งอาจแตกต่างกันไปแม้จะอยู่ในหลักการเดียวกัน ซึ่งความเป็นอิสระในการบริหารมหาวิทยาลัยนั้น จะปรากฏอยู่ใน พ.ร.บ. ของมหาวิทยาลัย

กล่าวคือ สภามหาวิทยาลัยจะสามารถกำหนดระเบียบข้อบังคับในการบริหาร การจัดการในเรื่องต่างๆ ได้โดยอิสระในกรอบแห่ง พ.ร.บ. ของมหาวิทยาลัยนั้นการบริหาร การจัดการ จะสิ้นสุดที่สภามหาวิทยาลัยเป็นส่วนใหญ่ ยกเว้นเรื่องที่จะเสนอคณะรัฐมนตรี ที่จะต้อง เสนอรัฐมนตรีว่าการทบวงมหาวิทยาลัย ให้ความเห็นชอบและนำเสนอคณะรัฐมนตรีต่อไป (แหล่งที่มา: [http // www. kku. ac. th](http://www.kku.ac.th) ปี 2544)

3. การบริหารงบประมาณและทรัพย์สินของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ

โดยทั่วไปแล้วหลักการด้านการเงินและงบประมาณจะเป็นดังนี้(แหล่งที่มา :<http://www.mua.go.th>)

- 3.1 รัฐบาลจัดสรรเงินอุดหนุนทั่วไปให้แก่มหาวิทยาลัยให้เพียงพอที่จะประกันคุณภาพการศึกษาไว้ได้ เงินอุดหนุนดังกล่าวให้ถือเป็นรายได้ของมหาวิทยาลัย

- 3.2 มหาวิทยาลัยจะต้องกำหนดระบบงบประมาณ การเงินบัญชีและทรัพย์สินของตนเอง โดยสำนักงานตรวจเงินแผ่นดินจะเป็นผู้ตรวจสอบบัญชีของมหาวิทยาลัย ในลักษณะการตรวจสอบภายหลัง รวมทั้งติดตามการใช้งบประมาณอื่นๆ
- 3.3 รายได้ของมหาวิทยาลัยไม่ต้องนำส่งกระทรวงการคลังตามกฎหมายว่าด้วยเงินคงคลังและกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณ
- 3.4 กรณีรายได้ไม่พอสำหรับค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยไม่สามารถหาเงินจากแหล่งอื่นได้ รัฐพึงจัดสรรงบประมาณแผ่นดินให้แก่มหาวิทยาลัยเท่าที่จำเป็น
- 3.5 มหาวิทยาลัยถือกรรมสิทธิ์ในที่ดินและทรัพย์สินได้
- 3.6 มหาวิทยาลัยมีอำนาจปกครองดูแล บำรุงรักษา ใช้และจัดหาประโยชน์จากที่ราชพัสดุได้ รายได้จากการดำเนินงานถือเป็นรายได้ของมหาวิทยาลัย
- 3.7 ทรัพย์สินที่ได้มาโดยมีผู้ยกให้ หรือได้มาโดยการซื้อจากเงินรายได้ให้เป็นกรรมสิทธิ์ของมหาวิทยาลัย ซึ่งสามารถใช้สอยควบคุมดูแลใช้ประโยชน์จำหน่ายหรือแลกเปลี่ยนเพื่อประโยชน์ทางการศึกษา
- 3.8 รายได้จากแหล่งต่างๆที่มหาวิทยาลัยหามาได้จะเป็นส่วนสร้างเสริมความแข็งแกร่งของมหาวิทยาลัย เพิ่มเติมจากงบประมาณที่ได้รับจากรัฐ

4. การบริหารวิชาการของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ

การบริหารวิชาการของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐบาลจะเป็นไปตามหลัก *เสรีภาพทางวิชาการ* โดยให้ดำเนินการเสรีเต็มที่สภามหาวิทยาลัยมากที่สุด แต่การดำเนินงานทางวิชาการจะต้องสอดคล้องกับนโยบายและเป็นไปตามมาตรฐานทางวิชาการที่กำหนดโดยหน่วยงานกลาง ทั้งนี้แนวทางในการดำเนินการอาจเป็นดังนี้ (แหล่งที่มา :<http://www.mua.go.th>)

- 4.1 สภามหาวิทยาลัยมีอำนาจอนุมัติหลักสูตรการศึกษาและอนุมัติการเปิดสอนให้สอดคล้องกับมาตรฐานและแผนที่ทบวงมหาวิทยาลัยกำหนด
- 4.2 สภามหาวิทยาลัยมีอำนาจอนุมัติจัดตั้ง ยุบ เลิก หน่วยงานต่างๆของมหาวิทยาลัย เพื่อให้การบริหารงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด
- 4.3 มหาวิทยาลัยมีหน้าที่พัฒนากระบวนการประกันคุณภาพการศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบายของทบวงมหาวิทยาลัย

5. การบริหารงานบุคคลของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ

หลักการในการบริหารบุคคลของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐบาลจะมีแนวทางดังนี้

- 5.1 บุคลากรของมหาวิทยาลัยจะมีสถานภาพเป็นพนักงานของมหาวิทยาลัยและอยู่ภายใต้ระเบียบว่าด้วยการบริหารงานบุคคลของมหาวิทยาลัย

- 5.2 ในช่วงเวลาของการปรับเปลี่ยนและถ่ายโอนระบบจะมีการประเมินศักยภาพบุคคลเพื่อบรรจุเข้าเป็นพนักงานมหาวิทยาลัยโดยแต่ละมหาวิทยาลัยสามารถกำหนดเกณฑ์และแนวทางขึ้นเองได้
- 5.3 พนักงานของมหาวิทยาลัยจะได้รับเงินเดือนและผลประโยชน์ตอบแทนตามหลักเกณฑ์การประเมินและตามบัญชีเงินเดือนที่สภามหาวิทยาลัยกำหนด
- 5.4 สภามหาวิทยาลัยจะเป็นผู้ออกระเบียบข้อบังคับว่าด้วยการบริหารงานบุคคลที่ให้ความเป็นธรรมแก่บุคลากรของแต่ละมหาวิทยาลัย โดยแต่ละมหาวิทยาลัยจะมีวิธีการที่แตกต่างกันไป
- 5.5 สวัสดิการและสิทธิประโยชน์ต่างๆจะเป็นไปตามที่สภามหาวิทยาลัยแต่ละแห่งกำหนด

6. รูปแบบของการออกนอกระบบราชการของมหาวิทยาลัยรัฐ

6.1 รูปแบบของการออกนอกระบบราชการของมหาวิทยาลัยของรัฐในต่างประเทศ

รูปแบบการออกนอกระบบราชการของมหาวิทยาลัยรัฐในต่างประเทศ ไม่ว่าจะเป็นมหาวิทยาลัยของรัฐหรือเอกชนต้องอยู่ในการกำกับของรัฐบาล ซึ่งลักษณะของการกำกับนั้นจะแตกต่างกันออกไป ขึ้นอยู่กับสถานการณ์และภารกิจของมหาวิทยาลัย (Hoy and Miskel, 1991)

เนฟและคณะ (Neave and others, 1994) ได้ศึกษารูปแบบในการกำกับมหาวิทยาลัยของรัฐ ในประเทศต่างๆ ทั่วโลกมีอยู่ 2 รูปแบบคือ รูปแบบแรก ได้แก่ มหาวิทยาลัยที่รัฐควบคุม (State Control Model) และรูปที่สอง ได้แก่ รัฐให้การสนับสนุน (State Supervising Model) เป็นการกำกับมหาวิทยาลัยโดยรัฐมีอำนาจเพียงควบคุมคุณภาพการศึกษา ส่วนอำนาจในการกำกับการบริหารมหาวิทยาลัยเป็นของสภามหาวิทยาลัย รูปแบบการกำกับมหาวิทยาลัยแบบนี้ มีชื่อเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า American and British Models เป็นรูปแบบของการกำกับมหาวิทยาลัยในประเทศอังกฤษ และประเทศสหรัฐอเมริกาผสมกัน

สำหรับรูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยในกำกับรัฐในต่างประเทศ ประมวลจากแนวคิดของ รอส (Murray Ross, Jr., 1976) และ ทองอินทร์ วงศ์โสธร (2532) สรุปได้ดังนี้

(1) การบริหารงานทั่วไป มีสภามหาวิทยาลัยเป็นองค์กรสูงสุด มีหน้าที่บริหารงานตามที่กำหนดในนโยบายและภารกิจ จำแนกรูปแบบของสภามหาวิทยาลัยได้เป็น 3 รูปแบบ คือ (1) แบบสองสภา ประกอบด้วยสภาควบคุมดูแล (Board of Overseas) การบริหารงานของอธิการบดี ซึ่งเป็นรูปแบบสภามหาวิทยาลัยของมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด กับสภาวิชาการซึ่งดูแลด้านหลักสูตร (2) แบบสภาเดียว ควบคุมดูแลทั้งการบริหารงานทั่วไปและวิชาการ ควบคุมโดยคณาจารย์ตามแบบวิทยาลัยวิลเลียมและแมรี (3) แบบสุดท้ายคือ สภาสามัญชน (Lay Board) ซึ่งมหาวิทยาลัย

ส่วนใหญ่จะมีรูปแบบสภามหาวิทยาลัยแบบนี้มากที่สุดแต่จะมีชื่อเรียกแตกต่างกันไป เช่น Board of Trustee หรือ Board of Regents หรือ Board of Directors ขอบเขต อำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบของสภามหาวิทยาลัยแต่ละแห่งอาจแตกต่างกันไปบ้าง แต่จากการประมวลขอบเขตอำนาจหน้าที่ของสภามหาวิทยาลัยมีดังนี้ คือ กำหนดหน้าที่และวัตถุประสงค์ของมหาวิทยาลัย แต่งตั้งอธิการบดีให้การสนับสนุนและควบคุมการดำเนินงานของอธิการบดี ให้ความเห็นชอบในแผนระยะยาวของมหาวิทยาลัย พิจารณาและตรวจสอบโครงการมาตรฐานการศึกษา รับผิดชอบต่อฐานะการเงินของมหาวิทยาลัย รักษาความเป็นอิสระของมหาวิทยาลัย สร้างภาพพจน์ที่ดีต่อสาธารณะ สร้างความสัมพันธ์ระหว่างสังคมกับมหาวิทยาลัย รับเรื่องราวร้องเรียนและการตัดสินใจคดีความ ประเมินประสิทธิภาพการทำงานของสภามหาวิทยาลัย

องค์ประกอบของสภามหาวิทยาลัย ประกอบด้วย คณะกรรมการสภามหาวิทยาลัยมีจำนวน โดยเฉลี่ย 20 คน ประกอบด้วย บุคคลภายนอกเป็นหลัก บุคคลภายในมหาวิทยาลัยมักมีอธิการบดีเพียงคนเดียวสำหรับบุคคลภายนอกได้มาโดยตำแหน่งและการสรรหาโดยกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้อง เช่น คณาจารย์ สมาคมศิษย์เก่า หรือการได้รับการแต่งตั้งจากผู้ว่าการรัฐหรือรัฐสภาของรัฐ

วาระการดำรงตำแหน่งของกรรมการสภามหาวิทยาลัย โดยเฉลี่ย 6 ปี สามารถดำรงตำแหน่งได้ 2 วาระติดต่อกัน แต่การดำรงตำแหน่งของคณะกรรมการสภามหาวิทยาลัยมีการเริ่มต้นและหมดวาระไม่พร้อมกัน คณะกรรมการสภามหาวิทยาลัยมีบทบาทและอำนาจสูงสุดในการกำหนดนโยบายและดูแลการบริหารงานมหาวิทยาลัย ที่สำคัญในการบริหารคือใช้การประชุมมหาวิทยาลัย นอกจากนั้นคณะกรรมการประจำสภามหาวิทยาลัยอีกหลายคณะทำหน้าที่ดำเนินงานและพิจารณากลับกรองเรื่องต่างๆ ก่อนเสนอต่อสภามหาวิทยาลัย

(2) การบริหารงานวิชาการ ในมหาวิทยาลัยจะมีการจัดองค์กรทางวิชาการ คือ สภาวิชาการมีขอบเขต อำนาจหน้าที่แตกต่างกันไปในแต่ละมหาวิทยาลัย แต่สามารถประมวลขอบเขตอำนาจหน้าที่ได้ดังนี้คือ ทำหน้าที่เป็นผู้แทนของคณาจารย์ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับมหาวิทยาลัยทุกเรื่อง พิจารณาเสนอแนะนโยบายด้านวิชาการแก่มหาวิทยาลัย การกำหนดหลักสูตร การกำหนดมาตรฐานการสอน การกำหนดเกณฑ์ในการรับนักศึกษา วิธีการคัดเลือก การคงสภาพนักศึกษาและกำหนดเกณฑ์ในการสำเร็จการศึกษาการส่งเสริมการวิจัย การวางหลักเกณฑ์เพื่อเสริมภาพทางวิชาการของมหาวิทยาลัย และหน้าที่อื่นซึ่งเกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน การศึกษาค้นคว้าของมหาวิทยาลัย

สภาวิชาการในมหาวิทยาลัยแต่ละแห่ง มีองค์ประกอบแตกต่างกัน สภาวิชาการที่ประกอบด้วยอาจารย์และผู้บริหาร เป็นแบบที่ใช้แพร่หลายที่สุด บางแห่งประกอบด้วยอาจารย์ทั้งหมด บางแห่งผสมระหว่างอาจารย์ ผู้บริหาร นักศึกษา

(3) การบริหารงานบุคคล ในฐานะตามกฎหมายของบุคลากรในมหาวิทยาลัยไม่เป็นข้าราชการ แต่ได้รับการจ้างปฏิบัติงาน ส่วนของการจ้างประจำ และการจ้างชั่วคราว การกำหนดกรอบตำแหน่งและอัตราค่าจ้าง รวมทั้งการกำหนดระเบียบข้อบังคับว่าด้วยกระบวนการบริหารงาน

บุคคลเป็นหน้าที่ความรับผิดชอบของคณะกรรมการบริหารงานบุคคล ซึ่งประกอบด้วยอาจารย์ประจำ เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในฝ่ายบริหารงานบุคคล ตามที่มหาวิทยาลัยกำหนด มหาวิทยาลัยส่วนใหญ่จะมีเกณฑ์ในการรับอาจารย์เข้าเป็นอาจารย์ประจำ ดังนี้คือ มีความรู้ระดับปริญญาเอก มีประวัติการทำงานในด้านการสอน การวิจัยและกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับวิชาที่สอน มีศักยภาพในการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เช่น มีผลงานด้านการสอน การวิจัย เสนอต่อสถาบันเป็นที่ยอมรับว่ามีมาตรฐาน มีการทดลองให้ปฏิบัติงานอาจารย์ โดยการจ้างเป็นรายปีซึ่งรวมแล้วใช้ระยะเวลาทดลองปฏิบัติงานประมาณ 3-5 ปี เมื่อคุณสมบัติเข้าเกณฑ์ดังกล่าวแล้ว จะได้รับการพิจารณาเป็นอาจารย์ประจำจากคณะกรรมการบริหารบุคคลอีกครั้งหนึ่ง โดยการกำหนดระดับค่าจ้างนั้น มักจะเป็นไปตามการกำหนดของมหาวิทยาลัย มีระบบการประเมินผลปฏิบัติต่อเนื่องทุกๆ ปี

ส่วนบุคลากรสายสนับสนุนวิชาการระดับอื่นๆ คณะกรรมการบริหารงานบุคคล จะกำหนดคุณสมบัติให้เหมาะสมกับภาระงานแต่ละประเภทการทดลองให้ปฏิบัติงานนั้นมีระยะเวลาทดลองงานเฉลี่ย 6 เดือน การจ้างงานเป็นรายปี การตอบแทนการทำงานจะขึ้นอยู่กับประเมินผลปฏิบัติงานของพนักงานแต่ละคน โดยการพิจารณาจากคณะกรรมการบริหารงานบุคคล

(4) การบริหารเงินและทรัพย์สิน ลักษณะรายได้ของมหาวิทยาลัยส่วนใหญ่ได้มาจากการอุดหนุนจากรัฐบาลส่วนท้องถิ่นและรัฐบาลกลางมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ เงินค่าบำรุงการศึกษา ค่าธรรมเนียมต่างๆ รายได้จากผลประโยชน์ที่ดินและทรัพย์สินของมหาวิทยาลัยและเงินบริจาค ในหลักการพิจารณาเงินอุดหนุน โดยทั่วไปมหาวิทยาลัยได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐบาลท้องถิ่นและรัฐบาลกลางผ่านคณะกรรมการเงินทุนมหาวิทยาลัย (University Grant Committee) ทำหน้าที่เป็นผู้พิจารณา จัดสรรให้ตามการเสนอของมหาวิทยาลัย โดยให้เป็นเงินก้อน จากนั้นมหาวิทยาลัยต้อง จัดทำระบบบัญชีและการตรวจสอบภายใน โดยการตั้งคณะกรรมการตรวจสอบ การแก้ไขปัญหาเมื่อรายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่ายนั้น เป็นหน้าที่ของสภามหาวิทยาลัยต้องรับผิดชอบในการแก้ปัญหาดังกล่าว โดยการพิจารณาตัดทอนรายจ่าย การหารายได้เพิ่มจากแหล่งต่างๆ เช่น รายได้จากการขายลิขสิทธิ์ทางปัญญา ผลงานวิจัย การบริหารวิชาการ

กล่าวโดยสรุปรูปแบบการเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับในต่างประเทศ จะมีการบริหารงานที่เป็นอิสระจากการแทรกแซงอำนาจต่างๆ จากภายนอกมหาวิทยาลัย มีคณะกรรมการต่างๆ บริหารงานภารกิจดำเนินงานสิ้นสุดที่สภามหาวิทยาลัย ภายใต้รูปแบบการบริหารงานของมหาวิทยาลัยดังกล่าวแล้ว บุคลากรของมหาวิทยาลัยต้องมีความรับผิดชอบต่อภาระหน้าที่ของตนสูง มีความพร้อมที่จะให้สังคมสาธารณชนตรวจสอบได้

ต่อไปนี้เป็นเปรียบเทียบลักษณะการบริหารจัดการของมหาวิทยาลัยในกำกับในต่างประเทศ 2 แห่ง คือ มหาวิทยาลัยเมลเบิร์น (Melbourne University) กับมหาวิทยาลัยแคมบริดจ์ (Cambridge University)

ตารางสรุปรูปแบบของมหาวิทยาลัย 2 แห่งในต่างประเทศ

สาระสำคัญ	มหาวิทยาลัยเมลเบิร์น	มหาวิทยาลัยเคมบริดจ์
1. สถานภาพ	นิติบุคคล (ในกำกับรัฐบาล)	ในกำกับรัฐบาล
2. วัตถุประสงค์ / จุดเน้น	สอนแบบเน้นวิจัย	สอน
3. ขนาด	กลาง	ใหญ่
4. โครงสร้างการบริหาร	สภามหาวิทยาลัย สภาวิชาการ กรรมการประจำสถาบัน	สภามหาวิทยาลัย สภาวิชาการ กรรมการดำเนินตามภารกิจ
5. อำนาจหน้าที่ของสภามหาวิทยาลัย	1. วางนโยบายของมหาวิทยาลัย 2. วางระเบียบข้อบังคับต่างๆ ของมหาวิทยาลัย 3. อนุมัติการจัดตั้งและการยุบเลิกภาควิชา 4. แต่งตั้งและถอดถอนอธิการบดี รองอธิการบดี และคณะบดี 5. ติดตามและประเมินผลการทำงานของคณะผู้บริหาร	1. วางนโยบายของมหาวิทยาลัย 2. วางระเบียบข้อบังคับต่างๆ ของมหาวิทยาลัย 3. อนุมัติการจัดตั้งและการยุบเลิกภาควิชา 4. แต่งตั้งและถอดถอนอธิการบดี 5. ติดตามและประเมินผลการทำงานของคณะผู้บริหาร
6. การบริหารงานบุคคล	มีคณะกรรมการบริหารงานบุคคล	มีหัวหน้างานบริหารงานบุคคลทำหน้าที่ดูแลบุคลากรในมหาวิทยาลัย
7. การบริหารวิชาการ	คณะกรรมการ	คณะกรรมการ
8. การบริหารการเงินงบประมาณและทรัพย์สิน	คณะกรรมการจัดสรรใช้และแสวงหางบประมาณ	คณะกรรมการตรวจสอบผลการปฏิบัติงานด้านการเงินงบประมาณ

โดยภาพรวมของรูปแบบมหาวิทยาลัยในต่างประเทศ มีลักษณะของการบริหารงานภายในที่อิสระสอดคล้องกับภารกิจของมหาวิทยาลัย และเอื้อต่อกระบวนการหาความรู้และสร้างองค์ความรู้ใหม่ มีคณะกรรมการต่างๆ บริหารงาน การดำเนินการสิ้นสุดที่สภามหาวิทยาลัย

6.2 รูปแบบการออกนอกระบบราชการของมหาวิทยาลัยรัฐในประเทศไทย

สำหรับแนวความคิดเกี่ยวกับรูปแบบมหาวิทยาลัยในกำกับประเทศไทย มีดังนี้
 ทบวงมหาวิทยาลัย (2534) ได้สรุปกระบวนการดำเนินงาน เพื่อให้ได้แนวคิดเกี่ยวกับ
 รูปแบบมหาวิทยาลัยในกำกับดังนี้

หลักการและสาระสำคัญของมหาวิทยาลัยที่ไม่เป็นส่วนราชการ ในด้านการบริหารงาน
 ทั่วไปนั้น เป็นนิติบุคคลอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของรัฐมนตรีว่าการทบวงมหาวิทยาลัย มีสภา
 มหาวิทยาลัยเป็นองค์กรบริหารสูงสุด กำหนดขอบเขตอำนาจและหน้าที่ของสภามหาวิทยาลัย
 องค์กรประกอบของสภามหาวิทยาลัย ส่วนการบริหารงานวิชาการนั้นอาจมีสภาวิชาการซึ่งกำหนด
 ขอบเขตอำนาจและหน้าที่ องค์กรประกอบของกรรมการสภาวิชาการ นอกจากนั้น บุคลากร
 มหาวิทยาลัยสามารถใช้ตำแหน่งทางวิชาการเป็นค่านำหน้านามได้ การบริหารงานบุคคลได้ระบุชัด
 ว่า บุคลากรของมหาวิทยาลัยไม่ใช่ข้าราชการ ไม่ใช่พนักงานหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ และไม่อยู่ภายใต้
 บังคับของกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงาน รวมทั้งไม่อยู่ภายใต้กฎหมายว่าด้วยแรงงานสัมพันธ์
 มหาวิทยาลัยมีอำนาจออกระเบียบและข้อบังคับว่าด้วยการบริหารบุคคลด้านต่างๆ ของตนเอง ส่วน
 การบริหารงานการเงินและทรัพย์สินนั้น รัฐบาลจะจัดสรรเงินอุดหนุน ซึ่งถือเป็นรายได้ของ
 มหาวิทยาลัยให้เพียงพอต่อการดำเนินงาน และพัฒนามหาวิทยาลัยในระดับปกติ รายได้ต่างๆ ของ
 มหาวิทยาลัยให้เพียงพอต่อการดำเนินงาน และพัฒนามหาวิทยาลัยในระดับปกติ รายได้ต่างๆ ของ
 มหาวิทยาลัยไม่ต้องนำส่งกระทรวงคลังตามกฎหมายว่าด้วยเงินคงคลัง และกฎหมายว่าด้วยวิธีการ
 งบประมาณ แต่มีระบบการเงินและบัญชีของตนเอง ตรวจสอบภายหลังได้โดยคณะกรรมการตรวจ
 เงินแผ่นดิน (สตง.) สามารถออกระเบียบและข้อบังคับว่าด้วยการบริหารงานการเงินและทรัพย์สิน
 ของตนเอง กรณีที่รายได้ไม่พอสำหรับค่าใช้จ่ายในการบริหารงานของมหาวิทยาลัย และไม่สามารถ
 หาเงินจากแหล่งอื่นได้ รัฐควรจัดสรรงบประมาณแผ่นดินให้เท่าที่จำเป็น นอกจากนั้นคณะกรรมการ
 นี้ได้จัดทำบทเฉพาะกาลให้เหมาะสมในการเปลี่ยนแปลงระบบของมหาวิทยาลัย

เกษม วัฒนชัย (2541) ได้กล่าวถึง ลักษณะการกำกับองค์กรของรัฐ รวมทั้งมหาวิทยาลัย
 ในกำกับ มี 4 ประการ ดังนี้

ก. กำกับและควบคุมโดยแผนและนโยบายการบริหารระดับประเทศ ควบคุมโดย
 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนการศึกษาแห่งชาติ และแผนพัฒนาอุดมศึกษาแห่งชาติ
 ส่วนในระดับมหาวิทยาลัยจะกำหนดโดยสภามหาวิทยาลัย และกลไกการบริหารภายในมหาวิทยาลัย
 ซึ่งจะควบคุมเรื่องจำนวนและสาขาการผลิตบัณฑิต การให้บริการวิชาการ ความร่วมมือทางวิชาการ
 กับต่างประเทศ และด้านกิจการนักศึกษา

ข. การกำกับในด้านนโยบายงบประมาณ ระดับประเทศกำหนดนโยบายโดย
 พระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี นโยบายงบประมาณด้านการศึกษาของประเทศ

นโยบาย งบประมาณด้านอุดมศึกษา ส่วนในระดับมหาวิทยาลัยจะควบคุมในเรื่องการจัดสรรงบประมาณของรัฐสู่มหาวิทยาลัยเพื่อผลิตบัณฑิต วิจัย การบริการวิชาการ ความร่วมมือกับต่างประเทศ ซึ่งอาจจัดให้สัมพันธ์กับผลงานที่ผ่านมา

ก. กำกับโดยการกำหนดคุณภาพ มาตรฐานระดับประเทศ รัฐจะต้องมีกลไกในการกำหนดคุณภาพมาตรฐานการอุดมศึกษาแห่งชาติ มีกลไกในการกำกับและตรวจสอบ และใช้มาตรฐานเดียวกันกับสถาบันอุดมศึกษาทุกประเภทและทุกแห่ง ส่วนในระดับมหาวิทยาลัย สภามหาวิทยาลัยรับผิดชอบเชิงนโยบายในด้านคุณภาพมาตรฐานในการผลิตบัณฑิต การวิจัย การบริการวิชาการและการบริการทั่วไป ผู้บริหารมหาวิทยาลัยรับผิดชอบการปฏิบัติงานเพื่อสร้างมาตรฐานบัณฑิตและงานวิชาการอื่นๆ

ง. กำกับโดยกำหนดผลผลิตและผลงาน นโยบายการกำกับควรเน้นจำนวนนักศึกษาที่รับใหม่กับจำนวนบัณฑิตที่จบการศึกษา เน้นจำนวนและคุณภาพบัณฑิต นโยบายการจัดสรรงบประมาณกำหนดตามความสัมพันธ์กับจำนวนนักศึกษาทั้งหมด และผลงานวิจัยที่มีคุณภาพในรอบปีที่ผ่านมา หรือ 3 ปี ย้อนหลัง

นอกจากนี้ ยังมีประเด็นย่อยๆ อีก คือ

1. รัฐเป็นเจ้าของมหาวิทยาลัย โดยมหาวิทยาลัยมีการบริหารแบบกึ่งเอกชนในด้านการจัดองค์กร การจัดระบบบริหารและกิจกรรมต่างๆ โดยมีสภามหาวิทยาลัยเป็นองค์กรสูงสุดในการกำหนดนโยบาย กำกับการทำงานของผู้บริหาร ดูแลแทนรัฐและประชาชน

2. นโยบายการบริหาร มีลักษณะเป็นอิสระ (Self Dependence) มีแผนงานและโครงการที่ดำเนินการแล้วคุ้มทุนและคุ้มค่า

3. ประเด็นยุทธศาสตร์ในการพิจารณา เพื่อนำไปสู่การเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐบาล ควรพิจารณาให้รอบคอบโดยเฉพาะ

3.1 ผลกระทบต่อบุคลากร ซึ่งต้องมีค่าตอบแทนสูงขึ้น มีสวัสดิการและผลประโยชน์อื่นๆ ในสถานภาพใหม่ดีขึ้น

3.2 ภาพลักษณ์ของความเข้มแข็งทางวิชาการ

3.3 ผลผลิตที่มีคุณภาพดีขึ้น

3.4 กระบวนการยอมรับความเปลี่ยนแปลง

3.5 ค่าธรรมเนียมนิสิต

3.6 การบริหารบุคลากรในระบบเดียวจึงจะบริหารได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.7 สิ่งจูงใจบุคลากรที่อยู่มานาน

ทั้ง 7 ประเด็นนี้ มหาวิทยาลัยต้องสร้างภาพที่ชัดเจนให้เกิดขึ้นเพื่อความพร้อมของการเปลี่ยนแปลงสถานภาพองค์กร

4. การสร้างรายได้เพิ่มให้แก่หน่วยงานเพื่อพึ่งพาตนเองและเพิ่มค่าตอบแทนบุคลากร โดย

4.1 การประหยัดจากระบบปัจจุบัน เช่น มีการปรับปรุง โครงสร้าง ยุบรวม หน่วยงาน การลดขั้นตอนการทำงาน การประหยัดค่าใช้จ่ายจากระบบต่างๆ เป็นต้น

4.2 การระดมทุนจากแหล่งต่างๆ ด้วยการสร้างความศรัทธา ความน่าเชื่อถือและ แสดงตนให้สังคมเห็นประโยชน์การดำเนินการของมหาวิทยาลัย

จากการสัมมนาเรื่อง "มหาวิทยาลัยในกำกับ : บทบาทที่เปลี่ยนแปลงไป" เมื่อวันที่ 4 กันยายน 2541 ที่อาคารเฉลิมพระบารมี 50 ปี ซึ่งจัดโดยทบวงมหาวิทยาลัย ผลการสัมมนาสรุปได้ ดังนี้

1. ให้มีการปรับโครงสร้างระบบอุดมศึกษา โดยให้ความเป็นอิสระลดการควบคุมและ ส่งเสริมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนให้มีส่วนร่วมจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาให้มากขึ้น

2. ปฏิรูประบบการเงิน ระบบการจัดสรรงบประมาณจากปัจจุบัน แบบแสดงรายการ ให้เป็นแบบเงินอุดหนุนทั่วไป มีระบบการติดตามผลให้เหมาะสมกับการก้าวไปสู่ความเป็นเลิศทาง วิชาการและมีความคล่องตัว มีประสิทธิภาพ โปร่งใสตรวจสอบได้

3. ปรับระบบบริหารงานบุคคลเพื่อเอื้อต่อการสร้างผลงานทางวิชาการ และการสร้าง คนที่มีสมรรถภาพสูงให้คงอยู่ในมหาวิทยาลัย

4. จะต้องปรับระบบมหาวิทยาลัย ให้สภามหาวิทยาลัยเป็นองค์กรสูงสุด การบริหาร จัดการให้สิ้นสุดที่สภามหาวิทยาลัย ประชาคมในมหาวิทยาลัยจะต้องมีบทบาทในการกำหนด หลักเกณฑ์ต่างๆ รัฐจะต้องเข้าไปมาเกี่ยวข้องกับเฉพาะการกำกับนโยบายและสนับสนุนงบประมาณ

5. ความสัมพันธ์กับภายนอก จะมีความสัมพันธ์กับ 3 หน่วยงาน คือ

5.1 รัฐบาลจะกำกับโดยรัฐมนตรีว่าการทบวงมหาวิทยาลัยในเรื่องเกี่ยวกับ นโยบายและแผน มาตรฐานการศึกษา งบประมาณ และมีการกำกับติดตามผลงานภายหลัง โดย พิจารณาจากนโยบายและแผนเป็นหลัก

5.2 สำนักงานงบประมาณจะกำกับการจัดสรรงบประมาณหมวดเงินอุดหนุนทั่วไป

5.3 สำนักงานตรวจเงินแผ่นดินจะกำกับระบบบัญชีในลักษณะตรวจสอบภายหลัง โดยผู้ตรวจสอบบัญชี

จากการที่รัฐบาลได้ลงนามในหนังสือแสดงเจตจำนงขอรับความช่วยเหลือทางการเงิน จากธนาคารพัฒนาเอเชียเพื่อปรับโครงสร้างทางสังคม ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้มีอนุมัติเมื่อวันที่ 27 มกราคม พ.ศ. 2541 มีสาระสำคัญเกี่ยวกับการจัดการด้านอุดมศึกษา (ทบวงมหาวิทยาลัย, 2541) ดังนี้

1. รัฐจะกระจายอำนาจด้านการเงินและการจัดการเพื่อยกระดับการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคมและชุมชน โดยภายในปีงบประมาณ พ.ศ. 2543 รัฐบาลจะมอบให้สถาบันอุดมศึกษาระดับมหาวิทยาลัยรับผิดชอบการบริหารและการจัดการเงินงบประมาณรายจ่ายประจำปีที่มีใช้หมวดเงินเดือน

2. ภายในปีงบประมาณ พ.ศ. 2542 จะตั้งระบบการตรวจสอบการดำเนินงานของสถาบันการศึกษา และมอบอำนาจให้สถาบันการศึกษาต่างๆ รับผิดชอบการจัดหลักสูตรให้ค่าใช้จ่ายคุ้มครองและระบบการตรวจสอบบุคคลและการเงิน

3. ภายในปีงบประมาณ พ.ศ. 2545 รัฐบาลยืนยันที่จะให้มหาวิทยาลัยของรัฐทุกแห่งมีอิสระในการบริหารงาน โดยในขั้นแรก (พ.ศ. 2541) จะจัดให้มหาวิทยาลัยของรัฐ 1 แห่ง ดำเนินการอย่างอิสระในลักษณะมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐบาล

แนวทางการดำเนินการของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐบาล

มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐบาลมิได้มีสถานภาพเหมือนองค์กรเอกชนทั่วไป เพราะยังมีสถานภาพเป็นหน่วยงานของรัฐอยู่ ความยึดโยงกับรัฐบาลยังคงมีอยู่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านนโยบาย การงบประมาณ และการติดตามตรวจสอบผลการดำเนินการ แต่ความเป็นอิสระในการดำเนินการจะมีมากกว่าหน่วยงานราชการทั่วไป ซึ่งเป็นข้อดีและจะเป็นผลให้การบริหารมีประสิทธิภาพขึ้น

หลักการดำเนินการของมหาวิทยาลัยในกำกับที่กล่าวมาในตอนต้นนั้นเป็นหลักการทั่วไป ดังนั้นในรายละเอียดของ พ.ร.บ. และข้อกำหนดกฎเกณฑ์ต่างๆของแต่ละมหาวิทยาลัย ก็อาจแตกต่างกันไปได้ตามปรัชญาและแนวคิดของแต่ละมหาวิทยาลัย (แหล่งที่มา:<http://www.mua.go.th>)

สำหรับแนวทางในการดำเนินการโดยทั่วไปนั้นจะมีดังนี้

1. บทบาทของสภามหาวิทยาลัย

สภามหาวิทยาลัยจะมีบทบาทในการบริหารจัดการและรับผิดชอบดำเนินการของมหาวิทยาลัยอย่างเต็มที่ดังนี้ (แหล่งที่มา:<http://www.mua.go.th>)

- 1.1 กำหนดนโยบายและแผนในการปฏิบัติการกิจของมหาวิทยาลัยที่สอดคล้องและตอบสนองต่อนโยบายของรัฐบาล แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา รวมทั้งความต้องการของสังคม
- 1.2 กำหนดระบบกำกับและติดตามประเมินผลการดำเนินการและรายการผลการดำเนินการที่ชัดเจน โปร่งใส ที่พร้อมให้ได้รับตรวจสอบได้
- 1.3 กำกับติดตามให้การดำเนินการกิจเป็นไปตามนโยบายและแผนและบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้

1.4 ออกระเบียบข้อบังคับในการบริหารจัดการในเรื่องระบบการบริหารงานบุคคล ระบบการบริหารวิชาการ ระบบบริหารการเงินและงบประมาณและระบบกำกับ และติดตามผลการดำเนินการของมหาวิทยาลัย ตลอดจนระเบียบข้อบังคับอื่นๆ

2. แนวปฏิบัติในการบริหารงานบุคคล (แหล่งที่มา:<http://www.mua.go.th>)

2.1 ระบบบริหารงานบุคคลของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐบาลต้องเป็นระบบที่ ดึงดูดบุคลากรที่มีความสามารถ รวมทั้งสามารถรักษาคณิศไว้ได้

2.2 การกำหนดอัตราเงินเดือน ให้สภามหาวิทยาลัยเป็นผู้กำหนดบัญชีเงินเดือนเป็น การเฉพาะของแต่ละมหาวิทยาลัย และมีระบบการประเมินที่คำนึงถึงคุณสมบัติ และภาระงานเป็นสำคัญ

2.3 การกำหนดผลประโยชน์และสวัสดิการ พนักงานของมหาวิทยาลัยในกำกับของ รัฐบาลจะได้รับสิทธิประโยชน์ที่เกื้อกูลกันแล้วจะไม่น้อยกว่าระบบราชการ แต่อาจ มีวิธีการจัดที่แตกต่างกันไป เช่น ไม่มีระบบบำเหน็จ บำนาญ แต่มีกองทุนเลี้ยงชีพ แทน เป็นต้น ทั้งนี้แต่ละมหาวิทยาลัยอาจมีวิธีแตกต่างกันได้

2.4 การกำหนดเงื่อนไขการจ้างและกลไกการประเมิน การคัดเลือกการจ้างและเงื่อนไข การปฏิบัติงานและการประเมินผลการทำงานเป็นอำนาจหน้าที่ของสภา มหาวิทยาลัย ซึ่งการบรรจุแต่งตั้งบุคลากรในระบบเดิมหรือบุคคลทั่วไปเข้าสู่ ระบบใหม่ต้องคำนึงคุณภาพและประสิทธิภาพของการปฏิบัติงานเป็นสำคัญ

2.5 ตำแหน่งทางวิชาการ

2.5.1 การใช้ตำแหน่งทางวิชาการ อาจารย์ของมหาวิทยาลัยในกำกับ ของรัฐสามารถใช้ตำแหน่งทางวิชาการเป็นค่านำหน้าได้

2.5.2 การขอตำแหน่งทางวิชาการ อาจารย์ของมหาวิทยาลัยในกำกับ ของรัฐสามารถขอตำแหน่งทางวิชาการได้ภายใต้กฎเกณฑ์ ข้อบังคับของสภามหาวิทยาลัย

2.6 เครื่องราชอิสริยาภรณ์ กรณีผู้บรรจุใหม่ ปัจจุบันจะได้รับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี บัญชี 18 (สูงสุดไม่เกิน ป.ม.) สำหรับข้าราชการ ผู้เปลี่ยนสถานภาพเป็นพนักงานมหาวิทยาลัยจะเสนอให้นับเวลาต่อเนื่องเพื่อขอรับ เครื่องราชฯ ในชั้นตราถัดไป ส่วนผู้ที่ได้รับ ป.ม. หรือสูงกว่าอยู่ก่อนแล้วจะ นำเสนอเพื่อให้ได้รับสูงขึ้นอีก 1 ชั้นเป็นกรณีพิเศษ

2.7 ภาระงานขั้นต่ำ (Job description) อาจารย์ของมหาวิทยาลัยในกำกับรัฐบาลมี ภารกิจขั้นต่ำที่ต้องปฏิบัติ 4 ด้านคือ (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2543: 31)

- 2.7.1 การกิจด้านการสอน อาจารย์มีหน้าที่และความรับผิดชอบที่จะต้องสอน ควบคุมห้องปฏิบัติการ เตรียมการสอน ออกข้อสอบ คุมสอบตลอดจนตรวจข้อสอบ (จุฬาฯของเรา, 2542: 145) สำหรับคณาจารย์ในระดับบัณฑิตศึกษา จะมีหน้าที่ควบคุม ปรินูญานิพนธ์ สารนิพนธ์หรือโครงการเฉพาะเรื่องที่เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรในระดับบัณฑิตศึกษา
- 2.7.2 การกิจด้านการวิจัย ได้แก่การสร้างความรู้ใหม่ การวิจัย และพัฒนา
- 2.7.3 การกิจด้านการบริหารวิชาการและการบริหารภายใน ซึ่งสำหรับการบริหารวิชาการภายใน เช่น การเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาของนิสิต อาจารย์แนะแนว นิสิต ฯลฯ ส่วนการบริหารงานวิชาการภายนอก เช่น อาจารย์ได้ไปบรรยาย อภิปราย เสนอผลงานวิจัย ฯลฯ อย่างไรก็ตามเวลาที่ใช้ในกิจกรรมส่วนนี้ต้องไม่มากกว่าการบริหารวิชาการภายในสถาบัน และต้องไม่เกินไปจนมีเวลาน้อยสำหรับนิสิตภายในสถาบันตนเอง
- 2.7.4 การกิจด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ได้แก่การเป็นผู้นำสังคมในด้านต่างๆรวมถึงการชำระไว้ซึ่งวัฒนธรรมอันดีงามของชาติด้วย โดยการทำนุบำรุงรักษามักจัดในรูปกิจกรรมถึงประชาชนโดยตรง หรือ จัดกิจกรรมผ่านสื่อต่างๆ ตลอดจนการสอดแทรกศิลปวัฒนธรรมไทยเข้าไปในการสอนแต่ละครั้ง

3. การประกันคุณภาพทางวิชาการ (จุฬาฯของเรา, 2542: 83-86)

การประกันคุณภาพหมายถึง ระบบ วิธีการ หรือกระบวนการที่ใช้บังคับหรือกำกับการดำเนินงานใดๆให้ได้ผลงานหรือผลผลิตหรือผลลัพธ์เป็นไปโดยมีมาตรฐาน มีระดับคุณภาพที่คงเส้นคงวา เป็นมาตรฐานที่ยอมรับกัน หรืออาจกล่าวได้อีกนัยหนึ่งว่า การประกันคุณภาพเป็นประเด็นหลักที่มหาวิทยาลัยต้องทำ ต้องให้มหาวิทยาลัยมีมาตรฐานในระดับที่ตนเองต้องการ ต้องให้มีการพัฒนาปรับปรุงมาตรฐานนั้น ต้องให้ไ้ระดับมาตรฐานเข้าไปเทียบกับมาตรฐานสากล โดยการใช้วิธี Benchmark

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งต่างประเทศและในประเทศ

จากการศึกษาพบว่าม้งงานวิจัยที่แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข่าวสารกับพฤติกรรมในด้านต่างๆซึ่งพอจะยกมาอ้างอิงพร้อมประเด็นเฉพาะที่เห็นว่าเกี่ยวข้องและสำคัญ อันจะเป็นประโยชน์ต่อการวิจัยครั้งนี้ได้ ดังต่อไปนี้

งานวิจัยต่างประเทศ

แคทซ์ และลาซาร์เฟลด์ (Katz and Lazarsfeld, 1955) พบว่ารูปแบบของการสื่อสารระหว่างบุคคล (Interpersonal Communication) หรือการสื่อสารแบบตัวต่อตัว (Face-to-Face Communicat) มีผลต่อผู้รับสารในการที่จะยอมเปลี่ยนแปลงทัศนคติ และยอมรับที่จะร่วมมือในการปฏิบัติมากที่สุด

แคลปเปอร์ (klapper,1960) ศึกษาและสรุปงานวิจัยที่สำคัญเกี่ยวกับผลหรืออิทธิพลของการสื่อสารมวลชน และสรุปให้เห็นถึงความสามารถของการสื่อสารมวลชนไม่ใช่สาเหตุของสำคัญเพียงประการเดียวที่ทำให้เกิดผลในผู้รับสาร แต่จะทำหน้าที่ร่วมกันหรือผ่านปัจจัยและอิทธิพลที่เป็นตัวกลางอื่นมากกว่าและประสิทธิภาพของการสื่อสารมวลชนขึ้นอยู่กับลักษณะของสาร แหล่งสาร หรือสถานการณ์ของการสื่อสาร

ฟรีดแมน (Freedman, 1961) ศึกษาความแตกต่างของบุคคลที่อายุระดับต่างกัน พบว่าคนที่มีอายุน้อยจะมีการเรียนรู้ทัศนคติในระดับสูงกว่าผู้ที่มีอายุมาก กล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ อายุของผู้รับสารจะมีอิทธิพลต่อการสื่อสารไม่มากนักน้อย ซึ่งจะออกมาในรูปของความสนใจ ความเชื่อ หรือพฤติกรรมการรับข่าวสารของผู้รับ

แคลปเปอร์ (klapper,1968) ได้อธิบายถึงบทบาทของสื่อที่มีต่อผู้รับสารว่า สื่อบุคคลเป็นประเด็นสำคัญที่ก่อให้เกิดผลต่อผู้รับ และยังได้กล่าวเพิ่มเติมอีกว่าสื่อบุคคลเป็นตัวสำคัญที่จะสกัดกั้นหรือส่งเสริมในสังคมนั้นๆให้ยอมรับหรือไม่ยอมรับการเปลี่ยนแปลง และถ้าสื่อบุคคลที่เป็นผู้นำความคิดเห็นในเรื่องที่ต้องการเปลี่ยนแปลงด้วยบทบาทของสื่อบุคคลจะมีความสำคัญอย่างยิ่ง นับว่าสื่อบุคคลเป็นรูปแบบที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง และรวมกันทำกิจกรรมได้ดีที่สุด จึงสรุปได้ว่า สื่อบุคคลเป็นตัวชี้ที่มีผลต่อการทำให้ผู้รับยอมรับที่จะเปลี่ยนแปลงทัศนคติ และยอมรับร่วมมือปฏิบัติมากที่สุด (Elihu Katz and P.F. Lazarsfeld, 1955 : 104)

โรเจอร์ส และสเวนนิ่ง (Rogers and Svenning, 1969) พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการเปิดรับสื่อ และการยอมรับนวัตกรรม คือการศึกษา การเดินทางไปต่างถิ่น การเป็นคน ทันสมัย มีการศึกษา มีฐานะทางเศรษฐกิจ และมีตำแหน่งหน้าที่การงาน

โรเจอร์สและเมย์เนน (Rogers and Meynen, 1969) วิจัยความสัมพันธ์ผลในการเผยแพร่วิทยากรใหม่ๆ ในประเทศโคลอมโบ และได้ค้นพบว่าการเผยแพร่หนังสือบุคคลเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจยอมรับนวัตกรรม

แซชเชอร์ (Zacher, 1975) ได้ศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้นปีที่ 11 ในรัฐมอนทานา โดยกลุ่มนักเรียน 436 คน จาก 6 โรงเรียนพบว่าเพศขนาดครอบครัวการอ่านหนังสือพิมพ์ การได้ศึกษาเกี่ยวกับเรื่องสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน และภูมิฐานะของนักเรียน เป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดความรู้ทางด้านสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ จากการเปรียบเทียบคะแนนพบว่า นักเรียนชายมีคะแนนสูงกว่านักเรียนหญิง เด็กจากครอบครัวเล็กมีคะแนนสูงกว่าเด็กจากครอบครัวใหญ่ และเด็กที่อ่านหนังสือพิมพ์ตั้งแต่สามฉบับขึ้นไปมีคะแนนสูงกว่าเด็กที่อ่านน้อยกว่านั้น

ซิงค์ (Singh, 1976) ได้วิจัยเรื่องกระบวนการยอมรับและการสื่อสารในประเทศอินเดียพบว่า เจ้าหน้าที่ส่งเสริมและสื่อมวลชนเป็นสื่อที่สำคัญในขั้นรับรู้ สื่อที่มีความสำคัญในขั้นประเมินผลก่อนตัดสินใจคือเพื่อนบ้าน ส่วนขั้นตัดสินใจยอมรับขึ้นอยู่กับประสบการณ์ของตัวเองที่ได้รับผลจากขั้นทดลอง

แพน และออสท์แมน (Zhongdang Pan Ronald E. Ostmao, 1991) อ้างถึงใน [http : www.car.chula.ac.th](http://www.car.chula.ac.th)) ได้ทำการวิจัยเรื่องการเปิดรับข่าวสารผลกระทบของการเรียนรู้ระหว่างสงครามอ่าวเปอร์เซีย พบว่าความรู้เกี่ยวกับสงครามอ่าวเปอร์เซียมีความสัมพันธ์กับการเปิดรับข่าวสารจากสื่อหนังสือพิมพ์, เคเบิลและรายการข่าว PBS

เคอร์แมน (Vinerat Kiemam, 1996) อ้างใน <http://www.car.chala.ac.th>) ได้ทำวิจัยเรื่องการเปิดรับสื่อความรู้เกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ ด้วยวิธีการสำรวจ กลุ่มตัวอย่างได้แก่ วัยรุ่นอเมริกันที่มีอายุ 18 ปี ขึ้นไป จำนวน 200 คน ผลพบว่า การเปิดรับข่าวสารจากนิตยสาร และหนังสือพิมพ์รายวัน มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับความรู้ทางวิทยาศาสตร์ข้อเสนอแนะคือ ควรระวังข่าวทางโทรทัศน์เกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ อาจสร้างความเข้าใจผิดในบางเรื่องให้แก่ผู้ชมได้

ไอโนอุอิ (Yasuhiro Inoue, 1998 อ้างใน <http://www.car.chula.ac.th> ปี 2544) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับสื่อ ภาพลักษณ์และทัศนคติของเด็กวัยรุ่น ญี่ปุ่นที่มีต่อประเทศสหรัฐอเมริกา โดยใช้วิจัยเชิงสำรวจ กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยพบว่า นักเรียนญี่ปุ่นที่กำลังศึกษาในระดับมัธยมต้น ผลการวิจัยพบว่า ภาพลักษณ์เกี่ยวกับความรุนแรงของอเมริกาไม่เกี่ยวข้องกับการเปิดรับข่าวสาร ส่วนข้อค้นพบอื่นๆ ได้แก่ 1. ภาพลักษณ์เกี่ยวกับความรุนแรงของประเทศสหรัฐอเมริกา มีความสัมพันธ์ในเชิงลบกับทัศนคติของนักเรียนญี่ปุ่น 2. ภาพลักษณ์เกี่ยวกับความรุนแรงของประเทศสหรัฐอเมริกาไม่มีความสัมพันธ์กับการสื่อสารระหว่างบุคคลของนักเรียนญี่ปุ่นกับชาวอเมริกัน 3. การเปิดรับรายการโทรทัศน์และภาพยนตร์อเมริกัน มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับทัศนคติของนักเรียนญี่ปุ่น ที่มีต่อประเทศสหรัฐอเมริกาและคนอเมริกัน

งานวิจัยในประเทศ

สำหรับงานวิจัยเกี่ยวกับการเปิดรับข่าวสารมีดังนี้

ทัศนัย สุนทรวิภาค (2531) ศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเมืองไทยกับการมาเที่ยวเมืองไทยของนักท่องเที่ยวต่างชาติ ณ เมืองพัทยา พบว่า ปัจจัยด้านประชากรในเรื่องเพศของนักท่องเที่ยวที่มีความสัมพันธ์กับการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเมืองไทยจากหนังสือพิมพ์ อายุมีความสัมพันธ์กับการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเมืองไทยจากนิตยสาร ระดับการศึกษาที่มีความสัมพันธ์กับการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเมืองไทยจากหนังสือพิมพ์ นิตยสาร วีดีโอ สไลด์ โปสเตอร์ แผ่นพับ การจัดนิทรรศการ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการท่องเที่ยว และหน่วยงานภาคเอกชน

มุกดา แก้วมณีโชค (2532) ศึกษาประสิทธิผลของสื่อเสียงตามสายที่มีต่อความรู้ทัศนคติและการปฏิบัติเกี่ยวกับการสุขาภิบาลอาหารของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองชลบุรี พบว่า หลังการได้รับฟังรายการความรู้ด้านการสุขาภิบาลอาหารทางสื่อเสียงตามสายแล้ว กลุ่มตัวอย่างมีการเพิ่มความรู้ เปลี่ยนแปลงทัศนคติและการปฏิบัติตนไปในทางที่ถูกสุขลักษณะยิ่งขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ อายุและการศึกษาที่มีความสัมพันธ์ระดับความรู้และการปฏิบัติตนด้านการสุขาภิบาลอาหาร แต่ฐานะทางเศรษฐกิจ และจำนวนสมาชิกในครอบครัวไม่มีความสัมพันธ์กับระดับความรู้และการปฏิบัติตนด้านการสุขาภิบาลอาหาร

รัตนภรณ์ หลายรัตน์ (2532) ทำการวิจัยเรื่อง " การเปิดรับข่าวสารสาธารณสุขของหญิงมีครรภ์ที่มารับบริการในโรงพยาบาลราชวิถี " พบว่า หญิงมีครรภ์เปิดรับสื่อบุคคลสูงสุดทั้งภายในและภายนอกโรงพยาบาล

โดยสื่อภายในโรงพยาบาลที่มีการเปิดรับมากที่สุด คือ พยาบาล และน้อยที่สุด คือ สื่อเฉพาะกิจ ประเภทวีดีโอ

สำหรับสื่อภายนอกโรงพยาบาลนั้น พบว่า หญิงมีครรภ์เปิดรับข่าวสารสาธารณสุขจากบุคคล คือ เพื่อนญาติ และสามี มากที่สุด รองลงไป คือ สื่อมวลชน ได้แก่ โทรทัศน์ วิทยุ สดุดท้าย คือ วิทยุ

กมลวรรณ โล่ห์สิวานนท์ (2533) ทำวิจัยเรื่อง " ความรุนแรงในข่าวโทรทัศน์กับทัศนคติความรุนแรงของนักเรียนระดับมัธยมปลาย " พบว่า นักเรียนที่มีทัศนคติด้านความรุนแรงที่แตกต่างกัน โดยที่กลุ่มที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจระดับสูง หรือมีภูมิหลังทางครอบครัวที่อบอุ่นใกล้ชิดกัน มีทัศนคติที่รุนแรงมากกว่ากลุ่มที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจระดับต่ำ หรือขาดความอบอุ่นทางครอบครัว แต่ไม่พบความแตกต่างระหว่างเพศ

ระวี จิโรจวงศ์ (2533) ทำการวิจัยเรื่อง " สภาพปัญหาการสื่อสารในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร " พบว่า มีการใช้การสื่อสารทางวาจามากกว่า

ทางลายลักษณ์อักษร โดยใช้การพบปะเป็นรายบุคคลมากกว่า และเครื่องติดต่อภายในมากที่สุด น้อยที่สุดคือ การประกาศเสียงตามสาย ส่วนทางลายลักษณ์อักษรใช้หนังสือคำสั่งมากที่สุด รองลงมาคือ ใช้หนังสือเวียนและจดหมายส่วนตัวน้อยที่สุด

อุไรวรรณ ภู่วิจิตรสุทิน (2533) ทำการวิจัยเรื่อง " การเปิดรับและการยอมรับข่าวสาร เรื่องโรคเอดส์ของนักเรียนและนิสิตนักศึกษาในกรุงเทพมหานคร " ผลการวิจัยพบว่า การเปิดรับข่าวสารเรื่องโรคเอดส์ของกลุ่มตัวอย่าง เปิดรับข่าวสารจากวิทยุ โทรทัศน์มากที่สุด รองลงมาคือ เพื่อน และนิตรรศการ ตามลำดับ

นฤพล โรหิตจันทร์ (2534) ศึกษาประสิทธิผลของสื่อประชาสัมพันธ์ที่มีต่อความรู้ และทัศนคติเกี่ยวกับโครงการ "รักเจ้าพระยากับตาวีเศษ" ของประชาชนในกรุงเทพมหานคร พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่รู้จักโครงการ "รักเจ้าพระยากับตาวีเศษ" โดยผ่านทางสื่อประชาสัมพันธ์ต่างๆ ในโครงการ พฤติกรรมการเปิดรับสื่อประชาสัมพันธ์มีความสัมพันธ์กับความรู้ และทัศนคติของประชาชนเกี่ยวกับโครงการและสื่อประชาสัมพันธ์ในโครงการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

กนกรัตน์ สุขะวัฒนะ (2534) ได้ทำการวิจัยความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับสื่อเกี่ยวกับโรคเอดส์และพฤติกรรมในการป้องกันโรคเอดส์ของหญิงโสเภณี : กรณีศึกษาที่หน่วยควบคุมโรค อ.หาดใหญ่ ศูนย์กามโรค เขต 12 สงขลา โดยสื่อที่ทำการศึกษาได้แก่ สื่อบุคคล คือ บุคลากรทางการแพทย์ซึ่งประจำอยู่ที่หน่วยควบคุม กามโรค อ.หาดใหญ่ และสื่อเฉพาะกิจที่ผลิตโดยกระทรวงสาธารณสุข และรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามสำรวจกลุ่มตัวอย่างที่มาทำการตรวจสุขภาพเป็นประจำที่หน่วยควบคุมกามโรค จำนวน 160 คน พบว่า

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาเดิมอยู่ทางภาคเหนือ มีอายุระหว่าง 19-22 ปี จบประถมศึกษาปีที่ 6 ประกอบอาชีพที่ อ.หาดใหญ่ เป็นระยะเวลา 2-3 ปี มีรายได้ระหว่าง 5,100-10,000 บาท ต่อเดือน สำหรับผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

- ประชากรกลุ่มตัวอย่างเคยเห็นและจำข้อความบนสื่อสติ๊กเกอร์ได้มากที่สุด รองลงมาได้แก่สื่อโปสเตอร์ และสื่อแผ่นพับ ตามลำดับ ส่วนสื่อที่ประชากรกลุ่มตัวอย่างเคยอ่าน และมีความเข้าใจข้อความมากที่สุดคือสื่อโปสเตอร์ รองลงมาได้แก่สื่อสติ๊กเกอร์ และสื่อแผ่นพับ ตามลำดับ และในกรณีที่กลุ่มตัวอย่างไม่เข้าใจข้อความหรือความหมายในสื่อเฉพาะกิจ ก็สอบถามแพทย์ พยาบาล และเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์มากที่สุด

- โสเภณีที่มีการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับโรคเอดส์จากสื่อเฉพาะกิจ จะมีความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมในการป้องกันโรคเอดส์

- โสเภณีจะมีความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์จากสื่อบุคคลมากที่สุด รองลงมาได้แก่สื่อโปสเตอร์ แผ่นพับ และสติ๊กเกอร์ตามลำดับ

กิตติ สมานไทย (2534) ทำการวิจัยเรื่อง "ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการอ่านวารสารกับระดับภูมิความรู้ทั่วไปของเด็กนักเรียนในกรุงเทพมหานคร" ผลการวิจัยมีดังต่อไปนี้

1. ปัจจัยประชากรในด้านเพศของเด็กนักเรียน มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการอ่าน
2. ปัจจัยประชากรในด้านอายุของเด็กนักเรียน ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการอ่าน
3. ปัจจัยประชากรในด้านระดับชั้นของเด็กนักเรียนมีความสัมพันธ์กับความบ่อยครั้งและประเภทของวารสารที่เด็กนักเรียนอ่าน
4. ปัจจัยประชากรในด้านระดับชั้นของเด็กนักเรียน ไม่มีความสัมพันธ์กับปริมาณในการอ่าน
5. พื้นฐานครอบครัว คือ อาชีพ รายได้ การศึกษาของบิดามารดา ผู้ปกครองไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการอ่านวารสารของเด็กนักเรียน

6. พฤติกรรมการอ่านวารสารมีความสัมพันธ์กับระดับภูมิความรู้ทั่วไปของเด็ก วาทีนี บุญหลักย์ และคณะ (2536) ศึกษาเกี่ยวกับสื่อเอดส์การศึกษาเชิงคุณภาพเพื่อเพื่อพิจารณาสื่อในอนาคตพบว่า สื่อที่ได้รับความรู้เรื่องโรคเอดส์มากที่สุดคือ โทรทัศน์ รองลงมาคือ วิทยุ โปสเตอร์และหนังสือพิมพ์ และมีความเห็นว่าสื่อที่นำเสนอทางโทรทัศน์มีความทันสมัยและน่าเชื่อถือ ควรมีการแยกกลุ่มเป้าหมายที่ชัดเจน และครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย และมีการนำเสนอเรื่องราว ทั้งในเมืองและชนบท

สุภารักษ์ จูตระกูล (2536) ศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารกับความรู้ ทักษะคิด และการมีส่วนร่วมในการทิ้งขยะแยกประเภท เพื่อการหมุนเวียนกลับมาใช้ประโยชน์ ใหม่ของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า

- การเปิดรับข่าวสารจากหนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ แผ่นพับ โปสเตอร์ งานนิทรรศการ มีความสัมพันธ์กับความรู้ เกี่ยวกับการทิ้งขยะแยกประเภท เพื่อการหมุนเวียนกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่

- การเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชน บุคคลในครอบครัว โปสเตอร์ งานนิทรรศการ มีความสัมพันธ์กับทักษะคิด

- การเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชน บุคคลในครอบครัว เพื่อนบ้าน เพื่อนร่วมอาชีพ แผ่นพับ มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วม

กิตติศักดิ์ นภาพรรณรัตน์ (2536) ศึกษาการเปิดรับข่าวสารเพื่อการรณรงค์ให้ประหยัดน้ำประปา กับพฤติกรรมการใช้น้ำประปาของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร ที่พักอาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานครเป็นเวลา 1 ปีขึ้นไป และมีอายุตั้งแต่ 20 ปีขึ้นไป จำนวน 225 คนโดยใช้แบบสัมภาษณ์ พบว่า

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 20-30 ปี ประกอบอาชีพค้าขายหรือเป็นเจ้าของกิจการ อาศัยในที่พักซึ่งเป็นตึกแถว มีพฤติกรรมการใช้น้ำประปาที่ยังไม่สอดคล้องกับแนวทางที่ประหยัด และมีการใช้น้ำประปามากกว่าเกณฑ์ปกติของการประปา นคร

หลวง แม้ว่าจะเคยดูโฆษณาทางโทรทัศน์เพื่อการรณรงค์ให้ประหยัดน้ำประปาที่จัดทำโดยการ
 ประปานครหลวง โดยทราบว่ากำลังมีปัญหาการขาดแคลนน้ำประปาจำเป็นต้องมีการประหยัดการ
 ใช้น้ำ อีกทั้งคิดว่าโฆษณาจะสามารถช่วยให้คนอื่นๆ ตระหนักถึงการประหยัดน้ำประปาได้ เหมาะ
 กับการรณรงค์ เพียงแต่ยังไม่เพียงพอ นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างยังได้รับข่าวสารที่เกี่ยวกับการรณรงค์
 ประหยัดน้ำประปา จากหนังสือพิมพ์ รายการวิทยุ ตามลำดับ และมีการพูดคุยในเรื่องเกี่ยวกับการ
 ประหยัดน้ำประปา กับสมาชิกคนอื่นๆ ในครัวเรือนด้วย สำหรับกลุ่มที่ไม่เคยดูโฆษณาทางโทรทัศน์
 เพื่อการรณรงค์ ส่วนใหญ่ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการรณรงค์จากรายการวิทยุ และ หนังสือพิมพ์
 ตามลำดับ โดยรับทราบถึงเนื้อหาสำคัญของการรณรงค์ เช่นเดียวกับกลุ่มที่เคยดูโฆษณาทาง
 โทรทัศน์

ทั้งนี้ การเคยดูโฆษณาทางโทรทัศน์เพื่อการรณรงค์ให้ประหยัดน้ำ มีความสัมพันธ์กับ
 ความเชื่อว่า กำลังจะขาดแคลนน้ำประปาและน้ำดิบที่นำมาผลิตเป็นน้ำประปา ไม่มีความสัมพันธ์ใน
 การใช้น้ำประปากลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา

พระนันท์ บุรณะโสภณ (2537) ศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับสาร ความรู้ ทักษะคิด และ
 การมีส่วนร่วมในการใช้ผลิตภัณฑ์อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า
 บุคคลที่มีเพศ อายุ และรายได้ต่างกัน จะมีความแตกต่างกันในการเปิดรับสารจากทั้งสื่อมวลชน สื่อ
 บุคคล และสื่อเฉพาะกิจ แต่ไม่พบความแตกต่างทางด้านพฤติกรรมการเปิดรับสารในผู้ที่มี
 การศึกษา อาชีพที่แตกต่างกัน ตัวแปรที่สำคัญที่มีอิทธิพลในการอธิบายการมีส่วนร่วมในการใช้
 ผลิตภัณฑ์อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เรียงลำดับ คือ ทักษะคิด การเปิดรับข่าวสารจากสื่อวิทยุ และแผ่นพับ

สุมาลี ตั้งจิตต์ศิลป์ (2537) การศึกษา "พฤติกรรมการเปิดรับสื่อเกี่ยวกับการรักษาคุณภาพ
 แหล่งน้ำกับความรู้ และพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการรักษาคุณภาพแหล่งน้ำของประชาชนใน
 กรุงเทพมหานคร" พบว่า

- ลักษณะของประชากร มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเปิดรับสื่อเกี่ยวกับการรักษา
 คุณภาพแหล่งน้ำ
- พฤติกรรมการเปิดรับสื่อเกี่ยวกับการรักษาคุณภาพแหล่งน้ำไม่มีความสัมพันธ์กับ
 ความรู้และทักษะคิด
- ความรู้มีความสัมพันธ์กับทักษะคิดและพฤติกรรมการมีส่วนร่วม

ศศิวิมล ปาลศรี (2537) ศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทักษะคิด และ
 พฤติกรรมการใช้พลังงานไฟฟ้าอย่างประหยัดของเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานราชการ รัฐวิสาหกิจและ
 เอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร จากกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 300 คน มีแบบสอบถามเป็นเครื่องมือที่ใช้ใน
 การเก็บรวบรวมข้อมูล พบว่า

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่รับทราบข่าวสารส่วนทั่วไปจากสื่อมวลชน ในระดับปานกลาง รับทราบข่าวสารการณรงค์จากสื่อมวลชนในระดับต่ำ มีความรู้ และพฤติกรรมการใช้พลังงานไฟฟ้าอย่างประหยัดในระดับสูง มีทัศนคติเชิงบวกต่อการใช้พลังงานไฟฟ้าอย่างประหยัด

พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารการณรงค์จากสื่อมวลชน และทัศนคติจากการใช้พลังงานไฟฟ้าอย่างประหยัด มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมการใช้พลังงานไฟฟ้าอย่างประหยัด ส่วนความรู้เกี่ยวกับการใช้พลังงานไฟฟ้าอย่างประหยัด ไม่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อการใช้พลังงานไฟฟ้าอย่างประหยัดและพฤติกรรมการใช้พลังงานไฟฟ้าอย่างประหยัด

สนิ นัยวิณี (2538) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมกับความรู้ ทัศนคติ และการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอันเนื่องเกี่ยวกับธุรกิจแพท่องเที่ยวของประชาชนในเขตเทศบาลเมือง จังหวัดกาญจนบุรี จากกลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งสิ้น 400 คน โดยมีแบบสอบถามเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล พบว่า

- พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม (จากก้านัน ผู้ใหญ่ นายอำเภอ ปลัดอำเภอ พระสงฆ์ และหอกระจายข่าว) มีความสัมพันธ์กับความรู้ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอันเนื่องเกี่ยวกับธุรกิจแพท่องเที่ยว

- พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมจากสื่อโทรทัศน์ นิตยสาร ก้านัน ผู้ใหญ่บ้าน นายอำเภอ ตำรวจ ทหาร พระสงฆ์ เพื่อนบ้าน และสื่อเฉพาะกิจทั้งหมด มีความสัมพันธ์กับทัศนคติในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอันเนื่องเกี่ยวกับธุรกิจแพท่องเที่ยว

- พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมจากสื่อมวลชน สื่อบุคคล และสื่อเฉพาะกิจ ทั้งหมดมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอันเนื่องเกี่ยวกับธุรกิจแพท่องเที่ยว

- ความรู้ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอันเนื่องเกี่ยวกับธุรกิจแพท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์กับทัศนคติในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมกับธุรกิจแพท่องเที่ยว

- ความรู้ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอันเนื่องเกี่ยวกับธุรกิจแพท่องเที่ยวไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมกับธุรกิจแพท่องเที่ยว

- ทัศนคติในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอันเนื่องเกี่ยวกับธุรกิจแพท่องเที่ยวไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอันเนื่องเกี่ยวกับธุรกิจแพท่องเที่ยว

วันทนีย์ ศิริสุข (2539) ศึกษาประสิทธิภาพของสื่อประชาสัมพันธ์ในโครงการสะสมไมล์ รอยัล ออร์คิด พลัส ของบริษัทการบินไทย จำกัด พบว่า การเปิดรับสื่อประชาสัมพันธ์ของสมาชิกในโครงการสะสมไมล์ รอยัล ออร์คิด พลัส บางประเภทเท่านั้นได้แก่ นิตยสารสวัสดี แผ่นพับ จดหมายโดยตรงถึงสมาชิก ไปสเตอร์ นิตยสารทั่วไป และสติ๊กเกอร์ ที่มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความรู้ และทัศนคติของสมาชิกเกี่ยวกับโครงการสะสมไมล์ รอยัล ออร์คิด พลัส อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

มารศรี เตชะกำพูน (2539) ศึกษา" อิทธิพลของสื่อที่มีผลต่อการบริโภคเกลือไอโอดีนตามโครงการรณรงค์จัดโรคขาดสารไอโอดีนเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเถลิงสิริราชสมบัติครบ 50 ปี" พบว่า

1. ผู้ปกครองได้รับข่าวสารเรื่องเกลือไอโอดีนจากครู นักเรียน และซองเกลือไอโอดีนพระราชทานมากที่สุด
2. ผู้ปกครองนักเรียนกลุ่มได้รับข่าวทั่วไปจากสื่อวิทยุมากที่สุด รองลงมาคือโทรทัศน์ และสื่อหนังสือพิมพ์น้อยที่สุด
3. เพศ อายุ อาชีพ ของผู้ปกครองไม่มีความสัมพันธ์กับการเปิดรับข่าวสารเรื่องเกลือไอโอดีนจากสื่อบุคคล สื่อมวลชน และสื่อเฉพาะกิจอย่างมีนัยสำคัญ
4. ระดับการศึกษาของผู้ปกครองไม่มีความสัมพันธ์กับการเปิดรับข่าวสารจากสื่อบุคคล แต่ไม่มีความสัมพันธ์กับการเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชน และสื่อเฉพาะกิจ
5. การเปิดรับข่าวสารเรื่องเกลือไอโอดีนจากสื่อบุคคลเป็นสื่อเพียงประเภทเดียวที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริโภคเกลือไอโอดีน ในขณะที่การเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชน และสื่อเฉพาะกิจไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริโภคเกลือไอโอดีน

สาวตรี สุตรา (2539) ศึกษา" การเปิดรับสื่อ ความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมการออมของชาวชนบทในจังหวัดสุรินทร์" พบว่า

1. การเปิดรับสื่อโทรทัศน์ สื่อหนังสือพิมพ์ และการสื่อสารระหว่างบุคคลมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการออมของประชาชน
2. ในการหาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมเกี่ยวกับการออมพบว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างความรู้และทักษะเกี่ยวกับการออมของกลุ่มตัวอย่าง แต่ไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างทักษะกับพฤติกรรมการออมของกลุ่มตัวอย่าง

ดานินทร์ กิจนิชี (2540) ศึกษาการเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทักษะ และการอนุรักษ์พลังงานในโครงการร่วมพลังหาร สองของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร จากกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 400 คน มีแบบสอบถามเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล พบว่า

- พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์พลังงานจากสื่อวิทยุมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์พลังงาน
- พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์พลังงานจากสื่อโทรทัศน์ วิทยุ โทรทัศน์ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับทักษะเกี่ยวกับการอนุรักษ์พลังงาน
- และพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์พลังงานจากสื่อวิทยุ หนังสือพิมพ์ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการอนุรักษ์พลังงาน

ศิริลักษณ์ อริยบุญโญทัย (2540) ศึกษาประสิทธิผลของสารใช้สื่อประชาสัมพันธ์ในโครงการอะเมซิ่งไทยแลนด์ของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย พบว่า การเปิดรับสื่อประชาสัมพันธ์

ส่วนใหญ่ได้แก่ สื่อบุคคล สื่อมวลชน และสื่อเฉพาะก็มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความรู้ ทักษะคิด และพฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยวของประชาชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ การเปิดรับสื่อประชาสัมพันธ์ ประเภทสื่อมวลชนกับความรู้ และพฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยวไทยของประชาชน สื่อเฉพาะก็กับ ทักษะคิดและพฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยวไทยของประชาชน ตลอดจนสื่อบุคคลกับพฤติกรรมกรรมการ ท่องเที่ยวไทยของประชาชนนั้น ไม่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สุกัลยา บุญบัณฑิต (2541) ศึกษาประสิทธิผลของประชาสัมพันธ์ของโครงการฉลาก ประหยัดไฟ พบว่า พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารโครงการฉลากประหยัดไฟฟ้าไม่มีความสัมพันธ์ กับความรู้และทักษะคิดเกี่ยวกับการประหยัดไฟ/ฉลากประหยัดอย่างมีนัยสำคัญ ผู้บริโภคส่วนใหญ่ รู้จักหรือได้รับข่าวสารจากโครงการฉลากประหยัดไฟจากสื่อมวลชนมากที่สุด และได้รับข้อมูลมาก ที่สุดจากสื่อมวลชนเช่นกัน ได้แก่ สื่อโทรทัศน์ สื่อหนังสือพิมพ์ และสื่อวิทยุในระดับใกล้เคียงกัน ส่วนสื่อที่สร้างความเข้าใจได้มากที่สุด ได้แก่ สื่อโทรทัศน์ รองลงมาคือ สื่อวิทยุและสื่อสิ่งพิมพ์ ส่วนสื่อที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกซื้ออุปกรณ์ประหยัดไฟ คือ สื่อโทรทัศน์ รองลงมาเป็นสื่อ บุคคลและสื่อเฉพาะกิจ

มณฑล หนูสีใส (2542) ได้วิจัยเรื่อง "การเปิดรับสื่อและพฤติกรรมจริยธรรมของวัยรุ่น ในเขตกรุงเทพมหานคร" ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษา ลักษณะและความสัมพันธ์ของการเปิดรับสื่อทักษะคิด และพฤติกรรมจริยธรรมของวัยรุ่น อายุ 15-20 ปี จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 413 คน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน การทดสอบความแปรปรวนทางเดียว และการทดสอบ ความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ตามวิธีของ Scheffe ซึ่งประมวลผลโดยคอมพิวเตอร์ โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS ที่ระดับความมีนัยสำคัญ .05 และ .01 สรุปผลการวิจัยได้ดังต่อไปนี้ 1. การ เปิดรับสื่อมวลชน กับ การเปิดรับสื่อบุคคล ไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ.05 2. ผู้ที่เปิดรับสื่อจากช่องทางและปริมาณแตกต่างกัน มีพฤติกรรมจริยธรรมตามการรับรู้ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 3. ผู้ที่เปิดรับสื่อจากช่องทาง และปริมาณแตกต่างกันมีทักษะคิดต่อ พฤติกรรมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 4. ผู้ที่เปิดรับสื่อจากช่องทางและปริมาณแตกต่าง กัน มีพฤติกรรมจริยธรรมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 5. ผู้ที่มีปริมาณการเปิดรับสื่อ บุคคลแตกต่างกัน มีพฤติกรรมจริยธรรมตามความเชื่อเกี่ยวกับกลุ่มอ้างอิงไม่แตกต่างกันอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติ 6. พฤติกรรมจริยธรรมการรับรู้กับพฤติกรรมจริยธรรมไม่มีความสัมพันธ์อย่างมี นัยสำคัญ 7. พฤติกรรมจริยธรรมตามประสบการณ์ตรงกับพฤติกรรมจริยธรรมมีความสำคัญ ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 8. พฤติกรรมจริยธรรมตามความเชื่อเกี่ยวกับกลุ่มอ้างอิง พฤติกรรมจริยธรรมมีความสัมพันธ์ทางบวก อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01

นันทพร อติเรกโชติกุล (2542) ได้วิจัยเรื่อง " การเปิดรับสื่อความรู้ ทักษะคิดกับการตรวจ มะเร็งเต้านมของสตรีในเขต อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ในการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ

ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างอายุ อาชีพ รายได้และการศึกษากับการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับโรคมะเร็งเต้านม ตลอดจนศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับโรคมะเร็งเต้านมความรู้และทัศนคติต่อการตรวจมะเร็งเต้านม กับการตรวจมะเร็งเต้านม นอกจากนี้ยังศึกษาช่องทางการเผยแพร่และเนื้อหาเกี่ยวกับโรคมะเร็งเต้านมที่สตรีต้องการ โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้มีจำนวน 408 คน ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย t-test, การวิเคราะห์ความแปรปรวน และค่าสัมพัทธ์ สหพันธ์แบบเพียร์สัน ซึ่งประมวลผลโดยคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS ผลการวิจัยพบว่า 1. โทรทัศน์เป็นสื่อมวลชนที่สตรีเปิดรับมากที่สุด สำหรับสื่อเฉพาะกิจพบว่าสตรีเปิดรับข่าวสารจากโปสเตอร์มากที่สุด และสื่อบุคคลพบว่าสตรีเปิดรับข่าวสารจากเพื่อนบ้าน /เพื่อนร่วมงานมากที่สุด 2. สตรีที่มีอายุ อาชีพ รายได้และการศึกษาต่างกันมีการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับโรคมะเร็งเต้านมแตกต่างกัน 3. การตรวจมะเร็งเต้านมมีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อการตรวจมะเร็งเต้านมและการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับโรคมะเร็งเต้านมจากสามี/เพื่อนชาย,ญาติพี่น้อง,เพื่อนบ้าน/เพื่อนร่วมงาน และบุคลากรทางการแพทย์ 4. ความน่าเชื่อถือของหนังสือพิมพ์,นิตยสาร,บิดา/มารดา,ญาติพี่น้อง,เพื่อนบ้าน/เพื่อนร่วมงาน และบุคลากรทางการแพทย์ มีความสัมพันธ์กับความรู้เรื่องโรคมะเร็งเต้านม 5. สตรีต้องการให้เผยแพร่โรคมะเร็งเต้านมทางโทรทัศน์มากที่สุด และต้องการทราบเรื่อง ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเกิดโรคมะเร็งเต้านมมากที่สุด

จากแนวความคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทางด้านการศึกษา ตามที่กล่าวมาทั้งหมดนั้นสามารถสรุปได้ว่า การมีความรู้ และความเข้าใจในหลักพื้นฐานทางด้านการศึกษา ตลอดจนการมีความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องในด้านประสิทธิภาพของสื่อแต่ละชนิด รวมทั้งการรู้จักเลือกแล้วใช้สื่อได้อย่างเหมาะสมกับผู้รับสารเป้าหมายแล้วนั้น จะทำให้การสื่อสารเกิดประสิทธิผลตามมา นั่นคือกลุ่มผู้รับสารเป้าหมายเกิดความรู้ เปลี่ยนแปลงทัศนคติ จนถึงขั้นเกิดพฤติกรรมตามที่ผู้ส่งสารต้องการในที่สุด

การวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการออกนอกระบบของมหาวิทยาลัย

เท่าที่ค้นคว้ามาปรากฏว่ามีรายงานการวิจัยเรื่องมหาวิทยาลัยในกำกับรัฐไม่มากนัก จึงจะนำเสนอรายละเอียดดังต่อไปนี้

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวความคิดและวิวัฒนาการเกี่ยวกับความเป็นอิสระของมหาวิทยาลัย

พรทิพย์ ดีสมโชค (2537) ได้ศึกษาวิจัยแนวคิดและพัฒนาการเกี่ยวกับความเป็นอิสระของมหาวิทยาลัยไทย : การวิเคราะห์เชิงประวัติศาสตร์ พบว่า แนวความคิดเกี่ยวกับการปฏิรูปการ

บริหารมหาวิทยาลัย ให้มีความเป็นอิสระในการดำเนินการกิจการที่เรียกว่า มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ เป็นผลที่เกิดขึ้นจากการสัมมนาซึ่งสภาการศึกษาแห่งชาติร่วมกับผู้บริหารและคณาจารย์ มหาวิทยาลัยต่างๆ จัดขึ้นติดต่อกันมา 3 ครั้ง ใน พ.ศ. 2507 พ.ศ. 2510 และ พ.ศ. 2513 ที่ประชุมซึ่งประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิจากมหาวิทยาลัยและผู้แทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้เห็นพ้องต้องกันว่า ระบบการบริหารมหาวิทยาลัย ที่เรียกว่า " มหาวิทยาลัยในกำกับรัฐบาล" ขึ้น โดยมุ่งหมายให้ มหาวิทยาลัยเป็นระบบอิสระที่ไม่เป็นส่วนหนึ่งของระบบราชการ มีฐานะคล้ายกับรัฐวิสาหกิจที่ยังคงรับการสนับสนุนทางการเงินจากรัฐบาล แต่มีรูปแบบและโครงสร้างของระบบบริหารที่เหมาะสมกับ ลักษณะงานของมหาวิทยาลัยอย่างแท้จริง ทั้งนี้เพื่อให้มหาวิทยาลัยมีความเป็นเลิศทางวิชาการและ สามารถสนองตอบความต้องการของสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

แนวความคิดนี้เกิดขึ้นเป็นเวลานานสมควร แต่มิได้มีการดำเนินการอย่างจริงจัง เนื่องจากบุคลากรมหาวิทยาลัยยังไม่เข้าใจ ไม่สนใจ กลัว ไม่กล้าเสี่ยง มหาวิทยาลัยจึงอยู่ในระบบ ราชการนานกว่า 80 ปี ซึ่งเป็นความผิดพลาดเมื่อจัดตั้งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ใน พ.ศ. 2459 โดย ให้จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มีฐานะเป็นกรม ซึ่งต้องขึ้นกับพระราชบัญญัติการบริหารราชการ แผ่นดิน และพระราชบัญญัติข้าราชการพลเรือน อย่างไรก็ตาม ความจริงที่ทุกคนยอมรับคือ การ ดำเนินกิจการของมหาวิทยาลัย ไม่สอดคล้องที่จะผูกมัดตัวเองอยู่ในระบบราชการ เพราะในการ บริหารงานของมหาวิทยาลัย ไม่มีความจำเป็นที่จะต้องอยู่ภายใต้การควบคุมอย่างเคร่งครัดตามสาย งานบังคับบัญชาที่เกี่ยวข้องในเชิงนโยบายที่ทำให้ต้องไปสร้างข้อจำกัดเหล่านั้น จุดมุ่งหมายสูงสุดที่ จำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงระบบการบริหารจัดการของมหาวิทยาลัย คือโอกาสที่จะสร้างสังคมทาง วิชาการให้เป็นผู้นำทางปัญญา เป็นผู้สร้างองค์ความรู้ใหม่ และเป็นคนที่มีคุณภาพ

การเปลี่ยนแปลงสถานภาพของมหาวิทยาลัยของรัฐไปเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ มีพื้นฐานมาจากแนวคิดต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. แนวความคิด "มหาวิทยาลัยของพระมหากษัตริย์ แต่ไม่เป็นส่วนราชการ" ของ กรม หลวงสงขลานครินทร์ ซึ่งทรงเสนอไว้เมื่อปี พ.ศ. 2471 มุ่งเน้นการกำหนดรูปแบบการบริหารภายใน ของมหาวิทยาลัยให้ปกครองตนเองได้ โดยมีสภากรรมการมหาวิทยาลัยเป็นองค์กรสูงสุดดำเนินการ ทุกอย่าง สภานี้ประกอบด้วยบุคคลทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัยและมีสภาปกครอง มหาวิทยาลัยอันประกอบด้วย คณะวิชา คณะสภาเซเนต และคณะผลประโยชน์

2. แนวความคิด "มหาวิทยาลัยของรัฐบาล แต่ไม่เป็นส่วนราชการ" ของ ปรีดี พนมยงค์ เป็นแม่บทของการก่อตั้งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมือง ในสมัยต่อ พ.ศ. 2477 - 2490 มุ่งสร้างกลไกบริหารและกระบวนการทำงานภายในมหาวิทยาลัยที่เรียบง่าย กระชับและ คล่องตัว มหาวิทยาลัยอยู่ภายใต้การดำเนินงานของคณะกรรมการมหาวิทยาลัย ซึ่งสามารถ ดำเนินการตัดสินใจเองได้ทุกเรื่อง คณะกรรมการมหาวิทยาลัย ประกอบด้วยบุคคลภายในและ ภายนอก ซึ่งมีสัดส่วนเท่ากัน

3. แนวความคิด "มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ" จากการสัมมนาวิทยาลัย ณ สว่างคนิवासในปี พ.ศ. 2509 และ 2510 และ 2513 ได้กล่าวถึง การสร้างหน่วยงานกลางที่ทำหน้าที่คล้ายกับคณะกรรมการจัดสรรเงินอุดหนุนมหาวิทยาลัย (University Grants Committee) ของประเทศอังกฤษ จัดสรรเงินอุดหนุนมหาวิทยาลัยเป็นเงินก้อน และมีสภาอาจารย์บริหารงานด้านวิชาการและบุคลากรร่วมกับสภามหาวิทยาลัย มุ่งเน้นให้ประชาคมทุกกลุ่มในมหาวิทยาลัยมีส่วนร่วมในการบริหาร

4. แนวความคิด "มหาวิทยาลัยของรัฐไม่เป็นส่วนราชการ" เป็นต้นแบบของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี โดยมี วิจิตร ศรีสะอาด เป็นผู้นำ ได้กำหนดว่า มหาวิทยาลัยของรัฐที่ไม่เป็นส่วนราชการ เป็นนิติบุคคลภายใต้การกำกับดูแลของรัฐมนตรีว่าการทบวงมหาวิทยาลัย สภามหาวิทยาลัย มีอำนาจดำเนินการทุกอย่างของมหาวิทยาลัย ยกเว้นเรื่องที่ต้องเสนอต่อคณะรัฐมนตรี ให้รัฐมนตรีว่าการทบวงมหาวิทยาลัยเป็นผู้เสนอ

นอกจากนี้ พรทิพย์ ศิสมโชค ยังได้เสนอหลักการสำคัญของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐเพิ่มเติมดังนี้

1. การประสานงานภายนอกมหาวิทยาลัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลกับมหาวิทยาลัย จะมีคณะกรรมการจัดสรรเงินอุดหนุนมหาวิทยาลัยเป็นตัวกลางระหว่างรัฐบาลกับมหาวิทยาลัย ฐานะของคณะกรรมการดังกล่าวคล้ายกับธนาคารแห่งประเทศไทย คือ เป็นนิติบุคคลที่มีความเป็นอิสระในการดำเนินงาน หน้าที่หลักของคณะกรรมการจัดสรรเงินอุดหนุนมหาวิทยาลัย คือ ประมวลความต้องการเงินของมหาวิทยาลัย เสนอต่อรัฐบาล และนำเอานโยบายของรัฐบาลถ่ายทอดสู่มหาวิทยาลัยรวมทั้งการติดตามผลการดำเนินงานตาม โครงการพัฒนา อุดมศึกษาต่างๆ ด้วย

2. องค์กรและการบริหารงานภายในมหาวิทยาลัย จัดเป็นระบบอิสระในการปกครองตนเองมีเสถียรภาพทางวิชาการและส่งเสริมให้คณาจารย์มีส่วนร่วมในการบริหารมหาวิทยาลัยมากยิ่งขึ้น โดยยึดหลักการบริหารโดยคณะบุคคลในรูปกรรมการ เช่น สภามหาวิทยาลัย สภาวิชาการ และกรรมการประจำหน่วยงานภายในระดับต่างๆ ส่วนผู้ดำรงตำแหน่งบริหารระดับหัวหน้าหน่วยงาน เช่น อธิการบดี คณบดี ผู้อำนวยการสถาบัน ศูนย์หรือสำนัก และหัวหน้าภาควิชา ให้มีวาระการดำรงตำแหน่ง เพื่อเปิดโอกาสให้คณาจารย์ได้หมุนเวียนกันทำหน้าที่บริหาร สภาวิชาการมีหน้าที่พิจารณางานวิชาการ และสภามหาวิทยาลัยเป็นผู้อนุมัติในการเปิดสอนหลักสูตรการศึกษา การให้ปริญญา อนุปริญญา และประกาศนียบัตร การจัดตั้งการรวม การยุบเลิกสำนักวิชา สถาบัน ศูนย์ หรือหน่วยงานที่เรียกชื่ออื่น รวมทั้งการแบ่งส่วนงานของหน่วยงาน การรับเข้าสมทบ หรือการยกเลิกการสมทบสถาบันการศึกษาชั้นสูง และสถาบันวิจัย

3. การบริหารงานบุคคล จัดในรูปแบบไม่ระบบราชการ เน้นการบริหารงานบุคคลที่สามารถดึงดูดผู้ที่มีคุณวุฒิเหมาะสมทั้งด้านความรู้ ความสามารถ ความตั้งใจจริง บุคลิกภาพ ความ

ประพุดิตตลอดจนครุฑที่ทำงานด้านวิชาการ เข้ามาทำงานในมหาวิทยาลัย โดยมุ่งส่งเสริมให้บุคลากรได้ใช้ความรู้ความสามารถปฏิบัติงานอย่างเต็มที่ และให้เงินเดือนและผลประโยชน์สูงพอ ในขณะที่เดียวกันก็มีนโยบายที่จะจัดผู้ที่ไม่เหมาะสม ทั้งในตำแหน่งวิชาการและธุรการออกจากมหาวิทยาลัยด้วย การบริหารงานบุคคลถือหลัก "เข้ายาก ออกง่าย" บุคลากรของมหาวิทยาลัยมีฐานะเป็นพนักงานและลูกจ้าง ไม่ใช่ข้าราชการ ไม่อยู่ภายใต้กฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงานสัมพันธ์ สภามหาวิทยาลัยมีอำนาจออกระเบียบข้อบังคับว่าด้วยการบริหารงานบุคคลของมหาวิทยาลัย เกี่ยวกับการกำหนดตำแหน่ง อัตราเงินเดือน ค่าจ้าง ค่าตอบแทน สวัสดิการ และประโยชน์เกื้อกูลอื่น การบรรจุแต่งตั้ง การออกจากงาน ระเบียบวินัย การลงโทษ การร้องทุกข์และการอุทธรณ์ของพนักงาน และลูกจ้าง

4. การเงิน มีหลักการที่จะกำหนดนโยบาย ระบบ ระเบียบ และข้อบังคับทางการเงิน ให้มีความคล่องตัว มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลโดยเสนอการจัดสรรเงินอุดหนุนมหาวิทยาลัยในรูปเงินก้อน (Block Grant) อาศัยวิธีการจัดทำงบประมาณในรูปงบประมาณแบบแผนงาน (Program Budgeting) และมีระบบตรวจสอบการใช้จ่ายงานที่รัดกุม เพื่อให้การใช้จ่ายเงินเกิดประโยชน์สูงสุด มหาวิทยาลัยมีอำนาจในการปกครองดูแล บำรุงรักษา ใช้จ่าย และจัดหาประโยชน์จากทรัพย์สิน ทั้งที่เป็นที่ราชพัสดุตามกฎหมายว่าด้วยที่ราชพัสดุ และที่เป็นทรัพย์สินอื่น การจัดการทรัพย์สินที่มีผู้อุทิส ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของผู้อุทิส สภามหาวิทยาลัยมีอำนาจในการออกระเบียบและข้อบังคับต่างๆ เกี่ยวกับการเงินและทรัพย์สินของมหาวิทยาลัยสำนักงานตรวจเงินแผ่นดินเป็นผู้ตรวจสอบบัญชีของมหาวิทยาลัยทุกรอบปี

ผู้วิจัยยังได้เสนอผลของการเปลี่ยนสถานภาพเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ ดังนี้

1. เป็นโอกาสที่รัฐได้รื้อปรับระบบการศึกษาไทยจากการที่เป็นสถาบันผลิตคนที่มีความรู้ชั้นสูงเพื่อเข้ารับราชการ เป็นการผลิตบุคลากรที่มีความรู้และทักษะเพื่อสามารถทำงานพัฒนาประเทศในด้านต่างๆ เพื่อให้สอดคล้องกับพัฒนาการของโลกที่ก้าวไปอย่างรวดเร็ว
2. เป็นการลดจำนวนข้าราชการซึ่งเป็นไปตามนโยบายการกำหนดขนาดกำลังคนของภาครัฐทำให้รัฐสามารถลดงบประมาณแผ่นดินหมวดเงินเดือนได้ในระยะยาว
3. มหาวิทยาลัยจะได้ผู้บริหารที่เป็นมืออาชีพ โดยเฉพาะตำแหน่งอธิการบดีซึ่งถูกคาดหวังว่าเป็นมืออาชีพในทุกด้าน
4. มหาวิทยาลัยจะได้บุคลากรที่มีคุณภาพ เพราะการเป็นมหาวิทยาลัยรูปแบบใหม่เป็นการคัดสรรบุคลากรในมหาวิทยาลัยไปในตัว เพราะทุกคนต้องผ่านการประเมินคุณภาพ
5. เป็นโอกาสที่มหาวิทยาลัยจะเร่งรัดการประกันคุณภาพการศึกษา เพราะการศึกษาในยุคข่าวสารเทคโนโลยีที่มีการแข่งขันสูง เนื่องจากความก้าวหน้าทางวิชาการเป็นไปอย่างรวดเร็ว ทั้งนี้เพื่อชื่อเสียงและความยั่งยืนของมหาวิทยาลัย

6. ประชาชนจะเปลี่ยนค่านิยมในการเรียนระดับอุดมศึกษาจากการเรียนเพื่อเข้าสู่ระบบราชการเป็นการเรียนเพื่อการประกอบอาชีพ

7. ประชาชนมีทางเลือกมากขึ้น เพราะหลักสูตรอุดมศึกษาจะต้องปรับเปลี่ยนไปให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนและสภาพสังคม ดังนั้น มหาวิทยาลัยจะเป็นศูนย์กลาง มหาวิทยาลัยทางวิชาการที่ประชาชนจะได้รับประโยชน์ในการนำความรู้ไปพัฒนางานอาชีพและคุณภาพชีวิตมากขึ้น

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความคิดเห็นเกี่ยวกับการออกนอกระบบราชการของคณาจารย์และผู้บริหาร

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์และวิไลวรรณ วอนยอดพันธ์ (2536) ได้ศึกษาวิจัย ความคิดเห็นเกี่ยวกับการออกนอกระบบราชการของสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง โดยมีวัตถุประสงค์ในการวิจัย เพื่อศึกษาความคิดเห็นของคณาจารย์เกี่ยวกับการออกนอกระบบราชการของสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานของสถาบัน 3 ด้าน คือ ด้านการเงิน ด้านวิชาการ และด้านงานบุคลากร ข้อมูลที่มีผู้เห็นด้วยเกินกว่าร้อยละ 50 ในด้านการเงิน ได้แก่ ควรเพิ่มเงินประจำปี ตำแหน่งอื่นนอกเหนือจากเงินประจำตำแหน่งบริหารและตำแหน่งทางวิชาการ สถาบัน ควรหารายได้จากการบริหารทางวิชาการ รัฐควรให้กองทุนเพื่อสถาบันจะได้ใช้ในการบริหารสถาบัน สถาบันควรจัดเก็บทรัพย์สินโดยความเห็นชอบของสถาบัน สถาบันควรมีคณะกรรมการเพื่อตรวจสอบการบริหารกองทุนของรัฐ และรัฐควรให้ค่าตอบแทนเป็นเงินบำนาญแก่ผู้เกษียณอายุ เพื่อไม่เป็นภาระทางการเงินระยะยาว

ด้านการบริหารบุคคล พบว่า ตำแหน่งผู้บริหารควรมาจากการสรรหาและบุคคลภายนอกสามารถเป็นผู้บริหารได้ถ้าได้รับการสรรหา ในการจ้างลูกจ้างชั่วคราว ตำแหน่งอาจารย์ของสถาบัน สามารถกำหนดเงินเดือนตามความสามารถและประสบการณ์ ควรประเมินผลงานโดยระบบสัญญาแทนการทดลองงาน ควรยกเลิกการพิจารณาความดีความชอบโดยการให้เพิ่มเงินเดือนเกินกว่า 1 ขั้น และสถาบันสามารถกำหนดระเบียบในการบริหารบุคคลของตนเองได้

ด้านการบริหารวิชาการ มีความคิดเห็นว่าจะมีสภาวิชาการในการกำหนดหลักการและมาตรฐานการจัดการเรียนการสอน ตำแหน่งศาสตราจารย์ควรอยู่ในการพิจารณาของคณะกรรมการพิจารณาผลงานวิชาการของสถาบัน ควรมีการแลกเปลี่ยนอาจารย์ระหว่างมหาวิทยาลัยตามความจำเป็น ควรมีความร่วมมือทางวิชาการระหว่างมหาวิทยาลัยในต่างประเทศ และสถาบันควรมุ่งการผลิตบัณฑิตในระดับสูงกว่าปริญญาตรี

ปัญหาเกี่ยวกับการบริหารงานสถาบันที่พบจากการวิจัย โดยเฉพาะการบริหารบุคคล คือ อาจารย์ไม่ค่อยมาทำงาน ซึ่งมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะลักษณะงานของ

อาจารย์ที่เป็นการสอน เมื่อไม่มีชั่วโมงสอนก็อาจไม่อยู่ในสถาบันได้ อีกปัญหาที่พบอยู่ในระดับเฉลี่ยมาก คือ อาจารย์ขาดการทำวิจัย และขาดการปรับปรุงตนเองในด้านวิชาการ รวมทั้งอาจารย์ทำงานนอกมากเกินไป ปัญหาเหล่านี้มีค่าความสัมพันธ์กับการขาดบุคลากรด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมทั้งเงินเดือนของอาจารย์อยู่ในลักษณะที่ค่อนข้างต่ำ เมื่อเปรียบเทียบกับเงินเดือนในภาคเอกชน เมื่ออาจารย์ว่างเว้นจากการสอนจึงสามารถทำงานอื่นได้ รวมทั้งการมีเวลาไม่เพียงพอกับการทำวิจัย

การเปรียบเทียบปัญหาการบริหารงานในสถาบัน จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา ระยะเวลา ที่ทำงานในตำแหน่งทางวิชาการและคณะที่สังกัด ไม่พบความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

โดยเฉลี่ยแล้วมีความคิดเห็นว่า ไม่เห็นด้วยกับการออกนอกระบบเกินร้อยละ 50 เล็กน้อย ทั้งนี้เป็นเพราะอาจารย์ยังไม่เข้าใจรูปแบบของการออกนอกระบบราชการของสถาบัน ลักษณะโครงสร้างของวงศ์ อนุตรโรจน์ ยังได้ให้ข้อเสนอแนะไว้ 3 ประการ คือ

1. ด้านการบริหารการเงิน ควรเพิ่มเงินเดือนให้อาจารย์ นอกเหนือจากเงินประจำตำแหน่งการบริหารและตำแหน่งทางวิชาการ
2. ด้านการบริหารวิชาการ ควรมีสภาวิชาการและกรรมกรวิชาการที่จะสร้างความแข็งแกร่งทางวิชาการ และควรมีการวิจัยถึงลักษณะโครงสร้างการบริหารงานวิชาการ
3. ด้านการบริหารงานบุคคล ระบบการสรรหาผู้บริหารยังเป็นการต้องการของอาจารย์ ควรหาวิธีสรรหารูปแบบที่เหมาะสม ไม่ก่อให้เกิดความแตกแยก สามารถยุติข้อบาดหมางระหว่างการสรรหาและการได้คนคิดคนเก่งเข้ามาบริหารงาน

ครองนวล จระหูด (2536) ได้ศึกษาเรื่อง ความเป็นไปได้ของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐบาลและทัศนคติของผู้บริหารมหาวิทยาลัยของรัฐ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ของนโยบายในการปรับเปลี่ยนระบบบริหารมหาวิทยาลัยของรัฐไปสู่ความเป็นอิสระนอกระบบราชการว่าจะมีความเป็นไปได้มากน้อยเพียงใด ในทัศนคติของผู้บริหารมหาวิทยาลัยของรัฐ ซึ่งเป็นผู้ที่มีอิทธิพลโดยตรงต่อความเป็นไปได้ในการปรับเปลี่ยน รวมทั้งปัญหาอันอาจเกิดขึ้นภายหลังจากการปรับเปลี่ยนและแนวทางแก้ไขต่างๆ ตามทัศนคติของผู้บริหารของรัฐ ในการศึกษานี้มีกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหารมหาวิทยาลัยของรัฐ 19 แห่ง มีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์

ผลการศึกษา พบว่า

1. การปรับเปลี่ยนระบบบริหารมหาวิทยาลัยของรัฐเกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคมในปัจจุบันที่ทำให้ตลาดรองรับบุคลากรที่มหาวิทยาลัยผลิตต้องเปลี่ยนจากภาครัฐไปสู่ภาคเอกชนในขณะที่ผู้ผลิตบุคลากรคือมหาวิทยาลัยเป็นของรัฐและเป็นระบบราชการอยู่
2. แนวโน้มของการศึกษาต่อไปจะเป็นระบบที่เรียกว่า ธุรกิจการศึกษา ถือว่าการศึกษาคือการลงทุน นักศึกษาที่จบจากสาขาที่มีความต้องการในตลาดแรงงานสูงก็จะได้

ค่าตอบแทนที่สูง และเสียงคำหน่วยกิตในอัตราสูง แต่นักศึกษาที่จบสาขาที่ความต้องการในตลาดแรงงานต่ำ ก็จะได้ค่าตอบแทนต่ำและเสียงคำหน่วยกิตในอัตราต่ำตาไปด้วย ถือเป็น การสร้างความเป็นธรรมในสังคมมากขึ้น

3. ผู้บริหารมหาวิทยาลัยของรัฐ ส่วนใหญ่เห็นด้วยกับนโยบายการปรับเปลี่ยนครั้งนี้ แม้จะมีปัญหาต่างๆ ตามมาก็ต้องเสนอแนวทางแก้ไขให้ชัดเจนต่อไป มิฉะนั้นความก้าวหน้าและความเป็นเลิศทางวิชาการจะเกิดขึ้นไม่ได้ในระบบบริหารมหาวิทยาลัยแบบปัจจุบัน

4. กรณีการปรับค่าหน่วยกิตนั้นไม่ได้ขึ้นอยู่กับกรอบการออกนอกระบบราชการของมหาวิทยาลัยหรือไม่ เพราะไม่ว่าจะออกจากระบบหรือไม่ ค่าหน่วยกิตก็ต้องปรับตัวขึ้นเป็นลำดับอยู่แล้ว ซึ่งหากศึกษาอย่างจริงจังและให้ความเป็นธรรมแล้ว การขึ้นค่าหน่วยกิตแท้จริงไม่ได้สร้างความเดือดร้อนให้นักศึกษาและผู้ปกครองในมหาวิทยาลัยเท่าไร นอกจากนี้ยังสามารถนำเงินส่วนที่เพิ่มขึ้นมาไปใช้ประโยชน์ได้อีกมาก

5. การปรับเปลี่ยนระบบบริหารมหาวิทยาลัย ต้องเกี่ยวข้องกับบุคคลหลายฝ่าย ตั้งแต่ผู้บริหารระดับสูงของมหาวิทยาลัย ทบวงฯ และรัฐบาล รวมทั้งอาจารย์ ข้าราชการ ประชาชน และอนาคตของสังคมไทยทั้งหมด จึงเป็นนโยบายระดับชาติที่สำคัญและต้องกระทำอย่างรอบคอบ ค่อยเป็นค่อยไป เพื่อหวังผลระยะยาวในอนาคตของชาติ

6. ระบบคู่ขนานเกิดขึ้นเพื่อเป็นเสมือนการสร้างความปลอดภัยประนีประนอมระหว่างฝ่ายที่เห็นด้วยและฝ่ายที่ไม่เห็นด้วย จะได้เลือกที่จะอยู่ในระบบราชการเป็นข้าราชการ หรือระบบอิสระเป็นพนักงานของรัฐ ซึ่งคาดว่าในที่สุดแล้วทุกคนคงจะเห็นประโยชน์ทั้งต่อส่วนตนและส่วนรวมในการเป็นพนักงานของรัฐในระบบใหม่มากกว่า

7. ในระบบใหม่ การกำหนดขอบเขตหน้าที่และความรับผิดชอบที่ชัดเจนจะช่วยแก้ปัญหาเรื่องการบริหารงาน โดยเฉพาะการประเมินผลการกลั่นกรอง และการกำหนดประเภทของบุคลากร ซึ่งเป็นเป็น 2 สาย คือ สายวิชาการ และสายปฏิบัติการ ได้อย่างชัดเจน

8. ผู้บริหารวิทยาลัยระบบอิสระ จะต้องประสบความสำเร็จในทางวิชาการมาก่อน ส่วนด้านการบริหาร อาจเรียนรู้ภายหลังหรือจัดหากลุ่มผู้ช่วยที่มีความสามารถทางการบริหารก็ได้ และที่สำคัญต้องมีคุณธรรมและจริยธรรมประกอบไปด้วย การบริหารงานจึงจะมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

9. มหาวิทยาลัยควรแบ่งแยกให้ชัดเจนระหว่างผู้ที่จะเป็นผู้นำ (Leader) และผู้ที่จะเป็นผู้บริหาร (Manager) เพื่อสร้างความภูมิใจให้อาจารย์อยากไปถึงจุดที่เป็นผู้เชี่ยวชาญ (Great Professional) ในสาขาใดสาขาหนึ่งมากกว่าอยากเป็นอธิการบดี ซึ่งเป็นความคิดที่เกิดจากความ เป็นข้าราชการที่มีสายการบังคับบัญชาที่แน่นอนเท่านั้น

10. เสรีภาพทางวิชาการหลักการเปลี่ยน จะมีเหมือนเดิม เพียงแต่ได้รับการสนับสนุนทางด้านงบประมาณในการค้นคว้าวิจัยได้สะดวกมากขึ้น ซึ่งเสรีภาพทางวิชาการนี้ควรควบคู่ไปกับจรรยาบรรณทางวิชาการเพื่อเป็นหลักการของความถูกต้องในสังคม

11. การแข่งขันที่เกิดขึ้นภายหลังการปรับเปลี่ยนไม่ใช่ปัญหา แต่จะเกิดผลดีเมื่อสร้างจุดเริ่มต้นของการแข่งขันที่เท่าเทียมกันก่อนปล่อยให้เกิดการแข่งกันอย่างเสรี ในเชิงวิชาการระหว่างมหาวิทยาลัยเพื่อสามารถพัฒนาวิชาการให้ดียิ่งขึ้น

12. มหาวิทยาลัยยังมีบทบาทในการต่อสู้ เพื่อความถูกต้องของสังคมไทยเหมือนเดิมไม่ว่าจะมีการปรับเปลี่ยนระบบบริหารมหาวิทยาลัยของรัฐหรือไม่ เพราะสำนักของความเป็นอาจารย์และความเป็นที่พึงของสังคมยังคงอยู่เหมือนเดิมไม่เปลี่ยนแปลง

13. สำหรับกรณีของบุคคลที่ไม่เห็นด้วยกับการปรับเปลี่ยน สามารถแบ่งได้ 2 กลุ่มใหญ่ๆ คือ กลุ่มที่ไม่เข้าใจในระบบการบริหารแบบอิสระว่าจะมีลักษณะอย่างไร และกลุ่มที่เข้าใจดีแต่ไม่ต้องการเปลี่ยนแปลง จากสถานภาพความเป็นข้าราชการอันเนื่องจากเหตุผลหลายอย่าง และกลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่สร้างเงื่อนไขต่อต้านและสามารถรวมเป็นกลุ่มพลังที่ยิ่งใหญ่ ทำให้เกิดความผิดพลาดและล้มเหลวในการพยายามปรับเปลี่ยนครั้งที่ผ่านๆ มา และเป็นกลุ่มที่เป็นอุปสรรคสำคัญในการดำเนินงานในระยะต่อไป

14. การประชาสัมพันธ์ สร้างความเข้าใจอย่างแท้จริงกับผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งหมด โดยเฉพาะบุคลากรในมหาวิทยาลัย ซึ่งจะได้รับผลกระทบโดยตรงทันทีที่มีการปรับเปลี่ยน เป็นทางที่ดีที่สุดที่จะลดความขัดแย้งต่างๆ ได้มาก

15. ผู้บริหารมหาวิทยาลัยของรัฐส่วนใหญ่จะเห็นด้วยกับการปรับเปลี่ยนอย่างจริงจัง แม้จะต้องใช้เวลาช่วยแก้ปัญหาต่างๆ แต่ก็มีความเป็นไปได้มากในการปรับเปลี่ยน ในขณะที่ผู้บริหารบางส่วนไม่ค่อยจริงใจนักการแสดงว่าเห็นด้วย เนื่องจากยังติดอยู่กับความเป็นข้าราชการอยู่มาก นับเป็นกลุ่มที่เป็นอุปสรรคสำคัญในการผลักดันการปรับเปลี่ยนในครั้งต่อไป

บัญญัติ คงอินทร์ (2537) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความเป็นไปได้ของตัวแบบโครงสร้างองค์กรมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ที่รองรับแนวความคิดมหาวิทยาลัยอิสระ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัญหาทางโครงสร้างองค์การมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ที่มีอยู่ในปัจจุบัน 2) สร้างตัวแบบโครงสร้างองค์กรมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์เพื่อรองรับแนวคิด

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ในรูปแบบมหาวิทยาลัยอิสระ และ 3) สำรวจความเห็นของประชากรมหาวิทยาลัยเกี่ยวกับความเป็นไปได้ของตัวแบบโครงสร้างองค์การที่สร้างขึ้น

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยจำนวน 72 คน ประกอบด้วย หัวหน้าภาควิชา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ 8 คณะ 57 ภาควิชา และวิทยาเขตปัตตานี 3 คณะ 15 ภาควิชา

การวิจัยแบ่งเป็น 2 ส่วน ส่วนที่ 1 เป็นการศึกษาปัญหาทางโครงสร้างองค์การ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ปัญหามหาวิทยาลัยที่เป็นส่วนราชการและการบูรณาการทฤษฎี องค์การ ผลการวิจัยและตัวแบบโครงสร้างมหาวิทยาลัยอิสระ เพื่อสร้างตัวแบบโครงสร้างองค์การ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ที่รองรับแนวคิดมหาวิทยาลัยอิสระ 3 ส่วนคือ โครงสร้างสภามหาวิทยาลัย โครงสร้างสภาวิชาการ และโครงสร้างองค์การบริหาร การวิจัยส่วนนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ส่วนที่ 2 เป็นการสำรวจความเห็นด้วยของหัวหน้าภาควิชาของ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์สองวิทยาเขตต่อตัวแบบโครงสร้างองค์การในส่วนแรก โดยมี สมมติฐานว่าหัวหน้าภาควิชาวิทยาเขตขนาดใหญ่มีความเห็นด้วยต่อตัวแบบโครงสร้างองค์การ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ น้อยกว่าหัวหน้าภาควิชาวิทยาเขตปัตตานี

ผลการวิจัยในส่วนที่ 1 พบว่า ปัญหาหลักในการบริหารงานมหาวิทยาลัยไทย คือ ปัญหา สถานภาพของมหาวิทยาลัยที่เป็นส่วนราชการขัดต่อหลักการสำคัญสองประการคือ ความเป็นอิสระ ในการดำเนินงาน (Autonomy) และเสรีภาพทางวิชาการ (Academic Freedom) สำหรับ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ปัญหาหลักของมหาวิทยาลัยคือ ปัญหาการบริหารงานมหาวิทยาลัย หลายวิทยาเขต ในภาพรวมในแง่การจัดองค์การพบว่า มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์จัดโครงสร้าง องค์การ โดยอาศัยทฤษฎีองค์การระบบปิดเป็นพื้นฐาน เนื่องจากอยู่ในระบบบริหารราชการแผ่นดิน และจากการศึกษาร่างพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ที่ไม่เป็นส่วนราชการ พบว่า มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เปลี่ยนแปลงโครงสร้างเฉพาะโครงสร้างองค์ประกอบสภามหาวิทยาลัยให้มีลักษณะเปิดมากขึ้นเท่านั้น และให้มีสภาวิชาการ แต่ไม่ได้กำหนดโครงสร้าง ส่วน โครงสร้างองค์การบริหารยังคงเดิม

จากประเด็นดังกล่าวผู้วิจัยจึงตั้งข้อสมมติเบื้องต้นว่า ประสิทธิภาพ ประสิทธิผล การอยู่ รอดและการเจริญเติบโตของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ในรูปอบบมหาวิทยาลัยอิสระซึ่งเป็น ระบบปกครองตนเองนั้น การจัดโครงสร้างองค์การควรนำแนวคิดทฤษฎีองค์การระบบเปิดและ ทฤษฎีองค์การตามสถานการณ์มาเป็นพื้นฐานในการจัดองค์การ โดยการบูรณาการทฤษฎีองค์การ อื่นๆ ผลงานวิจัยและตัวแบบโครงสร้างมหาวิทยาลัยอิสระของต่างประเทศและของไทยมาทำการ สังเคราะห์เพื่อสร้างตัวแบบโครงสร้างองค์การมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ที่รองรับแนวคิด มหาวิทยาลัยอิสระ 3 ส่วน คือ ตัวแบบโครงสร้างสภามหาวิทยาลัย ตัวแบบโครงสร้างสภาวิชาการ และตัวแบบโครงสร้างองค์การบริหาร ลักษณะสำคัญของตัวแบบ คือ ความเปิดของระบบ การ กระจายอำนาจและการแบ่งงานกันตามความชำนาญเฉพาะอย่าง

หลักจากนั้นผู้วิจัยส่วนที่ 2 คือ การสำรวจความเห็นด้วยของหัวหน้าภาควิชาวิทยาเขต ใหญ่ และหัวหน้าภาควิชาวิทยาเขตปัตตานีต่อตัวแบบโครงสร้างดังกล่าว ผลปรากฏว่า หัวหน้า ภาควิชาวิทยาเขตขนาดใหญ่มีความเห็นด้วยต่อตัวแบบโครงสร้างองค์การ

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ที่รองรับแนวคิดมหาวิทยาลัยอิสระน้อยกว่าหัวหน้าภาควิชาวิทยาเขต
ปัตตานี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ท้ายสุดผู้วิจัยได้ให้ข้อเสนอแนะเพื่อให้มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ พิจารณาปรับปรุง
พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยในประเด็นโครงสร้างด้าน โครงสร้างการบริหารงานมหาวิทยาลัยหลาย
วิทยาเขต ด้านโครงสร้างสภามหาวิทยาลัย ด้านโครงสร้างสภาวิชาการ และด้านโครงสร้าง
หน่วยงานในวิทยาเขต

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้ : มีความเป็นไปได้ในการจัดรูปแบบ
โครงสร้างมหาวิทยาลัยในรูปแบบมหาวิทยาลัยอิสระ แต่อย่างไรก็ดีโครงสร้างดังกล่าวเป็นรูปแบบ
ที่ตั้งบนพื้นฐานของทฤษฎีระบบเปิดขององค์การและการกระจายอำนาจการบริหาร ซึ่งคงจะเป็น
ผลดีต่อมหาวิทยาลัยไทยในระบบราชการเช่นกัน กล่าวคือ มหาวิทยาลัยไทยในระบบราชการ
สามารถดำเนินการปรับปรุงโครงสร้างโดยพิจารณาตัวแบบดังกล่าวได้ สำหรับ
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ขณะนี้กำลังดำเนินการแก้ไขพระราชบัญญัติ
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ พ.ศ. 2522 เพื่อเป็นการเตรียมตัวออกจากระบบราชการต่อไป ผู้วิจัยจึง
ได้ให้ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปพิจารณาในการปรับปรุงพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
ในประเด็นโครงสร้าง ดังนี้

1. ปรับปรุงโครงสร้างการบริหารมหาวิทยาลัยหลายวิทยาเขต

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ควรจัดรูปแบบโครงสร้างการบริหารมหาวิทยาลัยหลาย
วิทยาเขตใหม่ โดยแบ่งระบบบริหารออกเป็นสองส่วนอย่างชัดเจน คือ ให้สำนักงานอธิการบดีเป็น
หน่วยงานกลางด้านนโยบาย ให้สำนักงานวิทยาเขตเป็นหน่วยงานส่วนวิทยาเขต โดยกำหนดให้
ผู้บริหารสูงสุดของวิทยาเขตเป็นตำแหน่งอธิการวิทยาเขต และให้วิทยาเขตแต่ละแห่งมีอิสระในการ
ดำเนินงานมากที่สุด นอกจากนี้ควรกำหนดให้คณะกรรมการวิทยาเขตมีองค์ประกอบของ
บุคคลภายนอกมหาวิทยาลัยด้วย เพื่อขยายบทบาทของวิทยาเขตจากการบริหารภายในมาเป็นการ
บริหารภายนอก มีความสัมพันธ์กับชุมชนมากยิ่งขึ้น ซึ่งปัจจัยต่างๆ ดังกล่าวจะเอื้อต่อการบริหารงาน
ของวิทยาเขตให้มีความเข้มแข็ง มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลและช่วยให้ระดับการพัฒนาเป็นไป
โดยเร็วยิ่งขึ้น

2. ปรับปรุงโครงสร้างสภาวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ควรปรับโครงสร้างสภามหาวิทยาลัยใหม่สองส่วน
ด้วยกัน กล่าวคือ ส่วนแรกคือเปลี่ยนรูปแบบขององค์ประกอบกรรมการสภามหาวิทยาลัยเป็นสภาแบบ
ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก (Lay Board) โดยให้มีกรรมการสภาจากบุคคลภายนอกมากกว่าบุคลากร
ภายใน เพื่อให้มหาวิทยาลัยเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอย่างแท้จริง และเน้นกรรมการสภามหาวิทยาลัย
ผู้ทรงคุณวุฒิจากจังหวัดภาคใต้ให้มากกว่าผู้ทรงคุณวุฒิจากภูมิภาคอื่น ส่วนที่สองคือ การจัด

โครงสร้างการทำงานของสภามหาวิทยาลัยให้มีคณะกรรมการถาวรประจำสภามหาวิทยาลัย และให้มีสำนักเลขานุการมหาวิทยาลัยเป็นหน่วยงานประจำขึ้นกับสภามหาวิทยาลัยโดยตรง

3. จัดตั้งสภาวิชาการในมหาวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยควรจัดตั้งสภาวิชาการขึ้นในระดับมหาวิทยาลัย เพื่อให้เป็นองค์กรทำหน้าที่ทางวิชาการโดยเฉพาะ องค์กรประกอบของกรรมการสภาวิชาการควรกำหนดให้มีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับงานวิชาการ และจัดรูปแบบการทำงานของสภาวิชาการในรูปของคณะกรรมการถาวรและให้มีสำนักเลขานุการสภาวิชาการขึ้นต่อสภาวิชาการ โดยตรง

4. ปรับโครงสร้างหน่วยงานในวิทยาเขต

มหาวิทยาลัยควรปรับโครงสร้างหน่วยงานในวิทยาเขตภายใต้รูปแบบการกระจายอำนาจและการแบ่งงานกันทำอย่างชัดเจน เช่น แยกหน่วยงานกิจการนักศึกษา หน่วยงานบริการการศึกษาหน่วยงานวิจัย หน่วยงานบริการทางวิชาการ ออกเป็นอิสระในระดับที่ทัดเทียมกันโดยให้สำนักงานวิทยาเขตเป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่ด้านบริหารทั่วไปเท่านั้น

อุมาพร จันทรศร (2539) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของคณาจารย์เกี่ยวกับการนำสถาบันอุดมศึกษาของรัฐออกนอกระบบราชการ โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังนี้ 1) เพื่อทราบความรู้ความเข้าใจของคณาจารย์ต่อหลักการและสาระสำคัญของมหาวิทยาลัยนอกระบบราชการ 2) เพื่อทราบความคิดเห็นโดยทั่วไปต่อการบริหารงานด้านต่างๆ เช่น การบริหารงานบุคคล บริหารวิชาการ การเงินและทรัพย์สินของมหาวิทยาลัยนอกระบบราชการ (โดยใช้การบริหารงานของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารีเป็นต้นแบบ) 3) เพื่อหาค่าสัดส่วนของคณาจารย์ที่มีความเห็นด้วยกับการนำมหาวิทยาลัยออกนอกระบบราชการและสัดส่วนที่เห็นกับการคงอยู่ในระบบราชการ แต่แก้ไขกฎระเบียบต่างๆ ให้คล่องตัวมากขึ้น และ 4) เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่คาดว่าจะมีความสัมพันธ์กับกลุ่มที่มีความเห็นด้วยกับการนำมหาวิทยาลัยออกนอกระบบราชการหรือกลุ่มที่ไม่เห็นด้วย

สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นอาจารย์ จำนวน 3,481 คน จากสาขาวิชา 3 กลุ่ม (สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สาขามนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ และสาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพ)

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. อาจารย์ส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการบริหารงานของมหาวิทยาลัยนอกระบบราชการ ทั้งในหลักการ สาระสำคัญ การบริหารงานบุคคล การเงินและทรัพย์สิน ตลอดจนการบริหารวิชาการ แต่ยังไม่ค่อยแน่ใจรายละเอียดเกี่ยวกับฐานะของพนักงานในมหาวิทยาลัย และการถูกสั่งลงโทษโดยไม่ต้องสอบสวนถ้าถูกกล่าวหากระทำผิดวินัยไม่ร้ายแรง

2. จากแนวทางแก้ปัญหาวิกฤติอุดมศึกษา 2 ทาง คือ 1) ออกเป็นมหาวิทยาลัยนอกระบบ กับ 2) แก้ไขกฎระเบียบ แต่ยังคงอยู่ระบบราชการ สรุปได้ว่า อาจารย์ร้อยละ 42 เห็นด้วยกับการแก้ปัญหาในทางแรก

3. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความคิดเห็นในการแก้ปัญหาทั้ง 2 ทาง คือ สาขาวิชาที่สำเร็จอายุ รายได้พิเศษ (อาจารย์อายุมาก รายได้พิเศษสูง) มีอิทธิพลทางตรงข้ามกับการบริหารงานของมหาวิทยาลัยนอกระบบราชการ อาจารย์ในสาขาสังคมศาสตร์มีความคิดเห็นในการออกนอกระบบสูงกว่าอาจารย์สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี วิทยาศาสตร์สุขภาพ และเมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย พบว่า ความไม่แน่ใจเกี่ยวกับการบริหารงานของมหาวิทยาลัยนอกระบบมีค่าสูง ($B = .18691$) ซึ่งมากกว่ากลุ่มที่เห็นด้วย ($B = .12893$)

4. คณาจารย์เกือบร้อยละ 50 หารายได้พิเศษ เนื่องจากเดือนข้าราชการน้อยเกินไปและการหารายได้พิเศษจากการทำวิจัยมีเพียงร้อยละ 27.38 หรือเป็นที่ปรึกษาโครงการวิจัยเพียงร้อยละ 7.2 นอกจากนี้ผลงานทางวิชาการ พบว่า โดยเฉลี่ยต่อคนมีตำรา 2 เล่ม ($S.D. = 2.41$) มีงานวิจัย 6 เรื่อง ($S.D. = 11.94$) โดยจำนวนงานวิจัยโดยเฉลี่ยในสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีต่ออาจารย์ 1 คน มี 7 เรื่อง ($S.D. = 10.51$) ซึ่งใกล้เคียงกับสาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพ เฉลี่ย 8 เรื่อง ($S.D. = 11.69$) ส่วนสาขาวิชาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ เฉลี่ยเพียง 3 เรื่อง ($S.D. = 5.99$) ส่วนตำราจะใกล้เคียงกันทุกสาขาวิชา

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้ จากผลการวิจัยในครั้งนี้ พบว่า คณาจารย์ส่วนใหญ่ทราบเกี่ยวกับการบริหารงานของมหาวิทยาลัยนอกระบบราชการ และยังมีข้อวิตกกังวลในเรื่อง การประเมินผล ความมั่นคง ในอนาคต และฐานะของพนักงานของมหาวิทยาลัยนอกระบบราชการ ดังนั้นควรให้ความรู้ความเข้าใจความมั่นคงเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวให้ชัดเจน และอาจปรับเปลี่ยนกฎระเบียบ ข้อบังคับในเรื่องดังกล่าวนี้ให้ต่างไปจากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ในกรณีที่จะนำไปเป็นต้นแบบในการร่างพระราชบัญญัติต่อไป นอกจากนี้ ผลงานวิจัยพบว่า กลุ่มคณาจารย์มีโอกาสสูงสุดที่จะทำให้การนำมหาวิทยาลัยออกนอกระบบราชการได้ หรือไม่ ดังนั้นจึงควรประชาสัมพันธ์ในรายละเอียดต่างๆ ของการบริหารงานของมหาวิทยาลัยนอกระบบราชการให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

ประเทืองทิพย์ ไกรวิวัฒน์ (2539) ได้ทำการวิจัย "การศึกษาความพึงพอใจในการทำงานของบุคคลในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี" โดยศึกษาเอกสาร สัมภาษณ์ และใช้แบบสอบถาม บุคลากรสายวิชาการ และสายปฏิบัติการวิชาและบริหารทั่วไป ซึ่งผลการวิจัยพบว่า มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารีถือเป็นมหาวิทยาลัยของรัฐที่ไม่เป็นเป็นส่วนราชการแห่งแรกของประเทศไทย แต่มีรูปแบบเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับรัฐบาล การจัดโครงสร้างและระบบบริหารยึดหลักการกระจายอำนาจที่มีลักษณะปกครองตนเอง การตัดสินใจสั่งการส่วนใหญ่สิ้นสุดภายในมหาวิทยาลัย มีสภามหาวิทยาลัยและสภาวิชาการเป็นองค์กรที่มีอำนาจสูงสุด การจัดส่วนงานจัดตามลักษณะของงาน ได้แก่ สำนักงานอธิการบดี สถาบันและศูนย์ สำหรับการจัดระบบบริหารภายในมหาวิทยาลัย จัดแบ่งออกเป็น 4 ระบบ คือ ระบบการเงินและทรัพย์สิน ระบบการบริหารบุคคล ระบบบริหารวิชาการ และระบบการจัดการทั่วไป ในส่วนความพึงพอใจในการทำงานของบุคลากรพบว่าใน

ภาพรวมบุคลากรสายวิชาการมีความพึงพอใจในระดับมาก แต่เมื่อนำมาจัดลำดับความพึงพอใจในแต่ละด้านแล้ว โดยเรียงตามลำดับจากมากที่สุด ดังนี้ 1) ลักษณะงานที่ทำ 2) สภาพแวดล้อมในการทำงาน 3) การบริหารงานของผู้บังคับบัญชาชั้นต้น 4) ค่าจ้างและสวัสดิการ 5) ความมั่นคงและก้าวหน้าในการทำงานนอกจากนี้ในงานวิจัยพบว่า ในเรื่องของระบบงานไม่มีปัญหา แต่ปัญหาเกิดจากบุคลากรยังไม่เข้าใจในระบบและบางหน่วยงานยังขาดการกำหนดขอบเขตงานและคู่มือการปฏิบัติงานที่ชัดเจน

ชูชาติ อารีจิตรานุสรณ์ (2541) ได้ศึกษาความคิดเห็นข้าราชการในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัยเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพของมหาวิทยาลัยที่เป็นส่วนราชการ ไปเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับมีผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสิ้น 10,036 คน จำแนกเป็นข้าราชการสาย ก. จำนวน 3,723 คน ข้าราชการสาย ข. ค. จำนวน 4,481 คน ลูกจ้าง 1,539 คน ผลการศึกษาพบว่า ร้อยละ 30.99 ต้องการเปลี่ยนสถานภาพไปเป็นพนักงานมหาวิทยาลัย ร้อยละ 45.80 ไม่ต้องการ เนื่องจากผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่าผู้บริหารมหาวิทยาลัยจะได้ประโยชน์มาก (ร้อยละ 58.68) และจะเกิดผลกระทบต่อสังคม โดยเฉพาะนักศึกษาที่ยากจน วิฤทธิเศรษฐกิจจะเป็นปัญหาอุปสรรคที่สำคัญในการเปลี่ยนสถานภาพของมหาวิทยาลัย

ในกรณีมหาวิทยาลัยในกำกับ ผู้ตอบแบบสอบถามต้องการสิทธิในการเลือกอยู่ในสถานภาพข้าราชการแบบเดิม ร้อยละ 47.19 สำหรับผู้ที่ต้องการเปลี่ยนสถานภาพเป็นพนักงานของมหาวิทยาลัย และต้องการประเมิน (ร้อยละ 51.10) มีความต้องการเงินเดือนและค่าตอบแทนที่สูง ร้อยละ 69.23 มีความสะดวกรวดเร็วในการทำงานเพิ่มขึ้น ร้อยละ 72.41 สภาพพนักงานมหาวิทยาลัยต้องการความเป็นธรรม ร้อยละ 70.11 สำหรับความคาดหวังที่มีต่อมหาวิทยาลัยในกำกับคือ บทบาทการให้บริหารวิชาการมากขึ้น ร้อยละ 88.24

ในกรณีมหาวิทยาลัยที่อยู่ในระบบราชการ ผู้ตอบแบบสอบถามเสนอให้แก้ไขปัญหาความไม่เป็นอิสระ และไม่คล่องตัวในประเด็นสำคัญคือ เร่งพัฒนาความรู้ของบุคลากร ผู้บริหาร ร้อยละ 64.64 สร้างระบบประเมินที่เหมาะสม และปฏิบัติได้จริง ร้อยละ 63.50 รัฐบาลสนับสนุนเงินอุดหนุนทั่วไปให้มหาวิทยาลัย ร้อยละ 63.39 และต้องปรับแนวความคิดการทำงานที่มีประสิทธิภาพให้บุคลากรมหาวิทยาลัย ร้อยละ 62.73

รติยา บรรณสิทธิ (2542) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "การศึกษาความคิดเห็นของข้าราชการมหาวิทยาลัยรามคำแหงที่มีต่อการเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับรัฐบาล" วัตถุประสงค์ของการวิจัยมีดังนี้ 1) เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความคิดเห็นของข้าราชการเกี่ยวกับการเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับรัฐบาล 2) เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับรัฐบาล และ 3) เพื่อศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการดำเนินงานของมหาวิทยาลัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย เป็นข้าราชการ (ปีการศึกษา 2539) ซึ่งประกอบด้วย ผู้บริหาร ข้าราชการสาย ก. (อาจารย์) ข้าราชการสาย ข. (ผู้ช่วยวิชาการ) และข้าราชการสาย ค.

(สุรการ) จำนวน 1,071 คน ได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) จำนวนขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามหลักเกณฑ์ของเครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) ที่ระดับความเชื่อ .05

ผลการวิจัยที่สำคัญสรุปได้ดังนี้

1. กลุ่มข้าราชการมหาวิทยาลัยรามคำแหงที่เห็นว่า "ให้เป็นมหาวิทยาลัยในกำกับรัฐ" เป็นข้าราชการชาย ร้อยละ 55.40 ข้าราชการหญิง ร้อยละ 44.60 วุฒิการศึกษาระดับปริญญาโท ร้อยละ 48.50 ปริญญาตรี ร้อยละ 24.00 กลุ่มข้าราชการที่มีประสบการณ์การทำงาน 11 - 20 ปี ร้อยละ 39.50 กลุ่มข้าราชการที่มีประสบการณ์การทำงาน 21 ปีขึ้นไป ร้อยละ 34.30 กลุ่มข้าราชการที่มีตำแหน่งทางวิชาการ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ร้อยละ 40.78 รองศาสตราจารย์ ร้อยละ 36.02 อาจารย์ ร้อยละ 22.00 ศาสตราจารย์ ร้อยละ 1.20

2. ความคิดเห็นของข้าราชการมหาวิทยาลัยรามคำแหงที่ต้องการเปลี่ยนงาน ร้อยละ 31.93 ไม่ต้องการเปลี่ยนงาน ร้อยละ 65.92 ไม่ออกความเห็น ร้อยละ 2.15 เหตุผลของกลุ่มข้าราชการที่ต้องการเปลี่ยนงานเพื่อประกอบธุรกิจส่วนตัวหรือภาคเอกชน ร้อยละ 54.39 ต้องการงานรัฐวิสาหกิจ ร้อยละ 18.58 ต้องการงานในระบบมหาวิทยาลัยในกำกับรัฐบาล ร้อยละ 16.22 และต้องการงานในมหาวิทยาลัยเอกชน ร้อยละ 10.81

3. ความพึงพอใจในการทำงานของข้าราชการที่มหาวิทยาลัยรามคำแหงอยู่ในระดับพึงพอใจมาก ร้อยละ 51.03 อยู่ในระดับพึงพอใจปานกลาง ร้อยละ 43.90 อยู่ในระดับพึงพอใจน้อย ร้อยละ 5.07

4. เปรียบเทียบความคิดเห็นของข้าราชการ เกี่ยวกับการเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับรัฐ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 คือกลุ่มข้าราชการที่มีประสบการณ์ทำงาน 21 ปี ขึ้นไป สูงกว่ากลุ่มข้าราชการ 1-10 ปี กลุ่มข้าราชการที่มีประสบการณ์ทำงาน 11-20 ปี สูงกว่าข้าราชการ 1-10 ปี กลุ่มข้าราชการที่ตำแหน่งทางวิชาการ รองศาสตราจารย์ สูงกว่ากลุ่มอาจารย์ กลุ่มข้าราชการที่มีวุฒิกศษาระดับปริญญาโท สูงกว่า กลุ่มที่ต่ำกว่าปริญญาตรี กลุ่มข้าราชการสาย ค. (สุรการ) และกลุ่มข้าราชการสาย ข. (ผู้ช่วยวิชาการ) สูงกว่า กลุ่มข้าราชการสาย ก. (อาจารย์) นอกนั้นไม่แตกต่างกัน

5. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับรัฐบาล พบว่า มี 4 องค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ ทุกคนในหน่วยงานมีความสัมพันธ์และให้ความร่วมมือประสานกันอย่างดี ข้าราชการประสบความสำเร็จในหน้าที่การงานที่น่าพอใจแก่ตนเองและผู้บริหาร ข้าราชการได้รับการยอมรับและยกย่องในผลงานจากผู้บริหาร และงานที่ทำอยู่ในปัจจุบันเป็นงานที่มีความมั่นคง ซึ่งปัจจัยข้างต้นโดยรวมดังกล่าวสามารถอธิบายความผันแปรของการตัดสินใจได้ 5% และเมื่อวิเคราะห์เป็นรายข้อ สามารถอธิบายความผันแปรของการตัดสินใจได้ 12% ซึ่งอยู่ในระดับต่ำ จึงยัง

ไม่อาจถือเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐบาลได้ ควรมีปัจจัยและเหตุผลอื่นๆ มาประกอบการตัดสินใจ

6. การจัดรูปแบบ การวางแผน และการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยตามความคิดเห็นของข้าราชการมหาวิทยาลัยรามคำแหง เป็น 2 รูปแบบ คือ มหาวิทยาลัยในกำกับรัฐบาล และมหาวิทยาลัยของรัฐข้าราชการที่เห็นว่าให้เป็นมหาวิทยาลัยในกำกับรัฐบาล ร้อยละ 34.52 และข้าราชการส่วนใหญ่ ร้อยละ 65.48 เห็นว่า ควรให้มหาวิทยาลัยเป็นส่วนราชการเหมือนเดิม โดยมีเหตุผลสนับสนุนดังนี้ ยังไม่จำเป็นต้องเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับรัฐบาล เพราะสามารถแก้ไขปรับปรุงกฎ ระเบียบต่างๆ ให้มีความคล่องตัวได้ และให้ความคิดเห็น ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมดังนี้ ควรจัดตั้งหน่วยงานอิสระเพื่อทดลองออกนอกระบบ (ลักษณะเหมือนเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับรัฐบาล) เฉพาะสาขาที่ขาดแคลนและเป็นความต้องการของสังคม เช่น คณะวิศวกรรมศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ ศูนย์จำหน่ายหนังสือ สำนักพิมพ์ สำนักบริการวิชาการและวิชาชีพแก่ชุมชน สำนักกีฬา และสำนักการแปล เป็นต้น

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการบริหารสถาบันอุดมศึกษา/มหาวิทยาลัย ดังนี้

1. ผู้บริหารควรตระหนักถึงความสำคัญของการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัย ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเป็นมหาวิทยาลัยในการกำกับรัฐบาลเฉพาะกรณี หรือเหตุผลอื่นที่เป็นองค์ประกอบ และควรส่งเสริมให้มีการวิจัยอย่างต่อเนื่อง พร้อมกับนำผลการวิจัยที่ได้มาเป็นแนวทางในการบริหารองค์กรและบุคลากรต่อไป

2. ผู้บริหารควรนำผลของการวิจัยเป็นแนวทางในการบริหารงาน จัดรูปแบบการวางแผนและการดำเนินงานของมหาวิทยาลัย โดยในขณะนี้ยังคงให้เป็นมหาวิทยาลัยของรัฐ เนื่องจากข้าราชการส่วนใหญ่ของมหาวิทยาลัยรามคำแหงอยู่ในระดับพึงพอใจมากกว่า 50% และไม่ต้องการเปลี่ยนงานเกินกว่า 50% แสดงว่า ข้าราชการส่วนใหญ่ยังคงต้องการอยู่ในระบบเดิม

ด้านการบริหารการเงิน ข้าราชการส่วนใหญ่มีเงินเดือนค่อนข้างต่ำเมื่อเทียบกับธุรกิจส่วนตัว หรือภาคเอกชน หากรัฐสามารถหาเงินส่วนหนึ่ง หรือจากเงินรายได้มหาวิทยาลัย หรือจากกองทุนมหาชดเชยเป็นสวัสดิการ เป็นค่าตอบแทน เชื่อว่าปัญหาเศรษฐกิจสำหรับ ข้าราชการจะลดลง

ด้านการบริหารวิชาการ การมีสภาวิชาการ กรรมการวิชาการ จะสร้างความแข็งแกร่งให้งานวิชาการ รวมทั้งการแลกเปลี่ยนอาจารย์ จะสร้างความแข็งแกร่งให้งานวิชาการด้วย แต่ต้องมีความคล่องตัวในด้านการบริหารบุคคลประกอบด้วย

ด้านการบริหารบุคคล ระบบการสรรหาผู้บริหารคงเป็นที่ต้องการของข้าราชการ การทำความเข้าใจกัน การมีใจกว้าง จะลดข้อขัดแย้ง บาดหมาง ระหว่างข้าราชการในการสรรหาผู้บริหารได้ เพื่อให้ได้คนดี คนเก่ง มีคุณธรรม เข้ามาทำงานบริหารมหาวิทยาลัย การจ้างอาจารย์ที่มี

ความสามารถ มีประสิทธิภาพและเชี่ยวชาญ โดยใช้การประเมินผลงานเป็นระบบสัญญาจ้าง น่าจะเป็นสิ่งทดลองปฏิบัติได้ ซึ่งแตกต่างจากการทดลองงานตามระบบเดิม

อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาปัจจัยจูงใจ ปัจจัยค้ำจุนตามทฤษฎีของเฮร์ซเบอร์ก และการบริหารงานทั้ง 3 ด้านดังกล่าว ข้าราชการยังคงเคยชินกับระบบราชการ ระเบียบ กฎหมาย และกฎของราชการ ระเบียบการบริหารบุคคล การเงินการคลัง และวิชาการต่างๆ ซึ่งผูกติดกับงบประมาณแผ่นดิน ทำให้ไม่คล่องตัวคิดขัด ขึ้นตอนมากและล่าช้า จึงควรปรับปรุงแก้ไขใหม่ เพื่อให้เกิดความคล่องตัว สะดวก รวดเร็ว แต่ปัจจุบันด้านการบริหารงานด้านการเงินของมหาวิทยาลัยรามคำแหงได้จากงบรายได้ของมหาวิทยาลัยส่วนหนึ่ง จากงบประมาณซึ่งมีผู้บริจาคให้ส่วนหนึ่ง ทำให้การบริหารงานค่อนข้างคล่องตัว สะดวก และรวดเร็วพอสมควร อันเป็นผลสำเร็จให้เกิดความก้าวหน้าทาง วิชาการด้วยและมหาวิทยาลัยน่าจะทดลองตั้งหน่วยงานอิสระ เช่น คณะวิศวกรรมศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ ซึ่งเป็นสาขาที่ขาดแคลน ศูนย์จำหน่ายหนังสือ สำนักพิมพ์ สำนักบริการวิชาการ และวิชาชีพแก่ชุมชน สำนักกีฬา และสำนักแปล ทดลองออกนอกระบบ (มหาวิทยาลัยในกำกับรัฐบาล)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาและเปรียบเทียบการเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทักษะคิดและความต้องการออกนอกระบบของอาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐ ซึ่งการเปรียบเทียบจะพิจารณาตามลักษณะทางประชากรและลักษณะทางภูมิศาสตร์ที่เป็นที่ตั้งของมหาวิทยาลัย ขณะเดียวกันก็ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทักษะคิด และความต้องการ รวมทั้งตัวแปรที่สามารถอธิบายความต้องการออกนอกระบบของอาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐได้มากที่สุดอีกด้วย สำหรับขั้นตอนและวิธีดำเนินการวิจัยเป็น ดังนี้

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ อาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐที่ยังไม่ได้ออกนอกระบบราชการทั้งในกรุงเทพมหานครและในส่วนภูมิภาค ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 20,674 คน โดยแบ่งเป็นอาจารย์มหาวิทยาลัยในกรุงเทพมหานครจำนวน 13,571 คน และอาจารย์มหาวิทยาลัยในส่วนภูมิภาคจำนวน 7,103 คน จาก 20 มหาวิทยาลัยดังนี้

ก) มหาวิทยาลัยในกรุงเทพมหานคร

1. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
3. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
4. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
5. มหาวิทยาลัยมหิดล
6. มหาวิทยาลัยศิลปากร
7. สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
8. สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ
9. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
10. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
11. มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ข) มหาวิทยาลัยในส่วนภูมิภาค

1. มหาวิทยาลัยขอนแก่น
2. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
3. มหาวิทยาลัยนเรศวร

4. มหาวิทยาลัยบูรพา
5. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
6. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
7. มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
8. มหาวิทยาลัยแม่โจ้
9. มหาวิทยาลัยทักษิณ

(แหล่งที่มา: [http:// www.mua.go.th](http://www.mua.go.th) ปี 2543)

กลุ่มตัวอย่าง

ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้มาจากการเปิดตารางสำเร็จรูปของ Taro Yamane (วิเชียร เกตุสิงห์, 2543: 24) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% เมื่อจำนวนประชากรเท่ากับ 20,674 คน จำนวนตัวอย่างควรมีไม่ต่ำกว่า 394 คน และเพื่อให้จำนวนตัวอย่างจากมหาวิทยาลัยที่อยู่ในภูมิภาคเดียวกันเท่ากัน ผู้วิจัยจึงใช้จำนวนตัวอย่างเท่ากับ 404 คน โดยแบ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างในกรุงเทพมหานครจำนวน 264 คน และกลุ่มตัวอย่างในส่วนภูมิภาคจำนวน 140 คน ตามสัดส่วนของประชากรที่ใช้ในการศึกษาในกรุงเทพมหานครและในส่วนภูมิภาค

การเลือกตัวอย่าง

ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการเลือกแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Sampling) จากมหาวิทยาลัยทั้งในกรุงเทพมหานครและในส่วนภูมิภาคจำนวน 20 แห่ง โดยมีขั้นตอนการสุ่มตัวอย่างดังนี้

1. แบ่งกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยออกเป็น 2 ประเภท คือกลุ่มตัวอย่างที่เป็นอาจารย์มหาวิทยาลัยในกรุงเทพมหานครและกลุ่มตัวอย่างที่เป็นอาจารย์มหาวิทยาลัยในส่วนภูมิภาค ซึ่งแบ่งเป็นมหาวิทยาลัยในกรุงเทพมหานคร 11 แห่ง และมหาวิทยาลัยในส่วนภูมิภาค 9 แห่งดังนี้

มหาวิทยาลัยของรัฐ	
กรุงเทพมหานคร	ส่วนภูมิภาค
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ	มหาวิทยาลัยทักษิณ
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	มหาวิทยาลัยเนรศวร
มหาวิทยาลัยมหิดล	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
มหาวิทยาลัยรามคำแหง	มหาวิทยาลัยแม่โจ้
มหาวิทยาลัยศิลปากร	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช	มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์	มหาวิทยาลัยบูรพา
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ	
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครใต้	

2. สุ่มมหาวิทยาลัยที่จะใช้เป็นตัวแทนในกรุงเทพมหานครและในส่วนภูมิภาค อย่างละ 4 แห่ง โดยเลือกมหาวิทยาลัยในกรุงเทพมหานคร โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีจับสลาก และสุ่มมหาวิทยาลัยในส่วนภูมิภาค โดยใช้การเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อให้ได้มหาวิทยาลัยซึ่งเป็นตัวแทนภาคกลาง 1 แห่ง ภาคอีสาน 1 แห่ง ภาคใต้ 1 แห่ง ภาคเหนือ 1 แห่ง ได้มหาวิทยาลัยที่เป็นตัวแทนดังนี้คือ

มหาวิทยาลัยของรัฐ	
กรุงเทพมหานคร	ส่วนภูมิภาค
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	มหาวิทยาลัยบูรพา
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

โดยมีจำนวนตัวอย่างดังนี้ มหาวิทยาลัยในกรุงเทพมหานคร มหาวิทยาลัยละ 66 คน
มหาวิทยาลัยในส่วนภูมิภาค มหาวิทยาลัยละ 35 คน

ที่ตั้ง	มหาวิทยาลัย	จำนวนตัวอย่าง	รวม
กรุงเทพมหานคร	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	66	264
	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ	66	
	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	66	
	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	66	
ส่วนภูมิภาค	มหาวิทยาลัยขอนแก่น	35	140
	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	35	
	มหาวิทยาลัยบูรพา	35	
	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	35	

3. เลือกกลุ่มตัวอย่างมาจากคณะต่างๆ ซึ่งแบ่งตามสาขาวิชา 4 กลุ่มคือ มนุษย์ศาสตร์ สังคมศาสตร์ วิทยาศาสตร์กายภาพและวิทยาศาสตร์ชีวภาพมาสาขาวิชาละ 1 คณะ รวมเป็น 4 คณะ ของแต่ละมหาวิทยาลัยโดยใช้การสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีจับสลาก และแบ่งจำนวนอาจารย์ที่ใช้ในการวิจัยออกเป็นจำนวนที่ใกล้เคียงกันในแต่ละคณะของมหาวิทยาลัย สรุปได้ดังนี้

3.1 มหาวิทยาลัยในกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างจำนวน 264 คนจำแนกได้เป็น
จำนวนตัวอย่าง (คน)

3.1.1 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 66

- คณะรัฐศาสตร์ 16
- คณะวิศวกรรมศาสตร์ 16
- คณะอักษรศาสตร์ 17
- คณะเภสัชศาสตร์ 17

3.1.2 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ 66

- คณะมนุษยศาสตร์ 16
- คณะแพทยศาสตร์ 16
- คณะศึกษาศาสตร์ 17
- คณะวิทยาศาสตร์ 17

จำนวนตัวอย่าง (คน)

3.1.3 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	66
- คณะวิทยาศาสตร์	16
- คณะมนุษยศาสตร์	16
- คณะบริหารธุรกิจ	17
- คณะสัตวแพทยศาสตร์	17
3.1.4 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	66
- คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	16
- คณะแพทยศาสตร์	16
- คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี	17
- คณะศิลปศาสตร์	17

3.2 มหาวิทยาลัยในส่วนภูมิภาค กลุ่มตัวอย่างจำนวน 140 คน จำแนกได้เป็น

จำนวนตัวอย่าง (คน)

3.2.1 มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	35
- คณะวิศวกรรมศาสตร์	8
- คณะเภสัชศาสตร์	9
- คณะมนุษยศาสตร์	9
- คณะศึกษาศาสตร์	9
3.2.2 มหาวิทยาลัยบูรพา	35
- คณะสาธารณสุขศาสตร์	8
- คณะสังคมศาสตร์	9
- คณะวิทยาศาสตร์	9
- คณะมนุษยศาสตร์	9
3.2.3 มหาวิทยาลัยขอนแก่น	35
- คณะแพทยศาสตร์	8
- คณะศึกษาศาสตร์	9
- คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	9
- คณะเกษตรศาสตร์	9
3.2.4 มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	35
- คณะวิทยาศาสตร์	8
- คณะแพทยศาสตร์	9
- คณะศึกษาศาสตร์	9
- คณะมนุษยศาสตร์	9

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งแบ่งออกเป็น 6 ตอน คือ

ตอนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับลักษณะทางประชากร ได้แก่ เพศ อายุ รายได้ ระดับการ

ศึกษา อายุการทำงาน ตำแหน่งทางวิชาการและตำแหน่งทางวิชาการ

ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการออกนอกระบบราชการของ

มหาวิทยาลัยของรัฐ จากสื่อมวลชน สื่อบุคคลและสื่อเฉพาะกิจ

ตอนที่ 3 คำถามเกี่ยวกับความรู้เกี่ยวกับการออกนอกระบบราชการของมหาวิทยาลัยของ

รัฐ

ตอนที่ 4 คำถามเกี่ยวกับทัศนคติต่อการออกนอกระบบราชการของมหาวิทยาลัยของรัฐ

ตอนที่ 5 คำถามเกี่ยวกับความต้องการการออกนอกระบบราชการและสาเหตุของความ

ต้องการและไม่ต้องการออกนอกระบบราชการ

ตอนที่ 6 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยแจกแจงตามสมมติฐานได้ดังต่อไปนี้

สมมติฐานที่ 1 อาจารย์ที่มีลักษณะทางประชากรแตกต่างกันมีการเปิดรับข่าวสาร

ความรู้ ทัศนคติ และ ความต้องการการออกนอกระบบราชการแตกต่างกัน

ตัวแปรอิสระ เพศ อายุ รายได้ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน

ตำแหน่งทางการบริหาร ตำแหน่งทางการบริหาร

ตัวแปรตามที่ 1: การเปิดรับข่าวสาร

ตัวแปรตามที่ 2: ความรู้

ตัวแปรตามที่ 3: ทัศนคติ

ตัวแปรตามที่ 4: ความต้องการการออกนอกระบบราชการ

สมมติฐานที่ 2 อาจารย์มหาวิทยาลัยในกรุงเทพมหานครและอาจารย์มหาวิทยาลัยใน

ส่วนภูมิภาคมีการเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทัศนคติและความต้องการ

ออกนอกระบบราชการแตกต่างกัน

ตัวแปรอิสระ: มหาวิทยาลัยในกรุงเทพมหานครและมหาวิทยาลัยในส่วนภูมิภาค

ตัวแปรตามที่ 1: การเปิดรับข่าวสาร

ตัวแปรตามที่ 2: ความรู้

ตัวแปรตามที่ 3: ทัศนคติ

ตัวแปรตามที่ 4: ความต้องการการออกนอกระบบราชการ

สมมติฐานที่ 3 การเปิดรับข่าวสารมีความสัมพันธ์กับความรู้

ตัวแปรอิสระ: การเปิดรับข่าวสาร

ตัวแปรตาม: ความรู้

สมมติฐานที่ 4 การเปิดรับข่าวสารมีความสัมพันธ์กับทัศนคติ

ตัวแปรอิสระ: การเปิดรับข่าวสาร

ตัวแปรตาม: ทัศนคติ

สมมติฐานที่ 5 การเปิดรับข่าวสารมีความสัมพันธ์กับความต้องการการออกนอกระบบราชการ

ตัวแปรอิสระ: การเปิดรับข่าวสาร

ตัวแปรตาม: ความต้องการการออกนอกระบบราชการ

สมมติฐานที่ 6 ความรู้มีความสัมพันธ์กับทัศนคติ

ตัวแปรอิสระ: ความรู้

ตัวแปรตาม: ทัศนคติ

สมมติฐานที่ 7 ความรู้มีความสัมพันธ์กับความต้องการการออกนอกระบบราชการ

ตัวแปรอิสระ: ความรู้

ตัวแปรตาม: ความต้องการการออกนอกระบบราชการ

สมมติฐานที่ 8 ทัศนคติมีความสัมพันธ์กับความต้องการการออกนอกระบบราชการ

ตัวแปรอิสระ: ทัศนคติ

ตัวแปรตาม: ความต้องการการออกนอกระบบราชการ

สมมติฐานที่ 9 การเปิดรับข่าวสารเป็นตัวแปรที่สามารถอธิบายความต้องการออกนอกระบบราชการได้มากที่สุด

ตัวแปรอิสระที่ 1: ลักษณะทางประชากร

ตัวแปรอิสระที่ 2: มหาวิทยาลัยในกรุงเทพมหานครและมหาวิทยาลัยในส่วนภูมิภาค

ตัวแปรอิสระที่ 3: การเปิดรับข่าวสาร

ตัวแปรอิสระที่ 4: ความรู้

ตัวแปรอิสระที่ 5: ทัศนคติ

ตัวแปรตาม: ความต้องการการออกนอกระบบราชการ

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ได้มีการกำหนดวิธีการทางสถิติเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลตามสมมติฐานดังนี้

- สมมติฐานที่ 1 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ได้แก่ t-test และ ANOVA แล้วแต่กรณี
 สมมติฐานที่ 2 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ได้แก่ t-test
 สมมติฐานที่ 3-8 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ได้แก่ Pearson's Product Moment Correlation Coefficient
 สมมติฐานที่ 9 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ได้แก่ Multiple-Regression Analysis

การวัดตัวแปร

ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์ในการให้คะแนนในการวัดตัวแปรไว้ดังต่อไปนี้

1. การเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับ “การออกนอกระบบราชการของมหาวิทยาลัยของรัฐ”
 การวัดตัวแปรเกี่ยวกับปริมาณการเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชน สื่อบุคคลและสื่อเฉพาะกิจได้มาจากการนำคะแนนความบ่อยครั้งในการเปิดรับข่าวสารต่อสัปดาห์ดังนี้

1.1 ความบ่อยครั้งในการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับ “การออกนอกระบบราชการของมหาวิทยาลัยของรัฐ” จากสื่อมวลชนและสื่อเฉพาะกิจ

ทุกสัปดาห์	5	คะแนน
2 สัปดาห์ต่อครั้ง	4	คะแนน
3 สัปดาห์ต่อครั้ง	3	คะแนน
เดือนละครั้ง	2	คะแนน
นานกว่านั้น	1	คะแนน
ไม่เคยเลย	0	คะแนน

นำมาหาค่าเฉลี่ย จากนั้นนำค่าเฉลี่ยที่ได้มาเทียบกับเกณฑ์เพื่อแปลความหมายของข้อมูล ซึ่งเกณฑ์ในการแปลความหมายข้อมูลมีดังนี้

เกณฑ์	แปลความหมาย
0.00- 1.50	ปริมาณการเปิดรับข่าวสารอยู่ในระดับต่ำมาก
1.51-2.50	ปริมาณการเปิดรับข่าวสารอยู่ในระดับต่ำ
2.51-3.50	ปริมาณการเปิดรับข่าวสารอยู่ในระดับปานกลาง
3.51-4.50	ปริมาณการเปิดรับข่าวสารอยู่ในระดับสูง
4.51-5.0	ปริมาณการเปิดรับข่าวสารอยู่ในระดับสูงมาก

1.2 ความบ่อยครั้งในการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับ “การออกนอกระบบราชการของมหาวิทยาลัยของรัฐ” จากสื่อบุคคล

ทุกวัน	5	คะแนน
5-6 วันต่อสัปดาห์	4	คะแนน
3-4 วันต่อสัปดาห์	3	คะแนน
1-2 วันต่อสัปดาห์	2	คะแนน
นานกว่านั้น	1	คะแนน
ไม่เคยเลย	0	คะแนน

นำมาหาค่าเฉลี่ย จากนั้นนำค่าเฉลี่ยที่ได้มาเทียบกับเกณฑ์เพื่อแปลความหมายของข้อมูล ซึ่งเกณฑ์ในการแปลความหมายข้อมูลมีดังนี้

<u>เกณฑ์</u>	<u>แปลความหมาย</u>
0.00- 1.50	ปริมาณการเปิดรับข่าวสารอยู่ในระดับต่ำมาก
1.51-2.50	ปริมาณการเปิดรับข่าวสารอยู่ในระดับต่ำ
2.51-3.50	ปริมาณการเปิดรับข่าวสารอยู่ในระดับปานกลาง
3.51-4.50	ปริมาณการเปิดรับข่าวสารอยู่ในระดับสูง
4.51-5.00	ปริมาณการเปิดรับข่าวสารอยู่ในระดับสูงมาก

2. ความรู้เกี่ยวกับ “การออกนอกระบบราชการของมหาวิทยาลัยของรัฐ” วัดจากคำถามจำนวน 10 ข้อ ที่มีการให้คะแนนแต่ละข้อเป็นแบบ 0, 1 กล่าวคือ ถ้าผู้ตอบเลือกคำตอบที่ถูกต้องจะได้ 1 คะแนน และถ้าเลือกคำตอบที่ผิดจะได้ 0 คะแนน จากนั้นจึงนำคะแนนที่ได้มาหาค่าเฉลี่ยแล้วจัดระดับความรู้ได้ดังนี้

<u>คะแนน</u>	<u>แปลความหมาย</u>
0.00 - 0.20	มีความรู้เกี่ยวกับการออกนอกระบบราชการในระดับต่ำมาก
0.21 - 0.40	มีความรู้เกี่ยวกับการออกนอกระบบราชการในระดับต่ำ
0.41 - 0.60	มีความรู้เกี่ยวกับการออกนอกระบบราชการในระดับปานกลาง
0.61- 0.80	มีความรู้เกี่ยวกับการออกนอกระบบราชการอยู่ในระดับสูง
0.81-1.00	มีความรู้เกี่ยวกับการออกนอกระบบราชการอยู่ในระดับสูงมาก

3. ทักษะคิดที่มีต่อ “การออกนอกระบบราชการของมหาวิทยาลัยของรัฐ” วัดจากคำถามจำนวน 9 ข้อ ซึ่งเป็นการวัดโดยใช้มาตราส่วนการประเมินค่า (Likert scale) โดยในแต่ละข้อมีคำตอบให้เลือก 5 ระดับ สำหรับเกณฑ์ในการให้คะแนนมีดังนี้ (เพ็ญแข แสงแก้ว, 2540 : 80-81)

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	5	คะแนน
เห็นด้วย	4	คะแนน
เห็นด้วยปานกลาง	3	คะแนน
ไม่เห็นด้วย	2	คะแนน
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	1	คะแนน

จากนั้นนำผลรวมของคะแนนที่ได้มาหาค่าเฉลี่ยและเปรียบเทียบกับเกณฑ์เพื่อแปลความหมายข้อมูลดังนี้

<u>เกณฑ์</u>	<u>แปลความหมาย</u>
1.00-1.50	มีทัศนคติที่ไม่ดีมากต่อการออกนอกระบบราชการ
1.51-2.50	มีทัศนคติที่ไม่ดีต่อการออกนอกระบบราชการ
2.51-3.50	มีทัศนคติเป็นกลางต่อการออกนอกระบบราชการ
3.51-4.50	มีทัศนคติที่ดีต่อการออกนอกระบบราชการ
4.51-5.00	มีทัศนคติที่ดีมากต่อการออกนอกระบบราชการ

4. ความต้องการการออกนอกระบบราชการของอาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐ วัดโดยใช้มาตราส่วนการประเมินค่า (Likert scale) โดยในแต่ละข้อมีคำตอบให้เลือก 5 ระดับ สำหรับเกณฑ์ในการให้คะแนนมีดังนี้

มากที่สุด	5	คะแนน
มาก	4	คะแนน
ปานกลาง	3	คะแนน
น้อย	2	คะแนน
น้อยที่สุด หรือ ไม่ต้องการ	1	คะแนน

จากนั้นนำผลรวมของคะแนนที่ได้มาหาค่าเฉลี่ยและเปรียบเทียบกับเกณฑ์เพื่อแปลความหมายข้อมูลดังนี้

เกณฑ์	แปลความหมาย
1.00-1.50	ต้องการให้มหาวิทยาลัยออกนอกระบบราชการน้อยที่สุดหรือไม่ต้องการออกนอกระบบราชการ
1.51-2.50	ต้องการให้มหาวิทยาลัยออกนอกระบบราชการน้อย
2.51-3.50	ต้องการให้มหาวิทยาลัยออกนอกระบบราชการปานกลาง
3.51-4.50	ต้องการให้มหาวิทยาลัยออกนอกระบบราชการมาก
4.51-5.00	ต้องการให้มหาวิทยาลัยการออกนอกระบบราชการมากที่สุด

การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของเครื่องมือ

ผู้วิจัยตรวจสอบความเที่ยงตรง (Validity) และความเชื่อถือได้ (Reliability) ของแบบสอบถาม โดย

1. ตรวจสอบความเที่ยงตรง (Validity) ของแบบสอบถาม ด้วยการนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งได้แก่ อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์และนักวิชาการทางด้านที่เกี่ยวข้องเป็นผู้ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) และความเหมาะสมของภาษา (Wording) เพื่อขอคำแนะนำในการตรวจสอบแก้ไขก่อนนำไปเก็บข้อมูล

2. ตรวจสอบความเชื่อถือได้ (Reliability) ด้วยการนำแบบสอบถามที่ได้แก้ไขแล้วไปลองใช้ (Try out) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะทางประชากรใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างจริงจำนวน 30 คน จากนั้นนำข้อมูลที่ได้จากการลองใช้ในส่วนของการเปิดรับข่าวสารและทัศนคติมาคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha Coefficient) ของ Cronbach โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ SPSS/PC⁺ และนำข้อมูลที่ได้จากการทดสอบความรู้เกี่ยวกับการออกนอกระบบราชการมหาวิทยาลัยของรัฐมาคำนวณหาค่าความเชื่อถือได้โดยใช้สูตร คูเดอร์-ริชาร์ดสัน (Kuder Richardson's Method) ดังนี้

$$K_{21} = r_{tt} = \frac{k}{k-1} \left[1 - \frac{\bar{X}(k-\bar{X})}{kS^2} \right]$$

K = จำนวนข้อ

S² = ความแปรปรวนของคะแนนรวมทั้งฉบับที่ได้จากการทดสอบ

\bar{X} = คะแนนเฉลี่ยรวมทั้งฉบับที่ได้จากการทดสอบ

ผลที่ได้จากการคำนวณค่าความเชื่อถือได้ของแบบสอบถามเป็นดังนี้

ส่วนของแบบสอบถาม	ค่าความเชื่อถือได้ (Reliability Coefficient)
การเปิดรับข่าวสาร	0.8048
ความรู้	0.5819
ทัศนคติ	0.9141

ผลการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยดังกล่าว พบว่าในส่วนของการเปิดรับข่าวสารและทัศนคตินั้นถือว่าอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ และสามารถนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลได้ ขณะที่ค่าความเชื่อถือได้ในส่วนของความรู้นั้นยังมีค่าค่อนข้างต่ำ

อย่างไรก็ตามผู้วิจัยได้วิเคราะห์อำนาจจำแนกรายชื่อของแบบสอบถามในส่วนของการทดสอบความรู้ หลังจากนั้นจึงได้ปรับปรุงแก้ไขข้อที่มีค่าอำนาจจำแนกต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนด (น้อยกว่าหรือเท่ากับ 0.2) เพื่อให้แบบทดสอบมีความสมบูรณ์และน่าเชื่อถือยิ่งขึ้น เพื่อนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลจริงต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษานี้ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตัวเองและส่งทางไปรษณีย์ โดยใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น

การวิเคราะห์ข้อมูลและการนำเสนอ

ข้อมูลที่ได้รับกลับคืนจากผู้ตอบแบบสอบถามถูกนำไปวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรม SPSS/PC⁺ ตามสมมติฐานของการวิจัย สำหรับผลการวิเคราะห์ทั้งหมด ผู้วิจัยนำเสนอในรูปแบบของตารางประกอบคำอธิบาย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การเสนอผลการวิจัยเรื่อง “การเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทักษะและความต้องการการออกนอกระบบราชการของอาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐ” ผู้วิจัยจะนำเสนอผลของการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ซึ่งได้แก่ ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) เพื่ออธิบายข้อมูลทั่วไป ความรู้เกี่ยวกับการออกนอกระบบราชการของมหาวิทยาลัยของรัฐ ความต้องการการออกนอกระบบราชการตลอดจนความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่มีต่อการออกนอกระบบราชการ นอกจากนี้ยังใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) เพื่ออธิบายการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการออกนอกระบบราชการของมหาวิทยาลัยของรัฐ รวมทั้งทักษะที่มีต่อการออกนอกระบบราชการของมหาวิทยาลัยของรัฐ

ตอนที่ 2 เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ซึ่งจะแบ่งเป็น 3 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงอนุมานเพื่อทดสอบนัยสำคัญของความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของตัวแปรต่างๆตามสมมติฐานที่ 1-2 ซึ่งสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์นี้ได้แก่ การทดสอบค่าที (T-test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-way ANOVA) และการทดสอบภายหลัง (Post-hoc.) เพื่อหาคู่ที่แตกต่างโดยวิธีของเชฟเฟ่ (Scheffe's Method)

ส่วนที่ 2 เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงอนุมานเพื่ออธิบายความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตามต่างๆตามสมมติฐานที่ 3-8 ซึ่งสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์นี้ได้แก่ ค่าสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation)

ส่วนที่ 3 เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงอนุมานเพื่อหาตัวแปรที่สามารถอธิบายความต้องการการออกนอกระบบราชการของอาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐได้ดีที่สุดตามสมมติฐานที่ 9 ซึ่งสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์นี้ได้แก่ การวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณแบบมีขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis)

สำหรับผลการวิเคราะห์ข้อมูลในแต่ละตอน ผู้วิจัยได้นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำอธิบาย ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลแจกแจงความถี่โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา

1.1 ข้อมูลทั่วไป

ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยจำแนกตามข้อมูลทั่วไป

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	194	48.00
หญิง	210	52.00
อายุ		
21-30 ปี	56	13.90
31-40 ปี	127	31.40
41-50 ปี	102	25.20
51-60 ปี	119	29.50
ระดับการศึกษาสูงสุด		
ปริญญาตรี	26	6.40
ปริญญาโท	248	61.40
ปริญญาเอก	130	32.20
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน		
	39	9.70
ไม่เกิน 10,000 บาท	174	43.10
10,001-20,000 บาท	77	19.10
20,001-30,000 บาท	69	17.10
30,001-40,000 บาท	45	11.10
มากกว่า 40,000 บาท		
ตำแหน่งทางวิชาการ	210	52.00
อาจารย์	123	30.40
ผู้ช่วยศาสตราจารย์	69	17.10
รองศาสตราจารย์	2	0.50
ศาสตราจารย์		

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
ตำแหน่งทางการบริหาร		
มีตำแหน่งทางการบริหาร	111	27.50
ไม่มีตำแหน่งทางการบริหาร	293	72.50
สถานที่ตั้งของที่ทำงาน		
กรุงเทพมหานคร	264	65.30
ภูมิภาค	140	34.70
ประสบการณ์ทำงานในมหาวิทยาลัย		
1-5 ปี	115	28.50
6-10 ปี	94	23.30
มากกว่า 10 ปี	195	48.30

จากตารางที่ 3 พบว่า กลุ่มตัวอย่างเป็นชายและหญิงในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน โดยกลุ่มตัวอย่างประมาณ 1 ใน 3 ของกลุ่มตัวอย่าง มีอายุระหว่าง 31-40 ปี รองลงมาได้แก่ กลุ่มตัวอย่างที่มีช่วงอายุระหว่าง 51-60 ปี และ 41-50 ปี (ร้อยละ 29.50 และร้อยละ 25.20 ตามลำดับ) และกลุ่มตัวอย่าง ที่มีน้อยที่สุดคือ กลุ่มตัวอย่างที่มีช่วงอายุระหว่าง 21-30 ปี (ร้อยละ 13.90)

ในด้านระดับการศึกษา กลุ่มตัวอย่างมากกว่าครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 61.40) มีการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาโท รองลงมาคือ ร้อยละ 32.2 คือ กลุ่มที่มีระดับการศึกษาระดับปริญญาเอก ที่เหลือนอกนั้นคือ ระดับปริญญาตรี

ร้อยละ 43.10 ของกลุ่มตัวอย่าง มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนอยู่ในช่วง 10,000-20,000 บาท รองลงมาตามลำดับคือ กลุ่มที่มีรายได้เฉลี่ยในช่วง 20,000-30,000 บาท 30,001-40,000 บาท และมากกว่า 40,000 บาท ส่วนกลุ่มที่มีจำนวนน้อยที่สุดได้แก่ กลุ่มที่มีรายได้ไม่เกิน 10,000 บาท

ในด้านตำแหน่งทางวิชาการ กลุ่มที่มีมากที่สุดคือ กลุ่มที่มีตำแหน่งทางวิชาการเป็นอาจารย์ (ร้อยละ 52.00) รองลงมาเป็นผู้ช่วยศาสตราจารย์ (ร้อยละ 30.40) ส่วนรองศาสตราจารย์ และศาสตราจารย์มีร้อยละ 17.10 และ 0.50 ตามลำดับ

ร้อยละ 72.50 ของกลุ่มตัวอย่างไม่มีตำแหน่งทางการบริหาร และร้อยละ 65.30 ทำงานอยู่ที่มหาวิทยาลัยในกรุงเทพมหานคร ในขณะที่ ร้อยละ 34.70 ทำงานอยู่ที่มหาวิทยาลัยในส่วนภูมิภาค

สำหรับประสบการณ์ในการทำงาน กลุ่มตัวอย่างประมาณครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 48.30) มีประสบการณ์ในการทำงานในมหาวิทยาลัยมากกว่า 10 ปีขึ้นไป ที่เหลือนอกนั้นคือ กลุ่มที่มีประสบการณ์ในการทำงาน 1-5 ปี และ 6-10 ปี มีร้อยละ 28.50 และ 23.30 ตามลำดับ

1.2 การเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับ “การออกนอกระบบราชการของมหาวิทยาลัยของรัฐ”

ตารางที่ 4 แสดงจำนวน ร้อยละและค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามความบ่อยครั้งในการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการออกนอกระบบราชการของมหาวิทยาลัยของรัฐจากสื่อมวลชนประเภทต่างๆ

ความบ่อยครั้ง	ประเภทของสื่อมวลชน			
	หนังสือพิมพ์	วิทยุ	โทรทัศน์	นิตยสาร
ทุกสัปดาห์	77 (19.1)	41 (10.1)	46 (11.4)	23 (5.7)
2 สัปดาห์ต่อครั้ง	29 (7.2)	11 (2.7)	16 (4.0)	37 (9.2)
3 สัปดาห์ต่อครั้ง	15 (3.7)	12 (3.0)	13 (3.2)	10 (2.5)
เดือนละครั้ง	99 (24.5)	24 (5.9)	40 (2.9)	64 (15.8)
นานกว่านั้น	152 (37.6)	130 (32.2)	176 (43.6)	120 (29.7)
ไม่เคยเลย	32 (7.9)	186 (46.5)	113 (28.0)	150 (37.1)
ค่าเฉลี่ย	2.20	1.15	1.46	1.34
แปลความหมาย	ต่ำ	ต่ำมาก	ต่ำมาก	ต่ำมาก

จากตารางที่ 4 พบว่า สื่อมวลชนที่อาจารย์มหาวิทยาลัยมีการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการออกนอกระบบราชการของมหาวิทยาลัยของรัฐบ่อยครั้งที่สุด ได้แก่ หนังสือพิมพ์ (ค่าเฉลี่ย = 2.20) รองลงมาคือ โทรทัศน์ นิตยสาร และวิทยุ ซึ่งมีค่าเฉลี่ย 1.46, 1.34 และ 1.15 ตามลำดับ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 5 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการออกนอกระบบราชการของมหาวิทยาลัยของรัฐจากสื่อมวลชนทั้งหมด

ระดับการเปิดรับข่าวสาร	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำมาก	247	61.1
ต่ำ	73	18.1
ปานกลาง	28	6.9
สูง	24	5.9
สูงมาก	32	7.9
รวม	404	100.0

จากตารางที่ 5 พบว่า อาจารย์ที่มีการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการออกนอกระบบราชการของมหาวิทยาลัยของรัฐจากสื่อมวลชนในระดับต่ำมาก มีจำนวนมากที่สุด คือ ร้อยละ 61.1 รองลงมาคือในระดับต่ำ (ร้อยละ 18.1) และอาจารย์ที่มีการเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชนในระดับสูงมาก ปานกลาง และสูง มีจำนวนใกล้เคียงกัน คือ ร้อยละ 7.9, 6.9 และ 5.9 ตามลำดับ

ตารางที่ 6 แสดงจำนวน ร้อยละและค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามความบ่อยครั้งในการ
เปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการออกนอกระบบราชการของมหาวิทยาลัยของรัฐจาก
สื่อบุคคลประเภทต่างๆ

ความบ่อยครั้ง	ประเภทของสื่อบุคคล					
	สมาชิก ภายใน ครอบครัว	อาจารย์ที่ ทำงานใน มหาวิทยาลัย เดียวกัน	อาจารย์ที่ ทำงานต่าง มหาวิทยาลัย	บุคลากร อื่นๆใน มหาวิทยาลัย เดียวกัน	บุคลากร อื่นๆต่าง มหาวิทยาลัย	บุคลากร ของ ทบวงมหา วิทยาลัย
ทุกวัน	23 (5.7)	31 (7.7)	3 (0.7)	6 (1.5)	5 (1.2)	3 (0.7)
5-6 วันต่อ สัปดาห์	37 (9.2)	24 (5.9)	14 (3.5)	18 (4.5)	6 (1.5)	6 (1.5)
3-4 วันต่อ สัปดาห์	10 (2.5)	44 (10.9)	14 (3.5)	27 (6.7)	15 (3.7)	11 (2.7)
1-2 วันต่อ สัปดาห์	64 (15.8)	126 (31.2)	34 (8.2)	85 (21.0)	30 (7.4)	14 (3.5)
นานกว่านั้น	120 (29.7)	171 (42.3)	229 (56.7)	195 (48.5)	177 (43.8)	179 (44.3)
ไม่เคยเลย	213 (52.7)	8 (2.0)	110 (27.2)	73 (18.1)	171 (42.3)	191 (47.3)
ค่าเฉลี่ย	0.78	2.00	1.02	1.36	0.82	0.69
แปล ความหมาย	ต่ำมาก	ต่ำ	ต่ำมาก	ต่ำมาก	ต่ำมาก	ต่ำมาก

จากตารางที่ 6 พบว่า สื่อบุคคลที่กลุ่มตัวอย่างมีการเปิดรับข่าวสารบ่อยครั้งที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ อาจารย์ที่ทำงานในมหาวิทยาลัยเดียวกัน (ค่าเฉลี่ย = 2.00) บุคลากรอื่นๆในมหาวิทยาลัยเดียวกัน (ค่าเฉลี่ย = 1.36) และ อาจารย์ที่ทำงานต่างมหาวิทยาลัย (ค่าเฉลี่ย = 1.02) ส่วนสื่อที่กลุ่มตัวอย่างเปิดรับน้อยครั้งที่สุดคือ บุคลากรของทบวงมหาวิทยาลัย (ค่าเฉลี่ย = 0.69)

ตารางที่ 7 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการออกนอกระบบราชการของมหาวิทยาลัยของรัฐจากสื่อบุคคลทั้งหมด

ระดับการเปิดรับข่าวสาร	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำมาก	312	77.2
ต่ำ	63	15.6
ปานกลาง	18	4.5
สูง	10	2.5
สูงมาก	1	0.2
รวม	404	100.0

จากตารางที่ 7 พบว่า อาจารย์ที่มีการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการออกนอกระบบราชการของมหาวิทยาลัยของรัฐจากสื่อบุคคลในระดับต่ำมาก มีจำนวนมากที่สุด คือ ร้อยละ 77.2 รองลงมาคือในระดับต่ำ (ร้อยละ 15.6) และอาจารย์ที่มีการเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชนในระดับสูงมาก มีจำนวนน้อยที่สุด คือ ร้อยละ 0.2

ตารางที่ 8 แสดงจำนวน ร้อยละและค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามความบ่อยครั้งในการ
เปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการออกนอกระบบราชการของมหาวิทยาลัยของรัฐจาก
สื่อเฉพาะกิจประเภทต่างๆ

สื่อ	ความบ่อยครั้ง							
	ทุก สัปดาห์	2 สัปดาห์ ต่อครั้ง	3 สัปดาห์ ต่อครั้ง	เดือนละ ครั้ง	นาน กว่านั้น	ไม่เคย เลย	ค่าเฉลี่ย	แปล ความ หมาย
แผ่นพับ	16 (4.0)	10 (2.5)	17 (4.2)	96 (23.8)	160 (39.6)	105 (26)	1.30	ต่ำ มาก
สติ๊กเกอร์	3 (0.7)	6 (1.5)	11 (2.7)	8 (2.0)	117 (29.0)	259 (64.1)	0.51	ต่ำ มาก
ใบปลิว	1 (0.2)	20 (5.0)	12 (3.0)	50 (12.4)	165 (40.8)	156 (38.6)	0.96	ต่ำ มาก
เว็บไซต์	25 (6.2)	6 (1.5)	10 (2.5)	60 (14.9)	87 (21.5)	216 (53.5)	0.96	ต่ำ มาก
หนังสือคู่มือ	11 (2.7)	3 (0.7)	16 (4.0)	65 (16.1)	168 (41.6)	141 (34.9)	1.02	ต่ำ มาก
วารสารของ มหาวิทยาลัย	21 (5.2)	35 (8.7)	34 (8.4)	116 (28.7)	155 (38.4)	43 (10.6)	1.82	ต่ำ
จดหมายส่ง ทาง ไปรษณีย์	9 (2.2)	15 (3.7)	14 (3.5)	39 (9.7)	94 (23.3)	233 (57.7)	0.79	ต่ำ มาก
จดหมายข่าว	19 (4.7)	27 (6.7)	35 (8.7)	79 (19.6)	154 (38.1)	90 (22.3)	1.54	ต่ำ
เอกสาร เผยแพร่	19 (4.7)	33 (8.2)	26 (6.4)	105 (26.0)	175 (43.3)	46 (11.4)	1.71	ต่ำ
การประชุม และการ สัมมนา	10 (2.5)	24 (8.9)	18 (4.5)	75 (18.6)	220 (54.5)	57 (14.1)	1.41	ต่ำ

จากตารางที่ 8 พบว่า อาจารย์มหาวิทยาลัยได้รับข่าวสารจากวารสารของมหาวิทยาลัย บ่อยครั้งที่สุด (ปริมาณเปิดรับโดยเฉลี่ย 1.82) รองลงมาได้แก่ เอกสารเผยแพร่ และ จดหมายข่าว ส่วนสื่อที่อาจารย์มหาวิทยาลัยเปิดรับน้อยครั้งที่สุด ได้แก่ สติ๊กเกอร์ โดยมีปริมาณการเปิดรับโดยเฉลี่ย 0.51

ตารางที่ 9 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการออกนอกระบบราชการของมหาวิทยาลัยของรัฐจากสื่อเฉพาะกิจทั้งหมด

ระดับการเปิดรับข่าวสาร	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำมาก	297	73.5
ต่ำ	67	16.6
ปานกลาง	22	5.4
สูง	17	4.2
สูงมาก	1	0.2
รวม	404	100.0

จากตารางที่ 9 พบว่า อาจารย์ที่มีการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการออกนอกระบบราชการของมหาวิทยาลัยของรัฐจากสื่อเฉพาะกิจในระดับต่ำมาก มีจำนวนมากที่สุด คือ ร้อยละ 73.5 รองลงมาคือในระดับต่ำ (ร้อยละ 16.6) และอาจารย์ที่มีการเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชนในระดับสูงมาก มีจำนวนน้อยที่สุด คือ ร้อยละ 0.2

ตารางที่10 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของอาจารย์มหาวิทยาลัย จำแนกตามความบ่อยครั้ง
ในการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับ “การออกนอกระบบราชการของมหาวิทยาลัยของรัฐ”
จากสื่อมวลชน สื่อบุคคล และ สื่อเฉพาะกิจ

ประเภทของสื่อ	\bar{x}	S.D.	แปลความหมาย
1. สื่อมวลชน	1.81	1.27	ต่ำ
1.1 หนังสือพิมพ์	2.22	1.64	ต่ำ
1.2 วิทยุ	1.15	1.56	ต่ำมาก
1.3 โทรทัศน์	1.46	1.58	ต่ำมาก
1.4 นิตยสาร	1.34	1.50	ต่ำมาก
2. สื่อบุคคล	1.33	0.70	ต่ำมาก
2.1 สมาชิกภายในครอบครัว	0.78	1.14	ต่ำมาก
2.2 อาจารย์ที่ทำงานในมหาวิทยาลัย เดียวกัน	2.00	1.24	ต่ำ
2.3 อาจารย์ที่ทำงานต่างมหาวิทยาลัย	1.02	0.94	ต่ำมาก
2.4 บุคลากรอื่นๆในมหาวิทยาลัย เดียวกัน	1.36	1.08	ต่ำมาก
2.5 บุคลากรอื่นๆต่างมหาวิทยาลัย	0.82	0.97	ต่ำมาก
2.6 บุคลากรของทบวงมหาวิทยาลัย	0.69	0.88	ต่ำมาก
3. สื่อเฉพาะกิจ	1.41	0.80	ต่ำมาก
3.1 แผ่นพับ	1.30	1.20	ต่ำมาก
3.2 สติกเกอร์	0.51	0.89	ต่ำมาก
3.3 ใบปลิว	0.96	1.06	ต่ำมาก
3.4 เว็บไซต์	0.96	1.38	ต่ำมาก
3.5 หนังสือคู่มือ	1.02	1.08	ต่ำมาก
3.6 วารสารของมหาวิทยาลัย	1.82	1.30	ต่ำ
3.7 จดหมายส่งทางไปรษณีย์	0.79	1.21	ต่ำมาก
3.8 จดหมายข่าว	1.54	1.36	ต่ำ
3.9 เอกสารเผยแพร่	1.71	1.27	ต่ำ
3.10 การประชุมและการสัมมนา	1.41	1.13	ต่ำ
รวม	1.28	0.87	ต่ำมาก

จากตารางที่ 10 แสดงให้เห็นว่าอาจารย์ในมหาวิทยาลัยส่วนใหญ่เปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการออกนอกระบบราชการของมหาวิทยาลัยของรัฐในภาพรวมอยู่ในระดับต่ำมากโดยมีค่าเฉลี่ย 1.28 ในทำนองเดียวกันเมื่อพิจารณาในภาพรวมของสื่อแต่ละประเภทพบว่า อาจารย์มหาวิทยาลัยเปิดรับข่าวสารจากประเภทสื่อมวลชนอยู่ในระดับต่ำ โดยมีค่าเฉลี่ย 1.81 ประเภทสื่อเฉพาะกิจ และ สื่อบุคคล อยู่ในระดับต่ำมากทั้งสองประเภท โดยมีค่าเฉลี่ย 1.41 และ 1.33 ตามลำดับ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

3. ความรู้เกี่ยวกับ “การออกนอกระบบราชการของมหาวิทยาลัยของรัฐ”

ตารางที่ 11 จำนวนและค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับความรู้เกี่ยวกับ
“การออกนอกระบบราชการของมหาวิทยาลัยของรัฐ”

ความรู้เกี่ยวกับ	ผู้ตอบถูก		
	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ระดับความรู้
1. การได้รับเครื่องราชอิสริยาภรณ์	161	0.39	ต่ำ
2. การเลื่อนขั้นเงินเดือน	376	0.93	สูงมาก
3. สวัสดิการและสิทธิประโยชน์อื่นๆที่ได้รับ	176	0.44	ปานกลาง
4. ประโยชน์ที่จะได้รับภายหลังจากการออกนอกระบบราชการ	264	0.65	สูง
5. ภาระงานขั้นต่ำ (Job Description)	254	0.63	สูง
6. หน่วยงานที่ตรวจสอบระบบบัญชีของมหาวิทยาลัย	211	0.52	ปานกลาง
7. ปีที่มหาวิทยาลัยจะต้องออกนอกระบบ	361	0.89	สูงมาก
8. ระบบการประกันคุณภาพทางวิชาการของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ	183	0.45	ปานกลาง
9. แนวคิดเกี่ยวกับการออกนอกระบบราชการ	213	0.53	ปานกลาง
10. กฎหมายที่ใช้เป็นกรอบในการกำหนดความเป็นอิสระในการบริหารจัดการของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ	279	0.69	สูง
รวม	-	0.61	สูง

จากตารางที่ 11 แสดงให้เห็นว่าอาจารย์มหาวิทยาลัยโดยเฉลี่ย 0.61 มีความรู้เกี่ยวกับการออกนอกระบบของมหาวิทยาลัยของรัฐในภาพรวมอยู่ในระดับสูง และเมื่อพิจารณาความรู้ในแต่ละด้าน พบว่า เรื่องที่อาจารย์มหาวิทยาลัยมีความรู้ในระดับสูงมากคือ การเลื่อนขั้นเงินเดือน (ค่าเฉลี่ย = 0.93) และ ปีที่มหาวิทยาลัยจะต้องออกนอกระบบราชการ (ค่าเฉลี่ย = 0.89) ส่วนเรื่องที่อาจารย์มีความรู้ในระดับสูง ได้แก่ กฎหมายที่ใช้เป็นกรอบในการกำหนดความเป็นอิสระในการบริหารจัดการของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ (ค่าเฉลี่ย = 0.69) ประโยชน์ที่จะได้รับภายหลังจากการออกนอกระบบราชการ (ค่าเฉลี่ย = 0.65) และ ภาระงานขั้นต่ำ (Job Description) (ค่าเฉลี่ย = 0.63) สำหรับเรื่องที่อาจารย์มีความรู้ในระดับปานกลาง ได้แก่ แนวคิดเกี่ยวกับการออกนอกระบบราชการ (ค่าเฉลี่ย = 0.53) หน่วยงานที่ตรวจสอบระบบบัญชีของมหาวิทยาลัย (ค่าเฉลี่ย = 0.52) ระบบการประกันคุณภาพทางวิชาการของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ (ค่าเฉลี่ย = 0.45) และ สวัสดิการและสิทธิประโยชน์อื่นๆที่ได้รับ (ค่าเฉลี่ย = 0.44) และเรื่องที่อาจารย์มีความรู้ในระดับต่ำ ได้แก่ การได้รับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ (ค่าเฉลี่ย = 0.39)

ตารางที่ 12 จำนวน และ ร้อยละของอาจารย์มหาวิทยาลัย จำแนกตามระดับความรู้เกี่ยวกับการ
ออกนอกระบบราชการของมหาวิทยาลัยของรัฐ

ระดับความรู้	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำมาก	3	0.70
ต่ำ	63	15.60
ปานกลาง	178	44.10
สูง	126	31.20
สูงมาก	34	8.40
รวม	404	100

จากตารางที่ 12 พบว่า อาจารย์ที่มีความรู้เกี่ยวกับการออกนอกระบบราชการอยู่ในระดับปานกลางมีจำนวนมากที่สุด (ร้อยละ 44.10) รองลงมาคือ อาจารย์ที่มีความรู้อยู่ในระดับสูง (ร้อยละ 31.20) และในระดับต่ำ (ร้อยละ 15.60) ส่วนกลุ่มที่มีจำนวนน้อยที่สุด ได้แก่ อาจารย์ที่มีความรู้เกี่ยวกับการออกนอกระบบราชการอยู่ในระดับต่ำมาก (ร้อยละ 0.70) ดังนั้นสรุปได้ว่า อาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐส่วนใหญ่มีความรู้อยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างสูง

ตารางที่ 13 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามทัศนคติที่มีต่อ
“การออกนอกระบบราชการของมหาวิทยาลัยของรัฐ”

ทัศนคติ	\bar{x}	S.D.	แปลความหมาย
1. การออกนอกระบบราชการจะทำให้มหาวิทยาลัยมีอิสระและความคล่องตัวในการดำเนินกิจการ	4.01	0.87	ดี
2. การออกนอกระบบทำให้มหาวิทยาลัยมีการบริหารจัดการที่โปร่งใสและมีความรับผิดชอบต่อประชาชนและสังคมมากขึ้น	3.44	1.06	เป็นกลาง
3. การออกนอกระบบราชการทำให้ผู้บริหารมีอาชีพ	3.42	1.08	เป็นกลาง
4. การออกนอกระบบราชการทำให้ได้บัณฑิตที่มีคุณภาพมากขึ้น	3.23	1.06	เป็นกลาง
5. การออกนอกระบบราชการทำให้บุคลากรในมหาวิทยาลัยมีความมั่นคงและก้าวหน้าในการทำงาน	2.75	1.03	เป็นกลาง
6. การออกนอกระบบจะทำให้ประชาชนมีโอกาสในการเรียนในมหาวิทยาลัยเท่าเทียมกัน	2.21	1.02	ไม่ดี
7. การออกนอกระบบจะทำให้การประเมินผลทั้งหมดมีความยุติธรรมต่อบุคลากรทุกคนในมหาวิทยาลัย	2.66	0.98	เป็นกลาง
8. การออกนอกระบบทำให้มีงานวิจัยและองค์ความรู้ใหม่ๆ มากยิ่งขึ้น	3.53	0.95	ดี
9. การออกนอกระบบทำให้มหาวิทยาลัยได้คนดีและคนเก่งเข้ามาทำงาน	3.20	1.11	เป็นกลาง
10. การออกนอกระบบจะทำให้มหาวิทยาลัยไทยสามารถแข่งขันกับมหาวิทยาลัยทั่วโลกได้	3.23	1.02	เป็นกลาง
เฉลี่ยรวม	3.12	0.86	เป็นกลาง

จากตารางที่ 13 แสดงให้เห็นว่า อาจารย์ในมหาวิทยาลัยมีทัศนคติเป็นกลางต่อการออกนอกระบบราชการของมหาวิทยาลัย โดยมีค่าเฉลี่ย 3.12 และเมื่อพิจารณาทัศนคติหรือความเห็นในแต่ละข้อพบว่า อาจารย์มีทัศนคติเป็นกลางต่อคำถามเกือบทุกรายข้อ มีเพียง 3 ข้อที่อาจารย์มีทัศนคติที่ดี นั่นคือ การออกนอกระบบราชการจะทำให้มหาวิทยาลัยมีอิสระและมีความคล่องตัวในการดำเนินกิจการ (มีค่าเฉลี่ย 4.01) และ การออกนอกระบบราชการจะทำให้มีงานวิจัยและองค์ความรู้ใหม่ๆ มากยิ่งขึ้น (มีค่าเฉลี่ย 3.53) และมีเพียงรายการเดียวคือ การออกนอกระบบจะทำให้ประชาชนมีโอกาสในการเรียนในมหาวิทยาลัยเท่าเทียมกัน (มีค่าเฉลี่ย 2.22) ที่อาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐมีทัศนคติไม่ดีด้วย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 14 จำนวน และ ร้อยละของอาจารย์มหาวิทยาลัย จำแนกตามทัศนคติที่มีต่อการ
ออกนอกระบบราชการของมหาวิทยาลัยของรัฐ

ทัศนคติ	จำนวน	ร้อยละ
ไม่ดีมากๆ	15	3.70
ไม่ดี	71	17.60
เป็นกลาง	184	45.50
ดี	120	29.70
ดีมาก	14	3.50
รวม	404	100

จากตารางที่ 14 พบว่า อาจารย์ที่มีทัศนคติเป็นกลางต่อการออกนอกระบบราชการมีจำนวนมากที่สุด (ร้อยละ 45.50) รองลงมาคือ อาจารย์ที่มีทัศนคติอยู่ในระดับดีต่อการออกนอกระบบราชการ (ร้อยละ 29.70) และอาจารย์ที่มีทัศนคติไม่ดีต่อการออกนอกระบบราชการ (ร้อยละ 17.60) ส่วนกลุ่มที่มีจำนวนน้อยที่สุด ได้แก่ อาจารย์ที่มีทัศนคติไม่ดีมากๆต่อการออกนอกระบบราชการ (ร้อยละ 3.70)

1.4 ความต้องการการออกนอกระบบราชการของอาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐ และข้อเสนอแนะ

ตารางที่ 15 จำนวนและร้อยละของอาจารย์มหาวิทยาลัยจำแนกตามระดับความต้องการการ
ออกนอกระบบราชการ

ระดับความต้องการ	จำนวน	ร้อยละ
น้อยที่สุดหรือไม่ต้องการ	38	9.40
น้อย	77	19.10
ปานกลาง	151	37.40
มาก	102	25.20
มากที่สุด	36	8.90
รวม	404	100
ค่าเฉลี่ยทั้งหมด		3.05

จากตารางที่ 15 พบว่า อาจารย์ที่มีความต้องการการออกนอกระบบราชการอยู่ในระดับปานกลางมีจำนวนมากที่สุด (ร้อยละ 37.40) รองลงมาคือ อาจารย์ที่มีความต้องการออกนอกระบบอยู่ในระดับสูง (ร้อยละ 25.20) และในระดับน้อย (ร้อยละ 19.10) ส่วนกลุ่มที่มีจำนวนน้อยที่สุดได้แก่ อาจารย์ที่มีความต้องการการออกนอกระบบราชการอยู่ในระดับมากที่สุด (ร้อยละ 8.90) ดังนั้นสรุปได้ว่าอาจารย์มีความต้องการการออกนอกระบบราชการอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยทั้งหมด = 3.05)

ตารางที่ 16 จำนวนและร้อยละของอาจารย์มหาวิทยาลัย จำแนกตาม เหตุผลที่ทำให้ต้องการออกนอกระบบราชการมากหรือมากที่สุด

สาเหตุ	จำนวน	ร้อยละ
1. ได้รับเงินเดือนสูงขึ้น	131	32.40
2. มีความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่การงาน ได้เร็วกว่าระบบราชการ	47	11.60
3. มีความมั่นคงในการทำงานมากขึ้น	23	5.70
4. มีความคล่องตัวในการทำงานมากขึ้น	159	39.40
5. งานที่ได้รับมอบหมายภายหลังจากการ ออกนอกระบบมีความน่าสนใจและท้าทาย	68	16.80
6. มหาวิทยาลัยมีอุปกรณ์การเรียนการสอนที่ ทันสมัยมากขึ้น	48	11.90
7. อื่นๆ	18	4.50

จากตารางที่ 16 พบว่า เหตุผลอันดับแรกที่ทำให้อาจารย์มีความต้องการออกนอกระบบราชการในระดับมากหรือมากที่สุดก็คือ ความคล่องตัวในการทำงานมากยิ่งขึ้น (ร้อยละ 39.40) รองลงมาได้แก่เรื่อง การได้รับเงินเดือนสูงขึ้น (ร้อยละ 32.40) งานที่ได้รับมอบหมายภายหลังจากการออกนอกระบบมีความน่าสนใจและท้าทาย (ร้อยละ 16.80) มหาวิทยาลัยมีอุปกรณ์การเรียนการสอนที่ทันสมัยมากขึ้น (ร้อยละ 11.90) และ มีความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่การงานได้เร็วกว่าระบบราชการ (ร้อยละ 11.60) ตามลำดับ เป็นที่น่าสังเกตว่า ในเรื่องความมั่นคงในการทำงานมากขึ้นนั้น มีผู้ตอบน้อยที่สุดเพียงร้อยละ 5.70 เท่านั้น

ตารางที่ 17 จำนวน และ ร้อยละ ของอาจารย์มหาวิทยาลัย จำแนกตาม เหตุผลที่ทำให้ไม่ต้องการ
ออกนอกระบบราชการ

สาเหตุ	จำนวน	ร้อยละ
1. ไม่มีความมั่นคงในหน้าที่การงาน	129	31.90
2. ไม่แน่ใจเรื่องความยุติธรรมในการประเมินผล	205	50.7
3. การออกนอกระบบราชการก่อให้เกิดผลกระทบต่อสังคม โดยเฉพาะนักศึกษาที่ยากจน	197	48.80
4. ไม่เชื่อมั่นว่าระบบจะสามารถแก้วิกฤตมหาวิทยาลัยได้	180	44.60
5. นโยบายเกี่ยวกับการออกนอกระบบราชการยังไม่ชัดเจน	193	47.80
6. อื่นๆ	27	6.70

จากตารางที่ 17 พบว่า เหตุผลอันดับแรกที่ทำให้อาจารย์มากที่สุดประมาณร้อยละ 50 ของอาจารย์ทั้งหมดไม่ต้องการออกนอกระบบราชการนั่นก็คือ ความไม่แน่ใจเรื่องความยุติธรรมในการประเมินผล รองลงมาได้แก่เรื่อง ผลกระทบต่อสังคมเมื่อมหาวิทยาลัยออกนอกระบบราชการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผลกระทบต่อนักศึกษาที่ยากจน นโยบายเกี่ยวกับการออกนอกระบบยังไม่ชัดเจน ไม่เชื่อว่าการออกนอกระบบจะแก้วิกฤตมหาวิทยาลัยได้ และ ไม่มีความมั่นคงในหน้าที่การงาน คิดเป็นร้อยละ 47.80 ร้อยละ 44.60 และ ร้อยละ 31.90 ตามลำดับ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 18 จำนวนของอาจารย์มหาวิทยาลัย จำแนกตามความคิดเห็นและข้อเสนอแนะด้านการบริหารการเงิน

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ	จำนวน
1. ต้องจัดสรรอย่างยุติธรรม	36
2. ควรจัดสรรเงินให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประเทศชาติ	6
3. ต้องมีความโปร่งใส	46
4. หน่วยใดที่มีรายได้มาก ควรมีสวัสดิ์ใช้เงินมากกว่าหน่วยอื่น	2
5. ทุกหน่วย/คณะ ในมหาวิทยาลัยควรหารายได้ด้วยตัวเอง	2
6. ควรกำหนดค่าหน่วยกิตที่เหมาะสมต่อนักศึกษา	9
7. ควรมีมืออาชีพมาจัดการ	15
8. ควรวางแผนนโยบายทางการเงินให้เป็นรูปธรรม	1
9. การออกนอกระบบจะทำให้เกิดความคล่องตัวในการจัดการเรื่องการเงิน	11
10. ไม่แน่ใจเรื่องความพร้อมด้านการเงิน	4
11. ต้องการให้การเบิกจ่ายเงินคล่องตัวขึ้น	2
12. มหาวิทยาลัยควรบริหารการเงินด้วยตัวเอง	3
13. มหาวิทยาลัยควรใช้จ่ายเงินอย่างประหยัด	1
14. การจัดการด้านการเงินควรเป็นหน้าที่ของสภามหาวิทยาลัย	1
15. ไม่ต้องออกนอกระบบราชการ แต่ต้องการให้มีเงินเดือนเพิ่มขึ้น	1
16. ยังไม่ทราบรายละเอียดเกี่ยวกับเรื่องนี้	2

จากตารางที่ 18 แสดงให้เห็นว่ามีอาจารย์มหาวิทยาลัยให้ข้อเสนอแนะด้านการบริหารการเงินมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า การบริหารการเงิน ต้องมีความโปร่งใส เป็นอันดับแรก รองลงมาเห็นว่าการจัดสรรด้านการเงินอย่างยุติธรรม และเสนอให้มีมืออาชีพเข้ามาจัดการทางด้านการเงิน

ตารางที่ 19 จำนวน ของอาจารย์มหาวิทยาลัย จำแนกตามความคิดเห็นและข้อเสนอแนะด้านการบริหารวิชาการ

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ	จำนวน
1. ควรสนับสนุนให้มีการทำวิจัยให้มากขึ้น	22
2. ต้องให้ความสำคัญกับการบริหาร วิชาการมากที่สุด	1
3. ไม่น่าจะได้ผลงานที่ดีถ้าออกนอกระบบ	2
4. ควรปรับปรุงวิธีการประเมินผลให้เหมาะสมกับสาขา และความต้องการของประเทศ	3
5. ไม่ควรมุ่งเน้นแต่งานวิจัยที่ดีพิมพ์เพียงอย่างเดียว	1
6. ควรใช้บุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ	5
7. ควรมีการจัดระบบการบริหารให้ทันสมัย	8
8. ควรมีมืออาชีพมาบริหาร	10
9. ควรสนับสนุนงานด้านวิชาการ	4
10. ควรมีความอิสระ	3
11. ควรมีความคล่องตัว	2
12. ไม่แน่ใจเรื่องระบบการตรวจสอบตนเองของ มหาวิทยาลัย	6
13. ควรมีหน่วยงานภายนอกมาตรวจสอบ	11
14. ควรมีการพัฒนาหลักสูตรเพื่อความเป็นเลิศ ทางวิชาการ	3
15. ไม่แน่ใจว่าจะสามารถแข่งกับมหาวิทยาลัยอื่นได้	2

จากตารางที่ 19 แสดงให้เห็นว่าอาจารย์ส่วนใหญ่เสนอแนะว่าควรสนับสนุนงานวิจัยให้มากขึ้น รองลงมาต้องการให้มีหน่วยงานภายนอกเข้ามาตรวจสอบการบริหารวิชาการของมหาวิทยาลัย และมีความคิดไปในแนวทางเดียวกันว่าควรให้มีมืออาชีพเข้ามาบริหารงานวิชาการของมหาวิทยาลัย

ตารางที่ 20 จำนวนของอาจารย์มหาวิทยาลัย จำแนกตามความคิดเห็นและข้อเสนอแนะด้านการบริหารบุคคล

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ	จำนวน
1. ผู้บริหารควรมีพรหมวิหาร 4	1
2. ควรโปร่งใส	5
3. ควรมีความยุติธรรม	19
4. ไม่แน่ใจในความโปร่งใสของระบบประเมินผลในการบริหารบุคคล	1
5. บุคลากรที่ได้อาจมีประสิทธิภาพต่ำลง	5
6. ควรมีการกำหนดภาระงานขั้นต่ำ (Job Description) อย่างชัดเจน	1
7. ไม่มีความมั่นคงในอาชีพ	1
8. มีโอกาสสูงที่บุคลากรจะลาออกไปในที่ที่ให้เงินเดือนสูงกว่า	1
9. ควรมีผู้บริหารมืออาชีพ	18
10. ควรใช้บุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ	5
11. ควรให้อิสระบุคลากรในการทำงาน	1
12. ต้องการให้พนักงานมหาวิทยาลัยสายวิชาการทำงานด้านวิชาการเพียงอย่างเดียว ไม่เกี่ยวข้องกับการบริหาร	3
13. ควรสนับสนุนคนดี	6
14. ควรมีความรวดเร็วในการติดต่อประสานงาน	1
15. ควรเปิดโอกาสให้มีการร้องทุกข์เมื่อผู้บริหารไม่เป็นธรรม	2
16. ควรเพิ่มระเบียบของมหาวิทยาลัยให้เคร่งครัดขึ้น	1
17. ปัญหาอยู่ที่คนไม่ใช่ระบบ	4

จากตารางที่ 20 แสดงให้เห็นว่าอาจารย์มหาวิทยาลัยส่วนใหญ่มีความเห็นว่า การบริหารบุคคลควรมีความยุติธรรมเป็นอันดับแรก รองลงมา เสนอว่าควรมีผู้บริหารมืออาชีพมาบริหารจัดการเกี่ยวกับเรื่องนี้

ตารางที่ 21 จำนวนของอาจารย์มหาวิทยาลัย จำแนกตามความคิดเห็นและข้อเสนอแนะด้านการ
ประชาสัมพันธ์

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ	จำนวน
1. ต้องประชาสัมพันธ์กับคนภายนอกและภายใน	2
2. ควรประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องและทันต่อเหตุการณ์	4
3. เนื้อหาการประชาสัมพันธ์ควรเป็นประโยชน์ต่อการเตรียมตัวและตัดสินใจวางแผนชีวิตของบุคลากร	2
4. เนื้อหาที่ควรประชาสัมพันธ์ ได้แก่ ความคืบหน้าในการออกนอกระบบ ปี พ.ศ. ที่จะออก มหาวิทยาลัยใดออกนอกระบบไปแล้วบ้าง และผลการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยที่ออกนอกระบบ	1
5. ปัจจุบันการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการออกนอกระบบ เยี่ยมมาก	12
6. ควรมีการประชาสัมพันธ์ให้แพร่หลายมากกว่านี้	40
7. ควรประชาสัมพันธ์ข้อดีและข้อเสียของการออกนอกระบบราชการ	14
8. ควรเน้นประชาสัมพันธ์ที่เชื่อถือได้	1
9. การประชาสัมพันธ์ที่ผ่านมาเหมือนไม่อยากจะเปลี่ยนแปลงระบบ	6
10. ควรเผยแพร่ผ่านทุกสื่อ	1
11. ควรใช้แผ่นพับในการเผยแพร่ข้อมูล	11
12. การประชาสัมพันธ์เป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดในการออกนอกระบบ	1

จากตารางที่ 21 แสดงให้เห็นว่าอาจารย์ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าควรมีการประชาสัมพันธ์ให้แพร่หลายกว่านี้ เป็นอันดับแรก รองลงมา เสนอว่าควรมีการประชาสัมพันธ์ทั้งข้อดีและข้อเสียของการออกนอกระบบราชการ และ เห็นว่าปัจจุบันการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการออกนอกระบบราชการ เยี่ยมมาก

2. การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงอนุมาน

2.1 การทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ย

สมมติฐานข้อที่ 1 อาจารย์ที่มีลักษณะทางประชากรแตกต่างกันมีการเปิดรับข่าวสารความรู้ ทักษะและความต้องการการออกนอกระบบราชการแตกต่างกัน

สำหรับผลของการทดสอบความแตกต่างของการเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทักษะและความต้องการการออกนอกระบบราชการระหว่างอาจารย์ที่มีลักษณะทางประชากรแตกต่างกันนั้น ผู้วิจัยจะนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับเพื่อทดสอบสมมติฐานย่อยดังนี้

เพศ อาจารย์เพศชายและเพศหญิงมีการเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทักษะและความต้องการการออกนอกระบบราชการแตกต่างกัน

อายุ อาจารย์ที่มีอายุแตกต่างกันมีการเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทักษะและความต้องการการออกนอกระบบราชการแตกต่างกัน

ระดับการศึกษา อาจารย์ที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีการเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทักษะและความต้องการการออกนอกระบบราชการแตกต่างกัน

รายได้ อาจารย์ที่มีรายได้แตกต่างกันมีการเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทักษะและความต้องการการออกนอกระบบราชการแตกต่างกัน

ตำแหน่งทางวิชาการ อาจารย์ที่มีตำแหน่งทางวิชาการแตกต่างกันมีการเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทักษะและความต้องการการออกนอกระบบราชการแตกต่างกัน

ตำแหน่งทางการบริหาร อาจารย์ที่มีตำแหน่งทางการบริหารและอาจารย์ที่ไม่มีตำแหน่งทางการบริหารแตกต่างกันมีการเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทักษะและความต้องการการออกนอกระบบราชการแตกต่างกัน

ประสบการณ์ในการทำงานในมหาวิทยาลัย อาจารย์ที่มีเพศแตกต่างกันมีการเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทักษะและความต้องการการออกนอกระบบราชการแตกต่างกัน

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 22 สรุปผลการทดสอบความแตกต่างของการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการออกนอกระบบ
ราชการของอาจารย์มหาวิทยาลัย จำแนกตามเพศ

รายการ	ชาย		หญิง		t	p
	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.		
1. สื่อมวลชน						
1.1 หนังสือพิมพ์	2.22	1.63	2.22	1.66	-0.02	0.99
1.2 วิทยุ	1.08	1.66	1.21	1.51	-0.78	0.44
1.3 โทรทัศน์	1.48	1.65	1.44	1.51	0.26	0.79
1.4 นิตยสาร	1.23	1.49	1.44	1.51	-1.45	0.15
2. สื่อบุคคล						
2.1 สมาชิกภายในครอบครัว	0.57	0.92	0.97	1.29	-3.56*	0.00
2.2 อาจารย์ที่ทำงานในมหาวิทยาลัย เดียวกัน	2.03	1.28	1.96	1.21	0.56	0.85
2.3 อาจารย์ที่ทำงานต่างมหาวิทยาลัย	0.98	0.91	1.04	1.01	-0.61	0.54
2.4 บุคลากรอื่นๆในมหาวิทยาลัย เดียวกัน	1.39	1.12	1.33	1.05	0.54	0.59
2.5 บุคลากรอื่นๆต่างมหาวิทยาลัย	0.80	0.75	0.84	1.14	-0.40	0.69
2.6 บุคลากรของทบวงมหาวิทยาลัย	0.66	0.77	0.71	0.97	-0.56	0.57
3. สื่อเฉพาะกิจ						
3.1 แผ่นพับ	1.43	1.25	1.17	1.14	2.24*	0.03
3.2 สติกเกอร์	0.56	0.90	0.46	0.86	1.08	0.28
3.3 โบปลิว	0.94	1.02	0.97	1.09	-0.22	0.82
3.4 เว็บไซต์	1.11	1.51	0.81	1.24	2.15*	0.32
3.5 หนังสือคู่มือ	1.06	1.18	0.99	0.99	0.61	0.54
3.6 วารสารของมหาวิทยาลัย	1.82	1.23	1.81	1.36	0.12	0.91
3.7 จดหมายส่งทางไปรษณีย์	0.79	1.18	0.79	1.24	-0.02	0.99
3.8 จดหมายข่าว	1.48	1.32	1.59	1.39	-0.79	0.43
3.9 เอกสารเผยแพร่	1.69	1.23	1.72	1.31	1.31	0.80
3.10 การประชุมและการสัมมนา	1.47	1.13	1.35	1.13	1.13	0.28
เฉลี่ยการเปิดรับข่าวสาร	1.27	0.84	1.29	0.89	-0.29	0.75

* $p < .05$

จากตารางที่ 22 แสดงให้เห็นว่าอาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐเพศชายและเพศหญิงมีการเปิดรับข่าวสารจากสื่อในภาพรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้) แต่เมื่อพิจารณาในรายละเอียดจากสื่อประเภทต่างๆพบว่าอาจารย์เพศชายและเพศหญิงมีการเปิดรับข่าวสารจากสมาชิกรายในครอบครัว แผ่นพับ และ เว็บไซต์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยอาจารย์เพศชายมีการเปิดรับข่าวสารจาก แผ่นพับ และ เว็บไซต์ บ่อยครั้งกว่าอาจารย์เพศหญิง ในขณะที่อาจารย์เพศหญิงมีการเปิดรับข่าวสารจาก สมาชิกภายในครอบครัว บ่อยครั้งกว่าอาจารย์เพศชาย ($t = -3.56$)

สถาบันวิจัยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 23 สรุปผลการทดสอบความแตกต่างของความรู้เกี่ยวกับการออกนอกระบบราชการ
ของอาจารย์มหาวิทยาลัย จำแนกตามเพศ

รายการ	ชาย		หญิง		t	p
	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.		
1. การได้รับเครื่องราชอิสริยาภรณ์	0.47	0.50	0.30	0.40	3.01*	0.00
2. การเลื่อนขั้นเงินเดือน	0.94	0.24	0.92	0.27	0.57	0.57
3. สวัสดิการและสิทธิประโยชน์อื่นๆที่ได้รับ	0.50	0.50	0.38	0.49	2.52*	0.01
4. ประโยชน์ที่จะได้รับภายหลังจากการออกนอกระบบราชการ	0.64	0.48	0.66	0.47	-0.97	0.71
5. ภาระงานขั้นต่ำ (Job Description)	0.66	0.47	0.60	0.49	1.45	0.15
6. หน่วยงานที่ตรวจสอบระบบบัญชีของมหาวิทยาลัย	0.60	0.49	0.45	0.50	2.95*	0.00
7. ปีที่มหาวิทยาลัยจะต้องออกนอกระบบ	0.91	0.29	0.88	0.33	0.85	0.39
8. ระบบการประกันคุณภาพทางวิชาการของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ	0.42	0.50	0.48	0.50	-1.17	0.24
9. แนวคิดเกี่ยวกับการออกนอกระบบราชการ	0.51	0.50	0.55	0.50	-0.85	0.39
10. กฎหมายที่ใช้เป็นกรอบในการกำหนดความเป็นอิสระในการบริหารจัดการของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ	0.68	0.47	0.71	0.46	-0.64	0.52
เฉลี่ยด้านความรู้	0.63	0.17	0.60	0.16	2.29*	

* $p < .05$

จากตารางที่ 23 แสดงให้เห็นว่าอาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐเพศชายและเพศหญิงมีความรู้เกี่ยวกับการออกนอกระบบราชการของมหาวิทยาลัยของรัฐแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้) โดยอาจารย์เพศชายมีความรู้มากกว่าเพศหญิง และเมื่อพิจารณาความรู้รายข้อทั้ง 10 ข้อแล้วพบว่า มีเพียง 3 ข้อเท่านั้นที่อาจารย์เพศชายและเพศหญิงมีความรู้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งได้แก่ ผลกระทบที่จะเกิดกับอาจารย์ภายหลังจากการออกนอกระบบราชการ (ข้อ 1) สวัสดิการและสิทธิประโยชน์ที่อาจารย์จะได้รับภายหลังจากการออกนอกระบบ (ข้อ 3) และหน่วยงานที่มีหน้าที่ตรวจสอบระบบบัญชีภายหลังจากการออกนอกระบบราชการ (ข้อ 6) โดยอาจารย์เพศชายมีความรู้ในเรื่องดังกล่าวทั้ง 3 เรื่องมากกว่าอาจารย์เพศหญิง สำหรับความรู้ในเรื่องอื่นๆนั้นไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 24 สรุปผลการทดสอบความแตกต่างของทัศนคติเกี่ยวกับการออกนอกระบบราชการ
ของอาจารย์มหาวิทยาลัย จำแนกตามเพศ

รายการ	ชาย		หญิง		t	p
	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.		
1. การออกนอกระบบราชการจะทำให้มหาวิทยาลัย มีอิสระและความคล่องตัวในการดำเนินกิจการ	4.08	0.90	3.94	0.84	1.66	0.970
2. การออกนอกระบบทำให้มหาวิทยาลัยมีการ บริหารจัดการที่โปร่งใสและมีความรับผิดชอบ ต่อประชาชนและสังคมมากขึ้น	3.59	1.12	3.31	0.99	2.69*	0.007
3. การออกนอกระบบราชการทำให้ได้ผู้บริหาร มืออาชีพ	3.59	1.09	3.27	1.04	2.98*	0.003
4. การออกนอกระบบราชการทำให้ได้บัณฑิต ที่มีคุณภาพมากขึ้น	3.38	1.13	3.09	0.97	2.79*	0.006
5. การออกนอกระบบราชการทำให้อุคลากร ในมหาวิทยาลัยมีความมั่นคงและก้าวหน้า ในการทำงาน	2.90	1.05	2.62	0.99	2.79*	0.005
6. การออกนอกระบบจะทำให้ประชาชนมี โอกาสในการเรียนในมหาวิทยาลัยเท่าเทียมกัน	2.39	1.09	2.04	0.92	3.53*	0.000
7. การออกนอกระบบจะทำให้การประเมินผล ทั้งหมดมีความยุติธรรมต่อบุคลากรทุกคน ในมหาวิทยาลัย	2.76	0.96	2.56	1.00	2.11*	0.035
8. การออกนอกระบบทำให้มีงานวิจัยและ องค์ความรู้ใหม่ๆมากยิ่งขึ้น	3.55	0.94	3.5	0.96	0.50	0.620
9. การออกนอกระบบทำให้มหาวิทยาลัยได้ คนดีและคนเก่งเข้ามาทำงาน	3.24	1.17	3.17	1.05	0.64	0.524
10. การออกนอกระบบจะทำให้มหาวิทยาลัยไทยสามารถ แข่งขันกับมหาวิทยาลัยทั่วโลกได้	3.30	1.07	3.16	0.98	1.34	0.179
เฉลี่ยด้านทัศนคติ	3.22	0.90	3.02	0.82	2.25*	0.025

* $p < .05$

จากตารางที่ 24 แสดงให้เห็นว่าอาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐเพศชายและเพศหญิงมีทัศนคติเกี่ยวกับการออกนอกระบบราชการของมหาวิทยาลัยและมีความต้องการการออกนอกระบบราชการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้) กล่าวคือ อาจารย์เพศชายมีทัศนคติต่อการออกนอกระบบราชการของมหาวิทยาลัยของรัฐดีกว่าอาจารย์เพศหญิง และเมื่อพิจารณาทัศนคติรายข้อทั้ง 10 ข้อแล้วพบว่า มี 6 ข้อที่อาจารย์เพศชายและเพศหญิงมีทัศนคติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งได้แก่ การออกนอกระบบราชการทำให้มหาวิทยาลัยมีการบริหารจัดการที่โปร่งใสและมีความรับผิดชอบต่อประชาชนและสังคมมากขึ้น (ข้อ2) ทำให้ได้ผู้บริหารมืออาชีพ (ข้อ3) ทำให้ได้บัณฑิตที่มีคุณภาพมากขึ้น (ข้อ4) ทำให้บุคลากรในมหาวิทยาลัยมีความมั่นคงและก้าวหน้าในการทำงาน (ข้อ5) ทำให้ประชาชนมีโอกาสในการเรียนมหาวิทยาลัยเท่าเทียมกัน (ข้อ6) และทำให้การประเมินผลทั้งหมดมีความยุติธรรมต่อบุคลากรทุกคนในมหาวิทยาลัย (ข้อ7) โดยอาจารย์เพศชายมีทัศนคติที่ดีต่อประเด็นดังกล่าวมากกว่าอาจารย์เพศหญิง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 25 สรุปผลการทดสอบความแตกต่างของความต้องการการออกนอกระบบราชการของ
อาจารย์มหาวิทยาลัย จำแนกตามเพศ

เพศ	\bar{X}	S.D.	t-value	p-value
ชาย	3.22	1.06		
หญิง	2.90	1.09	2.96*	0.003

* $p < .05$

จากตารางที่ 25 พบว่าอาจารย์เพศหญิงและเพศชายมีความต้องการการออกนอกระบบราชการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้) โดยเมื่อพิจารณาค่าที (t-value) แล้วพบว่ามีค่าเป็นบวก นั่นแสดงว่า อาจารย์เพศชายมีความต้องการการออกนอกระบบราชการมากกว่าอาจารย์เพศหญิง

ตารางที่ 26 สรุปผลการทดสอบแตกต่างของการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการออกนอกระบบราชการ
ของอาจารย์มหาวิทยาลัย จำแนกตามอายุ

รายการ	21-30 ปี		31-40 ปี		41-50 ปี		51-60 ปี		F	p	คู่ที่แตกต่าง
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.			
1. สื่อมวลชน											
1.1 หนังสือพิมพ์	2.09	1.75	2.04	1.52	1.32	1.49	2.38	1.82	1.14	0.33	-
1.2 วิทยุ	1.09	1.44	1.09	1.44	0.99	1.45	1.37	1.86	1.21	0.30	-
1.3 โทรทัศน์	1.36	1.58	1.47	1.52	1.30	1.43	1.63	1.75	0.92	0.43	-
1.4 นิตยสาร	1.54	1.67	1.14	1.26	1.23	1.49	1.55	1.64	2.08	0.10	-
2. สื่อบุคคล											
2.1 สมาชิกภายในครอบครัว	0.86	1.09	0.78	1.20	0.68	0.85	0.82	1.32	0.40	0.76	-
2.2 อาจารย์ที่ทำงานในมหาวิทยาลัยเดียวกัน	2.07	1.43	1.94	0.96	1.83	1.06	2.15	1.52	1.35	0.26	-
2.3 อาจารย์ที่ทำงานต่างมหาวิทยาลัย	1.04	0.93	0.97	0.85	1.12	0.96	0.96	1.09	0.60	0.62	-
2.4 บุคลากรอื่นๆในมหาวิทยาลัยเดียวกัน	1.66	1.35	1.33	0.94	1.35	0.87	1.24	1.22	1.94	0.12	-
2.5 บุคลากรอื่นๆต่างมหาวิทยาลัย	1.05	1.09	0.77	0.98	0.81	0.91	0.76	0.96	0.95	0.27	-
2.6 บุคลากรของทบวงมหาวิทยาลัย	0.57	0.95	0.65	0.85	0.77	0.83	0.73	0.92	0.81	0.49	-
3. สื่อเฉพาะกิจ											
3.1 แผ่นพับ	1.57	1.59	1.30	1.09	1.14	0.91	1.29	1.30	1.59	0.19	-
3.2 สติกเกอร์	0.50	0.74	0.65	1.00	0.29	0.50	0.54	1.04	3.24*	0.02	(2) > (3)
3.3 ใบปลิว	1.36	1.35	0.90	0.97	0.85	0.86	0.92	1.11	3.26*	0.02	(1) > (3)
3.4 เว็บไซต์	1.45	1.62	0.95	1.13	0.75	1.04	0.90	1.69	3.19*	0.02	(1) > (3)
3.5 หนังสือคู่มือ	1.30	1.37	1.1	0.95	0.84	0.88	0.90	1.18	3.42*	0.02	ไม่พบ
3.6 วารสารของมหาวิทยาลัย	2.18	1.34	1.89	1.33	1.67	1.18	1.70	1.31	2.41	0.07	-
3.7 จดหมายส่งทางไปรษณีย์	1.04	1.66	0.80	1.07	0.92	1.25	0.55	1.02	2.71*	0.04	ไม่พบ
3.8 จดหมายข่าว	2.00	1.75	1.53	1.25	1.42	1.13	1.42	1.41	2.76*	0.04	ไม่พบ
3.9 เอกสารเผยแพร่	1.95	1.68	1.83	1.22	1.55	1.05	1.61	1.27	1.82	0.14	-
3.10 การประชุมและการสัมมนา	1.48	1.36	1.65	1.14	1.26	1.02	1.24	1.03	3.55*	0.02	(2) > (4)
เฉลี่ยการเปิดรับข่าวสาร	1.41	0.90	1.23	0.74	1.21	0.73	1.32	1.06	0.71	0.55	-

* $p < .05$

จากตารางที่ 26 แสดงให้เห็นว่าอาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐที่มีอายุแตกต่างกันมีการเปิดรับข่าวสารจากสื่อในภาพรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้) แต่เมื่อพิจารณาในรายละเอียดของแต่ละรายข้อพบว่า อาจารย์ที่มีอายุแตกต่างกันมีการเปิดรับข่าวสารจากสื่อประเภท สดิกเกอร์ ใบปลิว เว็บไซต์ หนังสือคู่มือ จดหมายส่งทางไปรษณีย์ จดหมายข่าว และ การประชุมและการสัมมนา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ภายหลังจากการทดสอบภายหลังเพื่อหาคู่ที่แตกต่างกันโดยวิธีของเชฟเฟแล้วพบว่า อาจารย์ที่มีอายุระหว่าง 31-40 ปีมีการเปิดรับ ข่าวสารจากสดิกเกอร์บ่อยครั้งกว่าอาจารย์ที่มีอายุระหว่าง 41-50 ปี ในขณะที่อาจารย์ที่มีอายุระหว่าง 21-30 ปี มีการเปิดรับข่าวสารจาก ใบปลิว และ เว็บไซต์ บ่อยครั้งกว่าอาจารย์ที่มีอายุระหว่าง 41-50 ปี และ อาจารย์ที่มีอายุระหว่าง 31-40 ปี มีการเข้าร่วมประชุมและสัมมนาบ่อยครั้งกว่าอาจารย์ที่มีอายุระหว่าง 51-60 ปี ส่วนการเปิดรับข่าวสารจาก หนังสือคู่มือ จดหมายส่งทางไปรษณีย์ และ จดหมายข่าวนั้น ไม่พบคู่ที่แตกต่างกัน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 27 สรุปผลการทดสอบความแตกต่างของความรู้เกี่ยวกับการออกนอกระบบราชการของ
อาจารย์มหาวิทยาลัย จำแนกตามอายุ

รายการ	21-30 ปี		31-40 ปี		41-50 ปี		51-60 ปี		F	p	คู่ที่แตกต่าง
	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.			
1. การได้รับเครื่องราชอิสริยาภรณ์	0.50	0.51	0.41	0.49	0.30	0.46	0.42	0.50	2.18	0.89	-
2. การเลื่อนขั้นเงินเดือน	0.96	0.19	0.91	0.29	0.92	0.27	0.95	0.22	1.00	0.39	-
3. สวัสดิการและสิทธิประโยชน์อื่นๆ ที่จะได้รับ	0.26	0.46	0.39	0.49	0.54	0.50	0.46	0.50	3.67*	0.01	(3) > (1)
4. ประโยชน์ที่จะได้รับหลังจาก การออกนอกระบบราชการ	0.55	0.50	0.63	0.48	0.68	0.47	0.71	0.46	1.49	0.22	-
5. ภาระงานขั้นต่ำ (Job Description)	0.71	0.46	0.61	0.49	0.68	0.47	0.57	0.50	1.57	0.20	-
6. หน่วยงานที่ตรวจสอบระบบบัญชี ของมหาวิทยาลัย	0.30	0.46	0.41	0.49	0.63	0.49	0.66	0.48	10.77*	0.00	(3) > (1), (3) > (2), (4) > (1), (4) > (2)
7. ปีที่มหาวิทยาลัยจะต้องออก นอกระบบ	0.91	0.29	0.91	0.28	0.84	0.37	0.91	0.29	1.22	0.30	-
8. ระบบการประกันคุณภาพทาง วิชาการของมหาวิทยาลัยในกำกับ ของรัฐ	0.45	0.50	0.37	0.48	0.36	0.48	0.62	0.49	7.16*	0.00	(4) > (3), (4) > (2)
9. แนวคิดเกี่ยวกับการออกนอก ระบบราชการ	0.54	0.50	0.59	0.49	0.51	0.50	0.47	0.50	1.24	0.30	-
10. กฎหมายที่ใช้เป็นกรอบในการ กำหนดความเป็นอิสระในการ บริหารจัดการของมหาวิทยาลัยใน กำกับของรัฐ	0.55	0.50	0.67	0.47	0.73	0.45	0.75	0.44	2.56	0.05	-
เฉลี่ยด้านความรู้	0.58	0.14	0.59	0.19	0.62	0.17	0.65	0.15	3.92*	0.01	(4) > (2)

* $p < .05$

จากตารางที่ 27 แสดงให้เห็นว่าอาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐที่มีอายุแตกต่างกันมีความรู้ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้) แต่เมื่อพิจารณารายละเอียดของความรู้ในแต่ละรายข้อทั้ง 10 ข้อแล้ว พบว่ามีเพียง 3 ข้อเท่านั้นที่กลุ่มอาจารย์ที่มีอายุแตกต่างกันมีความรู้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งความรู้นั้นได้แก่ สวัสดิการและสิทธิประโยชน์ที่อาจารย์จะได้รับหลังจากการออกนอกระบบ (ข้อ 3)

หน่วยงานที่มีหน้าที่ตรวจสอบระบบบัญชีภายหลังการออกนอกระบบราชการ (ข้อ6) และ ระบบประกันคุณภาพทางวิชาการของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ (ข้อ8) และเมื่อทดสอบภายหลังเพื่อหา คู่ที่แตกต่างกันโดยวิธีของเซฟเฟแล้วพบว่า อาจารย์ที่มีอายุระหว่าง 41-50 ปีมีความรู้โดยเฉลี่ยในเรื่องเรื่องสวัสดิการและสิทธิประโยชน์ที่อาจารย์จะได้รับภายหลังจากการออกนอกระบบ มากกว่า อาจารย์ที่มีอายุระหว่าง 21-30 ปี ในขณะที่ในเรื่องเกี่ยวกับหน่วยงานที่มีหน้าที่ตรวจสอบระบบ บัญชีภายหลังการออกนอกระบบราชการนั้น เมื่อทดสอบภายหลังเพื่อหาคู่ที่แตกต่างกันแล้วพบว่า อาจารย์ที่มีอายุระหว่าง 41-50 ปีมีความรู้ในเรื่องดังกล่าวมากกว่าอาจารย์ที่มีอายุระหว่าง 31-40 ปี และมากกว่าอาจารย์ที่มีอายุระหว่าง 21-30 ปีตามลำดับ สำหรับความรู้ในเรื่องระบบประกันคุณภาพ ทางวิชาการของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐนั้นพบว่ากลุ่มอาจารย์ที่มีอายุระหว่าง 51-60 ปีมีความรู้ ในเรื่องดังกล่าวมากกว่ากลุ่มอาจารย์ที่มีอายุระหว่าง 31-40 ปี และ กลุ่มอาจารย์ที่มีอายุระหว่าง 41- 50 ปี

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 28 สรุปผลการทดสอบความแตกต่างของทัศนคติเกี่ยวกับการออกนอกระบบราชการของ
อาจารย์มหาวิทยาลัย จำแนกตามอายุ

รายการ	21-30 ปี		31-40 ปี		41-50 ปี		51-60 ปี		F	p	คู่ที่แตกต่าง
	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.			
1. การออกนอกระบบราชการจะทำให้มหาวิทยาลัยมีอิสระและความคล่องตัวในการดำเนินกิจการ	4.30	0.66	3.85	0.83	4.07	0.86	3.99	0.98	3.79*	0.01	(1) > (2)
2. การออกนอกระบบทำให้มหาวิทยาลัยมีการบริหารจัดการที่โปร่งใสและมีความรับผิดชอบต่อประชาชนและสังคมมากขึ้น	3.71	0.85	3.29	1.11	3.52	1.11	3.40	1.05	2.33	0.07	-
3. การออกนอกระบบราชการทำให้ได้ผู้บริหารมืออาชีพ	3.57	1.09	3.43	1.12	3.44	1.06	3.33	1.04	0.68	0.57	-
4. การออกนอกระบบราชการทำให้ได้บัณฑิตที่มีคุณภาพมากขึ้น	3.50	1.04	2.99	1.04	3.31	1.13	3.29	0.97	3.96*	0.01	(1) > (2)
5. การออกนอกระบบราชการทำให้บุคลากรในมหาวิทยาลัยมีความมั่นคงและก้าวหน้าในการทำงาน	3.20	1.03	2.43	1.00	2.80	1.03	2.86	0.95	8.77*	0.00	(1) > (2), (4) > (2), (3) > (2)
6. การออกนอกระบบจะทำให้ประชาชนมีโอกาสในการเรียนในมหาวิทยาลัยเท่าเทียมกัน	2.43	1.08	2.00	0.93	2.24	0.95	2.30	1.12	3.05*	0.03	ไม่พบ
7. การออกนอกระบบจะทำให้การประเมินผลทั้งหมดมีความยุติธรรมต่อบุคลากรทุกคนในมหาวิทยาลัย	3.04	0.97	2.42	1.00	2.79	0.94	2.61	0.95	6.27*	0.00	(1) > (2), (3) > (2)
8. การออกนอกระบบทำให้มีงานวิจัยและองค์ความรู้ใหม่ๆ มากยิ่งขึ้น	4.07	0.63	3.36	0.86	3.46	0.99	0.51	1.03	8.18*	0.00	(1) > (2), (1) > (3), (1) > (4)
9. การออกนอกระบบทำให้มหาวิทยาลัยได้คนดีและคนเก่งเข้ามาทำงาน	3.57	1.08	2.90	1.09	3.26	1.11	3.29	1.08	5.86*	0.00	(1) > (2), (2) > (4)
10. การออกนอกระบบจะทำให้มหาวิทยาลัยไทยสามารถแข่งขันกับมหาวิทยาลัยทั่วโลกได้	3.71	0.85	3.02	1.02	3.25	1.02	3.20	1.05	6.31*	0.00	(1) > (2), (1) > (4)
เฉลี่ยด้านทัศนคติ	3.54	0.71	2.90	0.83	3.17	0.89	3.11	0.87	7.56*	0.00	(1) > (2), (1) > (4)

* $p < .05$

จากตารางที่ 28 แสดงให้เห็นว่าอาจารย์มหาวิทยาลัยที่มีอายุแตกต่างกันมีทัศนคติต่อการออกนอกระบบราชการของมหาวิทยาลัยในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 (เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้) หลังจากทดสอบภายหลังเพื่อหาคู่ที่แตกต่างกันโดยวิธีของเซฟเฟแล้ว พบว่า กลุ่มอาจารย์ที่มีอายุระหว่าง 21-30 ปี มีทัศนคติต่อการออกนอกระบบราชการของมหาวิทยาลัยของรัฐดีกว่าอาจารย์ที่มีอายุระหว่าง 31-40 และ 51-60 ปี และเมื่อพิจารณาในรายละเอียดของแต่ละรายชื่อทั้ง 10 ชื่อแล้วพบว่า มีเพียง 2 ชื่อที่ไม่แตกต่างกัน ส่วนอีก 8 ชื่อแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 สำหรับรายชื่อที่แตกต่างกันนั้นได้แก่ การออกนอกระบบราชการจะทำให้มหาวิทยาลัยมีอิสระและความคล่องตัว ในการดำเนินกิจการ (ข้อ 1) การออกนอกระบบราชการทำให้ได้บัณฑิตที่มีคุณภาพมากขึ้น (ข้อ 4) การออกนอกระบบราชการทำให้บุคลากรในมหาวิทยาลัยมีความมั่นคงและก้าวหน้าในการทำงาน (ข้อ 5) การออกนอกระบบทำให้ประชาชนมีโอกาสในการเรียนในมหาวิทยาลัยเท่าเทียมกัน (ข้อ 6) การออกนอกระบบจะทำให้การประเมินผลทั้งหมดมีความยุติธรรมต่อบุคลากรทุกคนในมหาวิทยาลัย (ข้อ 7) การออกนอกระบบทำให้มีงานวิจัยและองค์ความรู้ใหม่ๆ มากยิ่งขึ้น (ข้อ 8) การออกนอกระบบทำให้มหาวิทยาลัยได้คนดีและคนเก่งเข้ามาทำงาน (ข้อ 9) และ การออกนอกระบบจะทำให้มหาวิทยาลัยไทยสามารถแข่งขันกับมหาวิทยาลัยทั่วโลกได้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 29 สรุปผลการทดสอบความแตกต่างของความต้องการการออกนอกระบบราชการของ
อาจารย์มหาวิทยาลัย จำแนกตามอายุ

อายุ	\bar{X}	S.D.	F	p	คู่ที่ แตกต่าง
21-30 ปี	3.36	1.30	4.05*	0.01	(1) > (2)
31-40 ปี	2.81	0.93			
41-50 ปี	3.06	1.03			
51-60 ปี	3.16	1.13			

* $p < .05$

จากตารางที่ 29 พบว่า อาจารย์ที่มีอายุแตกต่างกันมีความต้องการการออกนอกระบบราชการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้) ซึ่งเมื่อทดสอบภายหลังเพื่อหาคู่ที่แตกต่างกันโดยวิธีของเซฟเฟแล้วพบว่า อาจารย์ที่มีอายุระหว่าง 21-30 ปี มีความต้องการการออกนอกระบบราชการมากกว่าอาจารย์ที่มีอายุระหว่าง 31-40 ปี

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 30 สรุปผลการทดสอบความแตกต่างของการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการออกนอกระบบ
ราชการของอาจารย์มหาวิทยาลัย จำแนกตามระดับการศึกษา

รายการ	ปริญญาตรี		ปริญญาโท		ปริญญาเอก		F	p	คู่ที่แตกต่าง
	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.			
1. สื่อมวลชน									
1.1 หนังสือพิมพ์	1.58	1.10	2.38	1.66	2.05	1.65	3.89*	0.02	ไม่พบ
1.2 วิทยุ	0.85	1.38	1.03	1.42	1.43	1.86	3.31*	0.04	ไม่พบ
1.3 โทรทัศน์	1.12	1.37	1.48	1.49	1.49	1.77	0.66	0.52	-
1.4 นิตยสาร	1.38	1.24	1.35	1.48	1.32	1.60	0.03	0.97	-
2. สื่อบุคคล									
2.1 สมาชิกภายในครอบครัว	0.27	0.45	0.77	1.12	0.88	1.25	3.09*	0.04	(3) > (1)
2.2 อาจารย์ที่ทำงานในมหาวิทยาลัยเดียวกัน	1.88	1.21	1.94	1.71	2.12	1.37	0.93	0.40	-
2.3 อาจารย์ที่ทำงานต่างมหาวิทยาลัย	0.73	1.08	0.95	0.88	1.19	1.06	3.93*	0.02	ไม่พบ
2.4 บุคลากรอื่นๆในมหาวิทยาลัยเดียวกัน	1.08	0.89	1.45	1.11	1.23	1.05	2.72	0.07	-
2.5 บุคลากรอื่นๆต่างมหาวิทยาลัย	0.81	0.90	0.74	0.91	0.97	1.09	2.34	0.10	-
2.6 บุคลากรของทบวงมหาวิทยาลัย	1.04	1.25	0.66	0.78	0.68	0.96	2.20	0.11	-
3. สื่อเฉพาะกิจ									
3.1 แผ่นพับ	1.00	0.57	1.21	1.14	1.52	1.36	3.88*	0.02	(3) > (2)
3.2 สติกเกอร์	0.19	0.40	0.44	0.73	0.70	1.15	5.59*	0.00	(3) > (1), (3) > (2)
3.3 ใบปลิว	0.58	0.76	0.92	1.04	1.10	1.11	3.07*	0.04	ไม่พบ
3.4 เว็บไซต์	0.65	0.85	0.93	1.33	1.06	1.55	1.04	0.35	-
3.5 หนังสือคู่มือ	0.85	1.32	1.08	1.04	0.95	1.12	1.03	0.36	-
3.6 วารสารของมหาวิทยาลัย	1.65	0.85	1.86	1.28	1.77	1.41	0.42	0.66	-
3.7 จดหมายส่งทางไปรษณีย์	0.62	1.02	0.78	1.22	0.85	1.24	0.42	0.66	-
3.8 จดหมายข่าว	0.73	0.83	1.59	1.31	1.58	1.48	4.98*	0.00	(2) > (1), (3) > (1)
3.9 เอกสารเผยแพร่	1.42	0.58	1.63	1.32	1.92	1.26	3.06	0.05	-
3.10 การประชุมและการสัมมนา	0.73	0.60	1.46	1.17	1.46	1.09	5.17*	0.00	(3) > (1), (2) > (1)
เฉลี่ยการเปิดรับข่าวสาร	1.01	0.71	1.28	0.77	1.35	1.03	1.61	0.20	-

* p < .05

จากตารางที่ 30 แสดงให้เห็นว่าอาจารย์มหาวิทยาลัยที่มีการศึกษาแตกต่างกันมีการเปิดรับข่าวสารจากสื่อในภาพรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้) แต่เมื่อพิจารณาในรายละเอียดของสื่อแต่ละชนิดพบว่าอาจารย์ที่มีการศึกษาแตกต่างกันมีการเปิดรับข่าวสารจากหนังสือพิมพ์ วิทยุ สมาชิกภายในครอบครัว อาจารย์ที่ทำงานต่างมหาวิทยาลัย แผ่นพับ สติกเกอร์ ใบปลิว จดหมายข่าว และ การประชุมและการสัมมนาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยภายหลังการทดสอบเพื่อหาคู่ที่แตกต่างกันโดยวิธีของเชฟเฟแล้วพบว่า อาจารย์ที่มีการศึกษาระดับปริญญาเอกมีการเปิดรับข่าวสารจาก สมาชิกภายในครอบครัวบ่อยครั้งกว่าอาจารย์ที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี นอกจากนี้อาจารย์ที่มีการศึกษาระดับปริญญาเอกมีการเปิดรับข่าวสารจากแผ่นพับบ่อยครั้งกว่าอาจารย์ที่มีการศึกษาในระดับปริญญาโท และ มีการเปิดรับข่าวสารจาก สติกเกอร์บ่อยครั้งกว่าอาจารย์ที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี สำหรับการเปิดรับข่าวสารจากการประชุมและการสัมมนานั้นพบว่า อาจารย์ที่มีการศึกษาระดับปริญญาเอกและปริญญาโทมีการเปิดรับข่าวสารจากการประชุมและการสัมมนาโดยเฉลี่ยบ่อยครั้งกว่าอาจารย์ที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี ส่วนการเปิดรับข่าวสารจากหนังสือพิมพ์ วิทยุ อาจารย์ทำงานต่างมหาวิทยาลัย และ ใบปลิว นั้น ไม่พบคู่ที่แตกต่างกัน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 31 สรุปผลการทดสอบความแตกต่างของความรู้เกี่ยวกับการออกนอกระบบราชการของ
อาจารย์มหาวิทยาลัย จำแนกตามระดับการศึกษา

รายการ	ปริญญาตรี		ปริญญาโท		ปริญญาเอก		F	p	คู่ที่แตกต่าง
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.			
1. การได้รับเครื่องราชอิสริยาภรณ์	0.62	0.50	0.41	0.49	0.34	0.48	3.61*	0.03	(1) > (3)
2. การเลื่อนขั้นเงินเดือน	0.88	0.33	0.93	0.26	0.95	0.23	0.69	0.50	-
3. สวัสดิการและสิทธิประโยชน์อื่นๆ ที่จะได้รับ	0.69	0.47	0.42	0.49	0.42	0.50	3.78*	0.02	(1) > (2), (1) > (3)
4. ประโยชน์ที่จะได้รับภายหลังจาก การออกนอกระบบราชการ	0.73	0.45	0.68	0.47	0.58	0.49	2.14	0.12	-
5. ภาระงานขั้นต่ำ (Job Description)	0.38	0.50	0.63	0.48	0.68	0.47	4.01*	0.02	(3) > (1), (2) > (1)
6. หน่วยงานที่ตรวจสอบระบบบัญชี ของมหาวิทยาลัย	0.27	0.45	0.49	0.50	0.63	0.48	7.05*	0.00	(3) > (1), (3) > (2)
7. ปีที่มหาวิทยาลัยจะต้องออก นอกระบบ	1.00	0.00	0.92	0.23	0.82	0.38	5.94*	0.00	(1) > (3), (2) > (3)
8. ระบบการประกันคุณภาพทาง วิชาการของมหาวิทยาลัยในกำกับ ของรัฐ	0.23	0.43	0.48	0.50	0.44	0.50	3.15*	0.04	(2) > (1)
9. แนวคิดเกี่ยวกับการออกนอก ระบบราชการ	0.38	0.50	0.54	0.50	0.54	0.50	1.13	0.32	-
10. กฎหมายที่ใช้เป็นกรอบในการ กำหนดความเป็นอิสระในการ บริหารจัดการของมหาวิทยาลัยใน กำกับของรัฐ	0.77	0.43	0.63	0.48	0.78	0.41	5.07*	0.00	(3) > (2)
เฉลี่ยด้านความรู้	0.60	0.17	0.61	0.17	0.62	0.16	0.20	0.58	-

* $p < .05$

จากตารางที่ 31 แสดงให้เห็นว่าอาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐที่มีการศึกษาแตกต่างกันมีความรู้ในภาพรวมเกี่ยวกับการออกนอกระบบราชการของมหาวิทยาลัยไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้) แต่เมื่อพิจารณารายละเอียดของความรู้ในแต่ละรายชื่อทั้ง 10 ข้อแล้ว พบว่ามีเพียง 3 ข้อ เท่านั้นที่อาจารย์ที่มีการศึกษาแตกต่างกันมีความรู้ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งได้แก่ การเลื่อนขั้นเงินเดือนของอาจารย์ภายหลังจากมหาวิทยาลัยออกนอกระบบราชการ (ข้อ 2) ประโยชน์ที่อาจารย์มหาวิทยาลัยจะ

ได้รับภายหลังการออกนอกระบบราชการ (ข้อ4) และ แนวคิดเกี่ยวกับการออกนอกระบบราชการ (ข้อ9) ส่วนในประเด็นอื่นๆอีก 7 ข้อนั้น พบว่าอาจารย์ที่มีการศึกษาแตกต่างกันมีความรู้ในแต่ละประเด็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 คือ การได้รับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ (ข้อ 1) สวัสดิการและสิทธิประโยชน์อื่นๆที่จะได้รับ (ข้อ 3) ภาระงานขั้นต่ำ (Job Description) (ข้อ 5) หน่วยงานที่ตรวจสอบระบบบัญชีของมหาวิทยาลัย (ข้อ 6) ปีที่มหาวิทยาลัยจะต้องออกนอกระบบ (ข้อ 7) ระบบการประกันคุณภาพทางวิชาการของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ (ข้อ 8) และ กฎหมายที่ใช้เป็นกรอบในการกำหนดความเป็นอิสระในการบริหารจัดการของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ (ข้อ 10)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 32 สรุปผลการทดสอบความแตกต่างของทัศนคติเกี่ยวกับการออกนอกระบบ
ราชการของอาจารย์มหาวิทยาลัย จำแนกตามระดับการศึกษา

รายการ	ปริญญาตรี		ปริญญาโท		ปริญญาเอก		F	p	คู่ที่แตกต่าง
	x	S.D.	x	S.D.	x	S.D.			
1. การออกนอกระบบราชการทำให้มหาวิทยาลัยมีอิสระและความคล่องตัวในการดำเนินกิจการ	4.03	0.72	3.99	0.87	4.04	0.90	0.16	0.85	-
2. การออกนอกระบบทำให้มหาวิทยาลัยมีการบริหารจัดการที่โปร่งใสและมีความรับผิดชอบต่อประชาชนและสังคมมากขึ้น	4.04	0.82	3.40	1.07	3.39	1.06	4.47*	0.01	(1) > (3), (1) > (2)
3. การออกนอกระบบราชการทำให้ได้ผู้บริหารมืออาชีพ	3.38	0.57	3.43	1.12	3.42	1.07	0.03	0.97	-
4. การออกนอกระบบราชการทำให้ได้บัณฑิตที่มีคุณภาพมากขึ้น	3.50	0.76	3.20	1.13	3.24	0.95	0.97	0.38	-
5. การออกนอกระบบราชการทำให้นุคลากรในมหาวิทยาลัยมีความมั่นคงและก้าวหน้าในการทำงาน	3.08	0.63	2.69	1.07	2.82	1.00	2.02	0.13	-
6. การออกนอกระบบจะทำให้ประชาชนมีโอกาสในการเรียนในมหาวิทยาลัยเท่าเทียมกัน	3.00	0.85	2.07	1.06	2.32	0.89	11.46*	0.00	(1) > (2), (1) > (3)
7. การออกนอกระบบจะทำให้การประเมินผลทั้งหมดมีความยุติธรรมต่อบุคลากรทุกคนในมหาวิทยาลัย	3.35	0.75	2.60	0.96	2.62	1.02	1.08*	0.00	(1) > (2), (1) > (3)
8. การออกนอกระบบทำให้มีงานวิจัยและองค์ความรู้ใหม่ๆ มากยิ่งขึ้น	4.38	0.70	3.52	0.95	3.38	0.89	13.07*	0.00	(1) > (3), (1) > (2)
9. การออกนอกระบบทำให้มหาวิทยาลัยได้คนดีและคนเก่งเข้ามาทำงาน	3.78	0.99	3.17	1.11	3.15	1.11	3.73*	0.02	(1) > (3), (1) > (2)
10. การออกนอกระบบจะทำให้มหาวิทยาลัยไทยสามารถแข่งขันกับมหาวิทยาลัยทั่วโลกได้	3.77	0.95	3.19	1.00	3.18	1.06	3.94*	0.02	(1) > (3), (1) > (2)
เฉลี่ยด้านทัศนคติ	3.69	0.55	3.05	0.89	3.12	0.83	6.62*	0.00	(1) > (2), (1) > (3)

* p < .05

จากตารางที่ 32 แสดงให้เห็นว่าอาจารย์มหาวิทยาลัยที่มีการศึกษาแตกต่างกันมีทัศนคติ ในภาพรวมเกี่ยวกับการออกนอกระบบราชการของมหาวิทยาลัยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 (เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้) และเมื่อทดสอบภายหลังเพื่อหาผู้ที่แตกต่างกันโดยวิธีของเซฟเฟ่แล้วพบว่า อาจารย์ที่มีการศึกษาในระดับปริญญาตรีมีทัศนคติต่อการออกนอกระบบราชการของมหาวิทยาลัยของรัฐดีกว่าอาจารย์ที่มีการศึกษาในระดับปริญญาโทและปริญญาเอก ในทำนองเดียวกันเมื่อพิจารณาในรายละเอียดของแต่ละรายข้อทั้ง 10 ข้อแล้วพบว่า มีเพียง 4 ข้อ เท่านั้นที่ อาจารย์ที่มีการศึกษา แตกต่างกันมีทัศนคติไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่ง ได้แก่ การออกนอกระบบทำให้มหาวิทยาลัยมีอิสระและความคล่องตัวในการดำเนินงาน (ข้อ 1) การออกนอกระบบทำให้ได้ผู้บริหารมืออาชีพ (ข้อ 3) การออกนอกระบบราชการทำให้ได้บัณฑิตที่มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น และการออกนอกระบบราชการทำให้บุคลากรในมหาวิทยาลัยมีความมั่นคงและก้าวหน้าในการทำงาน (ข้อ 5) ส่วนอีก 8 ข้อ นั้นมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 คือ การออกนอกระบบทำให้มหาวิทยาลัยมีการบริหารจัดการที่โปร่งใสและมีความรับผิดชอบต่อ ประชาชนและสังคมมากขึ้น (ข้อ 2) การออกนอกระบบจะทำให้ประชาชนมีโอกาสในการเรียนในมหาวิทยาลัยเท่าเทียมกัน (ข้อ 6) การออกนอกระบบจะทำให้การประเมินผลทั้งหมด มีความยุติธรรมต่อบุคลากรทุกคนในมหาวิทยาลัย (ข้อ 7) การออกนอกระบบทำให้มีงานวิจัยและองค์ความรู้ใหม่ๆมากขึ้น (ข้อ 8) การออกนอกระบบทำให้มหาวิทยาลัยได้คนดีและคนเก่งเข้ามาทำงาน (ข้อ 9) และ การออกนอกระบบจะทำให้มหาวิทยาลัยไทยสามารถแข่งขันกับมหาวิทยาลัยทั่วโลกได้ (ข้อ 10)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 33 สรุปผลการทดสอบความแตกต่างของความต้องการการออกนอกระบบราชการของ
อาจารย์มหาวิทยาลัย จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	\bar{X}	S.D.	F	p-value
ปริญญาตรี	3.42	1.14	2.20	0.11
ปริญญาโท	2.98	1.07		
ปริญญาเอก	3.11	1.09		

จากตารางที่ 33 พบว่าอาจารย์ที่มีรายได้แตกต่างกัน มีความต้องการออกนอกระบบราชการไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 34 สรุปผลการทดสอบความแตกต่างของการเปิดรับข่าวสาร เกี่ยวกับการออกนอกระบบ
ราชการของอาจารย์มหาวิทยาลัย จำแนกตามรายได้

รายการ	ไม่เกิน 10,000 บาท		10,001 ถึง 20,000 บาท		20,001 ถึง 30,000 บาท		30,001 ถึง 40,000 บาท		มากกว่า 40,000 บาท		F	p	คู่ที่ แตกต่าง
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.			
1. สื่อมวลชน													
1.1 หนังสือพิมพ์	2.08	1.55	2.02	1.57	2.55	1.51	2.42	1.90	2.24	1.73	1.77	0.13	-
1.2 วิทยุ	0.67	1.11	1.17	1.50	1.16	1.68	1.46	1.84	0.98	1.56	1.75	0.14	-
1.3 โทรทัศน์	1.49	1.39	1.44	1.58	1.40	1.56	1.67	1.65	1.29	1.65	0.46	0.76	-
1.4 นิตยสาร	1.18	1.48	1.37	1.45	1.21	1.55	1.46	1.58	1.38	1.56	0.40	0.81	-
2. สื่อบุคคล													
2.1 สมาชิกภายในครอบครัว	0.87	1.20	0.76	1.11	0.68	1.05	0.97	1.42	0.53	0.84	1.19	0.31	-
2.2 อาจารย์ที่ทำงานในมหาวิทยาลัยเดียวกัน	1.79	1.00	2.03	1.18	1.11	2.06	1.43	2.20	1.55	0.98	0.98	0.42	-
2.3 อาจารย์ที่ทำงานต่างมหาวิทยาลัย	0.72	0.65	1.11	1.00	1.05	1.04	1.00	1.07	0.84	0.67	1.79	0.13	-
2.4 บุคลากรอื่นๆ ในมหาวิทยาลัยเดียวกัน	1.08	0.84	1.51	1.05	1.31	1.11	1.30	1.22	1.13	1.08	2.10	0.08	-
2.5 บุคลากรอื่นต่างมหาวิทยาลัย	0.38	0.49	1.06	1.08	0.60	0.80	0.90	1.13	0.53	0.51	7.03*	0.00	(2)>(1) (2)>(5) (2)>(3)
2.6 บุคลากรของทบวงมหาวิทยาลัย	0.41	0.55	0.77	0.92	0.69	0.87	0.78	1.06	0.43	0.50	2.74*	0.03	ไม่พบ
3. สื่อเฉพาะกิจ													
3.1 แผ่นพับ	1.18	1.14	1.30	1.26	1.32	1.02	1.26	1.31	1.38	1.15	0.17	0.95	-
3.2 สติกเกอร์	0.38	0.49	0.60	0.94	0.42	0.91	0.51	0.98	0.39	0.69	1.08	0.37	-
3.3 โบปลิว	0.72	0.79	1.01	1.14	0.94	1.03	0.84	0.76	1.16	1.31	1.23	0.30	-
3.4 เว็บไซต์	1.00	1.21	1.05	1.29	0.95	1.43	0.72	1.46	0.88	1.64	0.73	0.57	-
3.5 หนังสือคู่มือ	1.09	0.72	1.16	1.21	0.92	0.81	0.94	1.26	0.71	0.87	1.97	0.10	-
3.6 วารสารของมหาวิทยาลัย	1.87	1.00	1.93	1.40	1.61	1.05	1.96	1.62	1.49	0.76	1.75	0.14	-
3.7 จดหมายส่งทางไปรษณีย์	0.33	0.48	0.94	1.40	1.10	1.23	0.70	1.10	0.22	0.52	6.16*	0.00	(3)>(5) (3)>(1) (2)>(5)
3.8 จดหมายข่าว	1.31	1.32	1.63	1.40	1.51	1.15	1.67	1.42	1.19	1.39	1.36	0.25	-
3.9 เอกสารเผยแพร่	1.64	1.29	1.76	1.35	1.56	1.06	1.77	1.38	1.68	1.14	0.37	0.83	-
3.10 การประชุมและ สัมมนา	1.50	1.25	1.55	1.17	1.19	1.03	1.45	1.16	1.09	1.51	1.25	0.05	-
เฉลี่ยทั้งหมด	1.11	0.58	1.34	0.82	1.26	0.89	1.37	1.09	1.15	0.79	1.01	0.40	-

* p < .05

จากตารางที่ 34 แสดงให้เห็นว่าอาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐที่มีรายได้แตกต่างกันมีการเปิดรับข่าวสารจากสื่อโดยรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้) แต่เมื่อพิจารณาการเปิดรับข่าวสารจำแนกตามสื่อประเภทต่างๆแล้วพบว่า มีสื่อ 3 ประเภทที่อาจารย์ที่มีรายได้แตกต่างกันมีการเปิดรับข่าวสารแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งได้แก่ บุคลากรอื่นๆต่างมหาวิทยาลัย บุคลากรของทบวงมหาวิทยาลัยและจดหมายส่งทางไปรษณีย์ และเมื่อทดสอบความแตกต่างรายคู่แล้วพบว่า

อาจารย์ที่มีรายได้ตั้งแต่ 10,000-20,000 บาทมีการเปิดรับข่าวสารจากบุคลากรอื่นๆต่างมหาวิทยาลัยบ่อยครั้งกว่าอาจารย์ที่มีรายได้ไม่เกิน 10,000 บาท

อาจารย์ที่มีรายได้ตั้งแต่ 10,000-20,000 บาทมีการเปิดรับข่าวสารจากบุคลากรอื่นๆต่างมหาวิทยาลัยบ่อยครั้งกว่าอาจารย์ที่มีรายได้มากกว่า 40,000 บาท

อาจารย์ที่มีรายได้ตั้งแต่ 10,000-20,000 บาทมีการเปิดรับข่าวสารจากบุคลากรอื่นๆต่างมหาวิทยาลัยบ่อยครั้งกว่าอาจารย์ที่มีรายได้ 30,001-40,000 บาท

อาจารย์ที่มีรายได้ตั้งแต่ 30,001-40,000 บาทมีการเปิดรับข่าวสารจากจดหมายส่งทางไปรษณีย์บ่อยครั้งกว่าอาจารย์ที่มีรายได้มากกว่า 40,000 บาทและอาจารย์ที่มีรายได้ไม่เกิน 10,000 บาท

อาจารย์ที่มีรายได้ตั้งแต่ 30,001-40,000 บาทมีการเปิดรับข่าวสารจากจดหมายส่งทางไปรษณีย์บ่อยครั้งกว่าอาจารย์ที่มีรายได้มากกว่า 40,000 บาท

สำหรับการเปิดรับข่าวสารจากบุคลากรของทบวงมหาวิทยาลัยนั้น ไม่พบคู่ที่แตกต่างกัน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 35 สรุปผลการทดสอบความแตกต่างของความรู้เกี่ยวกับการออกนอกระบบราชการของ
ของอาจารย์มหาวิทยาลัย จำแนกตามรายได้

รายการ	ไม่เกิน 10,000 บาท		10,001 ถึง 20,000 บาท		20,001 ถึง 30,000 บาท		30,001 ถึง 40,000 บาท		มากกว่า 40,000 บาท		F	p	คู่ที่ แตกต่าง
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.			
1. การได้รับเครื่องราช อิสริยาภรณ์	0.51	0.51	0.43	0.50	0.26	0.44	0.30	0.46	0.58	0.50	4.49*	0.00	(5)>(3)
2. การเลื่อนขั้นเงินเดือน	0.90	0.31	0.92	0.27	0.92	0.27	1.00	0.00	0.91	0.29	1.63	0.17	-
3. สวัสดิการและสิทธิ ประโยชน์อื่นๆที่ได้รับ	0.38	0.49	0.40	0.49	0.48	0.50	0.39	0.49	0.62	0.49	2.29	0.06	-
4. ประโยชน์ที่จะได้รับ ภายหลังการออกนอก ระบบราชการ	0.79	0.41	0.56	0.50	0.69	0.47	0.84	0.37	0.56	0.50	6.16*	0.00	(4)>(5) (4)>(2)
5. ภาระงานขั้นต่ำ (Job Description)	0.64	0.49	0.66	0.47	0.71	0.45	0.57	0.50	0.44	0.50	2.78*	0.03	ไม่พบ
6. หน่วยงานที่ตรวจสอบ ระบบบัญชีของมหา วิทยาลัย	0.36	0.49	0.41	0.49	0.66	0.47	0.62	0.49	0.69	0.47	7.52*	0.00	(5)>(1) (5)>(2) (3)>(1) (3)>(2) (4)>(2)
7. ปีที่มหาวิทยาลัยจะต้อง ออกนอกระบบ	0.87	0.34	0.91	0.28	0.90	0.31	0.88	0.32	0.84	0.37	0.54	0.71	-
8. ระบบการประกันคุณภาพ ทางวิชาการของมหา วิทยาลัยในกำกับของรัฐ	0.23	0.43	0.41	0.49	0.44	0.50	0.64	0.48	0.56	0.50	5.37*	0.00	(4)>(1) (4)>(2)
9. แนวคิดเกี่ยวกับการออก นอกระบบราชการ	0.62	0.49	0.57	0.50	0.49	0.50	0.49	0.50	0.40	0.05	1.51	0.20	-
10. กฎหมายที่ใช้เป็นกรอบ ในการกำหนดความเป็น อิสระในการบริหาร จัดการของมหาวิทยาลัย ในกำกับของรัฐ	0.69	0.47	0.63	0.49	0.71	0.45	0.68	0.47	0.91	0.29	3.53*	0.01	(5)>(2)
เฉลี่ยด้านความรู้	0.60	0.19	0.59	0.17	0.63	0.16	0.64	0.11	0.65	0.19	2.31	0.14	-

* $p < .05$

จากตารางที่ 35 พบว่าอาจารย์ที่มีรายได้แตกต่างกันมีความรู้ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้) แต่เมื่อพิจารณาความรู้รายข้อทั้ง 10 ข้อแล้ว พบว่ามีเพียง 4 ข้อ เท่านั้นที่อาจารย์ซึ่งมีรายได้แตกต่างกันมีความรู้ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งได้แก่ การเลื่อนขึ้นเงินเดือน (ข้อ2) ประโยชน์ที่อาจารย์มหาวิทยาลัยจะได้รับภายหลังการออกนอกระบบราชการ (ข้อ4) และปีที่มหาวิทยาลัยของรัฐจะต้องออกนอกระบบราชการ (ข้อ7) ส่วนในประเด็นอื่นๆที่เหลือนั้น พบว่าอาจารย์ที่มีรายได้แตกต่างกันมีความรู้ในประเด็นที่เหลือแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 36 สรุปผลการทดสอบความแตกต่างของทัศนคติเกี่ยวกับการออกนอกระบบราชการของ
อาจารย์มหาวิทยาลัย จำแนกตามรายได้

รายการ	ไม่เกิน 10,000 บาท		10,001 ถึง 20,000 บาท		20,001 ถึง 30,000 บาท		30,001 ถึง 40,000 บาท		มากกว่า 40,000 บาท		F	p	คู่ที่ แตกต่าง
	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.			
1. การออกนอกระบบจะทำให้มหาวิทยาลัยมีอิสระและความคล่องตัวในการดำเนินกิจการ	4.05	0.86	3.98	0.79	3.92	0.96	3.96	1.05	4.29	0.73	1.48	0.21	-
2. การออกนอกระบบทำให้มหาวิทยาลัยมีการบริหารจัดการที่โปร่งใสและมีความรับผิดชอบต่อประชาชนและสังคมมากขึ้น	3.46	1.21	3.47	1.04	3.19	0.99	3.48	1.17	3.67	0.95	1.61	0.17	-
3. การออกนอกระบบราชการทำให้ได้ผู้บริหารมืออาชีพ	3.72	1.15	3.40	1.07	3.30	1.04	3.43	1.14	3.47	1.00	1.04	0.39	-
4. การออกนอกระบบทำให้ได้บัณฑิตที่มีคุณภาพมากขึ้น	3.18	1.12	3.18	1.06	3.03	1.11	3.38	1.03	3.58	0.84	2.41	0.05	-
5. การออกนอกระบบทำให้บุคลากรในมหาวิทยาลัยมีความมั่นคงและก้าวหน้าในการทำงานนอกระบบราชการ	2.56	1.07	2.72	1.07	2.65	0.96	2.94	1.06	2.96	0.85	1.61	0.17	-
6. การออกนอกระบบจะทำให้ประชาชนมีโอกาสในการเรียนในมหาวิทยาลัยเท่าเทียมกัน	1.77	0.78	2.31	1.03	2.00	0.83	2.28	1.20	2.47	1.01	3.91*	0.00	(5)>(1)
7. การออกนอกระบบจะทำให้การประเมินผลทั้งหมดมีความยุติธรรมต่อบุคลากรทุกคนในมหาวิทยาลัย	2.74	1.02	2.66	1.03	2.61	0.98	2.64	1.08	2.69	0.60	0.14	0.99	-

* $p < .05$

ตารางที่ 36 (ต่อ)

รายการ	ไม่เกิน 10,000 บาท		10,001 ถึง 20,000 บาท		20,001 ถึง 30,000 บาท		30,001 ถึง 40,000 บาท		มากกว่า 40,000 บาท		F	p	คู่ที่แตกต่าง
	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.			
8. การออกนอกระบบทำให้มีงานวิจัยและองค์ความรู้ใหม่ๆมากยิ่งขึ้น	3.79	0.77	3.55	0.88	3.25	1.08	3.56	0.93	3.67	1.05	2.79*	0.03	ไม่พบ
9. การออกนอกระบบทำให้มหาวิทยาลัยได้คนดีและคนเก่งเข้ามาทำงาน	3.13	1.15	3.17	1.11	3.05	1.12	3.25	1.03	3.56	1.10	1.61	0.17	-
10. การออกนอกระบบจะทำให้มหาวิทยาลัยไทยสามารถแข่งขันกับมหาวิทยาลัยทั่วโลกได้	3.00	1.00	3.31	0.99	3.05	1.02	3.12	1.08	3.60	1.01	3.04*	0.02	ไม่พบ
เฉลี่ยด้านทัศนคติ	3.05	0.86	3.15	0.83	2.94	0.92	3.17	0.97	3.27	0.69	1.39	0.20	-

* $p < .05$

จากตารางที่ 36 พบว่าอาจารย์ที่มีรายได้แตกต่างกันมีทัศนคติไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้) แต่เมื่อพิจารณาทัศนคติดรายข้อทั้ง 10 ข้อแล้วพบว่า มีเพียง 3 ข้อ เท่านั้นที่อาจารย์ซึ่งมีรายได้แตกต่างกันมีทัศนคติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งได้แก่ การออกนอกระบบจะทำให้ประชาชนมีโอกาสในการเรียนในมหาวิทยาลัยเท่าเทียมกัน (ข้อ6) การออกนอกระบบทำให้มีงานวิจัยและองค์ความรู้ใหม่ๆมากยิ่งขึ้น (ข้อ8) และการออกนอกระบบราชการทำให้มหาวิทยาลัยไทยสามารถแข่งขันกับมหาวิทยาลัยทั่วโลกได้ (ข้อ10) และหลังจากการทดสอบความแตกต่างรายคู่แล้วพบว่า อาจารย์ที่มีรายได้มากกว่า 40,000 บาท มีทัศนคติที่ดีต่อคำถามที่ว่า การออกนอกระบบจะทำให้ประชาชนมีโอกาสในการเรียนในมหาวิทยาลัยเท่าเทียมกันมากกว่าอาจารย์ที่มีรายได้ไม่เกิน 10,000 บาท ส่วนในประเด็นที่เหลือทั้ง 2 ข้อ นั้น ไม่พบคู่ที่แตกต่าง

ตารางที่ 37 สรุปผลการทดสอบความแตกต่างของความถี่ของการออกนอกระบบราชการของ
อาจารย์มหาวิทยาลัย จำแนกตามรายได้

รายได้	\bar{X}	S.D.	F	p-value
ไม่เกิน 10,000 บาท	2.97	1.18	0.95	0.44
10,000-20,000 บาท	2.97	1.04		
20,001-30,000 บาท	3.06	1.13		
30,001-40,000 บาท	3.25	1.14		
มากกว่า 40,000 บาท	3.13	0.99		

จากตารางที่ 37 พบว่า อาจารย์ที่มีรายได้แตกต่างกัน มีความถี่ของการออกนอกระบบราชการไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตารางที่ 38 สรุปผลการทดสอบความแตกต่างของการเปิดรับข่าวสาร เกี่ยวกับการออกนอกระบบ
ราชการของอาจารย์มหาวิทยาลัย จำแนกตามตำแหน่งทางวิชาการ

รายการ	อาจารย์		ผู้ช่วย ศาสตราจารย์		รอง ศาสตราจารย์		ศาสตราจารย์		F	p	คู่อี ที่ แตก ต่าง
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.			
1. สื่อมวลชน											
1.1 หนังสือพิมพ์	2.17	1.54	2.27	1.75	2.30	1.77	1.00	0.00	0.52	0.67	-
1.2 วิทยุ	0.97	1.39	1.46	1.83	1.12	1.59	0.00	0.00	2.69	0.05	-
1.3 โทรทัศน์	1.38	1.49	1.57	1.70	1.45	1.61	0.00	0.00	0.89	0.47	-
1.4 นิตยสาร	1.28	1.37	1.29	1.64	1.61	1.64	1.00	0.00	0.92	0.43	-
2. สื่อบุคคล											
2.1 สมาชิกภายในครอบครัว	0.76	1.09	0.77	1.24	0.86	1.14	0.00	0.00	0.43	0.73	-
2.2 อาจารย์ที่ทำงานในมหา วิทยาลัยเดียวกัน	1.94	1.12	2.03	1.25	2.13	1.56	1.00	0.00	0.88	0.45	-
2.3 อาจารย์ที่ทำงานต่างมหา วิทยาลัย	0.92	0.94	1.12	1.04	1.13	0.89	0.00	0.00	0.92	0.08	-
2.4 บุคลากรอื่นๆ ในมหา วิทยาลัยเดียวกัน	1.37	1.05	1.33	1.12	1.36	1.14	1.00	0.00	0.10	0.96	-
2.5 บุคลากรอื่นต่างมหา วิทยาลัย	0.84	1.01	0.85	1.06	0.71	0.64	1.00	0.00	0.37	0.78	-
2.6 บุคลากรของทบวงมหา วิทยาลัย	0.66	0.83	0.72	1.02	0.70	0.77	1.00	0.00	0.31	0.82	-
3. สื่อเฉพาะกิจ											
3.1 แผ่นพับ	1.29	1.18	1.24	1.19	1.39	1.30	1.00	0.00	0.29	0.83	-
3.2 สติกเกอร์	0.50	0.83	0.47	0.90	0.60	1.02	1.00	0.00	0.59	0.62	-
3.3 ใบปลิว	0.91	1.07	0.86	0.91	1.28	1.21	1.00	0.00	2.70	0.05	-
3.4 เว็บไซต์	1.04	1.27	0.76	1.46	1.06	1.55	0.00	0.00	1.52	0.21	-
3.5 หนังสือคู่มือ	1.09	1.05	0.98	1.22	0.91	0.92	0.00	0.00	1.16	0.33	-
3.6 วารสารของมหาวิทยาลัย	1.93	1.28	1.70	1.44	1.67	1.05	1.00	0.00	1.58	0.19	-
3.7 จดหมายส่งทางไปรษณีย์	0.87	1.23	0.81	1.14	0.48	0.93	1.00	0.00	1.78	0.15	-
3.8 จดหมายข่าว	1.54	1.44	1.67	1.28	1.30	1.19	1.00	0.00	1.16	0.33	-
3.9 เอกสารเผยแพร่	1.76	1.36	1.71	1.24	1.59	1.06	1.00	0.00	0.47	0.70	-
3.10 การประชุมและการ สัมมนา	1.49	1.20	1.22	1.09	1.45	0.95	1.00	0.00	1.90	0.13	-
เฉลี่ยทั้งหมด	1.26	7.56	1.31	1.00	1.32	0.94	0.62	0.00	0.49	0.69	-

* $p < .05$

จากตารางที่ 38 แสดงให้เห็นว่าอาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐที่มีตำแหน่งทางวิชาการแตกต่างกันมีการเปิดรับข่าวสารจากสื่อ โดยรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้) และเมื่อพิจารณาการเปิดรับข่าวสารจำแนกตามสื่อประเภทต่างๆ พบว่าไม่มีความแตกต่างกันระหว่างการเปิดรับข่าวสารของอาจารย์ที่มีตำแหน่งทางวิชาการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สถาบันวิจัยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 39 สรุปผลการทดสอบความแตกต่างของความรู้เกี่ยวกับการออกนอกระบบราชการของ
ของอาจารย์มหาวิทยาลัย จำแนกตามตำแหน่งทางวิชาการ

รายการ	อาจารย์		ผู้ช่วยศาสตราจารย์		รองศาสตราจารย์		ศาสตราจารย์		F	p	คู่มือที่แตกต่าง
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.			
	1. การได้รับเครื่องราชอิสริยาภรณ์	0.49	0.50	0.25	0.44	0.36	0.48	1.00			
2. การเลื่อนขั้นเงินเดือน	0.92	0.27	0.94	0.25	0.94	0.24	1.00	0.00	0.16	0.93	-
3. สวัสดิการและสิทธิประโยชน์อื่นๆที่จะได้รับ	0.45	0.50	0.35	0.48	0.52	0.50	1.00	0.00	2.29*	0.04	ไม่พบ
4. ประโยชน์ที่จะได้รับภายหลังการออกนอกระบบราชการ	0.65	0.48	0.69	0.46	0.58	0.50	1.00	0.00	1.16	0.32	-
5. ภาระงานขั้นต่ำ (Job Description)	0.61	0.49	0.67	0.47	0.62	0.49	0.00	0.00	1.45	0.23	-
6. หน่วยงานที่ตรวจสอบระบบบัญชีของมหาวิทยาลัย	0.35	0.48	0.67	0.47	0.80	0.41	0.00	0.00	23.35*	0.00	(3)>(1) (2)>(1)
7. ปีที่มหาวิทยาลัยจะต้องออกนอกระบบ	0.90	0.30	0.93	0.26	0.81	0.39	1.00	0.00	2.23	0.08	-
8. ระบบการประกันคุณภาพทางวิชาการของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ	0.40	0.49	0.50	0.50	0.54	0.54	1.00	0.00	2.72*	0.04	ไม่พบ
9. แนวคิดเกี่ยวกับการออกนอกระบบราชการ	0.54	0.50	0.48	0.50	0.59	0.49	0.00	0.00	1.57	0.20	-
10. กฎหมายที่ใช้เป็นกรอบในการกำหนดความเป็นอิสระในการบริหารจัดการของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ	0.68	0.47	0.65	0.48	0.78	0.42	1.00	0.00	1.55	0.20	-
เฉลี่ยด้านความรู้	0.60	0.17	0.61	0.15	0.66	0.18	0.70	0.00	2.12	0.04	-

* p < .05

จากตารางที่ 39 พบว่าอาจารย์ที่มีตำแหน่งทางวิชาการแตกต่างกันมีความรู้ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้) และเมื่อพิจารณาความรู้รายข้อทั้ง 10 ข้อแล้ว พบว่ามีเพียง 4 ข้อ เท่านั้นที่อาจารย์ซึ่งมีตำแหน่งทางวิชาการแตกต่างกันมีความรู้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งได้แก่ ผลกระทบที่จะเกิดกับอาจารย์ ภายหลังจากการออกนอกระบบราชการ (ข้อ1) สวัสดิการและสิทธิประโยชน์อื่นๆที่อาจารย์จะได้รับ ภายหลังจากมหาวิทยาลัยออกนอกระบบราชการ (ข้อ3) หน่วยงานที่มีหน้าที่ตรวจสอบระบบบัญชีของมหาวิทยาลัยภายหลังจากการออกนอกระบบราชการ (ข้อ6) และระบบประกันคุณภาพทางวิชาการของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ (ข้อ8) และภายหลังจากการทดสอบความแตกต่างที่ละคู่แล้วพบว่าในเรื่องของการได้รับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ (ข้อ1) นั้น กลุ่มที่มีตำแหน่งทางวิชาการเป็นอาจารย์มีความรู้มากกว่ากลุ่มที่มีตำแหน่งทางวิชาการเป็นผู้ช่วยศาสตราจารย์ และในเรื่องของหน่วยงานที่มีหน้าที่ตรวจสอบระบบบัญชีของมหาวิทยาลัยภายหลังจากการออกนอกระบบราชการ (ข้อ6) พบว่ากลุ่มที่มีตำแหน่งทางวิชาการเป็นรองศาสตราจารย์มีความรู้มากกว่ากลุ่มที่เป็นอาจารย์และกลุ่มที่เป็นผู้ช่วยศาสตราจารย์มีความรู้มากกว่ากลุ่มที่เป็นอาจารย์ ส่วนในประเด็นที่เหลือทั้ง 2 ข้อนั้น ไม่พบคู่ที่แตกต่างกัน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 40 สรุปผลการทดสอบความแตกต่างของทัศนคติเกี่ยวกับการออกนอกระบบราชการของ
อาจารย์มหาวิทยาลัยจำแนกตามตำแหน่งทางวิชาการ

รายการ	อาจารย์		ผู้ช่วย ศาสตราจารย์		รอง ศาสตราจารย์		ศาสตราจารย์		F	p	คู่ที่ แตกต่าง
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.			
	1. การออกนอกระบบจะทำให้มหาวิทยาลัยมีอิสระและความคล่องตัวในการดำเนินกิจการ	4.04	0.76	3.94	0.95	3.99	1.04	5.00			
2. การออกนอกระบบทำให้มหาวิทยาลัยมีการบริหารจัดการที่โปร่งใสและมีความรับผิดชอบต่อประชาชนและสังคมมากขึ้น	3.49	1.05	3.36	1.03	3.45	1.88	3.00	0.00	0.52	0.67	-
3. การออกนอกระบบราชการทำให้ได้ผู้บริหารมืออาชีพ	3.48	1.10	3.34	1.03	3.41	1.10	3.00	0.00	0.55	0.65	-
4. การออกนอกระบบทำให้ได้บัณฑิตที่มีคุณภาพมากขึ้น	3.24	1.10	3.19	0.94	3.29	1.15	3.00	0.00	0.18	0.91	-
5. การออกนอกระบบทำให้บุคลากรในมหาวิทยาลัยมีความมั่นคงและก้าวหน้าในการทำงานนอกระบบราชการ	2.79	1.08	2.74	1.03	2.68	0.87	3.00	0.00	0.23	0.88	-
6. การออกนอกระบบจะทำให้ประชาชนมีโอกาสในการเรียนในมหาวิทยาลัยเท่าเทียมกัน	2.27	1.24	2.15	1.00	2.09	0.97	1.00	0.00	2.81*	0.04	ไม่พบ
7. การออกนอกระบบจะทำให้การประเมินผลทั้งหมดมีความยุติธรรมต่อบุคลากรทุกคนในมหาวิทยาลัย	2.72	1.03	2.59	0.91	2.54	0.95	4.00	0.00	2.15	0.09	-

* $p < .05$

ตารางที่ 40 (ต่อ)

รายการ	อาจารย์		ผู้ช่วยศาสตราจารย์		รองศาสตราจารย์		ศาสตราจารย์		F	p	คู่ที่แตกต่าง
	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.			
8. การออกนอกระบบทำให้มีงานวิจัยและองค์ความรู้ใหม่ๆมากยิ่งขึ้น	3.73	0.87	3.31	1.02	3.28	0.92	4.00	0.00	7.66*	0.00	(1)>(2) (1)>(3)
9. การออกนอกระบบทำให้มหาวิทยาลัยได้คนดีและคนเก่งเข้ามาทำงาน	3.26	1.17	3.23	1.00	2.94	1.10	4.00	0.00	1.85	0.14	-
10. การออกนอกระบบจะทำให้มหาวิทยาลัยไทยสามารถแข่งขันกับมหาวิทยาลัยทั่วโลกได้	3.34	1.03	3.15	0.99	3.03	1.06	3.00	0.00	2.06	0.11	-
เฉลี่ยด้านทัศนคติ	3.20	0.86	3.06	0.85	2.91	0.89	4.00	0.00	2.88	0.05	-

* $p < .05$

จากตารางที่ 40 พบว่า อาจารย์ที่มีตำแหน่งทางวิชาการแตกต่างกันมีทัศนคติไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้) และเมื่อพิจารณาทัศนคติรายข้อทั้ง 10 ข้อแล้วพบว่า มีเพียง 2 ข้อเท่านั้นที่อาจารย์ซึ่งมีตำแหน่งทางวิชาการแตกต่างกันมีทัศนคติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งได้แก่ การออกนอกระบบจะทำให้ประชาชนมีโอกาสในการเรียนในมหาวิทยาลัยเท่าเทียมกัน (ข้อ 6) และ การออกนอกระบบทำให้มีงานวิจัยและองค์ความรู้ใหม่ๆมากยิ่งขึ้น (ข้อ 8) และหลังจากการทดสอบความแตกต่างรายคู่แล้วพบว่า กลุ่มที่มีตำแหน่งทางวิชาการเป็นอาจารย์มีทัศนคติที่ดีต่อคำถามที่ว่า การออกนอกระบบทำให้มีงานวิจัยและองค์ความรู้ใหม่ๆมากยิ่งขึ้นมากกว่าอาจารย์ที่มีตำแหน่งเป็นรองศาสตราจารย์และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ส่วนในประเด็นที่เหลืออีก 1 ข้อนั้น ไม่พบคู่ที่แตกต่างกัน

ตารางที่ 41 สรุปผลการทดสอบความแตกต่างของความต้องการการออกนอกระบบราชการของ
อาจารย์มหาวิทยาลัย จำแนกตามตำแหน่งทางวิชาการ

ตำแหน่งทางวิชาการ	\bar{X}	S.D.	F	p-value
อาจารย์	3.05	1.10	2.32	0.08
ผู้ช่วยศาสตราจารย์	3.07	1.06		
รองศาสตราจารย์	2.97	1.06		
ศาสตราจารย์	5.00	0.00		

จากตารางที่ 41 พบว่า อาจารย์ที่มีตำแหน่งทางวิชาการแตกต่างกัน มีความต้องการการออกนอกระบบราชการไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตารางที่ 42 สรุปผลการทดสอบความแตกต่างของการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการออกนอกระบบ
ราชการของอาจารย์มหาวิทยาลัย จำแนกตามตำแหน่งทางการบริหาร

รายการ	ไม่มีตำแหน่งทางการบริหาร		มีตำแหน่งทางการบริหาร		t-value	p-value
	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.		
1. สื่อมวลชน						
1.1 หนังสือพิมพ์	2.02	1.55	2.74	1.76	-4.00*	0.00
1.2 วิทยุ	1.02	1.45	1.47	1.85	-2.54*	0.01
1.3 โทรทัศน์	1.32	1.44	1.81	1.85	-2.79*	0.05
1.4 นิตยสาร	1.23	1.40	1.62	1.71	-2.34*	0.02
2. สื่อบุคคล						
2.1 สมาชิกภายในครอบครัว	0.71	1.00	0.95	1.43	-1.86	0.06
2.2 อาจารย์ที่ทำงานในมหาวิทยาลัยเดียวกัน	1.89	1.15	2.26	1.43	-2.67*	0.01
2.3 อาจารย์ที่ทำงานต่างมหาวิทยาลัย	0.96	0.95	1.16	0.99	-1.90	0.06
2.4 บุคลากรอื่นๆในมหาวิทยาลัยเดียวกัน	1.35	1.10	1.37	1.04	-0.15	0.88
2.5 บุคลากรอื่นๆต่างมหาวิทยาลัย	0.80	0.94	0.87	1.06	-0.69	0.49
2.6 บุคลากรของทบวงมหาวิทยาลัย	0.61	0.80	0.90	1.04	-2.98*	0.00
3. สื่อเฉพาะกิจ						
3.1 แผ่นพับ	1.24	1.51	1.45	1.31	-1.61	0.11
3.2 สติกเกอร์	0.51	0.82	0.51	1.04	-0.09	0.93
3.3 ใบปลิว	0.92	1.04	1.05	1.09	-1.16	0.25
3.4 เว็บไซต์	0.83	1.23	1.29	1.67	-3.01*	0.00
3.5 หนังสือคู่มือ	1.06	1.07	0.93	1.12	1.08	0.28
3.6 วารสารของมหาวิทยาลัย	1.80	1.25	1.86	1.40	-0.46	0.65
3.7 จดหมายส่งทางไปรษณีย์	0.72	1.18	0.96	1.26	-1.79	0.07
3.8 จดหมายข่าว	1.49	1.35	1.65	1.36	-1.04	0.30
3.9 เอกสารเผยแพร่	1.67	1.24	1.82	1.37	-1.09	0.28
3.10 การประชุมและการสัมมนา	1.36	1.13	1.55	1.10	1.52	0.13
เฉลี่ยการเปิดรับข่าวสาร	1.20	0.78	1.49	1.04	-2.99*	0.00

* $p < .05$

จากตารางที่ 42 แสดงให้เห็นว่าอาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐที่มีตำแหน่งทางการบริหารและไม่มีตำแหน่งทางการบริหารมีการเปิดรับข่าวสารจากสื่อโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้) โดยเมื่อพิจารณาค่าที (t-value) ที่คำนวณได้แล้วพบว่า มีค่าเป็นลบ คือ -2.99 นั้นแสดงว่า อาจารย์ที่มีตำแหน่งทางการบริหารมีการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการออกนอกระบบราชการบ่อยครั้งกว่าอาจารย์ที่ไม่มีตำแหน่งทางการบริหาร นอกจากนี้เมื่อพิจารณาความแตกต่างของการเปิดรับข่าวสารจำแนกตามสื่อประเภทต่างๆแล้วพบว่า อาจารย์ที่มีตำแหน่งทางวิชาการและไม่มีตำแหน่งทางการบริหารมีการเปิดรับสื่อมวลชนทุกประเภท ซึ่งได้แก่ หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ และ นิตยสาร แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 สำหรับในสื่อบุคคลนั้น มีสื่อเพียงแค่ 2 ประเภทเท่านั้นที่แตกต่างกันนั้นคือ อาจารย์ที่ทำงานในมหาวิทยาลัยเดียวกัน และ บุคลากรของทบวงมหาวิทยาลัย สำหรับสื่อเฉพาะกิจนั้น มีเพียงเว็บไซต์เท่านั้นที่อาจารย์ทั้งสองกลุ่มมีการเปิดรับข่าวสารการออกนอกระบบราชการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 และเมื่อพิจารณาค่าทีที่คำนวณได้แล้วพบว่า มีค่าเป็นลบในทุกข้อที่แตกต่าง นั้นแสดงว่า อาจารย์ที่มีตำแหน่งทางการบริหารมีการเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชนทุกประเภท บุคลากรของทบวงมหาวิทยาลัย อาจารย์ในมหาวิทยาลัยเดียวกันและเว็บไซต์บ่อยครั้งกว่าอาจารย์ที่ไม่มีตำแหน่งทางการบริหาร

ตารางที่ 43 สรุปผลการทดสอบความแตกต่างของความรู้เกี่ยวกับการออกนอกระบบราชการของ
อาจารย์มหาวิทยาลัย จำแนกตามตำแหน่งทางการบริหาร

รายการ	มีตำแหน่ง ทางการ บริหาร		ไม่มีตำแหน่ง ทางการบริหาร		t-value	p-value
	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.		
1. การได้รับเครื่องราชอิสริยาภรณ์	0.43	0.50	0.32	0.47	1.88	0.06
2. การเลื่อนขั้นเงินเดือน	0.92	0.27	0.96	0.21	-1.18	0.24
3. สวัสดิการและสิทธิประโยชน์อื่นๆ ที่ได้รับ	0.41	0.49	0.51	0.50	-1.95	0.05
4. ประโยชน์ที่จะได้รับภายหลังจากการออกนอกระบบราชการ	0.65	0.48	0.66	0.48	-0.11	0.91
5. ภาระงานขั้นต่ำ (Job Description)	0.66	0.48	0.56	0.50	1.80	0.07
6. หน่วยงานที่ตรวจสอบระบบบัญชีของมหาวิทยาลัย	0.44	0.50	0.73	0.45	-5.30*	0.00
7. ปีที่มหาวิทยาลัยจะต้องออกนอกระบบ	0.90	0.30	0.87	0.33	0.79	0.43
8. ระบบการประกันคุณภาพทางวิชาการของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ	0.43	0.50	0.51	0.50	-1.51	0.13
9. แนวคิดเกี่ยวกับการออกนอกระบบราชการ	0.55	0.50	0.46	0.50	1.68	0.09
10. กฎหมายที่ใช้เป็นกรอบในการกำหนดความเป็นอิสระในการบริหารจัดการของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ	0.67	0.47	0.75	0.44	-1.53	0.13
เฉลี่ยด้านความรู้	0.61	0.17	0.63	0.17	-1.48	0.17

* $p < .05$

จากตารางที่ 43 แสดงให้เห็นว่าอาจารย์มหาวิทยาลัยที่มีตำแหน่งทางการบริหารและไม่มีตำแหน่งทางการบริหารมีความรู้เกี่ยวกับการออกนอกระบบราชการของมหาวิทยาลัย ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 (ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้) และเมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละรายข้อของความรู้ทั้ง 10 ข้อแล้ว พบว่าอาจารย์ที่มีตำแหน่งทางการบริหารและไม่มีตำแหน่งทางการบริหารมีความรู้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 เพียงข้อเดียวคือ เรื่องหน่วยงานที่มิหน้าที่ตรวจสอบระบบบัญชีภายหลังการออกนอกระบบราชการ (ข้อ6) โดยอาจารย์ที่มีตำแหน่งทางการบริหารมีความรู้ในเรื่องดังกล่าวมากกว่าอาจารย์ที่ไม่มีตำแหน่งทางการบริหาร ($t = -5.30$) ส่วนความรู้ในข้ออื่นๆนั้นไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 44 สรุปผลการทดสอบความแตกต่างของทัศนคติเกี่ยวกับการออกนอกระบบราชการของ
อาจารย์มหาวิทยาลัย จำแนกตามตำแหน่งทางการบริหาร

รายการ	มีตำแหน่งทางการบริหาร		ไม่มีตำแหน่งทางการบริหาร		t-value	p-value
	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.		
1. การออกนอกระบบราชการจะทำให้มหาวิทยาลัยมีอิสระและความคล่องตัวในการดำเนินกิจการ	3.97	0.85	4.11	0.92	-1.43	0.15
2. การออกนอกระบบทำให้มหาวิทยาลัยมีการบริหารจัดการที่โปร่งใสและมีความรับผิดชอบต่อประชาชนและสังคมมากขึ้น	3.45	1.05	3.42	1.09	0.20	0.84
3. การออกนอกระบบราชการทำให้ได้ผู้บริหารมืออาชีพ	3.40	1.08	3.49	1.06	-0.73	0.47
4. การออกนอกระบบราชการทำให้ได้บัณฑิตที่มีคุณภาพมากขึ้น	3.13	1.03	3.51	1.07	-3.25*	0.00
5. การออกนอกระบบราชการทำให้นักลากรในมหาวิทยาลัยมีความมั่นคงและก้าวหน้าในการทำงาน	2.68	1.05	2.95	0.95	-2.31*	0.02
6. การออกนอกระบบจะทำให้ประชาชนมีโอกาสในการเรียนในมหาวิทยาลัยเท่าเทียมกัน	2.19	1.08	2.25	0.84	-0.54	0.59
7. การออกนอกระบบจะทำให้การประเมินผลทั้งหมดมีความยุติธรรมต่อบุคลากรทุกคนในมหาวิทยาลัย	2.62	1.00	2.76	0.93	-1.27	0.21
8. การออกนอกระบบทำให้มีงานวิจัยและองค์ความรู้ใหม่ๆ มากยิ่งขึ้น	3.53	0.92	3.51	1.00	0.18	0.86
9. การออกนอกระบบทำให้มหาวิทยาลัยได้คนดีและคนเก่งเข้ามาทำงาน	3.09	1.12	3.50	1.04	-3.33*	0.00
10. การออกนอกระบบจะทำให้มหาวิทยาลัยไทยสามารถแข่งขันกับมหาวิทยาลัยทั่วโลกได้	3.13	1.00	3.50	1.04	-3.27*	0.00
เฉลี่ยด้านทัศนคติ	3.09	0.87	3.19	0.85	-1.04	0.30

* $p < .05$

จากตารางที่ 44 แสดงให้เห็นว่าอาจารย์มหาวิทยาลัยที่มีตำแหน่งทางการบริหารและไม่มีตำแหน่งทางการบริหารมีทัศนคติในภาพรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้) และเมื่อพิจารณาทัศนคติรายเป็นรายชื่อทั้ง 10 ข้อแล้วพบว่า มีเพียง 4 ข้อเท่านั้น ที่อาจารย์ซึ่งมีตำแหน่งทางการบริหารและไม่มีตำแหน่งทางการบริหารมีทัศนคติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 นั่นคือ การออกนอกระบบราชการทำให้ได้บัณฑิตที่มีคุณภาพมากขึ้น (ข้อ4) การออกนอกระบบทำให้บุคลากรในมหาวิทยาลัยมีความมั่นคงและก้าวหน้าในการทำงาน (ข้อ5) การออกนอกระบบราชการทำให้ได้คนดีและคนเก่งเข้ามาทำงาน (ข้อ9) และการออกนอกระบบทำให้มหาวิทยาลัยไทยสามารถแข่งขันกับมหาวิทยาลัยทั่วโลกได้ (ข้อ10) และเมื่อพิจารณาค่าทีของทัศนคติรายข้อที่แตกต่างกันทั้ง 4 ข้อแล้วพบว่า มีค่าเป็นลบ กล่าวคือ อาจารย์ที่มีตำแหน่งทางการบริหารมีทัศนคติที่ดีต่อเรื่องดังกล่าวมากกว่ากลุ่มที่ไม่มีตำแหน่งทางวิชาการ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 45 สรุปผลการทดสอบความแตกต่างของความต้องการการออกนอกระบบราชการของ
อาจารย์มหาวิทยาลัย จำแนกตามตำแหน่งทางการบริหาร

ตำแหน่งทางการบริหาร	\bar{X}	S.D.	t-value	p-value
ไม่มีตำแหน่งทางการบริหาร	3.01	1.09	-1.26	0.21
มีตำแหน่งทางการบริหาร	3.16	1.07		

จากตารางที่ 45 พบว่า อาจารย์ที่ไม่มีตำแหน่งทางวิชาการและอาจารย์ที่มีตำแหน่งทางวิชาการ มีความต้องการการออกนอกระบบราชการไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 46 สรุปผลการทดสอบความแตกต่างของการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการออกนอก
ระบบราชการของอาจารย์มหาวิทยาลัย จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน
ในมหาวิทยาลัย

รายการ	1-5 ปี		6-10 ปี		มากกว่า 10 ปี		F	p	คู่ที่ แตกต่าง
	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.			
1. สื่อมวลชน									
1.1 หนังสือพิมพ์	2.00	0.53	2.04	1.52	2.43	1.74	3.23*	0.04	ไม่พบ
1.2 วิทยุ	1.10	1.48	0.83	1.19	1.32	1.77	3.19*	0.04	(3)>(2)
1.3 โทรทัศน์	1.50	1.65	1.18	1.22	1.56	1.67	1.96	0.14	-
1.4 นิตยสาร	1.41	1.30	1.01	1.38	1.46	1.65	3.00	0.05	-
2. สื่อบุคคล									
2.1 สมาชิกภายในครอบครัว	0.77	0.97	0.72	1.21	0.81	1.21	0.71	0.85	-
2.2 อาจารย์ที่ทำงานในมหา วิทยาลัยเดียวกัน	1.81	1.05	2.04	1.15	2.08	1.37	1.85	0.16	-
2.3 อาจารย์ที่ทำงานต่าง มหาวิทยาลัย	1.06	0.90	0.96	0.91	1.02	1.02	0.30	0.74	-
2.4 บุคลากรอื่นๆในมหา วิทยาลัยเดียวกัน	1.19	0.94	1.53	1.13	1.37	1.13	2.61	0.08	-
2.5 บุคลากรอื่นๆต่างมหา วิทยาลัย	0.91	1.03	0.79	0.96	0.78	0.95	0.75	0.47	-
2.6 บุคลากรของทบวงมหา วิทยาลัย	0.49	0.78	0.66	0.80	0.83	0.95	2.55*	0.00	(3)>(1)
3. สื่อเฉพาะกิจ									
3.1 แผ่นพับ	1.26	1.26	1.51	1.12	1.21	1.19	2.06	0.13	-
3.2 สติกเกอร์	0.58	0.95	0.44	0.66	0.50	0.94	0.73	0.48	-
3.3 ใบปลิว	0.97	1.09	1.01	1.06	0.92	1.04	0.22	0.80	-
3.4 เว็บไซต์	1.01	1.30	0.91	1.20	0.94	1.51	0.13	0.88	-
3.5 หนังสือคู่มือ	1.07	0.95	1.41	1.13	0.94	1.13	1.23	0.29	-
3.6 วารสารของมหาวิทยาลัย	1.81	1.23	2.06	1.32	1.70	1.31	2.49	0.08	-
3.7 จดหมายส่งทางไปรษณีย์	0.77	1.26	0.89	1.27	0.75	1.15	0.47	0.63	-
3.8 จดหมายข่าว	1.46	1.47	1.76	1.30	1.47	1.31	1.63	0.20	-
3.9 เอกสารเผยแพร่	1.61	1.34	20.1	1.27	1.62	1.22	3.51*	0.03	ไม่พบ
3.10 การประชุมและการ สัมมนา	1.30	1.07	1.73	1.33	1.32	1.03	5.16*	0.01	(2)>(1) (2)>(3)
เฉลี่ยด้านเปิดรับข่าวสาร	1.24	0.78	1.24	0.73	1.33	0.97	0.47	0.63	-

* p < .05

จากตารางที่ 46 แสดงให้เห็นว่าอาจารย์ที่มีประสบการณ์ในการทำงานในมหาวิทยาลัยแตกต่างกันมีการเปิดรับข่าวสารจากสื่อโดยรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 (ไม่เข้าไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้) แต่เมื่อพิจารณาในรายละเอียดของแต่ละรายข้อพบว่าอาจารย์ที่มีประสบการณ์ในการทำงานในมหาวิทยาลัยแตกต่างกันมีการเปิดรับข่าวสารจากสื่อประเภทหนังสือพิมพ์ วิทยุ บุคลากรของทบวงมหาวิทยาลัย เอกสารเผยแพร่ และการประชุมและการสัมมนา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 หลังจากได้มีการทดสอบเพื่อหาคู่ที่แตกต่างโดยวิธีของเซฟเฟแล้วพบว่า อาจารย์ที่มีประสบการณ์ในการทำงานมากกว่า 10 ปีมีการเปิดรับข่าวสารจากวิทยุบ่อยครั้งกว่าอาจารย์ที่มีประสบการณ์ในการทำงานตั้งแต่ 6-10 ปี นอกจากนี้ยังพบว่า อาจารย์ที่มีประสบการณ์ในการทำงานมากกว่า 10 ปีมีการเปิดรับข่าวสารจากบุคลากรของทบวงมหาวิทยาลัยบ่อยครั้งกว่าอาจารย์ที่มีประสบการณ์ในการทำงานตั้งแต่ 1-5 ปี สำหรับการเปิดรับข่าวสารจากการประชุมและการสัมมนานั้นพบว่า อาจารย์ที่มีประสบการณ์ในการทำงานตั้งแต่ 6-10 ปี มีการเปิดรับข่าวสารจาก การประชุมและการสัมมนาโดยเฉลี่ยบ่อยครั้งกว่ากลุ่มอาจารย์ที่มีประสบการณ์ในการทำงานตั้งแต่ 1-5 ปี และ กลุ่มอาจารย์ที่มีประสบการณ์ในการทำงานมากกว่า 10 ปี ส่วนการเปิดรับข่าวสารจากหนังสือพิมพ์และเอกสาร เผยแพร่นั้น ไม่พบคู่ที่แตกต่างกัน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 47 สรุปผลการทดสอบความแตกต่างของความรู้เกี่ยวกับการออกนอกระบบราชการของ
อาจารย์มหาวิทยาลัย จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงานในมหาวิทยาลัย

รายการ	1-5 ปี		6-10 ปี		มากกว่า10 ปี		F	p	คู่ที่แตกต่าง
	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.			
1. การได้รับเครื่องราชอิสริยาภรณ์	0.49	0.50	0.35	0.48	0.37	0.48	2.68	0.07	-
2. การเลื่อนขึ้นเงินเดือน	0.93	0.26	0.94	0.25	0.93	0.26	0.03	0.97	-
3. สวัสดิการและสิทธิประโยชน์อื่นๆ ที่จะได้รับ	0.41	0.49	0.50	0.43	0.50	0.76	0.52	0.47	-
4. ประโยชน์ที่จะได้รับภายหลังจาก การออกนอกระบบราชการ	0.64	0.48	0.62	0.49	0.68	0.47	0.54	0.59	-
5. ภาระงานขั้นต่ำ (Job Description)	0.71	0.45	0.63	0.49	0.58	0.50	2.78	0.06	-
6. หน่วยงานที่ตรวจสอบระบบบัญชี ของมหาวิทยาลัย	0.35	0.48	0.56	0.50	0.61	0.49	10.68*	0.00	(3) > (1), (2) > (1)
7. ปีที่มหาวิทยาลัยจะต้องออก นอกระบบ	0.89	0.32	0.94	0.25	0.88	0.33	1.21	0.30	-
8. ระบบการประกันคุณภาพทาง วิชาการของมหาวิทยาลัยในกำกับ ของรัฐ	0.37	0.48	0.36	0.48	0.55	0.50	7.17*	0.00	(3) > (2), (3) > (1)
9. แนวคิดเกี่ยวกับการออกนอก ระบบราชการ	0.57	0.50	0.60	0.49	0.47	0.50	2.84	0.06	-
10. กฎหมายที่ใช้เป็นกรอบในการ กำหนดความเป็นอิสระในการ บริหารจัดการของมหาวิทยาลัยใน กำกับของรัฐ	0.75	0.44	0.50	0.48	0.75	0.44	10.90*	0.00	(3) > (2) (1) > (2)
เฉลี่ยด้านความรู้	0.61	0.16	0.60	0.17	0.62	0.17	0.81	0.43	-

* $p < .05$

จากตารางที่ 47 แสดงให้เห็นว่าอาจารย์ที่มีประสบการณ์ในการทำงานในมหาวิทยาลัยแตกต่างกันมีความรู้เกี่ยวกับการออกนอกระบบราชการของมหาวิทยาลัยไม่แตกต่างกัน จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แต่เมื่อพิจารณาในรายละเอียดของแต่ละรายข้อของความรู้ทั้ง 10 ข้อแล้วพบว่า มีเพียง 3 ข้อเท่านั้นที่อาจารย์ซึ่งมีประสบการณ์ในการทำงานแตกต่างกันมีความรู้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 รายข้อเหล่านั้นได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับหน่วยงานที่มีหน้าที่

ตรวจสอบระบบบัญชีของมหาวิทยาลัยภายหลังการออกนอกระบบราชการ (ข้อ6) ระบบประกันคุณภาพทางวิชาการของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ (ข้อ8) และ กฎหมายที่ใช้เป็นกรอบในการกำหนดความเป็นอิสระในการบริหารจัดการของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ (ข้อ10) ส่วนในประเด็นอื่นๆที่เหลือนั้น พบว่าอาจารย์ที่มีประสบการณ์ในการทำงานแตกต่างกันมีความรู้ในประเด็นที่เหลือไม่แตกต่างกัน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 48 สรุปผลการทดสอบความแตกต่างของทัศนคติเกี่ยวกับการออกนอกระบบราชการของอาจารย์มหาวิทยาลัย จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงานในมหาวิทยาลัย

รายการ	1-5 ปี		6-10 ปี		มากกว่า 10 ปี		F	p	คู่ที่แตกต่าง
	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.			
1. การออกนอกระบบราชการทำให้มหาวิทยาลัยมีอิสระและความคล่องตัวในการดำเนินกิจการ	4.16	0.78	3.80	0.82	4.02	0.93	4.49*	0.01	(1)>(2)
2. การออกนอกระบบทำให้มหาวิทยาลัยมีการบริหารจัดการที่โปร่งใสและมีความรับผิดชอบต่อประชาชนและสังคมมากขึ้น	3.64	0.98	3.37	1.04	3.35	1.11	2.97	0.05	-
3. การออกนอกระบบราชการทำให้ได้ผู้บริหารมืออาชีพ	3.47	1.08	3.46	1.10	3.38	1.06	0.31	0.73	-
4. การออกนอกระบบราชการทำให้ได้บัณฑิตที่มีคุณภาพมากขึ้น	3.30	1.07	3.07	1.06	3.26	1.04	1.39	0.25	-
5. การออกนอกระบบราชการทำให้บุคลากรในมหาวิทยาลัยมีความมั่นคงและก้าวหน้าในการทำงาน	2.79	1.05	2.66	1.07	2.78	0.99	0.53	0.59	-
6. การออกนอกระบบจะทำให้ประชาชนมีโอกาสในการเรียนในมหาวิทยาลัยเท่าเทียมกัน	2.19	0.97	2.29	1.03	2.18	1.04	0.37	0.69	-
7. การออกนอกระบบจะทำให้การประเมินผลทั้งหมดมีความยุติธรรมต่อบุคลากรทุกคนในมหาวิทยาลัย	2.71	0.98	2.50	0.95	2.70	1.00	1.56	0.21	-
8. การออกนอกระบบทำให้มีงานวิจัยและองค์ความรู้ใหม่ๆ มากยิ่งขึ้น	3.80	0.96	3.29	0.92	3.48	0.92	8.32*	0.00	(1) > (2), (1) > (3)
9. การออกนอกระบบทำให้มหาวิทยาลัยได้คนดีและคนเก่งเข้ามาทำงาน	3.47	1.13	2.86	1.17	3.20	1.02	8.06*	0.00	(1) > (2), (3) > (2)
10. การออกนอกระบบจะทำให้มหาวิทยาลัยไทยสามารถแข่งขันกับมหาวิทยาลัยทั่วโลกได้	3.49	1.10	3.05	1.00	3.16	0.96	5.61*	0.00	(1) > (2), (1) > (3)
เฉลี่ยด้านทัศนคติ	3.28	0.81	2.95	0.90	3.10	0.87	3.90*	0.02	(1)>(2)

* p < .05

จากตารางที่ 48 แสดงให้เห็นว่าอาจารย์ที่มีประสบการณ์ในการทำงานในมหาวิทยาลัยแตกต่างกันมีทัศนคติโดยรวมเกี่ยวกับการออกนอกระบบราชการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 (เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้) และเมื่อทดสอบเพื่อหาคู่ที่แตกต่างกันโดยวิธีของเซฟเฟแล้วพบว่า อาจารย์ที่มีประสบการณ์ในการทำงานตั้งแต่ 1-5 ปี มีทัศนคติต่อการออกนอกระบบราชการของมหาวิทยาลัยของรัฐดีกว่าอาจารย์ที่มีประสบการณ์ในการทำงานตั้งแต่ 6-10 ปี และจากการพิจารณาทัศนคติในแต่ละ รายชื่อทั้ง 10 ชื่อแล้วพบว่า มี 4 ชื่อที่อาจารย์ซึ่งมีประสบการณ์ในการทำงานแตกต่างกันมีทัศนคติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 รายชื่อเหล่านั้น ได้แก่ การออกนอกระบบทำให้มหาวิทยาลัยมีอิสระและความคล่องตัวในการดำเนินงาน (ข้อ 1) การออกนอกระบบทำให้มีงานวิจัยและองค์ความรู้ใหม่ๆ มากยิ่งขึ้น (ข้อ 8) การออกนอกระบบทำให้มหาวิทยาลัยได้คนดีและคนเก่งเข้ามาทำงาน (ข้อ 9) และการออกนอกระบบจะทำให้มหาวิทยาลัยไทยสามารถแข่งขันกับมหาวิทยาลัยทั่วโลกได้ (ข้อ 10) ส่วนประเด็นที่เหลือทั้ง 6 ข้อนั้นไม่แตกต่างกัน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 49 สรุปผลการทดสอบความแตกต่างของความต้องการการออกนอกระบบราชการของ
อาจารย์มหาวิทยาลัย จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงานในมหาวิทยาลัย

ประสบการณ์ในการทำงาน	\bar{X}	S.D.	F	p-value
1-5 ปี	3.17	1.12	1.02	0.36
6-10 ปี	3.01	1.03		
มากกว่า 10 ปี	3.00	1.09		

จากตารางที่ 49 พบว่า อาจารย์ที่มีประสบการณ์ในการทำงานในมหาวิทยาลัยแตกต่างกัน มีความต้องการการออกนอกระบบราชการไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สมมติฐานที่ 2 อาจารย์มหาวิทยาลัยในกรุงเทพมหานครและอาจารย์มหาวิทยาลัยในส่วนภูมิภาคมีการเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทักษะคิดและความต้องการการออกนอกระบบราชการแตกต่างกัน
ตารางที่ 50 สรุปผลการทดสอบความแตกต่างของการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการออกนอกระบบราชการของอาจารย์มหาวิทยาลัย จำแนกตามที่ตั้งของมหาวิทยาลัย

รายการ	กรุงเทพมหานคร		ภูมิภาค		t-value	p-value
	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.		
1. สื่อมวลชน						
1.1 หนังสือพิมพ์	2.12	1.59	2.40	1.73	-1.63	0.10
1.2 วิทยุ	1.04	1.52	1.35	1.68	-1.90	0.06
1.3 โทรทัศน์	1.28	1.49	1.80	1.68	-3.21*	0.00
1.4 นิตยสาร	1.22	1.49	1.56	1.50	-2.13*	0.03
2. สื่อบุคคล						
2.1 สมาชิกภายในครอบครัว	1.29	0.64	1.41	0.80	-1.63	0.09
2.2 อาจารย์ที่ทำงานในมหาวิทยาลัยเดียวกัน	2.02	1.26	1.96	1.22	0.45	0.66
2.3 อาจารย์ที่ทำงานต่างมหาวิทยาลัย	1.00	0.98	1.04	0.94	-0.43	0.67
2.4 บุคลากรอื่นๆในมหาวิทยาลัยเดียวกัน	1.31	1.11	1.45	1.02	-1.27	0.21
2.5 บุคลากรอื่นๆต่างมหาวิทยาลัย	0.75	0.96	0.96	1.00	-2.08*	0.04
2.6 บุคลากรของทบวงมหาวิทยาลัย	0.64	0.87	0.79	0.90	-1.58	0.11
3. สื่อเฉพาะกิจ						
3.1 แผ่นพับ	1.32	0.78	1.25	1.18	0.54	0.59
3.2 สติกเกอร์	0.44	0.86	0.63	0.92	-2.01*	0.04
3.3 โบปปลิว	0.97	1.12	0.92	0.94	0.47	0.64
3.4 เว็บไซต์	0.88	1.39	1.11	1.36	-1.61	0.11
3.5 หนังสือคู่มือ	0.98	1.07	1.11	1.11	-1.15	0.25
3.6 วารสารของมหาวิทยาลัย	1.89	1.23	1.68	1.41	1.56	0.12
3.7 จดหมายส่งทางไปรษณีย์	0.79	1.21	0.79	1.21	0.05	0.96
3.8 จดหมายข่าว	1.51	1.36	1.59	1.36	-0.55	0.58
3.9 เอกสารเผยแพร่	1.76	1.23	1.61	1.35	1.35	0.25
3.10 การประชุมและการสัมมนา	1.42	1.18	1.39	1.02	1.02	0.74
เฉลี่ยด้านการเปิดรับข่าวสาร	1.23	0.80	1.39	0.98	-1.80	0.07

* p < .05

จากตารางที่ 50 แสดงให้เห็นว่าอาจารย์ที่ทำงานในมหาวิทยาลัยในกรุงเทพมหานครและอาจารย์ที่ทำงานในมหาวิทยาลัยในส่วนภูมิภาคมีการเปิดรับข่าวสารจากสื่อโดยรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้) และเมื่อพิจารณาความแตกต่างของการเปิดรับข่าวสารจำแนกตามสื่อประเภทต่างๆแล้วพบว่า อาจารย์ที่ทำงานในมหาวิทยาลัยในกรุงเทพมหานครและอาจารย์ที่ทำงานในมหาวิทยาลัยในส่วนภูมิภาคมีการเปิดรับโทรทัศน์และนิตยสารแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สำหรับในสื่อบุคคลนั้น มีเพียงการเปิดรับจากบุคลากรอื่นๆต่างมหาวิทยาลัยที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และในสื่อเฉพาะกิจนั้น มีเพียง สดิกเกอร์เท่านั้นที่อาจารย์ทั้งสองกลุ่มมีการเปิดรับแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และเมื่อพิจารณาค่าที (t-value) ของการเปิดรับข่าวสารในข้อที่แตกต่างกันแล้ว พบว่า มีค่าเป็นลบทั้งหมด แสดงว่า โดยอาจารย์ที่ทำงานในมหาวิทยาลัยในส่วนภูมิภาคมีการเปิดรับข่าวสารจากสื่อโทรทัศน์ นิตยสาร บุคลากรอื่นๆต่างมหาวิทยาลัยและสดิกเกอร์บ่อยครั้งกว่าอาจารย์ที่ทำงานในมหาวิทยาลัยในกรุงเทพมหานคร

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 51 สรุปผลการทดสอบความแตกต่างของความรู้เกี่ยวกับการออกนอกระบบราชการของ
อาจารย์มหาวิทยาลัย จำแนกตามที่ตั้งของมหาวิทยาลัย

รายการ	กรุงเทพมหานคร		ภูมิภาค		t-value	p-value
	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.		
1. การได้รับเครื่องราชอิสริยาภรณ์	0.42	0.49	0.36	0.48	1.02	0.31
2. การเลื่อนขั้นเงินเดือน	0.93	0.25	0.93	0.26	0.12	0.90
3. สวัสดิการและสิทธิประโยชน์อื่นๆ ที่จะได้รับ	0.44	0.50	0.42	0.50	0.43	0.68
5. ประโยชน์ที่จะได้รับหลังจาก การออกนอกระบบราชการ	0.63	0.48	0.70	0.46	-1.43	0.15
5. ภาระงานขั้นต่ำ (Job Description)	0.64	0.48	0.61	0.49	0.65	0.52
6. หน่วยงานที่ตรวจสอบระบบบัญชี ของมหาวิทยาลัย	0.50	0.50	0.56	0.50	-1.02	0.31
7. ปีที่มหาวิทยาลัยจะต้องออก นอกระบบ	0.86	0.35	0.96	0.19	-3.40*	0.00
8. ระบบการประกันคุณภาพทาง วิชาการของมหาวิทยาลัยในกำกับ ของรัฐ	0.48	0.50	0.40	0.49	1.56	0.12
9. แนวคิดเกี่ยวกับการออกนอก ระบบราชการ	0.50	0.50	0.59	0.49	-1.72	0.09
10. กฎหมายที่ใช้เป็นกรอบในการ กำหนดความเป็นอิสระในการ บริหารจัดการของมหาวิทยาลัยใน กำกับของรัฐ	0.69	0.46	0.69	0.47	0.15	0.88
เฉลี่ยด้านความรู้	0.61	0.17	0.62	0.16	-0.71	0.49

* $p < .05$

จากตารางที่ 51 พบว่าอาจารย์ที่ทำงานในมหาวิทยาลัยในกรุงเทพมหานครและอาจารย์ที่ทำงานในมหาวิทยาลัยในส่วนภูมิภาคมีความรู้ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้) และเมื่อพิจารณาความรู้รายข้อทั้ง 10 ข้อแล้ว พบว่าอาจารย์ที่ทำงานในมหาวิทยาลัยในกรุงเทพมหานครและอาจารย์ที่ทำงานในมหาวิทยาลัยในส่วนภูมิภาคมีความรู้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เพียงข้อเดียวคือ ในเรื่องปีที่มหาวิทยาลัยของรัฐต้องออกนอกระบบ ราชการ (ข้อ 7) โดยอาจารย์ที่ทำงานในมหาวิทยาลัยในกรุงเทพมหานครมีความรู้ในเรื่องดังกล่าวมากกว่าอาจารย์ที่ทำงานในมหาวิทยาลัยในส่วนภูมิภาค ($t = -3.40$) สำหรับความรู้ในเรื่องอื่นๆนั้น ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 52 สรุปผลการทดสอบความแตกต่างของทัศนคติเกี่ยวกับการออกนอกระบบราชการ
ของอาจารย์มหาวิทยาลัย จำแนกตามที่ตั้งของมหาวิทยาลัย

รายการ	กรุงเทพมหานคร		ภูมิภาค		t-value	p-value
	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.		
1. การออกนอกระบบราชการทำให้มหาวิทยาลัยมีอิสระและความคล่องตัวในการดำเนินงาน	3.94	0.89	4.14	0.84	-2.28*	0.02
2. การออกนอกระบบทำให้มหาวิทยาลัยมีการบริหารจัดการที่โปร่งใสและมีความรับผิดชอบต่อประชาชนและสังคมมากขึ้น	3.45	1.06	3.42	1.07	0.26	0.79
3. การออกนอกระบบราชการทำให้ได้ผู้บริหารมืออาชีพ	3.42	1.01	3.43	1.19	-0.07	0.94
4. การออกนอกระบบราชการทำให้ได้บัณฑิตที่มีคุณภาพมากขึ้น	3.18	1.00	3.33	1.15	-1.36	0.17
5. การออกนอกระบบราชการทำให้บุคลากรในมหาวิทยาลัยมีความมั่นคงและก้าวหน้าในการทำงาน	2.76	0.98	2.74	1.11	0.17	0.86
6. การออกนอกระบบจะทำให้ประชาชนมีโอกาสในการเรียนในมหาวิทยาลัยเท่าเทียมกัน	2.28	1.03	2.07	0.99	1.97	0.05
7. การออกนอกระบบจะทำให้การประเมินผลทั้งหมดมีความยุติธรรมต่อบุคลากรทุกคนในมหาวิทยาลัย	2.67	0.95	2.64	1.04	0.30	0.76
8. การออกนอกระบบทำให้มีงานวิจัยและองค์ความรู้ใหม่ๆ มากยิ่งขึ้น	3.51	0.95	3.56	0.94	-0.57	0.57
9. การออกนอกระบบทำให้มหาวิทยาลัยได้คนดีและคนเก่งเข้ามาทำงาน	3.20	1.11	3.20	1.11	0.01	0.99
10. การออกนอกระบบจะทำให้มหาวิทยาลัยไทยสามารถแข่งขันกับมหาวิทยาลัยทั่วโลกได้	3.20	1.05	3.27	0.99	-0.62	0.53
เฉลี่ยด้านทัศนคติ	3.28	0.81	2.95	0.90	3.90*	0.69

* $p < .05$

จากตารางที่ 52 พบว่าอาจารย์ที่ทำงานในมหาวิทยาลัยในกรุงเทพมหานครและอาจารย์ที่ทำงานในมหาวิทยาลัยในส่วนภูมิภาคมีทัศนคติไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้) และเมื่อพิจารณาทัศนคติรายข้อทั้ง 10 ข้อแล้วพบว่า มีเพียงข้อเดียวเท่านั้นที่อาจารย์ทั้ง 2 กลุ่มมีทัศนคติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 นั่นคือในประเด็นที่ว่า การออกนอกกรอบราชการจะทำให้มหาวิทยาลัยมีอิสระและความมีคล่องตัวในการดำเนินกิจการ (ข้อ1) และเมื่อพิจารณาค่าทีของทัศนคติในข้อนี้แล้วพบว่า มีค่าเป็นลบ คือ -2.28 นั่นแสดงว่า อาจารย์ที่ทำงานในมหาวิทยาลัยในส่วนภูมิภาคมีทัศนคติที่ดีต่อเรื่องดังกล่าวมากกว่าอาจารย์ที่ทำงานในมหาวิทยาลัยในกรุงเทพมหานคร

สถาบันวิจัยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 53 สรุปผลการทดสอบความแตกต่างของความถี่ของการออกนอกระบบราชการของ
อาจารย์มหาวิทยาลัย จำแนกตามที่ตั้งของมหาวิทยาลัย

ที่ตั้งของมหาวิทยาลัย	\bar{X}	S.D.	t-value	p-value
กรุงเทพมหานคร	3.13	0.84	0.40	0.19
ภูมิภาค	3.09	0.91		

จากตารางที่ 53 พบว่า อาจารย์ที่ทำงานในกรุงเทพมหานครและอาจารย์ที่ทำงานในมหาวิทยาลัยส่วนภูมิภาค มีความต้องการการออกนอกระบบราชการไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีทัศนคติเป็นกลางต่อการออกนอกระบบราชการของมหาวิทยาลัยของรัฐ จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2.2 การอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม

สมมติฐานข้อที่ 3-8

สมมติฐานที่ 3 การเปิดรับข่าวสารมีความสัมพันธ์กับความรู้เกี่ยวกับการออกนอกระบบราชการของอาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐ

สมมติฐานที่ 4 การเปิดรับข่าวสารมีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อการออกนอกระบบราชการของอาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐ

สมมติฐานที่ 5 การเปิดรับข่าวสารมีความสัมพันธ์กับความต้องการออกนอกระบบราชการของอาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐ

สมมติฐานที่ 6 ความรู้มีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อการออกนอกระบบราชการของอาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐ

สมมติฐานที่ 7 ความรู้มีความสัมพันธ์กับความต้องการการออกนอกระบบราชการของอาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐ

สมมติฐานที่ 8 ทัศนคติมีความสัมพันธ์กับความต้องการการออกนอกระบบราชการของอาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 54 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทักษะคติและความต้องการออกนอกระบบราชการของอาจารย์ในมหาวิทยาลัยของรัฐ

ตัวแปร	การเปิดรับข่าวสาร	ความรู้	ทักษะคติ	ความต้องการ
การเปิดรับข่าวสาร	-	- 0.07	0.14*	- 0.03
ความรู้	-	-	0.07	0.25*
ทักษะคติ	-	-	-	0.66*

* $p < .05$

จากตารางที่ 54 แสดงให้เห็นว่าการเปิดรับข่าวสาร ไม่มีสัมพันธ์กับความรู้และความต้องการออกนอกระบบราชการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน) ในขณะที่การเปิดรับข่าวสารมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับทักษะคติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (เป็นไปตามสมมติฐาน) กล่าวคืออาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐที่มีการเปิดรับข่าวสารมากจะมีทักษะคติที่ดีต่อการออกนอกระบบราชการ ในทางตรงกันข้ามอาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐที่มีการเปิดรับข่าวสารน้อยจะมีทักษะคติที่ไม่ดีต่อการออกนอกระบบราชการ อย่างไรก็ตามค่าสหสัมพันธ์ที่พบมีค่าต่ำมาก ดังนั้นความสัมพันธ์ที่กล่าวมาจึงเป็นเพียงส่วนน้อยเท่านั้น

สำหรับความรู้เกี่ยวกับการออกนอกระบบราชการนั้นพบว่าไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 กับทักษะคติเกี่ยวกับการออกนอกระบบราชการของอาจารย์ (ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน) แต่มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความต้องการการออกนอกระบบราชการอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 (เป็นไปตามสมมติฐาน) ซึ่งความว่าอาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐที่มีความรู้เกี่ยวกับการออกนอกระบบมากจะมีความต้องการออกนอกระบบมาก อย่างไรก็ตามค่าสหสัมพันธ์ที่พบมีค่าค่อนข้างต่ำ ดังนั้นความสัมพันธ์ที่กล่าวมาจึงเป็นเพียงบางส่วนเท่านั้น

นอกจากนี้ยังพบว่า ทักษะคติที่มีต่อการออกนอกระบบราชการมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความต้องการการออกนอกระบบราชการอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 (เป็นไปตามสมมติฐาน) โดยค่าสหสัมพันธ์ที่พบมีค่าค่อนข้างสูงนั่นคือ อาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐที่มีทักษะคติที่ดีการออกนอกระบบมากจะมีความต้องการออกนอกระบบมาก ในทางตรงกันข้ามอาจารย์ที่มีทักษะคติที่ไม่ดีจะมีความต้องการออกนอกระบบน้อย ในขณะที่ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างความต้องการการออกนอกระบบราชการนั้นมีค่าค่อนข้างสูง

ตารางที่ 55 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชน สื่อบุคคล สื่อเฉพาะกิจกับ ความรู้ ทักษะคติและความต้องการการออกนอกระบบราชการของ อาจารย์ในมหาวิทยาลัยของรัฐ

การเปิดรับข่าวสาร	ความรู้	ทักษะคติ	ความต้องการ
สื่อมวลชน	-0.12	0.08	-0.07
สื่อบุคคล	-0.05	0.11	0.02
สื่อเฉพาะกิจ	-0.02	0.18*	0.02

* $p < .05$

จากตารางที่ 55 แสดงให้เห็นว่าการเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชนและสื่อบุคคลไม่มีสัมพันธ์กับความรู้ ทักษะคติและความต้องการการออกนอกระบบราชการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ในขณะที่การเปิดรับข่าวสารจากสื่อเฉพาะกิจไม่มีความสัมพันธ์กับความรู้และความต้องการการออกนอกระบบราชการของอาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน) แต่มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับทักษะคติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 กล่าวคืออาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐที่มีการเปิดรับข่าวสารจากสื่อเฉพาะกิจมากจะมีทักษะคติที่ดีต่อการออกนอกระบบราชการ ในทางตรงกันข้ามอาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐที่มีการเปิดรับข่าวสารจากสื่อเฉพาะกิจน้อยจะมีทักษะคติที่ไม่ดีต่อการออกนอกระบบราชการ (เป็นไปตามสมมติฐาน)

อย่างไรก็ตามค่าสหสัมพันธ์ที่พบมีค่าต่ำมาก ดังนั้นความสัมพันธ์ที่กล่าวมาจึงเป็นเพียงส่วนน้อยเท่านั้น

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2.3 การหาตัวแปรที่สามารถอธิบายความต้องการออกนอกระบบได้ดีที่สุด

สมมติฐานข้อที่ 9 การเปิดรับข่าวสารเป็นตัวแปรที่สามารถอธิบายความต้องการออกนอกระบบราชการของอาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐได้มากที่สุด

ตารางที่ 56 สรุปผลการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ถดถอยพหุคูณเพื่อศึกษาปัจจัยสำคัญระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตามคือความต้องการการออกนอกระบบราชการของ อาจารย์มหาวิทยาลัย

ตัวแปรตาม (Dep. Var)	ตัวแปรอิสระ (Indep. Var)	อำนาจการทำนาย (R^2)	ค่า R^2 ที่เพิ่มขึ้น	ค่าเอฟ (F)	ค่าคงที่ (Constant)	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ถดถอยพหุคูณ (Reg.Coef)
ความต้องการการออกนอกระบบราชการ	ทัศนคติ	0.4323	0.00	306.17*	0.4831	0.8243
	ทัศนคติ	0.4626	0.0327	172.56*	- 0.1669	0.8098
	ความรู้					1.1337
	ทัศนคติ	0.4741	0.0129	120.22*	-0.0190	0.8293
	ความรู้					1.0792
	การเปิดรับข่าวสาร					-0.1366
	ทัศนคติ	0.4811	0.0070	92.48*	- 0.2598	0.8331
ความรู้					1.0550	
การเปิดรับข่าวสาร					-0.1468	
สถานที่ตั้งของมหาวิทยาลัย					0.1907	
ทัศนคติ	0.4866	0.0052	75.45*	- 0.4564	0.8451	
ความรู้					0.9885	
การเปิดรับข่าวสาร					-0.1517	
สถานที่ตั้งของมหาวิทยาลัย					0.2120	
ตำแหน่งทางวิชาการ					0.1068	

* $p < .05$

จากตารางที่ 56 พบว่า ความต้องการการออกนอกระบบราชการของอาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐขึ้นอยู่กับตัวแปรสำคัญ 5 ใน 11 ตัวแปรดังนี้คือ ทัศนคติที่มีต่อการออกนอกระบบราชการของมหาวิทยาลัยของรัฐ ความรู้เกี่ยวกับการออกนอกระบบราชการของมหาวิทยาลัยของรัฐ

การเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการออกนอกระบบราชการของมหาวิทยาลัยของรัฐ สถานที่ตั้งของมหาวิทยาลัย และ ตำแหน่งทางวิชาการ โดยทั้ง 5 ตัวแปรดังกล่าวสามารถทำนายหรืออธิบายความแปรปรวนต่อตัวแปรตามคือ ความต้องการการออกนอกระบบราชการของอาจารย์ได้ร้อยละ 48.66 และมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 สำหรับตัวแปรสำคัญที่สุด 1 ใน 5 ตัวแปรสำคัญที่พบนั้นก็คือทัศนคติที่มีต่อการออกนอกระบบของอาจารย์มหาวิทยาลัย ตัวแปรนี้เพียงตัวแปรเดียวสามารถอธิบายความต้องการการออกนอกระบบราชการของอาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐได้มากที่สุดถึงร้อยละ 43.23 และมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 สำหรับตัวแปรสำคัญอื่นๆอีก 4 ตัวแปรคือ ความรู้เกี่ยวกับการออกนอกระบบราชการของมหาวิทยาลัยของรัฐ การเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการออกนอกระบบราชการของมหาวิทยาลัยของรัฐ สถานที่ตั้งของมหาวิทยาลัย และ ตำแหน่งทางวิชาการ จะช่วยเพิ่มการอธิบายความแปรปรวนเกี่ยวกับความต้องการการออกนอกระบบราชการของอาจารย์มหาวิทยาลัยได้เพิ่มขึ้นอีกร้อยละ 3.27, 1.29, 0.70 และ 0.52 ตามลำดับ ดังนั้น ทัศนคติจึงเป็นตัวแปรที่สามารถอธิบายความต้องการการออกนอกระบบราชการได้มากที่สุด จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “การเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทักษะคิดและความต้องการการออกนอกระบบราชการของอาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐ” นี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยมีแบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัยและมีวัตถุประสงค์ในการศึกษาคือ เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทักษะคิดและความต้องการการออกนอกระบบราชการของอาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐ และเปรียบเทียบการเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทักษะคิดและความต้องการการออกนอกระบบราชการของอาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐตามลักษณะทางประชากร ตลอดจนเปรียบเทียบการเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทักษะคิดและความต้องการการออกนอกระบบราชการระหว่างอาจารย์มหาวิทยาลัยในกรุงเทพมหานครและอาจารย์มหาวิทยาลัยในส่วนภูมิภาคและศึกษาตัวแปรที่สามารถอธิบายความต้องการการออกนอกระบบราชการของอาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐได้มากที่สุด

สำหรับสมมติฐานการวิจัยในการศึกษาครั้งนี้มีดังนี้

1. อาจารย์ที่มีลักษณะทางประชากรแตกต่างกันมีการเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทักษะคิดและความต้องการการออกนอกระบบราชการแตกต่างกัน
2. อาจารย์มหาวิทยาลัยในกรุงเทพมหานครและอาจารย์มหาวิทยาลัยในส่วนภูมิภาคมีการเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทักษะคิดและความต้องการการออกนอกระบบราชการแตกต่างกัน
3. การเปิดรับข่าวสารมีความสัมพันธ์กับความรู้เกี่ยวกับการออกนอกระบบราชการของอาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐ
4. การเปิดรับข่าวสารมีความสัมพันธ์กับทักษะคิดต่อการออกนอกระบบราชการของอาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐ
5. การเปิดรับข่าวสารมีความสัมพันธ์กับความต้องการการออกนอกระบบราชการของอาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐ
6. ความรู้มีความสัมพันธ์กับทักษะคิดต่อการออกนอกระบบราชการของอาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐ
7. ความรู้มีความสัมพันธ์กับความต้องการการออกนอกระบบราชการของอาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐ
8. ทักษะคิดมีความสัมพันธ์กับความต้องการการออกนอกระบบราชการของอาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐ

9. การเปิดรับข่าวสารเป็นตัวแปรที่สามารถอธิบายความต้องการการออกนอกระบบราชการของอาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐได้มากที่สุด

ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ อาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐที่ยังไม่ได้ออกนอกระบบราชการทั้งในกรุงเทพมหานครและในส่วนภูมิภาค จำนวนทั้งสิ้น 404 คน โดยแบ่งเป็นอาจารย์มหาวิทยาลัยในกรุงเทพมหานครจำนวน 264 คน และอาจารย์มหาวิทยาลัยในส่วนภูมิภาคจำนวน 140 คน จาก 8 มหาวิทยาลัยที่ได้จากการสุ่ม ได้แก่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาวิทยาลัยบูรพา มหาวิทยาลัยขอนแก่น มหาวิทยาลัยเชียงใหม่และมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตัวเองจากมหาวิทยาลัยในกรุงเทพมหานครและได้ส่งแบบสอบถามไปทางไปรษณีย์ในส่วนของมหาวิทยาลัยที่ตั้งอยู่ในภูมิภาค

หลังจากเก็บรวบรวมข้อมูลแล้ว ผู้วิจัยได้คัดเลือกแบบสอบถามที่สมบูรณ์จำนวนทั้งสิ้น 404 ชุด และนำแบบสอบถามทั้งหมดไปประมวลผลและวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรม SPSS/PC⁺ เพื่อคำนวณค่าสถิติตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการต่อไป

สำหรับสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ในงานวิจัยนี้ได้แก่ ความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) เพื่ออธิบายข้อมูลทั่วไปและข้อเสนอแนะของกลุ่มตัวอย่าง เพื่ออธิบายการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการออกนอกระบบราชการของมหาวิทยาลัยของรัฐ ความรู้เกี่ยวกับการออกนอกระบบราชการของมหาวิทยาลัยของรัฐ ตลอดจนทัศนคติที่มีต่อการออกนอกระบบราชการของมหาวิทยาลัยของรัฐ และความต้องการการออกนอกระบบราชการ นอกจากนี้ในการทดสอบความแตกต่างผู้วิจัยได้ใช้ การทดสอบค่าที (T-test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-way ANOVA) และการทดสอบภายหลัง (Post-hoc.) เพื่อหาคู่ที่แตกต่างโดยวิธีของเชฟเฟ่ (Scheffe's Method) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation) และการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณแบบมีขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis)

สรุปผลการวิจัย

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา

1.1 ข้อมูลทั่วไปของอาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐ

กลุ่มตัวอย่างทั้ง 404 คนเป็นเพศชายและเพศหญิงในสัดส่วนใกล้เคียงกัน ส่วนใหญ่มีอายุ 31-40 ปี สำเร็จการศึกษาสูงสุดในระดับปริญญาโท และเกือบร้อยละ 50 ของอาจารย์ทั้งหมดมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนอยู่ระหว่าง 10,000-20,000 บาท นอกจากนี้ส่วนมากยังมีตำแหน่งทางวิชาการเป็นอาจารย์และไม่มีตำแหน่งทางการบริหาร ทำงานอยู่ที่มหาวิทยาลัยในกรุงเทพมหานครและมีประสบการณ์ในการทำงานในมหาวิทยาลัยมากกว่า 10 ปี

1.2 การเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการออกนอกระบบราชการ

อาจารย์มีการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการออกนอกระบบราชการของมหาวิทยาลัยของรัฐอยู่ในระดับต่ำมาก โดยอาจารย์เปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชนอยู่ในระดับต่ำ อีกทั้งมีการเปิดรับข่าวสารจากสื่อเฉพาะกิจและสื่อบุคคลอยู่ในระดับต่ำมาก

และเมื่อพิจารณาโดยจำแนกตามสื่อประเภทต่างๆแล้วจะพบว่า สื่อมวลชนที่อาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐมีการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการออกนอกระบบราชการของมหาวิทยาลัยของรัฐบ่อยครั้งที่สุด ได้แก่ หนังสือพิมพ์ รองลงมาคือ โทรทัศน์ นิตยสาร และวิทยุตามลำดับ

ส่วนสื่อบุคคลที่อาจารย์มีการเปิดรับข่าวสารบ่อยครั้งที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ อาจารย์ที่ทำงานในมหาวิทยาลัยเดียวกัน บุคลากรอื่นๆในมหาวิทยาลัยเดียวกัน และ อาจารย์ที่ทำงานต่างมหาวิทยาลัย ส่วนสื่อที่อาจารย์เปิดรับน้อยครั้งที่สุดคือ บุคลากรของทบวงมหาวิทยาลัย

สำหรับสื่อเฉพาะกิจที่อาจารย์เปิดรับข่าวสารบ่อยครั้งที่สุด ได้แก่ วารสารของมหาวิทยาลัย รองลงมาตามลำดับคือ เอกสารเผยแพร่ และ จดหมายข่าว ส่วนสื่อที่อาจารย์เปิดรับน้อยครั้งที่สุด ได้แก่ สดิกเกอร์

1.3 ความรู้เกี่ยวกับการออกนอกระบบราชการของมหาวิทยาลัยของรัฐ

อาจารย์ส่วนใหญ่มีความรู้ในระดับปานกลาง รองลงมาได้แก่ อาจารย์ที่มีความรู้อยู่ในระดับสูง โดยเรื่องที่อาจารย์มีความรู้มากที่สุด ได้แก่ การเลื่อนขั้นเงินเดือนของอาจารย์ภายหลังจากมหาวิทยาลัยออกนอกระบบราชการ รองลงมาได้แก่ ปีที่มหาวิทยาลัยของรัฐจะออกนอกระบบราชการ ส่วนเรื่องที่อาจารย์มีความรู้น้อยที่สุดได้แก่ การได้รับเครื่องราชอิสริยาภรณ์

1.4 ทักษะที่มีต่อการออกนอกระบบราชการของมหาวิทยาลัยของรัฐ

อาจารย์ส่วนใหญ่มีทัศนคติเป็นกลางต่อการออกนอกระบบราชการของมหาวิทยาลัย และมีทัศนคติเพียง 2 ข้อที่อาจารย์มีทัศนคติอยู่ในระดับดี ซึ่งได้แก่ การออกนอกระบบราชการจะทำให้มหาวิทยาลัยมีอิสระและมีความคล่องตัวในการดำเนินกิจการและ การออกนอกระบบราชการจะทำให้มีงานวิจัยและองค์ความรู้ใหม่ๆ มากยิ่งขึ้น ขณะที่ทัศนคติของกลุ่มตัวอย่างเพียงข้อเดียวเท่านั้นที่อยู่ในระดับไม่ดี นั่นคือ การออกนอกระบบจะทำให้ประชาชนมีโอกาสในการเรียนในมหาวิทยาลัยเท่าเทียมกัน

1.5 ความต้องการการออกนอกระบบราชการ

อาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐส่วนมากมีความต้องการการออกนอกระบบราชการอยู่ในระดับปานกลาง รองลงมา คือกลุ่มที่มีความต้องการอยู่ในระดับมาก ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนน้อยที่สุดได้แก่ กลุ่มที่มีความต้องการการออกนอกระบบราชการมากที่สุด

สำหรับสาเหตุอันดับแรกที่ทำให้อาจารย์ต้องการการออกนอกระบบราชการในระดับมากหรือมากที่สุด ก็คือ การออกนอกระบบราชการจะทำให้มีความคล่องตัวในการทำงานมากยิ่งขึ้น รองลงมาได้แก่ เรื่องการได้รับเงินเดือนสูงขึ้น งานที่ได้รับมอบหมายหลังจากการออกนอกระบบมีความน่าสนใจและท้าทาย และมหาวิทยาลัยมีอุปกรณ์การเรียนการสอนที่ทันสมัยมากขึ้น

ส่วนสาเหตุที่ทำให้กลุ่มตัวอย่างไม่ต้องการการออกนอกระบบราชการ คือ ความไม่แน่ใจเรื่องความยุติธรรมในการประเมินผล รองลงมาได้แก่เรื่องผลกระทบต่อสังคมของการออกนอกระบบราชการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผลกระทบต่อนักศึกษาที่ยากจนและนโยบายเกี่ยวกับการออกนอกระบบยังไม่ชัดเจน

1.6 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการออกนอกระบบราชการ

ในด้านการบริหารการเงิน อาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐส่วนใหญ่มีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่าต้องมีความโปร่งใส ต้องมีการจัดสรรด้านการเงินอย่างยุติธรรม และควรมีมืออาชีพเข้ามาจัดการ

ส่วนในการบริหารวิชาการ อาจารย์ส่วนมากเสนอแนะว่าควรสนับสนุนงานวิจัยให้มากขึ้น อีกทั้งยังต้องการให้มีหน่วยงานภายนอกเข้ามาตรวจสอบการบริหารวิชาการของมหาวิทยาลัยและมีความคิดไปในแนวทางเดียวกันว่า ควรมีมืออาชีพมาบริหารวิชาการ

สำหรับด้านการบริหารบุคคลนั้น อาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐมีความคิดเห็นว่า ควรมีความ ยุติธรรมเป็นอันดับรองลงมาก็คือ ควรมีผู้บริหารมืออาชีพ

ส่วนในด้านการประชาสัมพันธ์นั้น กลุ่มตัวอย่างเกือบครึ่งหนึ่งมีความคิดเห็นว่าควรมีการ ประชาสัมพันธ์ให้แพร่หลายกว่านี้ นอกจากนี้ยังเสนอว่าควรประชาสัมพันธ์ทั้งข้อดีและข้อเสีย ของการออกนอกระบบราชการและเห็นว่าปัจจุบันการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการออกนอก ระบบ ราชการแย่มาก

2. การทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานข้อที่ 1 อาจารย์ที่มีลักษณะทางประชากรแตกต่างกันมีการเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทักษะและความต้องการการออกนอกระบบราชการแตกต่างกัน

1.1 อาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐที่มีลักษณะทางประชากรแตกต่างกันมีการเปิดรับข่าวสาร แตกต่างกัน

จากผลการวิจัยพบว่า อาจารย์ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ ตำแหน่งทาง วิชาการและประสบการณ์ในการทำงานแตกต่างกัน มีการเปิดรับข่าวสารไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ มีเพียงตัวแปร เดียวที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 คือ ตำแหน่งทางการบริหาร ซึ่ง เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

1.2 อาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐที่มีลักษณะทางประชากรแตกต่างกันมีความรู้แตกต่างกัน

ผลการวิจัยพบว่า อาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐที่มีเพศและอายุแตกต่างกัน มีความรู้ เกี่ยวกับการออกนอกระบบราชการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่ง เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วน ระดับการศึกษา รายได้ ตำแหน่งทางวิชาการ ตำแหน่งทางการบริหารและ ประสบการณ์ในการทำงานของอาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐ มีความรู้ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งต่างจากสมมติฐานที่ตั้งไว้

1.3 อาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐที่มีลักษณะทางประชากรแตกต่างกันมีทัศนคติแตกต่างกัน

ผลการวิจัยพบว่า อาจารย์ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งทางวิชาการ ตำแหน่งทางการบริหาร ประสบการณ์ในการทำงานแตกต่างกัน มีทัศนคติต่อการออกนอกระบบราชการของมหาวิทยาลัยของรัฐแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ มีเพียงตัวแปรเดียวคือ รายได้ ที่พบว่าไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

1.4 อาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐที่มีลักษณะทางประชากรแตกต่างกันมีความต้องการการออกนอกระบบราชการแตกต่างกัน

ผลจากการวิจัยพบว่า อาจารย์ที่มีเพศและอายุแตกต่างกันมีความต้องการการออกนอกระบบราชการแตกต่างกัน (เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1) ขณะที่อาจารย์ที่มีการศึกษารายได้ ตำแหน่งทางวิชาการ ตำแหน่งทางการบริหารและประสบการณ์การทำงานในมหาวิทยาลัยแตกต่างกันจะมีความต้องการการออกนอกระบบราชการไม่แตกต่างกัน (ไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1)

สมมติฐานข้อที่ 2 อาจารย์มหาวิทยาลัยในกรุงเทพมหานครและอาจารย์มหาวิทยาลัยในส่วนภูมิภาคมีการเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทัศนคติและความต้องการการออกนอกระบบราชการแตกต่างกัน

1.1 อาจารย์มหาวิทยาลัยในกรุงเทพมหานครและอาจารย์มหาวิทยาลัยในส่วนภูมิภาคมีการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับออกนอกระบบราชการแตกต่างกัน

ผลการวิจัยพบว่า ในเรื่องของการเปิดรับข่าวสารนั้น อาจารย์ที่ทำงานในมหาวิทยาลัยในกรุงเทพมหานครและอาจารย์ที่ทำงานในมหาวิทยาลัยในส่วนภูมิภาคมีการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการออกนอกระบบราชการของมหาวิทยาลัยของรัฐไม่แตกต่างกัน จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2

1.2 อาจารย์มหาวิทยาลัยในกรุงเทพมหานครและอาจารย์มหาวิทยาลัยในส่วนภูมิภาคมีความรู้เกี่ยวกับออกนอกระบบราชการแตกต่างกัน

ผลการวิจัยพบว่า อาจารย์ที่ทำงานในมหาวิทยาลัยในกรุงเทพมหานครและอาจารย์ที่ทำงานในมหาวิทยาลัยในส่วนภูมิภาคมีความรู้เกี่ยวกับการออกนอกระบบราชการของมหาวิทยาลัยของรัฐไม่แตกต่างกัน จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2

1.3 อาจารย์มหาวิทยาลัยในกรุงเทพมหานครและอาจารย์มหาวิทยาลัยในส่วนภูมิภาคมีทัศนคติต่อการออกนอกระบบราชการของมหาวิทยาลัยของรัฐแตกต่างกัน

ผลการวิจัยพบว่า อาจารย์ที่ทำงานในมหาวิทยาลัยในกรุงเทพมหานครและอาจารย์ที่ทำงานในมหาวิทยาลัยในส่วนภูมิภาคมีทัศนคติไม่แตกต่างกัน จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2 และเมื่อพิจารณาทัศนคติรายข้อทั้ง 10 ข้อแล้วพบว่า มีเพียงข้อเดียวเท่านั้นที่อาจารย์ทั้ง 2 กลุ่มมีทัศนคติแตกต่างกัน นั่นคือ การออกนอกระบบราชการจะทำให้มหาวิทยาลัยมีอิสระและควมมีคล่องตัวในการดำเนินงาน

1.4 อาจารย์มหาวิทยาลัยในกรุงเทพมหานครและอาจารย์มหาวิทยาลัยในส่วนภูมิภาคมีความต้องการการออกนอกระบบราชการของมหาวิทยาลัยของรัฐแตกต่างกัน

ผลการวิจัยพบว่า อาจารย์ที่ทำงานในมหาวิทยาลัยในกรุงเทพมหานครและอาจารย์ที่ทำงานในมหาวิทยาลัยในส่วนภูมิภาคมีความต้องการการออกนอกระบบราชการไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สมมติฐานข้อที่ 3 การเปิดรับข่าวสารมีความสัมพันธ์กับความรู้เกี่ยวกับการออกนอกระบบราชการของอาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐ

ผลการวิจัยพบว่า การเปิดรับข่าวสารไม่มีความสัมพันธ์กับความรู้เกี่ยวกับการออกนอกระบบราชการของอาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังนั้นจึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 3

สมมติฐานที่ 4 การเปิดรับข่าวสารมีความสัมพันธ์กับทัศนคติที่มีต่อการออกนอกระบบราชการของอาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐ

ผลการวิจัยพบว่า การเปิดรับข่าวสารมีความสัมพันธ์ทางบวกกับทัศนคติที่มีต่อการออกนอกระบบราชการ ดังนั้นจึงเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานข้อที่ 5 การเปิดรับข่าวสารมีความสัมพันธ์กับความต้องการออกนอกระบบราชการของอาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐ

ผลการวิจัยพบว่า การเปิดรับข่าวสารไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 กับความต้องการการออกนอกระบบราชการของอาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐ จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 5

สมมติฐานข้อที่ 6 ความรู้มีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อการออกนอกระบบราชการของอาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐ

ผลการวิจัยพบว่า ความรู้ไม่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อการออกนอกระบบราชการของอาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 6

สมมติฐานข้อที่ 7 ความรู้มีความสัมพันธ์กับความต้องการการออกนอกระบบราชการของอาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐ

ผลการวิจัยพบว่า ความรู้มีความสัมพันธ์ในทางบวกกับความต้องการการออกนอกระบบราชการของอาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังนั้นจึงเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 7

สมมติฐานข้อที่ 8 ทัศนคติมีความสัมพันธ์กับความต้องการการออกนอกระบบราชการของอาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐ

ผลการวิจัยพบว่า ทัศนคติมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับความต้องการการออกนอกระบบราชการของอาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังนั้นจึงเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 8

สมมติฐานข้อที่ 9 การเปิดรับข่าวสารเป็นตัวแปรที่สามารถอธิบายความต้องการการออกนอกระบบราชการของอาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐได้มากที่สุด

ผลการวิจัยพบว่า ทศนคติเป็นตัวแปรที่สามารถอธิบายความต้องการการออกนอกระบบราชการของอาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐได้มากที่สุด จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 9

อภิปรายผลการวิจัย

สมมติฐานข้อที่ 1 อาจารย์ที่มีลักษณะทางประชากรแตกต่างกันมีการเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทศนคติและความต้องการการออกนอกระบบราชการแตกต่างกัน

1.1 อาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐที่มีลักษณะทางประชากรแตกต่างกันมีการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการออกนอกระบบราชการของมหาวิทยาลัยของรัฐแตกต่างกัน

ผลการวิจัยที่พบว่า อาจารย์ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ ตำแหน่งทางการวิชาการและประสบการณ์ในการทำงานแตกต่างกัน มีการเปิดรับข่าวสารไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 นั้นไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แต่สอดคล้องกับผลการวิจัยบางส่วนของพีระนันท์ บุรณะ โสภณ (2537) ที่พบว่า บุคคลที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีการเปิดรับข่าวสารไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 อย่างไรก็ตามผลการวิจัยนี้แตกต่างจากผลการวิจัยบางส่วนของพีระนันท์ บุรณะ โสภณ (2537) ที่พบว่า บุคคลที่มีเพศ อายุ และรายได้แตกต่างกัน มีการเปิดรับข่าวสารแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และไม่เป็นไปตามข้อค้นพบของนันทพร อติเรกโชติกุล (2540) ที่ว่า สตรีที่มีอายุ รายได้และการศึกษาต่างกัน มีการเปิดรับข่าวสารแตกต่างกัน นอกจากนี้ยังไม่สอดคล้องกับทฤษฎีการเปิดรับข่าวสารของ วิลเบอร์ แชรรัมม์ (Wilbur Schramm, 1973) ขวัญเรือน กิติวัฒน์ (2531) และแนวคิดเกี่ยวกับลักษณะทางประชากรแนวคิดของยุบล เบ็ญจรงค์กิจ (2542: 33-34) ที่ว่า คนที่มีลักษณะทางประชากรแตกต่างกันจะมีการเปิดรับข่าวสารจากสื่อต่างๆแตกต่างกันด้วย

สำหรับสาเหตุที่ทำให้ได้ผลการวิจัยที่ได้ไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยและแนวคิดดังกล่าวนั้น อาจเนื่องมาจากประการแรก อาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐไม่ว่าเป็นเพศหญิงหรือเพศชาย ต่างมีสถานะทางสังคมเดียวกัน หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ มีอาชีพเดียวกัน ดังนั้นจึงน่าจะมีพฤติกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเปิดรับข่าวสารไม่แตกต่างกัน

นอกจากนี้ในเรื่องของการศึกษานั้น อาจกล่าวได้ว่า อาจารย์ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้แม้ว่าจะมีการศึกษาต่างกัน คือ ระดับปริญญาตรี ปริญญาโทและปริญญาเอก แต่ก็จัดว่าเป็นกลุ่มที่มีการศึกษาอยู่ในระดับใกล้เคียงกัน คือเป็นผู้มีการศึกษาสูง (ตั้งแต่ปริญญาตรีขึ้นไป) อีกทั้งยังเป็นผู้ที่ต้องออกไปทำงานข้างนอก ทำให้อาจมีโอกาสในการเปิดรับสื่อ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสื่ออิเล็กทรอนิกส์น้อยลง ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ ยุกต เบ็ญจรงค์กิจ (2542: 47) ที่ว่า “พฤติกรรมในการเปิดรับข่าวสารสามารถอธิบายได้ด้วยการจัดสรรเวลาในชีวิตประจำวันของผู้รับสารเอง บุคคลที่มีการศึกษาสูงมักถูกจัดโดยแบบแผนของการทำงานที่แตกต่างกันไปจากผู้มีการศึกษาน้อย กล่าวคือ เมื่อคนมีการศึกษาสูงต้องการจะจัดสรรเวลาในการเปิดรับสาร พวกเขาจะลดเวลาที่ให้กับสื่ออิเล็กทรอนิกส์ลง” ด้วยเหตุนี้จึงอาจจะทำให้อาจารย์พลาดโอกาสในการชมหรือฟังรายการทางการศึกษาและการเมืองที่ออกอากาศในช่วงเช้าถึงเย็นและมีเนื้อหาเกี่ยวกับการออกนอกระบบ

สำหรับตัวแปรที่เหลือ ได้แก่ อายุ รายได้ ตำแหน่งทางวิชาการและประสบการณ์ในการทำงานนั้น อาจอธิบายได้ว่า แม้ว่าตัวแปรเหล่านี้จะเป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการเลือกเปิดรับข่าวสารตามทฤษฎีการเปิดรับข่าวสารและแนวคิดเกี่ยวกับลักษณะทางประชากร แต่ตัวแปรเหล่านี้ก็ไม่ได้มีอิทธิพลต่อการเปิดรับข่าวสารทั้งหมด หากเป็นเพียงปัจจัยที่มีอิทธิพลเพียงบางส่วนต่อการเปิดรับข่าวสารเท่านั้น ดังจะเห็นได้จากแนวคิดของ ทอดด์ ฮันท์และเบรนท์ ดี รูเบน (Todd Hunt and Brent d. Ruben ,1993) จอห์น ซี เมอร์ริล และโลเวนสไตน์ (John C. Merrill and Lowenstien, 1971) วิลเบอร์ แชรรมม์ (Wilbur Schramm, 1973) และ ขวัญเรือน กิติวัฒน์ (2531) ที่พบว่า ลักษณะทางประชากรไม่ใช่เป็นเพียงปัจจัยเดียวที่มีอิทธิพลต่อการเปิดรับข่าวสารของมนุษย์ ยังมีปัจจัยอื่น ๆ อีกมากมายที่เกี่ยวข้องกับการเปิดรับข่าวสาร

นอกจากผลการวิจัยที่กล่าวไปข้างต้นแล้ว ยังมีผลการวิจัยอีกข้อหนึ่งที่น่าสนใจ นั่นคือ ข้อค้นพบที่ว่า อาจารย์ที่มีตำแหน่งทางการบริหารมีการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการออกนอกระบบราชการแตกต่างกับอาจารย์ที่ไม่มีตำแหน่งทางการบริหาร ซึ่งผลการวิจัยนี้เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้และสอดคล้องกับแนวคิดของยุกต เบ็ญจรงค์กิจ (2542) ที่ว่า “คนที่มีการศึกษาสูง มีตำแหน่งหน้าที่การงานที่ดี มักถูกผลักดันให้มีความจำเป็นต้องเรียนรู้หาข้อมูลข่าวสารต่างๆให้ทันกับเหตุการณ์อยู่เสมอ” กล่าวคือ อาจารย์ที่มีตำแหน่งทางการบริหารนั้น มีความจำเป็นที่จะต้องแสวงหาข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการออกนอกระบบราชการมากกว่าอาจารย์ที่ไม่มีตำแหน่งทางการบริหาร เพราะถูกคาดหวังจากบุคคลรอบข้างว่า ควรจะเป็นผู้ที่รู้ดีที่สุดในเรื่องดังกล่าว

นอกจากนี้ด้วยตำแหน่งและหน้าที่ที่ประกอบกับแนวโน้มที่มหาวิทยาลัยจะต้องออกนอกระบบราชการภายในปี 2545 อาจจะเป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้อาจารย์ที่มีตำแหน่ง

ทางการบริหารมีความจำเป็นต้องรับฟังข่าวสารข้อมูลเกี่ยวกับการออกนอกระบบบ่อยครั้งกว่าผู้ที่ไม่มีตำแหน่งทางการบริหาร เพราะต้องเป็นผู้กำหนดนโยบาย พร้อมวางแผนประชาสัมพันธ์สื่อสารข้อมูลดังกล่าวให้อาจารย์ทั้งมหาวิทยาลัยได้รับรู้

1.2 อาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐที่มีลักษณะทางประชากรแตกต่างกันมีความรู้เกี่ยวกับการออกนอกระบบราชการของมหาวิทยาลัยของรัฐแตกต่างกัน

ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า อาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐที่มีอายุต่างกัน มีความรู้เกี่ยวกับการออกนอกระบบราชการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยอาจารย์ที่มีอายุระหว่าง 51-60 ปี มีความรู้เกี่ยวกับเรื่องนี้มากกว่าอาจารย์ที่มีอายุระหว่าง 31-40 ปี และเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สำหรับเหตุผลที่ได้ผลการวิจัยเช่นนี้ น่าจะเกิดมาจาก ตามเงื่อนไขเงินกู้จากธนาคารเพื่อการพัฒนาแห่งเอเชียได้ระบุให้มหาวิทยาลัยของรัฐทุกมหาวิทยาลัยต้องออกนอกระบบราชการภายในปี 2545 (มติคณะรัฐมนตรีในวันที่ 27 มกราคม 2541) จึงทำให้การออกนอกระบบราชการของมหาวิทยาลัยเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ ดังนั้นจึงอาจมีผลให้อาจารย์ที่มีอายุ 31-40 ปี ซึ่งยังเหลืออายุการทำงานอีกพอสมควรเกิดความเพิกเฉยต่อข่าวสารดังกล่าว เพราะอาจคิดว่าไม่ว่าจะเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับเรื่องนี้มาก/น้อยเพียงใด มหาวิทยาลัยก็ยังคงต้องออกนอกระบบราชการ ขณะที่ในช่วงของการเก็บข้อมูลเพื่อใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ร่างพระราชบัญญัติของมหาวิทยาลัยทั้ง 8 แห่งที่เป็นกลุ่มตัวอย่างของงานวิจัยในครั้งนี้ได้กำหนดไว้ว่า เมื่อมหาวิทยาลัยออกนอกระบบราชการแล้ว อาจารย์ที่เป็นข้าราชการของมหาวิทยาลัยที่มีอายุในการทำงานมากกว่า 15 ปีขึ้นไป มีสิทธิ์เลือกว่าจะออกนอกระบบราชการหรือไม่ออกนอกระบบก็ได้ ดังนั้นจึงน่าจะทำให้อาจารย์ชั้นผู้ใหญ่หรืออายุอาจารย์ที่มีอายุระหว่าง 51-60 ปี มีความจำเป็นที่จะต้องเปิดรับข่าวสารเรื่องการออกนอกระบบราชการมากกว่าอาจารย์ที่มีอายุ 31-40 ปี ทั้งนี้เพื่อใช้ในการตัดสินใจวางแผนชีวิตของตัวเองว่าจะออกนอกระบบราชการไปพร้อมๆกับมหาวิทยาลัยหรือไม่ ซึ่งตรงกับทฤษฎีการเปิดรับข่าวสารของวูคิชัย จานง (2523) ที่กล่าวไว้ว่า ข่าวสารเป็นปัจจัยที่สำคัญที่ใช้ในการประกอบการตัดสินใจของมนุษย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อมนุษย์เกิดความไม่แน่ใจในเรื่องหนึ่งเรื่องใดมากเท่าใด ความต้องการข่าวสารก็ยิ่งมากขึ้นเท่านั้น

สำหรับผลการวิจัยที่พบว่า อาจารย์ที่มีเพศแตกต่างกัน มีความรู้เกี่ยวกับการออกนอกระบบราชการของมหาวิทยาลัยของรัฐแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 โดยเพศชายมีความรู้ในเรื่องนี้มากกว่าเพศหญิงนั้น อาจอธิบายได้ว่า ผู้หญิงและผู้ชายมีความแตกต่างกันมากในเรื่องของเนื้อหาที่เลือกเปิดรับ โดยเพศหญิงมักเลือกที่จะเปิดรับข่าวสารที่มีเนื้อหาบันเทิงมากกว่าเพศชาย ในขณะที่เพศชายชอบที่จะเปิดรับข่าวสารที่มีเนื้อหา

หนักๆ ซึ่งตรงกับแนวคิดของยุบล เบ็ญจรงค์กิจ (2542) ที่ว่า “เรื่องเนื้อหาโทรทัศน์นั้นพบว่า เพศหญิงนิยมดูรายการละคร ในขณะที่เพศชายชอบดูข่าวและกีฬามากกว่า” ดังนั้นจึงน่าจะเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้อาจารย์ทั้งสองเพศมีความรู้แตกต่างกัน เพราะประเด็นเกี่ยวกับการออกนอกระบบราชการนั้นแม้ว่าจะเป็นประเด็นที่เกี่ยวข้องกับอาจารย์ทั้งเพศชายและเพศหญิง แต่ก็เป็นประเด็นที่หนัก จึงน่าจะทำให้อาจารย์เพศหญิงส่วนใหญ่ไม่ค่อยจะสนใจที่จะเปิดรับ ทำให้มีความรู้เกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวน้อย ขณะที่อาจารย์เพศชายสนใจที่จะดูหรือฟังข่าวสารที่มีเนื้อหาหนักๆ อยู่แล้ว จึงทำให้มีความรู้ในเรื่องนี้มากกว่า นอกจากนี้อาจเป็นไปได้ว่า เนื่องจากโดยปกติแล้ว ผู้หญิงมักจะเป็นแม่บ้านมากกว่าทำงานนอกบ้าน (ยุบล เบ็ญจรงค์กิจ, 2542) และไม่ได้เป็นผู้นำครอบครัว ดังนั้นอาจารย์ผู้หญิงอาจมี วัตถุประสงค์ในการทำงานแตกต่างจากอาจารย์ผู้ชาย คืออาจมาทำงานเพราะต้องการพบปะเพื่อนฝูงมากกว่าหวังความก้าวหน้าในการทำงาน จึงอาจส่งผลให้อาจารย์เพศชายไม่สนใจเกี่ยวกับการออกนอกระบบราชการเท่าที่ควร ทำให้มีความรู้ในเรื่องดังกล่าวน้อยกว่าผู้ชาย

1.3 อาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐที่มีลักษณะทางประชากรแตกต่างกันมีทัศนคติแตกต่างกัน

ผลการวิจัยที่พบว่า อาจารย์ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งทางวิชาการ ตำแหน่งทางการบริหาร ประสบการณ์ในการทำงานแตกต่างกัน มีทัศนคติต่อการออกนอกระบบราชการของมหาวิทยาลัยของรัฐแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้และสอดคล้องกับแนวคิดของ วิลเลียม ดี บรูค (William D. Brook, 1971: 211-212) ที่กล่าวไว้ว่า คนต่างรุ่นต่างวัยมีทัศนคติและความนึกคิดแตกต่างกัน นอกจากนี้ยังตรงกับแนวคิดของยุพา สุภากุล (2540: 88) ที่ว่า “ผู้หญิงและผู้ชายมีความแตกต่างกันอย่างมากในเรื่องความคิด ค่านิยมและทัศนคติ ทั้งนี้เพราะวัฒนธรรมและสังคมกำหนดบทบาทและกิจกรรมของสองเพศไว้ต่างกัน” อีกทั้งยังสอดคล้องกับแนวคิดของปรมะ สตะเวทิน (2540: 116) ที่ว่า คนที่ได้รับการศึกษาในระดับต่างๆกัน ในยุคสมัยที่ต่างกัน ในระบบการศึกษาที่ต่างกัน ในสาขาวิชาที่ต่างกัน มีความรู้สึกนึกคิด อุดมการณ์และความต้องการที่แตกต่างกันไปและสอดคล้องกับแนวคิดของเบอร์กู้น (Burgoon, 1974 : 61) ที่ว่า คนที่มีตำแหน่งหน้าที่การงานแตกต่างกัน มีประสบการณ์แตกต่างกันย่อมมีทัศนคติ ค่านิยมและเป้าหมายที่แตกต่างกัน

1.4 อาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐที่มีลักษณะทางประชากรแตกต่างกันมีความต้องการการออกนอกระบบราชการแตกต่างกัน

จากผลการวิจัยที่พบว่า อาจารย์ที่มีอายุแตกต่างกันมีความต้องการการออกนอกระบบราชการแตกต่างกัน โดยอาจารย์ที่มีอายุ 21-30 ปีมีความต้องการการออกนอกระบบราชการมากกว่าอาจารย์ที่มีอายุ 31-40 ปีนั้น เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1

จากผลการวิจัยของอุทุมพร จันทพร (2539) พบว่า คณาจารย์ส่วนใหญ่ทราบเรื่องการบริหารงานของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ แต่ยังมีข้อวิตกในเรื่องการประเมินผลความมั่นคงในอนาคตและฐานะของพนักงานของมหาวิทยาลัยนอกระบบราชการ ดังนั้นจึงอาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้อาจารย์ที่มีอายุระหว่าง 31-40 ปี ซึ่งอยู่ในวัยที่ต้องการความมั่นคงในชีวิตและต้องการสร้างเนื้อสร้างตัว มีความต้องการออกนอกระบบน้อยกว่าอาจารย์รุ่นใหม่ ๆ (21-30 ปี) ซึ่งมีอายุการทำงานอีกนาน มีอุดมการณ์แรงกล้าและมีไฟในการทำงานอยู่ ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของปรเม สตะเวทิน (2540) ที่ว่า “คนที่มีวัยต่างกัน มักจะมีความต้องการในสิ่งต่างๆแตกต่างกันด้วย เช่นคนในวัยกลางคนมักจะคิดในเรื่องความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน การรักษาพยาบาล การมีบ้านและที่ดินเป็นของตนเอง ในขณะที่คนหนุ่มสาวอาจจะสนใจในเรื่องการศึกษา ความยุติธรรมและความเสมอภาคในสังคม”

สำหรับผลการวิจัยที่พบว่า อาจารย์ที่มีเพศต่างกัน มีความต้องการการออกนอกระบบราชการแตกต่างกัน โดยเพศชายมีความต้องการการออกนอกระบบราชการมากกว่าเพศหญิงนั้น อาจอธิบายได้ว่า โดยธรรมชาติแล้ว เพศชายมักจะมีความกล้าได้กล้าเสียมากกว่าเพศหญิง ดังนั้นจึงน่าจะเป็นเหตุผลที่ทำให้ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้

สมมติฐานข้อที่ 2 อาจารย์มหาวิทยาลัยในกรุงเทพมหานครและอาจารย์มหาวิทยาลัยในส่วนภูมิภาคมีการเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทักษะคติและความต้องการการออกนอกระบบราชการแตกต่างกัน

ผลการวิจัยพบว่า อาจารย์ที่ทำงานในมหาวิทยาลัยในกรุงเทพมหานครและอาจารย์ที่ทำงานในมหาวิทยาลัยในส่วนภูมิภาคมีการเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทักษะคติและความต้องการการออกนอกระบบราชการไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2 ทั้งนี้เนื่องจากการที่อาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐไม่ทำงานที่มหาวิทยาลัยในกรุงเทพมหานครหรือในส่วนภูมิกาศนั้น ต่างก็มีสถานะทางสังคม

และเศรษฐกิจคล้ายคลึงกัน หรือกล่าวคือ มีอาชีพเดียวกัน มีการศึกษาอยู่ในระดับสูง ใกล้เคียงกัน มีตำแหน่งหน้าที่การงานและความรับผิดชอบใกล้เคียงกัน ดังนั้นจึงน่าจะมีพฤติกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งพฤติกรรมสื่อสารไม่แตกต่างกัน ดังที่เบอร์กูม (Burgoom, 1974) กล่าวไว้ว่า “การวิจัยทางนิเทศศาสตร์ได้ชี้ให้เห็นว่าสถานะทางสังคมและเศรษฐกิจทำให้คนมีวัฒนธรรมที่ต่างกัน มีประสบการณ์ในการทำงานที่ต่างกัน มีทัศนคติ ค่านิยม และเป้าหมายที่แตกต่างกัน” ขณะที่ปรเม สตะเวทิน (2540) ได้กล่าวไว้ในทำนองเดียวกันว่า “คนที่มีอาชีพต่างกันย่อมมองโลก มีแนวคิด มีอุดมการณ์ มีค่านิยมต่อสิ่งต่างๆแตกต่างกันออกไป คนที่เป็นข้าราชการมักคำนึงถึงยศถาบรรดาศักดิ์ ศักดิ์ศรี และเกียรติภูมิของคนเป็นข้าราชการ...อาจารย์มหาวิทยาลัยถูกกำหนดบทบาทโดยสังคมให้เป็นคนสมถะ ขลุกอยู่กับการค้นคว้าทดลอง ยึดมั่นอุดมการณ์และความมีอิสระเสรีทางความคิด จนกระทั่งกลายเป็นคนที่ยืนอยู่บนหอคอยงาช้าง ไม่รู้จักสัมผัสความจริง”

อย่างไรก็ดีผลการวิจัยไม่ตรงกับแนวคิดเกี่ยวกับลักษณะทางภูมิศาสตร์ของ เวลล์, เบอร์เน็ต และเมอร์รี่ดี (William Well, John Burnett และ Sandra Moriarty, 1995) คอตเลอร์ (2000) และ ชุบล เบ็ญจรงค์กิจ (2542) ที่ว่าผู้รับสารที่มีลักษณะทางภูมิศาสตร์แตกต่างกัน มักจะมีความต้องการในสินค้าและบริการ ตลอดจนความรู้ ทัศนคติและพฤติกรรมที่แตกต่างกันไป” ทั้งนี้เนื่องจากมหาวิทยาลัยไม่ว่าจะในกรุงเทพมหานครหรือส่วนภูมิภาค นั้นต่างก็เป็นศูนย์รวมของความเจริญ กล่าวคือ ที่ใดมีมหาวิทยาลัย ที่นั้นย่อมมีความเจริญ มีวิทยาการเจริญก้าวหน้ามากกว่าที่อื่นๆ ดังนั้นจึงทำให้การเข้าถึงสื่อต่างๆ รวมทั้งความรู้ และทัศนคติของอาจารย์ไม่น่าจะแตกต่างกันมาก นอกจากนี้ถ้าพิจารณาจากแนวคิดเกี่ยวกับ พัฒนาการของมหาวิทยาลัยแล้วจะพบว่าถึงแม้ว่ามหาวิทยาลัยในแต่ละแห่งจะมีวัตถุประสงค์และอุดมการณ์ในการก่อตั้งมหาวิทยาลัยแตกต่างกัน แต่วัตถุประสงค์หนึ่งในการตั้งมหาวิทยาลัยที่ทุกมหาวิทยาลัยมีเหมือนกันก็คือ เพื่อพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเพื่อพัฒนาคนในประเทศ ประกอบกับมหาวิทยาลัยที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นมหาวิทยาลัยเก่าแก่ที่ตั้งขึ้นมานานแล้ว ดังนั้นอาจารย์มหาวิทยาลัยซึ่งเป็นบุคลากรคนหนึ่งของมหาวิทยาลัย จึงไม่น่าจะมีความต้องการการออกนอกระบบราชการที่แตกต่างกันมากนัก

สมมติฐานข้อที่ 3 การเปิดรับข่าวสารมีความสัมพันธ์กับความรู้เกี่ยวกับการออกนอกระบบราชการของอาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐ

ผลการวิจัยพบว่า การเปิดรับข่าวสารไม่มีความสัมพันธ์กับความรู้เกี่ยวกับการออกนอกระบบราชการของอาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐ ดังนั้นจึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่

3 และ ไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยของแซชเชอร์ (Zacher, 1975) แพนและออสท์แมนท์ (Zhongdang Pan Ronald E. Ostmao, 1991) เคอร์แมน (Vinerat Kieman, 1996) มุกดาแก้วมณีโชค (2532) นฤพล โรหิตจันทร (2534) กนกรัตน์ สุชะวัฒนะ (2534) กิติ สมานไทย (2534) สุภารักษ์ จูตระกูล (2536) สนิ นัยวิจิ (2538) วันทนีย์ ศิริสุข (2539) ดานินทร์ กิจนิชี (2540) และ ศิริลักษณ์ อริยบัญญัติ (2540) ที่ได้ข้อค้นพบในแนวทางเดียวกันว่า การเปิดรับข่าวสารมีความสัมพันธ์กับความรู้ ขณะที่สอดคล้องกับงานวิจัยของสุมาลี ตั้งจิตต์ศีล (2536) และสุกัลยา บัณฑิตนุชร (2541) ที่พบว่า การเปิดรับข่าวสารไม่มีความสัมพันธ์กับความรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สำหรับสาเหตุที่ทำให้ได้ผลการวิจัยเช่นนี้ อาจเกิดจากการประชาสัมพันธ์ที่ยังไม่ต่อเนื่องและทั่วถึง ดังจะเห็นได้จากผลการวิจัยที่พบว่า อาจารย์เปิดรับข่าวสารโดยรวมอยู่ในระดับต่ำและอาจารย์ส่วนใหญ่เห็นว่าการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการออกนอกระบบราชการแย่มากและควรปรับปรุงให้ดีขึ้น ซึ่งการสื่อสารน้อยก็อาจส่งผลให้อาจารย์ได้รับข่าวสารเรื่องดังกล่าวน้อย และอาจนำไปสู่การอธิบายได้โดยการเปรียบเทียบผลการวิจัยกับแนวคิดเกี่ยวกับ “ความรู้” ตามคำจำกัดความของ เบนจามิน บลูม (Benjamin S. Bloom, 1967 : 271) วิชัย วงศ์ใหญ่ (2523 : 130) ประภาเพ็ญ สุวรรณ (2526 : 16) และสุรพงษ์ โสธนะเสถียร (2533 : 120-121) ดังนี้

1. “ความรู้” เกิดจากประสบการณ์

คำว่า “ประสบการณ์” ในที่นี้ ไม่ได้หมายถึงแต่การเปิดรับข่าวสารจากสื่อต่างๆ เพียงอย่างเดียว ดังนั้นการที่อาจารย์มีความรู้เกี่ยวกับการออกนอกระบบราชการมาก อาจเกิดจากการที่ประสบการณ์ในด้านอื่นๆ เช่น อาจารย์อาจจะได้เคยไปดูงานของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐในต่างประเทศด้วยตัวเองและเห็นข้อดี-ข้อเสียของระบบดังกล่าวด้วยตัวเอง หรือ อาจารย์ที่สนใจเกี่ยวกับเรื่องนี้ก็อาจจะศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการออกนอกระบบราชการด้วยตนเอง โดยอาจค้นหาจากหนังสือต่างๆที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น ดังนั้นจึงทำให้อาจารย์มีความรู้เกี่ยวกับเรื่องนี้มาก โดยไม่ต้องเปิดรับสื่อประชาสัมพันธ์ใดๆของผู้ส่งสาร และเนื่องจากแนวคิดเกี่ยวกับการออกนอกระบบราชการนี้ได้รับการวิพากษ์วิจารณ์กันมานานกว่า 30 ปีแล้ว เพราะฉะนั้นอาจารย์รุ่นเก่าๆที่มีอายุมากหรือมีประสบการณ์ในการทำงานในมหาวิทยาลัยมาก ก็อาจจะเคยได้รับข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวมาก่อนหน้านี้แล้ว ซึ่งข้อมูลเหล่านั้นก็จะทำให้อาจารย์มีความรู้เกี่ยวกับการออกนอกระบบราชการของมหาวิทยาลัยของรัฐบ้างไม่มากก็น้อย

2. “ความรู้” เป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับ “ความจำ” กับสภาพทางจิตวิทยา

การที่ได้ผลการวิจัยที่ว่า การเปิดรับข่าวสารไม่มีความสัมพันธ์กับความรู้เกี่ยวกับการออกนอกระบบราชการนั้น อาจเกิดจากการที่อาจารย์มีเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับเรื่องนี้

จากสื่อต่างๆ แต่จำสาระสำคัญไม่ได้ เนื่องจากมีงานจำนวนมากที่ต้องทำ นอกจากนี้การที่อาจารย์มีทัศนคติไม่ดีต่อการออกนอกระบบราชการ ก็อาจเป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้อาจารย์ไม่อยากจะจดจำเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าว ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ โจเซฟ ที แคลปเปอร์ (1960) และ ชงชัย สันติวงษ์ (2540) ที่ว่า บุคคลจะเลือกจดจำข่าวสารในส่วนที่ตรงกับความสนใจ ความต้องการ ทัศนคติ ฯลฯ ของตนเอง และมักจะลืมหรือไม่นำไปถ่ายทอดต่อในส่วนที่ตนเองไม่สนใจ ไม่เห็นด้วย โดยข่าวสารที่คนเราเลือกจดจำไว้นั้น มักมีเนื้อหาที่จะช่วยเสริมสนับสนุนความรู้สึกรู้สึกนึกคิดของตัวเอง

สมมติฐานข้อที่ 4 การเปิดรับข่าวสารมีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อการออกนอกระบบราชการของอาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐ

ผลการวิจัยที่พบว่า การเปิดรับข่าวสารมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับทัศนคติต่อการออกนอกระบบราชการของอาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 4 และสอดคล้องกับงานวิจัยของไอโนอุอิ (Inoue, 1998 อ้างใน <http://www.car.chula.ac.th>) มุกดา แก้วมูนิโชค (2532) นฤพล โรหิตจันทร์ (2534) กนกรัตน์ สุชะวัฒนะ (2534) สนิ นัยวินิจ (2538) และชนินทร์ กิจนิษฐ์ (2540) ที่ค้นพบว่า การเปิดรับข่าวสารมีความสัมพันธ์กับทัศนคติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 อย่างไรก็ตามผลการวิจัยนี้แตกต่างจากข้อค้นพบของ สุมาลี ตั้งจิตต์สีล (2537) ศศิวิมล ปานศรี (2537) และ สุกัลยา บุญขันธ์ชูร (2541) ที่ว่า การเปิดรับข่าวสารไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 กับทัศนคติ

นอกจากผลการวิจัยจะสอดคล้องกับงานวิจัยที่กล่าวมาทั้งหมดแล้ว ผลการวิจัยยังตรงกับทฤษฎีการเปิดรับข่าวสารตามแนวคิดของ ทอดด์ ฮันท์ และเบรนต์ดี รูเบน (Todd Hunt and Brent d. Ruben, 1993) วิลเบอร์ แชรรมม์ (Wilbur Schramm, 1973) จอห์น ซี เมอร์ริลและโลเวนสตีน (John C. Merrill and Lowenstien, 1971) ขวัญเรือน กิติวัฒน์ (2531) และแนวคิดเกี่ยวกับทัศนคติของ ชงชัย สันติวงษ์ (2540) ที่ว่า ข่าวสารที่มนุษย์ได้รับในกระบวนการสื่อสารแต่ละครั้งนั้นมีมากมายเกินกว่าที่บุคคลแต่ละคนจะรับไว้ได้ทั้งหมด ดังนั้นจึงทำให้เกิดกระบวนการเลือกสรรข่าวสารขึ้น ซึ่งกระบวนการเลือกสรรนี้ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายปัจจัยด้วยกัน และปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญและมีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อการเลือกเปิดรับข่าวสารของมนุษย์ก็คือ ทัศนคติ โดยมนุษย์มีแนวโน้มที่จะเลือกเปิดรับข่าวสารที่เข้ากันได้กับทัศนคติเดิมของตนมากกว่าสารที่ขัดแย้งกับความรู้สึกของตน

ในทางกลับกัน การเปิดรับข่าวสารของมนุษย์ก็เป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญและมีอิทธิพลต่อการก่อตัวของทัศนคติเช่นเดียวกัน ดังที่ ชงชัย สันติวงษ์ (2540) ได้กล่าวไว้ว่า

“ทัศนคติจะมีพื้นฐานมาจากชนิด ขนาดของข่าวสาร ข้อมูลที่แต่ละคนได้รับมา และลักษณะของแหล่งที่มาของข้อมูลข่าวสารอีกด้วย ด้วยกลไกของการเลือกเฟ้นในการมองเห็นปัญหาและเข้าใจปัญหาต่างๆ ข่าวสารข้อมูลบางส่วนที่เข้ามาสู่ตัวบุคคลนั้น จะทำให้บุคคลนั้นเก็บไปคิดและสร้างเป็นทัศนคติขึ้นมาได้”

อย่างไรก็ตาม มีข้อที่น่าสนใจที่ได้จากการวิจัย 2 ประการด้วยกันคือ ประการแรก สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข่าวสารและทัศนคติที่คำนวณได้นั้นมีค่าต่ำมากคือ เพียงแค่ 0.14 เท่านั้น ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่า ถึงแม้การเปิดรับข่าวสารและทัศนคติจะมีความสัมพันธ์ ซึ่งกันและกัน แต่ก็ยังเป็นความสัมพันธ์เพียงแค່บางส่วนเท่านั้น หรืออาจกล่าวได้ว่า ยังมีปัจจัยอื่นๆอีกมากมายที่เกี่ยวข้องกับทั้ง 2 ตัวแปรนี้

ประการที่สองก็คือ เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชน สื่อบุคคล และสื่อเฉพาะกิจกับทัศนคติที่มีต่อการออกนอกระบบราชการแล้ว พบว่า มีเพียงการเปิดรับข่าวสารจากสื่อเฉพาะกิจเท่านั้นที่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

การที่ได้ผลการวิจัยเช่นนี้อาจเนื่องมาจาก

1. สื่อเฉพาะกิจ มีประสิทธิภาพในการส่งสารไปสู่กลุ่มเป้าหมายที่เฉพาะเจาะจงอย่างเช่น อาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐได้ดี นอกจากนี้สื่อเฉพาะกิจยังสามารถควบคุมเนื้อหาได้ ดังนั้นจึงน่าจะทำให้อาจารย์ที่เปิดรับข่าวสาร มีทัศนคติไปในทิศทางที่ผู้ส่งสารต้องการได้
2. สื่อมวลชน อาจไม่ค่อยได้ให้ความสนใจที่จะนำเสนอข่าวสารเกี่ยวกับเรื่องออกนอกระบบราชการของมหาวิทยาลัยของรัฐมากเท่าที่ควร ซึ่งน่าจะเกิดจากการที่นโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับเรื่องนี้ไม่ชัดเจน ประกอบกับการที่ผู้ส่งสารหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการประชาสัมพันธ์อาจจะเลยหรือไม่ให้ความสำคัญกับการชี้แจงข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการออกนอกระบบราชการของมหาวิทยาลัยของตนให้สื่อมวลชนได้รับทราบ เป็นผลให้สื่อมวลชนมีข้อมูลไม่เพียงพอที่จะนำเสนอข่าวดังกล่าว จึงทำให้อาจารย์ไม่มีโอกาสที่จะเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชนเท่าที่ควร ส่งผลให้อาจารย์ยังมีทัศนคติเดิมหรือไม่เปลี่ยนแปลง และถ้าพิจารณาจากแนวคิดเกี่ยวกับอิทธิพลของสื่อมวลชนของแคลปเปอร์ (Klapper, 1960) และ เบ็ตติงเฮาส์ (Bettinghaus, 1965) ประกอบกับทฤษฎีผลอันจำกัดของสื่อ (Limited Effect Theory) ของกาญจนา แก้วเทพ (2543) แล้วจะพบว่า สื่อมวลชนไม่ได้มีอิทธิพลโดยตรงต่อประชาชน หากแต่เป็นผู้สนับสนุนทัศนคติเดิมให้เข้มแข็งขึ้นเท่านั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มคนที่เป็นผู้ใหญ่ที่มีวุฒิภาวะทางการรับรู้ เช่น อาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ สื่อมวลชนแทบจะเอาชนะใจไม่ได้เลย พวกเขากล้าที่จะคัดค้านข่าวสารจากสื่อ และการเลือกใช้สื่อของคนกลุ่มนี้ก็จะเลือกใช้ตามความคิดเห็นที่มีอยู่ของเขามากกว่า

นอกจากนี้แนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพของสื่อมวลชน ของ วาสนา จันทร์สว่างและทัศนีย์ อินทรสุขศรี (2532) อาจนำมาอธิบายผลการวิจัยได้ว่า สื่อมวลชนทุกประเภทอยู่ในความควบคุมของรัฐบาล เพราะฉะนั้นสื่อมวลชนจึงมักเป็นกระบอกเสียงให้รัฐบาล มุ่งโฆษณาประชาสัมพันธ์ หรือเน้นการโฆษณาชวนเชื่อผลงานของรัฐบาลมากกว่านำเสนอสาระที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชน ในการนำเสนอเรื่องการออกนอกระบบราชการของมหาวิทยาลัยของรัฐก็เช่นกัน สื่อมวลชนมักจะนำเสนอเฉพาะคำกล่าวของผู้นำประเทศเท่านั้น ไม่ค่อยนำเสนอสาระสำคัญหรือแนวคิดเกี่ยวกับการออกนอกระบบราชการเท่าไรนัก หรืออาจกล่าวได้ว่าสื่อมวลชนอาจจะเสนอข่าวสารเกี่ยวกับการออกนอกระบบราชการในประเด็นที่ไม่ตรงกับความสนใจของอาจารย์ ดังนั้นอาจเป็นอีกเหตุผลหนึ่งที่ทำให้การเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชนไม่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติ

3. **สื่อบุคคล** ถึงแม้ว่าจะมีทฤษฎีจำนวนมากที่กล่าวถึงสื่อบุคคลว่า มีอิทธิพลต่อการชักจูงโน้มน้าวให้คนเปลี่ยนแปลงทัศนคติได้ดีที่สุด แต่จากการศึกษากลับพบว่าการเปิดรับข่าวสารจากสื่อบุคคลไม่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ อาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐ ซึ่งเป็นผู้รับสารไม่เชื่อถือและไว้วางใจในตัวผู้ส่งสาร ซึ่งได้แก่ผู้บริหาร ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเรื่องประสิทธิภาพของสื่อบุคคลของ เกศินี จุฑาวิจิตร (2540) นอกจากนี้จากผลการวิจัยพบว่า อาจารย์เปิดรับข่าวสารจากสื่อบุคคลอยู่ในระดับต่ำมาก ดังนั้นจึงอาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้สื่อบุคคล ซึ่งได้แก่ อาจารย์มหาวิทยาลัยเดียวกันและอาจารย์ ต่างมหาวิทยาลัยมีความรู้เกี่ยวกับเรื่องนี้ไม่เพียงพอ ทำให้ไม่สามารถโน้มน้าวใจผู้รับสารได้ในที่สุด

สมมติฐานข้อที่ 5 การเปิดรับข่าวสารมีความสัมพันธ์กับความต้องการออกนอกระบบราชการของอาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐ

ผลการวิจัยพบว่า การเปิดรับข่าวสารไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 กับความต้องการการออกนอกระบบราชการของอาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐ จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 5

การที่ได้ข้อค้นพบเช่นนี้ น่าจะเกิดจากการที่อาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐเป็นคนที่มีความรู้ด้านสังคม อีกทั้งยังเป็นผู้ที่มีการศึกษาอยู่ในระดับสูง ทำให้มีความจำเป็นที่จะต้องเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการออกนอกระบบราชการแม้ว่าจะโดยส่วนตัวแล้วจะต้องการออกนอกระบบราชการหรือไม่ก็ตาม ดังที่ชาร์ล เค อัทकिन (Charles K. Atkin, 1973) ได้กล่าวไว้ว่า “บุคคลที่เปิดรับข่าวสารมาก ย่อมมีหูตา กว้างไกล มีความรู้ความเข้าใจในสภาพแวดล้อม และเป็นคนทันเหตุการณ์กว่าบุคคลที่เปิดรับข่าวสารน้อย” หรืออาจกล่าว

ได้อีกนัยหนึ่งว่า อาจารย์อาจไม่ได้เปิดรับข่าวสารเพื่อตอบสนองความต้องการการออกนอกระบบราชการ หากแต่อาจจะเปิดรับข่าวสารเพื่อตอบสนองความต้องการในด้านอื่นๆ เช่น เพื่อต้องการรู้เหตุการณ์ หรือ เพื่อนำไปพูดคุยสนทนา เพื่อต้องการมีส่วนร่วม ฯลฯ นอกจากนี้จากผลการวิจัยที่พบว่า อาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐส่วนใหญ่มีความต้องการการออกนอกระบบราชการอยู่ในระดับปานกลางนี้ อาจชี้ให้เห็นได้ว่า ณ ขณะนี้อาจารย์ส่วนมากยังไม่ได้ตัดสินใจอย่างเด็ดขาดว่าต้องการออกนอกระบบราชการหรือไม่ เพราะยังไม่เข้าใจ แนวคิดเกี่ยวกับการออกนอกระบบราชการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของปริยาพร วงศ์อนุตรโรจน์และวิไลวรรณ วอนยอดพันธ์ (2536) ซึ่งได้ศึกษาวิจัยความคิดเห็นของคณาจารย์เกี่ยวกับการออกนอกระบบราชการของสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง และพบว่า อาจารย์ส่วนใหญ่เกินร้อยละ 50 เล็กน้อยไม่เห็นด้วยกับการออกนอกระบบราชการ เพราะไม่เข้าใจรูปแบบของการออกนอกระบบราชการของสถาบัน ดังนั้นอาจารย์จึงมีความจำเป็นที่จะต้องเปิดรับข่าวสารข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวเพิ่มขึ้น เพื่อนำมาใช้ในการตัดสินใจวางแผนชีวิตของตนเอง ดังที่ วุฒิชัย จานง (2523) ได้กล่าวว่า ข่าวสารเป็นปัจจัยที่สำคัญที่ใช้ในการประกอบการตัดสินใจของมนุษย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อมนุษย์เกิดความไม่แน่ใจในเรื่องหนึ่งเรื่องใดมากเท่าใด ความต้องการข่าวสารก็ยิ่งมากขึ้นเท่านั้น

อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาในมุมกลับกันจะเห็นว่า จากการวิจัยพบว่า อาจารย์เปิดรับข่าวสารในภาพรวมอยู่ในระดับต่ำ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการที่ผู้ส่งสารหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการประชาสัมพันธ์ในเรื่องนี้อาจจะสื่อสารกับอาจารย์ไม่ทั่วถึงหรืออาจจะยังไม่ต่อเนื่อง ทำให้อาจารย์ที่มีความต้องการการออกนอกระบบราชการมาก ไม่สามารถเปิดรับข่าวสารเพื่อสนองความต้องการของตัวเองได้ จึงทำให้ผลการวิจัยที่ได้ออกมาเป็นเช่นนี้

สมมติฐานที่ 6 ความรู้มีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อการออกนอกระบบราชการของอาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐ

ผลการวิจัยพบว่า ความรู้ไม่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อการออกนอกระบบราชการของอาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 6 และไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของสุมาลี ตั้งจิตต์ศีล (2537) สนิ นัยวินิจ (2538) และสาวิตรี สุตรา (2539) ที่พบว่าความรู้มีความสัมพันธ์กับทัศนคติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่สอดคล้องกับผลการวิจัยของศศิวิมล ปาลศรี (2537) ที่พบว่าความรู้ไม่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สำหรับสาเหตุที่ทำให้ได้ผลการวิจัยเช่นนี้ อาจอธิบายได้โดยใช้แนวคิดเรื่ององค์ประกอบทัศนคติของ แฮร์รี่ ซี ทริแอนดิส (Harry C. Triandis, 1971) ที่ว่า ทัศนคติ

ประกอบด้วยความรู้ความเข้าใจและความชอบพอหรือส่วนของความรู้สึก ซึ่งความรู้นี้เป็นเพียงแง่หนึ่งประกอบหนึ่งของทัศนคติเท่านั้น ดังนั้นการที่อาจารย์มีความรู้เกี่ยวกับการออกนอกระบบราชการของมหาวิทยาลัยของรัฐมากนั้น ก็ไม่จำเป็นเสมอไปที่จะมีทัศนคติดีหรือไม่ดีต่อการออกนอกระบบ เพราะ การที่อาจารย์จะมีทัศนคติที่ดีหรือไม่ดีต่อการออกนอกระบบราชการ อาจขึ้นอยู่กับความชอบ-ไม่ชอบและการประเมินข้อมูลข่าวสารที่มีอยู่ของอาจารย์ที่มีต่อการออกนอกระบบราชการด้วย ซึ่งตรงกับแนวคิดเรื่อง ทัศนคติและการเลือกเฟ้นสิ่งที่ได้รับเข้ามาของชัช สันติวงษ์ (2540) ที่ว่า ข้อมูลข่าวสารที่มีอยู่ทั้งหมดก็มีแนวโน้มที่จะเปลี่ยนแปลงทัศนคติได้เสมอไป ทั้งนี้เพราะกระบวนการเปรียบเทียบและการคิดวิเคราะห์ของคน คนทุกคนมักจะสามารถในการกรองหรือเลือกเฟ้นสิ่งที่ได้รับเข้ามาโดยข้อมูลที่เข้ากันไม่ได้กับความชอบพอหรือทัศนคติเดิม ย่อมจะถูกละเว้นหรือกรองออกไปเสมอ

ในทางกลับกัน การที่อาจารย์มีทัศนคติที่ไม่ดีต่อการออกนอกระบบราชการ ก็ไม่จำเป็นที่จะทำให้อาจารย์มีความรู้มากหรือน้อยเกี่ยวกับเรื่องนี้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะอาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐเป็นผู้มีการศึกษาอยู่ในระดับสูง อีกทั้งเรื่องเกี่ยวกับการออกนอกระบบราชการเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับอาจารย์โดยตรง ทำให้อาจารย์จำเป็นต้องมีความรู้เกี่ยวกับเรื่องนี้บ้างไม่มากก็น้อย แม้ว่าอาจารย์จะไม่ชอบแนวคิดดังกล่าวก็ตาม

นอกจากนี้ การที่อาจารย์มีการเปิดรับข่าวสารจากสื่อโดยรวมอยู่ในระดับต่ำมากก็อาจนำไปสู่ผลที่ว่า ความรู้ไม่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อการออกนอกระบบราชการได้เช่นกัน เนื่องจากข้อมูลข่าวสารนี้มีความสำคัญต่อการเกิดความรู้ของปัจเจกบุคคล ขณะเดียวกันข้อมูลข่าวสารก็มีความสำคัญต่อการก่อตัวของทัศนคติ ดังที่ชัช สันติวงษ์ (2540) ได้กล่าวไว้ว่า “ทัศนคติมีพื้นฐานมาจากชนิด ขนาดของข่าวสาร ข้อมูลที่แต่ละคนได้รับมา และลักษณะของแหล่งที่มาของข่าวสารข้อมูลอีกด้วย...”

สมมติฐานข้อที่ 7 ความรู้มีความสัมพันธ์กับความต้องการการออกนอกระบบราชการของอาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐ

ผลการวิจัยพบว่า ความรู้มีความสัมพันธ์ในทางบวกกับความต้องการการออกนอกระบบราชการของอาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังนั้นจึงเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 7

จากผลการวิจัย อาจสามารถอธิบายได้โดยใช้แนวคิดเกี่ยวกับความต้องการของมาสโลว์ (Maslow, 1970) และ เฮอร์ซเบิร์ก (Herzberg, 1953) เปรียบเทียบกับแนวคิด

เกี่ยวกับการออกนอกระบบ (ความรู้เกี่ยวกับการออกนอกระบบราชการ) ของ
ทบวงมหาวิทยาลัย (แหล่งที่มา : <http://www.mua.go.th>) ได้ดังนี้

แนวคิดของ มาสเตอร์	แนวคิดของเซอร์ชีย์เบิร์ก	แนวคิดเกี่ยวกับการออกนอกระบบราชการของ มหาวิทยาลัยของรัฐ
1. ความต้องการ ทางร่างกาย และ ความ มั่นคงปลอดภัย	1. ค่าจ้าง เงินเดือน 2. สภาพการทำงาน 3. ความมั่นคงของงาน 4. นโยบายและการ บริหารองค์กร	1. อาจารย์จะได้รับเงินเดือนและสิทธิ ประโยชน์อื่นๆ ไม่น้อยกว่าที่เคยได้รับใน ระบบราชการ 2. มีอุปกรณ์ที่ทันสมัยมากขึ้น คล่องตัวขึ้น แต่ไม่สามารถไปรับงานพิเศษในเวลา ทำงานได้ 3. ความมั่นคงของงานเพิ่มขึ้น อยู่กับ ความสามารถในการทำงานของตนเอง 4. สภามหาวิทยาลัยมีบทบาทสูงสุดในการ บริหาร
2. ความต้องการ ทางสังคม	5. ความสัมพันธ์กับ หัวหน้า 6. ความสัมพันธ์กับ ลูกน้อง 7. วิธีการบังคับบัญชา	5. ความสัมพันธ์และวิธีการบังคับบัญชา ยังคงเป็นเหมือนตอนที่มหาวิทยาลัยอยู่ใน ระบบราชการ
3. ความต้องการ การยอมรับ นับถือ และ สถานภาพ	8. สถานภาพ 9. การยอมรับ 10. ความก้าวหน้า	6. อาจารย์ยังคงได้รับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ และสามารถชี้ตำแหน่งทางวิชาการเป็น ค่านำหน้าชื่อได้ 7. การเป็นที่ยอมรับของสังคมขึ้นอยู่กับ ความสามารถของตนเอง 8. ความเลื่อนตำแหน่งและการเลื่อนขั้น เงินเดือนขึ้นอยู่กับความสามารถของ อาจารย์แต่ละคน
4. ความต้องการ สมหวังในชีวิต	11. ความรับผิดชอบ 12. ความสำเร็จของงาน 13. งาน	9. อาจารย์ยังคงมีภาระงานขั้นต่ำอยู่ 4 ด้าน คือภาระงานด้านการสอน ด้านการวิจัย ด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมของชาติ และด้านการบริหารวิชาการและการ บริหาร ภายใน 10. ความสำเร็จของงานขึ้นอยู่กับพัฒนา ตนเองอย่างต่อเนื่องของอาจารย์แต่ละ บุคคล 11. งานยังคงมีลักษณะเหมือนตอนที่อยู่ใน ระบบราชการ แต่เน้นการวิจัยเพื่อให้ได้ องค์ความรู้ใหม่มากยิ่งขึ้น

จากการเปรียบเทียบทั้ง 3 แนวคิดแล้วจะเห็นว่า สาเหตุที่ความรู้เกี่ยวกับการออกนอกระบบราชการมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความต้องการการออกนอกระบบราชการอาจเป็นเพราะว่า ในทางทฤษฎีแล้ว แนวคิดเกี่ยวกับการออกนอกระบบราชการของมหาวิทยาลัยของรัฐนั้นเป็นแนวคิดที่ตรงกับความต้องการของมนุษย์ในเกือบทุกด้าน ดังนั้นจึงอาจทำให้อาจารย์ที่มีความรู้ในเรื่องดังกล่าวมาก มีความต้องการการออกนอกระบบราชการมากเช่นกัน

สมมติฐานข้อที่ 8 ทักษะมีความสัมพันธ์กับความต้องการการออกนอกระบบราชการของอาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐ

ผลการวิจัยพบว่า ทักษะมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับความต้องการการออกนอกระบบราชการของอาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังนั้นจึงเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 8 และสอดคล้องกับแนวคิดเรื่องการก่อตัวของทัศนคติของธงชัย สันติวงษ์ (2540) ที่ว่า “ทัศนคติจะเกิดขึ้นเมื่อบุคคลใดบุคคลหนึ่งกำลังดำเนินการตอบสนองความต้องการหรือแรงผลักดันพื้นฐานทางร่างกาย ซึ่งตัวบุคคลดังกล่าวจะสร้างทัศนคติที่ดีต่อบุคคลหรือสิ่งของที่ช่วยให้เขามีโอกาสตอบสนองความต้องการของตนได้ และในทางตรงกันข้ามจะสร้างทัศนคติไม่ดีต่อสิ่งของหรือบุคคลที่ขัดขวางมิให้เขาตอบสนองความต้องการได้”

สมมติฐานข้อที่ 9 การเปิดรับข่าวสารเป็นตัวแปรที่สามารถอธิบายความต้องการการออกนอกระบบราชการของอาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐได้มากที่สุด

ผลการวิจัยพบว่า การเปิดรับข่าวสารไม่ได้เป็นตัวแปรที่สามารถอธิบายความต้องการการออกนอกระบบราชการของอาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐได้มากที่สุด หากแต่เพียงตัวแปรหนึ่งที่มีความสำคัญหรือมีอิทธิพลต่อความต้องการการออกนอกระบบเท่านั้น ในขณะที่ทัศนคติเป็นตัวแปรที่สามารถอธิบายความต้องการการออกนอกระบบราชการของอาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐได้มากที่สุด โดยทัศนคติเพียงตัวเดียวสามารถอธิบายความต้องการการออกนอกระบบราชการได้ถึง 43.23% จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 9 แต่ตรงกับผลการวิจัยของพีระนันท์ บุรณะโสพน (2537) ที่พบว่าตัวแปรที่สามารถอธิบายการมีส่วนร่วมในการใช้ผลิตภัณฑ์ได้มากที่สุดก็คือ ทัศนคติ

สำหรับสาเหตุที่การเปิดรับข่าวสารนั้นไม่ได้เป็นตัวแปรที่สามารถอธิบายความต้องการการออกนอกระบบราชการได้มากที่สุด อาจเนื่องมาจาก การเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชน สื่อบุคคลและสื่อเฉพาะกิจนั้นเป็นเพียงปัจจัยหนึ่งที่มีส่วนช่วยส่งเสริมหรือ

สนับสนุนความต้องการการออกนอกระบบราชการของอาจารย์เท่านั้น และสื่อก็ไม่น่าจะมีอิทธิพลเพียงพอที่จะชี้้นำให้อาจารย์มีความต้องการการออกนอกระบบราชการได้ เนื่องจากอาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐนั้นมีลักษณะพิเศษที่แตกต่างจากกลุ่มตัวอย่างของงานวิจัยอื่นๆ นั่นคือ อาจารย์มหาวิทยาลัยเป็นผู้มีการศึกษาอยู่ในระดับสูง เป็นผู้ที่มีความคิดเป็นตัวของตัวเองสูง ดังนั้นจึงน่าจะเป็นผู้ที่มีความสามารถในการกลั่นกรอง คิดวิเคราะห์ข้อมูลข่าวสาร พร้อมทั้งประเมิน ข้อมูลที่ได้รับมาเป็นอย่างดีก่อนตัดสินใจเปลี่ยนแปลงความรู้สึกหรือความต้องการของตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีผลอันจำกัดของสื่อ (Limited Effect Theory) (กาญจนา แก้วเทพ, 2543) ที่กล่าวถึงอิทธิพลของสื่อมวลชนว่า สื่อมวลชนแทบจะไม่มีอิทธิพลต่อปัจเจกบุคคลเลย เพราะคนส่วนใหญ่มีบุคคลและกลุ่มแวดล้อมที่ทำหน้าที่เป็นเกราะกันกระสุน นอกจากนี้สื่อมวลชนยังไม่มีอิทธิพลกับคนที่มีคุณลักษณะเป็นผู้นำทางความคิดโดยตรง ทั้งนี้เนื่องจากคนกลุ่มนี้เป็นคนที่ใช้สื่ออย่างวิพากษ์วิจารณ์ และสำหรับคนที่มีวุฒิภาวะทางการรับรู้แล้ว สื่อมวลชนแทบจะเอาชนะใจคนกลุ่มนี้ไม่ได้เลย พวกเขาถ้าจะปฏิเสธคัดค้านข่าวสารจากสื่อและการเลือกใช้สื่อก็จะเลือกใช้ตามความคิดเห็นที่มีอยู่ของเขามากกว่า

นอกจากนี้ถ้ามองในแง่การประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการออกนอกระบบราชการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องแล้ว อาจกล่าวได้ว่า สาเหตุอีกประการหนึ่งที่ทำให้ผลการวิจัยไม่เป็นที่ไปตามสมมติฐานน่าจะเกิดจาก การประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวยังคงมีน้อยไม่ทั่วถึงและไม่ต่อเนื่อง ดังจะเห็นได้จากผลการวิจัยที่พบว่า อาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐส่วนใหญ่ มีความเห็นว่าการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการออกนอกระบบราชการในปัจจุบันแย่มากและควรปรับปรุงให้มีการสื่อสารที่แพร่หลายกว่านี้

อย่างไรก็ตาม ชื่อนำสังเกตจากผลการวิจัยก็คือ ตัวแปรทั้ง 5 ตัวซึ่งได้แก่ ทักษะความรู้ การเปิดรับข่าวสาร สถานที่ตั้งของมหาวิทยาลัย และตำแหน่งทางวิชาการนั้นสามารถอธิบายความต้องการการออกนอกระบบราชการได้เพียงครั้งหนึ่ง (ร้อยละ 48.66) ดังนั้นน่าจะมีตัวแปรอื่นๆ ที่มีอิทธิพลต่อความต้องการการออกนอกระบบราชการ จึงน่าจะมีการศึกษาและค้นหาตัวแปรเหล่านั้นต่อไป

ข้อเสนอแนะทั่วไป

จากการวิจัยพบว่า อาจารย์มีการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการออกนอกระบบราชการของมหาวิทยาลัยของรัฐอยู่ในระดับต่ำมาก ขณะที่ มีทัศนคติในระดับปานกลาง และอาจารย์ส่วนใหญ่มีความต้องการการออกนอกระบบราชการอยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า ในปัจจุบันการสื่อสารเกี่ยวกับการออกนอกระบบราชการยังคงมีน้อยมาก อีกทั้งยังไม่มี ความต่อเนื่องในการสื่อสารเท่าที่ควร ดังจะเห็นได้จากผลการวิจัยที่พบว่า อาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐส่วนใหญ่ มี

ความเห็นว่าการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการออกนอกระบบราชการในปัจจุบันแย่มากและควรปรับปรุงให้มีการสื่อสารที่แพร่หลายกว่านี้ เพราะฉะนั้นผู้วิจัยจึงเห็นว่าควรปรับปรุงกระบวนการสื่อสารเกี่ยวกับการออกนอกระบบราชการทั้งกระบวนการ เนื่องจากทุกองค์ประกอบของกระบวนการสื่อสารต่างก็มีความเชื่อมโยงกันและมีความสำคัญกับความสำเร็จในการสื่อสารเท่าๆกัน ซึ่งข้อเสนอแนะในการปรับปรุงการสื่อสารเกี่ยวกับการออกนอกระบบราชการมีดังนี้

1. ผู้ส่งสาร

จากผลการวิจัยพบว่า แม้ว่าเรื่องการออกนอกระบบราชการของมหาวิทยาลัยของรัฐจะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องและมีความสำคัญอย่างมากต่ออาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐ แต่ผลการวิจัยที่ได้กลับพบว่า อาจารย์ส่วนใหญ่มีการเปิดรับข่าวสารจากสื่อโดยรวมอยู่ในระดับต่ำมาก ประกอบกับการที่อาจารย์และข้าราชการบางส่วนไม่เห็นด้วยกับการออกนอกระบบราชการ (ร้อยละ 28.50) และปิดกั้นไม่ยอมรับข้อมูลข่าวสารใดๆที่เกี่ยวข้องกับการออกนอกระบบราชการ จึงอาจเป็นผลให้อาจารย์และบุคลากรอื่นๆในประชาคมมหาวิทยาลัยมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องนี้ไม่เพียงพอ ดังนั้นผู้วิจัยจึงเห็นว่าผู้ส่งสารในเรื่องการออกนอกระบบราชการควรปรับปรุงกลวิธีในการประชาสัมพันธ์เสียใหม่เพื่อให้ข้อมูลข่าวสารที่ผู้ส่งสารต้องการจะส่งไปเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด

สำหรับวิธีที่จะใช้ในการสื่อสารกับอาจารย์และบุคลากรในมหาวิทยาลัยนั้น ผู้วิจัยเห็นว่าผู้ส่งสารควรใช้ทั้งวิธีการสื่อสารทางเดียว (One-way communication) และการสื่อสารแบบสองทาง (Two-way Communication) ควบคู่กันไป ทั้งนี้แล้วแต่สถานการณ์หรือบริบทในการสื่อสารครั้งนั้น เช่น ถ้าผู้ส่งสารต้องการแจ้งให้อาจารย์และบุคลากรในมหาวิทยาลัยทราบเรื่องปีทีมหาวิทยาลัยนั้นๆจะออกนอกระบบราชการ ผู้ส่งสารก็ควรใช้การสื่อสารทางเดียวโดยการแจ้งทางสื่อสิ่งพิมพ์ หรือทำหนังสือเวียนไปในแต่ละคณะ ในขณะที่ถ้าผู้ส่งสารต้องการจัดทำร่างพระราชบัญญัติของมหาวิทยาลัยเพื่อรองรับการออกนอกระบบราชการ ผู้ส่งสารก็ควรที่จะเลือกใช้การสื่อสารแบบสองทาง เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม แม้ผู้ส่งสารควรจะใช้การสื่อสารทั้งสองรูปแบบ แต่ผู้วิจัยยังคงเห็นว่า ผู้ส่งสารควรให้ความสำคัญกับการสื่อสารแบบสองทางมากกว่าการสื่อสารทางเดียว กล่าวคือผู้ส่งสารควรเปิดโอกาสให้บุคลากรในมหาวิทยาลัยมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการสื่อสาร โดยผู้ส่งสารอาจนำกระบวนการ A-I-C ซึ่งเป็นแนวคิดที่ได้รับการพัฒนาของสถาบันพัฒนาเอกชนชื่อ Organizing for Development : an International Institute (ODII) (อ้างถึงใน อรพินธ์ สวโชคชัย,2538) มาประยุกต์ใช้ในการสื่อสารด้วย ซึ่งกระบวนการนี้

เป็นเทคนิคการระดมความคิดที่ให้ความสำคัญกับความคิดและการมีส่วนร่วมของสมาชิกภายในองค์กรบนพื้นฐานของความเท่าเทียมกัน เป็นกระบวนการที่นำคนเป็นศูนย์กลาง โดยที่ผู้ซึ่งมีความเกี่ยวข้องทั้งหมดในองค์กรมาร่วมกันคิดและทำงานร่วมกันในรูปของการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อระดมความคิดและวางแนวทางการพัฒนาโดยสมาชิกในองค์กรเอง

กระบวนการ A-I-C แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอนหลัก ดังนี้

1. ขั้นการสร้างความรู้ความเข้าใจ (A-Appreciation) คือขั้นตอนการสร้างการรับรู้การเรียนรู้และการแลกเปลี่ยนข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการออกนอกระบบราชการจากมุมมองความเห็น และประสบการณ์ของอาจารย์และบุคลากรของมหาวิทยาลัยที่เข้าประชุม โดยวัตถุประสงค์หลักของขั้นตอนนี้คือ การสร้างความยอมรับและความเข้าใจของบุคลากรในประชาคมมหาวิทยาลัย มีการเปิดโอกาสให้ทุกคนแสดงความคิดเห็นและรับฟังความคิดเห็นอย่างเท่าเทียมกันเป็นประชาธิปไตย และร่วมหาข้อสรุปที่ทุกคนเข้าใจและยอมรับร่วมกัน โดยที่หัวใจของการเปิดโอกาสให้มีการสื่อสารระหว่างผู้เข้าร่วมประชุมอย่างเสรี จะช่วยให้ให้บุคลากรในมหาวิทยาลัยมีความเข้าใจในสถานการณ์มากขึ้น ซึ่งจะทำให้เกิดการปรับทัศนคติและเจตคติ จุดเด่นของขั้นตอนนี้ อยู่ที่การสร้างบรรยากาศที่เป็นมิตร เปิดโอกาสให้มีการแสดงความคิดเห็นและแสดงความรู้สึกลงโดยไม่มีการวิพากษ์วิจารณ์หรือต่อต้าน ค้นหาศักยภาพของประชาคมมหาวิทยาลัยและการพัฒนาทางบวกมากกว่าการค้นหาปัญหา ซึ่ง ผลสัมฤทธิ์ที่สำคัญของขั้นตอนนี้ก็คือ การกำหนดวิสัยทัศน์ในการพัฒนามหาวิทยาลัยร่วมกัน
2. ขั้นตอนการสร้างแนวทางการพัฒนามหาวิทยาลัย (I-Influence) คือการนำเอาความคิดและพลังสร้างสรรค์ที่อยู่ในตัวบุคลากรในมหาวิทยาลัยแต่ละบุคคลมากำหนดวิธีการสำคัญที่จะช่วยให้การออกนอกระบบราชการประสบความสำเร็จ การระดมความคิดในขั้นตอนนี้เป็นการคิดต่อเนื่องจากขั้นตอนแรก โดยที่สมาชิกในประชาคมมหาวิทยาลัยทุกคนจะร่วมกันคิดหาวิธีที่จะบรรลุเป้าหมาย ที่สำคัญคือการเน้นการวิเคราะห์พิจารณาความคิดซึ่งผู้ที่เกี่ยวข้องจำเป็นต้องหาเหตุผลมาสนับสนุน โดยกลุ่มผู้เข้าร่วมระดมความคิดทั้งหมดจะต้องช่วยกันคิดวิเคราะห์ร่วมกันว่าทิศทางใดบ้างที่มีความสำคัญเหมาะกับมหาวิทยาลัยของตน ขั้นตอนนี้เปิดโอกาสในการให้เหตุผลต่อรอง และถกเถียงเพื่อให้ได้มาซึ่งความเหมาะสมที่สุดและเป็นประโยชน์ต่อมหาวิทยาลัยมากที่สุด และที่สำคัญต้องเป็นการยอมรับของบุคลากรใน ประชาคมมหาวิทยาลัยมากที่สุดด้วย

3. ขั้นตอนการกำหนดแนวทางการปฏิบัติ (C-Control) เป็นการนำเอาวิธีการสำคัญที่ได้ตกลงและยอมรับร่วมกันมากำหนดเป็นแบบแผนการปฏิบัติอย่างละเอียดว่าจะดำเนินการอย่างไร จะต้องทำอะไรบ้างเพื่อบรรลุเป้าหมายอันพึงประสงค์ มีหลักการและเหตุผลอย่างไร มีวิธีการดำเนินงานอย่างไร เป็นการสร้างข้อผูกพันร่วมกันเพื่อที่กลุ่มปฏิบัติการและกลุ่มผู้เกี่ยวข้องสามารถควบคุมให้เกิดการปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมอันจะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายที่เป็นวิสัยทัศน์ร่วมของมหาวิทยาลัย

อย่างไรก็ตามแม้ว่าผู้ส่งสารจะใช้วิธีการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพเพียงใด แต่ถ้าหากผู้ส่งสารมิได้ส่งสารเกี่ยวกับการออกนอกระบบอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง การสื่อสารก็มิอาจเกิดประสิทธิผลได้ ดังนั้นผู้ส่งสารจึงควรคำนึงถึงเงื่อนไขดังกล่าวนี้ด้วย

2. สาร

เนื่องจากอาจารย์และบุคลากรส่วนใหญ่ในมหาวิทยาลัยเป็นผู้มีความรู้และมีการศึกษาอยู่ในระดับสูง ดังนั้นสารที่ใช้ในการสื่อสารเกี่ยวกับการออกนอกระบบราชการจึงควรเป็นสารสองด้าน กล่าวคือ ควรเสนอทั้งข้อดีและข้อเสียของการออกนอกระบบราชการ อีกทั้งควรเสนอปัญหา อุปสรรคและความสำเร็จในการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยที่ออกนอกระบบราชการไปแล้วให้อาจารย์และบุคลากรอื่นๆ ได้รับทราบและเข้าใจด้วย

สำหรับภาษาที่ใช้ในสารเพื่อประชาสัมพันธ์นั้น ไม่ควรใช้ภาษาที่เป็นทางการเกินไปแม้ว่าอาจารย์และบุคลากรส่วนใหญ่จะเป็นผู้มีความรู้ เพราะความหมายของสารอยู่ที่การตีความของผู้รับสารแต่ละคน มิใช่อยู่ที่ตัวสารเอง ซึ่งการที่ต่างคนต่างตีความหมายกันไปคนละแบบ จะนำไปสู่ความล้มเหลวในการสื่อสาร

3. สื่อ

จากผลการวิจัยพบว่า การเปิดรับข่าวสารเรื่องการออกนอกระบบราชการจากสื่อเฉพาะกิจนั้นเป็นเพียงตัวแปรเดียวที่มีความสัมพันธ์ (ทางบวก) กับความต้องการการออกนอกระบบราชการของอาจารย์ ในขณะที่สื่อบุคคลและสื่อมวลชนไม่มีความสัมพันธ์กับความต้องการการออกนอกระบบราชการ ดังนั้นผู้วิจัยจึงเห็นว่าผู้ส่งสารควรให้ความสำคัญกับการใช้สื่อเฉพาะกิจเพื่อเผยแพร่ข่าวสารเกี่ยวกับการออกนอกระบบราชการมากขึ้น นอกจากนี้เนื่องจากแนวคิดเกี่ยวกับการออกนอกระบบราชการนับได้ว่าเป็นนวัตกรรมใหม่ในมหาวิทยาลัย ซึ่งการนำเอานวัตกรรมใหม่เข้ามาใช้ในองค์กรหนึ่งๆนั้นเป็นสิ่งที่ต้องเผชิญกับปัญหานั้นประการ ดังนั้นผู้ส่งสารน่าจะนำวิธีการสื่อสารการตลาดแบบครบวงจร

(INTREGRATED MARKETING COMMUNICATION) โดยการนำสื่อทุกประเภทเข้ามาใช้ในการเผยแพร่เรื่องการออกนอกระบบราชการ เพราะสื่อแต่ละชนิดต่างก็มีข้อดีและข้อด้อยในตัวเอง

3. ปฏิกริยาย้อนกลับ

ในการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการออกนอกระบบราชการของมหาวิทยาลัยของรัฐ สิ่งหนึ่งที่ขาดเสียมิได้คือการสำรวจปฏิกริยาตอบกลับหรือ Feedback อย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ โดยผู้ส่งสารอาจเปิดโอกาสให้อาจารย์และบุคลากรอื่นๆในมหาวิทยาลัยเข้ามามีส่วนร่วม โดยการทำประชาพิจารณ์ หรือเชิญชวนให้มีการซักถามประเด็นต่างๆที่ผู้รับสารเกิดความสับสนหรือสงสัย นอกจากนี้การใช้แบบสอบถามสำรวจความคิดเห็นของอาจารย์และบุคลากรอื่นๆก็เป็นอีกวิธีหนึ่งที่ดีและสามารถสำรวจปฏิกริยาย้อนกลับได้

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

ในการศึกษาเกี่ยวกับการออกนอกระบบราชการนั้น ยังมีประเด็นอื่นๆที่น่าสนใจและน่าศึกษาอยู่หลายประเด็นด้วยกันคือ

1. เนื่องจากในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาการเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทักษะ และความต้องการการออกนอกระบบราชการเฉพาะในกลุ่มของอาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐเท่านั้น ฉะนั้นจึงควรมีการศึกษากลุ่มอื่นๆที่เกี่ยวข้อง เช่น ข้าราชการสาย ข หรือ ข้าราชการสาย ค หรือนิสิตนักศึกษา หรือประชาชนทั่วไปบ้าง ทั้งนี้เนื่องจากเรื่องการออกนอกระบบราชการของมหาวิทยาลัยเป็นเรื่องของคนทั้งประเทศ ทุกคนควรมีส่วนรับรู้ในเรื่องดังกล่าวเท่าเทียมกัน
2. ควรศึกษารูปแบบการสื่อสารเกี่ยวกับออกนอกระบบราชการของมหาวิทยาลัยที่มีวิทยาเขตว่าเป็นอย่างไร และควรศึกษาเปรียบเทียบกันในมหาวิทยาลัยเดียวกันว่าระหว่างมหาวิทยาลัยในส่วนกลางและวิทยาเขตนั้น บุคลากรและอาจารย์มีการรับรู้เกี่ยวกับการออกนอกระบบราชการแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร
3. ควรศึกษาเกี่ยวกับการสื่อสารกับการยอมรับการออกนอกระบบราชการของข้าราชการของมหาวิทยาลัยที่ออกนอกระบบราชการไปแล้ว ทั้งนี้ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาอาจได้แก่ การเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ในมหาวิทยาลัยระบบใหม่ ความคาดหวังในมหาวิทยาลัยระบบใหม่ ความพึงพอใจในการสื่อสารและการทำงานในมหาวิทยาลัย เป็นต้น

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กนกรัตน์ สุชะวัฒนะ. ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับสื่อเกี่ยวกับโรคเอดส์ และพฤติกรรมในการป้องกันโรคเอดส์ของหญิงโสเภณี: กรณีศึกษาที่หน่วยควบคุมโรค อ. หาดใหญ่ ศูนย์
กามโรค เขต 12 สงขลา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหาร (สื่อสารมวลชน) คณะวารสาร
ศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2534.
- กมลวรรณ โล่ห์สิวานนท์. ความรุนแรงในข่าวโทรทัศน์กับทัศนคติความรุนแรงของนักเรียนมัธยม
ปลาย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหาร (สื่อสารมวลชน) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
2533.
- กาญจนา แก้วเทพ. สื่อมวลชน: ทฤษฎีและแนวคิดทางการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: เอดิสัน เพรส
โปรดักส์, 2543.
- กำชัย จงจักรพันธ์. “ระบุนโยบาย มหา’ลัยในกำกับ 3 พรรคยังคลุมเครือ-ทรท.ชัด.” ประชา
สัมพันธ์. 7(19 มกราคม 2544): 3.
- กิติมา สุรสุนธิ. ความรู้ทั่วไปทางการสื่อสาร. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรม
ศาสตร์, 2533.
- กิตติศักดิ์ นภาพรณวัฒน์. การเปิดรับข่าวสารเพื่อการรณรงค์ให้ประหยัดน้ำปะปากับพฤติกรรมการ
ใช้น้ำปะปาของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหาร (สื่อสาร
วารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2536.
- เกศินี จุฑาวิจิตร. การสื่อสารเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น. นครปฐม: เพชรเกษมการพิมพ์, 2540.
เกษตรศาสตร์, มหาวิทยาลัย. คู่มือนิสิต 2516. พระนคร : สำนักงานส่งเสริมและฝึกอบรม, 2516.
- เกษม จันทรน้อย. สื่อประชาสัมพันธ์. กรุงเทพมหานคร: นานมีบุ๊ค, 2537.
- เกษม สุวรรณกุล. ทิศทางของมหาวิทยาลัยไทย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2531.
- เคอร์แมนท์. การเปิดรับสื่อความรู้เกี่ยวกับวิทยาศาสตร์. [http:// www.car.chula.ac.th](http://www.car.chula.ac.th) [Online], 2544.
- จงจิตร ศรีพรรณ. การสื่อสารมวลชน. เชียงใหม่: ศูนย์หนังสือเชียงใหม่, 2524.
- จุมพล รอดคำดี. สื่อมวลชนเพื่อการพัฒนา. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2532.
- จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, [http:// www.chula.ac.th](http://www.chula.ac.th) [Online], 2544
- เจลิยว บุรีภักดี. จิตวิทยาสังคม. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา, 2517.
- ชูชาติ อารีจิตรานุสรณ์. “มหาวิทยาลัยเพื่อการศึกษาของทุกคน.” อนุสารอุดมศึกษา. 24 : 17-22,
2541.

- ฐัทรนา แสงอร่าม. การเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับ “โครงการน้ำปะปาดื่มได้” ความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมผู้บริโภคของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ สาขาวิชานิติศาสตร์พัฒนาการ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542.
- ณัฐวุฒิ นิทชย. รูปแบบการสื่อสารกับความพึงพอใจในการสื่อสารและการทำงานของพนักงานใน องค์การด้านการไฟฟ้าในช่วงการแปรรูปรัฐวิสาหกิจ. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540.
- ดำรงราชานุภาพ, สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี. ความทรงจำ. พระนคร : สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, 2505.
- เดโช สวานานนท์. ปทานุกรมจิตวิทยา. พระนคร: โอเดียนสโตร์, 2521.
- ทบวงมหาวิทยาลัย, [http// www.inter.mua.go.th](http://www.inter.mua.go.th) [Online], 2544.
- ทบวงมหาวิทยาลัย, [http// www.mua.go.th](http://www.mua.go.th) [On line], 2544.
- ทบวงมหาวิทยาลัย. วิทยาลัยการพัฒนาคณะศึกษาระดับอุดมศึกษาฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549)., 2542.
- ทศไนย สุนทรวิภาค. พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเมืองไทยกับการมาท่องเที่ยว เมืองไทยของนักท่องเที่ยวต่างชาติ ณ เมืองพัทยา. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540.
- ธงชัย สันติวงษ์. พฤติกรรมผู้บริโภคทางการตลาด. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, 2539.
- ธีรศักดิ์ หมั่นจักร์และศรีสง่า กรรณสูต. จิตวิทยาธุรกิจ. กรุงเทพมหานคร: มณฑลการพิมพ์, 2540.
- ธีรรัตน์ พันทวี. (สัมภาษณ์ เทียนฉาย กิระนันท์, อธิการบดีจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย : มหาวิทยาลัย ในกำกับของรัฐ). จุฬาฯของเรา. (30 มิ.ย.-27 ส.ค. 2542).
- นฤมล โรหิตจันทร์. ประสิทธิภาพของสื่อประชาสัมพันธ์ที่มีต่อความรู้และทัศนคติเกี่ยวกับโครงการ “รักเจ้าพระยากับตาวีเศษ” ของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534.
- บัณฑิต คงอินทร์. ความเป็นไปได้ของตัวแบบโครงสร้างองค์การมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ที่ รองรับแนวคิดมหาวิทยาลัยอิสระ. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารรัฐกิจ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2537.
- ปรมะ สตะเวทิน. การสื่อสารมวลชน:กระบวนการและทฤษฎี. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด ภาพพิมพ์, 2541.
- ปรมะ สตะเวทิน. หลักนิติศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัดภาพพิมพ์, 2540.

- ประกอบ คู่ปรัดน์. การกำหนดวัตถุประสงค์ของสถาบันอุดมศึกษา. เอกสารประกอบการจัด
อภิปรายทางวิชาการ เรื่อง ทางเลือกของสถาบันอุดมศึกษาในท้องถิ่น ณ จังหวัดพิษณุโลก
วันที่ 10-11 พฤศจิกายน 2532.
- ประเทืองทิพย์ ไกรวิวัฒน์. การศึกษาสภาพการทำงานและความพึงพอใจในการทำงานของบุคลากร
ในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ ภาควิชาอุดมศึกษา
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.
- ประภาเพ็ญ สุวรรณ. การจัดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติและพฤติกรรมอนามัย. กรุงเทพมหานคร :
ไทยวัฒนาพานิช, 2526.
- ประภาเพ็ญ สุวรรณ. ทัศนคติ: การวัดการเปลี่ยนแปลงและพฤติกรรมอนามัย. กรุงเทพมหานคร:
ไทยวัฒนาพานิช, 2530.
- ปรีชา วอนขอพรและคณะ. หลักการตลาด. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
2527.
- ปรีชาพร วงศ์อนุตรโรจน์. “ความคิดเห็นเกี่ยวกับการออกนอกระบบราชการของสถาบันเทคโนโลยี
พระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.” ข่าวสารวิจัยการศึกษา. 18 (5) (เอกสารอัดสำเนา),
2538.
- ปิ่น มาลากุล, ม.ล. เรื่องมหาวิทยาลัยเชียงใหม่. พระนคร : กระทรวงศึกษาธิการ, 2505.
- พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2525.
- พรทิพย์ ดีสมโชค. แนวความคิดและพัฒนาการเกี่ยวกับความเป็นอิสระของมหาวิทยาลัยไทย : การ
วิเคราะห์เชิงประวัติศาสตร์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
2537.
- พรทิพย์ ดีสมโชค. แนวความคิดและพัฒนาการเกี่ยวกับความเป็นอิสระของมหาวิทยาลัยไทย. วิทยานิพนธ์
ปริญญาโทบริหารธุรกิจ ภาควิชาอุดมศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537.
- พระราชดำรัสในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงแถลงพระบรมราชาธิบายแก่ใ้การ
ปกครองแผ่นดิน พระนคร : โรงพิมพ์โสภณพิพัฒนาการ, 2470.
- พะยอม วงศ์สารศรี. จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพมหานคร, สำนักพิมพ์สารเศรษฐ, 2526.
- พัชนี เจริญรยา, เมตตา วิวัฒนานุกูล และถิรนนท์ อนวัชศิริวงศ์. แนวคิดหลักนิเทศศาสตร์.
กรุงเทพมหานคร: บริษัท เอล โล่การพิมพ์ (1988) จำกัด, 2538.
- เพ็ญแข แสงแก้ว. การวิจัยทางสังคมศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2540.
- ไพฑูริย์ สีนลารัตน์. พัฒนาการมหาวิทยาลัยในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ
แผนกวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2516.
- แฟนและออสแมนท์. การเปิดรับข่าวสารผลกระทบของการเรียนรู้ระหว่างสงครามอ่าวเปอร์เซีย.
[http:// www.car.chula.ac.th](http://www.car.chula.ac.th) [Online], 2544.

- มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, [http// www.ku.ac.th](http://www.ku.ac.th) [Online], 2544.
- มหาวิทยาลัยขอนแก่น, [http// www.kku.ac.th](http://www.kku.ac.th) [Online], 2544.
- มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, [http// www.cmu.ac.th](http://www.cmu.ac.th) [Online], 2544.
- มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, [http// www.tu.ac.th](http://www.tu.ac.th) [Online], 2544.
- มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์, กรม. แถลงการณ์ประจำปีภาคต้นของปีการศึกษา 2498-2499. ธนบุรี : สำนักงานเลขาธิการมหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ ศิริราชพยาบาล, 2498.
- มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, [http// www.swu.ac.th](http://www.swu.ac.th) [Online], 2544.
- มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คู่มือ 1 : มาตรฐานการประกันคุณภาพการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, 2543.
- มุกดา แก้วมณีโชค. ประสิทธิผลของสื่อเสียงตามสายที่มีต่อความรู้ ทักษะคิด และการปฏิบัติเกี่ยวกับการสุขาภิบาลอาหารของประชาชน ในเขตเทศบาลเมืองชลบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัย ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2532.
- ยาสุทธิโร ไอโนอุอิ. ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับสื่อ ภาพลักษณ์และทัศนคติของเด็กวัยรุ่นญี่ปุ่นที่มีต่อประเทศสหรัฐอเมริกา. [http// www.car.chula.ac.th](http://www.car.chula.ac.th) [Online], 2544.
- ยุบล เบ็ญจรงค์กิจ. การวิเคราะห์ผู้รับสาร. กรุงเทพมหานคร: ที.ที.พรินท์จำกัด, 2542.
- ยุพา สุภากุล. การสื่อสารมวลชน. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, 2540.
- ระวี จิโรจวงศ์. สภาพและการสื่อสารในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาวิทยาลัย ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534.
- รัตนภรณ์ หลวยรัตน์. การเปิดรับข่าวสารสาธารณสุขของหญิงมีครรภ์ที่มารับบริการในโรงพยาบาลราชวิถี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาวิทยาลัย ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2532.
- วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา. “อุดมศึกษานั้น....ประการใด” ศาสตร์อุดมศึกษาเพื่อการพัฒนาสถาบัน. เอกสารประกอบการประชุมวิชาการภาคอุดมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2531.
- วาทีณี บุญชลักษณ์มีและคณะ. สื่อเอกสารศึกษาเชิงคุณภาพเพื่อพิจารณาสื่อในอนาคต. สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล, 2536.
- วาสนา จันทร์สว่างและทัศนีย์ อินทรสุขศรี. การสื่อสารเพื่อชีวิต. กรุงเทพมหานคร: เจ้าพระยาการพิมพ์, 2532.
- วิจิตร ศรีสะอาด. หลักการอุดมศึกษา. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2528.
- วิชัย วงศ์ใหญ่. พัฒนาหลักสูตรและการสอนมิติใหม่. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์รุ่งเรือง, 2533.

- วิเชียร เกตุสิงห์. การวิจัยเชิงปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, 2543.
- วุฒิชัย จำนง. พฤติกรรมการณ์ตัดสินใจ. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, 2523.
- ศรัณยา พิภพภิญโญ. การเปิดรับสื่อมวลชนและสื่อบุคคลกับการเลือกคณะและสถาบันเพื่อเรียนต่อในระดับอุดมศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ สาขาวิชานิเทศศาสตร์พัฒนาการ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542.
- ศศิวิมล ปาลศรี. การเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมการใช้พลังงานไฟฟ้าอย่างประหยัดของเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานราชการ รัฐวิสาหกิจ และเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537.
- ศศิวิมล ตามไท. การเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมบริโภคข่าวกรองของประชาชนในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ คณะนิเทศศาสตร์ ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542.
- ศิริลักษณ์ อริยบุญโญทัย. ประสิทธิผลของการใช้สื่อประชาสัมพันธ์ในโครงการอะเมซซิ่งไทยแลนด์ของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.
- ศิริโสภาคย์ บุรพาเดชะ. จิตวิทยาทั่วไป. กรุงเทพมหานคร: คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529.
- ศิลปกร, มหาวิทยาลัย. ที่ระลึกงานครบรอบ 25 ปี. พระนคร : บริษัทพิมพ์จำกัด, 2511.
- สนิ นัยวินิจ. ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการณ์เปิดรับข่าวสารการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมกับความรู้ ทักษะ และการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอันเกี่ยวเนื่องกับธุรกิจงานท่องเที่ยวของประชาชนในเขตเทศบาลเมือง จังหวัดกาญจนบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ สาขาวิชานิเทศศาสตร์พัฒนาการ คณะนิเทศศาสตร์ สภาการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. รายงานการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาแห่งประเทศไทย ปีการศึกษา 2514. พระนคร : โรงพิมพ์การศึกษา, 2515.
- สมควร กวียะ. “การวางแผนเพื่อการพัฒนาสื่อเพื่อการประชาสัมพันธ์”. เอกสารการสอนมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช ชุดวิชาการวางแผนงานประชาสัมพันธ์ ชุดที่ 15., 2530.
- ลีปนันทน์ เกตุทัต. วิวัฒนาการของมหาวิทยาลัยของต่างประเทศ. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต (มปบ.), 2530.
- สุกัญญา อามีน. การศึกษาความรู้ และทัศนคติที่มีต่อการปลูกถ่ายอวัยวะของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.

- สุกัลยา บุษยบัณฑูร. ประสิทธิผลของการประชาสัมพันธ์โครงการฉลาดประหยัดไฟ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาบริหารการประชาสัมพันธ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541.
- สุโขทัยธรรมมาธิราช, มหาวิทยาลัย. หลักและทฤษฎีการสื่อสาร. นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2529.
- สุโขทัยธรรมมาธิราช, มหาวิทยาลัย. เอกสารประกอบคำสอนชุดวิชา การวางแผนงานประชาสัมพันธ์ ชุดที่ 15. นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2530.
- สุโขทัยธรรมมาธิราช, มหาวิทยาลัย. เอกสารประกอบคำสอนชุดวิชา พฤติกรรมการสื่อสาร หน่วยที่ 1-8. นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2531.
- สุชา จันท์ธรม. จิตวิทยาวัยรุ่น. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, 2529.
- สุภารักษ์ จูตระกูล. พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทักษะ และ การมีส่วนร่วมในการทิ้งขยะแยกประเภทเพื่อการหมุนเวียนกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาบริหารการประชาสัมพันธ์ สาขาวิชา นิเทศศาสตร์พัฒนาการ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2536.
- สุมาลี ตั้งจิตต์ศิลป์. พฤติกรรมการเปิดรับสื่อเกี่ยวกับการรักษาคุณภาพแหล่งน้ำ กับความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการรักษาคุณภาพแหล่งน้ำของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาบริหารการประชาสัมพันธ์ สาขาวิชา นิเทศศาสตร์พัฒนาการ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537.
- สุรพงษ์ โสธนะเสถียร. การสื่อสารกับสังคม. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533.
- เสถียร เขยประทับ. การสื่อสารงานนวัตกรรม. (ม.ป.ท.), 2525.
- เสถียร เขยประทับ. การสื่อสารและการพัฒนา. กรุงเทพมหานคร: เจ้าพระยาการพิมพ์, 2525.
- เสรี วงษ์มณฑา. 108 การประชาสัมพันธ์. กรุงเทพมหานคร: A.N. การพิมพ์, 2541.
- หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ, 1 มิถุนายน 2544 : 12.
- อรพินธ์ สฟโชคชัย. “การสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน” เอกสารประกอบการประชุมประจำปี. สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2538.
- อรรณพ ปิณฑน์โอวาท. การสื่อสารเพื่อโน้มน้าวใจ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537.
- อุทุมพร จามรมาและคณะ. การเตรียมพร้อมของมหาวิทยาลัยของรัฐเพื่อเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐบาล. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2542.
- อุมาพร จันทกร. ความคิดเห็นของคณาจารย์เกี่ยวกับการนำสถาบันอุดมศึกษาของรัฐออกนอกระบบราชการ. รายงานการวิจัย ภาควิชาสถิติประยุกต์ คณะวิทยาศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง, 2539.

อุไรวรรณ ภู่วิจิตรสุทิน. การเปิดรับข่าวสารเรื่องโรคเอดส์ของนักเรียนและนิสิตนักศึกษาใน
กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต สาขาวิชาการประชาสัมพันธ์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2533.

ภาษาอังกฤษ

- Allen, M. The Goals of Universities. Miltonkeynes : SRHE and Open University Press, 1998.
- Allport, Gordon w. A Hand Book of Social Psychology. Worcester : Clark University Press,
1935.
- Bettinghuas, Erwin p. Persuasive Communication. New York : Rinehart and Winston, 1968.
- Brooks, William D. Speech Communication. DubuQue, Iowa : WM.C. Brown Company
Publishers, 1971.
- Budd, Richard W. and Brent D. Ruben eds. Approaches to Human Communication. Rochell Park,
New Jersey : Hayden Book Company, 1972.
- Burgoon, M. and Bettinghaus, E.P. Persuasive Message Strategies, quoted in Roloff, M.E. and
Miller, G.R., eds. Persuasion : New Directions in Theory and Research. Beverly Hills
CA : Sage, 1980.
- Burgoon, Michael. Approaches Speech/Communication. New York : Holt, Rinehart, and
Winston, 1974.
- Comstock, G. et al. Television and Human Behavior. New York : Columbia University Press,
1978.
- Donald, F. Roberts eds. Television and Human Behavior. New York : Columbia University
Press, 1978.
- Freedman, M.B. "Change in Attitude and Value over Six Decades." Journal of Social Issues 17,
1961.
- Good, Carter V. Dictionary of Education. New York: McGraw-Hill Book Company, 1973.
- Greenberg, B.S. and H. Kumata. "National Sample predictors of mass media use." Journal of
Communaication 30, 2 (n.d.) : 10-29.
- Greenwood, E. "Attributed of a Profession. Social Work. 2 : 44-55.
- Handel, L.A. Hollywood Looks at Its Audience. Urbana : University of Illinois Press, 1950.
- Hilgard Ernest, Ropieqnet, Hilgard. Introduction to Psychology. New York : Harcourt Brace &
World, 1962.

- Hoy, W.K. and Celi G.M. Education Administration Theory Research and Practice. Singapore : McGraw-Haill Inc., 1991.
- Katz, Daniel. "The Functional Approach to the Study of Attitudes," Public Opinion Quarterly. (Summer, 1960).
- Katz, E. and Paul, F. Lazarsfeld. Personal Influence. New York : The Free Press, 1955.
- Katz, Elihu and Lazarsfeld, P.f. Personal Influence : The Part Played by People in Flow of Communication. New York : The Free Press, 1955.
- Klapper, J.T. and Meyen. The Effect of Mass Communication. Illinois : The Free Press, 1968.
- Klapper, J.T. The Effect of Mass Communication. New York : The Free Press, 1960.
- Klapper, J.T. The Effects of Mass Communication. New York : The Free Press, 1960.
- Kotler, Phillip. The Principal of Marketing. New York , 2000.
- Lazarsfeld, P.F. and P. Kendall. Radio Listening in America. Engle Cliffs, NJ : Prentice Hall, 1948.
- Link, H.C. and H.A. Hopf. People and Books. New York : Rohn Industry Committee, Book Manufactureres Institute., 1946.
- McNelly, J.T., R. Bush, and M.E. Bishop. "Cosmopolitan media usage in the diffusion of international affair news." Journalism Quarterly 45, (1968) 349-358 .
- Neave, G. and et al. Government and Higher Education Relationships Across Three Continents. Great Britain : IAU Press, 1994.
- NewComb, T.M. Social Phychology. New York : Dryden Press, 1954.
- Norman, Munn L. Introducing to Psychology. Boston: Houghton Mufflin ,1971.
- Rivers, William L., Theodore Peterson and Jay W. Jensen. The Mass Media and Modern Society. San Francisco : Rinehart Press, 1971.
- Rogers, Everett M. and Lynne Svenning. Modernization Among Peasants. New York: Holt, Rinehart and Winston, 1969.
- Rogers, Everett M. and Wickley L. Maynen. "Communication Source for 2, 4-D Weed Spray Among Columbian Peasants." Rural Social 30. Cited by Gardner Lindzey and Elliot Aronson. The Handbook of Social Psychology. Vol 3. Massachusetts: Addison-Wesley Publishing Company, 1969.
- Schramm Wilbur. Channels and Audience in Handbook of Communication. Chicago : Ranc Mcnelly College Publising Company, 1973.

- Schramm, W. and D. White. "Age, Education, economic status : factors in newspaper reading." Journalism Quarterly 26 : 149-162, 1949.
- Schramm, Wilbur and Donald F. Roberts eds. The Process and Effects of Mass Communication. Urbana , III. ; University of Illinois Press, 1974.
- Shaw, M.E. and Wright. Scale for Measurement of Attitude. New York : McGraw-Hill, 1976.
- Singh, K.N. What research says about communication Wright, Charles R. Mass Communication : Sociological Perspective, New York : Random House Inc., 1975.
- Stiener, G.A. The People Look at television : A Study of Audience Attitudes. New York : A.A. Knopf., 1963.
- Williams, R. "On high and popular culture." The New Republic 23 : 15-27, 1974.

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

**แบบสอบถามการเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทัศนคติ และความต้องการออกนอกระบบ
ราชการของอาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐ**

คำชี้แจง

แบบสอบถามนี้เป็นส่วนหนึ่งของการทำวิทยานิพนธ์ปริญญาโทสาขานิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตรพัฒนการ ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผู้วิจัยขอขอบพระคุณที่ท่านกรุณาให้ความร่วมมือตอบแบบสอบถามนี้

ตอนที่1 ข้อมูลส่วนบุคคล

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน [] ที่ตรงกับความเป็นจริง

1. เพศ

[] 1. ชาย [] 2. หญิง

สำหรับผู้วิจัย

(1)

2. อายุ

[] 1. 21-30 ปี [] 2. 31-40 ปี
[] 3. 41-50 ปี [] 4. 51-60 ปี

(2)

3. ระดับการศึกษาสูงสุด

[] 1.ปริญญาตรี [] 2.ปริญญาโท [] 3.ปริญญาเอก

(3)

4. รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของท่าน (เงินเดือน+เงินประจำตำแหน่ง)

[] 1. ไม่เกิน 10,000 บาท [] 2. 10,001-20,000 บาท
[] 3. 20,001-30,000 บาท [] 4. 30,001-40,000 บาท
[] 5. มากกว่า 40,000 บาท

(4)

5. ตำแหน่งทางวิชาการของท่านในปัจจุบัน

[] 1. อาจารย์ [] 2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์
[] 3. รองศาสตราจารย์ [] 4. ศาสตราจารย์

(5)

6. ตำแหน่งทางการบริหารของท่านในปัจจุบัน

[] 1. อธิการบดี [] 2. รองอธิการบดี
[] 3. คณบดี [] 4. รองคณบดี
[] 5. หัวหน้าภาควิชา [] 6. ไม่มีตำแหน่งทางการบริหาร

(6)

7. สถานที่ตั้งของที่ท่านทำงาน

[] 1. กรุงเทพมหานคร [] 2. ภูมิภาค

(7)

8. ประสบการณ์การทำงานในมหาวิทยาลัยของท่าน ปี

(8-9)

ตอนที่ 2 การเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการออกนอกระบบราชการของมหาวิทยาลัยของรัฐ

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับคำตอบของท่านเพียงช่องเดียวในแต่ละข้อ

ท่านได้รับข่าวสารเรื่อง “การออกนอกระบบราชการของมหาวิทยาลัยของรัฐ” จากสื่อแต่ละประเภทต่อไปนี้บ่อยครั้งแค่ไหน

ก. สื่อมวลชน

สื่อ	ทุกสัปดาห์ (5)	2 สัปดาห์ ต่อครั้ง (4)	3 สัปดาห์ ต่อครั้ง (3)	เดือนละครั้ง (2)	นานกว่านั้น (1)	ไม่เคยเลย (0)	สำหรับผู้วิจัย
หนังสือพิมพ์							<input type="text"/> (10)
วิทยุ							<input type="text"/> (11)
โทรทัศน์							<input type="text"/> (12)
นิตยสาร (เช่น เนชั่นสุดสัปดาห์ มติชนสุดสัปดาห์ ฯลฯ)							<input type="text"/> (13)

ข. สื่อบุคคล

สื่อ	ทุกวัน (5)	5-6 วัน ต่อสัปดาห์ (4)	3-4 วัน ต่อสัปดาห์ (3)	1-2 วัน ต่อสัปดาห์ (2)	นานกว่านั้น (1)	ไม่เคยเลย (0)	สำหรับผู้วิจัย
สมาชิกภายใน ครอบครัว (ได้แก่ บิดามารดา สามี ภรรยาและบุตร หลาน							<input type="text"/> (14)
อาจารย์ที่ทำงาน ในมหาวิทยาลัย เดียวกัน							<input type="text"/> (15)
อาจารย์ที่ทำงาน ต่างมหาวิทยาลัย (16)							<input type="text"/>
บุคลากรอื่นๆใน มหาวิทยาลัย เดียวกัน							<input type="text"/> (17)
บุคลากรอื่นๆต่าง มหาวิทยาลัย							<input type="text"/> (18)
บุคลากรของ ทบวงมหาวิทยาลัย							<input type="text"/> (19)

ค. สื่อเฉพาะกิจ

สื่อ	ทุกสัปดาห์ (5)	2 สัปดาห์ ต่อครั้ง	3 สัปดาห์ ต่อครั้ง (4)	เดือนละ ครั้ง (3)	นาน กว่านั้น (2)	ไม่เคยเลย (1)	สำหรับผู้วิจัย (0)
แผ่นพับ							(20) <input type="text"/>
สติ๊กเกอร์							(21) <input type="text"/>
ใบปลิว							(22) <input type="text"/>
เว็บไซต์							(23) <input type="text"/>
หนังสือคู่มือ							(24) <input type="text"/>
วารสารของ มหาวิทยาลัย							(25) <input type="text"/>
จดหมายส่ง ทางไปรษณีย์							(26) <input type="text"/>
จดหมายข่าว							(27) <input type="text"/>
เอกสารเผยแพร่							(28) <input type="text"/>
การประชุม และการสัมมนา							<input type="text"/>

ตอนที่ 3 ความรู้เกี่ยวกับ “การออกนอกระบบราชการของมหาวิทยาลัยของรัฐ”

โปรดทำเครื่องหมาย X ลงบนคำตอบที่ท่านคิดว่าถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียว

- เมื่อมหาวิทยาลัยออกนอกระบบราชการ ข้อใดต่อไปนี้ **ไม่ถูกต้อง** สำหรับผู้วิจัย
 - บุคลากรของมหาวิทยาลัยยังสามารถใช้ตำแหน่งทางวิชาการเป็น
ค่านำหน้าได้
 - บุคลากรของมหาวิทยาลัยต้องอยู่ภายใต้กฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงาน
 - บุคลากรจะได้บสำรองเลี้ยงชีพแทนบำเหน็จ-บำนาญ
 - บุคลากรของมหาวิทยาลัยจะไม่ได้รับเครื่องราชอิสริยาภรณ์อีกต่อไป (30)
- ข้อใดกล่าวถูกต้องเกี่ยวกับการเลื่อนขั้นเงินเดือนของอาจารย์ภายหลังจาก
มหาวิทยาลัยออกนอกระบบราชการ
 - การเลื่อนขั้นเงินเดือนขึ้นอยู่กับความสามารถและการพัฒนาตนเอง
ของอาจารย์แต่ละคน
 - ทุกคนจะได้รับเงินเดือนสูงขึ้นเท่าๆกันทุกปี
 - การเลื่อนขั้นเงินเดือนจะกระทำปีละ 2 ครั้ง
 - การเลื่อนขั้นเงินเดือนจะกระทำ 2 ปีครั้ง (31)

3. ข้อใดต่อไปนี้เป็นกล่าวถูกต้องเกี่ยวกับสวัสดิการและสิทธิประโยชน์อื่นๆที่อาจารย์จะได้รับภายหลังจากมหาวิทยาลัยออกนอกระบบราชการ
- อาจารย์จะไม่ได้รับสวัสดิการและสิทธิประโยชน์ใดๆอีกต่อไป
 - อาจารย์จะได้รับสวัสดิการและสิทธิประโยชน์อื่นๆไม่น้อยกว่าที่เคยได้รับก่อนมหาวิทยาลัยออกนอกระบบราชการ
 - อาจารย์จะได้รับสวัสดิการและสิทธิประโยชน์อื่นๆลดลง แต่เงินเดือนเพิ่มขึ้น
 - สวัสดิการในเรื่องค่าการรักษาพยาบาลที่อาจารย์จะได้รับนั้นจะอยู่ในรูปแบบของการประกันสังคม (32)
4. ประโยชน์ที่อาจารย์มหาวิทยาลัยจะได้รับภายหลังจากการออกนอกระบบราชการคือข้อใด
- อาจารย์สามารถสอนและวิจัย ตลอดจนพัฒนาตนเอง ได้อย่างต่อเนื่อง
 - อาจารย์จะมีความกระตือรือร้นในการเรียนการสอน
 - อาจารย์จะมีอิสระในการรับงานพิเศษข้างนอกมากขึ้น
 - อาจารย์จะได้เพื่อนร่วมงานที่มีคุณภาพและมีชื่อเสียง (33)
5. ข้อใดไม่ใช่หน้าที่หรือภาระงานขั้นต่ำ (Job Description) ของอาจารย์ภายหลังกมหาวิทยาลัยออกนอกระบบราชการ
- การออกข้อสอบ คุมสอบและตรวจข้อสอบในวิชาที่ตนเองสอน
 - การพัฒนาองค์ความรู้ใหม่ๆ โดยการทำวิจัย
 - การเป็นผู้นำทางสังคมในการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมของชาติ
 - การช่วยเหลือสังคมด้วยการเป็นวิทยากรพิเศษให้แก่มหาวิทยาลัยอื่นๆ บ่อยๆนอกเหนือจากมหาวิทยาลัยของตนเอง (34)
6. หน่วยงานใดมีหน้าที่ตรวจสอบระบบบัญชีของมหาวิทยาลัยภายหลังกการออกนอกระบบราชการ
- สำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน
 - สำนักงานประมาณ
 - ปปช.
 - ทบวงมหาวิทยาลัย (35)
7. มหาวิทยาลัยของรัฐจะต้องออกนอกระบบราชการภายในปี พ.ศ. ไດ
- 2545
 - 2546
 - 2547
 - 2548 (36)

8. ข้อใดกล่าวไม่ถูกต้องเกี่ยวกับระบบการประกันคุณภาพทางวิชาการของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ
- การจัดอันดับมหาวิทยาลัยในประเทศไทยเป็นรูปแบบหนึ่งของระบบการประกันคุณภาพทางวิชาการ
 - ระบบการประกันคุณภาพทางวิชาการคือการพัฒนาและปรับปรุงให้มหาวิทยาลัยมีมาตรฐานในระดับที่ตนเองต้องการ
 - ระบบการประกันคุณภาพทางวิชาการคือการทำให้มหาวิทยาลัยได้ระดับมาตรฐานเข้าไปเทียบเคียงกับมาตรฐานสากล
 - ระบบประกันคุณภาพต้องมีรากฐานการประเมินตนเองทั้งผู้สอนและผู้เรียน

(37)

9. ข้อใดไม่ใช่แนวคิดเกี่ยวกับการออกนอกระบบราชการของมหาวิทยาลัยของรัฐ
- มหาวิทยาลัยจะมีสถานภาพเป็นนิติบุคคลและอยู่ภายใต้การดูแลของรัฐมนตรีว่าการทบวงมหาวิทยาลัย
 - รัฐบาลจะให้เงินอุดหนุนมหาวิทยาลัยในจำนวนเท่าเดิม
 - รายได้ของมหาวิทยาลัยไม่ต้องนำส่งกระทรวงการคลังตามกฎหมายว่าด้วยเงินคงคลัง
 - ทรัพย์สินที่ได้มาโดยมีผู้ยกให้ หรือได้มาโดยการซื้อจากเงินรายได้ถือเป็นกรรมสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยสามารถนำไปใช้ประโยชน์ทางการศึกษาได้

(38)

10. กฎหมายใดที่ใช้เป็นกรอบในการกำหนดความเป็นอิสระในการบริหารจัดการของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ
- พ.ร.บ. ของมหาวิทยาลัยแต่ละแห่ง
 - พ.ร.บ. องค์การมหาชน พ.ศ.2542
 - พ.ร.บ. ระเบียบราชการของทบวงมหาวิทยาลัย พ.ศ.2520
 - พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

(39)

ตอนที่ 4 ทักษะคติที่มีต่อการออกนอกระบบราชการของมหาวิทยาลัยของรัฐ

โปรดทำเครื่องหมาย X ทับตัวเลขในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นและความรู้สึกของท่านมากที่สุดเพียงช่องเดียวในแต่ละข้อ

รายการ	เห็นด้วย อย่างยิ่ง (5)	เห็นด้วย (4)	เห็นด้วย ปานกลาง (3)	ไม่เห็นด้วย (2)	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง (1)	สำหรับผู้วิจัย
1. การออกนอกระบบราชการจะทำให้มหาวิทยาลัยมีอิสระและความคล่องตัวในการดำเนินกิจการ	5	4	3	2	1	(40) <input type="text"/>
2. การออกนอกระบบทำให้มหาวิทยาลัยมีการบริหารจัดการที่โปร่งใสและมีความรับผิดชอบต่อประชาชนและสังคมมากขึ้น	5	4	3	2	1	(41) <input type="text"/>
3. การออกนอกระบบราชการทำให้มหาวิทยาลัยได้ผู้บริหารมืออาชีพ	5	4	3	2	1	(42) <input type="text"/>
4. การออกนอกระบบราชการทำให้ได้บัณฑิตที่มีคุณภาพมากขึ้น	5	4	3	2	1	(43) <input type="text"/>
5. การออกนอกระบบราชการทำให้บุคลากรในมหาวิทยาลัยมีความมั่นคงและก้าวหน้าในการทำงาน	5	4	3	2	1	(44) <input type="text"/>
6. การออกนอกระบบจะทำให้ประชาชนมีโอกาสในการเรียนในมหาวิทยาลัยเท่าเทียมกัน	5	4	3	2	1	(45) <input type="text"/>
7. การออกนอกระบบจะทำให้การประเมินผลทั้งหมดมีความยุติธรรมต่อบุคลากรทุกคนในมหาวิทยาลัย	5	4	3	2	1	(46) <input type="text"/>
8. การออกนอกระบบทำให้มีงานวิจัยและองค์ความรู้ใหม่ๆ เพิ่มขึ้น	5	4	3	2	1	(47) <input type="text"/>
9. การออกนอกระบบทำให้มหาวิทยาลัยได้คนดีและคนเก่งเข้ามาทำงาน	5	4	3	2	1	(48) <input type="text"/>
10. การออกนอกระบบจะทำให้มหาวิทยาลัยไทยสามารถแข่งขันกับมหาวิทยาลัยทั่วโลกได้	5	4	3	2	1	(49) <input type="text"/>

ตอนที่ 5 ความต้องการออกนอกระบบราชการและข้อเสนอแนะ

โปรดทำเครื่องหมาย X ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นและความรู้สึกของท่านมากที่สุด

1. โดยสรุปแล้วท่านต้องการให้มหาวิทยาลัยของท่านออกนอกระบบราชการ
มากน้อยเพียงใด

สำหรับผู้วิจัย

ระดับความต้องการ				
มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด หรือไม่ ต้องการ
5	4	3	2	1

(50)

2. คำถามสำหรับผู้ที่ต้องการออกนอกระบบราชการมากที่สุดหรือมาก

สาเหตุที่ทำให้ท่านต้องการออกนอกระบบราชการ ได้แก่ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

(สำหรับผู้ที่ต้องการออกนอกระบบในระดับปานกลางหรือน้อยหรือน้อยที่สุดข้ามไปตอบข้อ 3)

- () ได้รับเงินเดือนสูงขึ้น
- () มีความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่การงานได้เร็วกว่าระบบราชการ
- () มีความมั่นคงในการทำงานมากขึ้น
- () มีความคล่องตัวในการทำงานมากขึ้น
- () งานที่ได้รับมอบหมายภายหลังจากการออกนอกระบบมีความน่าสนใจและท้าทาย
- () มหาวิทยาลัยมีอุปกรณ์การเรียนการสอนที่ทันสมัยมากขึ้น
- () อื่นๆ (โปรดระบุ

3. คำถามสำหรับผู้ที่ต้องการให้มหาวิทยาลัยออกนอกระบบราชการปานกลางหรือน้อยหรือน้อยที่สุด

สาเหตุที่ทำให้ท่านไม่ต้องการออกนอกระบบราชการ ได้แก่ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- () ไม่มีความมั่นคงในหน้าที่การงาน
- () ไม่แน่ใจเรื่องความยุติธรรมในการประเมินผล
- () การออกนอกระบบราชการก่อให้เกิดผลกระทบต่อสังคม โดยเฉพาะนักศึกษาที่ยากจน
- () ไม่เชื่อมั่นว่าระบบจะสามารถแก้วิกฤตมหาวิทยาลัยได้
- () นโยบายเกี่ยวกับการออกนอกระบบราชการยังไม่ชัดเจน
- () อื่นๆ (โปรดระบุ

ตอนที่ 6 **ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ**

ข้อเสนอแนะอื่นๆเกี่ยวกับการออกนอกระบบราชการของมหาวิทยาลัยของรัฐ

1. ด้านการบริหารการเงิน

.....
.....
.....
.....

2. ด้านการบริหารวิชาการ

.....
.....
.....
.....

2. ด้านการบริหารบุคคล

.....
.....
.....
.....

4. ด้านการประชาสัมพันธ์

.....
.....
.....
.....
.....

***** ขอพระคุณที่สละเวลาตอบแบบสอบถามค่ะ *****

เฉลยแบบทดสอบความรู้

1) ง	2) ก	3) ข	4) ก	5) ง
6) ก	7) ข	8) ก	9) ข	10) ก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาวสุทธนิภา ศรีไสย์ เกิดเมื่อวันที่ 18 กันยายน พ.ศ.2520 สำเร็จการศึกษา
ระดับปริญญาตรีจากคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สาขาวิชาสถิติ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ในปี พ.ศ. 2542 และเข้าศึกษาต่อที่คณะนิเทศศาสตร์ สาขาวิชานิเทศศาสตร์พัฒนาการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเมื่อปี พ.ศ. 2543

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย